Digitized by Google

Dogm. 91/6

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ex Libris Gysb. Vermeulen 1770

SUMMA SUMMÆ S. THOMÆ,

SIVE

COMPENDIUM THEOLOGIÆ

R. Patris CAROLI RENATI BILLUART, Ordinis Fratrum Prædicatorum S. Theologiæ Doctoris ac Provincialis, juxtà Mentem &, in quantùm licuit, juxtà Ordinem & Litteram S. THOMÆ in ſua Summa, ab eodem Auctore editum.

TERTIA PARS.

TOMUS VI.

DE POENITENTIA, CENSURIS, INDULGENTIIS, EXTREMA-UNCTIONE, ORDINE ET MATRIMONIO.

A Q. 84. ad 67. Suppl.

IGNATII

LEODII,

Apud EVERARDUM KINTS, S. S. E. Typogr. 1754.

Cum Privilegio S. Cæſareæ Majeſtatis.

Digitized by Google

SUMMA SUMMÆ S^TI. THOMÆ.

TRACTATUS DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

D. Th. à Q. 84. ad 15. Supp.

DISSERTATIO I.

De Pœnitentia ſecundùm quod eſt Sacramentum.

D. Th. Q. 84.

ARTICULUS I.

Utrùm Pœnitentia ſit Sacramentum?

SACRAMENTUM Pœnitentiæ phyſicè conſideratum prout conſtat materiâ & formâ , definitur ; *Confeſſio doloroſa peccatorum poſt Baptiſmum commiſſorum facta legitimo Miniſtro abſolventi ſub præſcripta verborum forma.* Conſi-

Digitized by Google

deratum metaphyſicè ſeu logicè prout conſtat genere & differentiâ, definitur: *Sacramentum à Chriſto inſtitutum ſignificativum & collativum gratiæ peccatorum poſt Baptiſmum commiſſorum remiſſivæ.* Patebit ex dicendis de materia & forma hujus Sacramenti.

Montaniſtæ & Novatiani denegabant Eccleſiæ poteſtatem remittendi peccata ſaltem graviora: admittebant autem omnia poſſe à Deo remitti Pœnitentiam agentibus.

Calviniſtæ omnes cum Calvino rejiciunt Sacramentum Pœnitentiæ, voluntque nullum aliud eſſe in Eccleſia remedium peccatorum poſt Baptiſmum commiſſorum, quàm ipſum Baptiſmum in memoriam revocatum cum certa fide ſeu fiducia remiſſionis peccatorum. Ità etiam plures Lutherani. Qui verò profitentur Confeſſionem Auguſtanam, videntur admittere Sacramentum Pœnitentiæ diſtinctum à Baptiſmo; legitur enim in ejus Apologia: *Verè igitur ſunt Sacramenta, Baptiſmus, Cœna Domini, Abſolutio quæ eſt Sacramentum Pœnitentiæ.* At illud labefactant, dùm dicunt art. 11. dictæ Confeſſionis, non eſſe neceſſariam peccatorum enumerationem.

Tria itaque hîc à nobis ſunt præſtanda. Primum eſſe in Eccleſia poteſtatem remittendi omnia peccata poſt Baptiſmum commiſſa. Secundùm, Pœnitentiam quæ in Eccleſia agitur, eſſe verum & propriè dictum Sacramentum. Tertium, eſſe Sacramentum diſtinctum à Baptiſmo ejuſve memoria.

Dico 1°. Eſt in Eccleſia poteſtas remittendi omnia peccata poſt Baptiſmum commiſſa etiam graviora, ità ut nullum ſit in hac vita irremiſſibile.

Prob. 1°. diſertiſſimis Chriſti verbis: Matth. 16. dicit Petro: *Tibi dabo claves Regni Cœlorum: Et quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis: Et quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis.* Matth. 18. dicit omnibus Apoſtolis: *Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt*

Digitized by Google

ligata & in Cœlo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo. Et adhuc apertiùs Joan. 20. *Sicut*, inquit Apoſtolis, *miſit me Pater, & ego mitto vos: Hæc cùm dixiſſet, inſufflavit & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Hîc nulla diſtinctio inter peccata gravia & levia, nulla exceptio apponitur: *Quæcumque ſolveritis: Quorum remiſeritis peccata.* „ Deus, inquit Ambroſius l. 1. „ de Pœnit. c. 2. diſtinctionem non facit qui mi„ ſericordiam ſuam promiſit omnibus, & re„ laxandi licentiam Sacerdotibus ſuis ſine ulla „ exceptione conceſſit."

Meritò itàque Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. de verbis Chriſti Joan. 20. dicit: *Quo inſigni facto, & verbis tam perſpicuis poteſtatem remittendi peccata ad reconciliandos fideles poſt Baptiſmum lapſos, Apoſtolis & eorum legitimis Succeſſoribus fuiſſe communicatam univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit.* Quod ità verum eſt ut, teſte Euſebio, ſtatim ac Montaniſtæ & Novatiani errorem ſuum propalârunt, contrà eos inſurrexerint omnes per orbem Eccleſiæ.

Dico 2°. Pœnitentia quæ in Eccleſia agitur, eſt verum & propriè dictum Sacramentum. Eſt de fide decisa in Conc. Trid. ſeſſ. 14. can. 1. *Hic q. 14. a. 1. o.*

Prob. ratione Theologicâ: Sacramentum eſt ſignum ſenſibile à Chriſto permanenter inſtitutum, ſignificativum & effectivum gratiæ: Atqui talis eſt Pœnitentia, quæ in Eccleſia agitur: Ergo. Prob. Min. 1°. Eſt ſignum ſenſibile, tam ex parte pœnitentis confeſſionem doloroſam exhibentis, quàm ex parte Sacerdotis exteriùs ſententiam proferentis; ſicut enim Judex non poſſet proferre ſententiam, niſi pœnitens accuſaret ſua peccata, ſic pœnitens non poſſet ſcire ſe eſſe ligatum aut ſolutum, ſi Sacerdos id exteriùs non ſignificaret. 2°. Eſt ſignum à Chriſto inſtitutum, Matth. 16. 18. & Joan. 20. ut patet ex prima concl. 3°. *ibid.*

Permanenter inſtitutum; patet iterùm ex prima concl. 4°. Significativum & collativum gratiæ; quia remiſſio peccatorum non fit ſine collatione gratiæ: Ergo.

Prob. Traditione: Omnes Eccleſiæ, tam Orientales, quàm Occidentales, ſemper agnoverunt & agnoſcunt Pœnitentiam, quæ in Eccleſia agitur, eſſe verum & propriè dictum Sacramentum. Patet ex omnibus Ritualibus novis & antiquis, & ex unanimi conſenſione utriuſque Eccleſiæ Græcæ & Latinæ, nec poteſt aſſignari primus qui hoc Sacramentum in Eccleſiam invexerit: Ergo certò tenendum eſt eſſe verum Sacramentum à Chriſto per Apoſtolos ad nos derivatum.

Dico 3°. Pœnitentia eſt Sacramentum diſtinctum à Baptiſmo, ejuſve memoria. Ità definit Trid. ſeſſ. 14. can. 2.

Prob. 1°. Cum eodem Conc. ſeſſ. cit. cap. 2. Subjectum, Miniſter, materia, forma & effectus Pœnitentiæ ſunt diſtincta à ſubjecto, Miniſtro, materia, forma & effectu Baptiſmi: Ergo ſunt diſtincta Sacramenta. Prob. Ant. Subjectum Baptiſmi eſt quilibet homo, Pœnitentiæ ſolus homo baptiſatus: Miniſter Baptiſmi, quilibet homo; Pœnitentiæ ſolus Sacerdos ut Judex: Materia Baptiſmi eſt aqua, & forma, *Ego te baptiſo*; materia Pœnitentiæ ſunt actus pœnitentis, forma, verba abſolutionis quæ profert Sacerdos: Baptiſmus delet omnia peccata, tam originale, quàm actuale, tam quoad culpam, quàm quoad omnem pœnam; Pœnitentia delet ſolùm actualia poſt Baptiſmum commiſſa quoad culpam, & non quoad totam pœnam: Baptiſmus confert gratiam regenerativam, Pœnitentia gratiam reſuſcitativam ſeu reconciliativam, ſicque diſtinctam, ſi non materialiter, ſaltem formaliter: Ergo.

Ib. in a. ſ. c. Prob. 2°. Non debuit minùs provideri de remedio pro peccatis baptiſatorum, ne in deſperationem inciderent, quàm pro peccatis Infidelium: Undè Act. 8 Petrus dicit Simoni baptiſato. *Pœ-*

nitentiam age ab hac nequitia tua. Atqui pro peccatis Infidelium inſtitutum eſt in remedium Sacramentum Baptiſmi : Ergo debuit etiam inſtitui Sacramentum pro peccatis Baptiſatorum. Subſumo: Atqui iſtud Sacramentum eſt neceſſariò diſtinctum à Baptiſmo : Ergo. Prob. Subſumptum : Peccata Baptiſatorum non poſſunt remitti per iterationem Baptiſmi, quia non eſt iterabile, ut fatentur ipſi Hæretici ; neque per memoriam Baptiſmi. 1°. Quia memoria Baptiſmi non eſt quid externum & ſenſibile, nec conſequenter Sacramentum. 2°. Quia nullibi in Scripturis aſſignatur memoria Baptiſmi pro remedio peccatorum : Aut dicant ubi Hæretici, qui tantoperè in Scripturis gloriantur, & in iis ſolis fundantur? Ergo.

Prob. 3°. ab inconvenientibus. Si Pœnitentia non diſtingueretur à Baptiſmo ejuſve memoria, ſequeretur 1°. Sacerdotes non habere poteſtatem retinendi peccata ſaltem poſt Baptiſmum commiſſa, contrà expreſſa Chriſti verba : Non eſt enim in poteſtate Sacerdotis efficere, ut baptiſati non ſint baptiſati, aut Baptiſmi ſuſcepti non recordentur. Sequeretur 2°. lapſos poſt Baptiſmum faciliùs obtinere veniam peccatorum, quàm lapſos ante Baptiſmum, facilius eſt enim reminiſci Baptiſmi, quàm illum ſuſcipere ; abſurdum eſt autem Deum faciliùs condonare iis qui poſt agnitam veritatem ipſum offendunt, quàm iis qui ſæpè ex ignorantia peccaverunt.

ARTICULUS II.

De Materia Sacramenti Pœnitentiæ.

DIco 1°. Peccata poſt Baptiſmum commiſſa, ut deteſtanda & deſtruenda ſunt materia remota Sacramenti Pœnitentiæ : Mortalia, materia neceſſaria ; venialia, materia libera. *Hic q. 84. a. 2. o.*

Prob. prima pars : Materia remota alicujus Sacramenti, ea eſt circà quam verſatur materia proxima : ſic in Baptiſmo aqua eſt materia re- *Ibid.*

mota, quia circà eam verſatur ablutio, quæ eſt materia proxima: Atqui materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, ſcilicet actus pœnitentis, ut mox dicam, verſatur circà peccata, de eis dolendo, ea deteſtando & deſtruendo: Ergo.

Dixi: *Peccata ut deteſtanda & deſtruenda:* Quia peccata non ſunt materia ex qua, ſed circà ſeu contrà quam, ſicut morbus eſt materia medicinæ. Et hoc ſenſu poſſent dici materia proxima, quia Pœnitentia immediatè in ea agit: Attamen reſpectu partium ex quibus integratur, ſunt materia remota.

Secundam & tertiam partem definivit Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. & can. 7. Sed de hoc infrà.

Dico 2°. Actus Pœnitentis, Contritio, Confeſſio & Satisfactio ſunt propriè materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ, ſeu partes materiales ex quibus intrinſecè componitur. Eſt communis contrà Scotiſtas, qui totam eſſentiam hujus Sacramenti in abſolutione reponunt: Actus autem Pœnitentis volunt eſſe tantùm diſpoſitiones inſuppletbiliter requiſitas ad dignè ſuſcipiendum Sacramentum. P. Henno Scotiſta dicit modò eſſe materiam extrinſecam, modò partes integrantes, quæ ſunt pugnantia.

Prob. 1° ex Conciliis: Florentinum in Decreto unionis: „ Quartum Sacramentum, inquit, eſt „ Pœnitentia, cujus quaſi materia ſunt actus Pœ- „ nitentis, qui in tres diſtinguuntur partes, qua- „ rum prima eſt cordis Contritio... Secunda eſt „ oris Confeſſio... Tertia Satisfactio pro pec- „ cato." Concilium Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. ait: „ Sunt quaſi materia hujus Sacramenti, ipſius pœ- „ nitentis actus, nempè Contritio, Confeſſio & „ Satisfactio, qui quatenùs in pœnitente ad inte- „ gritatem Sacramenti, ad plenamque & perfe- „ ctam peccatorum remiſſionem, ex Dei inſtitu- „ tione requiruntur, hâc ratione partes Pœniten- „ tiæ dicuntur." Et in fine capitis ſic concludit: „ Hæc de Partibus... hujus Sacramenti ſancta

„ Synodus.” Eâdem ſeſſ. can. 4. „ Si quis, in-
„ quit, negaverit ad integram & perfectam pec-
„ catorum remiſſionem requiri tres actus in Pœ-
„ nitente quaſi materiam Sacramenti Pœniten-
„ tiæ, videlicet Contritionem, Confeſſionem &
„ Satisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes di-
„ cuntur, anathema ſit.” Vim facimus in his vocibus *materia* & *pars*: Materia eſt eſſentialis & intrinſeca compoſito, partes intrinſecæ toti quod componunt.

Conf. utrumque Conc. agnoſcit in hoc Sacramento formam, quæ ſunt verba Sacerdotis: Forma autem ſupponit materiam, cum qua tamquam cum parte eſſentiali conſtituit compoſitum; nulla autem eſt materia aſſignabilis niſi actus pœnitentis.

Reſpondent Scotiſtæ inter plura alia, laudata Concilia non definire actus Pœnitentis eſſe ſimpliciter & propriè materiam, ſed *quaſi materiam.*

R. cum Catechiſmo Romano de Pœnit. n. 17. quòd „ hi actus quaſi materia à S. Synodo appel-
„ lantur, non quia veræ materiæ rationem non
„ habeant; ſed quia ejus generis materia non ſit
„ quæ extrinſecùs adhibeatur, ut aqua in Baptiſ-
„ mo, Chriſma in Confirmatione.” Eodem modo loquitur S. Th. Opuſc. 5. ex quo Concilium Flor. ſuum Decretum deprompſit, & tamen nemo negat S. Thomam habere actus Pœnitentis pro vera & eſſentiali materia Sacramenti.

Prob. 2°. ratione theologicâ: Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum eſt per modum actûs & proceſsûs judicialis, ut patet ex locis cit. Matth. 16. 18. & Joan. 20. Atqui proceſſus judicialis conſtat ex accuſatione, defenſione & ſatisfactione Rei, tamquam ex materia, & ſententia Judicis tamquam ex forma complente & perficiente proceſſum judicialem: Ergo Sacramentum Pœnitentiæ conſtat dolore, confeſſione & ſatisfactione pœnitentis tamquam ex materia, & abſolutione ſeu ſententiâ Sacerdotis tamquam ex forma, ſuâ expreſſiori ſi-

gnificatione complente & perficiente ritum ſacramentalem.

Obſervandum inter has partes materiales Sacramenti hoc eſſe diſcrimen, quòd Contritio & Confeſſio, utique magis principales & formæ nempè abſolutioni præſuppoſitæ, ſint eſſentiales: Satiſfactio verò in re, ut pars minùs principalis & Sacramentum eſſentialiter conſtitutum ſupponens, ſit pars integralis illius tantùm. Si tamen ſumatur ſatisfactio in propoſito & ut connotata, eſt etiam pars eſſentialis ſicut contritio; quia non poteſt eſſe contritio vera, quæ non includit propoſitum ſatisfaciendi.

ARTICULUS III.

De Forma Sacramenti Pœnitentiæ.

PEtes 1°. Quæ ſit forma hujus Sacramenti?

Hic q. 84. a. 3. o. R. 1°. Forma conveniens & legitima Sacramenti Pœnitentiæ eſt hæc: *Ego abſolvo te à peccatis tuis, in nomine Patris*, &c.

Hanc formam tradunt Con. Florent. in Decreto unionis, & Trid. ſeſſ. 14. cap. 3.

ibid. in a. ſ. c. Fundatur in Scriptura: Sicut enim dixit Dominus Diſcipulis Matth. ult. *Euntes docete omnes Gentes, baptiſantes eos*, &c.: Ità dixit eiſdem Matth. 18. *Quodcumque ſolveritis*, &c. Atqui Sacerdos vi priorum Chriſti verborum dicit: *Ego te baptiſo*: Ergo vi poſteriorum debet dicere: *Ego te abſolvo.*

Ibid. o. Ratione probatur: Forma Sacramenti debet ſignificare id quod in Sacramento agitur proportionaliter ad materiam Sacramenti, ſignificant enim Sacramenta novæ Legis quod efficiunt: Atqui hæc forma, *Abſolvo te*, ſignificat id quod peragitur in hoc Sacramento proportionaliter ad materiam: Ergo. Prob. Min. In hoc Sacramento removentur peccata, quæ ſunt illius materia & quædam vincula, juxtà illud Prov. 5. *Impius funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.* Atqui id ſignificant hæc verba: *Abſolvo te à peccatis tuis*: Ergo.

Digitized by Google

R. 2°. Hæc duo ſola verba, *Abſolvo te*, ſunt eſſentialia formæ hujus Sacramenti. Eſt communior.

Imprimis certum eſt pronomen *Ego* non eſſe eſſentiale formæ hujus Sacramenti, ſicut nec in forma Baptiſmi; ſufficienter enim exprimitur in ly *Abſolvo*. Conveniunt etiam communiter Theologi hæc verba, *In nomine Patris*, &c. non eſſe eſſentialia; quia id neque ex Scriptura, neque ex Traditione & ſenſu communi Eccleſiæ eruitur. Eſt autem difficultas circà hæc verba, *à peccatis tuis*. Itaque.

Prob. Hæc ſola verba, *Abſolvo te*, omiſſis, *à peccatis*, ſignificant principalem effectum Sacramenti, ſcilicet abſolutionem à peccatis: Ergo hæc ſola ſunt eſſentialia formæ. Prob. Ant. Licèt hæc forma, *Abſolvo te*, ſit ſecundùm ſe indifferens ad ſignificandam abſolutionem à peccatis vel à cenſuris, hoc ipſo tamen quo profertur ſuper pœnitentem qui peccata ſua confeſſus eſt, & ſubjicit juriſdictioni Sacerdotis, per hanc circumſtantiam determinatur ad ſignificandam abſolutionem à peccatis; ſententia enim quæ ſupponit cognitionem hujus cauſæ, & non alterius, cadit determinatè ſuper hanc cauſam cognitam, & non ſuper alteram, & ità determinatè ſignificat abſolutionem à vinculis in judicio probatis: Sic etiam in judicio humano ſufficit, ſi Judex auditâ & cognitâ cauſâ Rei, proferat in eum ſententiam abſolutionis, aut condemnationis, non expreſſo crimine, licèt moris ſit ut ſingula exprimantur ad majorem horrorem & deteſtationem: Ergo.

Tandem hæc duo, *Abſolvo te*, eſſe eſſentialia patet, quia omiſsâ voce, *Abſolvo*, non exprimitur actus judicialis ſeu ſententia Judicis; omiſſo *te*, non exprimitur perſona circà quam exercetur judicium, nec intelligitur abſolutio à peccatis; quia non intelligitur *à peccatis*, niſi in quantum abſolvitur is qui peccata ſua confeſſus eſt.

Ex dictis colliges, quamvis probabilius ſit vali-

Digitized by Google

dam eſſe abſolutionem ſub his ſolis verbis, *Abſolvo te*, eſſe tamen illicitam, & graviter peccare qui omitteret *à peccatis*, quia non eſt certum iſta verba non requiri; ità ut iſtis omiſſis, repetenda foret abſolutio ſub conditione. Omittere autem expreſſionem Trinitatis, multi volunt eſſe peccatum veniale: Dicit tamen S. Th. hîc ad 3. *id relinqui arbitrio Sacerdotis*, quod non diceret, ſi exiſtimaret ejus omiſſionem eſſe peccatum veniale. Similiter quidam volunt eſſe peccatum veniale omittere quæ præcedunt & ſequuntur, ſcilicet *Miſereatur*, *Dominus noſter*, *Paſſio*, &c. alii nullum eſſe peccatum: Arbitramur ea omittere nullâ prorsùs ſubſiſtente causâ, eſſe peccatum veniale; nullum verò ſi aliqua cauſa, etſi non gravis, adſit. Undè in Rituali Romano Pauli V. legitur quòd in confeſſionibus frequentioribus & brevioribus poſſit omitti *Miſereatur*, & ſatis ſit dicere, *Dominus noſter*, &c. uſque ad *Paſſio*, &c.

Petes 2°. Quis ſit ſenſus horum verborum, *Abſolvo te*?

R. 1°. Senſus horum verborum, *Abſolvo te*, non eſt remitto tibi pœnas peccato debitas: Quia Chriſtus dixit, *Quorum remiſeritis peccata*, & in forma Sacramenti dicitur *Abſolvo te à peccatis*: Pœna autem diſtinguitur à peccato & ad illud ſequitur.

ibid. a. 4. ad 5. R. 2°. Sacerdos per verba abſolutionis non ſolùm declarat ſeu oſtendit peccata eſſe dimiſſa, ſed ea verè remittit. Ità definit ſub anathemate Conc. Trid. ſeſſ. 14. can. 9.

ibid. Prob. 1°. Sacramenta novæ Legis non ſolùm ſignificant, ſed efficiunt quod ſignificant: Hæc enim eſt præcipua differentia quam Florent. ſtatuit inter Sacramenta novæ & antiquæ Legis, quòd hæc ſignificent tantùm, prima autem ſignificent & efficiant: Atqui hæc Sacramenti Pœnitentiæ forma, *Abſolvo te*, ſignificat remiſſionem peccatorum: Ergo illam efficit. Conf. Hæc Baptiſmi forma, *Ego te baptiſo*, non ſolùm ſignificat hominem interiùs ablutum, ſed illum abluit: Ergo hæc,

Digitized by Google

Abſolvo te, non ſolùm declarat hominem abſolutum, ſed verè abſolvit.

Prob. 2°. Poteſtas clavium, ſeu ligandi & ſolvendi, data eſt Miniſtris Eccleſiæ, ut jam dixi & dicam: Atqui ſi declarent dumtaxat peccatores abſolutos & non ſolvant, fruſtranea eſt iſta poteſtas, æquè enim, imò meliùs id declarare poterit quilibet prudens & doctus, cui perſpecta erit conſcientia pœnitentis, quàm plures Eccleſiæ Miniſtri: Ergo.

Itaque ſenſus naturalis horum verborum, *Abſolvo te à peccatis*, attentâ ſignificatione quam habent ex inſtitutione hominum, eſt hic, remitto ſeu condono tibi peccata: * Senſus autem ſacramentalis ſeu ſignificatio quam habent ex inſtitutione Chriſti à quo omnia Sacramenta habent ut ſint ſignificativa & collativa gratiæ, eſt hic; Sacramentum abſolutionis tibi impendo, hoc eſt, confero tibi Sacramentum, quantùm eſt ex ſe abſolutivum à peccatis, & collativum gratiæ: Seu, ut alii volunt, & in idem redit, confero tibi, quantùm eſt ex parte mea & Sacramenti, gratiam peccati remiſſivam. Quapropter verificatur forma, etiamſi defectu ſubjecti gratia de facto non conferatur. Item ſi feratur ſuper peccata jam confeſſa & remiſſa, præſertim cùm eo in caſu amplior detur gratia. **ibid.*

Petes 3°. Utrùm abſolutionis forma deprecatoria poſſit eſſe valida?

R. Probabilius eſt formam ſimpliciter deprecatoriam non poſſe eſſe validam. *Op. 22. c. 1. 2. & 3.*

Prob. 1°. ex Scriptura & verbis Auctoris. „ Chriſtus non dixit quæcumque petieris eſſe ſolvenda, erunt ſoluta, ſed quæcumque ſolveris: ſi ergo illa tantùm dicuntur eſſe ſoluta, quæ habens claves ſolverit, quis autem petit aliquid eſſe ſolvendum non ſolvit; miror quâ temeritate aliquis aſſerat eſſe ſolutum, quem habens claves non ſignificat ſe ſolvere, ſed ſolùm rogat eſſe ſolvendum. *ibid.*

Prob. 2°. Concilium Flor. in Decreto unionis

Digitized by Google

& Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. definiunt formam hujus Sacramenti ſitam eſſe in his verbis Sacerdotis, *Ego abſolvo te.*

Prob. 3°. Juxtà Scripturam & Trid. ſeſſ. 14. cap. 6. & can. 9. abſolutio ſacramentalis eſt actus judicialis quem exercet Sacerdos, & quo ab ipſo velut à Judice ſententia pronuntiatur : Atqui ſententia judicialis, nec eſt nec eſſe poteſt deprecatoria ; etenim judicare ſeu ſententiam ferre eſt actus habentis & exercentis auctoritatem, deprecari autem actus ſupplicantis, adeò ut implicet eundem actum eſſe judicialem & deprecatorium ſimul & ſub eadem ratione : Ergo.

Obj. 1°. Quoſdam Patres vocare abſolutionem ſacramentalem orationem ſeu ſupplicationem : Ergo.

R. SS. Patres ſic loqui, quia cùm Sacerdotes non abſolvant virtute ſupremâ & propriâ, ſed miniſteriali & precariâ, eorum miniſterium eſt quædam tacita ſupplicatio, ut Deus ratum habeat quod faciunt: Et ità in aliis Sacramentis, quorum tamen formæ non ideò ſunt deprecatoriæ. Quandoque etiam SS. Patres vocant abſolutionem ſacramentalem Orationem ratione precum quæ illam comitantur.

Obj. 2°. plura Ritualia antiqua Eccleſiæ Latinæ, quæ formam deprecativam referunt : Ergo.

R. Formulas deprecatorias non ſpectare abſolutionem ſacramentalem, ſed canonicam ; quod patet quia pluries repetuntur, cùm forma ſacramentalis nunquam, niſi repetitâ materiâ, repetatur. Inſuper has formas deprecatorias referunt abſolutam, ut oſtendimus in priori noſtro Opere.

Obj. 3°. Omnia Euchologia ſeu Ritualia Græcorum non referunt niſi formam deprecatoriam : Ergo.

R. 1°. ut argumentum ex Euchologiis Græcorum haberet aliquam vim, deberet imprimis probari hæc Euchologia manſiſſe incorrupta, quod non eſt veriſimile inter tot turbines & ſchiſmata Græcorum.

Digitized by Google

2°. N. Ant. In Euchologio enim noſtri P. Goar in partibus Orientalibus Miſſionarii poſt precationes legitur p. 678. hæc forma abſoluta : *Inſuper ego abſolvo te ab omnibus peccatis tuis, quæcumque confeſſus es coram Deo & coram indignitate mea.*

3°. Fatetur quidem Arcudius natione Græcus in Euchologio Græcorum formam deprecativam haberi, ſed addit peritiores Græcos eâ non uti. Inſuper probat Ruſſos, Ruthenos, Chiovienſes & alios Græcorum uti formâ abſolutâ, ſubditque eos qui utuntur deprecatoriâ, recedere ab inſtitutis Majorum, & non abſolvere.

ARTICULUS IV.

De Inſtitutione, neceſſitate & iteratione Sacramenti Pœnitentiæ.

Dico 1°. Chriſtus Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipuè inſtituit, cùm à mortuis excitatus inſufflavit in Diſcipulos ſuos dicens : *Accipite ſpiritum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt*, Joan. 20. ſunt verba Concilii Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. *Supp. q. 8. a. 1. ad 1.*

Prob. inſuper : Tunc Chriſtus inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ, quando contulit Apoſtolis poteſtatem judiciariam abſolvendi, vel condemnandi juxtà merita delinquentis ; eſt enim hoc Sacramentum ſpirituale Tribunal ad judicialiter condemnandum vel abſolvendum, conſequenter cum cognitione cauſæ quæ habetur per confeſſionem rei: Atqui hanc poteſtatem contulit Joan. 20. ut patet ex terminis: Ergo. Quæ contrà confeſſionem opponunt Hæretici, diluuntur infrà. *Ibid.*

Dico 2°. Sacramentum Pœnitentiæ in re vel in voto ſaltem implicito eſt neceſſarium neceſſitate medii lapſis poſt Baptiſmum. Ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 2. *Hic q. 84. a. 5. o.*

Prob. Salus haberi non poteſt ſine peccatorum remiſſione ; peccata autem non poſſunt remitti, *ibid.*

Digitized by Google

niſi medio per Chriſtum inſtituto, ipſe enim principaliter peccata dimittit: Atqui Sacramentum Pœnitentiæ eſt unicum medium à Chriſto inſtitutum remiſſionis peccatorum poſt Baptiſmum commiſſorum: Ergo. Prob. Min. Quamvis per alia Sacramenta poſſent deleri peccata poſt Baptiſmum commiſſa; ad id tamen neque per ſe concurrunt, ſed per accidens, neque primariò ſunt inſtituta, ſed ſecundariò tantùm, per ſe enim & primariò inſtituta ſunt ad cauſandam ſecundam gratiam, ſicque per ſe ſupponunt remiſſionem peccatorum, ut dictum eſt de Sacramentis in genere: Ergo.

Conf. Datæ ſunt Miniſtris Eccleſiæ claves Regni cælorum, hoc eſt poteſtas remittendi vel retinendi peccata in hoc Sacramento, ut patet ex dictis, & patebit ex dicendis: Atqui fruſtranea eſſet hæc poteſtas, ſi peccatores poſſent aliâ viâ reſerare ſibi fores Regni Cælorum, & obtinere remiſſionem peccatorum: Quis enim tunc ad hoc Sacramentum accederet? Imò nec poſſent in eo retineri peccata, cùm ibi retenta poſſent aliâ viâ remitti.

Dixi, *In re vel in voto*: Quia contritio perfecta extrà Sacramentum, cùm ſit ultima diſpoſitio ad gratiam, ſemper importat juſtificationem, non tamen ſinè voto Sacramenti in ea incluſo: Undè Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. docet *Reconciliationem ipſi contritioni, ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam.* Et ideò quamvis ſit remiſſum peccatum per contritionem, remanet adhuc onus confeſſionis.

ib. a. 10. o. Dico 3°. Sacramentum Pœnitentiæ eſt pluries iterabile. Ità Trid. ſeſſ. 14. cap. 4.

ibid. in a. ſ. c. Prob. 1°. Homo inducitur ad miſericordiam exemplo divinæ miſericordiæ, ſecundùm illud Luc. 6. *Eſtote miſericordes, ſicut & Pater veſter miſericors eſt.* Atqui Dominus hanc jubet miſericordiam Diſcipulis, ut ſæpiùs remittant fratribus contrà ſe peccantibus: Undè Matth. 18. Quærenti

renti Petro: *Quoties in me peccabit frater meus, & dimittam ei, uſque ſepties? Dicit illi Jeſus: Non dico tibi uſque ſepties, ſed uſque ſeptuageſies ſepties.* Ergo etiam Deus ſæpiùs per pœnitentiam, veniam peccantibus præbet, præſertim cùm doceat nos petere: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.*

Prob. 2°. Evertendo fundamentum Hæreticorum. Ideò Hæretici negabant pœnitentiam poſſe iterari, quia putabant adeò eſſe grave peccatum, quod admittit aliquis poſt veniam impetratam, ut non ſit poſſibile ipſum remitti: Atqui in hoc errabant dupliciter, & ex parte peccati, & ex parte infinitæ miſericordiæ Dei: Ex parte peccati, quia licèt peccatum relapſis ratione ingratitudinis ingraveſcat, poteſt tamen ante impetratam veniam aliâ ratione eſſe gravius: Ex parte infinitæ Dei miſericordiæ quæ ſuperat omnem numerum & magnitudinem peccatorum. *ibid. o.*

Dices 1°. Apoſt. Heb. 6. dicit: *Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati... rurſus renovari ad pœnitentiam.* Ergo.

R. ibi ſermonem eſſe de Baptiſmo non iterando. De quo alibi. *Ibid. ad 1.*

Dices 2°. Ambroſ. l. 2. de Pœnit. c. 2. dicit quòd *Sicut unum eſt Baptiſma, ità & unica eſt Pœnitentia.*

R. Ambroſium loqui de Pœnitentia publica & ſolemni, quæ non iterabatur, ſivè ad terrorem incutiendum, ſivè ad ſcandalum vitandum. *Ibid. ad 2.*

Digitized by Google

DISSERTATIO II.

De Pœnitentia ſecundùm quod eſt virtus, necnon de ejus effectibus.

D. Th. QQ. 85. 86. 87. 88. 89.

ARTICULUS I.

Utrùm Pœnitentia ſit virtus ſpecialis, & quæ?

Hic q. 85. a. 1. o. DIco 1°. Pœnitentia eſt virtus.

ibid. Prob. Virtus eſt habitus electivus ſecundùm rationem in mediocritate conſiſtens : Atqui talis eſt Pœnitentia : Ergo. Prob. Min. Pœnitentia aſſumit dolorem moderatum de peccatis cum intentione ea removendi ; quod omninò rationi conſentaneum eſt : Si enim eſſet immoderatus dolor induceret in deſperationem, ſicut pœnitentia Caïn & Judæ : Ergo. Intellige dolorem, non qui eſt in appetitu ſenſitivo, nec ad rationem pertinet, & ideò non eſt virtus, ſed paſſio ; ſed qui eſt in voluntate, quique eſt cum electione, & ideò pertinet ad rationem.

ib. a. 2. o. Dico 2°. Pœnitentia eſt virtus ſpecialis.

Prob. Virtus cujus objectum eſt ſpeciale & diſtinctum ab objectis aliarum virtutum, eſt virtus ſpecialis, quia habitus virtutum ſpecificantur ab actibus & objectis : Atqui objectum Pœnitentiæ eſt tale : Ergo. Prob. Min. Objectum Pœnitentiæ eſt offenſa Dei expiabilis, ſeu Jus divinum reparabile per ſatisfactionem quæ non fit ad æqualitatem perfectam : Atqui tale objectum eſt ſpeciale diſtinctum ab objecto cujuſvis alterius virtutis, ut per ſingula diſcurrenti patebit : Ergo.

Porrò ad majorem hujus concluſionis, & totius præſentis materiæ intelligentiam pluriumque in-

Digitized by Google

ſtantiarum ſolutionem, ſedulò obſervandum eſt plures rationes in peccato mortali diſtingui.

1°. Peccatum mortale eſt malum morale bono honeſto, ut ſic repugnans, & quia ab eodem principio procedunt amor boni, & odium mali oppoſiti, ideò dolor & odium peccati ſub ratione mali moralis à ſola voluntate procedit, ſuppoſitâ Auctoris ſententiâ, quòd voluntas ſine habitu addito ſibi ſufficiat ad proſecutionem boni, ut ſic. De quo alibi dixi.

2°. Peccatum eſt malum divinum; ſeu divinæ bonitati contrarium, divinam amicitiam diſſolvens, & ſub hac ratione peccatum odit charitas.

3°. Peccatum eſt malum ipſius hominis, quem bono rationis nudat, jure ad beatitudinem omnibuſque virtutibus & donis ſpoliat: Et ſic peccatum odio habet vel voluntas in amorem ſui ſatis ſuâ ſponte propenſa, ut jam dixi; vel charitas proximi, quæ bene ordinata incipit à ſeipſa, vel potiùs ſpes, quæ cùm bonum divinum & æternam beatitudinem amore concupiſcentiæ amet, æternam proindè miſeriam, & hujus miſeriæ cauſam, peccatum ſcilicet, deteſtatur.

4°. Peccatum eſt aliquod ſpeciale malum alicujus ſpecialis virtutis honeſtati repugnans; v. g. ebrietas honeſtatem temperantiæ, adulterium honeſtatem caſtitatis, furtum honeſtatem juſtitiæ extinguit: Et ſub hac ratione ſingulari ſpectatum peccatum, quælibet virtus ipſi oppoſita odit & fugit, ſivè præſens, ſivè præteritum, ſivè futurum.

5°. Deniquè peccatum eſt injuria & offenſa Dei, non quatenùs eſt ſummum bonum, ſed quatenùs eſt ſupremus Dominus habens jus non juriſdictionis dumtaxat, ſed proprietatis in omnes hominum actiones, ut ad eum tamquam ad ultimum finem referantur, quæ injuria ſeu offenſa ſit ab homine expianda & reparanda: Et ſub hac ratione peccatum immediatè reſpicit Pœnitentia, quæ tamen ab aliis virtutibus, & maximè à charitate omnium Regina imperari poteſt: Sed illos actus eli-

Digitized by Google

cere quibus Deo ut ſupremo Legiſlatori & Domino offenſo ſatisfacit, atque occurrentes difficultates vincere, ad ſpecialem virtutem Pœnitentiæ pertinet, quæ proindè ſpecialis virtus cenſenda eſt, quantumvis ad objecta omnium aliarum virtutum ſe extendat, quia illa reſpicit ſub motivo proprio, adeòque diverſa formaliter in ratione objecti.

Ex his attentè perpenſis & cum probationibus Concluſionis collatis, habes refutatas omnes alias opiniones & difficiliores objectiones ſolutas.

Hic q. 85 a. 3. o. Dico 3°. Pœnitentia eſt pars potentialis, ſeu ſpecies imperfecta juſtitiæ.

ibid. Prob. prima pars, ſcilicet quòd ſit ſpecies juſtitiæ. Juſtitia eſt ad alterum cum quadam commutatione: Atqui ſic eſt pœnitentia; eſt enim dolor de offenſa Dei expiabili per ſatisfactionem, quæ eſt quædam commutatio: Ergo.

Prob. ſecunda pars, ſcilicet quòd ſit pars potentialis ſeu ſpecies imperfecta juſtitiæ. Pars potentialis ſeu ſpecies imperfecta juſtitiæ dicitur, quæ cùm ejus rationem participet, deficit tamen ab aliqua ejus conditione ſeu perfectione: Atqui Pœnitentia deficit in aliquo à perfecta ratione juſtitiæ: Ergo. Prob. Min. Perfecta juſtitia dicit perfectum æquale, ſeu juſtum ſimpliciter inter duos æquales: Atqui Pœnitentia non dicit juſtum ſimpliciter inter duos æquales, ſed juſtum ſecundùm quid, quale eſt inter illos quorum unus eſt ſub poteſtate alterius, cui non poteſt reddere æquale, ut filius ad patrem, ſervus ad dominum: Ergo.

Ib. ad 3. Dico 4°. Pœnitentia reducitur ad juſtitiam commutativam: Quia, ut dictum eſt, ſit ſecundùm commutationem quamdam, quatenùs ſcilicet pro offenſa exhibetur emendatio & ſatisfactio, ratione cujus Deus remittit offenſam, ex gratia tamen, quia ſatisfactio eſt imperfecta.

Ex huc uſque dictis colliges objectum formale virtutis Pœnitentiæ eſſe reparationem ad inæqualitatem juris divini læſi, ſeu quod idem eſt, ip-

Digitized by Google

ſum jus divinum, proprietatis ſcilicet, læſum, reparabile per aliquam compenſationem. Objectum materiale proximum, actus pœnitentis, quibus hæc reparatio exhibetur; materiale remotum, ipſum peccatum: Tandem pœnitentiam rectè ſic definiri: *Habitus inclinans pœnitentem ad reparandam injuriam Deo illatam per peccatum.*

ARTICULUS II.

De effectu principali pœnitentiæ, ſcilicet de remiſſione peccatorum mortalium.

Suppono 1°. ex art. 1. 1. Diſſ. hujus Tract. omnia peccata mortalia poſſe deleri per pœnitentiam?

Suppono 2°. Nullum peccatum mortale poſſe deleri ſine pœnitentia: Juſtificatio enim impii, ut alibi probavi, non poteſt fieri ſine mutatione intrinſeca peccatoris: Tùm quia peccata remitti non poſſunt niſi ex gratia, benevolentia ſpeciali, ac dilectione Dei; hæc autem cùm ſit effectiva, & non ſolùm affectiva, reddit hominem gratum, juſtum, & ex averſo à Deo ad illum converſum: Tùm quia ex eo quòd Deus incipiat diligere peccatorem quem priùs odio habebat, intervenit aliqua mutatio, non ex parte Dei qui eſt immutabilis: Ergo ex parte peccatoris.

Reſtat duplex Quæſtio: Prima, utrùm unum peccatum mortale poſſit remitti ſine altero? Secunda, utrùm dimiſsâ culpâ remaneat reatus pœnæ?

Dico 1°. Non poteſt per pœnitentiam unum peccatum mortale remitti ſine alio. *Hic q. 86. a. 3. o.*

Prob. 1°. Nullum peccatum mortale poteſt remitti ſine infuſione gratiæ, ut probatur in Tract. de gratia. Atqui quodcumque peccatum mortale eſt incompoſſibile cum gratia, ut etiam probatur ibidem: Ergo. *ibid.*

2°. Peccatum mortale non poteſt remitti ſine vera pœnitentia: Atqui non poteſt eſſe vera pœnitentia de uno peccato, niſi ſit de omnibus: Ergo. Prob. Min. Quia ad veram pœnitentiam *ibid.*

pertinet deteſtari peccatum ſub ratione communi omnibus peccatis, ſcilicet quatenùs ſunt contrà Deum: Ergo non poteſt eſſe de uno, quin ſit de omnibus.

N. a. 4 o. Dico 2°. Remiſsâ culpâ per pœnitentiam tollitur reatus pœnæ æternæ; at poteſt remanere & ſæpè remanet reatus pœnæ temporalis.

De prima parte non eſt difficultas: Eam definivit Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 14. Et ratione patet: Quia ut dicitur ibid. cap. 7. Homo per remiſſionem peccatorum fit ex inimico amicus & hæres vitæ æternæ; implicat autem ut habeat jus ad vitam æternam, & ſimul ſit dignus damnatione æternâ.

Secundam partem obſtinatè negant Lutherani & Calviniſtæ, & indè inferunt non eſſe Purgatorium, nulla opera ſatisfactoria, nullas indulgentias. Verùm imprimis eſt de fide definita in Conc. Trid. ſeſſ. 6. can. 30. & ſeſſ. 14. cap. 8. & can. 12. 13. 14. & 15.

Prob. variis Scripturarum exemplis. 1°. L. 2. Reg. 12. poſtquam David agnovit peccatum ſuum & indè Nathan dixit ei: *Dominus tranſtulit peccatum tuum, non morieris.* Subjungit Propheta: *Verumtamen quia blaſphemare feciſti inimicos Domini propter verbum hoc, Filius qui natus eſt tibi, morte morietur.* Dixerat priùs: *Quamobrem non recedet gladius de domo tua, eò quòd deſpexeris me, & tuleris uxorem Uriæ.* Quibus verbis apertè ſignificatur pœnam temporalem inflictam eſſe Davidi, remiſsâ culpâ, non ſolùm in ejus emendationem, aut in aliorum terrorem, ut fingunt Hæretici, ſed in pœnam perpetrati criminis.

2°. Num. 12. Soror Moyſis ad illius orationem à peccato murmuris abſolvitur, & tamen in pœnam ſeparari jubetur ſeptem diebus extrà caſtra.

3°. Num. 20. Moyſes ipſe terram promiſſionis ingredi prohibetur propter aliquam diffidentiam, quæ illi remiſſa fuerat.

4°. Exodi 32. Deus iratus contrà populum ob

Digitized by Google

adorationem vituli aurei, & oratione Moyſis placatus, ut dicitur v. 14. dicit tamen v. 34. *Ego in die ultionis viſitabo & hoc peccatum eorum.*

5°. Geneſ. 3. Adam dicitur mortem ſubiiſſe in pœnam inobedientiæ, quamvis fuerit *è delicto ſuo eductus*, ut dicitur Sap. 10.

6°. Denique mors ſtatuitur ut pœna peccati originalis, Geneſ. 2. ut etiam declarat Apoſt. Rom. 5. & 1. Cor. 14. 15. imò omnes ærumnæ ac miſeriæ hujus vitæ ſunt illius peccati pœnæ: Atqui tamen & mortem & illas ærumnas patiuntur ii quibus peccatum originale dimiſſum eſt per Baptiſmum. Neque dici poteſt quòd iſtæ pœnæ ſint monitiones paternæ aut exercitationes virtutis, hæc enim locum non habent in infantibus baptiſatis: Et quamvis ſint tales in adultis, non tamen ideò deſinunt eſſe pœnæ & vindictæ peccati: „ Mors „ quæ eſt pœna naſcentis, inquit Aug. l. 13. de „ Civit. c. 6. ſi pro pietate juſtitiaque pendatur, „ fit gloria renaſcentis, neque aufert vocabulum „ pœnæ, quod auget meritum patientiæ.

Prob. ex Patribus. Aug. in Pſ. 50. „ Aliquan„ do Deus, inquit, cui ignoſcit in futuro ſæ„ culo, corripit eum de peccato in iſto ſæculo: „ Nam & ipſi David cui dictum jam fuerat per „ Prophetam, dimiſſum eſt peccatum tuum, „ evenerunt quædam, quæ minatus erat Deus „ propter ipſum peccatum.

Ambroſ. l. 7. in Luc. „ Compenſatione charita„ tis actuumque reliquorum, vel ſatisfactione quâ„ cumque, peccati pœna diſſolvitur. " Et ad Virginem lapſam c. 8. „ Grande ſcelus, grandem „ neceſſariam habet ſatisfactionem.

Greg. l. 9. Moral. c. 34. aliàs 17. „ Delinquenti „ nequaquam Dominus parcit, quia delictum ſine „ ultione non deſerit: aut enim ipſe hoc homo „ in ſe pœnitens punit, aut hoc Deus cum ho„ mine vindicans percutit.... ſic David poſt con„ feſſionem audire meruit, Dominus tranſtulit „ peccatum tuum, & tamen multis poſt crucia-

„ tibus afflictus & fugiens, reatum culpæ quam „ perpetraverat, exſolvit." Similiter alii Patres, quos magno numero citat Bellarm. l. 4. de Pœnit. c. 9.

Prob. variis congruentiis. Quamvis Deus poſſit abſolutè remittere totam pœnam cum culpa, multis tamen titulis id non convenit: 1°. Quia Deus non ſolùm privatus amicus & Pater miſericors, ſed etiam eſt juſtus Judex & publicus Legiſlator: Ergo licèt ut amicus & Pater miſericors remittat gratîs cum offenſa pœnam æternam, quæ ſtare non poteſt cum ejus amicitia, convenienter tamen exigit ut juſtus Judex & publicus Legiſlator aliquam pœnam temporalem in ultionem commiſſi ſceleris, tùm ut ſalventur jura juſtitiæ, tùm ut provideatur bono communi. 2°. Id convenit ut indè gravitas peccati magis appareat. 3°. Ut refrenetur licentia peccandi. 4°. Ut per pœnam temporalem tollantur reliquiæ peccatorum, & mali habitus. 5°. Quia id exigit major ingratitudo peccantis poſt Baptiſmum & fidem Chriſto datam. 6°. Ut ſit quædam conformitas inter Chriſtum & nos. Has rationes expendit Trid. ſeſſ. 14. cap. 8.

Dixi in Concluſione, *poteſt remanere & ſæpè remanet reatus pœnæ temporalis*: Quia non ſemper remanet, ſed quandoque per excellentem contritionem, qualis fuit in Paulo & muliere peccatrice, tota pœna etiam temporalis tollitur; cùm enim ſit finita, poteſt à perfectiſſima ſatisfactione, qualis eſt contritio aut charitas in excellenti gradu, adæquari.

ARTICULUS III.

De remiſſione peccatorum venialium.

PEccatum veniale actuale eſt converſio inordinata ad bonum creatum ſine averſione tamen à bono increato. Ex hac converſione actuali relinquitur in anima ſeu voluntate aliqua determi-

Digitized by Google

natio ſeu modificatio circà bonum creatum, ſicut ex intentione finis manet voluntas modificata circà ipſum & media : Per hanc autem modificationem ſeu determinationem inordinatam voluntatis circà bonum creatum impeditur ſeu retardatur affectus ne promptè feratur in Deum ; & hoc dicitur privatio fervoris charitatis, in qua reponi ſolet macula peccati venialis, ſeu peccatum veniale habituale, de quo hîc eſt quæſtio.

Petes 1°. Utrùm peccatum veniale poſſit remitti ſine ulla pœnitentia?

R. ad remiſſionem peccati venialis requiritur & ſufficit pœnitentia virtualis. *Hic q. 87. a. 1. o.*

Patet ex ipſa notione Pœnitentiæ virtualis, prout intelligitur ab Auctore. Pœnitentia virtualis eſt cùm aliquis hoc modo fertur ſecundùm affectum in Deum, ut quidquid ſibi occurreret, quod eum ab hoc motu retardaret, diſpliceret ei, & doleret ſe hæc commiſiſſe, etiamſi actu de illo non cogitet : Atqui per hoc tollitur modificatio ſeu determinatio inordinata voluntatis in bonum creatum, impediens ſeu retardans ne promptè feratur in Deum, quod eſt peccatum veniale, ut dictum eſt : Ergo.

Non itaque omnis affectus ad Deum aut res divinas eſt virtualis pœnitentia reſpectu omnis peccati venialis, ſed tantùm reſpectu illius quod diſpliceret ſi occurreret, ſicque non quodlibet peccatum veniale tollitur per quemlibet affectum in Deum, ſed illud ſolùm cujus dictus affectus eſt virtualis diſplicentia modo dicto.

Petes 2°. Utrùm peccatum veniale junctum mortali poſſit remitti ſine mortali?

R. negativè : Quia remiſſio culpæ etiam venialis fieri non poteſt niſi per opus ſatisfactorium Deo gratum & acceptum in ordine ſupernaturali; omnis enim noſtra ſatisfactio ad Deum eſt amicabilis, nec fundatur in juſtitia, ſed in ſola acceptatione divina : Atqui nullum peccatoris opus eſt Deo gratum & acceptum in ordine ſupernaturali, cùm *ib. a. 4. o.*

ſit opus inimici in iſto ordine : Ergo. Conf. 1°. Peccatum veniale importat veram maculam , ſcilicet privationem fervoris gratiæ : Atqui hæc macula tolli non poteſt , niſi ſupponatur gratia , cujus fervor reſtituatur : Ergo. Conf. 2°. Remiſſio peccati venialis eſt redintegratio in familiaritatem Dei : Ergo ſupponit ejus amicitiam , adeòque gratiam.

ARTICULUS IV.

Utrùm peccata per pœnitentiam dimiſſa, redeant per ſequens peccatum?

Hic q. 88. a. 1. o. QUæſtio eſt utrùm macula & reatus pœnæ æternæ ſecundùm quod cauſabantur ex actibus peccatorum priùs dimiſſorum , redeant per peccatum mortale ſequens, ità ut peccatum ſequens pœnitentiam non ſolùm inducat maculam propriam & reatum proprium, ſed etiam reducat antiquam, perindè ac ſi ſemper perſeveraſſet, nec unquam fuiſſet remiſſum ut propterea talis peccator ſit Deo exoſus & damnandus non ſolùm ob peccata nunc admiſſa, ſed etiam propter illa priora : Et hoc S. Doctor vocat peccata redire ſimpliciter. Peccata redire ſecundùm quid, eſt peccatum ſequens propter præcedentium remiſſionem fieri gravius ratione ingratitudinis; vel quatenùs peccatum ſequens inducit privationem gratiæ & reatum pœnæ æternæ, ſicut præcedens. Undè

ibid. Dico : Peccata ſemel per pœnitentiam remiſſa non redeunt ſimpliciter per peccatum ſequens , ſed ſecundùm quid tantùm.

ib. in a. ſ. c. Prob. prima Pars ex Scriptura. Rom. 11. dicit Apoſt. *Sine pœnitentia ſunt dona Dei.* Sed peccata pœnitentis ſunt dimiſſa per donum Dei : Ergo per peccatum ſequens non redeunt , quaſi Deum de dono remiſſionis pœniteat. Ezech. 18. *Convertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris , & non erit vobis in ruinam iniquitas.* Eſſet autem in ruinam , ſi per peccatum ſequens redeat.

Digitized by Google

Prob. rationibus 1°. Deus remittit peccata abſolutè & non ſub conditione de futuro, ſi pœnitens poſteà non peccet; patet ex textibus citatis & ex forma Sacramenti, Sacerdos enim loquens nomine Dei, dicit abſolutè ſine ulla conditione, *Abſolvo te*. Ergo per ſequens peccatum non redeunt. Conf. 1°. Peccatum remitti eſt illud deſtrui; nulla autem poteſt aſſignari cauſa hujus reditûs ſeu reproductionis; non Deus, quia non poteſt eſſe auctor peccati; non homo, quia non committit illud idem quod ante commiſerat. Conf. 2°. Non poteſt macula & reatus peccati redire, niſi redeat actus à quo cauſatur: Atqui per ſequens peccatum actus peccati remiſſi non redit nec redire poteſt: Ergo. *ibid.*

2°. Peccatum ſemel plenè punitum non debet iterùm puniri; ſed peccatum remiſſum fuit plenè punitum in Chriſto, cujus paſſionis virtute fuit remiſſum: Ergo.

Quæ objiciuntur ex Scriptura aut Patribus, intelligenda ſunt de reditu ſecundùm quid, ut fert ſecunda pars concluſionis. Undè.

Prob. ſecunda Pars. Duplici ſenſu peccata dimiſſa dicuntur redire ſecundùm quid per ſequens peccatum: 1°. Si ratione remiſſionis illorum peccatum ſequens ſit gravius propter ingratitudinem: 2°. Si peccatum ſequens inducat ſimilem privationem, & ſimilem reatum pœnæ æternæ ac præcedentia remiſſa: Atqui utrumque contingit: Ergo.

ARTICULUS V.

Utrùm per pœnitentiam virtutes reſtituantur, & merita reviviſcant?

DIco 1°. Virtutes infuſæ per peccatum amiſſæ reſtituuntur per pœnitentiam. *Hic q. 89. a. 1. o.*

Dixi, *Virtutes infuſæ*, non acquiſitæ; hæ enim cùm nonniſi multiplicatis actibus acquirantur, ità amiſſæ nonniſi ſimilibus actibus reſtituun-

tur, non verò per pœnitentiam, cùm quandoque pœnitens unico actu juſtificetur.

ibid. Prob. Concluſio. Per pœnitentiam remittuntur peccata, & remiſſio peccatorum non fit ſine infuſione gratiæ juſtificantis: Atqui gratiam ſanctificantem conſequuntur omnes virtutes gratuitæ, ſicut ex eſſentia animæ fluunt omnes potentiæ; gratiæ enim in ordine ſupernaturali deſerviunt virtutes infuſæ ad ejus operationem, ſicut animæ in ordine naturali deſerviunt ejus potentiæ: Ergo.

ib. a. 5. o. Dico 2°. Merita per peccatum mortificata reviviſcunt per pœnitentiam.

Prob. 1°. auctoritate. Joel. 2. poſtquam Dominus v. 12. dixit: *Convertimini ad me in jejunio, fletu & planctu*: v. 25. ſubjungit in mercedem hujus converſionis: *Reddam vobis annos quos comedit locuſta, brucbus & rubigo.* Super quæ verba Gloſſa interlinearis ex Hieron. deſumpta dicit: *Non patiar perire ubertatem, quam cum perturbatione animi amiſiſtis: Illa autem ubertas eſt meritum bonorum operum, quod per peccatum fuit perditum.*

Ezech. 33. *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die converſus fuerit.* Noceret verò plurimùm, ſi priorum meritorum fructum perderet.

Apoſt. Heb. 6. *Non enim injuſtus Deus, ut obliviſcatur operis veſtri & dilectionis quam oſtendiſtis in nomine ipſius.* Ubi Paulus alloquitur omnes Hebræos, inter quos abſque dubio erant qui lapſi fuerant: Huncque textum proponit Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. iis qui peccaverunt.

Eandem ſententiam docent Hieron. in cap. 3. Galat. Ambroſ. l. 1. in Luc. Chriſoſt. hom. 6. in Geneſ. & alii atque unanimiter Theologi.

ibid. Prob. 2°. Ratione. Merita mortificata reviviſcere eſt ea recuperare vim & efficaciam perducendi ſuum auctorem in vitam æternam, quam efficaciam perdiderant per peccatum, & propterea dicebantur mortificata: Atqui per pœnitentiam hanc efficaciam recuperant: Ergo. Prob. Min. Cauſa remanens, ſed carens ſuo effectu propter

impedimentum, eo ablato, debet effectum ſuum producere: Atqui merita licèt actu tranſierint, remanent tamen quantùm eſt de ſe in acceptatione divina, & per pœnitentiam tollitur impedimentum, ſcilicet peccatum, ſiſtens eorum effectum: Ergo. Minor pro ſecunda parte patet. Prob. prima pars. Quamvis Deus abſolutè potuiſſet merita non acceptare ad præmium pro ſemper, ſed tantùm ſub conditione perſeverantiæ in juſtitia, ſicut peccata ad pœnam non acceptat pro ſemper, ſed ſub conditione impœnitentiæ: Ea tamen ſic non acceptaſſe colligimus; 1°. ex Scripturis, Patribus & Conc. Trid. citato, atque ex unanimi Theologorum conſenſu. 2°. Quia Deus eſt proclivior ad præmiandum quàm ad puniendum, & ſemper punit infrà, præmiat autem ultrà condignum. 3°. Quia hoc ipſo quòd bona opera Deo ſemel placuerunt, nunquam illi diſplicent, ſemper enim manet quòd fuerint bona & ab ejus gratia procedentia, ſicque acceptatio eſt perpetua: Quapropter ob peccatum ſequens illa non abjicit à ſua acceptatione, licèt peccatorem abjiciat, quamdiù eſt in peccato, ſed eo ablato congruum eſt ut illa merita ſine remuneratione non relinquat: At verò peccatum per pœnitentiam deletum non remanet, neque in ſe, ut patet, neque in acceptatione Dei; quia nunquam ipſi placuit, neque in acceptatione divinæ juſtitiæ ad puniendum, quia divina juſtitia non punit niſi id quod nondùm fuit punitum & pro quo non eſt ſatisfactum, atque ſupponendo reatum pœnæ; peccatum verò per pœnitentiam deletum, fuit punitum & pro eo ſatisfactum ex meritis Chriſti, nec reatus pœnæ redire poteſt, quia non redit actus voluntarius à quo cauſatur

Petes in quo gradu & quantitate merita per peccatum mortificata reviviſcant per pœnitentiam?

Ante reſponſionem obſervandum eſt gratiam poſſe ſumi dupliciter: 1°. Phyſicè pro qualitate quâ participes efficimur divinæ naturæ & habemus

ſus phyſicum ad gloriam ut hæreditatem. 2°. Moraliter pro jure morali ad gloriam & mercedem mediis operibus bonis, vel præſentibus, vel præteritis quidem, ſed manentibus in acceptatione Dei. Hîc autem inquirimus tantùm de reviviſcentia gratiæ moraliter ſumptæ pro jure ad gloriam; quia meritum dicit jus ad gloriam, ideòque meritum reviviſcere eſt recuperare jus ad gloriam.

R. 1°. Merita per peccatum mortificata non ſemper reviviſcunt per pœnitentiam in eodem gradu & eadem perfectione quam habebant antequam mortificârentur, ſed ſecundùm quantitatem & proportionem præſentis diſpoſitionis.

Prob. Contritio per quam reſurgit pœnitens, non ſolùm eſt remotio impedimenti, ut arbitrantur Adverſarii, ſed eſt etiam diſpoſitio moralis ad reviviſcentiam meritorum: Atqui cauſa non producit effectum niſi ſecundùm diſpoſitionem ſubjecti: Ergo. Prob. Maj. Sicut contritio ad tria, v. g. eſt diſpoſitio phyſica ad gratiam ad tria phyſicè ſumptam, ità eſt diſpoſitio moralis ad gratiam moralem ex meritis reviviſcentibus, quæ manent in acceptatione divina: Undè ſicut vi Sacramenti vel contritionis habetur jus phyſicum ad tria, ità æquale jus morale habetur per merita reviviſcentia: Iſtæ enim duæ cauſæ non ſe impediunt. Nec obſtat quòd ſit tantùm diſpoſitio ad tria, ubi enim duæ cauſæ concurrunt, eadem diſpoſitio ſufficit cuilibet ad ſuum effectum. Paritas eſt in Baptiſmo fictè ſuſcepto, qui dùm reviviſcit per pœnitentiam, conſequitur ſuum effectum, & pœnitentia ſuum, ſecundùm menſuram præſentis diſpoſitionis, ut dixi de Bapt. Diſſ. 4. a. 2. Petit. 2

Dices: Pœnitentia non eſt diſpoſitio moralis ad reviviſcentiam meritorum niſi ex beneplacito divino: Atqui non eſt ratio, cur Deus eam acceptet ad certos gradus meritorum mortificatorum, & non ad omnes: Ergo.

R. N. Min. Sunt enim plures rationes, & ex eis confirmatur concluſio. 1°. Quia ſeclusâ Dei

revelatione debemus loqui de ſupernaturalibus proportione ſervatâ, ſicut de naturalibus; partim ne detur cuilibet occaſio quodlibet fingendi; partim quia exigit ſuavis Dei providentia, ut de ſupernaturalibus diſponat ad modum rerum naturalium, quæ ſunt nobis notæ; cauſæ autem naturales non producunt effectum niſi ſecundùm diſpoſitiones ſubjecti. 2°. Per hanc modificationem ſalvantur jura miſericordiæ & juſtitiæ. 3°. Si merita mortificata ſemper reviviſcerent in ſummo gradu, daretur juſtis occaſio teporis & facilitatis ad peccandum, cùm viderent tam facilem meritorum reviviſcentiam quoad totam ſuam perfectionem.

R. 2°. Merita mortificata reviviſcunt ſecundùm quantitatem præſentis diſpoſitionis, non hoc ſenſu quòd eadem gloria eſſentialis conferatur pœnitenti duplici titulo, ſcilicet titulo præſentis diſpoſitionis, & titulo meritorum mortificatorum, ſed hoc ſenſu quòd ultrà jus ad gloriam eſſentialem correſpondentem præſenti diſpoſitioni, conferatur aliquid de jure ad diſtinctam gloriam eſſentialem correſpondentem præcedentibus meritis.

Prob. Quia alioquin reviviſcentia meritorum non ſalvatur cum proprietate: Ergo. Prob. Ant. Merita reviviſcere nihil eſt aliud quàm ea iterùm acceptari ad gloriam eſſentialem quam merebantur: Atqui ſi ultrà gloriam eſſentialem quæ debetur præſenti diſpoſitioni, non detur altera quæ correſpondeat meritis præcedentibus, ſed tantùm eadem duplici titulo detur, non propriè iterùm acceptantur ad gloriam eſſentialem, quia etſi non præceſſiſſent, perindè foret, & æqualis gloria: Sicut ſi quis per decem dies in vinea alterius laboraſſet, & daretur illi ſtipendium unius diei decem titulis, novem dies priores non cenſerentur computari, & juſtè compenſari: Ergo

Conf. Pone caſum quòd aliquis octoginta annis ſanctiſſimè vixerit, & in fine vitæ peccet mortaliter, & alter per idem tempus flagitioſiſſimè vixerit, uterque autem reſurgat in eodem pœniten-

Digitized by Google

tiæ gradu, puta ad quatuor, uterque ſecundùm ſententiam quam oppugnamus, æquali gloriâ donabitur: Ergo in primo nulla habebitur ratio præcedentium meritorum, adeòque propriè non reviviſcunt.

Neque dicas quòd reſpectu meritorum præcedentium confertur primo majus gaudium accidentale de operibus in prima charitate factis. Nam contrà 1°. Vita hominis eſt vita æterna: Ergo niſi illis meritis reſpondeat præmium vitæ æternæ, propriè non reviviſcunt. Undè Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. dicit merita vivificata valere *ad conſequendam ſuo tempore vitam æternam*: Vita autem æterna eſt gloria eſſentialis. 2°. Quia ſequeretur quòd impietas impii ipſi multùm noceret, etiamſi converteretur, & quòd Deus nullo modo redderet annos quos comedit locuſta & bruchus, contrà Scripturam.

DISSERTATIO III.

De Partibus Sacramenti Pœnitentiæ in particulari, & primò de Contritione.

D. Th. Supp. Q. 1. 2. 3. 4. & 5.

ARTICULUS I.

De Quidditate & Qualitate Contritionis.

3. *p. q.* 85. *a.* 3. & 4. Dico 1°. Contritio ut ſic, prout abſtrahit à ſtatu veteris & novæ Legis, à perfecta & imperfecta, eſt *animi dolor & deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.* Ità in terminis Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. cui definitioni ſi addas cum eod. Trid. *Cum voto præſtandi reliqua... quæ ad ritè ſuſcipiendum hoc Sacramentum requiruntur*, habebis definitionem contritionis prout convenit ſtatui novæ Legis, coincidentem

cidentem cum iſta Auctoris, *Dolor pro peccatis aſſumptus cum propoſito confitendi & ſatisfaciendi.* Supp. q. 1. a. 1. o.
Sufficit autem iſtud votum confitendi eſſe implicitum, ſicut dixi de voto ipſius Sacramenti.

Explicatur definitio. Dicitur 1°. *Animi dolor*: Quia contritio non eſt dolor partis ſenſitivæ, ſed affectûs rationalis ſeu voluntatis. Non rarò tamen ex vera contritione oritur in appetitu ſenſitivo ea paſſio quæ dicitur dolor, & eſt laudabilis, quatenùs imperatur à voluntate: Non eſt tamen ad veram contritionem neceſſarius, cùm non ſit in poteſtate hominis.

Dicitur 2°. *Deteſtatio* ſeu odium, quia dolor naſcitur ex odio in ſubjecto doloris capaci, & ad contritionem neceſſariò requiritur, ut dicam modò.

Dicitur 3°. *De peccato*, utique ut peccatum eſt, ſeu ut eſt malum & offenſa Dei; alioquin non eſſet actus Pœnitentiæ, ut patet ex Diſſ. 2. a. 1. & ampliùs dicemus infrà.

Dicitur 4°. *Cum propoſito non peccandi de cætero*: Quia nemo verè dolere poteſt ſe aliquid feciſſe, ſi non proponat ampliùs non facere.

Iſtud autem propoſitum videtur, per ſe loquendo, debere eſſe explicitum: Quia aliàs fruſtrà Conc. Flor. in Compendio Fidei, Trid. loco citato, S. Th. cum Theologis, illud in definitione contritionis addidiſſent, niſi intellexiſſent illud debere eſſe explicitum, quia implicitum continetur in priori illa parte, *dolor de peccato commiſſo*; fieri enim non poteſt, ut jam dicebam, ut quis verè de peccatis doleat, niſi virtualiter ſaltem ſtatuat ea iterùm non committere. Per accidens tamen defectu temporis vel conſiderationis, ſufficit implicitum ſeu virtuale, modò pœnitentem ità ſuorum peccatorum pœniteat, ut ſi adverteret ad futura, proponeret ea nunquam iterare, ut dicit Sylvius hîc poſt Navarrum.

Si quis ergo occupatus, vel in examinanda ſua conſcientia, vel in deteſtanda vita præterita, vel

in imploranda Dei miſericordia, & petenda venia, vel in excitando in ſe Dei amorem & dolorem de peccatis, non cogitet actu dicens, volo emendare vitam, nolo ampliùs peccare, ſed bonâ fide eat ad confeſſionem, verè eſt contritus, & confeſſio bona propter virtuale propoſitum in dolore incluſum. Ità laudatus Sylvius. Et ratio eſt; quia, ut modò dicam, propoſitum formale non eſt de eſſentia contritionis, nec conſequenter pars eſſentialis Sacramenti, ſed requiritur tantùm de præcepto, quando quis vult juſtificari.

Porrò hæc tria, ſcilicet dolorem & odium peccati atque propoſitum non peccandi, neceſſariò requiri ad contritionem patet, quia non deſtruitur peccatum, niſi deteſtetur, ſeu odio habeatur; odium autem parit dolorem in ſubjecto capaci, & ad dolorem & odium alicujus rei ſequitur, tamquam proprietas, propoſitum eandem in poſterùm non perpetrandi.

Sed difficultas quædam eſt, an contritio conſiſtat eſſentialiter formaliter in iſtis tribus, an in aliquo tantùm, & in quo? Pro cujus reſolutione breviter

Dico 2°. Eſſentia contritionis non conſiſtit formaliter in iſtis tribus; ſed formaliter in ſolo dolore, præſuppoſitivè in odio, & conſecutivè in propoſito.

Prob. prima Pars: Actus primarius ſpecialis virtutis debet eſſe unus, & non aggregatum ex pluribus actibus ſpecie diſtinctis: Atqui contritio eſt actus primarius virtutis ſpecialis Pœnitentiæ, & hi tres actus, odium, dolor & propoſitum, ſpecie diſtinguuntur: Ergo. Prob. Maj. Actus primarius virtutis ſpecialis eſt illi ſimilis, ab ipſa enim immediatè elicitur, & ipſa per illum ſpecificatur: Atqui plures actus ſpecie diſtincti non poſſunt eſſe ſimiles uni virtuti ſpeciali, cùm ſit ſimplex qualitas unius ſpeciei: Ergo.

Prob. ſecunda Pars: Quia cùm contritio ſit

actus primarius Pœnitentiæ, ut jam dictum eſt, in eo actu formaliter conſiſtit qui reſpicit peccatum ut offenſam Dei aliquâ ſatisfactione expiabilem, ut patet ex dictis de Pœnitentia virtute: Atqui talis actus eſt dolor, & non odium: Ergo. Prob. Min. Actus qui reſpicit peccatum ut offenſam Dei aliquâ ſatisfactione expiabilem, debet aliquid adimere à peccatore quod quodammodo offerat Deo: Atqui odium peccati nihil à peccatore adimit, dolor aliquid adimit; quia per illum patitur aliquod malum pœnæ, ſcilicet triſtitiam: Ergo.

Conf. Si contritio formaliter conſiſteret in odio peccati, reperiretur in Beatis qui ſummo odio proſequuntur peccatum: Falſum conſequens: Ergo.

Tertia & quarta Pars patent: Odium enim alicujus rei cauſat dolorem in ſubjecto doloris capaci: Et ad dolorem ſequitur tamquam proprietas propoſitum eandem rem rursùs non perpetrandi.

Dico 3°. Contritio debet eſſe ſupernaturalis.

Patet 1°. ex Trid. ſeſſ. 6. can. 3. 2°. Ex Innoc. XI. condemnante hanc Propoſitionem: *Probabile eſt ſufficere attritionem naturalem modò honeſtam.*

4°. Ratione, quia nulla eſt relatio, nulla connexio ordinis naturalis cum ſupernaturali, ad quem ſpectat juſtificatio hominis.

Hinc inferes quòd qui dolet de peccato, quia repugnat rationi, vel convictui humano, ſivè quia ex illo ſequitur diſpendium famæ, vel bonorum temporalium, & ſimilibus motivis naturalibus, inſufficienter & infructuosè conteratur; ſecùs ſi doleat de peccato ut eſt contrà Legem divinam (ſic enim intelligitur ejus turpitudo, de qua Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 4.) vel ut eſt inductivum pœnarum Purgatorii, Inferni, amiſſionis gratiæ, gloriæ, &c. hæc enim pertinent ad ordinem ſupernaturalem; nec niſi fide ſupernaturali cognoſci poſſunt. Et ideò quamvis hujuſmodi contritio non ſufficiat ad juſtificationem etiam cum Sacramento, niſi interveniat aliquis amor Dei be-

nevolus, ut dicemus infrà, ad illam tamen diſponit.

Dico 4°. Contritio debet eſſe vera & ſincera; ità ut ſi quis conteratur fictè, aut ſe credat verè contritum, & non ſit, ſicque accedat ad Sacramentum, neque effectum Sacramenti, neque ipſum Sacramentum recipiat; quia contritio vera eſt pars eſſentialis Sacramenti. Sinceritas autem contritionis, non ex verbis pœnitentis præcisè æſtimanda eſt, ſed maximè ex operibus, ex mutatione vitæ, ex fuga occaſionum, ex praxi virtutum, juxtà illud Matth. 7. *A fructibus eorum cognoſcetis eos.* Ad hæc attendant Confeſſarii præſertim pro peccatoribus inveteratis & conſuetudinariis, & iis qui verſantur in occaſione proxima.

ARTICULUS II.

De Quantitate Contritionis.

QUantitas contritionis poteſt diſtingui triplex, appretiativa, intenſiva & extenſiva. Appretiativa ſpectat objectum, quod pluris æſtimatur quàm quodvis aliud, etſi non toto animi conatu id fiat. Intenſiva ſpectat ſubjectum in quo magis radicatur, & per gradus augetur. Extenſiva ſpectat multitudinem peccatorum.

Supp. q. 3. a. 1. o. Dico 1°. Dolor de peccatis, qui eſt eſſentialis contritio, debet eſſe omnium dolorum maximus appretiativè, hoc eſt, peccator debet ſic deteſtari peccata, ut pro nulla re mundi velit illa committere.

Prob. 1°. ex illo Joelis 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro*: quod debet intelligi de converſione & contritione appretiativa ſuper omnia.

ibid. 2°. Tantò magis aliquid diſplicet, quantò magis ejus contrarium placet: Atqui contrarium peccati placet ſuper omnia: Ergo. Prob. Min. Contrarium peccati eſt ultimus finis; avertit enim peccantem à fine ultimo, & ideò ipſi contrariatur: Atqui finis ultimus ſuper omnia placet; propter ipſum enim omnia fiunt: Ergo.

Digitized by Google

3°. Dolor eſt de malo: Ergo juxtà rectam rationem de majori malo debet eſſe major dolor, ſaltem appretiativè: Atqui peccatum eſt omnium malorum maximum: Ergo de peccato debet eſſe maximus dolor appretiativè.

Dico 2°. Dolor ac deteſtatio voluntatis de peccatis, non debet neceſſariò eſſe maximus omnium dolorum intenſivè.

Prob. Intenſio actûs voluntatis provenit ex vehementia objecti moventis ipſam, indè enim fit ut majori conatu & fervore feratur in ipſum: Atqui peccatum non eſt objectum vehementiùs movens voluntatem ad dolorem, quàm quodvis aliud malum. Ergo. Prob. Min. Objectum ſenſibile vehementiùs movet voluntatem, quàm ſpirituale, quale eſt peccatum ut eſt offenſa Dei: Ergo. Prob. Ant. Quò objectum eſt propinquius voluntati, eò vehementiùs illam movet: Atqui objectum ſenſibile pro hoc ſtatu eſt ipſi propinquius quàm ſpirituale: Ergo. Prob. Min. Senſibilia ſunt immediata & proxima ſenſibus: Atqui voluntas pro hoc ſtatu operatur conformiter ad illos, & ab ipſis dependet, quatenùs ſequitur cognitionem intellectûs, qui pro hoc ſtatu deſumit cognitionem à ſenſibus: Ergo. *ibid.*

Conf. 1°. ab abſurdo: Si omnium dolorum maximus intenſivè requireretur, ſequeretur quòd ex duobus, qui æquè intensè dolerent de peccato, unus juſtificaretur, alter non; pone enim caſum quòd unus intensè doleat de peccato, ſed intenſiùs de morte patris, alter æquè intensè doleat de peccato; ſed minùs intensè de morte patris, hic juſtificabitur, non ille: Atqui abſurdum Conſequens: Ergo & Ant. Conf. 2°. Amor charitatis non debet eſſe omnium maximus intenſivè, ut docetur de charitate: Ergo nec dolor de Dei offenſa.

Hinc non ſtatim ſunt culpandi qui de amiſſione parentum, amicorum, bonorum, &c. intenſiùs dolent, etiam dolore voluntatis, quàm de pec-

Digitized by Google

cato; id enim ſequitur naturam rerum : Convenit tamen ut ſaltem conentur intenſiùs dolere de peccatis, quàm de alia re mundi; imò inordinatum eſſet & illicitum ſi eligerent intenſiùs dolere de alio malo quàm de peccato, quia hoc eſſet judicare eſſe aliquod majus malum quàm peccatum, ideòque de ipſo magis appretiativè dolere; ſecùs autem quando major intentio doloris ſequitur ex conditione naturæ, ut dictum eſt in probatione Concluſionis.

Dices: Ex variis locis Scripturæ, Deut. 4. Joel. 2. Micheæ 4. Iſa. 40. Matth. 11. &c. Habetur quòd converſio debeat fieri in toto corde, in jejunio, fletu & planctu, & in tota tribulatione animæ: Ergo ſummo & maximè intenſo dolore.

R. N. Conſeq. Sicut enim præceptum diligendi ex toto corde non intelligitur de totalitate intenſionis, ſed de totalitate appretiationis, *ità ut diligens nihil cogitet, nihil velit quod divinæ dilectioni ſit contrarium*, ait S. Th. 2. 2. q. 24. a. 8. Sic præceptum contritionis; ità ut pœnitens ſic deteſtetur peccatum, ut pro nulla re mundi velit illud committere.

Inſt. Deus eſt ſummum bonum, & peccatum eſt ſummum malum: Ergo Deus eſt ſummè etiam intenſivè diligendus, & peccatum ſummè intenſivè deteſtandum.

R. totum per ſe eſſe verum, ſed non ex neceſſitate præcepti, attentâ conditione naturæ humanæ, ut docet Auctor loco citato. Pro hac concluſione confer Diſſ. 4. de Charitate Art. 1.

Verùm dato non requiri ut dolor de peccatis qui eſt in voluntate, ſit omnium maximus intenſivè, reſtat difficultas an non ſaltem debeat eſſe intenſus ad certum gradum, ut ſit diſpoſitio ſufficiens ad juſtificationem, ſivè ut ad eum ſequatur immediatè juſtificatio. Et eſt quæſtio de juſtificatione tam cum Sacramento, quàm extrà Sacramentum. Hujus difficultatis reſolutio pendet ex dicendis infrà de attritione. Interim breviter

Dico 3°. Ad juſtificationem cum Sacramento nullus requiritur intenſionis gradus in attritione, modò habeat aliundè conditiones requiſitas. 1°. Quia aliàs ſcrupulus injiceretur conſcientiis pœnitentium, qui nec intenſionem, nec intenſionis gradum diſcernere poſſunt. 2°. Ex uſu & praxi Eccleſiæ: Non enim ſolent Confeſſarii exigere à pœnitentibus ullam doloris intenſionem, ſed tantùm ut ex animo Dei offenſam deteſtentur ſuper omnia. 3°. Quia aliàs non eſſet facilior juſtificatio cum Sacramento, quàm ſine Sacramento, ſiquidem attritio intenſa ſufficiat ad juſtificationem ſine Sacramento, ut modò dicam.

Dico 4°. Ad juſtificationem extrà Sacramentum, dolor procedens ex charitate ſivè habituali, ſivè actuali nullum requirit intenſionis gradum, quia quilibet charitatis actus quantumvis debilis & remiſſus ſupponit peccatorem Deo amicum & reconciliatum, ut fuſiùs dicam infrà.

Dico 5°. Attritio ſeu dolor de peccatis conceptus ex ſeu cum amore Dei benevolo, non ſufficit ad juſtificationem ſine Sacramento, ſaltem extrà caſum neceſſitatis, niſi ſit intenſus ad certum gradum; quia poteſt dari amor Dei benevolus debilis & remiſſus, qui non ſit charitatis, nec ſufficiat ad juſtificationem extrà Sacramentum, ut probabimus infrà: Ergo & dolor ex iſto amore conceptus. Et ſanè quis dicat aut credat peccatorem hoc ipſo quo bene afficitur ergà Deum, aut ipſi bene vult, ſtatim juſtificari? ſi ità ſit, nullus aut vix ullus accedet ad Sacramentum non juſtificatus, cùm nullus aut vix ullus ſit, à quo ſi petas num amet Deum, qui non reſpondeat & ſincerè, *Amo*.

Si petas undè innoteſcet ſufficienter intendi attritionem, ut ad eam ſtatim ſequatur juſtificatio?

R. Videri ſufficienter intenſam, ſi procedat ex ſolo amore Dei benevolo prædominante ſine timoris adminiculo, ſaltem in communibus & ordinariis caſibus; ſivè, ut alii dicunt, ſi procedat

Digitized by Google

ex amore effectivo & efficaci, & non ex amore affectivo tantùm & inefficaci : Quia videtur congruere Dei bonitati, ut pœnitentes ſic purè & intensè eum diligentes, viciſſim diligat, cùm nihil aut vix aliquid ampliùs ipſi offerre poſſint, deque iſto amore intelligi poſſunt hæc Chriſti verba Joan. 14. *Si quis diligit me... Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & manſionem apud eum faciemus.*

At quamvis pœnitens probabiliter conjicere poſſit ſe moveri contrà peccata ex ſolo amore Dei prædominante, vel effectivo & efficaci, id tamen ipſi certò conſtare non poteſt; eſt enim inſcrutabile cor hominis ipſi homini, & ſæpè ſibi blanditur; neque certò ſcire poteſt an ſit odio vel
Q. 14. *de verit.* a. 15. amore dignus. Undè dicit S. Th. „ Non qualiſcumque motus voluntatis eſt ſufficiens præparatio ad gratiam, ſicut nec qualiſcumque dolor ſufficit ad remiſſionem peccati, ſed oportet eſſe aliquem modum, qui quidem homini notus eſſe non poteſt. "

Dixi in concluſione : *Saltem extrà caſum neceſſitatis*, quia quidam indubitanter aſſerunt in caſu neceſſitatis, quando actualem ſuſceptionem Sacramenti excludit impoſſibilitas, non voluntas, ſufficere attritionem ex qualicumque Dei amore conceptam : Fundantur maximè in eo quòd Innocentius III. ex Aug. & Ambroſ. ſic dicat cap. *Apoſtolicam* de Presb. non baptiſ. „ Presbyterum „ quem ſine unda Baptiſmatis extremum diem „ clauſiſſe ſignificaſti, quia in S. Matris Eccleſiæ „ fide & Chriſti nominis confeſſione perſeveravit, ab originali peccato ſolutum & cœleſtis „ Patriæ gaudia adeptum adſerimus incunctanter. „ Lege ſuper octavo libro Auguſtinum (ſeu potiùs lib. 4. de Bapt.) ubi inter cætera legitur, Baptiſmus inviſibiliter miniſtratur, quem „ non contemptus Religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit. Librum etiam Ambroſii de „ obitu Valentiniani idem aſſerentis evolve. So-

„ pitis igitur quæſtionibus Doctorum, Patrum „ ſententias teneas, & in Eccleſia tua juges pre- „ ces, hoſtiaſque Deo offerri jubeas pro Preſ- „ bytero memorato.” Atqui, inquiunt præfati Auctores, eadem eſt ratio de Catechumenis reſpectu Baptiſmi, ac de pœnitentibus reſpectu Sacramenti Pœnitentiæ: Ergo.

Nos quidem id cum aliquali fiducia præſumimus, non ex vi contritionis imperfectæ; quæ non eſt ex ſe efficacior in articulo mortis quàm extrà, ſed ex infinita & impenſa Dei miſericordia & merito paſſionis Chriſti: ſecuritatem tamen non damus; tùm quia nihil hâc de re certò revelatum habemus in Scriptura; tùm quia auctoritas citata non ità urget quin poſſit dici SS. Patres ità locutos fuiſſe, quia præſumebant tales Catechumenos ſeu Pœnitentes fuiſſe contritos, aut intensè attritos; tùm tandem quia ſi res foret adeò certa, non eſſet ratio cur Sacerdotes tam ſolliciti forent circà Sacramenta extrema patientibus conferenda, vel cur *Rei animarum* dicerentur à SS. Patribus, dùm id negligunt, ſi quidem tunc nullus periret defectu Sacramenti, ſed defectu propriæ diſpoſitionis: Si enim habeat amorem, ſine Sacramento juſtificabitur, & ſi non habeat, etiam cum Sacramento non juſtificabitur ſecundùm nos.

Dixi in reſponſione ad petitionem, *Saltem in communibus & ordinariis caſibus*; quia in caſibus extraordinariis poteſt contingere quòd amor qui indigeret adminiculo timoris, eſſet nihilominùs diſpoſitio ſufficiens ad juſtificationem extrà Sacramentum. Pone duos homines deſtinatos ad martyrium, unum per gladium, alterum per combuſtionem; primus ex ſolo Dei amore, nequidem cogitando de pœnis inferni, perimitur, & iſte amor prædominans & efficax eſt diſpoſitio ſufficiens ad juſtificationem: Alter quamvis intentiore amore incenſus, ut ſe contrà terribilem combuſtionem defendat, advocat in auxilium conſide-

rationem pœnarum inferni, & iſte amor eſt etiam ſufficiens ad juſtificationem conſequendam, cùm ſit perfectior & intenſior amore primi, licèt in hoc caſu urgentiori & extraordinario adjuvetur timore.

Dico 6°. Contritio debet eſſe de omnibus peccatis, quia contritio debet eſſe de peccatis, ut ſunt offenſa Dei : conveniunt autem omnia in hac ratione : Undè non poteſt eſſe de uno quin ſit de omnibus.

ARTICULUS III.

De neceſſitate Contritionis.

Contritio eſt neceſſaria neceſſitate medii & præcepti, tum naturalis, tum divini poſitivi & Eccleſiaſtici.

Prima pars conſtat ex dictis de neceſſitate Pœnitentiæ Diſſ. præcedenti a. 1.

3. p. q. 84. a. 7. ad 1. Ratio ſecundæ partis eſt, quia jure naturali tenetur homo compenſare injuriam alteri illatam : Atqui injuria Deo illata per peccatum compenſari non poteſt, niſi per contritionem : Ergo de illa datur præceptum naturale.

Ratio tertiæ partis eſt, quia hoc ipſo quo contritio eſt neceſſaria neceſſitate medii, datur de illa præceptum divinum poſitivum; pertinet enim ad Legiſlatorem præcipere ea quæ ſunt ſaluti civium neceſſaria. Neque obſtat quòd gratia ſit neceſſaria ad ſalutem, & tamen non datur de illa ſpeciale præceptum, diſparitas eſt quòd gratia non ſit opus noſtrum, ſed Dei, contritio autem eſt opus noſtrum.

Quarta pars patet ex præcepto eccleſiaſtico confeſſionis annuæ, quæ ſtare non poteſt abſque contritione.

Gravior eſt difficultas de tempore quo præceptum contritionis obligat. Pro quo.

Dico 2°. Quamvis omnibus ſit ſuadendum, tamquam ſalutare conſilium, ſtatim poſt peccatum

conteri : Attamen præceptum contritionis non obligat per ſe ſtatim ac peccatum commiſſum eſt, neque ſtatim ac memoriæ occurrit, neque ſingulis diebus Dominicis & Feſtis.

Eſt communis contrà paucos, tam antiquos, quàm recentiores, & manifeſtè D. Thomæ hîc q. 6. a. 5. ubi quamvis agat de præcepto confeſſionis, quæcumque tamen adfert, pariter militant de præcepto contritionis. Imprimis dicit ad 2. *Non eſt de neceſſitate ſalutis corporalis ut ſtatim medicus quæratur, niſi quando neceſſitas curationis incumbit, & ſimiliter eſt de morbo ſpirituali.* Quod, ut patet, convenit pariter contritioni. Similiter ejus rationes, quibus

Prob. prima & ſecunda pars. Præceptum contritionis eſt affirmativum, nempè *Pœnitentiam agite* : Atqui omnium conſenſu hæc eſt natura præcepti affirmativi, ut quamvis obliget ſemper, non tamen ſtatim & pro ſemper, ſed determinato tempore & poſitis certis circumſtantiis, nec poſſunt aſſignari circumſtantiæ, propter quas obliget ſtatim ac peccatum commiſſum eſt, aut ſtatim ac memoriæ occurrit, ut patebit ex ſol. Obj. Ergo. *Inf. q. 6. a. 5. o. & ad 3.*

Conf. Tempus quo obligat præceptum affirmativum, non eſt quando commodè impleri poteſt, aliàs dives non dans eleemoſynam de ſuperfluo cuilibet pauperi occurrenti, peccaret mortaliter, ſed quando tempus neceſſitatem urgentem inducit: Atqui licèt ſtatim poſt peccatum commiſſum, aut ſtatim ac memoriæ occurrit, ſit opportunitas pœnitendi, indè tamen non inducitur neceſſitas urgens : Ergo. *ibid. o.*

Prob. tertia pars. Nullibi legitur, nec ulla ratione probatur præceptum contritionis obligare ſingulis diebus Dominicis & Feſtis : Ergo ſine fundamento aſſeritur. Prob. Ant. Si alicubi legeretur tale præceptum, eſſet, ut volunt Patroni illius ſententiæ, Levit. 16. ubi dicitur : *Sabbatum requietionis eſt, affligetiſque animas veſtras.* Et ſi

aliquâ ratione fulciretur, eſſet quia finis præcepti colendi dies Feſtos eſt animam Deo ſanctificare, quod fieri non poteſt niſi per contritionem : Atqui non ex loco Levitici ; eſt enim ibi præceptum de ſpeciali Feſto expiationis, quod occurrebat ſemel tantùm in anno die decimâ menſis ſeptimi : Undè nihil ad propoſitum. Adde quòd erat tantùm legale, quod jam ceſſavit. Non ex ratione : Quia finis præcepti non cadit ſub præcepto : Ergo.

Dico 3°. Præceptum contritionis per ſe obligat in morali periculo mortis, aut perpetuæ amentiæ : Extrà illud verò ſic obligat ut peccator non poſſit diù ſine novo peccato differre illius adimpletionem.

Prima pars conſtat ; quia tunc maximè urget neceſſitas Deo ſatisfaciendi, & ejus reconciliationem quærendi : quòd ſi tunc omittat peccator, periculum eſt ne id unquam præſtet & in peccato ſuo moriatur. Obligat igitur per ſe hoc præceptum inſtante pugnâ, tempore peſtis, periculoſæ navigationis, morbi lethalis, &c.

Secundam partem inclamat Scriptura, Eccl. 5. *Ne tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem.* Inculcant SS. Patres, dum invehuntur in eos qui ſuam converſionem procraſtinant ; atque evincit hoc fundatiſſimum Auctoris principium :
I. 2. q. „ Cùm enim homo, inquit, non habet
109. a. „ cor ſuum firmatum in Deo, ut pro nullo bono
8. c. „ conſequendo, vel malo vitando ab eo ſeparari vellet, occurrunt multa propter quæ conſequenda vel vitanda homo recedit à Deo, „ contemnendo præcepta ejus ; & ideò peccat „ mortaliter, præcipuè quia in repentinis homo „ operatur ſecundùm finem præconceptum & ſecundùm habitum præexiſtentem, ut Philoſophus dicit, quamvis ex præmeditatione rationis homo poſſit aliquid agere præter ordinem „ finis præconcepti & præter inclinationem habitûs : Sed quia homo non poteſt ſemper eſſe

Digitized by Google

„ in tali præmeditatione, non poteſt contingere „ ut diù permaneat quin operetur ſecundùm con- „ venientiam voluntatis deordinatæ à Deo, niſi „ citò per gratiam ad debitum ordinem repare- „ tur. " Ergo ratione periculi in quo verſatur peccator iterùm labendi, non poteſt diù differre contritionem.

Sed quamdiù debeat differri ut peccator cenſeatur hoc præceptum tranſgredi & peccare mortaliter? Non determinavit S. Thomas, nec is ſum ego qui determinare auſim. Equidem quidam dicunt poſſe ſine novo peccato differri ad annum, quod non probo : Alii ad quatuor aut quinque menſes, quod nec nego, nec affirmo. Id unum mihi certum videtur eſſe illicitum ultrà differre: Quia mora ultrà quatuor aut quinque menſes, videtur diuturna, maximè ſi attendatur ad principium Auctoris : Sicut ergo qui ultrà quatuor aut quinque menſes differret elicere actus fidei & charitatis, meo ſaltem judicio, non eximeretur à peccato, ità qui omitteret & contritionem: Equidem ſunt diſtincta præcepta, ſed æquè ad minùs urget præceptum contritionis, ac præceptum fidei & charitatis.

Dico 4°. Præceptum contritionis obligat per accidens toties quoties requiritur ſtatus gratiæ ad aliquod aliud præceptum adimplendum aut gravem tentationem vincendam.

Dices 1°. contrà ſecundam concluſionem : præceptum contritionis includit negativum, ſcilicet non permanendi in peccato & inimicitia Dei: Ergo. Prob. Ant. Si non ſit præceptum non permanendi ullo tempore in peccato & odio Dei : Ergo licet in eo manere : Ergo iterùm licet velle in eo manere: Atqui falſum ſecundum conſequens, cùm velle manere in peccato & odio Dei ſit de objecto intrinſecè malo : Ergo. Prob. Sequela : Licet velle quod licet facere: Atqui licet manere, &c. Ergo licet velle manere.

R. N. Ant. ad Probat. N. ſecundam illationem:

Ad Prob. D. Maj. Licet velle quod licet facere poſitivè, C. Quod licet facere negativè, ſeu permiſſivè tantùm, N. Ad cujus ſenſum D. Min. Licet manere in peccato & odio Dei per actum poſitivum eligendo illam manſionem, N. Per actum negativum non expellendo illam ſeu eam merè permittendo, C. & N. Conſeq. Quia velle importat actum poſitivum ſpecificandum à ſuo objecto, ac proindè malum, ſi objectum ſit malum; secùs autem manere negativè ſeu permiſſivè: & ſic licet nobis plura permittere, ſeu facere negativè, quæ non licet velle: Sic licet mihi permittere peccatum Petri, & tamen non licet mihi illud velle: Licet mihi permittere furi ut me occidat, & tamen non licet mihi hoc velle.

Subſumes: Atqui qui non à ſe removet inimicitiam Dei, dum poteſt, cenſetur illam velle poſitivè, ſaltem interpretativè: Ergo.

R. D. Subſumptum: Dum poteſt, & obligatur, C. Si non obligatur, N.

Repones: Qui omitteret impedire peccatum Petri dum poteſt, etſi non teneretur, omiſſio illa eſſet ipſi voluntaria: Ergo qui omittit removere inimicitiam Dei dum poteſt, etſi non teneatur, inimicitia Dei eſt ipſi voluntaria. Patet Ant. ex Tract. de Actibus humanis, ubi docetur quòd ut omiſſio ſit voluntaria, non requiratur obligatio ponendi actum qui omittitur. Conſequentia patet à paritate rationis.

R. conceſſo Ant. N. Conſeq. Quia fit tranſitus ab omiſſione ad effectum ejus: Undè ut rectè inferatur, debet poni: Ergo qui omittit removere inimicitiam, &c. omiſſio illa eſt ipſi voluntaria; non verò ipſa inimicitia, quæ eſt effectus ſequens ad illam omiſſionem, quia ut docetur ibidem de Actibus humanis, ut effectus ſequens ad omiſſionem ſit voluntarius, requiritur præceptum ponendi vel impediendi illum: Sicut in exemplo allato licèt omiſſio impeditionis peccati Petri ſit mihi voluntaria, peccatum tamen Petri ſequens ad illam non

Digitized by Google

eſt mihi voluntarium, niſi poſſim & debeam impedire.

Dices 2°. Pro quovis tempore tenetur avertere ſtatum peccati & odium Dei: Ergo. Prob. Ant. 1°. Pro quovis tempore tenetur peccator avertere à ſe omnium malorum maximum: Atqui ſtatus peccati & odium Dei eſt omnium malorum maximum: Ergo. 2°. Statim & quolibet tempore tenetur excutere è ſinu ſerpentem: Atqui tenemur fugere peccatum tamquam à facie colubri, Eccl. 21. Ergo.

R. N. ſubſumptum; ad primam Probat. D. Maj. Pro quovis tempore tenetur peccator avertere à ſe omnium malorum maximum, ſi indè immineat grave nocumentum, C. Maj. Secùs, N. Maj. Similiter D. Min. Status, &c. eſt omnium malorum maximum, & ex eo quovis tempore imminet grave nocumentum, N. Min. non imminet ſemper grave nocumentum, ſed leve dumtaxat, C. Undè & ratione hujus levis nocumenti, puta privationis abundantioris gratiæ, periculi remoti mortis in peccato, &c. non diffitemur eſſe aliqualem negligentiam ſalutis, non ſtatim conteri, ſi nulla cauſa ſubſit differendi.

Ad ſecundam Probat. N. Conſeq. Diſparitas eſt quòd ſerpens in ſinu ſemper noceat & mordeat, non ità peccatum habituale, cujus voluntas, ut ſuppono, eſt interrupta: Locus autem Eccl. intelligitur de peccato actuali, non habituali.

ARTICULUS IV.

De Diviſione Contritionis.

Contritio in genere, ut ſuprà diximus ex Conc. Trid. eſt animi dolor & deteſtatio de peccato commiſſo.

Eſt duplex, perfecta & imperfecta. Perfecta, quæ antonomaſticè dicitur contritio, eſt quæ charitate perficitur, & juſtificat ante ſuſceptionem Sacramenti, ut definit Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. Im-

perfectà autem quæ dicitur attritio, eſt multiplex; quia à perfecto deficere contingit pluribus modis.

Itaque dolere de peccato, ſeclusâ charitate, vel quia eſt aliquid turpe repugnans rationi, ſivè naturali, ſivè ſupernaturali, vel quia eſt illativum mali temporalis, vel quia eſt inductivum gehennæ, vel quia eſt excluſivum gloriæ, vel quia eſt malum & offenſa Dei, tot ſunt modi attritionis; ſed ſola ultima eſt actus Pœnitentiæ, & ſpecies dividens contritionem ut ſic: Pœnitentia enim & contritio quæ eſt actus ejus primarius, eſt de peccato ut eſt malum & offenſa Dei, ut diximus Diſſ. 2. Art. 1. Aliæ autem attritiones ſunt actus vel amoris proprii, vel ſpei ſeu amoris concupiſcentiæ, vel virtutis ſpecialis, cui opponitur peccatum. Confer locum citatum.

Hæc autem ultima attritio, cùm ſit de peccato ut eſt malum Dei, non poteſt eſſe ſine aliquo ejus amore; quia odium mali alicujus perſonæ ex amore ejuſdem & benevolentia ad ipſam cauſatur, ut docent communiter Theologi poſt D. Thomam 1. 2. q. 29. a. 2. Sic doleo de malo Petri, quia ipſum diligo, & ſi non diligerem, de malo ejus non dolerem; ſic odi mortem, quia diligo vitam: *Ejuſdem enim rationis eſt*, inquit Auctor 2. 2. q. 25. a. 6. ad 2. *odire malum alicujus & diligere bonum ejus.* Quod repetit q. 34. a. 4.

Neque tamen hæc attritio coincidit cum contritione charitate perfecta: Aliud enim eſt charitas, quâ perficitur contritio, aliud benevolentia quâ movetur dicta attritio: Quod cùm plerique non ſatis diſtinguant, confundentes amorem charitatis cum amore benevolentiæ, magnâ hallucinatione laborant.

Itaque amor charitatis eſt amor amicitiæ cum Deo, ut ex profeſſo probat S. Th. 2. 2. q. 23. a. 1. & cum eo communiter Theologi, conſequenter importat conditiones amicitiæ, præcipuè unionem affectuum & redamationem; amicus enim eſt

amic

Digitized by Google

amico amicus, ut fert commune adagium : Amor autem ſimplicis benevolentiæ eſt velle alicui bonum ſine redamatione, ut dum vides duos pugiles, quorum unum velles vincere. Undè objectum formale charitatis eſt Deus in ſe bonus ut amicus, non quòd ly *ut amicus* ſit ratio formalis diligendi Deum ſeu objecti charitatis, ſed ejus modificatio ſeu conditio ſine qua dilectio Dei non foret charitas : Sicut Deus non viſus eſt objectum noſtræ fidei, non quòd ly *non viſus* ſit ratio aſſentiendi Deo per fidem, ſed conditio ſine qua aſſenſus noſter non eſſet fidei, nec Deus revelans objectum fidei : Objectum verò formale amoris benevolentiæ eſt Deus in ſe bonus præcisè : Conſequenter objectum contritionis charitate perfectæ eſt peccatum ut malum Dei quâ amici, intelligendo ly *ut amici*, ut in objecto charitatis : objectum verò attritionis eſt peccatum ut malum Dei præcisè.

Ex quo colliges has contritiones ſpecie differre, ideòque attritionem ex amore benevolo non poſſe fieri contritionem antonomaſticè dictam : Quia quæ ſpecie differunt, unum non poteſt fieri aliud : Unum namque dicitur fieri aliud, quando alio adveniente, eſſentialiter non mutatur; ſic puer dicitur fieri vir, non verò embrio dicitur fieri homo, ſed ex embrione homo.

Atque hinc habes ſenſum hujus communis adagii, *Pœnitens in Sacramento ex attrito fit contritus*, non eſſe formalem, quaſi attritio fieret contritio, ſed materialem & ex parte ſubjecti, quatenùs pœnitens tranſit de attritione ad contritionem, ſicut paries de albo fit niger, non albedo fit nigredo. Dicitur autem fieri contritus, tùm ratione habitûs charitatis qui ipſi infunditur, tùm ratione actûs ſupernaturalis quo voluntariè gratiam & charitatem acceptat, ut dicam infrà.

Circà attritionem plures ſunt celebres controverſiæ. Prima, an ea quæ concipitur ex ſolo metu gehennæ ſit bona & utilis ? Secunda, an ſe ſolâ excludere poſſit voluntatem peccandi ? Tertia, an

ſufficiat cum Sacramento ad juſtificationem, an è contrà requiratur aliquis Dei amor & qualis? De his ordine diſputaturus, ſit

ARTICULUS V.

Utrùm Attritio concepta ex ſolo metu gebennæ ſit bona & utilis?

2. 2. q. 19. a. 2. o. ANtè reſolutionem obſervandum eſt 1°. ex S. Th. timorem eſſe quadruplicem; mundanum, ſervilem, initialem & filialem: Cùm enim objectum timoris ſit malum, quandoque homo propter mala quæ metuit, à Deo recedit, & iſte dicitur timor mundanus: Quandoque autem homo propter mala quæ timet, ad Deum convertitur & illi inhæret; quod quidem malum eſt duplex, ſcilicet malum culpæ & malum pœnæ: Si ergo aliquis convertatur ad Deum & ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor ſervilis; ſi autem propter timorem culpæ, erit timor filialis; nam filiorum eſt timere offenſam Patris: Si autem propter utrumque, eſt timor initialis, qui eſt medius inter utrumque timorem. Ità in terminis S. Doctor. Igitur timor ſervilis, prout de eo nunc loquimur, eſt timor pœnæ à Deo infligendæ, ob quam evitandam homo ad Deum convertitur.

ib. a. 4. o. Obſervandum 2°. ex eodem S. Th. timorem ſervilem poſſe conſiderari dupliciter, ſcilicet ſecundùm ſubſtantiam & ſecundùm ſervilitatem, ſeu ut alii dicunt, eſſe duplicem timorem ſervilem, unum ſimpliciter ſervilem, alterum ſerviliter ſervilem. Timor ſervilis ſecundùm ſubſtantiam, ſeu ſervilis ſimpliciter, eſt quandò bonum cui contrariatur pœna, non amatur tamquam finis ultimus, nec conſequenter pœna timetur tamquam principale malum; ut in præſenti materia, ſi quis fugit peccatum ex timore pœnæ, non habens bonum proprium, cui contrariatur pœna, pro fine ultimo, ſed proximo dumtaxat; nec conſequenter timens pœnam ut principale malum, ſed abſtrahens ab

hoc quod ageret, ſi non eſſet intentata pœna. Timor ſerviliter ſervilis eſt quando bonum cui contrariatur pœna, amatur tamquam finis ultimus, & conſequenter pœna timetur ut principale malum; ut in ſubjecta materia, ſi quis refugeret peccatum committere, ex timore pœnæ, habens pro fine ultimo proprium bonum, conſequenter timens pœnam ut principale malum, ità ut vi iſtius actûs vellet peccare ſi poſſet impunè: Et iſte metus ſervilis quà talis ſeu ſecundùm ſervilitatem contrariatur charitati & eſt malus. At verò, addit S. Th. prædicta ſervilitas non pertinet ad ſpeciem timoris, ſicut nec informitas ad ſpeciem fidei; ſpecies enim habitûs moralis vel actûs ex objecto accipitur: Objectum autem timoris ſervilis eſt pœna, cui accedit quòd bonum, cui contrariatur pœna, vel ametur tamquam finis ultimus, & conſequenter pœna timeatur ut principale malum; vel ordinetur in Deum ſicut in finem ultimum, & conſequenter pœna non timeatur ut principale malum. Undè ſervilitas non eſt vitium timoris, ſed timentis, & ideò timor ſervilis ſecundùm ſubſtantiam eſt bonus, ſervilitas verò mala. Hæc accuratè ſunt notanda, quæ quia non diſtinguunt Novatores, in varios errores abeunt. Itaque

Dico: Attritio ſeu dolor de peccatis ex ſolo gehennæ metu; ſine ullo Dei amore benevolo, etiamſi nondum ſit ſatis efficax ut abſolutè excludat omnem peccandi voluntatem, ſi tamen ad id conetur & inducat, nec ſit ſerviliter ſervilis, eſt bonus, honeſtus & utilis. Eſt contrà Lutheranos, quibus affines ſunt quoad hoc Baïus, Janſenius, Quenellus & eorum Symmiſtæ.

Prob. 1°. ex Trid. ſeſſ. 6. can. 8. Item ex hac Propoſitione damnata ab Alex. VIII. 1690. *Attritio quæ ex gehennæ & pœnarum metu concipitur, ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus, ac ſupernaturalis.* Eſt decima quinta. Item Aug. in Pſ. 127. *Non timet ne perdat amplexus pulcherrimi ſponſi, ſed timet ne mittatur*

in gehennam : Bonus eſt , & iſte timor. Et alibi.

Prob. 2°. ratione Theologicâ. In attritione, qualem in concluſione expoſuimus, tria ſunt: Primum, intentio finis, ſcilicet fugere ſeu vitare gehennam, & hic eſt actus elicitus à timore. Secundum, medium etſi nondum efficax ad hunc finem aſſumptum, ſcilicet dolor de peccatis, & hic eſt actus imperatus à timore. Tertium, ordinatio hujus medii ad hunc finem. Atqui quodlibet iſtorum eſt honeſtum, bonum, & utile: Ergo. Prob. Min. 1°. Fugere gehennam eſt bonum, cùm ſit homini nociva & omnium malorum ſenſibilium maximum. 2°. Dolere de peccatis eſſe bonum nullus dubitat. 3°. Tandem eſſe bonum ordinare hunc dolorem ad vitandam gehennam conſtat, quia dolere de peccato, quod eſt cauſa pœnæ, eſt medium aptum ad vitandam pœnam. Nec obſtat, quòd culpa ſit malum altioris ordinis quàm pœna, ideòque videatur inordinatum ordinare dolorem de majori malo ad vitandum minus: Modò enim dolor de peccatis non ordinetur ad fugam pœnæ tamquam ad principale malum & ultimum finem, ſed tantùm tamquam ad magnum malum & finem proximum, ità ut non excludatur ulterior relatio ad Deum, non eſt mala ordinatio, ſed bona, ut dixi ex D. Th. & quia bona, ideò ex ſe tendit in Deum. Sic quotidie orando pro bonis temporalibus, ordinamus bonum altioris ordinis, nempe actum Religionis, ad bonum inferius, & bene facimus.

Dixi 1°. in concluſione, *Si tamen timor conetur & inducat ad excludendam voluntatem peccandi*: Quia ſi induceret ad odium Dei, aut deſperationem, eſſet malus, & ità ſemper fieri erroneè exiſtimavit Lutherus, cùm tamen ſæpiùs indè peccatores convertantur ad Deum.

Dixi 2°. *Nec ſit ſerviliter ſervilis*, qui ſit ſcilicet de pœna ut de principali malo; quia dolor ex tali metu qui reſpiceret pœnam ut principale malum, &

ejus fugam ut finem ultimum, eſſet inordinatus, ut dictum eſt.

Dices : Dolor ex metu non excludente voluntatem peccandi eſt involuntarius ſecundùm quid, ſicut omnia alia quæ fiunt ex metu : Ergo non eſt bonus.

R. D. Ant. Dolor ex metu non excludente voluntatem peccandi eſt involuntarius ſecundùm quid, ſic ut iſta involuntarietas, ut ità dicam, proveniat ex metu aut dolore de peccatis, N. Sic ut iſta involuntarietas proveniat ex affectu peccatoris ad ſuum peccatum, C. Iſte autem affectus ex parte ſubjecti non vitiat ipſum metum, neque dolorem ex ipſo conceptum, cùm ſit illis extrinſecus. Quandò ergo dicitur ea quæ fiunt ex metu, eſſe involuntaria ſecundùm quid, non eſt ſenſus, quòd metus cauſet iſtam involuntarietatem : Sic v. g. projiciens merces in mare metu naufragii, eſt quidem involuntarius reſpectu projectionis mercium, at neque metus naufragii, neque illa projectio mercium cauſant iſtam involuntarietatem, ſed affectus quem aliundè habet ad merces. Similiter qui metuit gehennam, & ex illo metu dolet de peccatis, involuntarietas quam retinet circà fugam peccati, non cauſatur, neque ex iſto metu, neque ex iſto dolore, ſed ex affectu quem adhuc retinet ad peccatum, quem affectum, ſi nondùm excludat metus, ad id tamen conatur & diſponit: undè eſt vitium timentis & dolentis, non metûs aut doloris, ut jam dixi. Attende ad prænotamina ex D. Th.

Inſt. 1°. Dolor ex metu nondùm excludente voluntatem peccandi, includit hunc actum, peccarem ſi non eſſet infernus : Ergo eſt malus.

R. N. Ant. Supponit quidem hunc actum in peccatore, ſed ab illo ſecundùm ſe abſtrahit, non includit ; imò diſponit ad illum excludendum : Eſt ergo ibi ſervilitas quæ ſe tenet ex parte ſubjecti, & non ex parte actûs. Sicque bonitati actûs non officit, ſicut informitas fidei ſe tenet ex

Digitized by Google

parte credentis, & non ex parte actûs fidei, nec impedit quin actus fidei ſecundùm ſe ſit bonus.

Inſt. 2°. Qui odit peccatum propter infernum, magis odit infernum quàm peccatum; ut enim communiter dicitur: *Propter quod unumquodque tale, & illud magis*: Atqui hoc eſt inordinatum: Eſt enim inordinatio magis odiſſe minus malum quàm majus: Peccatum autem eſt majus malum quàm infernus.

R. N. Maj. Quia in odio peccati propter infernum, vi iſtius actûs non ſit comparatio inter peccatum & infernum, ſed tantùm odio habetur peccatum propter infernum tamquam propter finem proximum, non excludendo aliud motivum magis odio habendi peccatum quàm infernum, ſed ab illo abſtrahendo. Ad probationem ex vulgari axiomate, illud verum eſt quando excluditur omne aliud motivum odio habendi illud quod odio habetur propter aliud: Secùs quando non excluditur: Sic v. g. juſtus qui videns ſuſpendi furem, odit furtum propter patibulum, ſeu ut evitet ſuſpendium, non ſequitur tamen quòd odiat magis ſuſpendium, quàm furtum, ſiquidem cùm ſupponatur juſtus, ſi inter utrumque faceret comparationem, & alterutrum, aut furtum, aut ſuſpendium eligendum proponeretur, magis eligeret ſuſpendi, quàm furari. Item juſtus diligit Deum propter retributionem, non tamen ſequitur quòd magis diligat retributionem, quàm Deum. Similiter igitur qui odit peccatum propter infernum, non ſequitur quòd magis odiat infernum, quia licèt de facto non odiat peccatum propter aliud motivum, quia, ut ſuppono, adhuc peccator eſt ſine amore Dei benevolo, attamen iſtud motivum ſeu metus inferni, cùm non ſit finis ultimus, quantùm ex ſe non excludit aliud motivum, puta amoris, licèt etiam non includat, ſed ab illo abſtrahit, imò ad illud inducit & diſponit.

Si quandoque SS. Patres, præſertim Aug. videantur improbare metum, loquuntur, vel de

metu ſerviliter ſervili, vel de metu bonorum temporalium, vel illum improbant, & dolorem ex eo conceptum tamquam inſufficientes ad juſtificationem.

Petes, utrùm metus gehennæ, de quo in concluſione, inducens peccatorem ut ſe convertat ad Deum, ſit non ſolùm bonus, ſed etiam ſupernaturalis?

R. affirmativè contrà Lutherum & Janſeniſtas. Conſtat 1°. ex propoſitione damnata ab Alex. VIII. de qua in probatione concluſionis. 2°. Ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. ubi inter diſpoſitiones ad gratiam ſanctificantem recenſet *Divinæ Juſtitiæ timorem, quo utiliter concutiuntur* peccatores: Nullus autem actus naturalis poteſt eſſe diſpoſitio ad gratiam ſanctificantem. Adde quòd timor gehennæ non ſit in nobis niſi per fidem.

ARTICULUS VI.

Utrùm metus gehennæ poſſit ſe ſolo excludere voluntatem peccandi?

ANte omnia tollenda eſt terminorum æquivocatio, quâ ſublatâ non ità diſtabunt, aut etiam fortè conciliabuntur opiniones contrariæ. Itaque vel per voluntatem peccandi intelligitur tantùm voluntas habitualis ex actu præterito, hoc eſt ſtatus peccati: Nihil enim aliud intelligi poteſt per voluntatem habitualem peccandi; aut ſi quid aliud intelligant qui aliter ſapiunt, explicent quid ſit iſtud aliud. Clamant enim omnes voluntatem, affectum, affectionem habitualem, & nihil ampliùs: Hoc autem ſenſu certum eſt ſolo metu non excludi voluntatem peccati, ſed ſolâ gratiâ juſtificante. Vel per voluntatem peccandi intelligitur voluntas actualis, & per ejus excluſionem, intelligitur excluſio non privativa tantùm, ſed contraria, quæ ſic exprimitur; non ſolùm nolo ampliùs peccare, ſed doleo peccaſſe, & deteſtor peccatum: Atque iterùm hoc ſenſu concedimus

Digitized by Google

non excludi voluntatem peccandi ſolo metu, quia peccatum ut peccatum eſt & offenſa Dei, non poteſt odio haberi ex ſolo metu ſine aliquo Dei amore, ut infrà probabimus. Reſtat ergo per voluntatem peccandi intelligendam eſſe actualem, & per excluſionem illius intelligi poſitivam quidem, ſed privativam tantùm & non contrariam, quæ privativa ſic exprimitur; nolo ampliùs peccare, ſeu, depono omnem affectum, omnem voluntatem actualem iterùm peccandi.

Dico: Nihil obſtat quominùs metus inferni, ſi ſit efficax, excludat privativè ſe ſolo voluntatem actualem peccandi.

Prob. 1°. ex hac propoſitione damnata Quenelli: *Timor nonniſi manum cobibet, cor autem tamdiù peccato addicitur, quamdiù ab amore juſtitiæ non ducitur.* Eſt 61. Ergo timor non ſolùm manum cohibet, ſed etiam animum: Neque verum eſt cor tamdiù peccato addici ſeu affici, quamdiù ab amore juſtitiæ non ducitur.

2°. Ratione. Timor efficax ſupplicii temporalis excludit poſitivè omne id quod conducit ad ſupplicium: Ergo à pari timor efficax ſupplicii æterni. Subſumo: Atqui non ſolùm peccatum exterius, ſed omnis actualis affectus aut voluntas peccandi conducit ad ſupplicium æternum: Ergo metus efficax gehennæ excludit poſitivè omnem actualem affectum ſeu voluntatem peccandi, ſicut metus efficax ſupplicii temporalis excluderet voluntatem furandi, ſi voluntas ſupplicio puniretur, ſicut furtum exterius.

Dices: Ex hoc argumento ſequitur quòd metus efficax gehennæ excludat etiam habituale peccatum & ejus reatum, quia iſta etiam conducunt ad gehennam, ſicque ad juſtificationem inutilis eſt gratia & inutile Sacramentum, quod eſt abſurdum: Ergo.

R. D. Sequelam: Sequitur quòd metus efficax excludat peccatum habituale immediatè & ſe ſolo, N. Mediante amore charitatis, aut benevolentiæ

Digitized by Google

cum Sacramento, C. Itaque metus efficax gehennæ immediatè, & ſe ſolo excludit omne inductivum gehennæ quod continetur intrà ſuam activitatem ſeu efficaciam immediatam; ſed ad excludendum quæ excedunt ſuam efficaciam immediatam, quærit adminicula neceſſaria, & ad illa efficaciter movet. Porrò ad excludendum peccatum habituale, & juſtificationem conſequendam non ſufficit excludi voluntatem peccandi, ſed inſuper requiritur odio haberi peccatum, ut eſt malum, & offenſa Dei, ut dicemus infrà, quod fieri non poteſt ſine ſaltem ejus amore benevolo, & ideò metus efficax gehennæ movet peccatorem ad hunc amorem, & ad Sacramentum. At excludere actualem voluntatem ſeu effectum peccati, etiam ut eſt offenſa Dei, immediatè & ſe ſolo poteſt timor abſque alicujus amoris Dei adminiculo, quia ex mera indifferentia erga aliquem abſque ullo ejus amore poſſum deponere voluntatem ipſum ulteriùs offendendi, maximè ſi ſciam hanc voluntatem eſſe mihi nocivam: Sicut ergo metus efficax patibuli ſe ſolo abſque alterius adminiculo excluderet voluntatem peccandi, ſi voluntas patibulo puniretur, ità metus inferni ſe ſolo excludit voluntatem furandi, quia iſta voluntas inferni pœnâ punitur. Et mirum ſanè foret ex ſola conſideratione turpitudinis peccati poſſe deponi voluntatem ipſum iterandi, quod mihi certum videtur, & non poſſe ex conſideratione ſupplicii æterni.

Dices 1°. S. Aug. in pluribus locis docet timorem nullatenùs excludere voluntatem peccandi, ſimiliter alii Patres. Item docet Aug. deſiderium peccandi non excludi niſi amore juſtitiæ & charitate. Ità l. 2. contrà Adverſarium Legis, c. 7. Ergo.

R. ad 1. S. Aug. & alios Patres loqui de metu, vel inefficaci, vel ſerviliter ſervili, vel de metu pœnæ temporalis, vel intelligere de complacentia peccati ex parte appetitûs ſenſitivi, non voluntatis.

Ad 2. vel Aug. loquitur de excluſione deſiderii peccandi contraria, & non ſolùm privativa, ut explicui in prænotaminibus : Vel per charitatem & dilectionem intelligit bonam voluntatem ſeu quemlibet pium voluntatis affectum ergà bonum, ut ipſi frequens eſt ; qui verò fugit peccatum metu pœnæ, habet bonam voluntatem.

Dices 2°. Quæ fiunt ex metu ſunt involuntaria ſecundùm quid : Ergo qui dolet de peccato ex metu, retinet affectum ad peccatum.

R. D. Ant. Quæ fiunt ex metu ſunt involuntaria ſecundùm quid, ſi iſtud involuntarium non ſit inductivum mali quod timetur, C. Si ſit inductivum mali quod timetur, N. Hoc ipſo enim quo ſupponitur metus efficax, debet tollere omne inductivum mali quod timetur, & quia involuntarietas in fuga peccati, ſeu affectus ad illud eſt inductivus gehennæ, metus efficax gehennæ debet illum excludere : Sicut ſi affectus quem habet mercator ad merces, ſeu involuntarium quod habet ad earum projectionem eſſet cauſa naufragii, metus naufragii, ſi eſſet efficax, ipſum induceret non tantùm ad projiciendas merces, ſed etiam ad deponendum affectum ad illas, conſequenter ad tollendum involuntarium in earum projectione.

Inſt. 1°. S. Th. 1. 2. & cum eo omnes Theologi docent generaliter & ſine exceptione ea quæ fiunt ex metu eſſe mixta ex voluntario & involuntario : Ergo malè nos ab hac generali regula excipimus.

R. D. Ant. S. Th. docet generaliter & ſine exceptione ea quæ fiunt ex metu eſſe mixta ex voluntario & involuntario, loquendo formaliter de metu quantùm ex vi ſua, & prout incutitur à cauſa extrinſeca, C. Loquendo de metu per accidens & ratione materiæ, quando nempè contingit quod mea voluntas ſeu involuntarietas eſt cauſa pœnæ quam timeo, N. Tunc enim licèt attentâ præcisè ratione metûs conſervaſſem affectum ad peccatum, & indè ortam involuntarietatem in eo

relinquendo, tamen quia ipſe affectus ad peccatum, ſeu involuntarietas in illo relinquendo eſt fundamentum & cauſa juſtæ pœnæ quam timeo, ideò per accidens & ratione materiæ metus mutat hunc affectum, & tollit hanc involuntarietatem.

Inſt. 2°. Qui dolet de peccato ex metu gehennæ, habet voluntatem conditionatam, non dolerem, ſeu peccarem, ſi non eſſet infernus, ſicut mercator projiciens merces metu naufragii habet hanc voluntatem conditionatam, non projicerem, ſi non immineret naufragium: Ergo.

R. N. Ant. Cùm enim ſciat hanc voluntatem eſſe peccatum, & inductivam gehennæ, hoc ipſo quo metuit efficaciter gehennam, hanc voluntatem deponit; ſicut ſi voluntas conditionata non projiciendi merces, ſi non immineret naufragium, eſſet inductiva naufragii, eam deponeret mercator; non deponit verò quia ſcit indè non cauſari naufragium.

Inſt. 3°. Si non eſſet infernus, non doleret: Ergo habet voluntatem non dolendi, ſi non eſſet infernus.

R. D. Ant. Si non eſſet infernus, non doleret ex metu inferni, C. ex alio motivo, N. ſaltem poſſet dolere ex alio motivo; qui enim dolet de peccatis ex metu inferni, non excludit alia motiva, nec facit aut facere poteſt hanc comparationem, nolo dolere de peccatis propter Dei amorem, ſed tantùm propter metum inferni, id namque foret inordinatum & peccaminoſum; ſed dolet propter infernum abſtrahendo ab alio motivo dolendi, quo quidem fortè moveretur, fortè non; ſed ſicut non eſt laude dignus propter bonum actum quem fortè eliceret, ità nec vituperio dignus propter malum actum quem fortè eliceret.

Huic quæſtioni diutiùs non immoror, quia nihil confert ad principalem quæſtionem de ſufficientia attritionis ſecundùm noſtram ſententiam mox ſtabiliendam. Eſto enim voluntas actualis peccandi excludatur privativè per metum, id non ſufficit ad juſtificationem etiam cum Sacramento,

Digitized by Google

ſed requiritur excluſio contraria ſeu odium peccati ut eſt malum Dei, quod non poteſt eſſe ſine aliquo amore Dei, ut probabimus. Inſuper in ea ſum opinione quòd negantes efficaciam timoris ad excludendam voluntatem peccandi, intelligant de excluſione contraria, non privativa tantùm, ſenſu ſuperiùs explicato.

ARTICULUS VII.

Utrùm ad juſtificationem cum Sacramento ſufficiat attritio purè formidoloſa, an è contrà requiratur aliquis Dei amor & qualis?

§. I.

Prænotamina.

Duplex amor erga Deum poteſt in nobis attendi, ſcilicet amor concupiſcentiæ, quo volumus Deum nobis bonum ejuſque beatitudinem nobis appetimus, & amor benevolentiæ quo Deo bonum ejuſque beatitudinem ac perfectionem volumus. Et hic duplex; unus ſecundùm quid & inchoatus, qui dicitur ſimplicis benevolentiæ; alter ſimplex & abſolutus, qui dicitur benevolentiæ amicabilis ſeu amicitiæ: Non enim idem ſunt, ut jam obſervavimus art. 4. benevolentia & amicitia. Benevolentia eſt alterius principium ſeu effectus; nam ex eo quòd alicui volumus bonum, diſponimur ut ipſum amemus, & ad ipſum amicitiam habeamus; indè etiam quòd aliquem amemus, & ad ipſum amicitiam habeamus, fit ut ipſi bonum velimus. Undè S. Th. 2. 2. q. 27. a. 2. ad 1. dicit quòd cùm Philoſophus definit amare, quod eſt velle alicui bonum, *definiat amorem non ponens totam rationem ipſius, ſed aliquid ad ejus rationem pertinens, in quo maximè manifeſtatur dilectionis affectus.*

Eſt igitur hoc diſcrimen ſecundùm D. Th. inter benevolentiam & amorem amicitiæ, quòd bene-

volentia ſit ſimplex actus voluntatis, quo volumus alicui bonum ſine redamatione ex parte ejus, ut dum videmus duos pugiles in certamine aliundè nobis ignotos, quorum unum vellemus vincere, eſt exemplum D. Thomæ loco cit. Amor autem ſeu amicitia addit benevolentiæ redamationem, ſeu unionem affectuum ad invicem, *Amicus enim eſt amico amicus*, ut fert commune adagium.

Undè vulgò à Theologis aſſignantur tres conditiones requiſitæ ad amicitiam: Prima, ut ſit amor benevolentiæ, non concupiſcentiæ: Secunda, ut ſit mutuus: Tertia, ut fundetur in aliqua communicatione, ſivè bonorum, ſivè ſecretorum, &c. inter amicos: Sicque benevolentia & amicitia conveniunt in prima conditione, differunt in ſecunda & tertia.

Obſervandum inſuper ex eodem S. Th. 2. 2. q. 23. a. 1. charitatem eſſe eſſentialiter amicitiam hominis ad Deum, quæ ſententia eſt communior & probavimus Diſſ. 1. de Charitate, a. 1.

Itaque ut aliquis amor ſit charitas, eædem omninò requiruntur conditiones, quæ requiruntur ad amicitiam: Prima, ut ſit amor benevolentiæ: Secunda, ut ſit mutuus, id eſt ut ex parte Dei ſit etiam aliquis amor benevolentiæ ergà hominem: Tertia, ut amor ille mutuus fundetur in communicatione beatitudinis, in quantum amor charitatis in Deo, cùm ſit ſupernaturalis & fœcundus, producit in nobis gratiam, quæ eſt participatio divinæ naturæ, & quâ conſtituimur filii Dei, atque ejus beatitudinis hæredes.

Hinc colliges charitatem pro objecto formali reſpicere Deum non quomodocumque conſideratum & ut in ſe tantùm abſolutè bonus eſt, ſed ut amicus ſeu ut redamans nos, ut nobis unitus, ſeque nobis communicans per beatitudinem, ſcilicet per gratiam & gloriam. Non quòd iſta communicatio ſeu redamatio ſit ratio diligendi Deum, ſed quòd ſit modificatio ſeu conditio ſine qua noſter amor non foret charitatis, ſed ſimplicis be-

Digitized by Google

nevolentiæ. Confer Art. 5. præſentis Diſſ. jam cit.

Circà Quæſt. propoſitam in titulo, multiplex eſt Theologorum opinio. Quidam volunt ad juſtificationem cum Sacramento ſufficere attritionem purè formidoloſam; alii requirunt amorem ſpei ſeu concupiſcentiæ: Sed hi non multùm diſtant à primis, inter quos pauci ſunt qui excludunt amorem concupiſcentiæ. Alii requirunt amorem benevolentiæ, alii amorem charitatis.

§. II.

Rejicitur amor charitatis.

NOn eſt modò quæſtio de charitate habituali: Licèt enim quidam antiqui olim cenſuerint peccatorem ſemper juſtificari per contritionem charitate perfectam, antequam ſuſciperet Sacramentum. Attamen cùm hæc ſententia non poſſit conciliari cum definitionibus Concilii Trid. damnatione Propoſitionum Baii, poteſtate clavium & inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ, quæ eſt ut conferat primam gratiam remiſſivam peccatorum; hodierni Aſſertores charitatis in attritione requirunt tantùm charitatem actualem, neque talem quæ inferat aut ſupponat charitatem habitualem, ſed debilem & remiſſam, quâ peccator, ut volunt, non juſtificetur antequam Sacramentum ſuſcipiat. Et fortè per charitatem actualem nihil aliud intelligunt quàm amorem Dei benevolum ſuper omnia, quem malè confundunt cum actu charitatis, non ſatis attendentes ad diſtinctionem inter utrumque actum, quam ponit S. Thomas, ut vidimus §. præced. Sed quidquid ſit.

Dico: In attritione ſalutari & ſufficiente ad juſtificationem cum Sacramento, non requiritur aliquis actus charitatis, quantumvis debilis & remiſſus.

Prob. Ad attritionem quæ cum Sacramento juſtificationi ſufficiat, non requiritur actus qui ante realem Sacramenti ſuſceptionem habeat infallibi-

liter annexam gratiam juſtificantem : Atqui actus charitatis quantumvis debilis & remiſſus habet infallibiliter annexam gratiam juſtificantem ante realem ſuſceptionem Sacramenti : Ergo. Major patet ex his quæ modò dicebamus de charitate habituali, & admittitur ab Adverſariis, præſertim quia alioquin Sacramentum Pœnitentiæ nunquam cauſaret id ad quod cauſandum eſt per ſe primò inſtitutum, ſcilicet remiſſionem peccatorum, eſt enim Sacramentum mortuorum, ſed ſemper cauſatum ſupponeret. Prob. Min. Actus Charitatis, quantumvis debilis & remiſſus, eſt actus amicitiæ ergà Deum, ut diximus §. præced. conſequenter habet omnes conditiones ſeu proprietates amicitiæ, ſcilicet fertur in Deum ut amicum, ut redamantem, ut nobis unitum, ſeque nobis communicantem per beatitudinem in ſpe vel in re : Atqui hæc non habentur niſi per gratiam ſanctificantem, quâ conſtituimur participes divinæ naturæ, amici Dei, filii & hæredes : Ergo.

Si dicas id intelligendum eſſe de actibus charitatis ab habitu charitatis procedentibus.

R. 1°. N. Suppoſitum Antecedentis, ſcilicet poſſe dari actum charitatis, qui non procedat ab habitu charitatis in genere cauſæ efficientis, licèt poſſit natura præcedere in genere cauſæ materialis & diſpoſitivæ : Poſito enim quòd charitas actualis ſit amicitia ad Deum, debet neceſſariò ſupponere Deum redamantem per gratiam & infuſionem virtutum.

2°. Dato Ant. Vel iſte actus charitatis non procedens ab habitu, eſt ejuſdem ſpeciei cum eo qui procedit ab habitu, vel non : Si primum ; Ergo in idem objectum formale & eodem modo tendit, adeòque in Deum ut amicum & redamantem : Si ſecundum ; Ergo non eſt eſſentialiter actus charitatis, cùm charitas ſit ſpecies athoma, ſed ad lineam benevolentiæ revocari debet.

Dices : Actus charitatis debilis & remiſſus non ſufficit ad juſtificationem extrà Sacramentum : Er-

Digitized by Google

go ruit fundamentum noſtræ Concluſionis. Prob. Ant. ex variis Scripturis & Patribus, qui ad juſtificationem extrà Sacramentum requirunt dilectionem, amorem, charitatem magnam, intenſam, ex toto corde, &c. Ergo.

R. N. Ant. Ad Prob. Hæc intelligenda ſunt de charitate inchoata & latè ſumpta pro amore benevolentiæ, quem fatemur debere eſſe intenſum ad juſtificationem extrà Sacramentum, ut probavimus Art. 2. hujus Diſſ. & probabimus §. ſeq. non verò de charitate ſtrictè ſumpta pro amicitia inter Deum & hominem.

Inſt. 1°. Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. declarat reconciliationem non haberi extrà Sacramentum, niſi per contritionem *charitate perfectam*: Atqui ibi intelligitur charitas ſtrictè ſumpta: Ergo ad juſtificationem non ſufficit charitas actualis, debilis & remiſſa.

R. N. Conſeq. Non enim idem eſt contritio charitate perfecta, & contritio ſeu charitas intenſa, cùm minima contritio, modò ſit vera contritio, ſit charitate perfecta, id eſt talis quam perficit charitas, & ad perficiendam contritionem non requiratur perfecta ſeu intenſa charitas, ſed ſufficiat qualiſcumque etiam remiſſa, modò habeat eſſentiam charitatis, quâ nempè diligitur Deus appretiativè ſuper omnia.

Inſt. 2°. Juxtà Aug. & alios Patres ad juſtificationem extrà Sacramentum ità requiritur perfecta contritio, ut ſit & perfecta charitas: Ergo utraque intenſa.

R. N. Conſeq. Perfectio enim tàm contritionis quàm charitatis petitur non ſolùm ex intentione, ſed etiam ex appretiatione ſeu electione voluntatis, quâ Deus præfertur omnibus in amore, & peccatum in deteſtatione.

Inſt. 3°. Si vera ſit ſententia noſtra, ſequitur quòd homo poterit ſalvari & eſſe in gloria, abſque eo quòd nunquam præceptum charitatis impleverit; v. g. pone caſum quòd impius in fine vitæ conver-

convertatur ex timore cum ſolo actu benevolentiæ, & ſtatim ac ſubitò poſt abſolutionem moriatur, juſtificabitur ſecundùm nos, conſequenter ſalvabitur; nunquam tamen adimplevit præceptum charitatis, cùm totam vitam in impietate duxerit: Atqui hoc videtur abſurdum: Ergo.

R. 1°. ex D. Th. in 2. d. 28. q. 1. a. 3. præceptum dilectionis ſufficienter impleri, ut quis ab ejus tranſgreſſione mortali excuſetur per amorem Dei benevolum ſuper omnia: quo actu diligunt, & diligere debent Deum omnes Catechumeni & Pœnitentes, ut docet Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. requirens ut Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiant

R. 2°. Etiam ipſum peccatorem in inſtanti juſtificationis non ſolùm recipere gratiam & charitatem habitualem, ſed etiam elicere actum charitatis: quia gratia ſanctificans cum charitate habituali non ipſi infunditur modo quaſi mortuo, ſed eam actu voluntario & libero recipit, & in amicitiam Dei voluntariè conſentit: Hæc autem actualis & libera acceptatio gratiæ, & in amicitiam Dei conſenſio, quid eſt aliud quàm actus charitatis ex ipſâ gratia ſanctificante, & habituali charitate in genere cauſæ efficientis conſequens, licèt poſſit dici illam naturâ præcedere in genere cauſæ materialis & diſpoſitivæ.

§. III.

Aſſeritur neceſſitas amoris benevoli in Attritione.

Dico: Ad juſtificationem cum Sacramento Pœnitentiæ conſequendam non ſufficit attritio ex metu concepta etiam cum amore ſpei ſeu concupiſcentiæ, ſed requiritur amor Dei benevolus.

Prob. 1°. ex Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. ubi agit de Pœnitentia neceſſaria ad Baptiſmum in adultis. Hæc ſunt ejus verba: „ Diſponuntur ad ipſam „ juſtitiam, dum excitati divinâ gratiâ... liberè „ moventur in Deum credentes vera eſſe quæ di„ vinitùs revelata & promiſſa ſunt... & dum pec„ catores ſe eſſe intelligentes, divinæ Juſtitiæ ti-

„ more, quo utiliter concutiuntur, ad conſide-
„ randam Dei miſericordiam ſe convertendo, in
„ ſpem eriguntur, fidentes Deum ſibi propter
„ Chriſtum propitium fore, illumque tamquam
„ omnis juſtitiæ fontem diligere incipiunt, ac
„ propterea moventur adversùs peccata per odium
„ aliquod & deteſtationem, hoc eſt per eam pœ-
„ nitentiam quam ante Baptiſmum agi oportet.” Quibus verbis Concilium requirit tres conditiones ad pœnitentiam quæ agi debet ante Baptiſmum, ſcilicet fidem cui conjungitur timor, ſpem & inchoatam dilectionem: Atqui non minor, imò major requiritur pœnitentia ad Sacramentum Pœnitentiæ quàm ad Baptiſmum: Ergo.

In omne latus ſe vertunt Adverſarii ut huic argumento ſatisfaciant. Dicunt præcipuè Concilium eſſe intelligendum de amore ſpei ſeu concupiſcentiæ.

Sed contrà 1°. Concilium requirit amorem diſtinctum à ſpe: Ergo diſtinctum ab amore concupiſcentiæ ſeu ſpei; ſpes enim neceſſariò præſupponit amorem concupiſcentiæ & in eo fundatur: Undè Auctor 1. 2. q. 40. a. 7. „ Nec eſt ſpes,
„ inquit, niſi de bono deſiderato & amato.” Et q. 62. a. 4. ad 3. „ ſpes reſpicit duo, unum qui-
„ dem ſicut principale objectum, ſcilicet bonum
„ quod ſperatur, & reſpectu hujus ſemper amor
„ præcedit ſpem, nunquam enim ſperatur aliquod
„ bonum niſi deſideratum & amatum.” 2°. Diligere Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem, ut loquitur Concilium, non eſt ipſum diligere amore concupiſcentiæ, ſed amore benevolentiæ; eſt enim ipſum diligere tamquam primitivam & fontalem juſtitiam, à qua omnis æquitas, rectitudo & juſtitia profluit, ſicque eſt ipſum amare ut finem ultimum; quia, ut communiter docent Theologi poſt S. Th. ſic ſe habet finis ultimus in moralibus, ſicut primum principium indemonſtrabile in ſpeculativis: ſicut ergo à primo principio provenit omnis certa veritatis cognitio, ità à fine ulti-

Digitized by Google

mo profluit omnis juſtitiæ, æquitatis & rectitudinis ratio; diligere autem Deum ut finem ultimum pertinet ad benevolentiam, non ad concupiſcentiam. Alias Reſponſiones Adverſariorum ad hunc Tridentini textum, earumque ſolutiones require in priori noſtro Opere.

Prob. 2°. Nulla attritio eſt ſufficiens ad juſtificationem cum Sacramento conſequendam, niſi ſit dolor & odium peccati ut eſt malum & offenſa Dei: Atqui non poteſt eſſe dolor & odium peccati ut eſt malum & offenſa Dei ſine amore Dei benevolo: Ergo. Minor eſt certa: Quia, ut jam dixi, odium alicujus mali naſcitur ex amore boni oppoſiti: Sic odi mortem, quia diligo vitam, doleo de malo Petri, quia amo bonum illius. Undè Auctor 2. 2. q. 25. a. 6. ad 2. *Ejuſdem rationis eſt*, inquit, *odire malum alicujus & diligere bonum ejus.* Quod repetit ibid. q. 34. a. 4.

Tota ergo difficultas eſt in Majori: Quæ probatur 1°. ex S. Th. qui 3. p. q. 85. a. 2. & 3. & q. 86. a. 3. diſertè docet ad rationem veræ pœnitentiæ requiri ut ſit de peccato, ut eſt *contrà Deum ſuper omnia dilectum*, & *ejus offenſa.* Atqui ad juſtificationem, ſivè cum Sacramento, ſivè ſine Sacramento, requiritur vera pœnitentia: Ergo.

Prob. 2°. eadem prima Maj. Nulla eſt attritio ſufficiens ad juſtificationem cum Sacramento, niſi ſit de peccato ut peccatum eſt formaliter: Atqui peccatum formaliter ut peccatum, eſt malum & offenſa Dei: Ergo. Minor videtur certa, tùm ex D. Th. 1. 2. q. 71. a. 6. ad 5. dicente: „ A Theologis conſideratur peccatum præcipuè ſecundùm quod eſt offenſa contrà Deum; à Philoſopho autem morali ſecundùm quod contrariatur rationi: Et ideò Aug. convenientiùs definit peccatum, ex hoc quod eſt contrà legem æternam, quàm ex hoc quod eſt contrà rationem." Tùm ratione; quia poſitâ ratione offenſæ Dei, & quovis alio per rationem præciſo, habetur theologicè peccatum; eâ autem ratione præciſâ, & quâ-

Digitized by Google

vis aliâ poſitâ, ut quòd ſit nocivum peccatori, contrarium rationi, &c. non habetur peccatum theologicè, ſed habentur tantùm ejus proprietates & effectus. Prob. itaque Major: Vera pœnitentia, ſeu contritio ut ſic, prout eſt genus commune ad contritionem perfectam & imperfectam, definitur communiter à Theologis, & à Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. *Animi dolor & deteſtatio de peccato*, quod proindè convenit contritioni imperfectæ, quia ſpecies participat rationem generis: Undè Trid. ibid. dicit quòd hæc contritio communis, quam definit, ſit *quovis tempore* neceſſaria, adeòque etiam cum Sacramento. Atqui iſta definitio, & à Theologis, & à Trid. tradita, debet intelligi de peccato formaliter ut peccatum eſt; tùm quia alioquin dictio Concilii & definitionis communiter traditæ, foret impropria, materialis & per accidens, ſicut ſi dicerem, ſapidum videtur, & coloratum guſtatur, quod dici non poteſt de Concilio, nec de definitione communiter tradita; tùm quia juxtà regulam Dialectices ab omnibus receptam, terminus ſignificans actum animi interiorem, applicat ſuum proprium conceptum, ſeu propriam actionem ſuprà ſignificatum formale termini cui jungitur, niſi aliquid obſtet in ſermone, quod manifeſtè trahat ad materiale: Sic cùm David dicebat, *Iniquos odio habui*, id eſt, formaliter ut iniquos: Sic cùm dico, cognoſco venientem, id eſt formaliter ſub ratione venientis: Ergo cùm dico, doleo de peccato, intelligitur de peccato formaliter ut peccatum eſt.

Sup. q. 3. a. 1. ad 4. Conf. ex hoc inconcuſſo principio D. Th. „ Quantitas diſplicentiæ, inquit, de aliqua re debet eſſe ſecundùm quantitatem malitiæ ipſius; „ malitia autem in culpa mortali menſuratur ex „ eo in quem peccatur, in quantum eſt ei indigna, & ex eo qui peccat, in quantum eſt ei „ nociva: Et quia homo debet magis Deum quàm „ ſeipſum diligere; ideò debet plùs odire culpam, „ in quantum eſt offenſa Dei, quàm in quantum „ eſt ipſi nociva." Itaque in peccato eſt duplex

Digitized by Google

malum, unum Dei, cui eſt indignum, & quem offendit, alterum hominis cui eſt nocivum, primum majus, ſecundum minus. Undè ſic arguo: Ut quis doleat de peccato ſufficienter ad juſtificationem cum Sacramento, debet dolere conformiter ad rectam rationem, magis de majori malo, minùs de minori, conſequenter magis de peccato ut eſt offenſa Dei, quàm ut eſt nocivum pœnitenti: Atqui formidolosè attritus ſine amore Dei benevolo, non ſolùm non dolet magis de peccato ut eſt offenſa Dei, ſed nullatenùs dolet: Ergo.

Ex his manifeſtè colliges 1°. Inſufficientem eſſe amorem ſpei ſeu concupiſcentiæ, quia ex illo non habetur dolor de peccato ut eſt malum Dei, ſed tantùm ut eſt malum hominis; neque per eum diligitur Deus ut ultimus finis.

Colliges 2°. Amorem Dei benevolum neceſſarium cum Sacramento debere eſſe ſuper omnia appretiativè. Ratio eſt, quia debet eſſe amor Dei ut ultimi finis: Ultimus finis autem ſuper omnia amatur; definitur enim id quod propter ſe amatur, & propter quod cætera amantur: Ergo. Prob. Major: 1°. Quia diligere Deum ut omnis juſtitiæ fontem, qualiter debet diligere pœnitens juxtà Tridentinum, eſt ipſum diligere ut ultimum finem, ut oſtendimus in primo argumento reſponſione ad inſtantiam. 2°. Quia malitia peccati ut eſt malum & offenſa Dei, in eo ſita eſt quòd contempto Deo habeat creaturam pro fine ultimo: Ergo qui ex amore Dei dolet de peccato ut eſt illius malum, & id vult ab ipſo remotum, amat Deum ut ultimum finem.

Prob. 3°. Convellendo præcipuum Adverſariorum fundamentum. Ideò amor Dei benevolus ſecundùm Adverſarios non eſt neceſſarius ad juſtificationem cum Sacramento, præcipuè quia omnis amor Dei propter ſe qualis eſt amor benevolus, juſtificat antè Sacramentum & independenter ab illo: Atqui id prorsùs falſum, & certò datur amor Dei propter ſe, quo non juſtificatur

peccator ante ſuſceptionem Sacramenti : Ergo.

Prob. Minor multipliciter, & 1°. ex Concilio Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. ubi inter diſpoſitiones ad juſtificationem reponit quòd Pœnitens *Deum tamquam omnis juſtitiæ fontem diligere incipiat*, & hanc diſpoſitionem ut præviam tempore ad juſtificationem requirit, tùm quia de ea eodem modo loquitur ac de fide & ſpe, quæ juſtificationem tempore præcedunt; tùm quia cap. ſeq. 7. dicit quòd hanc diſpoſitionem juſtificatio ſequitur, non in ipſo inſtanti, ſed quando confertur Sacramentum, ut ibid. docet.

Prob. 2°. eadem Minor ex S. Th. qui 3. p. q. 85. a. 3. dicit ad rationem veræ pœnitentiæ requiri ut ſit de peccato, ut *eſt contrà Deum ſuper omnia dilectum.* Atqui non omnes qui habent veram pœnitentiam, juſtificantur ſine Sacramento, alioquin nullus juſtificaretur per Sacramentum, cùm nullus ſit qui expectet inſtans abſolutionis ut verè pœniteat, & non priùs tempore ad veram pœnitentiam conetur.

Prob. 3°. eadem Minor variis exemplis. Primum mulieris peccatricis: Indubium eſt eam, dum Phariſæi domum ingreſſa eſt, acceſſit ad Chriſtum, pedes ejus lachrymis rigavit & capillis terſit, dilexiſſe Deum ſuper omnia, antequam remitterentur ipſi peccata : De ea enim dicit Aug. hom. 23. intrà 50. *Acceſſit immunda, ut rediret munda.* Et S. Greg. hom. 33. in Evang. Nondum lota, ſed *lavanda ad fontem miſericordiæ cucurrit.* Et rurſùs: *Ecce quæ ad medicum venerat ægra, ſanata eſt.* Et Bernardus Serm. de S. Magdalena : *Tangit pedes mundi atque mundantis immunda, & veſtigiis Creatoris mulier crimino ſa procumbit.*

Secundum exemplum eſt ipſius Auguſtini. Certus erat moraliter S. Doctor de ſuo ergà Deum amore, cùm dicebat l. 9. Confeſſ. c. 2. *Sagittaveras tu cor noſtrum charitate tuâ*, & tamen erat incertus de remiſſione peccatorum, donec undâ baptiſmali fuiſſet ablutus : *Gaudens in fide*, inquit

cap. 4. *laudavi nomen tuum, & ea fides me ſecutum eſſe non ſinebat de præteritis peccatis meis, quæ mihi per Baptiſmum tuum remiſſa nondum erant.* Et cap. 6. *Baptiſati ſumus, & fugit à nobis ſollicitudo vitæ præteritæ.*

Tertium exemplum eſt innumerabilium Fidelium, Catechumenorum præſertim & Pœnitentium, quorum nullus aut vix ullus eſt à quo ſi petas, an doleat de peccatis propter Deum infinitè bonum? An diligat Deum ſuper omnia? Qui non reſpondeat ſincerè, ſic doleo, ſic diligo: Quis tamen dicat hos omnes eſſe juſtificatos ante Sacramenti ſuſceptionem? Si ità ſit, otioſum prorsùs, & vix neceſſarium aut utile foret Sacramentum, cùm eſſet tàm facilis & tàm communis juſtificatio ſine illo.

Prob. 4°. eadem Minor argumento theologico. Amor Dei benevolus ſuper omnia, non eſt cauſa formalis noſtræ juſtificationis; id ſoli gratiæ juſtificanti competit ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 7. neque eſt actus meritorius iſtius gratiæ ſanctificantis, quia principium meriti non cadit ſub merito, principium autem omnis meriti eſt ipſa gratia ſanctificans: Eſt ergo dumtaxat diſpoſitio ad illam: Atqui nullibi legitur quòd Deus illi promiſerit ſtatim & infallibiliter annexam gratiam juſtificantem, ut jam patet ex dictis & ampliùs patebit ex Sol. Obj. Ergo.

Obj. 1°. Ad juſtificationem cum Sacramento conſequendam ſufficit ea attritio ſeu contritio imperfecta, quam Concilium Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. contrà perfectam dividit & deſcribit: Hæc ſunt ejus verba: „ Illam verò contritionem imperfe„ ctam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex tur„ pitudinis peccati conſideratione, vel ex ge„ hennæ & pœnarum metu communiter concipi„ tur, ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe „ veniæ; declarat non ſolùm non facere homi„ nem hypocritam & magis peccatorem, verùm „ etiam donum Dei eſſe, & Spiritûs ſancti impul-

„ ſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat: Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit." Atqui in hac attritione nulla fit mentio amoris benevoli: Ergo.

Ante reſponſionem ſuppono Concilium Trid. noluiſſe hanc quæſtionem expreſsè definire, quia ſcopus ejus erat errores Hæreticorum damnare, non quæſtiones inter Theologos catholicos controverſas dirimere. Ità Cardinalis Pallavicinus l. 12. c. 1. Undè quæ ſit mens Concilii circà præſentem materiam dignoſcere non poſſumus, niſi per illationem, ex his quæ hinc & indè dixit, & principiis quæ ſtatuit, ſicut in multis materiis, v. g. in materia de circumſtantiis peccatorum confitendis. Hoc præmiſſo

Multi hodie negant Majorem argumenti ob ea quæ refert Cardinalis Pallavicinus l. 12. c. 10. ubi dicit in Decreto ſeſſ. 14. cap. de quo eſt quæſtio, priùs appoſitum fuiſſe *Contritionem hanc imperfectam ſufficere ad Sacramenti hujus conſtitutionem*, & poſteà ad inſtantiam Epiſcopi Tudetani, qui monuit Patres Concilii diſſentire Theologos de ſufficientia iſtius attritionis, aliter diſpoſitum fuiſſe Decretum, & ex puncto *Sufficere*, loco ejus ſubſtitutum fuiſſe *Diſponere*, prout nunc habemus, his ſcilicet verbis: *Ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.* Ex quo inferunt per tò *Diſponit* non ſignificari à Concilio diſpoſitionem proximam & ſufficientem, ſed remotam tantùm, aliàs non juſſiſſet expungi vocem *Sufficere* in priori decreto poſitam: Aut ſaltem in hac difficultate theologica voluiſſe abſtrahere dicendo ſimpliciter *Diſponit*, & non determinandò, an proximè vel remotè.

Si dicas attritionem extrà Sacramentum diſponere remotè: Ergo fruſtrà dixiſſet Concilium diſ-

Digitized by Google

ponere cum Sacramento, ſi intelligat de diſpoſitione remota, & fuiſſet diminutum non aſſignando diſpoſitionem proximam.

Reſpondent ad 1. negando illationem, quia cùm immediatè anteà dixiſſet hanc attritionem non perducere ad juſtificationem ſine Sacramento, debebat ſaltem addere quòd ad eam diſponeret cum Sacramento. Ad 2. reſpondent Concilium fuiſſe diminutum in dirimendis Theologorum inter ſe controverſiis, non in damnandis Hæreticorum erroribus. Attamen.

R. Datâ Maj. D. Min. In attritione nulla fit mentio explicita amoris benevoli, C. Implicita, N. Hoc ipſo enim quòd Concilium dixit contritionem in communi, adeòque & attritionem ſub illa contentam eſſe dolorem & odium peccati, utique quà peccatum eſt & malum Dei, ut dixi in ſecunda probatione, implicuit actum benevolentiæ, quia fieri non poteſt ut quis odio habeat peccatum ut peccatum eſt & malum Dei, niſi ex præſuppoſito amore Dei; ſicut fieri nequit, ut quis doleat de peccato, ut eſt inductivum pœnæ & ſibi nocivum, niſi ex præſuppoſito amore ſui. Undè, ut acutè advertit P. Henneguier, quemadmodùm Concilium fruſtrà expreſſiſſet hunc proprium amorem pœnitentis, ſimiliter fruſtrà expreſſiſſet alterum benevolentiæ ergà Deum.

Inſuper quamvis Concilium in hac ſeſſ. 14. cap. 4. non expreſſerit neceſſitatem amoris benevoli ad Sacramentum Pœnitentiæ, illam expreſſit ſeſſ. 6. cap. 6. ad Sacramentum Baptiſmi; colligimus autem, tùm ex proœmio ſeſſ. 14. tùm ex paritate diſpoſitionum ad utrumque Sacramentum requiſitarum, quòd idem ſenſerit de utroque Sacramento, ut ex dictis in prima prob. patet. Sic in hac ſeſſ. 14. non expreſſit fidem & propoſitum ſervandi mandata, tamquam diſpoſitiones neceſſarias ad Sacramentum Pœnitentiæ; quia tamen illas expreſſit ut neceſſarias ad Sacramentum Baptiſmi, nemo dubitat quin eas etiam ut neceſſa-

rias ad Sacramentum Pœnitentiæ requirat.

Inſt. Si Concilium intellexiſſet attritionem involventem amorem Dei benevolum ſuper omnia: 1°. Non dixiſſet conditionaliter, *Si voluntatem peccandi excludat*; quia certum eſt quòd hujuſmodi amor ſemper hanc voluntatem excludat. 2°. Non juſſiſſet expungi *ſufficere* in prima delineatione Decreti, & loco illius ſubſtitui *diſponere*, cùm etiam ſit certum attritionem ex amore Dei benevolo, ſufficere ad juſtificationem cum Sacramento. 3°. Decretum priùs formatum, ubi de attritione dicebatur, *Cùm ſine aliquo dilectionis motu eſſe vix queat*, non reformaſſet ad inſtantiam Epiſcopi Tudetani, qui monuit *Falsò dici hujuſmodi dolorem ſine amore vix unquam concipi poſſe*. Ergo Concilium non intellexit attritionem involventem amorem Dei benevolum ſuper omnia.

R. 1°. D. Ant. Si Concilium intellexiſſet attritionem involventem amorem Dei benevolum, hujus amoris neceſſitatem expreſsè definiendo, Tranſeant Sequelæ: Hujus amoris neceſſitatem non expreſsè definiendo, ſed potiùs ab expreſſa definitione abſtrahendo, & tantùm implicitè indicando, N. Sequelas argumenti. In hac enim hypotheſi, quam veram credimus, meritò Concilium dixit conditionatè, ſi voluntatem peccandi excludat, expunxit *ſufficere*, & noluit expreſſam mentionem amoris haberi.

R. 2°. Imò dato Concilium expreſsè definiviſſe neceſſitatem amoris, poſſent nihilominùs negari Sequelæ Ant. Et ideò dixi in priori diſtinctione, *Tranſeant*. Ad primam itaque D. In hac hypotheſi Concilium non dixiſſet conditionaliter, *Si voluntatem peccandi excludat*, ſi ex metu ſemper oriatur iſta attritio ſalutaris, C. Si ex metu non ſemper oriatur attritio ſalutaris, ſed aliquando motus odii & deſperationis, N. Ideò ergo Concilium addidit hanc conditionalem tamquam ſignum quo diſtingueretur, an attritio orta ex timore eſſet bona & ſufficiens; quia ex illo ali-

quando oritur alia mala inducens in deſperationem & odium, quod tunc accidit, quando nec excludit voluntatem peccandi, nec eſt cum ſpe veniæ; è contrà eſt bona, quando hæc adſunt.

Ad ſecundam, N. Certum eſſe & fuiſſe apud omnes actum ſimplicis benevolentiæ ſufficere ad juſtificationem cum Sacramento: Multi olim requirebant juſtificationem per charitatem habitualem ante Sacramentum, & nunc plures requirunt charitatem actualem ad Sacramentum.

Ad tertiam, Epiſcopus Tudetanus id dixit de attritione, prout erat deſcripta in priori Decreto, in quo dicebatur concepta *Solùm, vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gebennæ & pœnarum metu, qui ſervilis timor dicitur.* Porrò rectè dixit Epiſcopus Tudetanus falſum eſſe quòd hujuſmodi attritio ſine aliquo dilectionis in Deum motu vix eſſe queat: At id verum eſt de attritione prout nunc extat in Decreto.

Obj. 2°. Peccatum etiam theologicè conſideratum conſiſtit eſſentialiter in tranſgreſſione Legis: Atqui ex ſolo metu pœnæ, aut ex amore ſpei & concupiſcentiæ ſine amore Dei benevolo poteſt quis dolere de tranſgreſſione Legis: Ergo de peccato etiam, ut peccatum eſt theologicè, quod ſufficit ſecundùm nos ad ſufficientem attritionem.

R. D. Maj. Peccatum etiam theologicè conſideratum conſiſtit in tranſgreſſione Legis materialiter & phyſicè ſpectata, N. Moraliter ſpectata ſeu ut mala, C. Eſt autèm dupliciter mala; Deo cujus eſt injuria & offenſa; peccanti cui eſt nociva & cauſa pœnæ, in primo autem malo conſiſtit eſſentialiter peccatum. Undè D. Min. Poteſt quis ex ſolo metu aut amore concupiſcentiæ ſine amore Dei benevolo dolere de tranſgreſſione Legis, ut eſt malum peccantis, C. Ut eſt malum Dei, N.

Obj. 3°. Attritio ex amore Dei ſuper omnia ſufficit ad juſtificationem cum Sacramento: Atqui qui amat vero & efficaci amore concupiſcentiæ

Digitized by Google

Deum ut ſuam beatitudinem, amat illum ſuper omnia; eſt enim paratus perdere omnia, etiam propriam vitam potiuſquam Dei poſſeſſionem: Ergo.

R. N. Min. Cùm enim amor concupiſcentiæ quo quis amat beatitudinem, fundetur in amore proprii boni & commodi, quamvis amet Deum ſeu ejus poſſeſſionem ſuprà omnia exteriora, etiam ſuprà vitam, non tamen ſuprà proprium commodum. Equidem non præfert ſuum commodum Deo, alioquin foret amor inordinatus, ſed nec præfert Deum ſuo commodo, ab utraque relatione ſecundùm ſe tantùm præſcindit, ſolius autem amoris benevolentiæ proprium eſt Deum omnibus & proprio commodo præferre.

ARTICULUS VIII.

Quædam Quæſtiunculæ circà materiam contritionis reſolvuntur.

PEtes 1°. Utrùm liceat ſequi in praxi ſententiam de ſufficientia attritionis formidoloſæ, etiam in hypotheſi quòd ſit probabilis?

R. negativè: Patet ex damnatione hujus propoſitionis ab Innoc. XI. *Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relictâ tutiore.* Conſtat autem opinionem quæ requirit amorem, eſſe tutiorem eâ quæ non requirit.

Petes 2°. Quandonam debeat elici actus attritionis ſeu contritionis imperfectæ, ut ſufficiat cum Sacramento?

R. 1°. Actus contritionis neceſſariò debet aliquo modo jungi confeſſioni ſacramentali, non quidem phyſicè, ſed moraliter, eâ ſcilicet conjunctione, ſimultate, ordine, reſpectu ſeu unione, qualis neceſſaria eſt & ſufficit ad actum judicialem.

Quæ autem ſimultas ſeu reſpectus inter partes requiratur, ut cenſeantur moraliter unitæ? Non eſt una omnium ſententia. Undè

Digitized by Google

R. 2°. Actum contritionis certò debere præcedere abſolutionem, non ſolùm quia eſt diſpoſitio & materia ad illam, ſed quia abſolutio eſt ſententia judicialis, quæ neceſſariò ſupponit cognitionem cauſæ antequam feratur.

R. 3°. Non videtur neceſſarium ut actus contritionis præcedat confeſſionem: Eſt communis ſententia contrà paucos, quam teſtatur praxis unanimis Confeſſariorum, qui ſolliciti ſunt exigere contritionem à pœnitente poſt confeſſionem, non ante.

R. 4°. Quando contritio præcedit confeſſionem, non requiritur ut immediatè ante confeſſionem eliciatur, quia ad unionem moralem partium in actu judiciali tanta partium conjunctio non requiritur; ſed requiritur & ſufficit, aut ut non fuerit revocata, vel formaliter per actum contrarium, vel virtualiter per actum peccaminoſum, aut ut tantâ temporis intercapedine non præceſſerit, quin poſſit prudenter judicari adhuc moraliter, virtualiter perſeverare tempore confeſſionis ſequentis.

Petes 3°. Utrùm qui immediatè poſt confeſſionem accuſat peccatum oblitum, teneatur ad novam contritionem?

R. probabiliùs negativè: Quia prior contritio ad illud extendebatur, & adhuc moraliter perſeverat.

Petes 4°. Utrùm ſufficiat dolere ſe non dolere de peccatis?

R. in rigore loquendo, negativè: Quia dolor debet eſſe de peccatis & non de defectu doloris. Verùm Pœnitentes ſic loqui ſolent, non quòd careant omninò dolore de peccatis, ſed quia timent inſufficientiam, aut non experiuntur dolorem ſenſibilem, qui, ut antè diximus, non eſt abſolutè neceſſarius ad contritionem.

Digitized by Google

DISSERTATIO IV.

De altera parte Sacramenti Pœnitentiæ,

Scilicet,

De Confeſſione, & primò de ejus neceſſitate.

D. Th. Sup. Q. 6.

ARTICULUS I.

Utrùm Confeſſio ſacramentalis ſit neceſſaria ad Salutem?

CONfeſſio communiter & benè definitur, *Accuſatio legitima peccatorum poſt Baptiſmum commiſſorum facta Sacerdoti juriſdictionem habenti ad veniam obtinendam virtute clavium.*

Obſervandum ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. non eſſe de eſſentia Confeſſionis ſacramentalis, ut ſit ſecreta & auricularis, ſed poſſit aliquando laudabiliter fieri publicè, licèt id, neque Jure divino, neque humano ſit neceſſarium: Ad eſſentiam autem Confeſſionis pertinere tantùm ut peccata quocumque modo, ſivè ſecretò, ſivè publicè, declarentur Sacerdoti ad obtinendam abſolutionem; uſum tamen confeſſionis ſecretæ fuiſſe in Eccleſia ſervatum, & hunc meritò retinendum. Hâc obſervatione præcluditur effugium ſolitum Dallæi, qui ad argumenta noſtra ex Traditione continuò reponit ea eſſe intelligenda de confeſſione publica. Eſto enim id tam eſſet verum, quàm eſt falſum, nihil obtineret, cùm modus confeſſionis non pertineat ad ejus eſſentiam, ſufficiatque, ſivè ſecreta ſit, ſivè publica, ut agnoſcatur neceſſaria ad obtinendam vi clavium remiſſionem peccatorum.

Dico: Confeſſio ſacramentalis eſt omnibus poſt Baptiſmum lapſis neceſſaria Jure divino. *Sup. q. 6. a. 1. o.*

Eſt de Fide deciſa in Concilio Trid. ſeſſ. 14. can. 7. contrà inſurgentes Hæreticos, maximè Calviniſtas.

Prob. 1°. ratione fundatâ in Scriptura, & quâ utitur Trid. ſeſſ. cit. cap. 5. Quicumque peccati mortalis poſt Baptiſmum rei ſunt, tenentur Jure divino quærere reconciliationem cum Deo & peccatorum veniam per medium ab ipſo inſtitutum: Atqui medium à Deo inſtitutum ad reconciliationem cum ipſo, & peccatorum poſt Baptiſmum commiſſorum veniam obtinendam, eſt confeſſio peccatorum, nedum in genere, ſed & in ſpecie, Sacerdoti facta: Ergo. Major eſt certa. Prob. Min. Chriſtus inſtituit Sacerdotes judices & medicos, ſine quorum ſententia & curatione nemo lapſus poſt Baptiſmum poteſt reconciliari & ſanari: Atqui non poſſunt hoc judicium exercere incognitâ causâ, nec æquitatem ſervare in injungendis pœnis, nec proportionem in deſignandis remediis, ſi in genere tantùm, & non in ſpecie ac ſigillatim peccatores eis ſua peccata declarent, & vulnera aperiant: Ergo. Minor videtur evidens. Prob. Major, quam negat Calvinus, inviĉtiſſimis Scripturæ teſtimoniis: Chriſtus Matth. 16. promittit Petro claves regni cœlorum, & poteſtatem ligandi & ſolvendi. Matth. 18. idem promittit omnibus Apoſtolis; & Joan. 20. hanc poteſtatem de facto eis confert, dicendo: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos... Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: Et quorum retinueritis, retenta ſunt.* Atqui Apoſtolos & eorum Succeſſores habere claves Regni cœlorum, poſſe ligare & ſolvere, remittere & retinere peccata, eſt eos eſſe à Deo conſtitutos judices & medicos, ſine quorum ſententia & curatione nemo lapſus cum eo reconciliari poteſt & ſanari; non enim ſunt inter ipſum & homines alii judices conſtituti, nec alii medici ſanandis peccatorum vul-

neribus deſignati : Ergo. Evaſiones Hæreticorum præcluſas require in majori noſtro Opere.

Ante probationem ex Traditione, obſervandum Novatores non negare peccata publica pœnitentiæ & confeſſioni publicæ olim fuiſſe ſubjecta : At contendunt peccata occulta nequidem ſecretæ confeſſioni fuiſſe obnoxia. Contrà quos

Prob. 2°. Concluſio ex Traditione. Confeſſio ſacramentalis peccatorum non ſolùm publicorum, ſed etiam occultorum, qualis nunc agitur inter Catholicos, fuit in uſu ab exordio Eccleſiæ : Ergo eſt inſtituta à Chriſto ut neceſſaria, & per Apoſtolos ad nos tranſmiſſa. Patet Conſeq. Tùm quia juxtà regulam Auguſtini l. 4. de Bapt. contrà Donatiſt. c. 24. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolicâ traditum rectiſſimè creditur.* Tùm quia confeſſio peccatorum ſecretorum & pudendorum, res eſt adeò ardua & difficilis, ut nunquam tot ſæculis obſervata fuiſſet, niſi à Chriſto, ut neceſſaria foret inſtituta.

Prob. Ant. Selectis Patrum teſtimoniis ſecundùm ſeriem ſæculorum ; omnia enim referre foret immenſum.

Ex primo ſæculo legendi ſunt S. Clemens Ep. 2. ad Corinth. & l. 7. Conſtit. Apoſt. c. 14. Ex ſecundo S. Iræneus l. 1. adversùs hæreſes c. 9. Eodem ſæculo Tertul. l. de Pœnit. c. 4. dicit peccata etiam cogitationis eſſe accuſanda, quia ſingulis pœna eſt imponenda.

Sæculo 3. S. Cyprianus l. de lapſis c. 12. „ Confiteantur, inquit, ſinguli, quæſo vos, fratres „ dilectiſſimi, delictum ſuum, dum adhuc qui „ deliquit in ſæculo eſt, dum admitti ejus con- „ feſſio poteſt, dum ſatisfactio & remiſſio facta „ per Sacerdotes apud Deum, grata eſt. "

Eodem Sæculo Origenes hom. 2. in Levit. enumeratis variis modis obtinendi veniam peccatorum, oratione, eleemoſynâ, &c. ſubjungit. „ Eſt „ adhuc & ſeptima licèt dura & laborioſa per pœ- „ niten-

„ nitentiam remiſſio peccatorum cùm lavat pec-
„ cator in lacrymis ſtratum ſuum, & fiunt ei la-
„ crymæ ſuæ panes die ac nocte, & cùm non eru-
„ beſcit Sacerdoti Domini indicare peccatum
„ ſuum & quærere medicinam. " Et hom. 2. in Pſ. 37. poſtquam aſſeruit neceſſariam eſſe confeſſionem, ut peccator veniam conſequatur, ſic ut neceſſe eſt infirmo noxium humorem ejicere è ſtomacho ad ſanitatem recuperandam, addit:
„ Tantummodò circumſpice diligentiùs cui de-
„ beas confiteri peccatum tuum: Proba priùs
„ medicum cui debeas cauſam languoris expo-
„ nere, qui ſciat infirmari cum infirmante, flere
„ cum flente, qui condolendi & compatiendi no-
„ verit diſciplinam, ut ità demùm quid ille dixe-
„ rit, qui ſe priùs & eruditum medicum oſten-
„ derit, & miſericordem, ſi quid conſilii dede-
„ rit, facias & ſequaris. Si intellexerit & prævide-
„ rit talem eſſe languorem tuum, qui in Conventu
„ totius Eccleſiæ exponi debeat & curari, ex
„ quo fortaſſis & cæteri ædificari poterunt, & tu
„ ipſe facilè ſanari, multâ hâc deliberatione &
„ ſatis perito medici illius conſilio procurandum
„ eſt. "

Ex his habes non ſolùm confeſſionem ſecretam ſecretorum peccatorum, ſed etiam confeſſionem ſecretam ortum non ducere ex publica, ſeu confeſſione, ſeu pœnitentia, ſed è contrà confeſſionem ſecretam præiviſſe publicæ, tùm pœnitentiæ, tùm confeſſioni, & utrique indicendæ fuiſſe normam & regulam.

Sæculo 4. S. Baſilius in Regulis brevioribus, reſponſione ad Q. 288. „ Neceſſariò, inquit, iis
„ peccata aperiri debent, quibus credita eſt diſ-
„ penſatio myſteriorum fidei. " Et Q. 100. prohibet. „ Dùm ſoror (Monialis) Presbytero con-
„ fitetur, Antiſtitam ipſam adeſſe. "

Eodem ſæculo S. Ambroſ. referente Paulino in ejus vita; „ Quotieſcumque illi aliquis ob perci-
„ piendam pœnitentiam lapſus ſuos confeſſus eſt,

„ ità flebat, ut illum flere compelleret; videba-
„ tur enim ſibi cum jacente jacere. " Hanc autem confeſſionem eſſe ſecretam, & peccatorum occultorum patet: Proſequitur enim Paulinus:
„ Cauſas autem criminum, quas illi confitebantur, nulli niſi Domino ſoli, apud quem intercedebat, loquebatur, bonum exemplum relinquens poſteris Sacerdotibus, ut interceſſores apud Deum magis ſint, quàm accuſatores apud homines. "

Eodem ſæculo Chriſoſtomus, cujus auctoritate abutuntur Novatores: Is orat. ſeu Hom. de muliere Samaritana: „ Intuemur & nos, inquit, hanc mulierem Samaritanam, & ob propria peccata non erubeſcamus, ſed Deum timeamus... Qui enim homini detegere peccata erubeſcit, Deo vero cernente facere non erubeſcit, neque confiteri vult & pœnitentiam agere, in die illa non coram uno vel duobus, ſed univerſo terrarum orbe ſpectante traducetur." Idem docet hom. 2. de cruce & latrone. L. 2. de Sacerdotio: Hom. 30. in Geneſ. & Hom. 9. in cap. 6. ad Heb.

Sæculo 5. Innoc. Papa Ep. ad Decentium c. 7. „ Cæterùm, inquit, de pondere æſtimando delictorum Sacerdotis eſt judicare, ut attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tunc jubet dimitti, cùm viderit congruam ſatisfactionem. "

Eodem ſæculo Aug. Serm. 392. conjugatos adulteros ſic alloquitur: „ Agite pœnitentiam, qualis agitur in Eccleſia, ut oret pro vobis Eccleſia. Nemo ſibi dicat occultè ago, apud Deum ago; novit Deus, qui mihi ignoſcat, quia in corde meo ago: Ergo ſine cauſa dictum eſt, quæ ſolveritis in terra, ſoluta erunt in cœlo? Ergo ſine cauſa ſunt claves datæ Eccleſiæ Dei? Fruſtramus Evangelium, fruſtramus verba Chriſti: Promittimus vobis quod ille negat." Idem docet ſerm. 393. ſerm. 2. in Pſ. 101. enarrat. in Pſ. 66. & ſerm. 391. de Pœnit.

Digitized by Google

Eodem ſæculo Leo Magnus Ep. 80. nunc 136. c. 3. invehit contrà eos, qui confeſſionem publicam requirebant, *Cùm reatus conſcientiarum*, inquit, *ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari confeſſione ſecretâ*. Idem Ep. 91. nunc 82. hortatur peccatorem ne differat ſuam converſionem, & ne *illius temporis anguſtias eligat, quo vix inveniat ſpatium vel confeſſio pœnitentis, vel reconciliatio Sacerdotis.*

Sæculo 6. Greg. Magnus hom. 26. in cap. 20. Joan. „ Lazaro ergo, inquit, dicitur, *Veni foras*, „ ac ſi apertè cuilibet mortuo in culpa diceretur, „ cur reatum tuum intrà conſcientiam abſcondis? „ Foras jam per confeſſionem egredere, qui apud „ te interiùs per negationem lates; veniat itaque „ foras mortuus, id eſt, culpam confiteatur pec„ cator: Venientem verò foras ſolvant diſcipuli, „ ut Paſtores Eccleſiæ ei pœnam debeant amo„ vere, quam meruit, qui non erubuit confiteri „ quod fecit. Hæc de ſolutionis ordine breviter „ dixerim, ut ſub magno moderamine Paſtores „ Eccleſiæ vel ſolvere ſtudeant, vel ligare." Legendus inſuper Greg. l. 3. & 29. Moral.

Eodem ſæculo Joannes Jejunator qui anno 586. ſedebat Patriarcha Conſtantinop. in ſuo Libello pœnitentiali, quem Morinus edidit in calce commentarii de adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, inducit Sacerdotem ſic alloquentem & interrogantem pœnitentem: „ Spiritualis fili, ego „ confeſſionem tuam primariò & præcipuè non „ recipio, nec tibi abſolutionem concedo, ſed „ per me Deus.... cùm ſecundùm multam, quæ ex„ primi non poteſt, ejus miſericordiam, ità dixit: „ Quæcumque ligaveritis aut ſolveritis ſuper ter„ ram, erunt in cœlis, illa quidem ligata, hæc „ verò ſoluta. Revela igitur & declara coram „ ſanctis Angelis, nihilque me cela eorum quæ „ à te clam facta ſunt, velut ſi Deo occulta cor„ dium cognoſcenti confitereris." Tùm inducit Sacerdotem interrogantem de numero & circumſtantiis peccatorum ad hunc modum: „ Quomodo

Digitized by Google

„ Domine Frater vel Soror primùm virginitas tua „ corrupta eſt? Per fornicationem, vel legiti„ mum matrimonium, vel per mollitiem, aut „ aliquid eorum quæ ſunt contrà naturam? Con„ ſentientem verò & dicentem, ſic & ſic, ipſum „ interrogat, in quot mulieres inciderit antequam „ uxorem duceret: Num aliquæ earum eſſent an„ cillæ, quantæ viduæ, & quantæ nuptæ? num „ aliquæ monachæ & quot? num aliquæ magnum „ habitum geſtarent? „ Similiter de aliis præceptis.

Hîc ſiſto, quia ad hæc priora ſæcula, quæ puriora reputant Novatores, maximè attendunt, nec plura fert inſtitutum noſtrum. Quantùm ad ſequentium ſæculorum Patres, Concilia, libros pœnitentiales & Theologos, vide Bellarmin. Nugno, Witaſſe, Juenin, &c.

Verùm quæ diximus, pluſquàm ſufficiunt ad revincendos Novatores apertæ falſitatis & putidæ calumniæ, dum dicunt præceptum Confeſſionis ſacramentalis eſſe inventum Innocentii III. in Conc. Lateranenſi, quodque ideò irriſoriè vocant *Tormentum Innocentianum.* Ad hæc; omnem veriſimilitudinem ſuperat quòd iſta Lex, tam ardua, dura & difficilis, ſine Scripturarum & Traditionis ſuffragio, ab omnibus totius Orbis Eccleſiis fuerit recepta nemine reclamante aut conquerente. Quis enim tunc reclamavit? Quis conqueſtus eſt? Inſuper ex ipſis terminis Concilii in capite, *Omnis utriuſque ſexûs*, evidens eſt in eo non agi de natura aut ſubſtantia confeſſionis, ſed de ejus circumſtantiis tantùm, ſcilicet de tempore ut fiat ſemel in anno, & de Miniſtro, ut fiat proprio Sacerdoti.

Solvuntur Objectiones.

OBj. 1°. Celebre factum Nectarii, ex quo ſic arguunt Hæretici. Quod ab Eccleſia fuit inſtitutum, & deindè ab eadem abrogatum, non eſt

Juris divini : Atqui Confeſſio fuit ab Eccleſia inſtituta , & per Eccleſiam abrogata : Ergo. Prob. Minor : Socrates l. 5. Hiſt. c. 19. narrat occaſione Novatianorum , qui conquerebantur peccatores faciliùs à Catholicis admitti ad reconciliationem, inſtitutum fuiſſe Presbyterum pœnitentiarium, cui lapſi poſt Baptiſmum ſua peccata confiterentur : En confeſſionis inſtitutio : Deindè occaſione alicujus ſcandali hunc Pœnitentiarium ſæculo ſubſequenti à Nectario Epiſcopo Conſtantinop. ſublatum fuiſſe : En Confeſſionis abrogatio : Ergo. Idem refert Sozomenus Socrati coævus l. 7. c. 16. excepto quòd Sozomenus dicat hunc Pœnitentiarium non occaſione Novatianorum , ſed *ab initio* fuiſſe inſtitutum.

Omiſſis variis ſolutionibus , quas huic argumento Theologi adhibent, R. Ex hac narratione non colligi inſtitutionem & abrogationem Confeſſionis ſacramentalis, ſed Pœnitentiarii tantùm, cujus præcipuum munus erat præeſſe pœnitentiæ publicæ , & ideò inquirere in mores Fidelium , recipere depoſitiones teſtium de quorumdam criminibus , reos ad ſe vocare , & convictos confeſſioni ſeu pœnitentiæ publicæ addicere, auditâ priùs eorum confeſſione ſecretâ, atque invigilare ut pœnitentiæ ſtadium juxtà Canones accuratè decurrerent : Pœnitentiarius enim dicebatur à Pœnitentibus : Pœnitentes olim ii ſoli dicebantur , qui erant addicti Pœnitentiæ publicæ, ut liquet ex Concilio Toletano I.

Cùm itaque mulier quædam nobilis huic Pœnitentiario eſſet confeſſa, & ipſa ſivè proprio motu, ſivè ſuadente Pœnitentiario , peccata quædam publicè confiteretur , longiùs progreſſa indiſcretè prodidit ſe compreſſam fuiſſe à Diacono in Eccleſia, dùm ibi pœnitentiam ageret : Undè graviter commotus fuit populus & Diaconus exauctoratus.

Ratione igitur hujus ſcandali Nectarius amovit Pœnitentiarium quoad munia pœnitentiam publi-

cam ſpectantia, intacto uſu confeſſionis ſecretæ, qui remanſit in eo ſtatu in quo erat ante inſtitutionem hujus Pœnitentiarii: Quod patet, 1°. quia Nectarius ſuſtulit tantùm quod fuerat occaſio ſcandali; non autem confeſſio ſecreta, ſed confeſſio ſeu pœnitentia publica fuit occaſio ſcandali. 2°. Quia legitur amoviſſe Pœnitentiarium tantùm, non autem alios Sacerdotes confeſſionibus ſecretis excipiendis præpoſitos, qui proindè permanſerunt ut ante; alios enim præter Pœnitentiarium confeſſionibus excipiendis deſignatos conſtat, tum ex Origene inter probationes citato, tum ex Euſebio qui l. 6. c. 36. refert Serapionem morti proximum advocaſſe unum *ex Presbyteris* diſpenſationi Sacramentorum à Dionyſio Alex. præpoſitis, ut ab eo beneficium reconciliationis reciperet: Tum denique, quia unus Confeſſarius impar fuiſſet excipiendis confeſſionibus numeroſiſſimæ civitatis, qualis erat Conſtantinopolis tempore Nectarii.

Inſt. Socrates & Sozomenus referunt poſt exauctorationem Pœnitentiarii unicuique permiſſum fuiſſe pro arbitrio & animi ſui conſcientia ad Sacramentorum communionem accedere: Ergo nullius confeſſionis neceſſitas ampliùs urgebat.

R. N. Conſeq. Hoc enim loquendi modo Socrates & Sozomenus nihil aliud ſignificare intendunt, quàm quòd pœnitentes non arcerentur ampliùs à participatione Sacramentorum per Pœnitentiarium, donec adimpletâ pœnitentiâ publicâ ab ipſo injunctâ, ad eam admitterentur, ſed quòd, non expectato hoc tempore & independenter à licentia Pœnitentiarii, quilibet poſſet pro ſuo arbitrio ad communionem accedere, modò tamen à culpa purus, aut per confeſſionem, ſi neceſſe foret, purgatus.

Verùm ut apertè oſtendam vanitatem hujus argumenti, quod ità extollunt Hæretici, ſic illud contrà ipſos retorqueo. Vel Pœnitentiarius à Nectario abrogatus excipiebat Confeſſionem ſacramentalem pœnitentium, vel non: Si hoc ſecun-

dum ; Ergo abrogando Pœnitentiarium, non abrogavit Confeſſionem ſacramentalem. Si primum ; ergo vigebat in Eccleſia Confeſſio ſacramentalis octo ſæculis ante Innocentium III. & Concilium Lateran. Ergo ſplendidè & inverecundè mentiuntur Hæretici, dum garriunt illam eſſe inventum Innocentii.

Obj. 2°. S. Chriſoſtomus Nectarii ſucceſſor hom. 21. ad populum Antioch. dicit : „ Non cogit „ Deus in medium procedentes quæ peccavimus „ annunciare, ſed ſibi ſoli rationem reddere ju- „ bet, & ſibi confiteri." Hom. 2. in Pſ. 50. „ Pec- „ cata autem tua ipſe commemora, ut ea deleas. „ At pudet te peccata confiteri? Dic ea quotidiè „ in oratione. Non enim dico, ut ea conſervo „ exponas qui te probris impetat, dic Deo qui „ iis medetur." Et hom. 55. de Lazaro reſuſcitato : „ Cur igitur, te quæſo, pudeſcis & eru- „ beſcis dicere peccata tua? Non enim homini „ dicis, ut te probro afficiat, non enim conſer- „ vo confiteris, ut in publicum proferat. Imò verò „ ei qui Dominus eſt.... oſtendis vulnera." Et alibi ſimiliter.

Reſponſio communior eſt S. Chriſoſtomum his & ſimilibus textibus excludere dumtaxat neceſſitatem confeſſionis publicæ : Dicit enim primò : *Non cogit Deus in medio procedentes quæ peccavimus annunciare.* In ſecundo : *Non dico tibi ut ea dicas conſervo tuo, qui te probris impetat.* In tertio : *Non enim confiteris conſervo tuo ut in publicum proferat.* Similiter alii textus qui ſolent objici. Hæc autem omnia important confeſſionem publicam, ex qua erubeſcentia, pudor, infamia, & exprobrationes naſci ſolent. Nec quod bene advertas, unquam dixit Chriſoſtomus : *Ne confitearis Sacerdoti, ne declares peccata tua miniſtro Dei* : Sed è contrà oppoſitum docet in locis à nobis inter probationes citatis. Cùm ergo dicit ſoli Deo eſſe confitendum, non excludit ejus Vicarium ſeu Miniſtrum, ſed homines æqualis conditionis, quos

ideò *conſervos* vocat, qui poſſent audita crimina propalare & exprobrare. Apud Chriſoſtomum enim & alios Patres, quod fit per Chriſti aut Dei miniſtrum, dicitur fieri non per hominem, ſed per ipſum Chriſtum aut Deum.

Obj. 3°. Nullibi legimus Fideles priorum ſæculorum, ſivè in vita, ſivè in morte, confeſſionem ſacramentalem adhibuiſſe, quamquam vitam & mortem plurium deſcriptam habeamus: Ergo prioribus ſæculis non erat in uſu.

R. 1°. N. Conſeq. Tùm quia ex argumento negativo nihil evincitur præſertim contrà ea teſtimonia quibus probavimus ex traditione confeſſionem ſacramentalem habitam ſemper fuiſſe in Eccleſia ut neceſſariam, conſequenter fuiſſe in uſu apud Fideles: Tùm quia quæ uſu quotidiano frequentantur, non ſolent ſcriptis mandari, utpote omnibus nota.

R. 2°. N. Ant. Nam 1°. S. Irenæus l. 1. de Hæreſ. c. 13. aliàs 9. narrat quaſdam mulieres à Mario præſtigiatore oppreſſas, cùm in Eccleſiam redirent, crimen ſuum confeſſas fuiſſe. Neque dicas ibi agi de confeſſione publica: Confeſſio enim publica ſupponebat ſecretam tamquam regulam directivam publicæ, ut jam dixi & adhuc dicam. 2°. S. Cyprianus Tract. de lapſis refert plures confeſſos fuiſſe peccata cogitationum. 3°. Euſebius l. 6. Hiſt. c. 34. refert Philippum Imperatorem ſua peccata confeſſum fuiſſe: & c. 36. Serapionem lapſum in perſecutione, morti proximum advocaſſe Presbyterum, ut ab eo beneficium reconciliationis reciperet. 4°. Socrates & Sozomenus, ut vidimus ſuprà, referunt exemplum confeſſionis illius mulieris, ex qua tantum ſcandalum ortum eſt. 5°. Paulinus in vita S. Ambroſii ſcribit ipſum ſæpiùs excipere confeſſiones pœnitentium, de quorum peccatis *nulli niſi Domino ſoli loquebatur.* 6°. S. Aug. Ep. 180. nunc 228. narrat inſtante hoſtium incurſu, *magnum fieri ab utroque ſexu & ab omni ætate concurſum, aliis Baptiſmum flagi-*

tantibus, aliis reconciliationem, aliis pœnitentiæ ipſius actionem. Plura alia confeſſionum exempla refert Honoratus Tournely, ut S. Fulgentii, S. Iſidori Hiſpalenſis, S. Elegii, S. Tillonis, S. Richarii & aliorum. Vide ſi lubet Q. 6. de Pœnit. a. 2. Concl. 2. Arg. 4.

Ex dictis colliges confeſſionem ſacramentalem in re vel in voto eſſe neceſſariam, non ſolùm neceſſitate præcepti divini, ſed etiam neceſſitate medii, eo modo quo dixi Diſſ. 1. a. 5. §. 2. de neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ, quod ſine confeſſione ſubſiſtere non poteſt. Vide ibi. Eſt etiam neceſſaria ſemel in anno ex præcepto Eccleſiaſtico, Cap. *Omnis utriuſque ſexûs*, ex Concilio Lateran. ſub Innocentio III.

ARTICULUS II.

Quinam teneantur ad Confeſſionem?

DIco 1°. Utroque jure, tàm divino quàm eccleſiaſtico, ad confeſſionem tenentur omnes qui poſt Baptiſmum peccaverunt mortaliter. Sup. q. 6. a. 3. o.

De jure divino conſtat ex Art. præcedenti, & ex Concilio Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. ubi definit *integram peccatorum confeſſionem omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam exiſtere.*

De Jure Eccleſiaſtico extat Lex Concilii Lateran. ſub Innoc. III. his verbis: „ Omnis utriuſque ſexûs fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere.... Alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtianâ careat ſepulturâ." Hanc verò legem habemus in terminis confirmatam à Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. & can. 8.

Dico 2°. Infideles & ii ex Fidelibus qui habent ſolùm peccata venialia, non tenentur, neque jure divino, neque eccleſiaſtico, ad confeſſionem.

De Infidelibus quoad jus divinum declarat Concilium Trid. cap. 5. priùs citato, dicens *Confeſſionem omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam exiſtere.* Ratio eſt, quia omnia peccata ante Baptiſmum commiſſa, per ipſum delentur ſine ordine ad claves.

Quantùm ad Jus Eccleſiaſticum, eo etiam illos non teneri conſtat ex ipſa lege *Omnis*, quæ Fideles dumtaxat comprehendit: *Omnis utriuſque ſexûs fidelis*. Et aliundè, ut dicit Trid. cap. 5. citato, Eccleſia non habet juriſdictionem in non baptiſatos.

De Fidelibus qui ſolùm habent peccata venialia, quoad jus divinum conſtat ex Trid. cap. 5. ſæpè laudato, ubi poſtquam probavit neceſſitatem confeſſionis mortalium ex jure divino, addit. „ Venialia quibus à gratia Dei non excludimur, „ & in quæ frequentiùs labimur, quamquam re- „ ctè & utiliter, citraque omnem præſumptio- „ nem in confeſſione dicantur, quod piorum ho- „ minum uſus demonſtrat, taceri tamen citrà cul- „ pam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt." Quibus verbis & aſſerit & probat Concluſionem, ſcilicet quia confeſſio eſt inſtituta ad recuperandam Dei gratiam, à qua per peccatum veniale non excludimur: Item quia aliis mediis remitti poteſt.

Quantùm ad Præceptum eccleſiaſticum, probatur ex Trid. cap. 5. ſæpiùs citato circà medium, ubi dicitur: „ Conſtat nihil aliud in *Eccleſia* à „ Pœnitentibus exigi, quàm ut poſtquam quiſque „ diligentiùs ſe excuſſerit... ea peccata confitea- „ tur quibus ſe Dominum & Deum ſuum *morta-* „ *liter* offendiſſe meminerit.

Undè iſtæ particulæ, *omnis* & *omnia peccata*, in laudato Canone *Omnis utriuſque ſexûs*, intelligendæ ſunt de omnibus qui habent peccata mortalia conformiter ad Præceptum divinum, cujus eſt dumtaxat determinativus, ut dicit Trid. cit. cap. 5.

Quapropter nequidem conſtitutus in articulo

Digitized by Google

mortis, per ſe tenetur ad confeſſionem, ſi nullius peccati mortalis ſit conſcius; poſſet tamen teneri per accidens ratione ſcandali.

Docet autem S. Th. quòd caſu quo aliquis per annum non fuerit confeſſus, & ſolùm haberet venialia, teneatur ſe ſiſtere Sacerdoti, ut vel ipſi exponat ſuum ſtatum, judicium ejus expectans ſuper iis quæ debet agere, vel ut profiteatur ſe eſſe immunem à peccato mortali, cui juxtà eundem S. Th. debet credere Sacerdos, modò tamen præceptum communionis paſchalis adimpleat. *ibid. ad 3. & q. 8. a. 5. ad 4.*

Ex dictis in utraque Concluſione colliges quid ſit dicendum de pueris Fidelium, eos nimirùm præcepto tàm divino quàm eccleſiaſtico teneri ad confeſſionem, cùm ad annos diſcretionis pervenerint. Quo autem tempore ad annos illos perveniant, non poteſt mathematicè definiri, ſed relinquendum judicio prudentis Confeſſarii vel Parentum: in aliis enim citiùs, in aliis tardiùs, ratione educationis, temperamenti, &c. incipit judicium rationis. Item, in quibuſdam rebus illud habent priùs, in aliis poſteriùs: Undè quidam ſunt rei & capaces peccati mortalis, qui non ſunt capaces & diſpoſiti ad Sacramentum: Tales Confeſſarius ſine abſolutione cum ſola benedictione debet dimittere, monendo ipſos ut ſciant ſe non eſſe abſolutos, & ad majorem diſpoſitionem & iterandam confeſſionem obligari.

ARTICULUS III.

Quandonam Peccator teneatur confiteri?

Ex dictis peccator duplici præcepto tenetur confiteri, divino ſcilicet & eccleſiaſtico: De utroque procedit quæſtio, quandonam obliget?

§. I.

Quandonam Peccator teneatur confiteri ex Præcepto divino?

DIco 1°. Præceptum divinum confeſſionis non obligat ſtatim ac peccatum commiſſum eſt, etiam datâ opportunitate; neque (ſaltem probabiliùs) in periculo obliviſcendi aliquorum peccatorum.

Hic q. 6. a. 5. 6. Concluſio quoad primam & ſecundam Partem eſt Auctoris & communis, atque abundè probata manet ex dictis de Præcepto contritionis Diſſ. præced. a. 3. concl. 2. quò Lectorem remitto, ne eadem repetam.

Prob. tertia Pars, quæ eſt communior. Quamvis peccator teneatur efficere ut confeſſio ſit integra materialiter, ad id tamen non tenetur niſi adhibitâ morali & ordinariâ diligentiâ, quæ eſt diligens examen, non verò ſummâ & extraordinariâ, qualis eſt indicata confeſſio; alioquin ſequeretur non ſolùm quòd non poſſet confeſſio differri ad annum juxtà determinationem Eccleſiæ, ſed neque ut plurimùm ad ſemiannum, ad menſem, & in quibuſdam ad hebdomadam, niſi fortè peccata ſua ſcribant in charta; quia vix ullus eſt eorum, qui confitentur ſemel in anno, qui non obliviſcantur alicujus peccati: Iis verò & pluribus, qui ſunt memoriæ labilis, periculum eſt oblivionis in ſemianno, in menſe, quandoque in hebdomada, ità ut tenerentur plures confiteri ſingulis menſibus, quidam ſingulis hebdomadibus, aut peccata ſua mandare ſcripto; quæ & duriora eſſe & abſurda & contrà univerſalem Fidelium praxim, nemo non videt. Sufficit ergo ut quis non affectet oblivionem ſuorum peccatorum, ſed è contrà memoriæ mandata retinere curet, & dum inſtat tempus confeſſionis, diligenter diſcutiat conſcientiam ſuam & conetur moraliter omnia in memoriam revocare: Nihil quippè aliud requirunt Florentinum & Trid.

Dico 2°. Præceptum divinum confeſſionis per ſe obligat in probabili periculo, à fortiori in articulo mortis: Item extrà illud aliquoties in vita. *Ibid.*

Prob. prima Pars. Commune eſt omnibus Præceptis affirmativis ut obligent tempore neceſſitatis, aliàs nunquam obligarent & fruſtrà ponerentur: Atqui ubi eſt periculum probabile & à fortiori articulus mortis, eſt tempus neceſſitatis confeſſionis: Ergo. *ibid.*

Hinc colliges ingredientem prælium, aut periculoſam navigationem, mulierem gravidam inſtante primo partu, aut etiam ulterioribus, ſi ſoleat pati periculum, periculosè ægrotantem, & eos omnes qui aggrediuntur aliquod opus, undè mors ſolet aut fundatè & probabiliter timetur evenire, ſub peccato mortali teneri ad confeſſionem, ſi conſcii ſint alicujus peccati mortalis.

Prob. ſecunda Pars: Quia Præcepta affirmativa non obligant tantùm in extrema neceſſitate, ſed & quando eorum actus rationabiliter judicatur neceſſarius: Undè præcepta fidei, ſpei, charitatis, contritionis obligant etiam aliquoties in vita ante periculum mortis. Sed quoties in vita & quo determinato tempore, facilè definiri non poteſt: Videtur ſaltem ex præcepto eccleſiaſtico, quod eſt determinativum divini, quòd non obliget pluſquam ſemel in anno.

Dico 3°. Præceptum divinum confeſſionis obligat per accidens, primò, quando ſumenda eſt Euchariſtia; ſecundò, quando aliter gravis tentatio vinci ſeu peccatum vitari non poteſt.

Prob. prima Pars ex illo Apoſt. 1. Cor. 11. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat*: Quam probationem ſemper intellexit Eccleſia de confeſſione; & ità definivit Trid. ſeſſ. 13. can. 11. Secunda Pars patet: Quia qui tenetur ad finem, tenetur ad media quæ fini adipiſcendo exiſtimat neceſſaria.

Juxtà quoſdam obligat etiam per accidens præceptum divinum confeſſionis, quoties requiritur

ſtatus gratiæ, puta ad adminiſtranda Sacramenta ſeu ad recipienda ea quæ dicuntur vivorum. Id quidem tutius eſt & in praxi conſulendum propter difficultatem contritionis: At non eſſe abſolutè neceſſarium, quando quis prudenter exiſtimat ſe eſſe verè contritum, ut probabiliùs ſuſtinuimus de Sacram. in genere, Diſſ. 4. a. 5. Require ibi.

§. II.

Quandonam peccator teneatur confiteri ex Præceptò Eccleſiaſtico ?

DIco : Præceptum Eccleſiaſticum confeſſionis obligat ſemel in anno, non præciſè tempore paſchali, ſed quovis anni tempore : Quia Concilium Lateran. can. *Omnis* dicit ſimpliciter : *Saltem ſemel in anno*, nihil determinando de tempore paſchali : Quod ſi intendiſſet, æquè determinaſſet ac determinavit pro communione nec alibi determinatum habemus, ſaltem aliquo Decreto generali. Undè qui confeſſus eſt in decurſu anni, ſi nullius peccati mortalis conſcius ſit in Paſchate, non tenetur tunc vi illius præcepti iterùm confiteri, & modò communicet, non peccat.

Equidem eſt conſuetudo recepta ut Fideles tempore paſchali confiteantur, ſed an hæc conſuetudo vim legis obtinuerit, non conſtat : Imò probabilius videtur quòd non ; eò quòd introducta videatur, non quia fideles ſe tunc per ſe obligari ad confeſſionem credebant, ſed ratione communionis Paſchalis. Et eſto crediſſent ſe tunc obligari, non ſequitur ideò conſuetudinem illam eſſe obligatoriam, quia eorum intentio non erat ſe obligare, caſu quo lege non obligarentur.

Nec obſtat quòd pœnis eccleſiaſticis animadvertatur in eos, qui non confitentur tempore paſchali : Ità enim fit, quia qui tunc temporis quo eſt communicandum non confitentur, meritò præſumuntur in præſenti rerum ſtatu toto anni tem-

pore non fuiſſe confeſſi, niſi contrarium probent.

Petes 1°. Undè annus confeſſionis ſit inchoandus?

R. Quovis modo computetur, videtur ſufficere, ſi inter unam & alteram confeſſionem non intercipiatur pluſquam annus.

Petes 2°. Utrùm qui prævidet ſe ante finem anni fore ut non poſſit confiteri, puta quia ingreditur longam navigationem, teneatur confeſſionem anticipare?

R. affirmativè: Ratio eſt, quia præceptum confeſſionis non eſt affixum certo & determinato tempori, puta paſchali ratione ipſius temporis, quaſi in hoc tantùm tempore & ratione illius obliget, ſed per totum annum indeterminatè currit, ità ut ſaltem antè finem anni adimpleatur.

Petes 3°. An qui omiſit confiteri intrà annum, illo elapſo teneatur adhuc ſtatim confiteri?

R. affirmativè. Ratio eſt, quia, ut jam dixi, illud præceptum non eſt affixum tempori Paſchæ, ſeu fini anni, ſivè toti anno ratione & intuitu ipſius temporis, ſicut præcepta jejunii in Vigilia alicujus Sancti, auditionis Miſſæ in ejus Feſto, &c. ſed ratione rei præſtandæ, & non ulteriùs differendæ, adeòque tempus Paſchæ, ſeu annuum non eſt poſitum ad finiendam hujus præcepti obligationem, ſed ad implendam & ulteriùs non differendam, ſicut accidit in debitis pecuniariis, quibus præfigitur terminus non intuitu temporis, ſed ratione rei præſtandæ & ulteriùs non differendæ, quo proindè termino elapſo, ſemper manet obligatio. Undè ſequitur quòd quò diutiùs aliquis differt ſuam confeſſionem ultrà annum, eò graviùs peccat, quia longiùs recedit ab intentione legis.

Petes 4°. An qui à viginti annis non eſt confeſſus, teneatur hoc ànno vigeſies confiteri?

R. negativè: Tùm quia non eſt praxis timoratorum Confeſſariorum, nec videtur mens Eccleſiæ: Tùm quia obligationes omnium illorum annorum concurrunt eodem iſto tempore circà ean-

Digitized by Google

dem materiam & eundem finem, ſcilicet purgationem à peccatis, adeòque unâ & eâdem impletione eis omnibus ſatisfit.

Petes 5°. Per quam confeſſionem impleatur iſtud præceptum?

R. impleri per ſolam confeſſionem validam, & talem ut, eâ poſitâ cum abſolutione, ſubſiſtat Sacramentum Pœnitentiæ & reconciliationis.

Ratio eſt, quia Eccleſia non præcipit aliam confeſſionem quàm Deus, cùm, ut diximus, determinet tantùm tempus præcepti divini: Atqui præcepto divino non ſatisfit niſi per confeſſionem validam & ſuſceptionem Sacramenti: Ergo.

Hinc Alexander VII. meritò condemnavit hanc Propoſitionem: *Qui facit confeſſionem voluntariè nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.* Ubi licèt ponatur *voluntariè*, idem tamen dicendum eſt de involuntariè nulla, quia etiam tunc non ponitur materia præcepta, ſcilicet confeſſio quantùm eſt ex ſe reconciliativa, & ſufficiens ut ſubſiſtat Sacramentum. Plura de hac quæſtione, tàm quoad probationes, quàm quoad argumenta, vide de Euchariſtia Diſſ. 6. a. 1. §. 4.

DISSERTATIO V.

De Miniſtro Confeſſionis.

D. Th. Sup. Q. 8.

ARTICULUS I.

Utrùm ſolus Sacerdos ſit Miniſter Confeſſionis?

Sup. q. 8. a. 1. o. DIco: Solus Sacerdos eſt miniſter legitimus confeſſionis ſacramentalis. Eſt de fide deciſa in Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. & 6. & can. 10. contrà Wicleſiſtas, Waldenſes & Lutherum.

Ibid. in a. ſ. 6. Prob. Ille ſolus eſt Miniſter legitimus confeſſionis,

nis, qui poteſt abſolvere à peccatis confeſſis; ad id enim ordinatur confeſſio ſacramentalis: Atqui ſolus Sacerdos poteſt abſolvere à peccatis confeſſis: Ergo. Prob. Min. Solis Apoſtolis & in eorum perſona ſolis Epiſcopis & Sacerdotibus, utique eorum Succeſſoribus, Chriſtus Matth. 18. promiſit claves Regni Cœlorum ſeu poteſtatem ligandi & ſolvendi, retinendi & remittendi peccata, iiſque ſolis eam contulit Joan. 20. dicens: *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos... Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Ergo.

Dixi in Concluſione, *Confeſſionis ſacramentalis*, id eſt quæ fit in ordine ad abſolutionem à miniſtro conſequendam; quia non negamus olim viguiſſe morem confitendi Laïcis, præſertim ubi deeſſet Sacerdos: At iſta confeſſio non erat ſacramentalis ſeu in ordine ad abſolutionem, ſed ad erubeſcentiam & majorem humiliationem, ſeu ad conſilium aut auxilium petendum, utque indè & ex magno deſiderio confeſſionis Deus flecteretur ad veniam concedendam.

Equidem S. Th. hîc a. 2. ſeq. vocat hanc confeſſionem *quodammodo ſacramentalem*, non quòd eſſet in ordine ad Sacramentum aut eſſet pars Sacramenti; ſed quia vel fiebat ad imitationem confeſſionis ſacramentalis, vel quia habebat adjunctum deſiderium Sacramenti. Porrò iſta conſuetudo nunquam habuit vim legis & jam diù abrogata eſt.

ARTICULUS II.

Utrùm omnis Sacerdos ſit Miniſter legitimus Confeſſionis?

Sivè

Utrùm præter poteſtatem Ordinis ſit neceſſaria in miniſtro confeſſionis poteſtas juriſdictionis?

HÆc quæſtio expediri non poteſt niſi priùs explicentur varia quæ ſpectant juriſdictionem. Undè ſit

§. I.

De Juriſdictione.

PEtes 1°. Quid ſit Juriſdictio?

R. Juriſdictio generaliter ſumpta, eſt quædam poteſtas moralis regendi & gubernandi ſubditos. Specialiter in ſubjecta materia, eſt poteſtas quâ Sacerdos ut Judex fert in alterum tamquàm in ſubditum ſententiam in foro conſcientiæ.

Petes 2°. An hæc poteſtas ſit diſtincta ab illa quæ confertur in corpus Chriſti myſticum omni Sacerdoti in ſua ordinatione per hæc verba: *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata, remittuntur eis: & quorum retinueris retenta ſunt:* & quæ dicitur poteſtas ordinis.

R. eſſe certò aliquid diſtinctum: Tùm quia Concilium Flor. & Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. declarant nullam eſſe abſolutionem collatam à Sacerdote, qui non habet juriſdictionem: Ergo ſupponunt juriſdictionem non competere omni Sacerdoti, adeòque non conferri in Ordine, ſed eſſe quid diſtinctum à poteſtate Ordinis: Tùm quia aliàs omnis Sacerdos foret proprius Sacerdos, & nullus alienus, contrà quod ſupponit Concilium Lateran. cùm decernit Sacerdotem alienum non poſſe abſolvere ſinè licentia proprii.

An verò ſit quid diſtinctum ex parte principii, aut tantùm ex parte termini ſeu materiæ ſubjectæ, diſputatur inter Theologos.

Quidam volunt omnem Sacerdotem vi ſuæ ordinationis jure divino accipere poteſtatem abſolvendi completam & perfectam, quantùm eſt ex parte principii, non tamen completam ex parte materiæ ſeu ſubditorum, qui niſi ab Eccleſia aſſignentur, talis poteſtas non eſt validè reducibilis ad actum.

Alii volunt juriſdictionem eſſe poteſtatem diſtinctam à poteſtate Ordinis ex parte principii; quia, inquiunt, in ordinatione confertur quidem

poteſtas phyſica completa ad producendam gratiam, non autem moralis, qualis tamen eſt juriſdictio, ut patet in judicibus humanis, qui licèt habeant omnia requiſita in eſſe phyſico ad judicandum, puta ſcientiam, prudentiam, &c. indigent tamen adhuc juriſdictione, quæ ex parte ipſius Judicis ſe tenet, & non tantùm ex parte materiæ, quæ illi eſt ſubjecta.

Cæterùm utraque ſententia eſt probabilis, & in rigore videtur tantùm eſſe diſputatio de nomine; ſivè enim illa juriſdictio ſit diſtincta à poteſtate Ordinis ex parte principii, ſivè tantùm ex parte materiæ, conveniunt Auctores utriuſque ſententiæ poteſtatem Ordinis ſine illa eſſe tantùm incompletam & in actu primo, nec validè reducibilem ad actum ſecundum, niſi ab Eccleſia accedat deputatio legitima, & aſſignatio ſubditorum.

Petes 3°. Quotuplex ſit juriſdictio?

R. quòd ſit duplex, ordinaria & delegata. Ordinaria eſt quæ competit alicui ratione muneris, officii, vel beneficii cui annexa eſt cura animarum: Undè dicta ordinaria, quia ſic aſſumptis, collato officio vel beneficio, ordinariè cenſetur conferri. Delegata eſt illa quæ habetur ex commiſſione illius qui habet ordinariam.

Petes 4°. Quibus competat juriſdictio ordinaria, & reſpectu quorum?

R. Juriſdictio ordinaria, ut jam dixi, competit iis qui ratione officii tenentur gerere curam animarum. Hinc 1°. Competit ſummo Pontifici reſpectu totius Eccleſiæ. 2°. Epiſcopis reſpectu totius Diœceſis. 3°. Parochis reſpectu ſuorum Parochianorum.

Pontificiæ juriſdictioni communicant Legatus à latere, Pœnitentiarius Papalis, Nuncii etiam Apoſtolici reſpectu tamen terminorum ſuæ Nunciaturæ dumtaxat. Epiſcopali communicant Vicarii generales Epiſcopi, Capitulum Sede vacante, & Pœnitentiarius, ubi Pœnitentiaria eſt in officium erecta.

Ad hanc reducitur juriſdictio Generalium reſpectu totius Ordinis; Provincialis reſpectu Provinciæ; Abbatum exemptorum reſpectu ſuorum, eò quòd reſpectu illorum fruantur juriſdictione quaſi epiſcopali. Sed quid Archiepiſcopus? Poteſt tempore viſitationis abſolvere ſubditos Suffraganei. Ità expreſsè cap. ult de cenſibus in 6. l. 3. tit. 20.

Ad parochialem reducitur juriſdictio Decanorum reſpectu ſui Capituli, Vicariorum perpetuorum reſpectu Parochiæ, Superiorum localium, ut ſunt Priores, Guardiani, Rectores, reſpectu ſuorum, quorum tamen juriſdictio eſt longè major parochiali, cùm etiam in foro exteriori poſſint excommunicare & multa alia facere, quæ non poſſunt Parochi: Undè à quibuſdam reducitur ad epiſcopalem. Notandum quòd ſecunda perſona in Conventibus, ut Supprior apud nos, Vicarius apud Franciſcanos, &c. non ſortiantur juriſdictionem ordinariam, niſi per mortem vel amotionem Prioris vel Guardiani Sedes vacet.

Petes 5°. Quot modis aliquis fit alterius ſubditus, ſeu ejus juriſdictioni ſubjiciatur quoad hoc Sacramentum?

R. tribus modis. 1°. Ratione domicilii vel quaſi domicilii. 2°. Privilegio ſtatûs. 3°. Juris interpretatione ſeu conſuetudine.

Ratione domicilii vel quaſi domicilii, Epiſcoporum ſeu Parochorum ordinariæ juriſdictioni ſubjiciuntur qui inter limites Diœceſis vel Parochiæ *Domicilium*, hoc eſt fixam & perpetuam habitationem habent: vel *quaſi domicilium*, hoc eſt familiam ſeu habitationem per magnam partem anni, ut ſunt mercatores in emporiis, ſcholaſtici in Academiis, Aulici in curiis, &c.

Privilegio ſtatûs, ordinariæ juriſdictioni ſubjiciuntur qui alicui ſtatui vel familiæ uniuntur, cujus ſuperior ex privilegio ordinariam habet juriſdictionem; ut qui in familiam Cardinalium admittuntur, ipſis ut ordinariis ſubjacent in hoc Tribunali ſacramentali. Novitii Superioribus Re-

Digitized by Google

ligionis : Item qui ſunt verè de familia Monaſterii ſeu Conventûs & Commenſales continui ; de quibus extant plura ſummorum Pontificum Privilegia.

Juris interpretatione, vel ſi mavis, tacitâ voluntate ordinariorum per conſuetudinem firmatâ, iter agentes & peregrinantes ordinarium Judicem ſortiuntur in hoc Tribunali Parochum illius loci ad quem perveniunt, ſivè ex devotione, ſivè ex obligatione Sacramenta percipere voluerint. Idque de Confeſſione annua & Communione Paſchali declaravit Eugenius IV. ſi eo tempore quo urget præceptum, ad proprium Parochum accedere commodè non poſſunt.

Huc revocari poſſunt, aut ſi vis ad quaſi domicilium, vagabundi, qui nullibi domicilium habent : & ideò probabiliùs pro Sacerdote proprio ſortiuntur Parochum illius loci in quo pro tempore morantur ; quia actualis habitatio quoad præſentem caſum ſuccedit ipſis loco domicilii.

Similiter juris interpretatione ſeu privilegio ſtatûs, milites ſubjiciuntur ſuo Capellano ut proprio Sacerdoti, ſaltem quando ſunt in caſtris : Quia dùm ſunt in ſtationibus ſeu præſidiis, quibuſdam videtur quòd ex diſpoſitione Sacellani generalis ſubdantur Parocho talium locorum. Tandem ratione periculi ſeu articuli mortis quilibet fit ſubditus cuilibet Sacerdoti à quo poteſt abſolvi, ut dicemus fuſiùs infrà.

Petes 6°. Quotuplex ſit juriſdictio delegata ?

R. Quòd ſit duplex ; directè & indirectè delegata : Directè delegata dicitur quando alicui committitur ut ipſe per ſe directè pœnitentem abſolvat : Delegata indirectè quando alicui conceditur ut eligat Sacerdotem, qui ipſum vel alios abſolvat ; factâ enim electione, indirectè collata cenſetur juriſdictio Sacerdoti electo.

Petes 7°. Quot & quibus modis acquiritur juriſdictio delegata, tàm directa, quàm indirecta ?

R. tribus potiſſimùm modis, ab homine, à jure, à conſuetudine.

Ab homine: Quando homo ordinariâ gaudens juriſdictione, illam verbo, ſcripto, vel alio ſigno exteriore alteri committit, aut permittit alicui Confeſſarium eligere, ut accidit in Jubilæis.

A jure: Quando Jus Canonicum, Lex, Bulla, aut Conſtitutio papalis concedit certis perſonis ut vel abſolvant, vel ut Confeſſarium eligant. Sic quoad primum conceſſum eſt omnibus Ordinum Mendicantium Sacerdotibus ut poſſint abſolvere omnes fideles ad ſe venientes, modò ſint à ſuis reſpectivè Superioribus legitimè præſentati, & ab Epiſcopis approbati; de quo ſpecialiter dicam infrà.

Pariter quoad ſecundum, conceſſum eſt Epiſcopis, Generalibus Ordinum, Provincialibus, Abbatibus, & minoribus Prælatis exemptis, ut poſſint ſibi eligere Confeſſarium. Ità Greg. IX. l. 5. Decretal. tit. 38. de Pœnit. & Remiſſ.

Dubium hîc oritur an Prælati regulares eligere poſſint Confeſſarium extrà ſuum ordinem? R. affirmativè, niſi ſpecialis ſuæ Religionis conſtitutio obſtet; quia ubi jura non diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus: non expedit tamen.

Dubium aliud an Prælati, ſivè regulares, ſivè ſæculares, eligere debeant approbatum ab Ordinario?

R. Prælatos ſæculares Epiſcopis inferiores probabiliùs non poſſe eligere niſi approbatum ab Ordinario. Quia Trid. de Reform. ſeſſ. 23. cap. 15. decernit neminem poſſe audire Confeſſiones ſæcularium, niſi vel habeat Beneficium parochiale, vel ſit ab Epiſcopo approbatus, *non obſtantibus quibuſcumque privilegiis & conſuetudine etiam immemoriali.* Nonnulli quidem exiſtimant hanc licentiam à Tridentino non fuiſſe abrogatam, quia quæ ſunt redacta in corpus juris, non ſunt pura privilegia, ſed Leges & Canones. Cæterùm, ut minimùm ſaltem res eſt dubia, adeòque cum peri-

Digitized by Google

culo nullitatis Sacramenti ad praxim non reducenda. Quoad Prælatos regulares, poſſunt eligere etiam non approbatum ab Epiſcopo : Quia Trid. nihil innovavit circà Confeſſionem Regularium.

A conſuetudine : Non quòd ſola conſuetudo poſſit juriſdictionem conferre, cùm neceſſariò debeat à Superioribus procedere, ſed quòd ſit teſtis & ſignum moraliter certum taciti conſensûs Superioris. Undè talis juriſdictio ad ejus nutum eſt revocabilis, non obſtante conſuetudine.

Ex hoc capite Paſtores & ſimplices Sacerdotes ſæculares poſſunt ſibi Confeſſarium eligere, modò ſit approbatus, quia Prælati omnes & Parochi in id conſentiunt propter commoditatem ſacrificandi.

§. II.

Reſolvitur Quæſtio propoſita in titulo Articuli.

Dico : Non omnis Sacerdos eſt legitimus Miniſter Confeſſionis ; ſed præter poteſtatem Ordinis requiritur juriſdictio. *Supp. q. 8. a. 4. o.*

Prob. 1°. ex Canone *Omnis utriuſque ſexûs* Concilii Lateran. in quo ſtatuitur quòd omnis Fidelis debeat ſaltem ſemel in anno confiteri proprio Sacerdoti, vel alteri de ejus licentia.

Prob. 2°. Auctoritate & ratione Concilii Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. ubi ait : „ Natura & ratio judicii „ illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos dum„ taxat feratur. Et ideò in Eccleſia Dei perſua„ ſum ſemper fuit, & veriſſimum eſſe Synodus „ hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem „ eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, „ in quem ordinariam aut delegatam non habet „ juriſdictionem.

Prob. 3°. Oportet ut ille qui diſpenſator hujus Sacramenti conſtituitur, ſit talis qui poſſit imperare aliquid agendum, cùm Sacerdos non abſolvat niſi ligando ad aliquid faciendum : Atqui imperium non competit alicui in alium, niſi qui habet ſuper eum juriſdictionem : Ergo. *ibid. o.*

Dices : Omnis Sacerdos in ſua ordinatione accipit poteſtatem abſolvendi à peccatis, dùm ei dicitur : *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata, remittuntur eis* : Ergo.

R. D. Ant. Omnis Sacerdos in ſua ordinatione accipit poteſtatem abſolvendi à peccatis phyſicam ſeu ordinis, C. Ant. Moralem ſeu juriſdictionis, N. Ant. Vel aliter : Accipit poteſtatem abſolvendi incompletam, C. Completam, N. Solutio patet ex ſecunda petitione §. præcedentis.

ARTICULUS III.

Utrùm Confeſſio annua facta alteri quàm Sacerdoti Parochiali, de licentia Superioris, ſit valida & licita?

QUæſtio movetur occaſione famoſi Canonis 21. Concilii Lateran. IV. *Omnis utriuſque ſexûs*, de quo jam ſuprà, in quo ſic ſtatuitur : „ Omnis „ utriuſque ſexûs fidelis poſtquam ad annos diſ„ cretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata „ confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno „ proprio Sacerdoti.... Si quis autem alieno Sa„ cerdoti voluerit, juſta de cauſa, ſua confiteri „ peccata, licentiam priùs poſtulet & obtineat à „ proprio Sacerdote, cùm aliter ille ipſe non poſ„ ſet abſolvere.

Quidam ergo contendunt nomine proprii Sacerdotis ſic intelligi Parochum, ut excludantur Summus Pontifex & Epiſcopus, ità ut hi non poſſint aliis dare facultatem excipiendi Confeſſiones Parochianorum, imò nec ipſimet excipere ſine conſenſu & licentia Parochorum.

Alii volunt nomine proprii Sacerdotis Concilium intellexiſſe ſummum Pontificem, Epiſcopum & Parochum. Alii verò intellexiſſe quidem ſolum Parochum, ſed non excluſis Superioribus, ſeu ſalvâ ſummi Pontificis in tota Eccleſia & Epiſcoporum in ſuis Diœceſibus auctoritate. Et quamvis hæc utraque ſententia quoad rem coincidat,

Digitized by Google

modus tamen loquendi in ſecunda videtur conformior menti Concilii. 1°. Quia ipſummet Concilium Can. 32. nomine proprii Sacerdotis intelligit Parochialem. 2°. Quia ſcopus ejus erat occurrere abuſui qui tunc irrepſerat, ut Parochi tot quot poſſent Parochianos ex aliis Parochiis ad ſe attraherent pro Confeſſione annua, ut ex eis decimas perciperent: Erat enim tunc communiter receptum decimas eſſe perſolvendas ei qui Sacramenta tempore Paſchali adminiſtraſſet. Hæc teſtantur monumenta Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: Theodulphus Epiſcopus Aurelianenſis in ſuo mandato anni 797. cap. 5. Capitularia Regum Galliæ l. 7. cap. 48. & 68. Decretum Gratiani 2. p. d. 6. de Pœnit. item cauſâ 33. q. 3. cap. *Cùm placuit*, &c. Huic itaque abuſui & fraudi ut occurreret Concilium, ſancivit neminem poſſe Confeſſionem annuam facere niſi proprio Sacerdoti, aut alteri de ejus licentia, quod planè intelligitur de Sacerdote Parochiali. 3°. Quia ſic intellexerunt Innoc. IV. Conſtit. datâ Neapoli, Benedictus XI. extravaganti *inter cunctas*, & plura Concilia particularia apud Natalem Alexandrum & Honoratum Tournely, ità etiam intellexit S. Th. hîc a. 5. His præmiſſis.

Dico: Confeſſio annua facta cuilibet Sacerdoti à ſummo Pontifice vel ab Epiſcopo delegato & approbato, non requiſito conſenſu Sacerdotis Parochialis, imò eo contradicente, eſt valida & licita, eâque ſatisfit Canoni, *omnis utriuſque ſexûs*. Supp. q. 8 a. 5. o.

Prob. 1°. ex ipſo Canone laudato: Poſt impoſitum à Concilio præceptum cuilibet Fideli ſemel in anno confitendi proprio Sacerdoti, additur: *Si quis alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa, ſua confiteri peccata, licentiam priùs poſtulet & obtineat à* PROPRIO SACERDOTE. Manifeſtum eſt proprium Sacerdotem ibi ſumi prout opponitur alieno, & non prout opponitur communi, ſicque jura ſummi Pontificis & Epiſcoporum, qui ſunt Paſtores communes & non alieni, ſarta tecta ma-

Digitized by Google

nere, & eos nunc poſſe quod ante Canonem editum poterant : Atqui ante Canonem poterant, ſummus Pontifex in tota Eccleſia, Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, delegare quem vellent ad excipiendas Confeſſiones Fidelium : Ergo id nunc poſſunt, & qui ſic delegatis & approbatis confitetur, ſatisfacit Canoni.

Conf. Hanc ipſimet poteſtatem in eodem Concilio exercuerunt, dùm Canone primo ſtatuerunt „ tam in Cathedralibus quàm in aliis Conventua„ libus Eccleſiis viros idoneos ordinari, quos „ Epiſcopi poſſint Coadjutores & Cooperatores „ habere, non ſolùm in prædicationis officio, „ verùm etiam in audiendis Confeſſionibus & pœ„ nitentiis injungendis ac cæteris quæ pertinent „ ad ſalutem animarum.

Ecquis ſanæ mentis credat ſummum Pontificem & Epiſcopos in Concilio voluiſſe in gratiam Parochorum à ſe abdicare poteſtatem quam habent jure divino, & quæ ideò inabdicabilis eſt? Quis credat Papam & Epiſcopum teneri petere licentiam Parochi ad excipiendas Confeſſiones Fidelium Parocho ſubditorum? Hæc qui credit, ſomniis paſci delectatur. Non ergo Papa, non Epiſcopus ſunt alieni Sacerdotes, conſequenter non eos tangit Canon, ſed alios Sacerdotes Parochiales, qui, ut dixi, ex avaritia mittebant falcem in meſſem alienam.

ibid. Prob. 2°. Qui habet immediatam juriſdictionem in Pœnitentes, poteſt illam cuilibet Sacerdoti committere : Atqui non ſolus Sacerdos Parochialis, ſed multò magis Epiſcopus in Diœceſanos, & Papa in omnes Fideles habet juriſdictionem immediatam, quod patet ex caſibus quos ſibi reſervant, & ex hoc quòd ab ipſis ipſi Parochi habeant juriſdictionem ſuam : Ergo.

Conf. Qui Confeſſionem annuam Papæ vel Epiſcopo faceret, ſatisfaceret Canoni, vel non. Si primum, dicas : Ergo Papa & Epiſcopus ſunt proprius Sacerdos ad ſenſum Concilii, ſeu ſaltem non

excluduntur, & qui confiteretur alteri delegato ab alterutro, confiteretur illi de licentia proprii Sacerdotis. Si ſecundum dicas, ne repetam id eſſe planè abſurdum; quæro cui confitebitur & quomodò ſatisfaciet Canoni Pœnitens, ſi fortè non habeat niſi peccata reſervata Pontifici vel Epiſcopo?

Prob. 3°. Variis Conſtitutionibus ſummorum Pontificum, qui poſt Concilium Lateran. declarârunt validam eſſe annuam Confeſſionem factam Regularibus privilegiatis & approbatis, & per eam ſatisfieri Canoni *omnis utriuſque ſexûs*.

Ità declaraverunt Joannes XXII. conſt. *vas electionis* datâ an. 1321. inſerta juri communi l. 5. Extravag. communium. Alexander V. an. 1409. Bullâ *Regnans in cœlis*. Leo X. conſt. *dùm intrà mentis arcana*, confirmatâ in Conc. Lateran. V. an. 1516. Clemens VIII. in brevi dato 1592. contrà quoſdam Parochos Duacenſes, qui hac de re vexabant Regulares. Innoc. X. Brevi dato an. 1641. contrà Archiepiſcopum Burdigalenſem, qui prohibebat Regularibus privilegiatis audire Confeſſiones ſæcularium in quindena Paſchali. Quod breve fuit in Gallia receptum & executioni mandatum juſſu Regis Chriſtianiſſimi. Clemens X. Conſt. *Superna* an. 1670. Tandem Clerus Gallicanus in Comitiis generalibus an. 1655. in Epiſtola encyclica adversùs librum cujuſdam anonymi: Item & Paſtores Pariſienſes anno ſequenti in declaratione oblata Clero Gallicano.

Obj. 1°. Canonem laudatum *Omnis*, qui debet intelligi de Sacerdote parochiali: Ergo.

R. ex dictis dato Antecedente, N. Conſeq. quia ſic intelligendus eſt de Sacerdote parochiali ut non excludantur Superiores, Papa ſcilicet & Epiſcopus.

Obj. 2°. Martinus IV. an. 1281. Conſt. *Ad uberes fructus*, dicit: „ Volumus quòd ii qui Fratribus confitebuntur, eiſdem, ſuis Presbyteris „ parochialibus confiteri ſaltem ſemel in anno,

„ prout Concilium generale ſtatuit, teneantur." Ergo.

R. cum Sylvio & aliis huic conſtitutioni Martini IV. derogatum eſſe per ſequentes Pontifices à nobis laudatos.

Inſt. Sixtus IV. Extrav. *Vices illius*, de Treuga & pace, l. 1. tit. 9. datâ 1478. jubet ut „ Mendicantes deſiſtant prædicare quòd Parochiani „ non ſint obligati ſaltem in Paſchate proprio „ Sacerdoti confiteri, quia de jure tenetur Parochianus ſaltem in Paſchate proprio Sacerdoti „ confiteri." Ergo.

R. Nos non prædicare nec dicere Parochianos non teneri confiteri ſaltem in Paſchate proprio Sacerdoti; ſcimus enim, dicimus & prædicamus è contrà eſſe præceptum Concilii Lateranenſis omnibus Fidelibus confitendi ſemel in anno proprio Sacerdoti aut alteri de ejus licentia; ſed dicimus & prædicamus huic præcepto ſatisfieri per confeſſionem factam Papæ, Epiſcopo, eorum Pœnitentiariis, & aliis omnibus ab ipſis delegatis & approbatis. Eâdem ſolutione excipies varia Concilia provincialia, in quibus aſſeritur hæc obligatio confitendi ſemel in anno proprio Sacerdoti: Undè incaſsùm illa nobis objiciunt Adverſarii. Deindè ſi Conſtitutio Sixtina in aliquo contradiceret concluſioni noſtræ, abundè foret illi derogatum per ſequentes Pontifices.

Obj. 3°. cum Juenin, laudatis à nobis Pontificum decretis id unum definiri, licere ſcilicet Fidelibus confiteri Mendicantibus ab Ordinario approbatis, quovis etiam tempore Paſchali, at nunquam definiri Fideles per hujuſmodi confeſſiones ſatisfacere Canoni, *Omnis utriuſque ſexûs*: Duo enim, inquit, hoc Canone præcipiuntur: Primum, ut quiſque Fidelis ſemel in anno confiteatur: Alterum, ut ſemel unoquoque anno apud proprium Sacerdotem confiteatur. Primo, juxtà laudata Decreta, ſatisfit per confeſſionem factam privilegiatis: At non item ſecundo: Ergo.

R. 1°. Aſſumptum eſſe falſum quantùm ad Conſt. *Vas electionis* Joannis XXII. Conſt. *Regnans in excelſis*, Alexan. V. Conſt. *Dum intrà mentis arcana* Conc. V. Lateran. Conſt. *Superna* Clementis X. & declarationem Cleri Gallicani in Epiſtola encyclica, quibus diſertè aſſeritur per confeſſionem factam Regularibus privilegiatis ſatisfieri Canoni *Omnis utriuſque ſexûs*. Objectio itaque non tangit niſi Decreta Clementis VIII. & Innocentii X. Undè 2°. qui confitetur Regulari de licentia Papæ aut Epiſcopi, confitetur alteri de licentia proprii Sacerdotis, ut probavimus: Ergo ſatisfacit Canoni. 3°. Præceptum confitendi Parocho ſupponit præceptum confitendi ſimpliciter: Ergo ſublato præcepto confitendi, tollitur præceptum confitendi Parocho. Subſumo: Atqui ex conceſſis per confeſſionem factam Privilegiatis tollitur præceptum confitendi annuè; ei enim, ut fatetur arguens, per hujuſmodi confeſſionem ſatisfit: Ergo tollitur præceptum confitendi Parocho. Niſi fortè dicas eſſe præceptum bis eadem peccata confitendi, quod eſt damnatum à Joanne XXII. & Alexan. V. & cujus falſitas conſtat ex dictis Art. 2. præced. Diſſ. Confer.

Obj. 4°. Epiſcopus inſtituendo Parochum, dedit illi juriſdictionem in Parochianos: Atqui id quod quis dat, ampliùs non habet: Ergo.

R. D. Min. In corporalibus, C. In ſpiritualibus, N. Ratio diſparitatis eſt quòd corporalia communicentur per tranſlationem Dominii: Undè qui dedit villam aut pecunias, non habet ampliùs: Spiritualia autem communicantur per virtutem & actionem dantis in recipientem: Agens autem non amittit virtutem agendi, hoc ipſo quòd agit. Sic qui communicat alteri ſcientiam, non propter hoc amittit illam: Epiſcopus conferens Neomyſtæ poteſtatem conſecrandi, non amittit illam. Similiter in noſtro caſu. *Op. 19.*

Digitized by Google

ARTICULUS IV.

De Juriſdictione putativa & probabili.

§. I.

De Juriſdictione putativa ex errore.

VOco Juriſdictionem putativam ex errore, quæ bonâ fide creditur eſſe & non eſt. Error autem vel eſt communis, id eſt omnium aut ferè omnium in loco ubi fit confeſſio, licèt alibi non ſit: Vel eſt particularis & paucorum tantùm. Item vel eſt cum titulo colorato, vel ſine titulo. Hoc notato.

Dico 1°. Valida eſt confeſſio facta Sacerdoti, qui ob titulum coloratum creditur communi errore habere Juriſdictionem quam non habet.

Eſt communis ſententia Theologorum fundata in benigna interpretatione voluntatis piæ Matris Eccleſiæ, quæ in communi errore cum titulo colorato cenſetur conferre Juriſdictionem ad ſingulos actus ob utilitatem publicam, ne ſcilicet innumeræ animæ in ſua bona fide pereant, aut graviſſimis crucientur ſcrupulis & anxietatibus circà ſuas confeſſiones.

Hinc inferes Sacerdotem qui accipit Beneficium paſtorale cum impedimento occulto, putà ſimoniacè, ratione cujus collatio eſt nulla, & habetur communiter Paſtor, validè abſolvere: Similiter eum cujus juriſdictio ad tempus delegata, finita eſt, aut occultè revocata, dùm ſe pro Confeſſario gerit ut ante.

Dico 2°. Videtur etiam valida confeſſio facta Sacerdoti, qui ſine titulo creditur communiter habere Juriſdictionem, quam non habet.

Quamvis hæc concluſio non ſit tam communis & tam certa, quàm præcedens, eſt tamen plurium graviorum Theologorum, & videtur mihi probabilior: Quia poſito errore communi, etiam

Digitized by Google

ſine titulo colorato, quòd talis habeat Juriſdictionem, ſi illam non ſuppleat Eccleſia, eadem omninò inconvenientia ſequuntur, ac in præcedenti concluſione, quibus obviare eſt pariter impoſſibile.

Si dicas imprudentiam eſſe admittere aliquem tamquam Confeſſarium ſine exhibitione tituli, Eccleſiam autem non favere imprudentibus. R. Equidem imprudentiam eſſe in iis ad quos ſpectat ex officio inſpicere & providere ne falſi pro veris Miniſtris admittantur, quales ſunt Epiſcopi, Paſtores, Magiſtratus, &c. At dici non poteſt eſſe imprudentiam reſpectu plebis, quæ nec ſolet, nec ex officio debet inquirere de veritate Miniſtrorum, ſed Superiorum vigilantiæ remittere. Undè reſpectu plebis vix eſt error communis ſine aliquo titulo apparenti, qualis eſt, v. g. conſenſus Parochi, vel Superiorum, ſilentium & fides aliorum, &c.

Petes utrùm iſtæ duæ Concluſiones currant etiam pro caſibus reſervatis?

R. ut videtur mihi probabilius, affirmativè.

Si dicas circà caſus reſervatos vix poſſe dari errorem communem, quamvis ſoleat dari neſcientia: non enim Confeſſarii ſolent manifeſtare pœnitentibus ſe habere, vel non habere facultatem abſolvendi à reſervatis: At verò poteſtas communis abſolvendi omnibus manifeſtatur, ut primùm Sacerdos ſedet in Confeſſionali.

R. Equidem ob rationem datam rariùs dari errorem communem Juriſdictionis circà reſervata quàm circà communia. Poteſt tamen dari, ſivè ex declaratione ipſius Confeſſarii, aut Litteris fictis; ſivè ex officio cui conſuetum eſt annecti Juriſdictio in reſervata, ut ſunt magni Pœnitentiarii in Cathedralibus, Capellani in Caſtris; ſivè ex uſu Diœceſis, ſi fortè ſoleat hæc Juriſdictio concedi certis perſonis, ut Decanis, Superioribus Conventuum, Theologiæ Profeſſoribus, &c. ut fit in hac Diœceſi Leodienſi, & hi ut tales

communiter habeantur: In qua hypotheſi currit noſtra reſponſio.

Dico 3°. Invalida eſt confeſſio quam Pœnitens facit Sacerdoti, quem ex errore particulari credit habere Juriſdictionem quam non habet.

Eſt communis: Quia ob utilitatem unius vel alterius particularis non cenſetur Eccleſia ſupplere Juriſdictionem, ſicut ſupplet pro bono communi totius plebis, præſertim cùm qui errore particulari laborant, poſſint ab aliis inſtrui de defectu Juriſdictionis in tali Confeſſario, & ſic confeſſionis defectibus occurrere. Inſuper aliàs vix unquam eſſent invalidæ confeſſiones defectu Juriſdictionis.

§. II.

De Juriſdictione probabili.

DIco 1°. Confeſſarius poteſt validè & licitè uti Juriſdictione quam credit probabiliùs ſe habere, vel abſolutè in pœnitentem, vel reſpectivè ad certum caſum, tempus, aut perſonam.

Ratio eſt 1°. Quia hæc eſt conſuetudo & praxis communis Confeſſariorum: Juriſdictio autem ſecundùm jura acquiritur conſuetudine, ſeu conſuetudo eſt ſignum Juriſdictionis acquiſitæ, cap. *Cùm contingat*, extrà de foro competenti l. 2. tit. 2. 2°. Quia alioquin Confeſſarii continuò forent ſuſpenſi & anxii, plurimoſque pœnitentes non abſolutos dimittere cogerentur; eſt enim frequens ille caſus: Undè omninò veriſimile eſt quòd ſi reverà Confeſſarius careat Juriſdictione, quam prudenter & probabiliùs putat ſe habere, eam in hoc caſu, ut occurratur inconvenientibus, ſuppleat benigna Mater Eccleſia, ſicut dictum §. præced. 3°. Quia, ut docuimus in 1. 2. licitum eſt ſequi ſententiam probabiliorem.

Neque ſimile eſt ac dum agitur de valore Sacramenti defectu materiæ & formæ, quia hunc defectum ſupplere non poteſt Eccleſia, ſi reipſa de-

ſit materia aut forma, quantumvis probabiliùs credatur adeſſe: defectum autem Juriſdictionis ſupplere poteſt, & certò moraliter ſupplet, dum prudenter creditur adeſſe propter rationes allatas. Sicque noſtra reſolutio judicio reflexo eſt certa moraliter, quamvis Juriſdictio ſit tantùm probabilior.

Dico 2°. Probabile eſt eſſe licitum & validum uti Juriſdictione probabili, urgente aliquâ gravi causâ; putà ſi Sacerdos indiſpenſabiliter teneatur celebrare, nec ſit qui Juriſdictionem certam aut probabiliorem habeat: Si quis ad annum confeſſionem differre debeat, aut ſi peccato gravatus ſuſcipiat iter periculoſum: Si in articulo mortis habeat inſuperabilem repugnantiam confiteri habenti Juriſdictionem certam aut probabiliorem, &c.Ità ſaltem cenſent plures Auctores, Suares, Delugo, Marchantius, Sanchez, Leſſius, Pontius, Bonacina, Neeſen, Sporer, Henno, & alii plures exiſtimantes Eccleſiam etiam in hoc ob utilitatem Fidelium ſupplere Juriſdictionem, ſi fortè deſit.

Dico 3°. Eccleſia non ſupplet Juriſdictionem in illo qui ſine gravi cauſa utitur Juriſdictione probabili; ideòque iſte Confeſſarius peccat; & ſi reverà deſit Juriſdictio quam putat probabiliter ſe habere, invalida eſt abſolutio; niſi concurrat error communis ex parte pœnitentium, ut dictum eſt §. præcedenti.

Ratio eſt, quia Eccleſia non patrocinatur levitati, imprudentiæ & temeritati illius qui pro libitu & ſine juſta cauſa utitur juriſdictione tantùm probabili.

ARTICULUS V.

De Approbatione requiſita ad Juriſdictionem.

PEtes 1°. Quid ſit Approbatio?

R. Juxtà plures & communiùs, eſt judicium publicum & authenticum de idoneitate & ſuffi-

cientia Sacerdotis ad confeſſiones audiendas, ſicque præcisè eſt actus intellectûs.

Juxtà alios, approbatio ultrà judicium, quod eſt actus intellectûs, importat actum voluntatis, ſcilicet conſenſum, permiſſionem & licentiam Epiſcopi ut is, quem judicat idoneum, vel habeat Juriſdictionem, ut contingit in ſæcularibus, vel illâ aliundè habitâ utatur, ut in Regularibus: Quia hujuſmodi approbatio in Clementina *Dudum* de ſepulchris, in Extravaganti *Inter cunctas*, & in Bulla *Superna* Clementis X. dicitur *Licentia*.

Petes 2°. Utrùm neceſſariò requiratur approbatio Epiſcopi ad confeſſiones licitè & validè audiendas?

R. neceſſariò requiri ad confeſſiones Sæcularium licitè & validè excipiendas. Patet ex Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 15. ubi ſic legitur „ Decernit S. Sy- „ nodus nullum etiam Regularem poſſe confeſ- „ ſiones Sæcularium, etiam Sacerdotum audire, „ nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale „ beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi „ illis videbitur neceſſarium, aut aliàs idoneus ju- „ dicetur, & approbationem quæ gratis detur, „ obtineat; privilegiis & conſuetudine etiam im- „ memoriali non obſtantibus.

Dicitur 1°. *Confeſſiones Sæcularium*: Quoad confeſſiones enim Regularium nihil innovavit Trid. Undè ſicut jure communi poterant antè Concilium, ità & nunc poſſunt Regulares confiteri cuilibet Sacerdoti, etiam non approbato ab Epiſcopo, quem Prælatus ſecundùm morem Ordinis eis conſtituerit.

Quoad Moniales tantùm eſt aliqua difficultas propter Bullam *Inſcrutabili* Greg. XV. & Bullam *Superna* Clementis X. quarum primâ ſtatuitur nullum Regularem etiam exemptum poſſe audire confeſſiones Monialium etiam ſibi ſubditarum, niſi fuerit approbatus ab Epiſcopo Diœceſano. Alterâ, Regulares generaliter approbatos ad audiendas confeſſiones Sæcularium, egere prætereà ſpeciali ap-

probatione Epiſcopi ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubditarum.

Verùm Bulla Greg. XV. ſuſpenſa fuit ab Urbano VIII. ejus Succeſſore pro Regnis Hiſpaniæ, conſequenter pro Belgio tunc eidem Regi ſubjecto. Et utrique derogatum videtur praxi contrariâ, ſaltem in Belgio, ſcientibus & non contradicentibus Superioribus.

Dicitur 2°. *Niſi aut Parochiale Beneficium obtineat.* Igitur qui Parochiam ſeu Beneficium quodvis cui animarum cura annexa eſt, obtinuerunt, eo ipſo ad confeſſiones audiendas approbati cenſentur, ut aliâ approbatione opus non habeant, quamdiu ſcilicet beneficium retinent.

Sed dubium eſt an Parochus cenſeatur ſic approbatus nedùm pro ſua Parochia, ſed etiam pro quavis alia etiam alterius Diœceſis?

Negat Barboſa cum pluribus aliis. Affirmant Sylvius, Suarez, Vaſques, Henriques, Herinx, Delugo, Steyaertius & alii plurimi. Ratio eſt, inquit Sylvius, quia Concilium ponit duo diverſa quibus aliquis reputetur idoneus, vel quòd habeat Beneficium parochiale, vel quòd ſit alioqui approbatus ab Epiſcopis: Ergo ſi habeat Beneficium parochiale, non indiget aliâ approbatione Epiſcoporum & eſt approbatus pro omnibus Diœceſibus, ſicut Regularis eſſet approbatus pro omnibus, ſi ab omnibus Epiſcopis approbaretur.

Petes 3°. Cujus Epiſcopi approbatio ſit neceſſaria, an Pœnitentis, an Confeſſarii, an loci ubi confeſſio excipitur?

R. 1°. Per ſe loquendo, ſecluſo privilegio aut conſtitutione particulari, non requiritur approbatio Epiſcopi loci ubi excipitur confeſſio, ſaltem ſi excipiatur privatim, neque Epiſcopi Confeſſarii, ſed ſufficit & requiritur approbatio Epiſcopi Pœnitentis.

Quoad primam partem de loco materiali, non eſt magnoperè laborandum, inquit Sylvius hîc q. 5. quia locus materialis eſt merè per accidens reſ-

pectu Pœnitentis & Confeſſarii, cùm ejus juriſdictio non ſit in locum, ſed in perſonas.

Prob. ſecunda & tertia Pars. Concilium Trid. ideò requirit approbationem Epiſcopi in Confeſſario, ut ſic indigni repellantur & pœnitentibus provideantur idonei Miniſtri: Atqui ad Epiſcopum ipſorum pœnitentium pertinet eis tamquam ſuis ovibus idoneos providere Miniſtros: Ergo ad ipſum pertinet noſſe & approbare Confeſſarium illorum, non ad Epiſcopum Confeſſarii, cui curâ ovium alienarum non eſt commiſſa.

Hinc ſequitur Sacerdotem ſæcularem habitantem in Diœceſi Leodienſi, in qua non eſt approbatus, poſſe privatim audire confeſſiones Rhemenſium, ſi ab eorum Epiſcopo ſit approbatus. Dixi privatim, ut evitetur conflictus juriſdictionum & periculum alios non ſubditos audiendi, ſi publicè exponeretur.

Sequitur 2°. E contrà Rhemenſes non poſſe venire in Diœceſim Leodienſium eo animo ut confiteantur Capellanis aut Regularibus non privilegiatis Leodienſibus, qui pro ſola Diœceſi Leodienſi ſunt approbati, quantumvis proprius eorum Paſtor tentaret ipſis dare juriſdictionem. Excipe tamen niſi conſuetudo tacito Epiſcoporum conſenſu firmata id permittat, ut videtur permiſſum in aliquibus locis confiniis plurium Diœceſium; tunc enim Epiſcopus Pœnitentis cenſetur extraneo Confeſſori, ſicut juriſdictionem, ità & approbationem conferre.

Nec huic reſolutioni obſtat quod diximus ſuperiùs de peregrinis & itinerantibus; quia præſens reſolutio eſt tantùm de iis qui ex fraude ſeu animo alteri quàm Parocho confitendi itinerantur.

Huc uſque *pro Sæcularibus, per ſe loquendo, & ſecluſo ſpeciali privilegio, ſeu conſtitutione*, ut ſemper inſinuavi. Undè.

R. 2°. Attento ſpeciali jure ſeu privilegio, Regulares privilegiati, approbati ab Epiſcopo loci in quo confeſſiones audiunt, abſolvere poſſunt om-

Digitized by Google

nes ad ſe venientes, cujuſcumque ſint Diœceſis, in qua ipſi non ſunt approbati, etiamſi illi Pœnitentes eo animo veniant. Patebit ex infrà dicendis art. ſubſeq.

E contrà Regulares qualeſcumque attentâ Conſtitutione Clementis X. *Superna*, jam citatâ, videntur non poſſe audire in Diœceſi in qua non ſunt approbati, Pœnitentes venientes ex Diœceſi in qua ſunt approbati. Dico, *videntur*: Quia quidam hanc inhibitionem intelligunt de adminiſtratione Sacramenti publica tantùm, ne, ut jam diximus, ſit juriſdictionum conflictus & ut evitetur periculum alios audiendi à quorum Epiſcopo non ſunt approbati; non verò de adminiſtratione privata: Id quidem eſt probabile, ſed nec certum nec tutum.

Petes 4°. Utrùm approbatus ab uno Epiſcopo, cenſeatur approbatus pro omni loco?

R. negativè, excepto fortè Parocho, de quo anteà. Patet 1°. ex Conc. Trid. cit. ubi requirit approbationem non tantùm ab Epiſcopo, ſed ab Epiſcopis. 2°. Ex condemnatione contrariæ ſententiæ per Alex. VII.

Petes 5°. Utrùm Epiſcopus poſſit repellere ab examine eos qui ſe præſentant, aut examinatos non approbare?

R. poſſe ex cauſa ſpectante utilitatem Eccleſiæ, non poſſe ſine hujuſmodi cauſa.

Prob. Epiſcopus juxtà Apoſtolum 1. Cor. 4. & ad Tit. 1. non eſt Dominus, ſed Diſpenſator miniſteriorum ſpiritualium: Diſpenſator non ad nutum & libitum, ſed ſecundùm Leges à Domino præſcriptas debet ſibi commiſſa diſpenſare: Atqui Deus vult utilitatem Eccleſiæ, & in hunc finem Epiſcopos ut Miniſtros deſtinavit: Ergo Epiſcopus non poteſt repellere ſibi præſentatos niſi ex cauſa utilitatis Eccleſiæ.

Adverte approbationes datas *ad revocationem*, *ſeu ad beneplacitum*, cenſeri approbationes ſimplices & perpetuas, quia juxtà Juriſperitos iſtud be-

Digitized by Google

neplacitum cenſetur beneplacitum boni viri lege regulandum, nec ſine juſta cauſa procedens.

Petes 6°. Utrùm Epiſcopus poſſit revocare approbationes Regularium?

R. juxtà declarationem S. Congregationis Epiſcoporum & Regularium datam 20. Novembris 1615. quam referunt Donatus Tom. 4. Tract. 4. q. 11. Paſſerinus q. 187. num. 291. pag. mihi 70. & alii, poſſunt Epiſcopi revocare approbationes Regularium ob cauſas ſupervenientes *confeſſionem concernentes*. Prohibentur tamen auferre facultatem audiendi confeſſiones omnibus ſimul unius Conventûs Regularibus, eâdem Congregatione inconſultâ.

Petes 7°. Utrùm approbatio injuſtè denegata vel revocata, debeat haberi pro conceſſa?

R. negativè: Patet ex ante dictis: 1°. Quia juxtà Trid. approbatio debet eſſe obtenta; denegata verò ſeu revocata, licèt injuſtè, non eſt obtenta. 2°. Quia Alexander VII. condemnavit hanc Propoſitionem: *Satisfacit præcepto Confeſſionis annuæ, qui confitetur Regulari, Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſtè reprobato*. Quibus derogatum eſt juri antiquo, quo contrarium ſtatuebatur.

Petes 8°. Utrùm hæc clauſula, quæ quandoque apponitur in approbationibus, *de conſenſu quorum intereſt*, ſeu *de conſenſu Parochorum*, ſit limitativa approbationum, ità ut abſolutio data ſine conſenſu Parochorum ſit invalida?

R. negativè ſaltem pro Regularibus. 1°. Quia Clemens X. ſæpè dictâ Bullâ *Superna*, dicit quòd ſemel approbati poſſint in Diœceſi approbantis quovis anni tempore, etiam paſchali, & quorumcumque etiam infirmorum confeſſiones audire, abſque ulla Parochorum venia. 2°. Regularibus Mendicantibus Civitatis Iprenſis in Belgio, petentibus an Epiſcopus poſſet ad limitandam Regularium approbationem, apponere in Litteris patentibus hanc clauſulam: „ Dummodo tamen quem„ que ab inchoata Dominica Palmarum uſque ad

„ expletam Dominicam in Albis, ad confeſſio„ nem non admittat, niſi expreſsâ licentiâ Paro„ chi dirigatur." Reſpondit negativè S. Congregatio S. R. E. Cardinalium Concilii Trid. Interpretum 22. Septembris 1668. Signatum erat A.Card. Celſus Præfectus: & infrà, S. Archyepiſ. Andrinopolitanus. Si verò id non liceat tempore Paſchali, à fortiori nec alio tempore. 3°. Si hæc clauſula foret taxativa ſeu limitativa, ſequeretur quòd hoc ipſo quo non conſentiret Parochus, omnes confeſſiones à Regularibus exceptæ, quovis tempore & loco, etiam in propriis Eccleſiis, forent invalidæ, quod huc uſque fuit inauditum.

Dicendum itaque hanc clauſulam eſſe tantùm modalem, ſeu deſignativam modi quo congruit miniſterium exerceri cum unione Paſtorum & ædificatione Fidelium, quique ex æquo & congruo, dum ſcilicet confeſſiones excipiuntur à Regularibus in Eccleſiis parochialibus, deberet ſervari, etſi non exprimeretur. Ità Suares, Henriques, Reginaldus, Sayrus, Coninchus, quos citat & ſequitur Bonacina de Pœnit. Diſp. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. n. 18. Paſſerinus, Henricus à S. Ignatio & alii.

Petes 9°. Quam pœnam incurrat qui audit confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi?

R. incurrere pœnam ſuſpenſionis ferendæ, cap. *Placuit* de Pœnit. Diſt. 6. & cap. *Placuit*, causâ 9. q. 2.

ARTICULUS VI.

De Caſibus reſervatis.

§. I.

Quid ſit Caſus reſervatus?

Dico: Caſus reſervatus eſt peccatum mortale externum, grave, certum & in ſua ſpecie completum à quo abſolvere non eſt cuilibet conceſſum.

Loquor de peccato reſervari ſolito, non reſervabili, ut patebit ex explicatione Concluſionis. Igitur

Dicitur 1°. *Peccatum mortale*: Quia licèt abſolutè loquendo peccatum veniale poſſit reſervari, ſic ut non poſſit abſolvi ſacramentaliter, cùm ad id requiratur juriſdictio quæ denegari poteſt, attamen inutilis foret hæc reſervatio, ſi quidem independenter à confeſſione & abſolutione remitti poſſit.

Dicitur 2°. *Peccatum mortale externum*: Non quòd peccatum internum reſervari non poſſit ob rationem mox datam; ſed quia Eccleſia non ſolet illud reſervare, ne laqueum animabus injiciat & continuis anxietatibus ſubjiciat Pœnitentes, qui ſæpè dignoſcere non poſſunt an cogitationibus internis conſenſerint vel non, ſicque reſervatio ſit in deſtructionem potiùſquam in ædificationem, contrà Decretum Tridentini, ut mox dicam. Undè hæreſis merè interna non eſt reſervata.

Sed dubium eſt utrùm peccatum ſecundùm quod eſt externum, ex objecto & ſpecie veniale, in individuo autem & ex intentione mortale, ſit reſervatum? Res exemplis clareſcat: Suppono furtum, percuſſionem Clerici, impudicitiam cum Moniali eſſe caſus reſervatos: aliquis furatur quinque aſſes cum intentione furandi centum nummos ſi reperiſſet, percutit leviter Clericum, animo percutiendi graviter ſi potuiſſet; reſpicit Monialem, aut ejus manus tangit affectu impudico; incurritne reſervationem? Negatur communiter; quia malitia mortalis in tali peccato eſt ab interno; quod autem eſt externum eſt ſecundùm ſe & objectivè veniale: Undè ſicut ſola voluntas interna non reſervatur, ità nec quando procedit in actum externum non habentem ex ſe malitiam mortalem.

Excipe niſi contrarium exprimatur in reſervatione, ſicut legimus expreſſum in hoc caſu Diœceſis Venetæ: *Quælibet impudicitia cum Moniali-*

bus quocumque modo attentata : Quamvis enim genas Monialis vellicare, v. g. non ſit ex objecto impudicitia mortalis, ſi tamen fiat animo impudico, eſt aliquo modo attentata, & ideò cadit ſub reſervationem.

Dicitur 3°. *In ſua ſpecie completum* : Undè ſi homicidium ſit reſervatum, qui vulnerat lethaliter, aut venenum propinat, morte non ſecutâ, non incurrit reſervationem : Similiter neque, ſi fornicatio ſit reſervata, qui metu prolis abrumpit copulam inchoatam, quamvis graviùs peccet : Quia odioſa ſunt ſtrictè intelligenda & reſtringenda : Vulnus autem lethale, ibi ſiſtendo, non eſt homicidium, & fornicatio inchoata ſine ſeminatione intra vas, in rigore non eſt fornicatio.

Dicitur 4°. *Peccatum grave* : Quia licèt peccata communia reſervari poſſint, ordinariè tamen non reſervantur, nec licitè reſervarentur; quia poteſtas reſervandi eſt in ædificationem, non in deſtructionem, ut loquitur Trid. ſeſſ. 14. cap. 7.

Dicitur 5°. *Certum*; certitudine ſcilicet quæ excludat dubium facti & juris. Dubium facti eſt, ſi dubites an peccatum, quod certò ſcitur eſſe reſervatum, commiſeris, an cum ſufficienti advertentia & deliberatione, an cum circumſtantiis cum quibus eſt reſervatum. Dubium juris eſt, ſi dubites an hoc peccatum, quod certò commiſiſti, ſit reverà reſervatum. Dicimus itaque, ut peccatum ſit reſervatum, debere eſſe certum, non ſolùm certitudine excludente dubium facti, quod communiter admittitur, ſed etiam, ut probabilius eſt nobis cum pluribus, certitudine excludente dubium juris; modò tamen ſit dubium prudens & doctorum virorum communiter, non cujuſlibet privati & indocti Confeſſarii.

Ratio eſt pro utroque dubio ſic intellecto, quòd juxtà regulam juris in 6. odioſa ſint reſtringenda & in pœnis benignior ſit interpretatio facienda : Atqui reſervatio eſt odioſa; tùm ipſis Confeſſariis, quorum juriſdictionem coarctat; tùm ipſis

Pœnitentibus, qui non poſſunt abſolvi, dùm alii abſolvuntur. Item eſt pœnalis; non enim eſt inducta reſervatio ſolùm ut morbi graviores à peritioribus medicis curentur, ſed etiam ut difficultate abſolutionis & erubeſcentiæ comparendi coram Superioribus peccata præterita puniantur & futura caveantur. Undè

Conf. Nemo reus in dubio facti vel juris punitur, præſertim in Tribunali benignæ Matris Eccleſiæ : Ergo. Conf. iterùm ab inconvenienti : Frequentiſſima ſunt dubia facti, plurimi etiam caſus inter Doctores controvertuntur circà ipſam legem : Undè ſi caſus alterutro modo dubii reſervarentur, non ſatis eſſet proviſum tranquillitati conſcientiarum, & onus foret intolerabile communibus Confeſſariis, qui cùm non valeant diſcutere materias controverſas, & quâlibet ratione moveantur in contrarium, Pœnitentes inabſolutos ſæpiſſimè dimittere cogerentur.

His itaque omnibus attentis, videtur nobis moraliter certum aut ſaltem longè probabilius Eccleſiam non intendere reſervare caſus dubios, ſivè ſit dubium facti, ſivè juris : & hinc præoccupantur inſtantiæ.

Petes 1°. Utrùm ſi quis caſum reſervatum dubium confeſſus ſit communi Confeſſario, & poſteà deprehendat eſſe certò reſervatum, liberetur à reſervatione?

R. probabiliùs affirmativè cum pluribus : Quia reſervatio, prout eſt in uſu Eccleſiæ, eſt peccati certi & nunquam per legitimam abſolutionem remiſſi; hoc autem peccatum de quo in caſu eſt per legitimam abſolutionem remiſſum : Undè ſi fuerit dubium dubio facti, tenetur poſteà illud confiteri ut certum, ſicut dicemus infrà de omnibus peccatis dubiis, non tamen neceſſariò Confeſſario habenti juriſdictionem in reſervata, ſed communi. Si autem fuerit dubium dubio juris ad nihil tenetur, ſi quidem peccatum ut certum confeſſus fuerit & agatur tantùm de certitudine reſervationis,

Digitized by Google

quæ, ut probabiliùs putamus, eſt ablata per priorem confeſſionem.

Petes 2°. Utrùm crimen complicis in materia venerea, à quo juxtà Conſtitutionem Benedicti XIV. de qua in Tractatu de Temperantia Diſſert. 5. a. 6. & hodiernam plurium Diœceſium diſciplinam non poteſt abſolvere complex, ſit caſus reſervatus?

R. non eſſe reſervatum Superiori, ſicut alii caſus reſervari ſolent, cùm cuilibet Confeſſario non complici conceſſum ſit ab eo abſolvere. Videtur tamen vero ſenſu reſervatus; quid enim eſt reſervatio, niſi reſtrictio poteſtatis, quæ hîc invenitur? Nec videtur abſolutè requiri ad veram reſervationem ut fiat Superiori: Poſſet enim Epiſcopus reſervare caſus duobus vel tribus eximiis Theologis à ſe deſignatis, quæ tamen reſervatio foret vera, etſi non eſſet facta Superiori. Deindè concedunt contradicentes Confeſſarium complicem poſſe abſolvere ab hoc caſu in articulo mortis: Id autem non poteſt, niſi quia ut dicit Trid. in articulo mortis ceſſat omnis *Reſervatio*. Ergo erat verè reſervatus.

Hinc non video cur iſte caſus non ſortiatur conditiones aliorum caſuum reſervatorum; excepto quòd complex juxtà præfatam Conſtitutionem non poſſet abſolvere ab iſto crimine, etiam virtute Jubilæi univerſalis aut cujuſvis alterius Indulti, niſi in articulo mortis, abſente alio Sacerdote; nam ſi adeſſet alter Sacerdos etiam non admiſſus, complex non poſſet abſolvere, niſi indè oriatur gravis infamia vel ſcandalum. Ità laudatus Pontifex.

Eſt autem crimen complicis reſervatum juxtà communem Theologorum intelligentiam, peccatum externum contrà caſtitatem cum pœnitente perpetratum, utrimque mortale. Undè ſi actus exterior ſit ex objecto venialis, ut tactus manuum, oſculum leve, etſi utrimque fiat affectu libidinoſo, non eſt peccatum reſervatum, quia non eſt

mortale externum, ſicut diximus ſuprà de aliis reſervatis. Item ſi tactus impudicus & ex objecto mortalis fiat ab una parte, alterâ renitente vel non conſentiente, non eſt etiam caſus complicis reſervatus; quia complex dicitur reſpectivè ad alterum in idem peccatum concurrentem.

§. II.

An & à quibus poſſint reſervari caſus?

Supp. q. 20. a. 2. o. DIco: Eſt in Eccleſia poteſtas reſervandi caſus, eaque reſidet in Superioribus, qui aliis juriſdictionem ordinariam vel delegatam conferunt, ſcilicet in ſummo Pontifice pro tota Eccleſia, in Epiſcopis pro ſuis reſpectivè Diœceſibus, & in Superioribus Regularium reſpectu ſuorum. Ità Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. & can. 11.

ibid. Ratio eſt: Quia juriſdictio neceſſaria ad abſolutionem deſcendit à Superioribus ad Inferiores: Ergo ſicut Superiores illam dare vel denegare poſſunt, ità illam dare integram vel limitatam. Nec refert quòd Epiſcopus habeat juriſdictionem ordinariam in ſuam Diœceſim, & Parochus in ſuam Parochiam; quia & juriſdictio Epiſcopi eſt ſubordinata juriſdictioni Papæ, & juriſdictio Parochi juriſdictioni Epiſcopi, & ideò Papa poteſt limitare juriſdictionem Epiſcopi, ſicut Epiſcopus Parochi.

Caſus Papales.

IN primis ſunt qui continentur in Bulla, quæ dicitur, *in cæna Domini*, quia ſolet promulgari ſingulis annis die Cœnæ. Raro contingunt in his partibus præter ſequentes ſcilicet: Hæretici, legentes libros Hæreticorum, & Schiſmatici. Item appellantes à Papa ad futurum Concilium, dantes ad id favorem & conſilium.

Præter caſus Bullæ præfatæ plures alii reſervantur ſummo Pontifici tam in jure quàm in conſti-

Digitized by Google

tutionibus Pontificiis, quos refert Chapeaville de caſibus reſervatis cap. 5. Frequentiores in his partibus ſunt, 1°. violatio immunitatis eccleſiaſticæ, quando nempè violenter aut fraudulenter extrahitur è loco ſacro is qui causâ azyli ad eum confugerat, exceptis caſibus quibus non debetur azylus, quos enumeravi in Tract. de Relig. Diſſ. 9. 2°. Violatio clauſuræ Monialium ad malum finem, id eſt ad finem luxuriæ. 3°. Duellum & omnes ad id quovis modo concurrentes; item & provocantes etiam effectu non ſecuto; item & de induſtria ſpectantes. Vide plura de duello in Tract. de charitate. 4°. Violenta manûs injectio in Clericum vel Monialem. Per manum hîc intelliguntur omnes corporis partes, quibus fieri poteſt læſio aut percuſſio. Eâdem excommunicatione ligantur mandantes & conſulentes percuſſionem Clerici effectu ſecuto, ſi in eam efficaciter influxerint. Item qui ſuo nomine factum ratihabet. Ut incurratur cum excommunicatione annexa, requiritur ut injectio manûs ſit in ratione injuriæ, gravis exteriùs ſeu ex objecto, & cum aliqua violentia illata ipſi perſonæ immediatè, vel mediantibus rebus ipſi adhærentibus. Undè qui conaretur percutere graviter, & non percuteret, aut percuteret leviter, ità ut omnibus conſideratis percuſſio exterior non cenſeretur mortalis in ratione injuriæ, etſi intentione peccaret mortaliter, non incurreret excommunicationem reſervatam, ſimiliter nec qui verbis contumelioſis Clericum afficeret: Incurreret autem qui contumelioſè in Clericum ſpueret, virgâ contemptibiliter percuteret, carcere detineret, veſtes quibus induitur violenter dilaceraret, ſeu auferret; item pecunias quas ſecum habet; item ſi violenter injiceret manum in frenum equi cui inſidet; quia iſtæ actiones ſunt violentæ & graves in ratione injuriæ & contemptûs; non incurreret autem ſi clam & ſine violentia auferret pecunias quas habet, pallium, veſtes, &c. Vide de hac excommuni-

catione latè Bonacin. diſp. 2. q. 4. puncto 1. §. 1. 5°. Simonia realis completa in collatione vel ſuſceptione Ordinum & Beneficiorum, & in ingreſſu Religionis. Item Simonia confidentialis etiam incompleta. Vide quæ de his ultimis caſibus abundè dixi in Tract. de Relig. Diſſ. 11. a. 7. §. 3.

Obſervanda circà Caſus Papales.

Obſervandum 1°. omnibus Caſibus Papalibus annexam eſſe excommunicationem: Et quamvis utrumque & excommunicatio & peccatum reſerventur, ità ut qui confiteretur non habenti poteſtatem in reſervata Papæ, neque à peccato neque ab excommunicatione abſolveretur: Attamen juxtà communem Theologorum ſenſum præcipuè & magis caſus reſervatur propter excommunicationem quàm propter peccatum.

Ex quo inferunt quòd hoc ipſo quo tollitur à Papa excommunicatio, tollatur & reſervatio, caſuſque fiat materia juriſdictionis communis. 2°. Quòd quando Pontifex concedit facultatem abſolvendi à caſibus reſervatis, etiam concedat facultatem abſolvendi ab excommunicatione annexa. 3°. Quòd cùm cenſura non incurratur ab ignorante eam etiam vincibiliter, modò ignorantia non ſit craſſa & ſupina, pauci in his partibus ſaltem rudiores incurrant Caſus Papales, cùm plerumque ignorent cenſuras annexas.

Obſervandum 2°. Omnes Caſus Papales, ſaltem extrà Bullam Cœnæ, fieri Epiſcopales, hoc eſt permitti Epiſcopis ut ab eis abſolvant, quando ſunt occulti, ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 6. Dicitur occultum quod non eſt publicum, etſi à quibuſdam ſciatur. Item omnes etiam contenti in Bulla Cœnæ fiunt ſimiliter Epiſcopales ratione impoſſibilitatis moralis adeundi Romanam Sedem, ut contingit in infirmis habitualiter, in ſenibus, in pauperibus mendicare non ſolitis, cap. *Ea noſcitur*, de Sent. excom. Item in iis qui ab alterius

voluntate pendent, eo renitente, ut in uxoribus, filiisfamilias & ſervis. Item in mulieribus & puellis ob incontinentiæ periculum, & in impuberibus.

Obſervandum 3°. Controverti inter Theologos utrùm Bulla Cœnæ vigèat in Belgio? Multi negant, alii affirmant. Cæterùm quidquid ſit, Greg. XIII. Bullâ datâ 25. Februarii 1576. ad inſtantiam Philippi II. Hiſpaniarum Regis, conceſſit Epiſcopis Belgii ut per ſe vel per ſuos delegatos abſolvere poſſent ab omnibus caſibus in Bulla Cœnæ contentis. Ità referunt Theologi Belgæ.

Caſus Epiſcopales.

Communis eſt Theologorum opinio nullos caſus jure communi, ſaltem quod ſit in vigore, Epiſcopis reſervari, niſi fortè eos qui ſunt per ſe primò Papales, dùm ſunt occulti, aut eſt impotentia moralis adeundi Romanum Pontificem, ut explicuimus: Qui tamen nec propriè Epiſcopis ſunt reſervati, ſed potiùs ipſis conceſſi & permiſſi ut abſolvantur.

Quoad caſus autem Epiſcopales ab homine, hoc eſt ab ipſis Epiſcopis reſervatos, varii ſunt pro voluntate Epiſcoporum & more Diœceſium, pro quibus conſulenda ſunt Ritualia & praxis cujuſque Diœceſeos.

§. III.

Quinam poſſint abſolvere à caſibus reſervatis?

Dico 1°. Poteſt abſolvere à reſervatis: 1°. Qui reſervavit: 2°. Ejus Succeſſor: 3°. Superior in eodem foro, qualis eſt Papa in tota Eccleſia, non Archiepiſcopus reſpectu Suffraganeorum, niſi in actuali viſitatione; quia extrà viſitationem non eſt Superior niſi quoad forum exterius. 4°. Qui habet poteſtatem ad hoc delegatam ab eo qui ordinariâ gaudet. Hæc per ſe patent. Item omnis

Sacerdos in articulo mortis, ut dicam infrà.

Dico 2°. Epiſcopi directè abſolvere poſſunt ſuos ab omnibus caſibus Papalibus etiam in Bulla Cœnæ contentis, quando adeſt impotentia moralis adeundi Sedem Romanam, ut explicuimus §. præced. obſervat. 2. Item quando caſus Papales ſunt occulti, attento jure Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. Epiſcopi poſſunt ſuos ſubditos ab eis abſolvere per ſe, vel per Vicarium ad id ſpecialiter deputatum, exceptâ hæreſi, à qua abſolvere non poſſunt niſi per ſeipſos. Dicitur autem occultum quod vel nemini, vel ità paucis notum eſt, ut vel negatione, vel aliquâ tergiverſatione celari poſſit.

Dixi, *attento Jure Tridentini*: Quia per promulgationem Bullæ Cœnæ, quæ fit quotannis, videtur illi derogatum quoad caſus in ea contentos. Excipe tamen Epiſcopos Belgii qui poſſunt abſolvere ab omnibus caſibus Bullæ Cœnæ etiam publicis, etiam ab hæreſi publica, ex conſtitutione Greg. XIII. ut diximus §. præced. obſervat. 3.

Quid poſſunt Regulares privilegiati quoad caſus reſervatos, dicam art. ſeq. Interim.

Dico 3°. Quilibet Confeſſarius communis, aliàs nullam habens juriſdictionem in reſervata, poteſt abſolvere Pœnitentes ad ſe ex alia Diœceſi venientes à caſibus in illa Diœceſi reſervatis, ſi non ſint reſervati in Diœceſi in qua eſt approbatus & Confeſſionem excipit, niſi noverit eos venire in fraudem reſervationis. Et è contrà non poteſt eos abſolvere, ſi habeant caſus reſervatos in Diœceſi in qua eſt tantùm communiter approbatus, licèt non ſint reſervati in Diœceſi ex qua veniunt.

Ratio utriuſque partis eſt, quia, ut ſuprà diximus, iter ſine fraude agentes, ſivè juris interpretatione, ſivè conſenſu tacito Ordinariorum, ſivè ex Decreto Eugenii IV. ut teſtatur Cajetanus in Summa v. *Abſolutio*, ſortiuntur forum pœnitentiale loci in quo ſunt, & fiunt tantiſper ſub-

diti

Digitized by Google

diti Epiſcopis locorum per quæ tranſeunt, quoad receptionem Sacramentorum : Ergo Ordinarius qui vel tacitè vel expreſsè concedit illis poſſe confiteri in aliena Diœceſi, cenſetur illis concedere ut abſolvantur; præſertim cùm Confeſſarius unius Diœceſis non teneatur ſcire caſus reſervatos in altera.

Conf. prima pars, quæ à quibuſdam revocatur in dubium. Qui ſentit incommodum, debet ſentire commodum, ut fert adagium communiter receptum : Atqui ut omnes fatentur, pœnitentes extranei abſolvi non poſſunt in aliena Diœceſi à caſibus in ea reſervatis, etſi non ſint reſervati in ſua, ut dicit ſecunda pars Concluſionis, & concedunt qui negant primam : Ergo abſolvi poſſùnt à caſibus ibi non reſervatis, etſi in ſua Diœceſi ſint reſervati.

Cæterùm quantùm ad Regulares eſt expreſſa declaratio Clementis X. Conſtit. *Superna* toties cit. ubi dicit „ poſſe Regularem Confeſſorem in ea „ Diœceſi in qua eſt approbatus, confluentes ex „ alia Diœceſi à peccatis in ipſa reſervatis, non „ autem in illa ubi idem Confeſſor eſt approba- „ tus, abſolvere ; niſi eos Pœnitentes noverit „ in fraudem reſervationis ad alienam Diœceſim „ pro abſolutione obtinenda migraſſe.

Vides exceptionem quam meritò appoſui in concluſione, cujus ratio eſt, quia fraus & dolus nemini patrocinantur, nec jure præſumi poſſunt Ordinarii velle conferre juriſdictionem alienis Confeſſariis in caſus ſibi reſervatos, in gratiam talium fraudatorum. Porrò non cenſetur venire in fraudem reſervationis, qui accedit ad Confeſſarium vicinum alterius Diœceſis, quia ſolitus eſt illi confiteri : Neque qui non habet in proprio domicilio qui poſſit abſolvere à reſervatis ; ſecùs ſi haberet, & aliò migraret ut fugeret difficultatem abſolutionis, & ſeveritatem correctionis & remediorum, ut ſolet in caſibus reſervatis. Quidam etiam non immeritò excipiunt à concluſione

Digitized by Google

caſum cui Epiſcopus annexuiſſet cenſuram ſibi reſervatam; quia cenſura pertinet ad forum exterius, nec cenſetur Epiſcopus conferre alienis Confeſſariis ſuam juriſdictionem in foro exteriori, ne confundantur juriſdictiones.

Cave tamen ne has exceptiones extendas ad alias Confeſſiones non reſervatorum factas privilegiatis; quia etſi eo animo tranſmigrent Pœnitentes ad aliam Diœceſim, ut mendicantibus ibi approbatis peccata non reſervata confiteantur, nulla eſt fraus, ſed ſuo jure utuntur: Cùm Mendicantes à S. Sede ſint conſtituti ut omnes ad ſe undecumque advenientes abſolvant, ut dicemus infrà.

Petes 1°. An quando Pœnitens habens caſus reſervatos, impeditur adire Superiorem, vel ab eo delegatum ad reſervata, poſſit abſolvi à quolibet Confeſſario?

R. 1°. Si agatur de caſibus Papalibus, & impedimentum ſit aut fundatè præſumatur perpetuum, vel diù duraturum, adeundi Romanam Sedem, jam dixi §. præced. eos poſſe abſolvi directè ab Epiſcopis; item, ut dicam infrà, à Regularibus privilegiatis.

2°. Si ſit hujuſmodi impedimentum perpetuum adeundi Epiſcopum aut delegatum, tam quoad dictos caſus Papales, quàm quoad eos quos ſibi reſervat Epiſcopus, quidam volunt eos directè poſſe abſolvi à quolibet Confeſſario ex epikiia ſeu interpretatione voluntatis & conſenſûs reſervantis; nec neceſſe eſſe mittere nuntium aut litteras ad Superiorem, quia id nullo jure cavetur. Verùm hâc Sententiâ in ſua probabilitate relictâ, tutius eſt recurrere ad Superiorem per nuntium aut litteras, & hæc eſt praxis communis Confeſſariorum, niſi fortè inſtet periculum mortis. Aliundè caſus videtur metaphyſicus, cùm jam paſſim reperiantur delegati, quorum aliquem, ſi fortè Pœnitens adire non poſſit, poteſt ſaltem ad ſe advocare.

3°. Sed quid ſi impedimentum ſit temporale tantùm, ſed urgeat neceſſitas; ut ſi Parochus caſu

reſervato gravatus, non poſſit abſtinere à celebratione ſine ſcandalo, nec habeat præſentem niſi Confeſſarium communem?

Inter varias circà hunc caſum ſententias, ea eſt communior, probabilior & tutior, quæ dicit quòd debeat confiteri peccatum reſervatum cum aliis ſivè venialibus ſivè mortalibus etiam jam remiſſis, ſi fortè alia non habeat, ut ſic abſolvatur directè à non reſervatis & indirectè à reſervatis, quatenùs unum non poteſt remitti ſine alio. Cenſetur enim Eccleſia in hoc caſu conferre tacitè juriſdictionem ad abſolutionem indirectam, ut ſalvetur integritas Confeſſionis, ſatisfiat præcepto divino de Confeſſione præmittenda Euchariſtiæ ſumptioni, ſecurior ſit Pœnitens de ſua diſpoſitione, & ejus ſtatus innoteſcat Confeſſario. Et ideò tenetur iterùm poſteà confiteri reſervata habenti juriſdictionem in illa, ut ab illis directè abſolvatur: Quia Eccleſia non cenſetur in ſimilibus caſibus conferre juriſdictionem niſi in quantùm neceſſitas requirit, cui ſufficit abſolutio indirecta. Idem dic peccato reſervato oblito in confeſſione facta communi Confeſſario. Sed

Petes 2°. Utrùm qui legitimè confitetur habenti poteſtatem abſolvendi à reſervatis, tam caſibus, quàm cenſuris, ſi oblviſcatur alicujus reſervati, tollatur reſervatio, & poſſit poſteà per quemlibet Confeſſarium communem ab illo abſolvi?

R. affirmativè: Quia Confeſſarius abſolvit quantùm poteſt: Confeſſarius autem de quo in quæſtione poteſt abſolvere à reſervatis: Ergo abſolvit ab illis ſaltem hactenùs, ut deſinant eſſe reſervata, remanente tantùm obligatione ea ſubjiciendi clavibus Eccleſiæ ut ſatisfiat præcepto confitendi omnia peccata. Eſt communis.

Excipe tamen niſi abſolvens habeat tantùm Juriſdictionem ratione articuli mortis: Tunc enim abſolutus à Cenſuris, debet adhuc ſtatim ac commodè poteſt coram Superiore vel ejus delegato

ſe ſiſtere, non ut iterùm ab illo abſolvatur, ſed ut ejus mandatis obeundis ſe paratum exhibeat, alioquin eaſdem cenſuras ipſo jure incurſurus. Ità cap. *Eos qui* 22. de ſent. excom. in 6. l. 5. tit. 11.

Petes 3°. An per Confeſſionem factam habenti poteſtatem in reſervata, ſi defectu diſpoſitionis in Pœnitente ſit invalida, tollatur reſervatio?

R. Si defectus diſpoſitionis ſit mortalis, ut ſi Pœnitens retineat voluntariè peccatum mortale & confiteatur habenti Juriſdictionem delegatam tantùm in reſervata, non tollitur reſervatio; quia delegatus non habet poteſtatem abſolvendi à reſervatis niſi ſacramentaliter. Neque etiam probabiliùs, ſi abſolvens ſit Superior, quia licèt poſſit abſolvere à reſervatione extrà Sacramentum, dum tamen abſolvit in Sacramento, non debet præſumi velle favere agenti cum fraude & tollere reſervationem.

Si verò defectus diſpoſitionis non ſit mortalis, putà quia Pœnitens bonâ fide credit ſe conteri ex motivo ſupernaturali, cùm ſit tantùm naturale, probabile eſt tolli reſervationem; quia vix conſtare poteſt de tali defectu: Undè ſi non tolleretur reſervatio, foret continua anxietas, & ideò præſumitur Superiorem in caſu permittere ut delegatus abſolvat à reſervatione. Aliundè ſicut leges malæ fidei adverſantur, ità bonæ fidei patrocinantur.

Petes 4°. Utrùm facultas abſolvendi à caſibus reſervatis expiret morte vel amotione concedentis?

R. Facultas abſolvendi à caſibus reſervatis generaliter data, non determinando hunc caſum, hanc perſonam, non expirat morte vel amotione concedentis; quia eſt gratia ejuſdem rationis cum facultate ſimpliciter abſolvendi, quæ licèt ſit data in favorem Pœnitentium, is tamen cui datur eſt Confeſſarius ideòque habetur pro gratia non facienda, ſed facta & acceptata, quæ non expirat morte vel amotione concedentis. Ità cap.

Digitized by Google

Si ſuper gratia, de officio & poteſt. Judicis delegati in 6. l. 1. tit. 14. & cap. *Si cui*, mox citando. Idem dic de facultate eligendi Confeſſorem alicui conceſſa, ſivè tempore Jubilæi, ſivè aliter; eſt enim gratia facta & acceptata.

Si autem hujuſmodi facultas ſit data ad hunc particularem caſum pro hac particulari perſona quamvis ex citato cap. *Si ſuper* videatur etiam non ceſſare morte concedentis, obſtat tamen cap. *Si cui* de Præbendis in 6. l. 3. tit. 4. Eamque ceſſare morte ſeu amotione concedentis, re integrâ manente, tenet communior opinio apud Paſſerinum q. 187. a. 1. inſpect. 3. obſervat. 16. & alios; quia nondum cenſetur gratia facta & acceptata, ſed facienda tantùm & acceptanda ab hoc particulari Pœnitente, & ideò expirat morte concedentis re integrâ manente. Quod addo, quia ſi Confeſſarius vi Juriſdictionis datæ jam incepiſſet audire confeſſionem pœnitentis, cenſeretur gratia facta & acceptata, quæ non expirat morte concedentis, ut dictum eſt; & aliundè foret nimis moleſtum pœnitenti novam inſtituere Confeſſionem.

Petes 5°. Quomodò debeat ſe gerere Confeſſarius non habens poteſtatem in reſervata, dùm audit in confeſſione aliquod reſervatum?

R. Confeſſarius debet monere pœnitentem de caſu reſervato & quærere ab eo num velit adire Superiorem ſeu delegatum, vel peti à Superiore facultatem abſolvendi. Si primum, ſtatim abrumpat confeſſionem pro qua excipienda non habet Juriſdictionem, & Pœnitentem dimittat. Si ultimum, quærat ab eo num habeat adhuc alia reſervata, ne diminuta & inſufficiens facultas obtineatur. Si reſpondeat pœnitens, ut ſolitum eſt, ſe ignorare quæ ſint reſervata, Confeſſarius, vel illi exponat, vel petat num velit ipſi aperire integrum ſtatum conſcientiæ, non tam per modum Confeſſionis ſacramentalis, quàm ut cognoſcat quid pro ipſius bono debeat exponere & petere à Superiore.

Petes 6°. Quomodò debeat ſe gerere Superior, quando ad ipſum accedit pœnitens cum caſibus reſervatis?

R. Superior poteſt audire reſervata tantùm & ab eis abſolvere quantùm ad reſervationem, ſed non ſacramentaliter quantùm ad reatum, niſi omnia audiat, quia integritas confeſſionis eſt de Jure divino juxtà Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. caſu autem quòd Superior audiat reſervata tantùm, tenetur ad ſigillum, quia talis confeſſio eſt quodammodò ſacramentalis, cùm ordinetur ad confeſſionem ſacramentalem poſteà perficiendam.

ARTICULUS VII.

De Juriſdictione Regularium mendicantium circà Confeſſiones ſæcularium.

PEtes 1°. An & à quo Religioſi mendicantes habent Juriſdictionem excipiendi confeſſiones ſæcularium?

R. Eos illam habere à ſummis Pontificibus, vel ut alii meliùs dicunt, à Jure ſeu ab Eccleſia, mediante approbatione Epiſcopi exercendam: Quia privilegia quibus id ipſis conceditur, jam non ſunt mera Pontificum privilegia, ſed faciunt partem Juris, utpotè relata in corpus Juris Canonici, quod benè notandum eſt. Id autem conſtat ex Decretali *Super Cathedram* ex Bulla *Dudum* Concilii generalis Viennenſis: Ex Bulla Joannis XXII. contrà Joannem de Poliaco: Ex Bulla Alexandri VII. 1409. *Regnans in excelſis*, &c. Quæ licèt quoad aliquid modificatæ ſint & reſtrictæ per aliquos ſequentes Pontifices, & maximè per Trid. quoad ſubſtantiam tamen Juriſdictionis conceſſæ, irrevocatæ permanent. Ex quo colliges Regulares mendicantes approbationem ſolam, non Juriſdictionem ab Epiſcopis accipere, differunt enim, ut diximus ſuprà, approbatio & Juriſdictionis collatio; ſed approbatio eſt conditio ſine,

qua non poſſunt exercere Juriſdictionem, quam habent à Jure, ut ſuprà diximus.

Petes 2°. Quos vi ſuæ Juriſdictionis abſolvere poſſint Regulares?

R. Eos poſſe generaliter abſolvere omnes Chriſti Fideles ſaltem ſæculares ex quacumque Diœceſi aut mundi parte ad eos venerint: Patet ex Bullis citatis & maximè ex Paulo III. & Paulo IV. quorum primus concedit Jeſuitis ut poſſint audire confeſſiones *Quorumcumque utriuſque ſexûs Fidelium ad eos undequaque venientium.* Bullâ *Cùm inter cunctas.* Secundus Minoritis. *Quarumcumque Provinciarum, Civitatum & Diœceſum per totum orbem utriuſque ſexûs Fidelium.* Bullâ *Cùm ſicut exponi.*

Dixi *Saltem Sæculares*: Quia licèt illæ Bullæ loquantur generaliter de omnibus, & quædam aliæ exprimant etiam perſonas Religioſas: Attamen Clemens VIII. Bullâ *Romani Pontificis* 1599. & Clemens X. Bullâ *Superna*, declarant Regulares tali Juriſdictione non poſſe validè uti reſpectu perſonarum Religioſarum, utriuſque ſexûs, niſi dependenter ab illarum Superiorum diſpoſitione ac licentia expreſſa vel tacita, qualis concedi cenſetur, vel ex conſuetudine tolerata, vel dum degunt aut peregrinantur extrà Conventum, & eſt aliqua juſta ratio celebrandi aut communicandi, &c.

Petes 3°. An Regulares poſſint omni tempore audire Confeſſiones ſæcularium?

R. Eos poſſe omni tempore, nullo excepto, nequidem Paſchali aut articulo mortis. Patet ex dictis a. 3.

Petes 4°. Utrùm Regulares poſſint ubique excipere Confeſſiones Sæcularium?

R. Suppoſitâ approbatione Ordinarii poſſe ubique validè, etiam in Eccleſiis parochialibus, licèt renitentibus Parochis, illicitè tamen in hoc ultimo caſu; quia inde natum eſt ſequi ſcandalum, contentio & confuſio. Totum patet ex dictis ſuprà de approbatione & alibi.

Petes 5°. A quibus caſibus abſolvere poſſint Regulares privilegiati?

R. 1°. Extrà Italiam poſſe abſolvere ab omnibus caſibus Apoſtolicæ Sedi reſervatis, exceptis caſibus Bullæ Cœnæ.

Conſtat ex Privilegio Pauli III. conceſſo PP. Jeſuitis, quod habetur in Bullario Societatis fol. 20. & apud Rodrigues Bullâ 8. quo concedit Patribus Societatis facultatem „ quorumcumque „ utriuſque ſexûs Chriſti Fidelium ad vos undecumque accedentium Confeſſiones audiendi, & „ Confeſſionibus diligenter auditis, ipſos & eorum ſingulos ab omnibus & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus & delictis quantumcumque gravibus & enormibus, etiam Sedi „ Apoſtolicæ reſervatis, & à quibuſvis ex ipſis „ caſibus reſultantibus ſententiis, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla, „ quæ in die Cœnæ Domini ſolita eſt legi) abſolvendi, ac eis pro commiſſis pœnitentiam „ ſalutarem injungendi. " Idem privilegium habetur in alia Bulla Pauli III. pro Societate, quæ eſt apud Rodrigues 7. Plura alia refert Paſſerinus q. 187. a. 1. inſpectione 2. cap. 2. Sufficiat exſcribere Decretum S. Congreg. ſub Urbano VIII. quod eſt ſequentis tenoris: „ S. Congregatio S. R. E. „ Cardinalium negotiis & conſultationibus Epiſcoporum & Regularium præpoſita cenſuit..... „ Regulares cujuſvis ordinis, Congregationis, „ Societatis & Inſtituti etiam neceſſariò exprimendi, nec intrà, nec extrà Italiam in vim „ privilegiorum aut confirmationum ejuſmodi „ quas vel hactenùs obtinuerunt, vel deinceps „ fortè obtinebunt, poſſe quemque abſolvere ab „ eiſdem caſibus in Bulla Cœnæ aut Ordinario „ loci reſervatis. Ac ſi secùs egerint, abſolutiones nullas atque irritas fuiſſe ac fore. Ab aliis „ verò caſibus & cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſervatis, ſiquidem Regulares habent à Sede Apoſtolica abſolvendi facultatem, illam extrà Ita-

„ liam minimè ſublatam fuiſſe iis ſacræ Congre-
„ gationis Decretis hac de re editis juſſu S. Me-
„ moriæ Clementis VIII. Quam ſacræ Congrega-
„ tionis ſententiam Sanctitas ſua ad ſe relatam ap-
„ probavit , mandavitque ab omnibus , ad quos
„ pertinet , inviolabiliter obſervari. Romæ 17.
„ Novembris 1628. F. A. Cardinalis S. Honuph.
„ loco ✠ Sigilli. P. Fagnanus Secretarius. " Poſſunt itàque Regulares privilegiati extrà Italiam abſolvere à Duello, Simonia , violatione immunitatis eccleſiaſticæ & clauſuræ Monialium etiam ad malum finem , percuſſione Clerici , & ab aliis omnibus Papæ reſervatis : Item ab omnibus cenſuris , ſententiis , pœnis eccleſiaſticis , ex his reſultantibus ; excipe ſemper caſus Bullæ Cœnæ , niſi dum ratione impedimenti adeundi S. Sedem , deſinunt eſſe Papales , ut obſervavimus ſuprà.

Adverte hîc non comprehendi cenſuras particulatim ab homine inflictas , ſed ut dicit privilegium ex ipſis cauſis reſultantes : Neque irregularitatem , quia ab ea non abſolvitur, ſed in ea diſpenſatur.

R. 2°. Regulares non poſſunt nunc abſolvere à caſibus quos ſibi reſervat Epiſcopus. Patet ex Urbano VIII. anteà citato , ex Bulla *Superna* Clementis X. toties citata , ex condemnatione hujus propoſitionis ab Alex. VII. *Mendicantes poſſunt abſolvere à caſibus Epiſcopo reſervatis , non obtentâ ad id Epiſcoporum licentiâ.* Eſt duodecima inter damnatas ; & in variis aliis ſummorum Pontificum Decretis, quibus manifeſtè derogatum eſt privilegiis , quibus id olim conceſſum erat Mendicantibus.

Hinc inferes quòd ſi Epiſcopus ſibi reſervaret certis ex cauſis aliquem caſum aliundè Papæ reſervatum , Regularis non poſſet ab eo abſolvere abſque Epiſcopi licentia.

Dixi , *quos ſibi reſervat Epiſcopus* : Non enim reſponſio eſt intelligenda de caſibus Papalibus , qui , quia ſunt occulti , aut eſt impedimentum adeundi Romanam Sedem , devolvuntur ad Epiſ-

copum; ii enim, ut jam obſervavimus, non ſunt propriè reſervati Epiſcopis, ſed potiùs ipſis permiſſi ut abſolvantur. De jure autem, quod vigeat, nullus caſus reſervatur Epiſcopis, ut cenſent communiter Theologi.

Petes 6°. An non requirantur quædam conditiones ut Regulares tam amplâ juriſdictione validè & licitè utantur?

R. requiri 1°. Approbationem ab Epiſcopo, ut dictum eſt. 2°. Requiritur ut Regularis à ſuo Superiore legitimè præſentetur Epiſcopo & ab eodem Superiore ad id munus expreſsè vel tacitè deputetur. Patet ex Clementina *Dudum* de ſepulturis. Et ratio eſt; quia iſtud privilegium eſt conceſſum Religioni & in gratiam ipſius, non verò huic particulari, niſi ut Regularis eſt, & obedientiæ ac regimini Superiorum ſubditus: Undè Regularis ſine Superiorum præſentatione ab Epiſcopo approbatus invalidè abſolveret, niſi Epiſcopus approbando intenderet illi etiam abſque Superiorum præſentatione conferre juriſdictionem, quod non eſt facilè præſumendum; & hoc ſuppoſito, ſaltem illicitè abſolveret. Hinc etiam ſequitur Superiorem poſſe à ſuis Religioſis ab Epiſcopo approbatis auferre juriſdictionem, ſic ut validè eâ uti non poſſint; niſi ut dixi, Epiſcopus approbando intendiſſet conferre ſuam juriſdictionem independenter à conſenſu Superioris.

ARTICULUS VIII.

De Juriſdictione in articulo mortis:

ſivè

Utrùm Pœnitens poſſit abſolvi in fine vitæ à quolibet Sacerdote?

Supp. q. 8. a. 6. o. DIco: Quilibet Pœnitens in fine vitæ, hoc eſt in articulo mortis, poteſt abſolvi à quolibet Sacerdote, conſequenter etiam ab Excommuni-

Digitized by Google

cato, Degradato, Schiſmatico, Hæretico.

Prob. 1°. Ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 7. ubi ſic ſtatuit: „ Piè admodùm ne hâc occaſione (ſci- „ licet caſuum reſervatorum) aliquis pereat, in „ Eccleſia Dei ſemper cuſtoditum fuit, ut nulla „ ſit reſervatio caſuum in articulo mortis: At- „ que adeò omnes Sacerdotes, quoſlibet Pœni- „ tentes à quibuſvis peccatis & cenſuris abſol- „ vere poſſunt." Concilium, ut audis, generaliter dicit *Omnes*, nullum excipit: Ergo neque nos excipere debemus. Id etiam probat ratio Concilii, *Ne hâc occaſione aliquis pereat*: Poteſt enim non adeſſe niſi Sacerdos Excommunicatus, degradatus, aut Hæreticus.

Prob. 2°. Quilibet Sacerdos, quantùm eſt ex virtute clavium, habet poteſtatem indifferenter in omnes & ad omnia peccata; quòd autem non poſſit omnes & ab omnibus peccatis abſolvere, hoc eſt quia per ordinationem & legem Eccleſiæ habet juriſdictionem limitatam, vel omninò nullam: Atqui neceſſitas legem non habet: Ergo quandò neceſſitatis articulus imminet, per Eccleſiæ ordinationem non impeditur quin abſolvere poſſit nedùm à peccatis omnibus, ſed etiam à cenſuris; quia abſolutio à cenſuris etiam pertinet ad juriſdictionem, vel virtutem clavium, quæ per legem Eccleſiæ coarctabatur. Hæc Auctoris ratio probat generaliter de quovis Sacerdote, qui vi ordinationis habet virtutem clavium, quales ſunt etiam Excommunicati, Hæretici, &c. *ibid.*

Petes 1°. Utrùm Sacerdos non approbatus validè abſolvat in articulo mortis, ſi facilè poſſit haberi approbatus?

R. probabiliùs, communiùs & tutiùs negativè: 1°. Quia juriſdictio tunc conceditur non approbato propter neceſſitatem, *ne*, ſcilicet inquit Trid. *aliquis pereat*; hoc autem periculum ſeu neceſſitas non currit, cùm facilè poteſt haberi approbatus. Hinc 2°. Juriſdictio tunc conceditur non approbato in ſupplementum & defectum approbatorum.

3°. Rituale Pauli V. dicit : *Si periculum mortis immineat, approbatuſque deſit Confeſſarius, quilibet Sacerdos poteſt à quibuſcumque cenſuris & peccatis abſolvere.* 4°. Ità apprehendit ſenſus communis Fidelium; inauditum eſt enim periculosè decumbentem advocare ſibi in confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum, aut quod pejus eſt, Hæreticum vel excommunicatum dùm adſunt aut facilè adeſſe poſſunt legitimè approbati. Roboratur iſta ratio : Qui confitetur excommunicato non tolerato Hæretico, &c. dùm approbatus eſt præſens, aut facilè haberi poteſt, peccat mortaliter, concurrendo ſine neceſſitate ad peccatum alterius, ſicut peccaret mortaliter, qui ſine neceſſitate peteret mutuum ab uſurario : Quomodò ergo peccando in actuali confeſſione poteſt validè abſolvi?

Obſervandum tamen quòd ſi non approbatus in abſentia approbati incepiſſet audire Confeſſionem, poſſit adveniente approbato proſequi; quia abſente approbato acquiſivit juriſdictionem, quæ ex approbati præſentia non tollitur, re non ampliùs integrâ manente. Aliundè moleſtum foret pœnitenti novam inſtituere Confeſſionem.

Petes 2°. Utrùm idem ſit cenſendum de periculo ac de articulo mortis?

R. affirmativè : Eſt communis contrà paucos. Ratio eſt, quia quamvis phyſicè loquendo non ſit idem periculum & articulus mortis; eſt enim propriè articulus mortis, quando homo agit animam, aut in proximo eſt, ut agat, ſine quo poteſt eſſe periculum mortis : Attamen moraliter loquendo & in ordine ad præſentem caſum, perindè eſt articulus & periculum mortis, grave ſcilicet & evidens : 1°. Quia jura quoad poteſtatem abſolvendi non diſtinguunt inter periculum & articulum mortis, ut patet ex cap. *Si quis ſuadente* 17. q. 4. & cap. *Eos qui* de Sent. excomm. in 6. ubi qui priùs vocatur *articulus* mortis, paulò poſt vocatur *periculum*. 2°. Quia illa facultas conceditur propter ur-

gentem neceſſitatem : Atqui neceſſitas urgens non tantùm eſt quando homo agit animam vel jamjam acturus eſt, ſed etiam in evidenti & gravi periculo : Ergo.

Petes 3°. Utrùm qui fuit ſic abſolutus propter periculum mortis per ſimplicem Sacerdotem, teneatur iterùm accedere alium poteſtatem habentem, ut ab eo denuò abſolvatur ?

R. ſub diſtinctione. Qui eo caſu & modo à caſibus & peccatis quantumvis reſervatis fuit abſolutus, non tenetur iterùm ea confiteri & ab eis abſolvi, cùm in periculo mortis, omni reſervatione ceſſante & omni juriſdictione omnibus collatâ, ab eis fuerit directè abſolutus : Si tamen ſit periculum ſcandali de Confeſſione annua non facta, aut exquirat proprius Sacerdos, debebit coram ipſo ſiſtere, non ut abſolvatur, ſed ut ei innoteſcat quòd ſit abſolutus. *Ib. ad 2.*

Qui autem eo caſu & modo à cenſuris Superiori reſervatis fuerit abſolutus, debebit ut quamprimùm fieri poteſt, ſiſtere ſe Superiori, non quidem ut rursùs abſolvatur, ſed ut mandatis ejus pareat & ſatisfactionem offerat : Quod niſi fecerit, in eaſdem cenſuras reincidit, ut jam dixi. Hæc eſt ſpecialis diſpoſitio juris dicto cap. *Eos qui* de Sent. excomm. in 6. Et ratio hujus videtur, quia cenſura non fertur tantùm ad impediendum aut emendandum peccatum, ſicut reſervatio caſuum; ſed etiam principaliter ad frangendam contumaciam peccantis. *ibid.*

ARTICULUS IX.

De Bonitate & Scientia requiſitis in Confeſſario.

PEtes 1°. quæ bonitas requiratur in Confeſſario ?

R. Duplex requiritur bonitas in Confeſſario, una legalis, altera moralis. Bonitas legalis eſt ut careat impedimento canonico auferente juriſdictionem, aut ejus actum prohibente. Hinc excommunicatus non toleratus & notorius percuſſor Cle-

Digitized by Google

rici invalidè abſolvunt extrà mortis periculum. Si autem ſit excommunicatus, ſuſpenſus, aut interdictus toleratus, hoc eſt non nominatim denuntiatus nec notorius percuſſor Clerici, validè abſolvit, ſed illicitè, ſi ſeipſum ingerat, licitè verò ſi à Fidelibus requiratur. Ità ex conceſſione Concilii Conſtantienſis Extravag. *Ad evitanda* communiter receptâ.

Bonitas moralis eſt 1°. ut ſit in ſtatu gratiæ per confeſſionem, vel ſaltem contritionem, ut fuſiùs diximus de Sacramentis in communi; aliàs tot peccata mortalia committit, quot Confeſſiones in ſtatu peccati excipit, ſecundùm probabiliorem ſententiam; quia quælibet Confeſſio eſt actus ſpecialis ab altera diſtinctus, utpotè integrum & perfectum judicium. Non deſunt tamen qui volunt eum unum dumtaxat peccatum committere, ſi ſemel ſine interruptione morali pro tribunali procedens, ſe Confeſſionibus excipiendis exponat.

Altera bonitas moralis eſt ut ſit inſtructus variis virtutibus ad id munus ritè obeundum neceſſariis, ſcilicet prudentiâ, charitate, fortitudine contrà reſpectus humanos, & vitæ ſanctitate ad exemplum.

Petes 2°. Quæ ſcientia requiratur in Confeſſario?

R. Confeſſarius generaliter loquendo debet ſcire Theologiam præſertim moralem: Specialiter autem inter cætera debet ſcire quæ ſit materia, forma & intentio requiſita ad Sacramentum, quâ Juriſdictione polleat, qui ſint caſus reſervati, quæ ſit diſpoſitio requiſita in pœnitente ad abſolutionem, qualiter Confeſſio debeat eſſe integra, quæ ſint peccata ex ſuo genere mortalia, quæ venialia, quæ inducant obligationem reſtituendi: undè petatur diſtinctio ſpecifica peccatorum, undè numerica, quæ ſint circumſtantiæ mutantes ſpeciem, quæ aggravantes, quæ deliberatio & advertentia requiratur ad peccatum mortale, quæ ſint impedimenta matrimonii, tam dirimentia, quàm impedientia & alia communiter occurrentia.

Digitized by Google

Petes 3°. In quo gradu iſta ſcire debet Confeſſarius?

R. Non in ſummo & eminenti, ſed mediocri, ſic ut dùm occurrunt, poſſit de iis judicare vel ſaltem prudenter dubitare in ordine ad ulterius ſtudium, inquiſitionem aut conſultationem: Intellige dubium ortum ex aliquali notitia acquiſita, non dubium ignorantiæ, quâ quiſque ignarus de re quacumque dubitare poteſt. Cæterùm conſtat majorem vel minorem requiri ſcientiam pro diverſitate locorum & pœnitentium.

Petes 4°. An Confeſſarius debeat ferre determinatum judicium de quantitate vel qualitate cujuſlibet peccati confeſſi in individuo, an hoc peccatum hîc & nunc ſit mortale, an veniale?

R. negativè: Quia tale determinatum judicium de quantitate vel qualitate peccatorum in individuo, ſæpiſſimè eſt etiam doctiſſimis impoſſibile; quia caſus in individuo infinitis propè modis variantur quoad majus & minus. Sufficit ergo Confeſſario ſi gravitatem & qualitatem malitiæ ſecundùm ſe dijudicet, aut ſaltem in genere pœnitentem peccaſſe agnoſcat, etſi ad quem gradum mortalis vel venialis peccati certò determinare non poſſit.

Petes 5°. An Confeſſarius debeat habere diſtinctam ſingulorum notitiam, quandò vel ſatisfactionem injungit, vel abſolutionem profert?

R. negativè; ſed ſufficit ſic audire & intelligere peccata omnia dum accuſantur, ut in ſatisfactione injungenda vel abſolutione impertienda, ſufficienter meminerit ſtatûs Pœnitentis ad utrumque competenter faciendum: Quia tunc habere hanc ſingulorum peccatorum diſtinctam notitiam eſt aliquando moraliter impoſſibile, præſertim quando Confeſſarius eſt memoriæ labilis & confeſſio pœnitentis eſt prolixa.

ARTICULUS X.

De obligatione & officio Confeſſarii.

MUlta involvit præſens articulus. In primis circà Confeſſiones audiendas, an & quando teneatur audire? deindè dum actu audit, cùm ſit Judex, Doctor & Medicus, non unâ obligatione conſtringitur. Undè ſit

§. I.

An & quando Confeſſarius teneatur audire Confeſſiones?

DIco 1°. Parochus tenetur audire Confeſſiones ſuorum Parochianorum, quando hi tenentur confiteri, ſcilicet ſemel in anno & in mortis articulo: Alioquin jus iniquum foret, ſi obligaret Parochianos ad confitendum, & Paſtorem non obligaret ad audiendum.

2°. Ultrà hunc duplicem caſum aſſignatum tenetur quoties Parochiani rationabiliter volunt confiteri: Quia Paſtor tenetur ovibus præbere pabulum, non ſolùm quando extremè, ſed etiam quando communiter indigent, alioquin non eſſet ſatis illis proviſum: Atqui præcipuus actus paſcendi in ſpiritualibus eſt is qui exercetur in Sacramento Pœnitentiæ: Ergo.

Dixi, *quoties rationabiliter volunt confiteri*; quia quandoque ſubditi ſunt in hoc nimii & moroſi. Item ex parte Paſtoris poteſt eſſe legitimum impedimentum, ut ſi aliis negotiis hîc & nunc vacet, & ad aliud modicum tempus Pœnitentem remittat.

Dico 2°. Delegatus tenetur audire confeſſiones in gravi neceſſitate: In communi autem tenetur audire ſaltem aliquas.

Ratio eſt: Quia ſecundùm legem charitatis & miſericordiæ Deus mandavit unicuique de proximo ſuo: Ergo ſicut in temporalibus divites ad eleemo-

eleemoſynas corporales tenentur in gravi neceſſitate, & ad aliquas ſaltem in communi; ità à fortiori Confeſſarii in neceſſitatibus ad eleeemoſynas ſpirituales obligantur.

Gravis neceſſitas eſt quandò periclitanti ad mortem deeſt proprius Sacerdos aut alter qui ſubveniat; quia ſine confeſſione ſalus difficilè habetur. Communis neceſſitas eſt quando fidelis rationabiliter petit audiri in confeſſione & non eſt alter paratus ad audiendum.

Notat tamen Sylvius hîc a. 5. quæſtiunc. 9. non facilè aſſignari poſſe quandò Confeſſarius delegatus in communi neceſſitate teneatur ſub mortali excipere confeſſiones.

§. II.

Quomodo & de quibus Confeſſarius teneatur examinare & interrogare Pœnitentem?

Dico: Quando Confeſſarius jure ſuſpicatur pœnitentem omittere ſivè culpabiliter ſivè inculpabiliter, aliquid neceſſariò requiſitum ut Sacramentum ſit validum & fructuoſum, puta numerum, ſpecies, circumſtantias graves peccatorum, tenetur illum examinare, examine morali & prudenti: Quòd ſi ex ignorantia vel negligentia gravi omittat, fit reus lethalis peccati. *In 4. d. 19. in Explic. litt.*

Ratio eſt: Quia Confeſſarius tenetur efficere ut judicium ſit validum & rectum, tàm ex parte ſua, quàm ex parte pœnitentis, ideòque non ferre ſententiam niſi cauſâ integrè cognitâ, quantùm moraliter cognoſci poteſt. Propter eandem rationem, ſi ratio ſubſit dubitandi de diſpoſitionibus pœnitentis, de dolore, de propoſito, de animi diſpoſitione circà reſtitutionem & fugam occaſionum, debet etiam ſuper hæc illum interrogare.

Dixi in Concluſione 1°. *Si jure ſuſpicatur pœnitentem omittere*, &c. alioquin foret inutilis interrogatio & pœnitenti oneroſa. Undè quando pœnitens eſt ſufficienter inſtructus & ſolet benè

diſpoſitus accedere, nec advertit Confeſſarius aliquid neceſſarium omittere, ab interrogationibus abſtinere debet.

Dixi 2°. *Examine morali*, id eſt non ſummo & exquiſito, ſed humano & mediocri, & conformiter ad capacitatem pœnitentis: Non enim Sacerdos tenetur plùs examinare pœnitentem, quàm pœnitens ipſe teneatur ſe examinare, cùm Confeſſarius in defectum pœnitentis teneatur ipſum examinare: Pœnitens autem non tenetur ſe examinare ſummâ & exquiſitâ diligentiâ, ſed humanâ & morali.

Dixi 3°. *Examine prudenti*; id eſt 1°. Quod non ſit indiſcretum interrogando de his quæ veroſimiliùs non ſolent committi à pœnitente, ne ipſum in iis quæ ignorat, peccare doceat, aut verecundiâ afficiat. 2°. Sit cautiſſimum in materia venerea, non deſcendendo ad particulares modos & circumſtantias, ne pœnitentem doceat quæ ignorat, & ipſi ac ſibi ſit occaſio ſcandali. Ità S. Th. priùs citatus.

Dixi 4°. *Confeſſarium fieri reum peccati mortalis, ſi ex ignorantia aut negligentia gravi omittat*, &c. aliàs ſi ex levi negligentia, ex inadvertentia, memoriæ labilitate, humanâ diſtractione, Spiritûs defatigatione, nimiâ attentione in confeſſionibus audiendis, &c. aliquid etiam neceſſarium inquirere omittat, nullum aut leve tantùm erit peccatum juxtà negligentiæ quantitatem; nemo enim tenetur cum tanta difficulate & morali impoſſibilitate alienos defectus ſupplere. Ità Sylvius, Sylveſter, Navarrus & alii.

Petes quid agere debeat Confeſſarius, quando novit peccatum Pœnitentis, de quo non ſe accuſat?

R. Si illud novit ex confeſſione alterius, ne ſigillum confeſſionis violetur, non debet de illo ſtatim interrogare, ſed de variis aliis, & inter hæc de iſto, ſi tamen moris ſit de talibus interrogare: Si autem pœnitens interrogatus negaverit, nihil

reponat, ſed hortetur dumtaxat generaliter ad integritatem confeſſionis, ſi tamen id poſſit citrà ſuſpicionem; & pœnitentem negare perſiſtentem abſolvat. Ratio eſt, quia non tenetur magis credere alteri quàm illi, nec aliundè poteſt frangere ſigillum confeſſionis.

Si verò aliundè quàm ex confeſſione alterius novit, vel ipſe Confeſſarius vidit peccantem, & certò ſcit non eſſe confeſſum, vel novit tantùm ex aliorum relatione, aut non conſtat non eſſe confeſſum: Si primum, debet ipſum negantem ut certò indiſpoſitum repellere: Si ſecundum, debet abſolvere; quia pœnitenti pro ſe & contrà ſe dicenti creditur, quando evidenti Confeſſoris notitiâ convinci non poteſt, nec magis aliis quàm illi credere tenetur Confeſſarius; aut ſi commiſit, fortè confeſſus eſt.

§. III.

Qualiter & de quibus Confeſſarius teneatur inſtruere & monere Pœnitentem?

Dico: Confeſſarius tenetur ſub gravi peccato inſtruere pœnitentem de his omnibus quæ pertinent ad hoc Sacramentum validè & fructuosè ſuſcipiendum, ſi appareat ipſum aliqua horum ignorare. Eadem eſt ratio ac præcedentis Concluſionis.

Hinc colliges 1°. Confeſſarium teneri in quantum poteſt, & tempus ac aliæ circumſtantiæ permittunt, inſtruere pœnitentem de iis quæ ſunt ſcitu neceſſaria neceſſitate medii ad ſalutem, ut ſunt Myſteria Trinitatis & Incarnationis, ipſumque monere de repetendis confeſſionibus in ea ignorantia factis; quia qui hæc ignorat, eſt incapax abſolutionis. Quòd ſi tunc inſtruere non poſſit, aut non inveniat paratum ad repetendas priores confeſſiones, debet dimittere inabſolutum, aliàs inſtruendum, & confeſſionem generalem præparaturum, niſi fortè neceſſitas abſolutionis urgeat,

Digitized by Google

ut in periculo mortis; tunc enim ſi non poſſit ſic inſtruere pœnitentem de neceſſariis neceſſitate medii, ut illa memoriter retineat, ſaltem ipſi proponat articulos credendos, & ad ſingulos eliciat actum fidei, v. g. credis Deum eſſe unum in eſſentia, trinum in perſonis? *Credo.* Credis Filium ſecundam Perſonam Trinitatis, eſſe incarnatum, paſſum, mortuum, pro noſtra ſalute æterna? Credo. Credis generaliter quidquid credit S. Romana Eccleſia? Credo. Deindè excipiat peccata quæ poteſt, & numerum confeſſionum & communionum ſacrilegarum, ſicque ipſum abſolvat, adigendo ipſum, ſi evadat, ut curet inſtrui, & confeſſionem generalem inſtituat.

Colliges 2°. Confeſſarium etiam teneri inſtruere pœnitentem ignorantem, quæ ſcitu ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti, ut ſunt articuli Symboli, Oratio Dominica, præcepta Decalogi, Sacramenta ſaltem neceſſaria ad ſalutem, requiſita ad hoc Sacramentum Pœnitentiæ ritè ſuſcipiendum; ità tamen ut ſi aliqua neceſſitas abſolutionis, etſi non extrema urgeat, & non poſſit nunc facilè de iſtis omnibus inſtrui, iſta autem inculpabiliter ignoraverit, & proponat curare inſtructionem, poſſit in ea neceſſitate abſolvi. Quòd ſi ea ex gravi negligentia ignoraverit, & in ea ignorantia mortaliter culpabili plures confeſſiones fecerit, quas prudens Confeſſarius judicat aut ſuſpicatur eſſe invalidas, debet præmittere confeſſionem generalem, ad quam poteſt juvare Confeſſarius per ſuas interrogationes, & ſic propter neceſſitatem abſolvere.

Colliges 3°. Confeſſarium teneri monere pœnitentem ignorantem vincibiliter aliquid eſſe peccatum, quod tamen reverà eſt; item etiamſi invincibiliter ignoret, modò tamen ſit ſpes emendæ, & non timeatur ex monitione gravius malum: Secùs non. Hunc caſum fusè expoſuimus & expendimus in Tract. de Actibus humanis Diſſ. 5. a. 4. quò Lectorem remittimus.

Digitized by Google

§. IV.

Qualiter Confeſſarius teneatur abſolvere diſpoſitum & non alium?

Dico 1°. Confeſſarius tenetur ex juſtitia abſolvere pœnitentem ritè confeſſum & legitimè diſpoſitum, niſi adſit juſta ratio aliquamdiu differendi abſolutionem; quia pœnitens ritè confeſſus & legitimè diſpoſitus habet jus ad abſolutionem vi cujuſdam contractûs ſacri innominati, facio ut facias, quo jure in re graviſſima ſine graviſſima injuria privari non poteſt.

Dixi, *Niſi adſit juſta ratio aliquamdiù differendi abſolutionem*; ut ſi v. g. Confeſſarius indigeat ſtudio vel conſilio circà peccata confeſſa: Si dilatio aliqua judicetur neceſſaria ad utilitatem pœnitentis, alioquin hîc & nunc ritè diſpoſiti, puta quòd Confeſſarius meritò timeat pœnitentem nunc abſolutum, facilè relapſurum, niſi dilatione territus meliùs agnoſcat peccati gravitatem & emendationis neceſſitatem; Confeſſarius enim nedum eſt judex, ſed & medicus pœnitentis. Ità de aliis rationibus ſi quæ occurrant.

Dico 2°. Certò indiſpoſitum in nullo caſu poteſt abſolvere Confeſſarius; aliàs abſolvens & abſolutus ſcienter peccant mortaliter peccato ſacrilegii. Eſt certa & evidens.

Dico 3°. Regulariter loquendo & extrà caſum neceſſitatis, ſufficit & requiritur in Confeſſario judicium prudens de legitima diſpoſitione pœnitentis, ut eum licitè abſolvat. Sufficere patet, quia non poteſt plus exigi à Confeſſario, quàm ut officium ſuum prudenter & moraliter adimpleat. Requiri etiam conſtat; aliàs ſequeretur quòd extrà caſum neceſſitatis liceret abſolvere eum de cujus legitimâ diſpoſitione dubitaretur, adeòque ſine neceſſitate exponere Sacramentum periculo nullitatis & irreverentiæ, quod nullus admittit.

Voco *judicium prudens* quod nititur motivo com-

parativè gravi & probabiliori, ideòque ſufficiens ut trahat virum prudentem in aſſenſum, etſi non excludat omnem omninò formidinem partis oppoſitæ. Conſtat ex dictis de probabilitate.

Dixi, *Regulariter & extrà caſum neceſſitatis*; quia in caſu neceſſitatis, ſcilicet periculo mortis, poteſt & debet abſolvi pœnitens de cujus diſpoſitione dubitatur, ut dicam infrà.

Ex dictis colliges cum Rituali Romano Pauli V. Confeſſarium non poſſe abſolvere eos „ qui nulla „ dant ſigna doloris, qui odia & inimicitias de„ ponere, aut proximam occaſionem deſerere, „ aut alio modo peccata derelinquere, & vitam „ in melius emendare nolunt, aut qui publicum „ ſcandalum dederunt, niſi publicè ſatisfaciant, „ & ſcandalum tollant.

De iis qui verſantur in occaſione proxima, de conſuetudinariis & recidivis ſpeciales ſunt difficultates. Undè ſit.

§. V.

Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum iis qui verſantur in occaſione proxima?

OCcaſio proxima eſt in qua quiſque poſitus veroſimiliùs peccabit, ſivè in ea jam peccaverit, ſivè non.

Occaſio proxima peccandi mortaliter, de qua hîc agitur, alia eſt interna, ut certa complexio inducens ad peccatum & maximè inveterata conſuetudo; alia externa, quæ communiter intelligitur nomine occaſionis proximæ, ut malum conſortium. Externa, alia eſt continua, ut habitatio cum Concubina, retentio injuſta boni alieni vel Beneficii ſimoniacè accepti; alia interrupta, ut frequentatio puellæ, popinæ, choræarum, &c. Item alia eſt abſoluta & per ſe, quæ attentâ communi hominum diſpoſitione eſt omnibus occaſio proxima, ut alere domi concubinam, alia reſpectiva & per accidens, quæ ratione particularis

diſpoſitionis eſt uni occaſio proxima, & non alteri, ut officium Chirurgi vel Confeſſarii. Denique occaſio proxima, alia eſt involuntaria phyſicè, ut interna complexio, mala conſuetudo retractata, incarceratio cum concubina; alia involuntaria moraliter, quæ vel deſeri, non poteſt ſine peccato, ut uxor reſpectu mariti, militia reſpectu militis, ars reſpectu patrisfamilias ex qua ſola poteſt providere neceſſitatibus uxoris & familiæ, vel non ſine gravi detrimento famæ vel fortunæ, ut officium Confeſſarii, Chirurgi, Advocati, Mercatoris, &c. His præmiſſis.

Dico 1°. Ei qui eſt in occaſione proxima quam neque phyſicè, neque moraliter ſine peccato deſerere non poteſt, Confeſſarius non debet denegare abſolutionem eâ ratione quòd eam non deſerat; ad impoſſibile enim nemo tenetur: Sed debet ei præſcribere remedia quibus occaſio ex proxima fiat remota, quæ ſi negligat, aut vix ulla ſit emenda, poſt unam vel alteram abſolutionem non debet ampliùs abſolvi donec reſipiſcat: Quia Confeſſarius in his circumſtantiis non poteſt formare judicium prudens de ſinceritate doloris & propoſiti.

Dico 2°. Qui verſatur in occaſione proxima continua, ut qui alit domi concubinam, aut retinet injuſtè alienum, vel Beneficium ſimoniacè acceptum, quam phyſicè & moraliter ſine peccato & gravi detrimento potuit & poteſt deſerere, regulariter non eſt abſolvendus, niſi de facto deſeruerit, quantumvis nunc promittat eam deſerere: Quia Confeſſario meritò debet eſſe ſuſpectum propoſitum illius, qui cùm ſciret antequam ad tribunal accederet, hanc occaſionem eſſe dimittendam & potuit dimittere, non dimiſit: & ſuppoſito quòd foret ſincerum propoſitum, non eſt veriſimile quòd attentâ occaſione ſit efficax. Vide propoſitionem 41. inter damnatas ab Alex. VII. an. 1666.

Dico 3°. Qui verſatur in occaſione proxima interrupta, ut qui ſæpè peccat ex frequentatione alicujus puellæ, popinæ, choræarum, &c. poteſt primâ vice abſolvi, ſi appareat quòd ſincerè proponat illam deſerere; quia cùm non ſit actu in occaſione, ſicut in caſu præcedentis concluſionis, & fortè jam ab aliquo tempore non frequentavit, major ratio eſt ipſi fidem adhibendi, quàm ei qui in ipſa occaſione actu voluntariè permanet.

Dixi, *ſi appareat quòd ſincerè proponat illam deſerere*; ſi enim id detrectet, quantumvis promittat non ampliùs in ea peccare, non eſt audiendus nec abſolvendus; qui enim amat periculum, in illo peribit.

Dico 4°. Quando quis verſatur in occaſione proxima quam ſine gravi detrimento famæ vel fortunæ deſerere non poteſt, ut ſi officium Confeſſarii, Chirurgi, Mercatoris, Advocati, &c. ſit illud exercenti occaſio proxima, aut ancilla filiofamilias in domo paterna quam ſine offenſione parentum deſerere non poteſt, Confeſſarius non debet primâ vice eum adigere ut deſerat occaſionem, ſed debet illi præſcribere remedia congrua quibus occaſio proxima mutetur in remotam, & ipſi, ſi appareat benè diſpoſitus & ad acceptanda remedia promptus, impendere abſolutionem, ut ejus beneficio & gratiæ auxilio fortior ad ſuperandas tentationes & occaſiones evadat: Si vix aut ne vix emendatus redeat, adhibitis tamen remediis, urgentiora præſcribat, & iterùm abſolvat: At ſi tandem ſivè adhibitis ſivè neglectis remediis, nulla aut vix ulla ſit emendatio, non obſtante quovis incommodo, non abſolvatur priuſquam occaſionem deſeruerit; tunc enim urget Chriſti Sententia Matth. 5. *Si oculus tuus dexter* (id eſt, ſi quod tibi ſummè eſt utile) *ſcandaliſet te, erue eum & projice àbs te: Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quàm totum corpus eat in gehennam.* Vide propoſitiones 61. 62. 63. inter damnatas ab Innoc. XI.

Digitized by Google

§. VI.

Quomodò ſe gerere debeat Confeſſarius cum conſuetudinariis & recidivis?

Conſuetudinarius eſt qui conſuetudinem ſeu habitum & propenſionem peccandi in certo genere peccati ex frequentatis ejus actibus contraxit: Undè fit ut facilè & levi pulſatus tentatione illud committat. Recidivus eſt qui in peccatum jam confeſſum relabitur etſi ſemel: Quamvis enim abſolutè loquendo, ſit recidivus qui in idem peccatum ſive confeſſum ſivè non confeſſum relabitur, in iſta tamen materia recidivus dicitur qui ſupponit Confeſſionem peccati in quod relabitur.

Dico 1°. Differenda eſt regulariter abſolutio conſuetudinario qui ſemel & iterùm monitus & correptus à Confeſſario, neglexit remedia ab ipſo præſcripta, nec ſe emendavit, quouſque factis emendationem probaverit, quantumvis dicat nunc ſe pœnitere & ſe eſſe ad omnia paratum. Idem dicendum in paribus circumſtantiis de recidivis ſtatim & frequenter in idem peccatum, ut patebit ex rationibus ſequentibus, quæ pariter contrà eos militant.

Ratio eſt igitur, quia Confeſſarius non poteſt formare judicium prudens de legitima diſpoſitione illius qui pluries monitus huc uſque nullum conatum adhibuit ad præcavendum relapſum & amovendam pravam conſuetudinem, quæ illi eſt occaſio proxima peccandi. Neque ſufficit quòd dicat nunc *pœnitet me*, hoc pluries dixit & fefellit, idem ergo meritò nunc ſuſpicatur Confeſſarius. Aliundè ſi omnibus qui dicunt *pœnitet me*, conferenda eſſet abſolutio, nullus inabſolutus dimittendus foret; nullus eſt enim qui in Confeſſione non dicat *pœnitet me.* Non ergo ſolis verbis & foliis in his circumſtantiis, ſed ex effectibus & fructibus æſtimanda eſt ſinceritas propòſiti, ut do-

cent Patres in hæc Chriſti verba Matth. 7. *A fructibus eorum cognoſcetis eos.*

Hinc damnata eſt ab Innoc. XI. hæc propoſitio: „ Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi „ contrà Legem Dei, naturæ aut Eccleſiæ, etſi „ emendationis ſpes nulla appareat, non eſt ne- „ ganda nec differenda abſolutio, dummodò ore „ proferat ſe dolere & proponere emendationem." Nulla autem eſt ſpes emendationis in eo de quo concluſio, niſi quòd *ore proferat ſe dolere & proponere emendationem*: Quod reprobatur in propoſitione damnata.

Dico 2°. Conſuetudinarius qui in prioribus Confeſſionibus nunquam fuit correptus, nec monitus de remediis adhibendis, neque illorum eſt conſcius, ſi nihil aliud obſtet quàm conſuetudo, & proteſtetur ſe de illa & de peccatis dolere, paratumque ſe exhibeat ad omnia remedia, etſi dura & difficilia, poteſt poſt præmiſſam, ut plurimùm, Confeſſionem generalem ſtatim abſolvi, nec eſt expectandum donec pravam conſuetudinem penitùs eradicaverit. Idem à fortiori dicendum de ſimpliciter recidivis.

Prob. 1°. Quia videtur quòd Confeſſarius poſſit formare prudens judicium de hujus pœnitentis legitima diſpoſitione. Quid enim obſtaret? Obſtat, inquiunt, quòd Deus non ſoleat tam ſubitò convertere hujuſmodi inveteratos peccatores. Id quidem verum eſt de converſione perfecta, quæ pertingat uſque ad integram extirpationem pravæ conſuetudinis; ſed hoc non requiritur ad abſolutionem, maximè cùm Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. dicat pravam conſuetudinem tolli per pœnas ſatisfactorias à Confeſſario impoſitas, & ideò præcedit abſolutio: At falſum eſt de converſione cordis requiſita & ſufficienti ad abſolutionem; jubemur enim Eccl. 5. non tardare converti ad Dominum, & ſecundùm Adverſarios tenetur peccator ſtatim à peccato commiſſo conteri, juxtà omnes non diù differre; Deus autem impoſſibilia non jubet.

Digitized by Google

Prob. 2°. Sacramentum Pœnitentiæ eſt inſtitutum non ſolùm ad tollenda peccata præterita, ſed etiam ad præcavenda futura : Ergo non eſt denegandum illi qui malam habitudinem jam retractavit, & ad illam penitùs eradicandam per media præſcripta paratum ſe exhibet ; alioquin ipſum privas præcipuo & efficaciori remedio ad hunc finem, & aſſimilaris, inquit aptè P. Henno, inſano medico qui non vellet adhibere præcipuum remedium, niſi ægroto jam ſanato.

Dixi 1°. *Neque remediorum conſcius*, ut contingit plerumque inter vulgares, qui nullum aliud agnoſcunt remedium, quàm examinare conſcientiam, omnia peccata confiteri, de illis dolere, proponere non ampliùs illa committere, & adimplere ſatisfactionem injunctam. Secùs de doctis, qui probè norunt remedia neceſſaria pravo habitui extirpando, & quæ tamen huc uſque neglexerunt : Hi namque cenſendi ſunt æquivalenter moniti, neque ideò de ſincera illorum converſione ex ſignis communibus poteſt magis ferre judicium prudens Confeſſarius, quàm de iis qui pluries moniti remedia præſcripta neglexerunt, de quibus dictum eſt in prima Concluſione.

Dixi 2°. *Si nihil aliud obſtet quàm conſuetudo*; quia ſi præter inolitam conſuetudinem adſit occaſio proxima, & non auferatur, vel ſi quis flagitioſæ vitæ per plures annos gentiliter vixiſſet abſque ullo Religionis Chriſtianæ exercitio & ulla Sacramentorum frequentatione, addendo peccata peccatis, videtur in illo requiri pluſquàm communia ſigna pœnitentiæ, ut prudenter judicetur converſus & abſolvendus ; habet enim plus ſolito voluntatem obfirmatam in malo, nec ipſum latere potuit orationem & communia Religionis officia, præſertim Sacramentorum frequentationem, eſſe media adhibenda contrà peccata & pravos habitus, & quòd ſi ea frequentaſſet, de aliis neceſſariis inſtructus fuiſſet, ſicque ſuâ culpâ ignoravit, nec poteſt ex hoc capite prætendere ex-

cuſationem ; undè habendus eſt ut in præcedenti caſu æquivalenter monitus, nec abſolvendus niſi quædam ſingularia pœnitentiæ ſigna edat, atque ità etiam cum eo agendum foret, etſi pravam conſuetudinem non contraxiſſet.

Dixi 3°. *Poſt præmiſſam ut plurimum Confeſſionem generalem* : Quia quamvis Confeſſiones factæ durante conſuetudine, ſeu inter frequentes relapſus, potuerint eſſe validæ ; nihil enim obſtat, abſolutè loquendo, quominùs conſuetudinarius aut frequens recidivus verè doluerit de ſuis peccatis, & ſincerè proponat non ampliùs peccare, ſæpè tamen deeſt ſinceritas in propoſito, quod innoteſcit maximè, ſi ſtatim poſt Confeſſionem ſeu primâ occaſione, leviter tentatus, & æquè facilè labitur ac ante : & in hoc caſu, qui frequens eſt in conſuetudinariis, cenſeo neceſſariam eſſe Confeſſionem generalem ; quia probabilius eſt defuiſſe verum propoſitum in prioribus Confeſſionibus. Quòd ſi ſit quædam neceſſitas, etſi non admodùm gravis, ſtatim abſolvendi, ut ſi pœnitens habeat domicilium longè diſtans à Confeſſario, aut Confeſſarius extraneus & tranſiens ad pœnitentem redire non poſſit, vel ſi timeatur ne pœnitens ampliùs non redeat, vel poſſet difficilè inſtituere Confeſſionem generalem, fortè quia ſimplex aut ruſticus, vel quid ſimile : Tunc Confeſſarius poteſt ſuis interrogationibus ſupplere, interrogando 1°. per ſingulos annos aut menſes de numero peccatorum quæ ex conſuetudine nata ſunt ſequi, deindè de peccatis illius pœnitentis ſtatui propriis, denique percurrendo præcepta Decalogi & Eccleſiæ, ipſumque monère ut ſi aliquod peccatum omiſſum in memoriam redeat, illud accuſet in prima Confeſſione.

Dico 3°. Conſuetudinarius qui poſt obtentum abſolutionis beneficium diligenter adhibuit remedia præſcripta, & eſt notabiliter emendatus, licèt aliquoties relapſus fuerit, debet iterùm abſolvi. Idem à fortiori dicendum de recidivis.

Ratio eſt ; quia Confeſſarius jam non ex foliis, ſed ex fructibus poteſt formare judicium prudens de legitima ejus diſpoſitione, nimirùm fuiſſe priùs, & nunc ſincerum eſſe dolorem & propoſitum. Nec obſtant aliquot relapſus ; hi enim vel mutabilitati voluntatis, vel fragilitati, vel reliquiis antiquæ conſuetudinis nondùm penitùs amotæ, ſed tamen retractatæ & involuntariæ, magis adſcribendi ſunt, quàm malitiæ & defectui propoſiti : Et cùm hæc notabilis emendatio ſit effectus gratiæ ſacramentalis, ſpes eſt quòd per Sacramenti iterationem tandem integra & perfecta converſio obtinebitur. Et hæc eſt communis Confeſſariorum doctorum & timoratorum praxis.

Dixi : *Qui remedia præſcripta adhibuit, & eſt notabiliter emendatus* : Si ergo præſcripta remedia adhibuerit, ſed non ſit notabiliter emendatus, præſcriberem pro ſecunda vice remedia urgentiora, & iterùm abſolverem ; defectus enim veri propoſiti magis ex neglectu remediorum quàm ex multiplici relapſu dignoſcitur ; quia facilius eſt adhibere remedia, quàm abſtinere à peccato propter vehementem in illud propenſionem ex conſuetudine. Nec obſtat quòd remedia ſint etiam contraria conſuetudini ; non enim tam directè illi contrariantur quàm abſtinentia à peccato : Sic v. g. jejunare non tam directè contrariatur conſuetudini luxuriandi quàm abſtinere ab actibus luxuriæ. At verò ſi tertiò accedat, adhibitis quibuſdam remediis, ſed non emendatus notabiliter, differrem ad tempus abſolutionem, ſi non ut Judex, ſaltem ut medicus, ſcilicet ut gravitatem peccati magis apprehendat, & relapſus magis pertimeſcat ; aliquando enim contingit ut qui per plures abſolutiones non fuerunt emendati, abſolutionis denegatione territi corrigantur.

Petes 1°. Quæ remedia ſint præſcribenda conſuetudinariis & frequenter recidivis ?

R. generaliter eſſe præſcribenda remedia contraria malis habitibus ; quia contraria contrariis cu-

rantur : Sic luxurioſo præſcribendum eſt jejunium & aliæ corporis macerationes : Ebrioſo abſtinentia per aliquod tempus à vino vel cereviſia, præſertim quoties inebriabitur : Blaſphemo vel perjuro, quoties blaſphemabit vel pejerabit, quædam eleemoſyna, vel oratio, vel quid ſimile : Et ſic de cæteris. Omnibus verò præſcribenda eſt meditatio quatuor noviſſimorum, Paſſionis Chriſti, frequens oratio, invocatio Sanctorum, præſertim B. Virginis, Angeli Cuſtodis, frequentatio Sacramentorum, &c.

Petes 2°. Utrùm Conſuetudinarius teneatur Confeſſario interroganti fateri ſuam conſuetudinem?

R. affirmativè : Patet ex hac propoſitione damnata ab Innoc. XI. *Non tenemur Confeſſario interroganti, fateri peccati alicujus conſuetudinem.* Eſt 58.

Ratio; quia id eſt neceſſarium ut Confeſſarius cognoſcat ſtatum pœnitentis & varia peccata quæ ex conſuetudine tamquam ex cauſa voluntaria procedunt, & ſunt ex hoc capite imputabilia, atque ut poſſit congrua remedia præſcribere.

§. VII.

Quomodo Confeſſarius debeat ſe gerere cum moribundo inopinatè oppreſſo & ſenſibus externis deſtituto?

DUplex hîc occurrit quæſtio reſolvenda : Prima, an iſte moribundus ſit abſolvendus? Secunda, quomodo, an abſolutè vel conditionatè ſit abſolvendus?

SECTIO I.

Utrùm moribundus inopinatè oppreſſus & ſenſibus externis deſtitutus debeat abſolvi?

DIco 1°. Abſolvendus eſt moribundus qui priuſquam deſtitueretur ſenſibus, petiit Confeſſarium, aut aliquod aliud ſignum pœnitentiæ dedit

Digitized by Google

coram adſtante vel adſtantibus, qui per ſe vel per alios referant Confeſſario advenienti.

Eſt communis & certa in variis Conciliis & locis juris definita. Ratio eſt, quia petitio confeſſionis ſeu alia ſigna pœnitentiæ ſunt quædam confeſſio generalis & implicita ſeu virtualis, dum alia haberi non poteſt, & adſtantes ſunt interpretes per quos moribundus confitetur Sacerdoti præſenti. De Decreto Clementis VIII. quod poſſet opponi, dicam infrà dum de Confeſſione per litteras.

Dico 2°. Moribundus qui profeſſus eſt Religionem Chriſtianam, etſi nullum ſpeciale ſignum doloris dederit antequam privaretur ſenſibus, eſt abſolvendus.

Huic concluſioni contradicunt plures & graves Theologi: videtur tamen nunc communior.

Prob. auctoritate Aug. qui l. 1. de adulternis conjugiis c. 26. dicit Catechumenum qui ſubitò oppreſſus Baptiſmum petere non poteſt, eſſe baptiſandum, quia *etiamſi voluntas ejus incerta eſt, multò ſatius eſt nolenti dare quàm volenti negare.* Et c. 28. idem cenſet de Catechumeno qui *retinet adulterina conjugia.*: Et rationem addit: *Quis*, inquit, *novit utrùm fortaſſis adulterinæ carnis illecebrâ uſque ad Baptiſmum ſtatuerat detineri.* Et tandem concludit: *Quæ autem Baptiſmatis, eadem eſt reconciliationis cauſa, ſi fortè pœnitentem, finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipſos enim ex hac vita ſine arrha ſuæ pacis exire velle debet Mater Eccleſia.* Nihil videtur expreſſius pro concluſione noſtra.

Prob. rationibus. 1°. Si non liceret abſolvere moribundum in caſu concluſionis, ideò eſſet quia deeſt materia ſenſibilis, ſcilicet confeſſio doloroſa, ſine qua ſubſiſtere non poteſt Abſolutio ſacramentalis: Atqui hæc ratio nulla eſt: Ergo. Major eſt tota aut ſaltem præcipua ratio Adverſariorum. Prob. Min. Profeſſio Vitæ chriſtianæ conjuncta cum ſtatu morbi, eſt quædam confeſſio generalis

& implicita, quia nullus eſt aut vix ullus inter Fideles, qui inſtante morte non velit confiteri & chriſtianè mori. Conf. Si iſte moribundus petiiſſet Confeſſarium, cenſeretur ſufficienter confeſſus ad recipiendam abſolutionem, ut omnes fatentur ex prima concluſione: Atqui qui vitam chriſtianam profeſſus eſt, cenſetur pariter petere in morte Confeſſarium, ut mox dicebam: Ergo ſicut petitio formalis facit, ut in primo iſta confeſſio generalis & implicita ſit ſenſibilis; petitio virtualis ſeu profeſſio vitæ chriſtianæ conjuncta morbo idem facit in ſecundo.

2°. Licitum eſt uti materiâ dubiâ in adminiſtratione Sacramentorum, quando certa haberi non poteſt & urget neceſſitas: Atqui in caſu concluſionis materia ſenſibilis, ſcilicet confeſſio dolorosa, eſt dubia: Ergo ſuper illam poteſt proferri abſolutio ſacramentalis. Major eſt certa & communiter admittitur, quia cùm Sacramenta ſint propter homines, melius eſt Sacramentum exponere periculo nullitatis quàm animam æternæ damnationi. Prob. Min. tùm ex dictis, tùm quia dubium eſt an omnes hujus moribundi motus corporales, gemitus, ſuſpiria, intuitus fixus, aſpirationes, ſint in hoc ſtatu ſigna quibus vellet indicare ſuum confeſſionis deſiderium & ſuam contritionem: Sic enim non ſemel contigiſſe narrant Marchantius, Decoq, Gabriel à S. Vincentio, &c. Ergo materia ſenſibilis ſeu confeſſio doloroſa eſt dubia.

Petes utrùm moribundus in caſu, tàm adſtantibus quàm Confeſſario ignotus, nec ullum habens apud ſe Religionis indicium, ſit abſolvendus?

R. hunc caſum videri valdè dubium, nec dubito quin plures qui concluſionem noſtram ſuſtinent, negabunt hunc ignotum eſſe abſolvendum: Attamen quia non eſt certum non eſſe Chriſtianum, & indè neque certum quòd motus ejus corporales non ſint ſigna quibus vellet ſignificare ſuum deſiderium, & indè naſcitur aliquod dubium de materia,

materia, non auderem condemnare qui illum abſolveret; ſicut non foret condemnandus qui in neceſſitate baptizaret in quocumque liquore, de quo dici poteſt, fortè eſt aqua.

Sectio II.

Utrùm iſte moribundus de quo Sectione præced. ſit abſolvendus abſolutè vel conditionatè?

Quæſtio non ità pridem orta eſt in Academia Lovanienſi, an ſit valida hæc abſolutionis forma, *abſolvo te ſi ſis diſpoſitus*, quam hujus celebris Academiæ alumni ut plurimùm reſolvunt negativè.

Suppono ut certum extrà caſum neceſſitatis non eſſe licitum uti hâc formâ conditionatâ, *Abſolvo te ſi ſis diſpoſitus*; tùm quia non fert uſus & praxis Eccleſiæ; tùm quia præberetur occaſio Confeſſariis abſolvendi quemlibet, quantumvis ſceleſtum, conſuetudinarium, verſantem in occaſione proxima, imò & apertè indiſpoſitum, abſque periculo Sacrilegii ex hac parte, ſicque peſſum iret diſciplina eccleſiaſtica in contemptum Sacramenti & perniciem animarum. Hoc ſuppoſito

Dico 1°. Abſolutio data ſub conditione, *ſi ſis diſpoſitus*, eſt valida.

Eſt longè communior, & ut arbitror extrà Academiam Lovanienſem communiſſima: quod enim opponitur ex Theologia morali Illuſtriſſimi Genetti non ſpectat validum, ſed licitum.

Prob. 1°. Abſolvens ſub hac conditione, *ſi ſis diſpoſitus*, abſolvit abſolutè, nec ſuſpenditur effectus Sacramenti; purificatâ enim conditione quæ eſt de præſenti, forma conditionata tranſit in abſolutam, ut contingit in omnibus propoſitionibus ſub conditione de præſenti: Atqui abſolvens abſolutè, validè abſolvit: Ergo.

Prob. 2°. Evertendo fundamentum Adverſariorum. Si eſſet invalida hæc abſolutio, ideò eſſet, quia non foret judicialis, qualis debet eſſe ex inſtitutione Chriſti, qui hoc Sacramentum per modum actûs judicialis, inſtituit, ſicut ſi Judex fo-

renſis diceret : *Adjudico domum Petro, ſi illius ſit*, ſeu *ſi jus ad illam habeat*; non foret judicium validum ; quia ſupponeret id de quo quæritur & de quo debet judicare : Atqui hæc & ratio & paritas nulla eſt : Ergo. Major eſt totum fundamentum adverſæ ſententiæ.

Prob. Minor multipliciter. 1°. Hæc propoſitio, *Abſolvo te ſi ſis diſpoſitus*, duo importat omninò diſparata : Primum membrum, *abſolvo te*, importat actum judicialem quo miniſter quantùm in ſe poteſt, abſolvit pœnitentem à peccatis : Secundum membrum, *ſi ſis diſpoſitus*, importat dubium miniſtri de diſpoſitione pœnitentis & ejus intentionem non abſolvendi, ſi non ſit diſpoſitus. Hæc autem duo ſunt omninò diſparata, ut patet ; conſequenter unum non contradicit alteri, nec illud vitiat aut deſtruit. Conf. 1°. Intentio non abſolvendi Petrum ſi non ſit diſpoſitus, non deſtruit intentionem ipſum abſolvendi ſi ſit diſpoſitus : Ergo neque hæc intentio conditionata expreſſa cum forma, illam aut actum judicialem deſtruit. Conf. 2°. Quando dico, *Si non es baptiſatus, te baptiſo*, hæc propoſitio conditionata duo diſparata importat, nec conditio pertinet ad formam Baptiſmi nec eſt pars illius, alioquin forma Baptiſmi effectiva gratiæ, eſſet ab Eccleſia à qua eſt iſta conditio, quod nullus admittit : Ergo ſimiliter cùm dico, *ſi ſis diſpoſitus, te abſolvo*, conditio expreſſa non pertinet ad formam pœnitentiæ, nec eſt pars illius, proindèque remanet forma judicialis, perindè ac ſi hæc conditio non exprimeretur.

Prob. 2°. eadem Min. Ideò Sententia Judicis forenſis prolata ſub hac conditione, *Adjudico domum Petro, ſi jus ad illam habeat*, eſt invalida & nulla, quia Judex forenſis non eſt inſtitutus ut conferat jus uni litigantium, ſed ut illud declaret, & propter hoc litigantes ipſum adeunt, idque ab eo petunt ; undè ſi id non declaret, ſed ſupponat, nihil efficit & ejus ſententia eſt nulla. At Judex ſacramentalis non eſt inſtitutus ut de-

claret pœnitenti ejus diſpoſitiones, neque id petit pœnitens, ſed ut ſignificet & conferat gratiam remiſſivam peccatorum, quam ſignificat & confert, non obſtante conditione *ſi ſis diſpoſitus.*

Conf. Dum Judex forenſis dicit, *Adjudico domum Petro, ſi jus ad illam habeat*, nullus cognoſcit an ſubſiſtat conditio; non Judex, non litigantes, ſicque ſententia eſt inefficax & nulla, reſque in eo ſtatu remanet in quo erat anteà: At dum Confeſſarius dicit, *Abſolvo te, ſi ſis diſpoſitus*, licèt nec ipſe, nec pœnitens cognoſcat an ſubſiſtat conditio, novit tamen principalis abſolvens, nempè Chriſtus, qui per miniſterium Sacerdotis confert principaliter gratiam remiſſivam peccatorum, ſi conditio, quam novit, ſubſiſtat. Non ergo ideò ſententia forenſis eſt invalida præcisè, quia eſt conditionata, ſed quia veritas ſub conditione expreſſa eſt incerta & ignota judici, & partibus ad quas dirigitur: quod non currit in ſententia ſacramentali conditionata, quæ non dirigitur ad notitiam pœnitentis, & cujus conditio nota eſt principali abſolventi. Hæc & alia proferunt, qui diſputant contrà Lovanienſes.

At dices: Numquid Confeſſarius debet judicare de diſpoſitione pœnitentis?

R. equidem debet judicare de diſpoſitione pœnitentis non ſolùm quoad contritionem & propoſitum, ſed etiam quoad plura alia, ut quòd vivat, quòd ſit baptiſatus, &c. Si hæc ſint dubia & incerta: Debet, inquam, de iſtis omnibus judicare, ut licitè abſolvat, ſed non ut validè abſolvat; quamvis enim de diſpoſitionibus non judicet, imò judicet non eſſe diſpoſitiones, ſi tamen abſolvat, verè erit pœnitens abſolutus, ſi ſit diſpoſitus: Quando ergo de diſpoſitionibus non poteſt judicare, quia omninò ſunt incertæ & ignotæ, nec manifeſtari poſſunt, ad id non tenetur: Et tamen ſi ſecundùm mentem Matris Eccleſiæ in neceſſitate debeat abſolvere, apponit conditionem, ut ſalvet reverentiam debitam Sacramento.

Plura non addo, quia convulſo adverſæ Sententiæ fundamento, nihil eſt quod reponatur.

Dico 2°. Videtur licitum in caſu neceſſitatis abſolvere ſub hac conditione mente retenta, *ſi ſis diſpoſitus.*

Ratio eſt 1°. Quia abſolutio ſub hac conditione mentali nullibi videtur improbata ab Eccleſia. 2°. De ejus validitate non eſt dubium, cùm, ut audio, controverſia orta Lovanii non ſit de conditione mente retenta, ſed verbis expreſſa in forma. 3°. Hanc eſſe licitam communiter docent Theologi. Denique ratio ſuadet eſſe adhibendam in caſu neceſſitatis, quandò dignoſci non poteſt diſpoſitio pœnitentis, ne ſcilicet Sacramentum exponatur periculo nullitatis & irreverentiæ.

Quantùm verò ad expreſſionem hujus conditionis in verbis formæ, utrùm ſit licita? Hæret hîc mihi calamus. Ex una parte, 1°. Non videtur quòd ullus SS. Patrum, aut Eccleſia unquam in aliquo Concilio, aut Rituali illam formam probaverit, ſeu etiam illius mentionem fecerit, licèt ſæpè minimas Sacramentorum cæremonias aſſignet, & quomodo Sacramentum Pœnitentiæ ſit moribundis adminiſtrandum inſtruat; cùm tamen conditionatam formam pro Baptiſmo & Extrema-Unctione in certis caſibus admittat. 2°. Quia ab aliquot annis acriter validitas formæ ſic conditionatæ impugnatur in Academia Lovanienſi, ex quo quidam inferunt reddi dubiam hanc formam; illicitum eſt autem in Sacramentis conferendis uti formâ dubiâ, relictâ certâ, ut conſtat ex Propoſitione damnata ab Innoc. XI.

Reſpondent alii ad primum, innumeros Theologos omnium nationum, Italos, Gallos, Germanos, Hiſpanos, Belgas, &c. hanc formam conditionatam docere ut licitam, & uſurpari ſolitam; non quidem de illa ex profeſſo tractando, hoc eſt diſcutiendo rationes pro & contrà, ſed dum occaſio ſe offert, eam ut certam & indubitatam aſſerendo, eamque in quorumdam Epiſco-

Digitized by Google

porum Decretis tradi : Ex quo inferunt eam ab Eccleſia ſaltem tacitè probari.

Reſpondent ad ſecundum, aliquos Theologos unius tantùm Univerſitatis, etſi celebris, non eſſe ſufficientis ponderis ut inducant dubium in Theologia contrà communiſſimam & receptiſſimam aliorum Theologorum omnium nationum ſententiam, maximè ſi eorum fundamentum ſit ſolidè impugnatum. Cæterùm cùm conditio mente retenta æquivaleat verbis expreſſæ, & in caſu ſufficiat, neque de validitate formæ ſub hac conditione mentali ſit controverſia, non eſt cur ſine neceſſitate, formæ verbis conditionatæ, in praxi obſtinatè inſiſtamus.

§. VIII.

Quid debeat agere Confeſſarius quando errorem in confeſſione commiſit?

DIco 1°. Si ex errore Confeſſarii invalidum ſit Sacramentum, ut ſi formam non protulit, ſi abſolvit ſine intentione, aut juriſdictione, aut indiſpoſitum, &c. tenetur, ſecluſo ſcandalo, monere pœnitentem in confeſſione ſequenti, ſi redierit : Si autem non redierit, & urgeat neceſſitas, tenetur monere extrà confeſſionem, petitâ priùs & obtentâ illius licentiâ loquendi de auditis in confeſſione; idque cum gravi ſuo incommodo, ſi error fuit graviter culpabilis, secùs ſi leviter, aut nullatenùs fuit culpabilis. Quòd ſi nec redeat pœnitens, nec extrà confeſſionem velit dare licentiam, Confeſſarius de errore, ſi culpabilis fuit, pœnitentiam agat, rem Deo commendet & quieſcat, quia functus eſt munere ſuo, quantùm debuit & potuit.

Explicantur ſingula. Dixi 1°. *Secluſo ſcandalo* : Quia ſi Confeſſarius præſentiat ex monitione, etiam in confeſſione, graviter commovendum pœnitentem, & indè fieri odioſum Sacramentum, ſivè culpabiliter ſivè inculpabiliter erraverit, taceat & relinquat pœnitentem in bona fide, niſi urgeat

periculum mortis, & prævideatur pœnitens moriturus in ſtatu peccati, tunc enim obtentâ licentiâ monendus eſt tum propter extremam neceſſitatem, tum quia in moribundo non eſt natum ſequi ſcandalum ex monitione.

Dixi 2°. *Teneri monere etiam extrà confeſſionem, ſi neceſſitas urgeat*, ut ſi pœnitens defectu abſolutionis ſit diù manſurus in ſtatu peccati mortalis: aut quod urgentius eſt, ſi ſit in eo ſtatu moriturus: *Idque cum gravi damno, ſi error fuit graviter culpabilis*: Quia recta ratio poſtulat, ut qui ex culpa gravi grave damnum intulit, illud reſarciat, etiamſi inde grave damnum patiatur. Undè in primo caſu teneretur, v. g. conficere aliquot leucas, non tamen viginti aut triginta, quia cenſetur gravius; ad id autem teneretur in ſecundo caſu, quia eſt extrema neceſſitas.

Dixi 3°. *Secùs ſi leviter, aut nullatenùs error fuit culpabilis*: quia nemo tenetur cum gravi ſuo incommodo ſubvenire alterius nocumento, quod ſine ſua culpa, aut ſine gravi accidit. Si tamen urgeret dicta extrema neceſſitas, teneretur monere cum aliquo ſaltem ſuo incommodo.

Ex his inferes quòd ſi abſit utraque neceſſitas, puta ſi moraliter certum ſit quòd pœnitens iterùm & brevì confitebitur, & ideò à præcedentibus peccatis indirectè abſolvetur, non teneatur confeſſarius ipſum monere niſi in confeſſione, ſi redeat: Quia ex monitione extra confeſſionem ſequitur ſemper aliquod ſcandalum in pœnitente, & magna verecundia, ac infamia quædam in Confeſſario, ut rectè advertit Nugno hîc a. 4. dub. 5. Pœnitens autem propter bonam fidem excuſatur ab integritate materiali Confeſſionis ſecuturæ, in qua ſperatur juſtificandus.

Dico 2°. Si ex errore ſivè culpabili, ſivè inculpabili Confeſſarii pœnitens exponatur periculo proximo peccandi, v. g. quia non fuit monitus de occaſione proxima deſerenda, in qua ideò putat poſſe remanere, quantumvis ſit validum Sa-

Digitized by Google

cramentum; videtur eodem modo loquendum ac in præcedenti concluſione propter eaſdem rationes. Idem propter idem ſi omiſerit injungere reſtitutionem neceſſariam, aut dixerit non eſſe faciendam. An autem ſi in hoc caſu monere non poſſit pœnitentem, teneatur loco ejus reſtituere? Reſpondimus negativè, ubi agitur de pura omiſſione, etſi culpabili, Diſſ. 8. de jure a. 13. vide.

Dico 3°. Si ex errore Confeſſarii non ſit invalidum Sacramentum, nec ſequatur in pœnitente periculum proximum peccandi, nec damnum reſpectu tertii, ſed tantùm præjudicium directæ remiſſioni aliquorum peccatorum, putà quia omiſit, etiamſi culpabiliter, interrogare peccatorum ſpecies, numerum, circumſtantias, &c. tenetur quidem, ut ſalvetur in quantùm poteſt integritas materialis confeſſionis, monere pœnitentem in confeſſione ſi redeat, & poſſit fieri abſque inconvenienti, quale eſſet, ſi ex refricata alicujus peccati memoria pœnitens magno rubore afficeretur, & indè haberet exoſum Sacramentum, ut facilè contingit in mulieribus circà peccata carnis. Extrà confeſſionem autem, ſecundùm communiorem & nobis veriorem ſententiam, non tenetur monere, quia judicium ſacramentale eſt jam validè finitum, nec pœnitenti ullum eſt indè periculum ſalutis, cùm ſupponatur in gratia, & ab omnibus peccatis ſaltem indirectè abſolutus: Ex monitione autem extrà confeſſionem ſemper natum eſt ſequi, ut jam diximus, ſcandalum in Pœnitente, & in Confeſſario magna verecundia, & quædam infamia.

Dico 4°. Si Confeſſarius abſolverit Pœnitentem à cenſura à qua abſolvere non poterat, & pœnitens ignoret ſe cenſurâ innodatum, Confeſſarius poteſt obtentâ facultate ipſum neſcientem aut abſentem abſolvere, quia abſolutio à cenſura non exigit præſentiam abſolvendi, ſicut abſolutio ſacramentalis à peccatis, niſi fortè facultas eſſet reſtrictè conceſſa ad abſolvendum in confeſſione tantùm, quo caſu deberet ipſum monere ſecluſo ſcandalo, ut ante.

DISSERTATIO VI.

De Qualitate Confeſſionis.

D. Th. Suppl. Q. 9.

ARTICULUS I.

De Integritate Confeſſionis.

§. I.

Utrùm Confeſſio debeat eſſe integra?

DUplex diſtinguitur Confeſſionis integritas, una materialis, altera formalis. Materialis eſt quando Pœnitens confitetur quidquid per ſe loquendo eſt Confeſſioni obnoxium, omnia ſcilicet & ſingula peccata poſt Baptiſmum commiſſa, nondùm debitè confeſſa, quoad numerum, ſpeciem & circumſtantias ſpeciem mutantes, nullum omittendo. Formalis eſt quando confitetur omnia quæ hîc & nunc confiteri poteſt & debet, licèt aliqua omittat ex juſta cauſa.

Supp. q. 9. a. 2. o. Dico 1°. Integritas formalis eſt Jure divino neceſſaria ad validitatem Confeſſionis: Ità ut Pœnitens in tantùm teneatur uni & eidem Confeſſario confiteri omnia & ſingula peccata quoad numerum, ſpeciem infimam & circumſtantias mutantes ſpeciem, in quantùm aliqua juſta cauſa non excuſat.

Eſt de fide deciſa in Concilio Florentino, Lateranenſi & præſertim in Tridentino ſeſſ. 14. cap. 5. & can. 7.

Prob. inſuper. 1°. Confeſſio eſt Jure divino medium neceſſarium ad remiſſionem quorumcumque peccatorum, ut patet ex præcedentibus: Ergo quæcumque ſunt confitenda. * 2°. Confeſſarius eſt medicus ſpiritualis in hoc Sacramento, proindè debent ipſi aperiri peccata, ſicut medico corpo-

** ibid.*

rali morbi : Atqui medicus corporalis non debet tantùm cognoſcere unum morbum, ſed etiam totam habitudinem ipſius infirmi, eò quòd unus morbus ex adjunctione alterius aggravatur, & medicina quæ uni morbo competeret, alteri noceret: Ergo ſimiliter medicus ſpiritualis cognoſcere debet omnia peccata, quippè quorum unum pariter aggravatur ex adjunctione alterius, & id quod uni peccato eſſet conveniens medicina, alteri incentivum præſtare poſſet, cùm quandoque quis contrariis peccatis ſit infectus. 3°. Confeſſarius eſt non ſolùm medicus, ſed & Judex pœnitentis: Atqui Judex non poteſt rectè ferre ſententiam niſi causâ integrè cognitâ, & eam non poteſt in hoc foro integrè cognoſcere niſi per Confeſſionem omnium peccatorum : Ergo. Has duas poſtremas rationes tangit Concilium Trid.

Dico 2°. Materialis integritas non eſt ſemper neceſſaria ad validitatem & fructum confeſſionis; ità ut pœnitens poſſit aliquando ex juſta cauſa omittere aliquod peccatum mortale in confeſſione, ſtante ejus valore & fructu.

Eſt communis & traditur à Trid. loco cit. his verbis : „ Reliqua autem peccata quæ diligenter „ cogitanti non occurrunt in univerſum eâdem „ confeſſione incluſa eſſe intelligantur, pro qui- „ bus fideliter cum Propheta dicimus, ab occul- „ tis meis munda me Domine." Eadem autem eſt ratio de aliis juſtis cauſis, de quibus modò, ac de oblivione.

Prob. Præceptum Chriſti de integritate confeſſionis eſt poſitivum : Ergo non eſt dubium quin poſſint dari certi caſus in quibus ab hoc præcepto totaliter adimplendo eximatur pœnitens. Conf. Confeſſio integra eſt actus humanus : Ergo debet eſſe moraliter poſſibilis, nec repugnare aliis præceptis majoribus quæ poſſunt occurrere, quale eſt, v. g. præceptum charitatis ; quod enim propter charitatem eſt inſtitutum, non debet contrà charitatem exerceri.

Digitized by Google

Jam de cauſis excuſantibus. Cauſæ autem excuſantes ab integritate materiali confeſſionis, omnes reducuntur ad impotentiam phyſicam vel moralem.

Impotentia Phyſica.

PRimò. Pœnitens infirmus, ſi inceptâ confeſſione, ſeu antè illam, petito Confeſſario, ei deficiat loquela, ſtatim eſt abſolvendus. Similiter ſi timeatur ne ſubitò moriatur, aut mente vel ſenſibus deſtituatur, audito uno vel altero peccato, abſolvatur.

2°. Si ſit ſurdus aut mutus, vel idiomatis ignarus, dum urget præceptum aut neceſſitas aliqua confitendi, exprimat peccata prout moraliter poteſt, & abſolvatur.

3°. Si inſtante naufragio, incendio, pugnâ, timeatur mors, periclitantes breviter confiteantur aliquod peccatum, & abſolvantur ſinguli ſeorſim, ſi res patiatur moram; ſi non, aliquod ſignum pœnitentiæ & confeſſionis exteriùs oſtendant, ut tunſione pectoris, genuflexione, &c. & elicito actu contritionis, omnes abſolvantur ſub hac forma: Ego vos abſolvo à peccatis veſtris.

4°. Oblivio naturalis & inculpabilis, de qua Tridentinum ſuprà, quando nempè quis adhibitâ ſufficienti diligentiâ non recordatur alicujus peccati.

5°. Ignorantia invincibilis obligationis confitendi aliquod peccatum: Poteſt enim contingere ut quis vincibiliter ignoret id quod facit eſſe peccatum, & ideò peccet faciendo, invincibiliter tamen ignoret illud eſſe neceſſariò confitendum, ideòque non peccet tacendo: 1°. Quia peccata ſæpè ſunt contrà jus naturæ, quod difficiliùs ignoratur; obligatio autem confitendi eſt juris poſitivi, quod faciliùs ignoratur. 2°. Quia peccatum ex ignorantia, licèt culpabili, commiſſum, quaſi non eſſet peccatum, mali ſpeciem non relinquit, ſicut illud quod ſcienter commiſſum eſt: undè fieri po-

teſt, ut etiam poſt diligens examen non occurrat. Hinc colliges pueros, ruſticos, rudes, &c. qui bonâ fide in prioribus confeſſionibus ſic aliquod peccatum omiſerunt, non ſemper eſſe cogendos ad confeſſionem generalem, maximè ſi ſit ipſis gravis & difficilis, aut timeatur aliquod nocumentum, ſed ſufficere plerumque ut inſtruantur, & peccatum omiſſum confiteantur.

Impotentia moralis.

Eſt quandocumque ex confeſſione integra imminet grave damnum, tàm ſpirituale quàm corporale, ſivè ipſi pœnitenti, ſivè Confeſſario, ſivè alteri tertio; cenſetur enim moraliter fieri non poſſe, quod ſine gravi damno ſui vel proximi fieri non poteſt: Præceptum autem poſitivum de integritate materiali confeſſionis non obligat ad moraliter impoſſibile, ſeu ad id quod ſine gravi damno fieri non poteſt, ut jam dixi.

Damnum ipſius pœnitentis, ut ſi fundatè timeat ne Confeſſarius revelet ſuam Confeſſionem, aut ne confitendo ipſi quædam peccata carnalia, ab eo ſollicitetur ad turpia. Item ſi ob ſuam fragilitatem veretur ne ſi diutiùs hæreat in examine peccatorum carnalium, iis iterùm conſentiat; tunc enim poteſt obiter illa peccata examinare, & Confeſſarius obiter interrogare, ne pœnitenti infirmo ſit occaſio ſcandali. Item ſi pœnitens ſit moroſus & nimiùm ſcrupuloſus in accuſandis & explicandis ſuis peccatis; cùm enim ſit ibi magna difficultas Confeſſionis, timeatur damnum pœnitentis & ne fiat illi Confeſſio odioſa, poteſt prudens Confeſſarius, quando è re judicaverit pro bono pœnitentis, abrumpere Confeſſionem & abſolvere.

Damnum Confeſſarii, ut ſi ex Confeſſione integra ipſi immineat mors vel morbus, ut tempore peſtis, vel quia ipſum inſequitur hoſtis, aut imminet incendium vel naufragium; tunc enim au-

Digitized by Google

dito uno vel altero peccato poteſt abſolvere. Item ſi timeat ne auditio certi peccati ſit ſibi occaſio ſcandali, & non ſit alterius Confeſſarii copia.

Damnum tertii, ut ſi ſit periculum ne Confeſſarius utatur ſcientiâ Confeſſionis in damnum ſpirituale vel temporale alterius. Item ſi Confeſſarius non poſſit peccatum ſuum confiteri niſi frangendo ſigillum Confeſſionis quam audivit.

Obſervanda circà prædictas cauſas.

OBſervandum 1°. Ut in his caſibus licitè fiat celatio peccati, hæc quatuor debere concurrere. Primum, quòd periculum ſcandali, vel damni, vel impotentiæ ſit grave & benè fundatum. Secundum, quòd non poſſit haberi alius Confeſſarius cui abſque periculo ſeu damno poſſit pœnitens integrè confiteri. Tertium, quòd Confeſſio non poſſit commodè differri, puta quia urget præceptum Confeſſionis ſeu Communionis annuæ, vel quia non poteſt omitti Miſſa ſeu Communio ſine ſcandalo, vel etiamſi pœnitens peccato mortali gravatus deberet diù à Confeſſione abſtinere. Quartum, quòd illud vel illa ſola peccata omittat, quæ judicaverit illi periculo vitando neceſſaria: Undè ſi timeat damnum ex Confeſſione fornicationis & non intentionis, accuſet intentionem, omiſſo actu externo.

Obſervandum 2°. Peccata ex juſta cauſa celata, ceſſante cauſâ, debere accuſari in ſequenti Confeſſione, ut ſatisfiat præcepto divino de Confeſſione omnium peccatorum mortalium; non tamen ſtatim, nec ut videtur, in rigore ante finem anni, quia per priorem Confeſſionem ſatisfecit Præcepto Eccleſiaſtico de Confeſſione annua.

§. II.

Utrùm complicis, aut alterius tertii, qui ſit objectum peccati confitendi, infamia apud ſolum Confeſſarium excuſet ab integritate materiali Confeſſionis?

DUplex ex titulo eſt quæſtio. Prima de complice, ſeu de eo qui fuit particeps criminis accuſandi, ut ſi pœnitens concubuerit cum ſorore nota Confeſſario. Altera de eo qui non eſt complex, ſed objectum peccati confitendi, ut ſi pœnitens ſororem innuptam prægnantem & notam Confeſſario occiderit, vel ſi crimina gravia & vera objecerit parentibus Confeſſario notis. Prima quæſtio facilis, ſecunda eſt difficilior.

Suppono neminem ob propriam infamiam apud ſolum Confeſſarium eximi ab integritate materiali Confeſſionis, quia hæc infamia eſt ex inſtitutione Chriſti annexa Confeſſioni faciendæ Sacerdoti.

Dico 1o. Infamia complicis apud ſolum Confeſſarium non excuſat ab integritate materiali Confeſſionis.

Ità expreſsè S. Th. opuſc. 12. ad Lectorem Biſuntinum. Ità etiam S. Bonaventura, S. Raymundus, S. Antoninus, Alenſis, & communiter Theologi.

Ratio eſt, quia complex, voluntariè participando crimini & ſe ejus circumſtantiam conſtituendo, interpretativè conſenſit ſui manifeſtationi apud Confeſſarium, cui ſciebat hoc peccatum eſſe in ſpecie declarandum, nec poſſe ſine ſui manifeſtatione declarari: Nullam ergo injuriam facit illi pœnitens, qui ad integritatem ſuæ Confeſſionis & judicii ſacramentalis illum manifeſtat Confeſſario; ſcienti enim & volenti non fit injuria. Magis adhuc conſtabit hæc concluſio ex ſequenti.

Si tamen pœnitens poſſit facilè & commodè

confiteri alteri Confeſſario cui complex ſit ignotus, ad id tenetur, ut docet Auctor. Dixi, *ſi facilè & commodè*; non enim videtur ad id teneri cum ſuo incommodo. Undè non puto quòd teneatur conficere aliquot leucas ut quærat alium, imò nec præſentem alium adire, ſi habeat Confeſſarium ordinarium, quem nonniſi ægrè & incommodè mutare poteſt: Ex eodem ſemper principio quòd complex cenſendus ſit in id conſenſiſſe, & quia alioquin ſequeretur quòd Parochus cui apprimè noti ſunt omnes ſui Parochiani, vix ullum ex eis poſſet audire. Idem dic de quolibet alio Confeſſario cui innoteſcunt omnes incolæ alicujus loci. Hoc autem videtur inconveniens & contrarium praxi etiam timoratorum.

Dico 2°. Infamia apud ſolum Confeſſarium alterius non complicis, ſed qui eſt objectum peccati, probabiliùs non eximit ab integritate materiali Confeſſionis. Eſt plurium contrà plures.

Prob. 1°. Chriſtus inſtituit Confeſſionem per modum veri judicii: Atqui in judicio humano hoc ipſo quo accuſator poteſt & debet accuſare reum, pariter poteſt & debet declarare circumſtantias quas requirit integritas judicii, etſi indè ſequatur quædam alterius infamia: Sic Judex forenſis inquirit de ſtupro vi illato Moniali aut ingenuæ puellæ, etſi indè ſequatur aliqua illius infamia; Ergo ſimiliter pœnitens qui eſt ſui accuſator in Confeſſione.

Prob. 2°. Si pœnitens non poſſet nec deberet revelare crimen alterius, quod eſt ſui peccati objectum, ideò eſſet, quia iſte alter infamaretur, fieretque ipſi ideò injuria: Atqui ratio nulla eſt: Ergo. Prob. Min. Licitum eſt revelare viro prudenti crimen alterius, ubi id meum vel proximi grave commodum poſtulat, puta ad capiendum conſilium, ad conſolationem quærendam, ad vitandum peccatum vel grave detrimentum corporale; Hâc ſcilicet ratione quòd non tenear alterius famæ conſulere cum tanto mei vel proximi incommodo;

ità ut tunc non ſit diffamatio formalis & injuſta, ſed materialis & juſta: Ità docent omnes Theologi. Atqui grave commodum tùm meum cùm ſacramentalis judicii exigit ut revelem in Confeſſione objectum peccati mei, ſine quo non poſſum integrè confiteri, iſtudque commodum æquivalet pluribus aliis propter quæ Theologi communiter cenſent licitum eſſe revelare crimen alterius, ut conſideranti patebit, & eò potiſſimùm quòd ibi ſecretum ſit maximum & infamia quaſi nulla: Ergo. Si autem licitè poſſim, teneor, quia urget obligatio confitendi integrè.

Obſervandum tamen pœnitentem in caſu hujus ſecundæ concluſionis, majorem cautelam debere adhibere, atque ſtrictiùs & cum aliquo ſuo incommodo teneri quærere Confeſſarium cui ignotus ſit alter iſte tertius, quàm in caſu primæ concluſionis; quia iſte tertius non complex non conſenſit interpretativè ſui manifeſtationi, ſicut complex.

Dices: Grave damnum tertiæ perſonæ excuſat ab integritate Confeſſionis, ut dictum eſt ſuprà: Atqui hîc ex integritate Confeſſionis oriretur grave damnum in fama proximi: Ergo.

R. D. Maj. Grave damnum tertii quòd oritur per accidens & extrinſecè ex integritate Confeſſionis, puta quia Confeſſarius revelaret crimen confeſſum, excuſat, &c. C. Maj. Grave damnum quod oritur per ſe & intrinſecè ex integritate confeſſionis, quale eſt illud de quo in objectione, N. Aliàs ſequeretur quòd non tenerer confiteri peccatum meum.

Inſt. Non teneor confiteri per interpretem, ne me infamem: Ergo nec teneor confiteri certum peccatum, ne infamem proximum.

R. D. Ant. Non teneor confiteri per interpretem, ne me infamem præcisè, N. Et quia ex vi præcepti Confeſſionis nonniſi ſolus ſoli Sacerdoti teneor confiteri, ut patet ex praxi Eccleſiæ & Canonibus Concilii Later. & Trid. C. De hoc caſu infrà.

Digitized by Google

§. III.

Utrùm ad integritatem Confeſſionis neceſſariò debeant accuſari circumſtantiæ notabiliter aggravantes intrà eandem ſpeciem ?

SUppono 1°. ex Tract. de Act. hum. Diſſ. 4. a. 2. §. 2. circumſtantias, alias eſſe mutantes ſpeciem, ut furari in loco ſacro ; alias eſſe notabiliter aggravantes intrà eandem ſpeciem, ut furari mille aureos ; alias leviter tantùm aggravantes, ut furari triginta aſſes, poſito quòd materia ſufficiens peccati mortalis ſint viginti quinque aſſes ; alias tandem impertinentes, ut furari manu dextrâ vel ſiniſtrâ.

Suppono 2°. Circumſtantias mutantes ſpeciem neceſſariò eſſe exprimendas, ut patet ex huc uſque dictis ; leviter aggravantes non eſſe neceſſariò confitendas, tùm quia id eſt ferè impoſſibile, tùm quia leviter variant judicium Confeſſarii, ſicque tenent omnes communiter ; impertinentes autem nullo modo eſſe exprimendas. Difficultas ergo reſtat de ſolis circumſtantiis aggravantibus notabiliter intrà eandem ſpeciem.

Ad dignoſcendas circumſtantias notabiliter aggravantes intrà eandem ſpeciem, aſſignatur hæc regula. In materia quantitativa ſeu quæ conſiſtit in numero, pondere & menſura : Cenſetur circumſtantia notabiliter aggravans, quando ſeorſim ſumpta & ab actu ſeparata, ſufficeret ad peccatum mortale, ut qui furaretur quinquaginta aſſes, ſuppoſito quòd viginti quinque ſufficiant ad peccatum mortale. In aliis verò materiis cenſetur notabiliter aggravans, quando notabiliter excedit modum ordinarium peccandi in hujuſmodi materiis, ut ſi quis totam noctem tranſigeret in impudicitiis cum muliere ; ſi quis per menſes & annos perſeveraret in odio fraterno, ſi inimicum occideret membratim concidendo, aut in occiſum iterùm ſæviret, &c. Si neutrum ex his occurrat, cenſetur leviter aggravans, puta quòd fur ſurri-

ſurripiat triginta aſſes, quòd poſt rixam quis iratus aliquantulo tempore in odio permanſerit, &c.

Sententiæ negantis Patroni concedunt quòd ſit accuſanda circumſtantia notabiliter aggravans, ſi importet cenſuram aut reſervationem; item ſi ſit neceſſaria ut Confeſſarius cognoſcat diſpoſitionem pœnitentis. Eſt ergo controverſia utrùm, his etiam ſecluſis, ſit neceſſariò exprimenda: Alii negant, alii affirmant.

Dico 1°. Probabile eſt circumſtantias notabiliter aggravantes non eſſe neceſſariò confitendas.

Prob. 1°. Ex numero & auctoritate Doctorum, qui illam ſententiam tenent. Pro ea citantur omnium Princeps Doctor Angelicus in 4. d. 16. q. 3. a. 2. q. 5. & Opuſc. 12. ad Lectorem Biſuntinum; textus referam inter objectiones, S. Bonaventura, S. Antoninus, Scotus, Durandus, Paludanus, Sylveſter, Angelus, Navarrus, Joannes Medina, Vaſques, Valentia, Toletus, Becanus, Delugo, Leſſius, Bonacina, Baſſæus, Pontius & alii plures, ex quibus hæc ſententia fit probabilis ſaltem probabilitate extrinſecâ.

Prob. 2°. Cùm Confeſſio jam ſit ex ſe ſatis oneroſa, non debet gravari majore onere, qualis eſt obligatio confitendi circumſtantias notabiliter aggravantes ſine aperto Præcepto divino vel eccleſiaſtico: Neutrum aſſignari poteſt: Non divinum; ubi enim in Scriptura vel Traditione? Non eccleſiaſticum; de hac obligatione ſilent Concilia, præſertim Tridentinum, ut patebit modò, quamvis hanc materiam ad amuſſim expenderit.

Si dicas iſtud præceptum colligi ex ipſa natura Sacramenti, quod, cùm ſit inſtitutum per modum judicii, exigit ut Confeſſarius Judex cognoſcat totam criminum gravitatem & malitiam, quæ maximè pendet ex circumſtantiis aggravantibus.

Contrà: Quamvis Chriſtus inſtituendo Sacramentum Pœnitentiæ per modum judicii potuerit velle ut accuſarentur circumſtantiæ notabiliter ag-

gravantes, potuit etiam velle ut non accuſarentur, & judicium Confeſſarii ſiſteret in cognitione peccati quoad numerum & ſpeciem : Quantumvis enim circumſtantia aggravans augeat malitiam peccati, pendebat tamen à voluntate Chriſti ut nos ad illas accuſandas adſtringeret, vel non; primum voluiſſe Chriſtum nondum hucuſque ſatis exploratum eſt, cùm de hac voluntate ſileant Patres & Concilia, atque tot ac tanti viri contrarium doceant. Nec ratio deeſt ob quam id noluiſſe Chriſtum exiſtimemus, nempè maxima difficultas in explicandis illis circumſtantiis notabiliter aggravantibus; quamvis enim una vel altera explicari poſſit, omnes tamen explicare & diſcernere difficillimum eſt : Leges autem non attendunt ad unum vel alterum caſum, ſed ad id quod frequentiùs accidit.

Dico 2°. circumſtantias notabiliter aggravantes eſſe neceſſariò confitendas tenet tutior, & nunc communior ſententia.

Prob. hæc Sententia 1°. Ex Concilio Trid. Quamvis enim Concilium hanc Quæſtionem expreſsè non definierit, ſicut nec plures alias inter Theologos controverſias, ne Scholarum libertatem læderet; ea tamen dixit ex quibus eruitur ejus mens, & has circumſtantias accuſandi obligatio. Etenim ſeſſ. 14. cap. 5. docens circumſtantias mutantes ſpeciem eſſe accuſandas, adfert hanc rationem; ut Confeſſarii *de gravitate criminum rectè cenſere poſſint, & pœnam quam oportet pro illis Pœnitentibus imponere.* Atqui eadem ratio militat pro circumſtantiis notabiliter aggravantibus; circumſtantia enim aggravans quandoque magis auget malitiam peccati, quàm circumſtantia mutans ſpeciem; quis enim dubitat eum magis peccare qui furatur centum millia aureorum uno actu quàm qui furatur ſtolam aut manipulum vilis pretii, qui occiſurus hominem crudeliter ipſi priùs amputat manus, brachia, oculos effodit, ventrem aperit, & tandem enecat, quàm qui ex

ſubito iræ motu, uno ictu alium occidit in Templo? Ergo.

Prob. 2°. Ratione fundamentali à Concilio inſinuata. Sacramentum Pœnitentiæ eſt inſtitutum per modum veri judicii, in quo Confeſſarius eſt Judex & medicus; Pœnitens autem æger, teſtis & accuſator: Atqui ut Confeſſarius tamquam Judex rectum ferat judicium, pœnamque culpæ proportionatam imponat, & tamquam Medicus remedia morbo congruentia aſſignet, debet cognoſcere nedùm ſpeciem criminis aut morbi, ſed & totam ejus gravitatem & malitiam, quæ, ut dictum eſt, magis quandoque augetur ex circumſtantiis intrà eandem ſpeciem, quàm ex mutantibus ſpeciem: Ergo.

Prob. 3°. Ab abſurdis. Si circumſtantiæ notabiliter aggravantes non forent neceſſariò exprimendæ, ſequeretur, 1°. Quòd qui concubuiſſet cum matre aut ſorore, ſufficienter confiteretur dicendo ſe commiſiſſe inceſtum. 2°. Qui aures, nares, pedes, brachia homini amputaſſet, oculos effodiſſet, ſine occiſione tamen, ſatisfaceret dicendo ſe graviter aliquem vulneraſſe. 3°. Qui totâ nocte cum meretrice impudica geſſiſſet, & in fine habuiſſet copulam; qui intentiſſimo odio totâ die proſecutus fuiſſet inimicum; ſatisfacerent, primus dicendo, fornicatus ſum; ſecundus, odio habui inimicum. 4°. Qui furatus fuiſſet centum millia aureorum, ſufficienter confiteretur dicendo, furatus ſum in materia gravi. Quæ omnia videntur abſurda, & ſanæ Morali repugnantia: Ergo.

Obj. S. Th. in 4. d. 16. q. 3. a. 2. q. 5. ait: „ Quidam dicunt quòd omnes circumſtantiæ quæ „ aliquam notabilem quantitatem peccato ad„ dunt, confiteri neceſſitatis eſt, ſi memoriæ oc„ currant. Alii verò dicunt quòd non ſint de ne„ ceſſitate confitendæ, niſi circumſtantiæ quæ „ ad aliud genus peccati trahunt: Et hoc pro„ babilius eſt.... Cujus ratio eſt, quòd venia„ lia non ſunt de neceſſitate confeſſionis, ſed

„ ſolùm mortalia, quæ quantitatem infinitam quo-
„ dammodò habent."

Et Opuſc. 12. ad Lectorem Biſuntinum q. 6.
„ Circumſtantias aggravantes, inquit, quæ in
„ aliud genus peccati non trahunt, non tenetur
„ homo confiteri, ſicut nec peccata venialia,
„ licèt ſit laudabile quòd homo ea confiteatur:
„ Eadem enim ratio videtur eſſe de hujuſmodi
„ circumſtantiis & de venialibus peccatis. Cir-
„ cumſtantiæ autem dicuntur in aliud genus tra-
„ here, quæ ſpecialem repugnantiam important
„ ad aliquod præceptum divinæ Legis; ſicut fur-
„ tum ſimplex repugnat huic præcepto: Non
„ furtum facies. Si autem furtum in Loco ſacro
„ committatur, habet jam repugnantiam ad aliud
„ præceptum, quod eſt de veneratione Sacrorum,
„ & ſic additur nova ſpecies peccati: Undè con-
„ ſequens eſt quòd addat aliam repugnantiam ad
„ Legem Dei, ideò & novam deformitatem pec-
„ cati mortalis, quod ex neceſſitate confiteri te-
„ nebitur. Sic igitur hujuſmodi circumſtantias ag-
„ gravantes, quæ non trahunt in aliud genus pec-
„ cati, non credo quòd aliquis teneatur confiteri."
Nihil videtur apertius & expreſſius pro mente D. Thomæ.

Reſpondent quidam S. Thomam per circumſtantias notabiliter aggravantes intellexiſſe leviter ſecundùm ſe aggravantes, ſed quæ à quibuſdam dicebantur notabiliter aggravantes; & per circumſtantias mutantes ſpeciem, intellexiſſe notabiliter ſecundùm ſe aggravantes. Verùm non paucis hæc explicatio videtur de longè quæſita, & textibus parùm conformis; maximè quia ipſe S. Doctor Opuſc. citato formaliſſimis terminis explicat quòd per circumſtantiam mutantem ſpeciem intelligat, quæ *ſpecialem repugnantiam importat ad aliquod præceptum divinæ Legis*, ut *furtum in Loco ſacro* reſpectu *furti ſimplicis*. Quid clarius? Undè.

Reſpondent Soto, Sylvius & alii quòd quamvis S. Doctor, dum junior eſſet, hanc opinionem te-

nuerit, illam ſenior factus veroſimiliùs revocaſſet, ſi Summæ ultimam manum adhibuiſſet. Idque conjiciunt ex eo quòd S. Doctor 1. 2. q. 73. a. 9. & 2. 2. q. 61. a. 2. ad 3. & a. 4. o. doceat eum graviùs peccare, gravioremque pœnam mereri qui percutit Regem quàm qui percutit perſonam privatam. Quomodò autem gravior pœna injungi poteſt, ſi iſta percuſſi conditio & circumſtantia non declaretur ?

§. I V.

Utrùm ad integritatem Confeſſionis neceſſarium ſit peccata dubia confiteri ?

DIco 1°. ad integritatem confeſſionis neceſſarium eſt confiteri peccata dubia, ut dubia. Eſt communis cum Auctore contrà paucos.

Prob. 1°. Ratione & verbis S. Th. dicentis : „ Quando aliquis dubitat de aliquo peccato, an „ ſit mortale, tenetur illud confiteri dubitatio- „ ne manente. Quia qui aliquid committit vel „ omittit in quo dubitat eſſe peccatum mortale, „ peccat mortaliter diſcrimini ſe committens. „ Et ſimiliter periculo ſe committit qui de hoc „ quod dubitat eſſe mortale, negligit confiteri, „ non tamen debet aſſerere illud mortale eſſe, „ ſed dubitativèloqui & judicium Sacerdotis ex- „ pectare, cujus eſt diſcernere inter lepram & le- „ pram. " *Supp. q. 6. a. 4. ad 3.*

Prob. 2°. Juxtà Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. confitenda ſunt omnia peccata mortalia, quorum eſt memoria & conſcientia : Atqui peccatorum dubiorum eſt memoria, ut patet ; & eſt conſcientia, ſi non certa, ſaltem opinativa aut dubia, quæ communi ſenſu Theologorum & Canoniſtarum veniunt nomine conſcientiæ, cùm dividant conſcientiam in certam, opinativam & dubiam. Item Concilium ibidem excipit ab obligatione confitendi ſola venialia, quia iis à gratia Dei non excludimur : Atqui peccatis mortalibus dubiis, ſi

vera ſunt, à Dei gratia excludimur: Et inſuper *excluſio unius eſt incluſio alterius*, ut loquuntur Jura: Ergo. Conf. ex condemnatione articuli 8. Lutheri per Leonem X. in quo dicebat Hæreſiarcha quòd *in primitiva Eccleſia ſolùm manifeſtè mortalia confitebantur Fideles.*

Prob. 3°. Ex communi ſenſu & praxi Patrum, Theologorum & omnium Fidelium, quibus ſemper perſuaſum fuit peccata dubia, prout in conſcientia habentur, eſſe confitenda: Cui antiquæ & communi praxi ac ſenſui præjudicium ferre non poteſt opinio contraria à paucis admodùm Theologis non ità pridem excogitata & propugnata.

Eſt autem intelligenda concluſio ſivè dubium ſit de ſubſtantia actûs, an fecerit, vel non fecerit, ſivè de qualitate, an ſit mortale vel non: Quia ubique eædem rationes currunt. Si tamen pœnitens probabiliùs exiſtimet ſe aut non feciſſe, aut eſſe veniale, aut aliàs fuiſſe rectè confeſſum, poteſt judicio probabiliori ſe conformare, cùm non agatur ibi neque de damno tertii, neque de valore Sacramenti, ſed tantùm de ejus integritate materiali. Quid ſit autem dicendum de ſcrupuloſis in hac materia? Diximus dum de conſcientia in Tract. de Act. hum. non teneri peccata dubia confiteri, depoſitâ conſcientiâ.

Dico 2°. Si peccatum declaratum ut dubium, poſteà ut certum deprehendatur, probabilius eſt & tutius declarandum eſſe ut certum.

Quia 1°. juxtà Trid. peccatum debet declarari prout eſt in conſcientia: Ergo quòd non eſt declaratum ut certum, ſi poſteà habeatur in conſcientia ut certum, debet ut tale declarari. Conf. ſi peccatum fuiſſet certum ab initio, debuiſſet declarari ut certum: Ergo ſimiliter ſi poſteà deprehendatur.

2°. Juxtà communiorem & tutiorem ſententiam circumſtantiæ notabiliter aggravantes ſeu notabiliter variantes judicium Confeſſarii ſunt neceſſariò accuſandæ: Atqui certitudo reſpectu peccati

Digitized by Google

anteà dubii notabiliter variat judicium Confeſſarii, nam pro peccatis dubiis minùs arguitur peccator, longè levior imponitur pœnitentia & minùs de remediis curatur: Ergo.

§. V.

Variæ Quæſtiones circà integritatem & validitatem Confeſſionis breviter reſolvuntur.

PEtes 1°. Qualis & qualiter numerus peccatorum ſit exprimendus ad integritatem confeſſionis?

R. Exprimendus eſt numerus certus in quantum fieri poteſt; ubi autem poſt diligens examen certus ſciri non poteſt, accuſandus eſt ſimilior & probabilior ſub ſolitis clauſulis, *circiter plus minuſve*, ſi tandem nullus certus vel probabilis numerus reperiri poteſt, ſufficit ſi pœnitens exponat ſuum ſtatum, conſuetudinem & moram in peccato.

Hæc reſponſio eſt communis & certa, ſuppoſito, quod ante probavimus, & conſtat ex Trid. omnia & ſingula peccata mortalia eſſe confitenda.

Hinc colliges 1°. Peccare mortaliter qui ſine cauſa ſcienter aut ex negligentia craſſa omittit unum peccatum mortale: Item qui ſciens numerum certum, puta ſe ſexies blaſphemaſſe, illum accuſat ſub dubio cum ſolita clauſula *Sexies circiter plus minuſvè*; ſextam enim blaſphemiam quam certam habet, confitetur ut dubiam, & ſeptimam pariter ut dubiam, quam tamen certò ſcit eſſe falſam, & ſic dupliciter mentitur. Idem eſt fermè ſi dicat *ſexies aut ſepties*, niſi fortè ſic exprimat bonâ fide ex nimia ſcrupuloſitate & nimiæ ſecuritatis ſtudio; hoc enim caſu cùm ſextam blaſphemiam ut certam exprimat, poterit excuſari coràm Deo à peccato formali.

Damnandi ſunt pariter qui abſque judicio & ſufficienti examine, ac quaſi divinando, ad quemlibet peccatorum numerum adjiciunt hanc clauſulam, *plus minuſve*, etiamſi fortè majorem nu-

numerum, quàm reverà ſit, exprimant, falsò putantes ſe ſic ſupplere verum numerum; ſuppletio enim numeri incerti debet fieri cum examine & judicio, expendendo quis ſit probabilis numerus & vero numero ſimilior.

Quantùm ad eos qui ſunt in ſtatu, conſuetudine & mora peccandi, ut ſunt meretrices, concubinarii, vel qui quaſcumque mulieres obvias concupiſcunt, qui quâvis datâ occaſione blaſphemant, furantur, &c. debent in quantum poſſunt exprimere numerum probabilem & ſpecies, dicendo, toties in anno, in menſe, in ſeptimana, in die; toties circiter aut ſæpiùs cum Clericis; toties circiter aut ſæpiùs cum conjugatis, &c. Si verò neque id ſit poſſibile, confiteatur, ut dixi, ſtatum, conſuetudinem & moram in peccato; v. g. meretrix, à decem annis me exhibui paratam ad omnes obvios, ſivè Clericos, ſivè Religioſos, ſivè conjugatos, &c. Concubinarius, à quinque annis uſus ſum concubinâ tamquam uxore. De multiplicatione numerica & ſpecifica peccatorum require in Tract. de peccatis Diſſ. 2.

Petes 2°. An & quale examen requiratur ad confeſſionem?

R. Hoc ipſo quo pœnitens tenetur omnia & ſingula peccata quoad numerum, ſpeciem & circumſtantias tàm mutantes ſpeciem quàm notabiliter aggravantes confiteri, ſequitur quòd ſuper hæc omnia teneatur ſe examinare; qui enim tenetur ad finem, tenetur & ad media.

Iſtud autem examen ſecundùm Tridentinum debet eſſe *diligens*, non quidem diligentiâ ſummâ, alioquin difficillima foret hujus Sacramenti frequentatio & omnibus fermè odioſa, dareturque occaſio Hæreticis calumniandi eam eſſe conſcientiarum carnificinam; ſed diligentiâ humanâ & morali, qualem adhibere ſolent viri prudentes in ſeriis & gravibus negotiis. Qui ergo ex gravi negligentia & mortaliter culpabili in ſe examinando omittit peccatum mortale in confeſſione, peccat

mortaliter & tenetur iterare confeſſionem utpotè invalidam: ſecùs ſi fuerit negligentia levis & venialiter culpabilis. Undè cùm advertit Confeſſarius pœnitentes accedere ad Tribunal omninò imparatos & ſine examine, debet illos remittere, donec accuratiùs ſe examinaverint.

Examen non eſt unum & idem pro omnibus. Minori examine indigent qui frequenter confitentur, quàm qui raro; majori indigent qui negotiis gravibus & periculoſis implicantur, quàm qui privatam vitam ducunt. Item ruſtici & rudes non poſſunt tàm accuratam diligentiam adhibere in ſui diſcuſſione, quàm intelligentes & docti. Timoratis autem frequenter confitentibus ſufficit modiciſſimum examen; ſi enim peccaſſent mortaliter, peccatum ſemper præ oculis haberent.

Petes 3°. Utrùm mentiri in confeſſione, ſivè negando peccatum quod eſt, ſivè affirmando quod non eſt, ſit ſemper peccatum mortale?

R. 1°. Mentiri negando peccatum mortale nunquam confeſſum, eſt certò peccatum mortale contrà integritatem confeſſionis, niſi ſubſit juſta cauſa illud celandi. Patet ex dictis.

2°. Mentiri negando peccatum mortale aliàs legitimè confeſſum, per ſe non videtur pluſquam veniale, quia non eſt materia neceſſaria Sacramenti, & reſponſio negantis, niſi circumſtantiæ aliud poſtulent, intelligenda eſt ab ultima confeſſione. Per accidens tamen poterit eſſe mortale, ſi Confeſſarius interroget de illo tamquam de ſpectante ad præſentem confeſſionem, ſcilicet ad injungendam reſtitutionem vel ſatisfactionem, ad præſcribenda remedia contrà relapſus aut occaſiones proximas.

3°. Pœnitens qui mentitur, ſivè confitendo peccatum mortale quod non habet, ſivè excedendo in numero peccatorum mortalium, ſivè accuſando ut certum, peccatum dubium, aut è contrà ut dubium, peccatum certum, peccat mortaliter. Patet ex dictis, quia decipit judicem in re gravi

Digitized by Google

pertinente ad judicium. Excuſandi tamen videntur, ſaltem à mortali, ut jàm dixi, ſcrupuloſi, rudes & ſimplices, qui vel ex anxietate, vel ex turbatione, vel ex ignorantia, bonâ fide ſe accuſant de iis quæ non fecerunt, vel de pluribus quàm fecerunt, vel, ut ſint ſecuriores, confitentur dubia ut certa.

4°. Mentiri confitendo peccatum veniale quod non eſt, aut negando quod eſt, probabilius eſt tantùm veniale: Quia tale mendacium non eſt pernicioſum nec graviter injurioſum Sacramento, cùm ſit in materia levi & non neceſſaria. Ità Sylvius poſt Sylveſtrum, utrumque Soto, Angelum & alios contrà Cajetanum. Excipit tamen laudatus Sylvius caſum quo peccatum veniale falsò accuſatum, foret tota materia abſolutionis; tunc enim eſſet peccatum mortale, quia Sacramentum redderetur nullum.

5°. Mentiri in confeſſione in re gravi, ſed omninò impertinente ad confeſſionem, manet peccatum mortale juxtà rationem materiæ, & quale fuiſſet extrà confeſſionem. Et inſuper ex circumſtantia confeſſionis ſumit augmentum malitiæ, quin imò probabiliùs inducit novam ſpeciem ſacrilegii. Caſus familiaris mulierculis quæ, ſivè ad ſuum ſolatium, ſivè ad excuſationem ſuorum peccatorum, graviſſima de proximo ſivè ſimpliciter mentiendo ſivè exaggerando effutiunt.

Prima Pars ex ſe patet. Ratio ſecundæ & tertiæ Partis eſt: 1°. Quia tales notabilem irreverentiam irrogant Sacramento, quo abutuntur ad ſuas graves detractiones. 2°. Quia ratione novi peccati mortalis, quod hâc detractione committunt, invalidam reddunt confeſſionem, quam ideò cum novo peccato ſacrilegæ detractionis repetere tenentur. Hinc viderint Confeſſarii, qui hujuſmodi fabulatrices, cùm impedire deberent, auſcultant, & quod pejus eſt, ſuis curioſis interrogationibus ad ejuſmodi detractiones alliciunt.

Petes 4°. Utrùm qui culpabiliter reticet aliquod

Digitized by Google

peccatum mortale in confeſſione, teneatur repetere omnes confeſſiones ab illa factas?

R. Tenetur repetere illam primam confeſſionem cum accuſatione ſui ſacrilegii, & alias ſequentes, ſi quas fecerit cum memoria hujus peccati non confeſſi, quia non fuerunt validæ defectu integritatis; alias autem quas bonâ fide fecit ſine memoria hujus peccati, non tenetur repetere; quia fuerunt integræ formaliter, &, ut ſuppono, alia neceſſaria adhibuit.

Petes 5°. Utrùm qui timet ne peccata memoriâ excidant, teneatur ea ſcribere, & de ſcripto vocaliter confiteri Sacerdoti?

R. id quidem eſſe laudabile, ſed neminem ad id teneri. Ità Cajetanus, Soto, Sylvius, Henriques, Valentia, Tannerus, Sporer & alii contrà Vaſquem. 1°. Quia indè ſemper eſt aliquod periculum manifeſtationis, quod nemo tenetur ſubire propter integritatem materialem confeſſionis. 2°. Quia eſt hæc exquiſita diligentia, quam nullus tenetur adhibere. 3°. Quia non eſt praxis communis & in uſu etiam apud timoratos & diligentes. 4°. Quia præceptum confeſſionis integræ non eſt minùs pro rudibus litterarum quàm pro ſcientibus ſcribere, & tamen illos non obligat neque ſcribere neque ſcripturam eo fine diſcere: Ergo nec iſtos. Undè quamvis, ſuppoſito debito examine, peccata quædam exciderent, erit nihilominùs integra formaliter confeſſio, quia pœnitens facit quantùm prudenter & moraliter debet & poteſt.

Petes 6°. Utrùm quis poſſit validè abſolvi à peccatis, priuſquam ab excommunicatione?

R. Qui neſcit aut non recordatur ſe eſſe excommunicatum, vel bonâ fide credit ſe poſſe priùs abſolvi à peccatis quàm ab excommunicatione, validè abſolvitur à peccatis priuſquam ab excommunicatione, ideòque non eſt iteranda confeſſio; quia excommunicatio non tollit à Sacerdote juriſdictionem in pœnitentem, ſed prohibet tantùm

pœnitenti ne accedat ad Sacramentum non abſolutus ab excommunicatione, quod cùm ille, ut ſuppono, ignoret invincibiliter, excuſatur à tranſgreſſione prohibitionis, nihilque obſtat ex hac parte quin valida ſit abſolutio & confeſſio.

ARTICULUS III.

Utrùm quis poſſit per alium ſeu per ſcriptum confiteri?

Duplex eſt ſenſus Quæſtionis: Primus de confeſſione facta præſenti Sacerdoti per ſcriptum vel interpretem: Secundus de confeſſione facta Sacerdoti abſenti per litteras ſeu internuncium. Utramque duplici §. reſolvemus. Undè ſit

§. I.

De Confeſſione facta præſenti Sacerdoti per ſcriptum ſeu interpretem.

Sup. q. 9. a. 3. o. Dico 1°. Graviter peccat qui ſine cauſa confitetur Sacerdoti præſenti ſcripto aut nutibus & non voce propriâ.

Eſt communis ex cap. *Quem pœnitet*, de Pœnit. Diſt. 1. Ratio eſt, quia ſine cauſa recedit ab univerſali Eccleſiæ praxi in re gravi, quod fieri non poteſt abſque peccato mortali: & ratione hujus peccati in actuali confeſſione commiſſi, ipſa confeſſio redditur invalida.

Hæc autem univerſalis Eccleſiæ praxis ſequentibus congruentiis innititur. 1°. Congruum eſt ut qui peccando non erubuit offendere Deum, erubeſcat confitendo peccatum. 2°. Quia erubeſcentia in confitendo eſt pars pœnitentiæ. 3°. Quia ex modo confitendi vocaliter Confeſſarius meliùs cognoſcit diſpoſitionem pœnitentis.

Dixi, *Sine cauſa*: Patebit ex ſequenti Concluſione.

Dico 2°. Qui non poteſt ſivè phyſicè ſivè moraliter confiteri vocaliter, poteſt & tenetur quo-

Digitized by Google

ties urget præceptum confeſſionis, confiteri ſcripto ſi poſſit, ſi non, nutibus & ſignis.

Quòd poſſit, patet; quia accuſatio vocalis non eſt de eſſentia confeſſionis: Chriſtus enim inſtituens confeſſionem, nihil aliud intendit quàm doloroſam manifeſtationem peccatorum, quod fieri abſolutè poteſt aliter quàm voce, ſcilicet ſcripto vel nutibus; Idque conſtat ex Eccleſiæ praxi in mutis & moribundis.

Undè dixi in prima Concluſione id eſſe illicitum *ſine cauſa*, & in hac, *qui non poteſt ſivè phyſicè ſivè moraliter*: Phyſicè, ut ſunt muti & moribundi voce deſtituti: Moraliter, ut ſi ægrotus gutture preſſus nonniſi ægrè loqueretur, aut ſi Confeſſarius ſurdaſter non poſſet excipere confeſſionem, quin ab aliis audiatur, aut ſaltem de eo ſit periculum, & alius non facilè haberi poſſet; in hoc utroque caſu poteſt pœnitens ſcripto confiteri, modò tamen addat voce ſi poſſit, aut ſi non poſſit, nutibus indicet hanc ſcripturam ordinari ad confeſſionem & abſolutionem; quia ad id de ſe eſt indifferens. Item à peccato ſaltem mortali excuſant plures Theologi, quibus ſubſcribimus, eum qui præ vehementi pudore, ut non raró contingit in puellis, confeſſionem ſcriptam legendam traderet Confeſſario, & adderet vocaliter: *Accuſo me de omnibus quæ in hac charta leges aut legiſti.* Quia vehemens pudor eſt aliqua excuſationis cauſa, & eſt confeſſio aliquo modo vocalis, ſicut eſt in eo qui diceret Confeſſario: Accuſo me de peccatis quæ tibi ante confeſſionem expoſui, vel quorum fuiſti teſtis in tali occaſione, vel quæ in heſterna confeſſione invalida accuſavi; qui caſus communiter admittuntur.

Ratio ſecundæ Partis, ſcilicet quòd teneatur, eſt; quia modus confitendi ſcripto, licèt ſit aliquo modo incommodus, non eſt tamen adeò difficilis ut cenſeatur moraliter impoſſibilis, præſertim cùm obviari poſſit periculo revelationis, adhibitis certis cautelis, puta ſtatim lacerando aut com-

Digitized by Google

burendo chartam: Quando autem non poſſumus uno modo, inquit Auctor, debemus ſecundùm quod poſſumus confiteri, maximè cùm iſtud leve incommodum abundè compenſetur gratiâ & beneficio abſolutionis.

Ibid. ad 2.

Nec obſtat quòd nemo teneatur ſcribere ſua peccata ne memoriâ excidant, ut dicebamus ſuperiùs: Diſparitas eſt quòd major ſit neceſſitas & ſtrictior obligatio confitendi ſimpliciter, quàm confitendi integraliter. Vide alias rationes ſuperiùs.

Dico 3°. Nemo tenetur, ſaltem per ſe & vi præcepti confeſſionis, confiteri per interpretem. Eſt communis. Quia confeſſio cum tanto onere nullibi legitur præcepta, ſivè à Chriſto, ſivè ab Eccleſia, nec uſu recepta. Quin è contrà in Concilio Lateran. cap. *Omnis utriuſque*, & in Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 5. & can. 6. legitur quòd pœnitens ſolus ſoli Sacerdoti confiteatur. Adde quòd talis confeſſio ſit ex natura ſua quodam modo publica, licèt ex probitate interpretis maneat occulta; non enim certò conſtat interpretem teneri ſigillo confeſſionis. Neque obſtat dictum D. Thomæ, quòd quando non poſſumus uno, debemus ſecundùm quod poſſumus confiteri: Id enim intelligitur intrà latitudinem præcepti.

§. II.

De Confeſſione facta Sacerdoti abſenti per litteras aut internuncium.

DIco 1°. Confeſſio facta per litteras aut internuncium Sacerdoti abſenti & in abſentia abſolventi eſt illicita & invalida.

Prob. 1°. ex Decreto Clementis VII. dato 20. Junii 1602. quo propoſitionem, quæ dicebat *licere per litteras ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri & ab eodem abſente abſolutionem obtinere, ad minùs ut falſam, temerariam & ſcandaloſam damnavit ac prohibuit,*

præcepitque... ne unquam tamquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur aut ad praxim quovis modo deducatur. Quibus ultimis verbis conſtat confeſſionem de qua eſt quæſtio, damnatam fuiſſe non ſolùm ut illicitam, ſed etiam ut invalidam : Si enim hujuſmodi confeſſio eſſet quantùm ex ſe valida, foret etiam aliquo caſu licita, nimirùm in articulo mortis & caſu extremæ neceſſitatis, quo tempore omnia media valida ſunt licita.

Prob. 2°. Sacerdos in abſentia abſolvens eſt omninò incertus de ſtatu pœnitentis, quippè qui à tempore quo miſit litteras vel nuncium, poteſt vel obiiſſe, vel mutaſſe voluntatem, imò & de facto vacare rei mortaliter illicitæ, dum actu Sacerdos profert abſolutionem : Atqui non eſt veriſimile Chriſtum inſtituiſſe Sacramentum Pœnitentiæ his inconvenientibus obnoxium : Ergo.

Si dicas ad validam confeſſionem non requiri in Confeſſario certitudinem ſtatûs Pœnitentis, R. Requiri ſaltem ut hujuſmodi certitudo ſit poſſibilis ex modo adminiſtrandi Sacramentum, quod hîc non reperitur.

Dico 2°. Confeſſio facta Sacerdoti abſenti, quamvis in præſentia abſolventi, non ſolùm eſt illicita, ſed etiam probabiliùs invalida.

Eſſe illicitam, adeòque nonniſi in caſu extremæ neceſſitatis uſurpandam conveniunt modò omnes poſt laudatum Decretum Clementis VIII. & reprobationem interpretationis Suares, de qua modò. Idque ratio ſuadet, quia eſt contrà communem Eccleſiæ praxim & reverentiam debitam Sacramento, quod ſinè cauſa exponitur periculo nullitatis.

Eſſe autem invalidam multi negant propter caſum moribundi, cui poteſt & debet impendi abſolutio, modò anteà, etiam abſente Confeſſario, petierit confeſſionem. Attamen

Prob. 1°. Ex Decreto cit. ubi Pontifex decernit neque confeſſionem abſenti factam, neque ab-

ſolutionem ab abſente datam, poſſe ullo caſu defendi ut probabilem, aut quovis modo deduci ad praxim: Atqui, ut anteà arguebamus, ſi ex ſe eſſet valida, aliquo caſu foret probabilis & reducibilis ad praxim, ſcilicet in caſu extremæ neceſſitatis: Ergo.

Dixit quidem olim P. Suares hoc ſummi Pontificis Decretum non debere intelligi disjunctivè, ſed copulativè ad ſenſum primæ concluſionis, hoc eſt non damnaſſe confeſſionem abſenti factam ſeorſim, ſed ſimul confeſſionem abſenti factam cum abſolutione ab abſente data. Sed illam Patris Suares interpretationem, nedum Clemens VIII. ſed ejus Succeſſor Paulus V. reprobavit, & ex ejus libris juſſit expungi, Decreto dato 14. Julii 1605.

Prob. 2°. Vel pœnitens confeſſus Sacerdoti abſenti per litteras, ipſi advenienti & præſenti ratificaret confeſſionem per litteras & abſolutionem peteret, vel non: Si primum, ceſſat difficultas & caſus de quo diſputamus, quia tunc confitetur præſenti. Si ſecundum, deeſt materia præſens; nec magis Sacerdos poteſt certificari de ſtatu præſenti pœnitentis, quàm ſi abſentem abſolveret, poteſt enim pœnitens mutaſſe voluntatem, carere dolore, habere affectum actualem ad peccatum mortale, non eſt autem veriſimile, ut jam diximus, Chriſtum inſtituiſſe Sacramentum his inconvenientibus obnoxium: Ergo.

Dices: Moribundus qui abſente Confeſſario petiit confeſſionem, licitè & validè ab eo præſente abſolvitur: Atqui tamen tunc confeſſio facta eſt abſenti: Ergo hujuſmodi confeſſio non eſt ex ſe invalida.

R. 1°. N. Min. Cùm enim ſummus Pontifex declaraverit confeſſionem factam abſenti in nullo caſu valere, ut probatum eſt, & tamen hunc caſum moribundi à ſuo Decreto exceperit, ut ex ore Pontificis teſtati ſunt Leſſio Bellarminus & Archiepiſcopus Armachanus, ut refert Præpoſitus

tus ad q. 4. Supp. n. 84. dicendum eſt hanc moribundi confeſſionem non eſſe factam abſenti, ſed præſenti per adſtantes ut interpretes.

Si dicas: Ut confeſſio cenſeatur facta per interpretem, debet eſſe locutio præſentis pœnitentis ad præſentem interpretem, & præſentis interpretis ad præſentem Confeſſarium, aliàs non diſtingueretur interpres ab internuncio: Ergo.

R. Ità etiam fieri in noſtro caſu, præſens eſt pœnitens, præſentes adſtantes, præſens Confeſſarius, & per teſtimonium adſtantium præſens ipſa confeſſio, eâ ſcilicet præſentiâ quæ ſufficit ut Confeſſarius certificetur quantùm fieri poteſt de ſtatu pœnitentis; cùm enim non ſit veriſimile infirmum in hoc ſtatu & periculo, à tempore quo deſtitutus eſt ſenſibus, mutaſſe voluntatem, prior confeſſio adhuc moraliter durat & exprimitur ore adſtantium: Id autem dici non poteſt de confeſſione facta per litteras vel internuncium.

Adde quòd iſte moribundus præſens per ſigna alioquin naturalia, v. g. gemitus, ſuſpiria, aſpirationes, intuitum fixum, &c. fortè adhuc hîc & nunc conetur exprimere exteriùs ſuam pœnitentiam & ſua peccata, ſicque quòd confeſſio, qualis fieri poteſt, ſit præſens; & ratione iſtius confeſſionis præſentis dubiæ abſolvitur: In extremis enim extrema ſunt tentanda, ut jam dictum eſt.

Petes, quot conditiones requiruntur ad confeſſionem?

R. Sexdecim à S. Th. & à cæteris Theologis aſſignari, quaſdam ad benè ejus eſſe, alias de ejus neceſſitate, ſequentibus verſibus comprehenſas. *ib. a. 4. o.*

Sit ſimplex, humilis confeſſio, pura fidelis,
Atque frequens, nuda & diſcreta, libens, verecunda,
Integra, ſecreta & lachrymabilis, accelerata,
Fortis & accuſans, & ſit parere parata.

DISSERTATIO VII.

De Sigillo Confeſſionis.

D. Th. Suppl. Q. 11.

ARTICULUS I.

Utrùm in nullo caſu liceat Sacerdoti revelare peccata, quæ audivit in confeſſione?

Q. 11. a. 3. c. DIco : Jure naturali, divino & humano prohibetur Sacerdos revelare, in quovis caſu, ſivè directè, ſivè indirectè, peccata audita in confeſſione ſacramentali, ſine expreſſa & ſpontanea licentia pœnitentis.

Prob. prima pars : Contrà jus naturale eſt diffamare proximum, violare religionem ſecreti & mentiri : Atqui qui peccata audita in confeſſione revelat, diffamat proximum peccata ejus manifeſtando, violàt religionem ſecreti, quod ipſi fuerat creditum, & quod ſervare tacitè promiſerat, * *ibid.* ac tandem mentitur, quia dicit ea ſe ſcire ut homo, quæ tamen neſcit ut homo, ſed ut Deus, ſeu Dei Vicarius.

ibid. Prob. ſecunda pars 1°. Nunquam eſt licitum agere contrà ſignificationem Sacramenti, id enim eſt ſacrilegium contrà reverentiam ipſi, ut à Chriſto inſtituto, debitam : Atqui per confeſſionem ſignificatur tegenda omninò eſſe peccata : Ergo vi inſtitutionis Sacramenti Sacerdos tenetur audita in confeſſione celare, & tamquam violator Sacramenti peccat qui ea revelat. Prob. Min. Quæ exteriùs aguntur in Sacramentis, ſunt ſigna eorum quæ interiùs aguntur, & ideò confeſſio quâ quis Sacerdoti ſe ſubjicit, eſt ſignum interioris ſubjectionis quâ quis Deo ſubjicitur : Atqui Deus peccata illius qui ſe ſibi ſubjicit per pœnitentiam,

quantùm eſt ex parte Sacramenti, omninò tegit, quaſi nunquam fuiſſent. Quòd ſi de facto id non accidat, quia fortè non abſolvitur confeſſus, hoc eſt ex ejus defectu, & non quantùm eſt ex parte Sacramenti: Ergo per confeſſionem ſignificatur tegenda omninò eſſe peccata.

2°. Qui præcipit finem præcipit media neceſſaria ad illum: Atqui Chriſtus præcepit confeſſionem, & confeſſio ſtare non poteſt, ſi vel in uno caſu liceat eam revelare: Ergo præcipit celationem peccatorum confeſſorum in omni caſu. Prob. Min. Si vel in uno caſu liceret revelare confeſſiones, homines ſuſpicarentur etiam in aliis ſimilibus caſibus licere, aut à Confeſſariis per Epikeiam fundatam vel infundatam ad alios caſus trahi, ſicque fieret ipſis odioſa confeſſio, atque ab ea penitùs deterrerentur, vel ſaltem peccata quæ ſuſpicarentur revelanda non accuſarent, nemo enim tenetur accuſare peccata quæ jure timet revelanda, & ſic oppoſita Doctrina non ſolùm foret injurioſa Sacramento & contrà Chriſti præceptum, ſed prorsùs inutilis, imò & pernicioſa, quia ſi accuſarentur illa peccata, Confeſſarius prudens poſſet pœnitentes à mala voluntate avocare: Ergo.

Adde quòd præceptum de non revelanda confeſſione ſit negativum, quod ſemper & pro ſemper obligat.

Prob. tertia pars ex cap. *Sacerdos* de Pœnit. d. 6. & ex Conc. Lateran. ſub Innoc. III. ubi prohibetur Sacerdoti prodere peccata quæ audivit in confeſſione ſub pœna depoſitionis & pœnitentiæ perpetuæ.

Ex his inferes 1°. in nullo caſu imaginabili, ſivè agatur de amittenda vita, ſivè de proditione Reipublicæ, ſivè de ſubverſione fidei in aliqua Provincia, licitum eſſe revelare confeſſionem; quia, ut dictum eſt, ſigillum eſt ex ipſa inſtitutione Sacramenti, præcepti divini negativi, & agitur de bono ſpirituali totius Eccleſiæ in ſer-

Digitized by Google

vanda frequentatione hujus Sacramenti ad ſalutem omnium inſtituti, quæ præponderant omni alteri bono. * Nec oportet ſuccurrere malis humanis per media quæ neſcit homo; id autem quod ſcit ex confeſſione, eſt quaſi neſcitum, quia illud Confeſſarius neſcit ut homo, ſed ut Deus, ſeu Dei perſonam gerens. Et hinc præoccupantur quædam inſtantiæ.

*ib. ad 1.

Inferes 2°. Confeſſarium interrogatum de auditis in confeſſione, poſſe reſpondere, imò & jurare ſe neſcire, quia interrogatus ut homo, reſpondet ut homo, & neſcit ut homo. Inſuper interrogatio eſt accipienda de iis de quibus interrogans habet jus inquirendi, conſequenter reſponſionis ſenſus eſt, neſcio eo modo quo tibi poſſim & debeam revelare.

Si autem interrogetur de auditis formaliter in confeſſione, ſcilicet, num hoc vel illud audiverit in confeſſione, multi volunt quòd non poſſit reſpondere, nec à fortiori jurare ſe neſcire, quia ſcit eo modo quo interrogatur; ſed quòd debeat reſpondere interrogationem hanc impiam eſſe, cui nec affirmativè nec negativè licet reſpondere.

Inferes 3°. Duos qui confeſſionem pœnitentis audierunt, non poſſe de peccatis auditis inter ſe loqui, etiamſi in utilitatem pœnitentis; quia licèt utrique peccata ſint cognita, non tamen ſunt cognita extraſacramentaliter, nec ipſi poſſunt facere extraſacramentalia, ſicque clauſa manent ſub ſigillo confeſſionis. Propter eandem rationem ille qui peccatum publicum audivit, non poteſt loqui de illo ut audito in confeſſione.

Inferes 4°. Confeſſarium qui non poteſt confiteri peccatum ſuum ſine revelatione confeſſionis ſibi factæ, teneri illud tacere. Item Parochum qui ex ſola confeſſione novit impedimentum inter ſponſum & ſponſam, teneri illos conjungere, ſi petant extrà confeſſionem, & multa alia ſimilia.

Inferes 5°. Revelationem peccati venialis eſſe

peccatum mortale; quia licèt indè non fiat gravis injuria pœnitenti, fit tamen Sacramento, utpotè contrà ejus ſignificationem & ſanctitatem, redditurque odioſum ſaltem quoad venialia: Undè non datur hîc levitas materiæ, & tantùm peccatur venialiter ex indeliberatione, ut ſi Sacerdos loquatur de auditis in confeſſione, non advertens ſe ea ex confeſſione ſcire, ſed putans ſe loqui de aliundè ſcitis.

Petes ex qua confeſſione oriatur obligatio ſigilli?

R. Oriri ex omni & ſola confeſſione ſacramentali; quia eſt proprietas confeſſionis ſacramentalis, ideòque omni & ſoli confeſſioni ſacramentali convenit.

Cenſetur autem confeſſio ſacramentalis quæ fit illi qui habet aut habere creditur poteſtatem abſolvendi, cum animo ſe peccatorem accuſandi & peccata ſua clavibus Eccleſiæ ſubjiciendi, etiamſi non ſequatur abſolutio.

ARTICULUS II.

Ad quæ ſe extendat ſigillum confeſſionis?

DIco: Sigillum confeſſionis ſe extendit directè ad illa omnia dumtaxat de quibus eſt ſacramentalis confeſſio, hoc eſt ad omnia peccata tam mortalia, quàm venialia, eorum objecta, complices & quaſvis alias circumſtantias. Quia ſigillum eſt aliquid annexum confeſſioni ſacramentali, quod autem annexum eſt alicui Sacramento, non extenditur directè ultrà illud. *ib. a. 2. 6.*

Indirectè autem extenditur ad ea quæ licèt non cadant ſub confeſſione ſacramentali, per ea tamen poſſet deveniri in notitiam peccati vel peccatoris, & ad ea quæ per ſe vel per accidens poſſent confuſionem, verecundiam, malam ſuſpicionem vel aliquod nocumentum generare pœnitenti vel alteri; hâc ſcilicet ratione generali, quòd alioquin Sacramentum redderetur odioſum & deſertum. *ibid.*

Digitized by Google

Hinc cadunt ſub ſigillo non ſolùm omnia peccata mortalia & venialia, eorum objecta, complices & aliæ circumſtantiæ, ut dictum eſt, ſed etiam pœnitentia injuncta, indiſpoſitio pœnitentis, negatio abſolutionis aut ſchedæ confeſſionis, & ſimilia quæ indirectè peccatum revelant. Item defectus tam naturales, quàm morales & ſcrupuli ex ſola confeſſione cogniti, ex quorum revelatione gravatur pœnitens.

Explicantur breviter ſingula.

O*Mnia peccata mortalia* tàm in genere quàm in ſpecie : Undè violat ſigillum non ſolùm qui revelat hoc vel illud Titii peccatum, ſed qui dicit eum confeſſum eſſe mortale vel mortalia, caſum reſervatum aut cenſuram. Item ſi audito in Tribunali aliquo gravi peccato, exclamet aut altè ingemiſcat, aliis audientibus. Item ſi de aliquo loco vel Communitate non ampla, de Collegio, Monaſterio, vel etiam Congregatione integra dicat ibi perpetrari gravia crimina ; quia Communitas indè infamatur, quæ infamia redundat in ejus membra & reddit Sacramentum odioſum : Secùs ſi de populoſa Civitate, Regno, diceret in eo committi peccata mortalia.

Narrare autem peccata audita in confeſſione, non indicando neque directè neque indirectè auctores, ità ut moraliter loquendo innoteſcere non poſſint, non eſt violare ſigillum; attamen ſeclusâ utilitate inſtructionis vel conſilii petendi, abſtinendum eſt à ſimilibus narrationibus & colloquiis; tùm quia ſimplices ſcandalizantur, putantes indè frangi ſigillum confeſſionis; tùm propter periculum revelationis, quæ contingere poteſt & quandoque contingit ex collatis Confeſſarii dictis in diverſis locis & temporibus.

Omnia peccata venialia, in ſpecie, non in genere : Undè frangeret ſigillum qui diceret; talis mihi confeſſus eſt hoc vel illud peccatum venia-

Digitized by Google

le; quia, ut dixi ſuperiùs, non datur hîc levitas materiæ : Secùs ſi diceret; mihi confeſſus eſt venialia; quia indè non gravatur pœnitens cùm notum ſit confeſſionem non fieri ſine ſaltem venialibus; undè perindè eſt ac ſi diceret, iſte mihi confeſſus eſt. Non poteſt tamen dicere *plura & gravia venialia*, quia id non ſequitur ex confeſſione.

Objecta peccatorum : Ut ſi pœnitens confiteatur ſe malè locutum fuiſſe de tali puella gravida, vel de furto, aut homicidio Titii, peccatum puellæ & furtum Titii cadunt ſub ſigillo tamquam circumſtantia peccati confeſſi. Et quamvis quidam dicant quòd, ſi iſta peccata confitentis ſint publica, non cadant ſub ſigillo; quia pœnitens ſupponit illa omnibus nota, neque ideò velit ea includi ſub ſigillo; non puto tamen Confeſſarium poſſe de eis loqui ut cognitis in confeſſione. Undè improbandos cenſeo, qui orto ſcandalo in aliquo loco, dicunt (ut frequens eſt) aures Confeſſariorum continuò vexari de oblocutionibus contrà iſtud ſcandalum. *Complices* ſivè juſtè ſivè injuſtè in confeſſione detecti : Et aliæ *circumſtantiæ*, etſi non neceſſariò accuſandæ, ſed quas pœnitens erroneè putat eſſe accuſandas ſi illius aut alterius interſit eas celari. Cætera verò in confeſſione narrata, ſed confeſſioni impertinentia non cadunt ſub ſigillo.

Pœnitentia injuncta; ſi nempè ſit gravis & quæ ſolet aſſignari pro peccato mortali; quia ex ejus revelatione dignoſcitur pœnitentem peccaſſe mortaliter. Item *indiſpoſitio pœnitentis & negatio abſolutionis*, propter eandem rationem. Ubi autem conſuetum eſt dare ſchedam confeſſionis, Confeſſarius non poteſt ſine fractione ſigilli eam denegare pœnitenti quem non abſolvit; non debet quidem ſcribere ſe abſolviſſe, ſed ſimpliciter, ſe excepiſſe confeſſionem talis.

Defectus tàm naturales quàm morales ex ſola confeſſione cogniti, ut eſſe ſpurium, eunuchum,

Digitized by Google

fictum nobilem, de genere Judæorum aut Magorum, ignarum myſteriorum Religionis, irregularem ſine delicto, pauperem, debitis gravatum, minùs expertem in ſua arte, ſcrupuloſum, &c. ex eodem ſemper principio, quòd aliàs confeſſio redderetur odioſa. Dixi *ex ſola confeſſione cogniti*, quia ſi aliundè hos defectus cognoſcat Confeſſarius, poteſt de eis loqui ſecundùm cognitionem extraſacramentalem quam habet. Idem dicendum de peccatis.

Petes 1°. Utrùm Confeſſarius poſſit imponere pœnitentiam publicam, ex qua ſequitur indirecta revelatio confeſſionis?

R. negativè; niſi ex ſpontanea acceptatione pœnitentis. Patet ex dictis.

Petes 2°. Utrùm Confeſſarius poſſit injungere ſub comminatione negandi abſolutionem, quod judicat neceſſarium, ſivè ad reparationem præteriti, ſivè ad cautelam futuri, v. g. reſtitutionem, dimiſſionem officii, concubinæ aut alterius occaſionis proximæ, &c. ex quo ſequatur indirecta revelatio confeſſionis?

R. affirmativè: Quia tunc non tàm Confeſſarius imponit præceptum pœnitenti, quàm declarat obligationem quæ in ipſo eſt, ad cujus impletionem habet jus urgendi pœnitentem, etiam denegatione abſolutionis, ut ipſe ſuo munere debitè fungatur.

Petes 3°. Utrùm ſecretum creditum & acceptum extrà confeſſionem ſub ſigillo confeſſionis, reipsà cadat ſub ſigillo confeſſionis?

Ib. Ad 1. R. negativè: Quia ſigillum confeſſionis ex ſola ſacramentali confeſſione ſequitur. Neque quis de facili poteſt ſic aliquid credere vel recipere; cùm enim nullum ſecretum æquiparari poſſit ſecreto confeſſionis, id fit difficilè abſque aliqua irreverentia Sacramenti.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

Quinam teneantur ſigillo confeſſionis: Et an de licentia confitentis poſſit Sacerdos ejus peccatum alteri prodere?

DIco 1°. Propriè loquendo ſeu primariò & principaliter tenetur ſolus Sacerdos : Quia ipſe ſolus eſt Miniſter hujus Sacramenti, cui annexum eſt ſigillum. Secundariò autem & per participationem tenentur omnes ad quos confeſſionis notitia quovis modo pervenit : Quia ſicut hi ad quos notitia confeſſionis pervenit, participant aliquid de actu confeſſionis, ità participant aliquid de ſigillo confeſſioni annexo. *ib. a. 3. o.*

Hinc inferes 1°. Sigillo teneri non ſolùm verum Confeſſarium, ſed etiam fictum, ut ſi Laïcus aut Sacerdos carens juriſdictione, ſe ſimulans Confeſſarium, confeſſionem excipiat: Quia hujuſmodi confeſſio ex intentione pœnitentis eſt ſacramentalis, & ad abſolutionem ſacramentalem ordinata, licèt errore facti reverà non ſit.

2°. Tenetur interpres communicans cum Confeſſario in ipſo actu confeſſionis. Similiter ſcribens confeſſionem alicujus rudis aut amici.

3°. Tenentur audientes, ſivè caſu, ſivè voluntariè & ex induſtria, non ſine gravi Sacramenti injuria, confeſſionem alterius, & ii quibus illam ſacrilegè revelant, etiamſi revelatio ad innumeros tranſiret; quia res tranſit cum ſuo onere. * Idem dic de iis quibus Confeſſarius etiam cum licentia pœnitentis revelat, niſi aliter ſe explicet pœnitens. * *ib. a. 4. ad 4.*

4°. Tenetur Superior à quo pœnitens per ſe vel per Confeſſarium petit extrà confeſſionem licentiam abſolvendi à reſervatis, quia illa petitio licentiæ eſt inchoata confeſſio, & illa notitia quam Superior accepit à Confeſſario, ipſe Confeſſarius accepit ab inchoata confeſſione.

5°. Tenentur ſecundùm plures, qui caſu vel ex

Digitized by Google

propoſito legit deſcriptam alicujus confeſſionem, ſivè factam, ſivè faciendam; quia illa Scriptura eſt quaſi internuncia peccatorum, eſtque vel inchoata confeſſio, vel confeſſionem factam gerens. Alii tamen id etiam probabiliter negant; quia hæc ſcriptura non eſt propriè confeſſio ſacramentalis, ſed inſtrumentum aut præparatio ad illam pro juvanda memoria facta; ſicut ſi quis ſe præparans ad confeſſionem altâ voce recitaret ſua peccata, aut conſuleret pro confeſſione facienda, audiens aut conſultus non teneretur ſigillo confeſſionis. Equidem ità videtur rem phyſicè conſiderando; at fortè aliter videbitur, ſi res moraliter conſideretur & attendatur ad ſenſum communem. Judicet prudens Lector.

Petes an ipſe pœnitens teneatur ſigillo? R. negativè.

Ib. a. 4 o. Dico 2°. Poteſt Sacerdos de licentia expreſſa & ſpontanea confitentis ejus peccatum alteri prodere.

Ibid. Prob. Ideò Sacerdos tenetur peccatum confeſſum occultare; quia occultatio eſt de neceſſitate Sacramenti, in quantum ſcit illud ut Deus, ſeu Dei perſonam gerens: Atqui confitens per licentiam quam dat illud prodendi, ſivè illam det intrà ſivè extrà confeſſionem, facit ut id quod Sacerdos ſciebat ut Deus, ſeu Dei perſonam gerens, jam ſciat ut homo; non quòd accipiat novam notitiam, ut rectè obſervat Sylvius, ſed quia eſt novus notitiæ modus, quo fit ut id quod ſciebat ſacramentaliter & ut Dei Vicarius, jam humanâ notitiâ teneat; ſicut qui habet aliquid ſub ſecreto naturali, ſi ille qui illud commiſit, liberet à vinculo ſecreti, abſque eo quòd rem iterùm narret, poteſt alter ſine peccato prodere.

ib. in a. ſ. c. Conf. Qui poteſt aliquid per ſe facere, poteſt etiam per alterum facere: Atqui confitens poteſt peccatum ſuum per ſe alteri revelare: Ergo poteſt per Sacerdotem.

Dixi, *De licentia expreſſa & ſpontanea*: Quia non ſufficit implicita, dubia, interpretativa aut

Digitized by Google

præſumpta; neque vi, dolo, precibus importunis aut metu reverentiali extorta.

Hinc inferes Confeſſarium de licentia expreſſa pœnitentis poſſe revelare non solùm illius peccata, ſed etiam peccata complicis ad aliquem bonum finem, puta ad ejus correctionem. 1°. Quia ſigillum eſt præſertim & primariò in favorem confitentis; ſi ergo is cedat juri ſuo, non eſt cur peccatum complicis gaudeat jure ſigilli. 2°. Quia pœnitens per licentiam datam facit peccatum ſuum extraſacramentale, ideòque non ampliùs obnoxium ſigillo, nec conſequenter peccatum complicis.

Attamen, quia, ut dicit Auctor, imminet Sacerdotibus probare licentiam datam, ſi de fractione ſigilli accuſentur, & quia graviſſima incommoda poſſunt ſequi ex revelatione peccatorum, tùm pœnitentis, tùm complicis, per Confeſſarium; is non debet facilè acceptare iſtud onus, ſed tantùm ſi urgeat neceſſitas aut magna utilitas, & ipſe pœnitens aut alter id præſtare non poteſt: Quo caſu hanc licentiam, quantùm fieri poteſt, non acceptet in confeſſione, ſed extrà & in ſcriptis. *ibid. ad 3.*

Petes Utrùm Confeſſarius poſſit loqui cum ipſo pœnitente de auditis in confeſſione abſquè ejus licentia?

R. 1°. Poſſe in eodem tribunali, hoc eſt in confeſſione ſequenti, ſi id expediat ad rectitudinem præſentis confeſſionis & judicii; quia licèt ſola peccata præſentia ſint materia directa præſentis confeſſionis, præterita tamen quatenùs rectitudini præſentis confeſſionis & judicii expediunt, ad illud indirectè pertinent, & hæc eſt praxis timoratorum Confeſſariorum, qui v. g. pœnitentes ob relapſus arguunt; atque incaſſum adhortaremur pœnitentes eodem ſemper Confeſſario uti, ſi is deberet ſe gerere ac ſi neſciret præcedentes confeſſiones.

Dixi tamen, *Si expediat ad præſentis confeſſionis & judicii rectitudinem*: Quia aliàs, cùm præcedens judicium ſit abſolutum, nec præterita pec-

cata pertineant, ut ſuppono, ad præſentem confeſſionem, non video quo jure Confeſſarius poſſit refricare memoriam illorum, maximè cùm id natum ſit cauſare ruborem pœnitenti, & indè horrorem Sacramenti.

R. 2°. Confeſſarius non poteſt extrà confeſſionem loqui cum pœnitente de auditis in confeſſione ſine ejus licentia. Quia quamvis id non ſit propriè frangere ſigillum; fractio enim ſigilli eſt violatio ſecreti, non violat autem ſecretum qui loquitur cum illo qui ſecretum commiſit, ſed qui cum aliis; eſt tamen natum cauſare verecundiam pœnitenti & odioſum reddere Sacramentum: Et ideò arbitror contrà quoſdam id etiam non licere, quamvis ageretur de defectu confeſſionis præcedentis reparando. Sed in hoc caſu debet Confeſſarius revocare pœnitentem ad tribunal, aut petere licentiam loquendi de confeſſione.

Obſervandum tamen 1°. Quòd ſi pœnitens ipſe extrà confeſſionem primus loquatur cum Confeſſario de peccatis confeſſis, poſſit etiam Confeſſarius de illis loqui cum illo; quia tunc licentiam concedit in actu exercito.

Obſervandum 2°. Quòd immediatè poſt abſolutionem Confeſſarius poſſit ſine ulteriori licentia loqui cum pœnitente de auditis in confeſſione; quia moraliter adhuc durat idem judicium: Secùs ſi pœnitens receſſerit, aut de aliis ſermo intervenerit.

ARTICULUS IV.

Utrùm liceat uti notitiâ in ſola confeſſione ſacramentali accepta?

DIxi: *Ex ſola confeſſione ſacramentali accepta*: Quia ſi Confeſſarius notitiam peccati confeſſi aliundè habeat, poteſt illâ uti, cùm non teneatur celare peccata, niſi quatenùs audita in confeſſione. Debet tamen ſe gerere ac ſi non audiviſſet confeſſionem, nihil addens ad ea quæ aliundè

novit, nec firmiùs aſſerens quàm extrà confeſſionem novit; aliàs violaret ſigillum. Hoc præmiſſo.

Dico 1°. Nunquam eſt licitum uti notitiâ confeſſionis, ſi ſubſit periculum revelationis directæ vel indirectæ, aut ſi ſequatur gravamen pœnitenti vel alteri: Quia indè confeſſio redderetur odioſa & formidabilis.

Et ità reſolvit S. Congregatio univerſalis Inquiſitionis 18. Novembris 1682. ſtatuens uſum ſcientiæ confeſſionalis cum gravamine pœnitentis, etiamſi non eſſet periculum revelationis, omninò eſſe prohibendum, quamvis ex non uſu talis ſcientiæ majus gravamen obveniret alteri, aut etiam pœnitenti. Et hac de cauſa Clemens VIII. Decreto dato 26. Maii 1594. mandavit ut,, tàm Su-,, periores pro tempore exiſtentes quàm Confeſ-,, ſarii, qui poſteà ad Superioris gradum fuerint,, promoti, caveant diligentiſſimè ne eâ notitiâ,,, quam de aliorum peccatis in confeſſione ha-,, buerint, ad exteriorem gubernationem utan-,, tur... atque ità per quoſcumque Regularium,, Superiores, quicumque illi ſint, obſervari man-,, damus." Agitur in eo Decreto, ut patet, de ſolis Regularium Superioribus, ſaltem explicitè.

Dico 2°. Si non ſit periculum revelationis, neque ſequi poſſit ullum gravamen pœnitenti vel alteri, licitum eſt uti ſcientiâ ex ſola confeſſione ſacramentali hauſtâ. Quia talis uſus non repugnat Sigillo, & Sacramento ac pœnitenti obeſſe non poteſt, prodeſſe autem poteſt. Undè Confeſſarii quotidiè eâ notitiâ utuntur, puta ut orent pro pœnitentibus, ut caſus auditos dubios & intricatos examinent & inſtruantur, ut ipſi ſe muniant adversùs lapſus ſimiles, &c.

Ex prima Concluſione inferes Superiorem aut Confeſſarium ex ſola notitia confeſſionis non poſſe exercere actus pœnitenti vel alteri ingratos, ſivè ſpectent juſtitiam, ſivè charitatem, ſivè miſericordiam, ſivè urbanitatem, ut vultum auſteriorem oſtendere, duriùs alloqui, fugere ejus al-

loquium, mittere ad alium locum, recuſare licentiam exeundi, Beneficium, Ordines, expellere domo, puta furem domeſticum, amovere ab officio, denegare ſuffragium in aliqua electione & ſimilia.

Neque refert quòd pœnitens fortè non advertat id fieri ex notitia confeſſionis, & nòn frangatur ſigillum, ſufficit quòd patiatur gravamen, ſi namque ſcirent fideles hæc licitè fieri poſſe ex ſua confeſſione, ab ea omninò deterrerentur.

Sed major difficultas de actibus qui non exercentur directè circà pœnitentem, ſed circà extrinſeca ejus peccati impedimenta, ut diligentiùs res ſuas ſervare, ſeras mutare, claves apud ſe ſervare, obſtruere fores vel feneſtram & ſimilia. Multi hæc licere dicunt, quia hujuſmodi actus non debent cenſeri ingrati pœnitenti, ad quos ipſe, ſi ſit verè pœnitens, cooperari tenetur, & ideò indè nulli confeſſio redditur rationabiliter odioſa: Quoad Decretum Clementis VIII. dicunt eo tantùm prohiberi actus verſantes directè contrà perſonas confeſſas, de quibus ante. Hæc quidem probabiliter dicuntur: At non minùs probabile eſt oppoſitum, quia per hæc tacitè exprobrantur peccata pœnitenti ſi advertat, & indè erubeſcit; ſi non advertat, obſtare videtur Decretum Clementis VIII. quod non diſtinguit inter actus & actus, ſed generaliter prohibet ne hujuſmodi notitiâ ſuperiores utantur *ad exteriorem gubernationem*: Et ità certò tenendum in praxi arbitror, præſertim à Superioribus Regularium, de quibus explicitè loquitur Decretum. Quidam illud etiam extendunt ad alios Superiores, propter, inquiunt, identitatem rationis; quia Pontifex dicit: *Quemadmodùm enim humanarum rerum regimen ab hoc Sacramento diſtat, ità etiam nullatenùs ab eo debet dependere.* Quæ ratio currit de omnibus Superioribus. Id tamen non ità conſtat.

Inferes 2°. E contrà ex ſecunda Concluſione Confeſſarium poſſe ex ſola notitia confeſſionis

exercere actus gratos pœnitenti, ut benigniorem vultum oſtendere, familiariùs cum ipſo agere, gratias ſpeciales concedere, ab auſteriori regimine, aut à verbis, ſeu factis offenſionis abſtinere, &c. etiamſi pœnitens advertat hæc fieri ex notitia confeſſionis; quia, ut dictum eſt, nullà eſt ibi fractio ſigilli, & hæc ipſi grata ſunt, conſequenter non redditur confeſſio odioſa, quin è contrà.

DISSERTATIO VIII.

De Satisfactione.

D. Th. Sup. QQ. 12 13. 14. & 15.

ARTICULUS I.

De quidditate, diviſione, poſſibilitate & neceſſitate Satisfactionis.

OBſervandum 1°. Aliam eſſe rationem meriti, aliam ſatisfactionis: Meritum reſpicit præmium obtinendum à præmiante, adeòque bonum merentis, aut alterius cui meretur: Satisfactio reſpicit jus alienum læſum reſarciendum, adeòque bonum offenſi, non ſatisfacientis.

Obſervandum 2°. Satisfactionem, de qua hîc agimus, poſſe conſiderari, vel reſpectivè ad injuriam Deo per peccatum illatam, vel reſpectivè ad pœnam temporalem peccato debitam poſt culpam & pœnam æternam dimiſſam; & de ea eſt potiſſimùm quæſtio. Hinc

Petes 1°. Quid ſit Satisfactio?

R. Satisfactio pro peccato ſecundùm ſe rectè definitur, *Compenſatio voluntaria injuriæ Deo per peccatum illatæ ſecundùm juſtitiæ æqualitatem*, non quidem ſtrictam, ſed ſecundùm proportionem, ut dicam infrà. *Supp. q. 12. a. 3. o.*

Digitized by Google

Satisfactio autem pro pœna temporali reſtante poſt remiſſionem culpæ & pœnæ æternæ definitur, *Solutio pœnæ temporalis peccato debitæ per opera bona & pœnalia à Confeſſario taxata*, ſi nempè ſit ſacramentalis, vel *ſpontè ſuſcepta*, ſi ſit extraſacramentalis.

Petes 2°. Quotuplex eſt Satisfactio?

R. 1°. Satisfactio alia eſt æquivalens ſeu ſufficiens, alia inſufficiens. Sufficiens duplex, una ex parte materiæ, altera ex parte formæ. Sufficiens ex parte materiæ ſeu pretii, quæ dicitur communiter de condigno, eſt quando valor rei oblatæ adæquat ex ſe in recompenſatione debitùm; ut ſi quis debeat centum & rependat centum ſeu rem valentem centum.

Sufficiens & perfecta ex parte formæ ſeu modi juſtitiæ (dicitur de toto rigore juſtitiæ) eſt quæ non ſolùm offert valorem debiti, ſed quæ etiam obſervat conditiones ſtrictæ juſtitiæ, quas aſſignavimus Diſſ. 11. de Incarn. a. 5.

2°. Alia eſt ſatisfactio, quæ à Sacerdote injungitur, & dicitur ſacramentalis: Alia quæ à pœnitente ſpontè ſuſcipitur, & dicitur extraſacramentalis. 3°. Alia publica, alia privata.

Petes 3°. Utrùm homo poſſit Deo ſatisfacere?

Q. 13. a. 1. o. R. 1°. Homo non poteſt Deo ſatisfacere pro culpa ſecundùm æqualitatem quantitatis: Quia injuria per peccatum irrogata Deo eſt infinita, eò quòd offendat perſonam dignitatis infinitæ; honor autem quem ſatisfactio hominis exhibet Deo, eſt finitus & longè inferior, quia eſt perſonæ dignitatis finitæ: Ergo. Hanc potiſſimam rationem latiùs deductam require in Tract. de Incarnat. Diſſ. 3. a. 2.

Poteſt tamen ſatisfacere ſecundùm æqualitatem proportionis: Quia dum reddimus Deo pro offenſa compenſationem quam poſſumus & exigit, fit illi ſatis, & eſt æqualitas proportionis, in quantum ſicut per peccatum ex toto offenditur, & ex toto illi compenſatio debetur, ità ipſi ex toto ſeu ex tota poſſibilitate redditur.

R.

Digitized by Google

R. 2°. Culpâ & pœnâ æternâ remiſſis, poteſt homo ſatisfacere de condigno pro pœna temporali peccato debita, non tamen ſecundùm rigorem & apices juſtitiæ. Supponit hæc concluſio poſt remiſſionem culpæ & pœnæ æternæ poſſe remanere reatum pœnæ temporalis, de quo modò.

Prob. prima Pars: Satisfactio dicitur de condigno quæ eſt æqualis & perfecta ex parte materiæ ſeu pretii, hoc eſt quæ tantum exhibet quantum debetur, ut ſi quis debeat centum ſolvat centum: Atqui ſatisfactiones noſtræ poſſunt eſſe æquales ex parte materiæ pœnæ temporali peccato debitæ: Ergo. Prob. Min. Pœna illa eſt finita: Ergo poteſt adæquari per ſatisfactionem finitam.

Prob. ſecunda Pars. Ut ſatisfactio ſit de rigore juſtitiæ, non tantùm requiritur ut ſit perfecta & æqualis ex parte materiæ, ſed etiam ex parte formæ, hoc eſt ut non fundetur in gratia creditoris, ut fiat ex bonis debitori propriis, quæ non ſunt ſub dominio creditoris, & quæ creditor alio titulo exigere non poteſt: Atqui illæ conditiones reperiri nequeunt in noſtris ſatisfactionibus, cùm fundentur in gratia Dei creditoris, fiant ex bonis quorum ipſe eſt Dominus, & quæ poſſit, ſi vellet, alio titulo quàm ſatisfactionis à nobis exigere: Ergo.

Petes 4°. Utrùm neceſſaria ſit peccatoribus ſatisfactio?

R. Neceſſaria eſt peccatoribus ſatisfactio non ſolùm ad aliorum exemplum, ædificationem Eccleſiæ, atque ad præcavenda peccata futura, ut volunt Lutherani & Calviniſtæ; ſed etiam ad reparandam injuriam per præcedentia peccata Deo illatam, & ad redimendam pœnam temporalem, quæ poſt remiſſionem culpæ & pœnæ æternæ remanet luenda in hoc ſæculo vel in Purgatorio.

Prob. 1°. Secundùm Scripturam, SS. Patres & Trid. poſt dimiſſam culpam & pœnam æternam, remanet ordinariè pœna temporalis in hoc vel altero ſæculo luenda, ut ex profeſſo probavimus

Diſſ. 3. hujus Tract. a. 1. §. 2. Ergo neceſſe eſt illi ſatisfieri.

Prob. 2°. ex definitionibus Eccleſiæ. Tridentinum veritatem concluſionis expreſsè definit ſeſſ. 6. cap. 14. & ſeſſ. 14. can. 12. 13. 14. & 15. Lege etiam de Pœnit. d. 1. cap. *Porro illi* 7. & cap. *Nullus* 13. Item propoſitionem 76. damnatam inter Baïanas.

Prob. 3°. ex Patribus, quos non cito, quia omnes ferè nobis concedit Calvinus : *Parùm me movent*, inquit l. 3. Inſtit. cap. 4. §. 38. *quæ in veterum ſcriptis de ſatisfactione paſſim occurrunt. Video quidem eorum nonnullos, dicam ſimpliciter omnes ferè quorum libri extant, aut in hac parte lapſos eſſe, aut nimis aſperè & durè locutos.* Sic modeſtè Religionis reformatæ auſterus Parens.

CONSECTARIA.

De Satisfactione neceſſariò injungenda à Sacerdote.

Q. 18. a. 3. o. EX dictis colliges 1°. Confeſſarium poſſe & teneri injungere ſatisfactionem pœnitenti. Poſſe quidem ; tùm quia ex inſtitutione Sacramenti Matth. 16. & 18. habet poteſtatem non ſolùm ſolvendi, ſed etiam ligandi ad pœnam ; tùm quia operatio Sacerdotis in uſu clavium eſt conformis operationi Dei cujus eſt miniſter ; Deus autem poteſt ligare ad pœnam : Ergo.

Teneri etiam conſtat : Quia Sacerdos in hoc tribunali eſt Dei Miniſter, & pœnitentis judex & medicus : Ut Dei miniſter tenetur quantùm eſt ex ſe efficere ut Sacramentum ſit integrum per ſatiſfactionem quæ eſt ejus pars integralis, ut alibi diximus : Ut judex debet ſervare æquitatem inter Deum & peccatorem, ejus peccatum vindicando : Ut medicus debet pœnitentis vulnera curare & futura præcavere. Utramque Conſectarii partem definivit Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. & can. 15.

Colliges 2°. Quòd cùm ſatisfactio non ſit pars eſſentialis, ſed integralis, tantùm Sacramenti,

Digitized by Google

non ſit neceſſaria neceſſitate Sacramenti, ſcilicet ut ſubſiſtat, ſed neceſſitate præcepti tantùm, ſeu ſi vis, neceſſitate Sacramenti ut ſit integrum; ità ut ſi ſatisfactio eſſet impoſſibilis, ut in agoniſante, aut ex revelatione ſciretur nullam ampliùs deberi peccatis ſatisfactionem, & pœnitentem eſſe ſufficienter præmunitum contrà relapſus, poſſet licitè adminiſtrari Sacramentum abſque ſatisfactionis injunctione: Non enim dicitur mutilum Sacramentum, niſi cùm privatur integritate debitâ & poſſibili.

Colliges 3°. extrà hunc duplicem caſum, obligationem injungendi ſatisfactionem eſſe gravem; quia gravis eſt irreverentia Sacramenti quòd maneat mutilum dum integrari poteſt & debet, graveque nocumentum infertur pœnitenti, qui indè manet obnoxius pœnis longè gravioribus luendis, & privatur remedio contrà futura peccata. Undè peccaret mortaliter Confeſſarius, qui non ſolùm pro peccatis mortalibus, ſed etiam pro venialibus aut mortalibus jam confeſſis nullam injungeret ſatisfactionem, niſi ex inadvertentia excuſaretur: Neque refert quòd ſatisfactio pro ſolis venialibus aut mortalibus jam confeſſis videatur quid leve: Eſto ſit ità ſecundùm ſe, eſt tamen reſpectu Sacramenti quod manet mutilum, quid grave in ratione irreverentiæ. Undè Confeſſarius pro novo peccato oblito addito poſt abſolutionem, ſi novam conferat abſolutionem, debet novam injungere ſatisfactionem.

Quòd verò quidam dicunt poſſe etiam omitti ſatisfactionis injunctionem, ſi prudenter judicetur pœnitentem per prævia opera plenè ſatisfeciſſe, aut ſatisfacturum per Indulgentias mox lucrandas, non admittimus ſaltem in praxi; quia videtur quòd neutrum poſſit prudenter judicari. Quis enim ſine revelatione ſcire poteſt quanta pœna debeatur peccatis, aut an ſit plenè lucraturus Indulgentiam? In his ergo caſibus ſemper injungenda eſt ſatisfactio, levior tamen.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

Quando ſit implenda & imponenda ſatisfactio?

DIco 1°. Non eſt neceſſe adimplere ſatisfactionem ante abſolutionem, & Confeſſarius per ſe loquendo nec poteſt, nec debet ad id cogere pœnitentem confeſſum aliundè ritè diſpoſitum.

Prob. prima pars 1°. Quia ſatisfactio non eſt pars eſſentialis Sacramenti, ſed integralis tantùm, ſine qua ideò ſubſiſtere poteſt, & quæ illi jam conſtituto advenire poteſt: Adde quòd contritio & confeſſio, quæ præmittuntur abſolutioni, habeant aliquam rationem ſatisfactionis.

Prob. 2°. Quidquid ſit de veteri Eccleſiæ diſciplina, quam concluſioni noſtræ contrariam fuiſſe multi tenent, licèt oppoſitum ut probabilius ſuſtinuerimus in priori noſtro Opere Dig. Hiſt. in fine hujus Tract. Sect. 5. ſaltem præſens Eccleſiæ diſciplina à pluribus ſæculis ubique viget conferendi abſolutionem ante adimpletam ſatisfactionem. Hanc autem Eccleſiæ praxim tamquam abuſum inculpare, damnandæ temeritatis eſt, contrà quam non ſemel inſurrexerunt ſummi Pontifices, Sixtus IV. contrà Petrum de Oſma an. 1478. Alexander VIII. 1690. in damnatione plurium propoſitionum, & Clemens XI. in Bulla *Unigenitus* contrà Queſnellum prop. 87. & 88.

Ex his ſequitur ſecunda pars concluſionis, ſcilicet Confeſſarium per ſe loquendo nec poſſe, nec debere cogere pœnitentem confeſſum, & ritè diſpoſitum ad præmittendam ſatisfactionem abſolutioni. 1°. Quia non licet privato à communi Eccleſiæ praxi in re tam gravi recedere. 2°. Quia pœnitens confeſſus, & aliundè ritè diſpoſitus habet jus ad abſolutionem ſtatim recipiendam, nec abſque gravi injuſtitia illi denegari aut differri poteſt, cùm ipſius maximè interſit non diutiùs manere in ſtatu peccati, & ſtatim in Dei amicitiam

redintegrari. 3°. Quia ſatisfactio poſt abſolutionem in ſtatu gratiæ peracta, eſt meritoria, Deo gratior, & longè efficacior ad ſatisfaciendum pro peccatis præteritis, & ad præcavenda futura, quàm ante abſolutionem in ſtatu peccati.

Dixi, *Per ſe loquendo* & *aliundè ritè diſpoſitum*: Quia ſi Confeſſarius advertat pœnitentem eſſe negligentem in adimplendis ſatisfactionibus, aut dubitet de ejus legitima diſpoſitione, ut contingere poteſt in conſuetudinariis & frequenter recidivis, poteſt, nullâ urgente neceſſitate, ipſum ad præmittendam ſatisfactionem ſaltem ex parte adſtringere.

Dico 2°. Satisfactio poteſt imponi ante vel ſtatim poſt abſolutionem: Quia utroque modo cenſetur moraliter conjungi cæteris partibus Sacramenti, & in eo fieri. Convenientiùs tamen imponitur antè abſolutionem; quia ſic materia præſupponitur expreſſiùs formæ.

Dico 3°. Implenda eſt ſatisfactio injuncta quamprimùm commodè fieri poteſt, ſi nullum tempus ſit præfixum; quia id poſtulat, tùm Sacramenti integritas, tùm ratio medicinæ, tùm juſta ſententia Judicis. Si verò aliquod tempus ſit præfixum, intrà illud eſt adimplenda. Quòd ſi tempore ſtatuto non ſit adimpleta, non ideò ceſſat obligatio, quia principale quod in ea ſpectatur, non eſt circumſtantia temporis, ſed opus præſcriptum.

In utroque autem caſu in unum vel alterum diem differre, non videtur quid grave, niſi fortè in termino præfigendo circumſtantiam temporis æquè principaliter intendat Confeſſarius, ut v. g. jejunium in vigilia alicujus feſti in ejus cultum & honorem.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

Utrùm pœnitens teneatur acceptare pœnitentiam injunctam & acceptatam adimplere, eave poſſit ab aliquo commutari?

Dico 1°. Tenetur pœnitens ſub gravi peccato acceptare pœnitentiam rationabilem, & acceptatam implere, ſivè ſit in vindictam præteriti, ſivè in medicinam futuri.

Prob. 1°. In Sacerdote eſt poteſtas ligandi ſeu obligandi ad ſatisfactionem, ut conſtat ex præcedentibus: Atqui poteſtas obligandi in uno, ſupponit obligationem parendi in altero, aliàs fruſtranea eſſet illa poteſtas: Ergo. 2°. Pœnitens tenetur in quantùm eſt ex ſe efficere non ſecùs ac Confeſſarius, ut Sacramentum non ſit mutilum, ſed integrum: Atqui ſatisfactio eſt de integritate Sacramenti: Ergo. 3°. Unuſquiſque tenetur parere judici rectè judicanti: Ergo.

Dixi 1°. *Sub gravi peccato.* Scio quoſdam cenſere non eſſe pluſquam veniale recuſare aut omittere levem ſatisfactionem pro ſolis venialibus aut mortalibus jam confeſſis injunctam; quia, inquiunt, eſt levitas materiæ. Verùm id multis & nobis non probatur, quamvis enim ſit ſecundùm ſe materia levis, non eſt tamen levis reſpectu Sacramenti, cui gravis injuria irrogatur, quòd ſine cauſa maneat mutilum & carens ſuâ principali parte integrante, ut jam diximus art. præced. Aliud eſſet ſi adimpletâ ſatisfactione pro majori parte, aliqua ejus levis pars omitteretur.

Dixi 2°. *Rationabilem pœnitentiam*: Irrationabilem enim & apertè injuſtam, vel impoſſibilem, ut jejunium in pane & aqua pro verbo otioſo, aut peregrinationem infirmo decumbenti, nec acceptare nec adimplere tenetur.

Sed quid ſi pœnitens oblitus fuerit pœnitentiæ injunctæ?

R. Debet eam inquirere à Confeſſario, ſi non

longiùs diſtet. Quòd ſi ipſe Confeſſarius non recordetur; cenſetur facta ipſi impoſſibilis, adeòque ab ea excuſatur; ſicut ab obſervantia aliarum legum excuſatur qui eas ignorat. Neque tenetur ſua peccata eidem Confeſſario vel alteri repetere pro nova ſatisfactione obtinenda, etiamſi oblivio fuerit culpabilis, puta quia diutiùs diſtulit; quia nemo tenetur bis confiteri peccata directè remiſſa, ſed ſufficit ſi oblivionem culpabilem confiteatur. Non eximitur tamen ab alia aliqua ſatisfactione ſibi ipſi prudenter attentis peccatis injungenda; quia debet Deo ſatisfacere. Conſulunt quidam ut in proxima confeſſione petat ſibi injungi aliam pœnitentiam congruam peccatis, qualia confiteri ſolet.

Dico 2°. Ipſe Pœnitens non poteſt commutare pœnitentiam à Confeſſario injunctam, nequidem in aliam difficiliorem.

Ratio eſt, quia opus à Confeſſario impoſitum virtute clavium, elevatur ad hoc ut ſit opus ſacramentale & ſatisfactorium ex opere operato, quale non poteſt eſſe illud à pœnitente ſubrogatum: Undè maneret mutilum Sacramentum. Adde quòd inferior non poſſit commutare etiam in melius opus à lege ſeu ſuperiore præceptum, ut patet in præceptis ſeu legibus de jejunio, confeſſione, &c. Ergo ſimiliter. Et hinc patet diſparitas de voto, quod vovens poteſt in melius commutare, quia votum non elevatur ad eſſe ſacramentale, & idem eſt vovens & votum mutans.

Dico 3°. Nullus Confeſſarius, ſivè idem ſive alter, poteſt ſatisfactionem mutare extrà confeſſionem: Tùm quia impoſitio ſatisfactionis pro peccatis confeſſis eſt actus juriſdictionis & poteſtatis clavium, qui non niſi in ſolo foro conſcientiæ exercetur: Tùm quia ſatisfactio non foret ſacramentalis, ideòque maneret mutilum Sacramentum.

Dico 4°. Idem Confeſſarius poteſt mutare ſatisfactionem eodem Sacramento moraliter durante: Quia tunc commutatio cenſetur pertinere ad

Digitized by Google

idem judicium, & intrà illud fieri, ut ſi antequam diſcedat pœnitens, immemor ſit pœnitentiæ, aut ſi diſceſſus ſtatim redeat. Quidam longiorem moram plurium horarum aut dierum aſſignant, ſed ſine fundamento.

Eodem verò Sacramento non ampliùs moraliter durante, non poteſt idem Confeſſarius mutare pœnitentiam in alia confeſſione, niſi iteretur & prior confeſſio, ſaltem in communi, & abſolutio, propter rationes tertiæ concluſionis; quia ſcilicet aliàs injunctio ſatisfactionis pro prioribus peccatis nunc non confeſſis, non foret actus judicialis, nec ipſa ſatisfactio ſacramentalis.

Dico 5°. Alter Confeſſarius, ſivè Superior, ſivè Inferior, poteſt ex juſta cauſa mutare ſatisfactionem injunctam à priori Confeſſario, ſi tamen habeat æqualem juriſdictionem in ea peccata, & ipſi ex integro repetatur confeſſio.

Eſt praxis communis, quam firmat auctoritas S. Raymundi, S. Antonini, & omnium fermè Theologorum, quorum ratio eſt, quòd cùm Chriſtus inſtituerit hoc Sacramentum pro bono animarum, & ad id quandoque requiratur ut mutetur ſatisfactio injuncta, præſumitur Chriſtum hanc poteſtatem Sacerdotibus contuliſſe.

Conf. argumento ad hominem. Pauci, qui tenent ſententiam contrariam, concedunt hanc poteſtatem Superiori reſpectu pœnitentiæ injunctæ ab inferiori: Atqui ſuppoſitâ ſufficienti juriſdictione, inferior eſt æqualis poteſtatis in hoc Tribunali cum Superiore; æqualem enim poteſtatem uterque accepit in ſua ordinatione: Ergo.

Dixi 1°. *Ex juſta cauſa*: Quia non cenſetur hæc poteſtas à Chriſto collata in deſtructionem, ſed in ædificationem. Juſta autem cauſa cenſetur neceſſitas, utilitas notabilis, gravis difficultas in adimplenda priori pœnitentia, periculum tranſgreſſionis, exceſſus evidens prioris pœnitentiæ, &c. quibus in caſibus nedum poteſt, ſed etiam aliquando debet prudens Confeſſarius priorem pœ-

Digitized by Google

nitentiam, pœnitente licèt non poſtulante, commutare.

Dixi 2°. *Si tamen æqualem habeat juriſdictionem in ea peccata* : Multorum enim ſententia eſt quòd ſi ſecundus Confeſſarius non habeat juriſdictionem in reſervata, non poſſit mutare pœnitentiam pro reſervatis à primo Confeſſario impoſitam : Quia licèt, factâ legitimâ confeſſione peccatorum habenti juriſdictionem, deſinant eſſe reſervata, ſic ut abſolvi poſſint à communi Confeſſario (& hoc eſt fundamentum oppoſitæ ſententiæ) non tamen ſic deſinunt eſſe reſervata, ut pœnitentia injuncta à Superiore ſeu priori Confeſſario poſſit immutari à communi Confeſſario ; quia peccata reſervantur non ſolùm ut difficultate abſolutionis obtinendæ ab illis homines deterreantur, ſed etiam ut à peritioribus medicis morbi periculoſiores curentur, ut loquitur Tridentinum, qui finis fruſtraretur, ſi communis & imperitior Confeſſarius corrigeret & mutaret pœnitentiam Superioris & peritioris. Hæc ſaltem ſententia videtur communior, & eſt tutior.

Dixi 3°. *Et ipſi ex integro repetatur confeſſio* ; quod eſt probabilius contrà quoſdam, qui exiſtimant ſufficere, ſi pœnitens declaratâ priori pœnitentiâ afferat rationes propter quas eſt ſibi nimis gravis. Ratio eſt : 1°. Quia in tantùm ſecundus Confeſſarius poteſt mutare pœnitentiam, in quantùm poteſt eandem cauſam judicare, quod fieri non poteſt niſi peccata exponantur. 2°. Quia incognitâ cauſâ non poteſt convenientem ſatisfactionem injungere, ſivè pro expiandis præteritis peccatis, ſivè pro cavendis futuris.

Petes utrùm factâ commutatione pœnitentiæ, liberum ſit pœnitenti redire ad primam ? R. communiùs affirmativè ; quia iſta commutatio tota eſt in favorem pœnitentis, cui cedere poteſt, & ea videtur intentio Confeſſarii.

Digitized by Google

ARTICULUS IV.

Utrùm unus poſſit pro alio ſatisfacere?

Q. 13. a. 1. o. Satisfactio, ut jam ſæpè dictum eſt, ad duo ordinatur, ſcilicet ad ſolutionem debiti, & ad medicinam pro vitando peccato. Item conſiderari poteſt, vel ut ſacramentalis, vel ut extraſacramentalis.

ibid. Dico 1°. Abſtrahendo à ſatisfactione ſacramentali & extraſacramentali, eamque ſpectando ut ſolutionem debiti, unus poteſt pro altero ſatisfacere; ſpectando autem ut medicinam non poteſt niſi per accidens.

Prima pars quam negant Hæretici, conſtat ex illo Gal. 6. *Alter alterius onera portate*, & ex 2. Cor. 8. ubi Apoſtolus hortatur Corinthios ad ſublevandam ſuis eleemoſynis corporalem Sanctorum paupertatem; ut ſubleventur in ſua ſpirituali paupertate per abundantiam, & bona opera Sanctorum. Item ex articulo Symboli, quo profitemur communionem Sanctorum. Inſuper

Prob. ratione theologicâ. Omnes ſumus unum in Chriſto & unius corporis, ipſo Chriſto capite, membra: Atqui in corpore humano unumquodque membrum non in ſuam tantùm, ſed etiam in aliorum utilitatem operatur; ſic oculus non ſibi tantùm videt, ſed & pedibus & toti corpori, pedes oculis ambulant, &c. Ergo ſimiliter in corpore myſtico Eccleſiæ, juxtà illud Davidis, *Particeps ego ſum omnium timentium te & cuſtodientium mandata tua.*

ib: in a. ſ. c. Conf. Charitas magis poteſt apud Deum quàm apud homines: Atqui unus poteſt apud homines ex alterius amore debitum ejus ſolvere: Ergo multò magis id in divino judicio fieri poteſt.

ibid. o. Prob. ſecunda Pars. Sicut in corporalibus medicina accepta in uno corpore, non ſanat morbum alterius, nec illi prodeſt; ità in ſpiritualibus

ſatisfactio unius ut medicina non prodeſt alteri ; ſic ex jejunio unius, v. g. caro alterius non domatur, nec ex actibus bonis unius alter contrahit habitum benè agendi. Poteſt tamen, & eſt tertia Pars concluſionis, unus mereri alteri de congruo gratiam, quæ eſt efficaciſſimum remedium pro vitandis peccatis, ſed hoc eſt magis per modum meriti quàm per modum ſatisfactionis.

Dico 2°. Satisfactio ſacramentalis uni injuncta, non poteſt quà ſacramentalis per alium impleri : Quia juxtà Florent. & Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. materia hujus Sacramenti ſunt actus pœnitentis, qui virtute clavium ad eſſe Sacramenti elevantur : Atqui ſatisfactio per alium adimpleta, quamvis ſit pœnitentis hoc ſenſu quòd ejus nomine & ipſo petente fiat, ſimpliciter tamen non eſt ejus actus : Ergo non eſt materia elevabilis virtute clavium ad eſſe Sacramenti, nec conſequenter ſatisfactio quà ſacramentalis.

Dixi, *quà ſacramentalis* : Quia licèt Confeſſarius poſſit ex legitima cauſa injungere pœnitenti ſatisfactionem per alium ad ejus petitionem exequendam, v. g. peregrinationem, opus tamen ſatisfactorium, ut eſt ab alio, non eſt ſacramentale ſeu pars Sacramenti, ſed ſolùm ut fit ex petitione pœnitentis, ſeu formaliter ut ab eo imperatum, ſicque ipſa petitio eſt formale in hac ſatisfactione; opus autem alterius, materiale.

Porrò non debet eſſe facilis Confeſſarius in tranſferenda ſatisfactione ad alium : Tùm quia cap. *Omnis utriuſque ſexûs* dicitur : *Et injunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere* pœnitens : Tùm quia ſatisfactio ordinariè non eſt ſolùm in ſolutionem debiti, ſed in remedium peccati futuri, ſub qua ratione unus non poteſt pro alio ſatisfacere, ut diximus. Et ideò quando Confeſſarius nihil explicat, ſed ſimpliciter pœnitentiam injungit, ſemper cenſendus eſt obligare pœnitentem ut per ſe illam adimpleat, maximè ſi ſit

actus omninò perſonalis & quà talis afflictivus. Pœnitens verò qui ſine licentia Confeſſarii curaret ſuam pœnitentiam per alium adimpleri, graviter peccaret nec ſatisfaceret. Undè meritò Alexander VII. 24. Septembris 1664. condemnavit hanc Propoſitionem : *Pœnitens propriâ auctoritate ſubſtituere ſibi alium poteſt, qui loco ipſius pœnitentiam adimpleat.*

Dixi : *maximè ſi ſit actus omninò perſonalis & quà talis afflictivus* : Quia aliàs videtur poſſe pœnitens alteri committere; ut ſi debeat pro ſatisfactione dare eleemoſynas, perindè eſt ſi per ſe vel per alium mandatarium id faciat, etiamſi mandatarius ex propriis daret; quia tunc idem eſt ac ſi ipſe mandatarius pœnitenti mandanti daret pecunias ad eleemoſynam, ac proindè pœnitens cenſetur ſemper in hoc principalis miniſter.

Petes 1°. Utrùm etiam pro defunctis in Purgatorio aliquis poſſit ſatisfacere?

R. affirmativè : Quia hi etiam pertinent ad communionem Sanctorum.

Petes 2°. Utrùm ſatisfactio unius pro alio ſit de condigno?

R. cum Sylvio quòd de congruo tantùm acceptetur à Deo, ſed poſitâ illâ acceptatione, eſt de condigno; quia, ut ſupponitur, ſatisfaciens offert æqualitatem ex parte pretii ſeu materiæ.

Petes 3°. Utrùm aliquis ſatisfaciendo pro altero, ſatisfaciat etiam pro ſe?

ibid. ad 3. R. quòd ſi agatur de ſatisfactione extraſacramentali, ſibi mereatur, ſed non ſibi ſatisfaciat; quia in ſatisfactione ſeu ſolutione debiti attenditur quantitas pœnæ, & in merito charitatis radix.

Quodl. 3. *q.* 13. *a.* 1. Si verò agatur de ſatisfactione ſacramentali, ſatisfaciens pro alio etiam ſatisfacit pro ſe; quia opus quod quis facit ex injunctione Sacerdotis, dupliciter valet pœnitenti, uno modo ex opere operantis, alio modo ex opere operato, ſeu ex vi clavium. Pœnitens itaque juſſus à Confeſſario

tale opus facere pro vivis & defunctis, illis applicat valorem ſui operis ex opere operantis, de quo diſponere poteſt; valor autem ejuſdem operis ex opere operato ſibi manet, utpotè quem pro ſuo arbitrio alienare non poteſt.

Undè colliges opus ſatisfactorium poſſe à Confeſſario imponi pro ſublevamine ſivè vivorum ſivè defunctorum. Idque confirmat praxis Confeſſariorum & commendat Catechiſmus Rom. p. 2. c. 5. n. 63.

ARTICULUS V.

Quanta ſit Satisfactio pœnitenti injungenda à Confeſſario?

PEr Canones qui dicuntur pœnitentiales, certis peccatis certæ fuerunt olim taxatæ pœnitentiæ, præſertim quoad tempus. Hos Canones collegerunt Auctores partim ex Conciliis tùm generalibus cùm particularibus, partim ex Reſcriptis & Decretis ſummorum Pontificum, partim ex SS. Patribus. Multi referuntur in fine Decreti Gratiani; longè plures à Natali Alexandro Theolog. moral. l. 2. c. 6. a. 7. & ab aliis: Non paucos retulimus in priori noſtro Opere.

Cæterùm hi Canones tùm à Jure tùm à Theologis referuntur, non quòd Confeſſarii adſtringantur ad injungendas pœnitentias ſecundùm illorum præſcriptum & rigorem, ſiquidem nec antiquitùs ſemper ſtrictè obſervarentur, ut videbimus modò; & aliundè refrigeſcente charitatis fervore, de hac ſeveriori diſciplina Eccleſia remiſerit, ne quos vult ſalvare per pœnitentiam, difficultate pœnæ territi deſperent & damnentur; ſed ut quando id è re judicaverint, eos pœnitentibus exponant, quò & gravitatem ſuorum peccatorum magis intelligant, & efficaciùs ea deteſtentur, & ad congruam ſatisfactionem faciliùs diſponantur.

Dico: Pœnitentia injungenda non eſt ità in arbitrio Sacerdotis poſita, ut ſecluſâ omni lege & Q. 18. a. 4. 4.

regulâ eam pro mero libitu injungat, ſed itâ ut, non ſemper ſervatâ lege canonum & gravitate criminum, poſſit eam injungere ſecundùm arbitrium prudentiâ & divino inſtinctu regulatum, attentis variis circumſtantiis negotiorum & perſonarum.

Prob. 1°. ex jure causâ 26. q. 7. cap. *Tempora* 2. ex S. Leone Ep. 79. nunc 129. ad Nicetum Epiſcopum Aquileienſem, ubi dicitur: „ Tempora „ pœnitudinis, habitâ moderatione, conſtituenda „ ſunt tuo judicio, prout converſorum animos „ proſpexeris eſſe devotos, pariter etiam habens „ ætatis ſenilis intuitum, & periculorum quo„ rumcumque, aut ægritudinis neceſſitates. " Idem ibid. cap. *Pœnitentibus* 5. ex Conc. Carthag. 3. an. 424. Idem ibid. cap. *Hoc ſit* ex S. Baſ. in Reg. brev. Idem cap. *Menſarum* de Pœnit. d. 1.

Concilium Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. „ Debent, „ inquit, Sacerdotes Domini, quantùm Spiri„ tus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate cri„ minum & pœnitentium facultate, ſalutares & „ convenientes ſatisfactiones injungere."

Similiter S. Carolus in Inſtit. Confeſſariorum: „ In ſatisfactionibus, inquit, vel pœnitentiis „ injungendis Confeſſarius circumſpectus eſſe de„ bet, ne adeò leves illæ ſint & faciles, ut po„ teſtas clavium in contemptum veniat, ipſeque „ particeps fiat & conſors aliorum peccatorum; „ neque nimis graves aut longæ jubeantur, ut „ vel recuſent eas exequi, vel etiamſi acceptas „ habeant, poſteà tamen plenè non perficiant."

Ibid. Prob. 2°. ratione. Pœnæ ſatisfactoriæ injungendæ, ſunt medicinæ tàm pro ſanandis præſentibus vulneribus quàm pro cavendis futuris: Atqui prudens medicus non ſemper & omnibus dat medicinas ab arte determinatas; quia non ſemper & omnibus competunt; neque ſemper dat itâ efficaces, quæ ad morbi curationem omninò ſufficiant, ne propter debilitatem naturæ majus peri-

Digitized by Google

culum oriatur, ſed eas variat & diſtribuit ſecundùm arbitrium prudentiâ & ſcientiâ medicinæ regulatum : Ergo ſimiliter medicus ſpiritualis ſeu Confeſſarius non debet ſemper injungere pœnas ſatisfactorias in Canone determinatas, quæ non ſemper omnibus competunt; nec ſemper totam pœnam quæ uni peccato debetur, ne infirmus aliquis ex magnitudine pœnæ deſperet, & à pœna totaliter recedat, ſed eas debet injungere ſecundùm arbitrium prudentiâ & divino inſtinctu regulatum, attentis omnibus circumſtantiis negotiorum & perſonarum; item acerbitate contritionis, erubeſcentiæ, &c.

Ex dictis colliges 1°. Confeſſarium in pœnitentia injungenda debere attendere non ſolùm ad qualitatem & quantitatem majorem vel minorem peccatorum, ſed etiam ad periculum majus vel minus relapsûs aut ſcandali, ad rationem contritionis & erubeſcentiæ, per quam plùs aut minùs pœnæ remiſſum eſt, ad pœnitentis facultatem & conditionem, hoc eſt ad ætatem, ſexum, convictum & infirmitatem, ſivè corporalem, ſivè ſpiritualem : Undè non ſunt injungenda jejunia infirmis aut opificibus gravi & continuo labore defatigatis, non ea opera per quæ revelaretur confeſſio, ut ſimul conviventibus, v. g. filiisfamilias abſtinentia à carnibus, potus in aqua, &c. non diuturnæ orationes ſervis & ancillis in fraudem temporis quod in obſequium Dominorum impendere debent : Minuenda eſt pœnitentia, quando Confeſſarius præſentit pœnitentem eam non acceptaturum, aut acceptatam non perfecturum.

Colliges 2°. in hac materia incedendum eſſe mediâ viâ inter utrumque extremum nimii rigoris & nimiæ laxitatis : magis tamen ſectandam eſſe miſericordiam, quàm ſeveritatem : Tùm quia juxtà Trid. loco cit. Sacramentum Pœnitentiæ non eſt forum iræ & pœnarum, ſed veniæ & miſericordiæ : Tùm quia ſatius eſt quòd pœnitens cum leviori pœnitentia adimpleta, reſiduum pœnæ

luat in Purgatorio, quàm graviori neglectâ, damnetur in inferno.

Ubi tamen Confeſſarius ex juſta cauſa impoſuerit pœnitentiam leviorem, moneat pœnitentem per hanc non eſſe plenè ſatisfactum pro peccatis, ideòque quod ſupereſt, luendum eſſe in hoc vel altero ſæculo, ut indè pœnitens excitetur ad graviorem pœnitentiam ſpontè ſuſcipiendam, & ne ex levitate pœnitentiæ leviora exiſtimet peccata.

Petes utrùm Confeſſarius poſſit imponere pœnitentiam publicam pro peccatis publicis?

Reſpondetur communiùs quòd non poſſit vi hujus Tribunalis pœnitentiæ, quod ex divina inſtitutione eſt ſecretum. Si tamen pœnitens ex ipſo peccato obligationem publicè ſatisfaciendi contraxit, puta ad reparandum ſcandalum, ad injuriam reparandam, reſtitutionem faciendam, deſerendam occaſionem proximam, &c. poſſit & debeat Confeſſarius hanc obligationem illi declarare & ad illam implendam cogere, ſicque cogere concubinarium ad expellendam concubinam, uſurarium ad deſerendas uſuras, publicum calumniatorem aut Hæreticum ad retractandas publicè calumnias aut hæreſes. Ad hæc enim independenter à præcepto Confeſſarii, ipſo jure naturæ tenetur, & ea adimplere debuiſſet, antequam ſe Tribunali ſiſteret.

ARTICULUS VI.

Utrùm Opera in ſtatu peccati mortalis facta, ſatisfaciant?

Q. 14. a: 2. DIco 1°. Opus in actu vel affectu peccati factum, nullo modo ſatisfacit.

ibid. Prob. Opera noſtra non ſunt ſatisfactoria apud Deum ſecundùm eorum æquivalentiam, ſed ſecundùm ejus acceptationem: Atqui abſurdum eſt dicere quòd Deus acceptet opera illius qui actu vel

vel affectu ipſum offendit: Ergo. Prob. Maj. 1°. Ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. ubi dicit ſatisfactiones noſtras vim habere à Chriſto, ab illo Patri offerri, & per illum acceptari à Patre: & cap. 9. dicit eſſe munificentiæ & amoris divini argumentum quòd Deus ſatisfactiones noſtras acceptet. 2°. Omnia opera noſtra ſunt Dei qui eſt ſupremus omnium Dominus, eaque variis aliis titulis poteſt exigere: Ergo ut nobis proſint ad ſatisfactionem & redemptionem pœnarum peccatis noſtris debitarum, debent ab eo acceptari. Nec alia ratio adferri poteſt cur animæ in Purgatorio graviſſimis pœnis, & ferventiſſimis charitatis & contritionis actibus non ſatisfaciant, & ſtatim evolent in cœlum, niſi quia cùm ſint extrà viam, Deus eorum actus & pœnas in hunc finem non acceptet. Obſervandum tamen quòd hoc ipſo quo Deus viatoribus gratiam ſanctificantem confert, acceptet opera ex ea manantia ad meritum & ad ſatisfactionem.

Hinc ſequitur quòd ſi ſit opus injunctum à Confeſſario in ſatisfactionem, debeat iterari, ut ſatisfiat ejus præcepto & integretur Sacramentum.

Dico 2°. Opus in reatu peccati factum, ſi, depoſito affectu ad peccatum, procedat ex gratia actuali, ut in pœnitentibus, ſatisfacit, non de condigno, nec de congruo ſtrictè, ſed de congruo latè, cum hoc diſcrimine, quòd reſpectu peccati quoad culpam dimiſſi obtineat aliquam diminutionem pœnæ, reſpectu verò peccati nondum quoad culpam dimiſſi diſponat tantùm ad majorem contritionem, & ut indè Deus in juſtificatione abundantiùs cedat juri ſuo, atque ampliorem faciat pœnæ remiſſionem. *Ibid.*

Prob. prima pars. Satisfactio de condigno, ſicut meritum, importat jus juſtitiæ ad remiſſionem pœnæ, ſatisfactio de congruo ſtrictè jus amicabile: Atqui homo in reatu peccati mortalis non poteſt habere neque jus juſtitiæ neque jus amicabile ad hoc ut Deus ejus opera acceptet ad ſa-

tisfactionem & ipſi concedat pœnarum remiſſionem, cùm ſit extrà gratiam ſanctificantem & charitatem, undè profluit condignitas noſtrarum ſatisfactionum & amicitia cum Deo: Ergo.

Prob. ſecunda pars. Sicut ad meritum de congruo latè ſufficit actus, non per quem efficitur ut agens habeat jus, ſed per quem efficitur ut in dante ſit aliquale debitum decentiæ ſecundùm ejus bonitatem & liberalitatem, ità ad ſatisfaciendum de congruo latè: Atqui divinam bonitatem & liberalitatem decet ut operibus ſatisfactoriis ex ſua gratia actuali procedentibus, aliquam pœnæ remiſſionem concedat pro peccatis quoad culpam dimiſſis; pro peccatis verò nondùm quoad culpam dimiſſis, propter meliorem diſpoſitionem abundantiùs in ipſa juſtificatione cedat juri ſuo & minorem requirat pœnam: Ergo.

Hinc probabile eſt per opus in caſu concluſionis ſatisfieri præcepto Confeſſarii, nec eſſe iterandum; quia eſt aliquo modo ſatisfactorium. Eſt ſaltem ſententia communior, & communis ſenſus Fidelium, qui non ſolent ſe accuſare quòd ſatisfactionem impleverint extrà charitatem, eaque videtur intentio Confeſſariorum, præſertim dùm pœnitentias diù duraturas imponunt: Quia tamen non eſt abſolutè certum, Deum acceptare hæc opera ad ſatisfactionem, conſultum eſt ut Confeſſarii aliquam ſaltem pœnitentiæ partem ſtatim implendam ſemper injungant.

ARTICULUS VII.

De qualitate operum, per quæ fit ſatisfactio.

PEtes 1º. Utrùm ſatisfactio debeat fieri per opera pœnalia?

ib. q. 15. a. 1. ad 2. Pœnalitas ſeu difficultas in aliquo opere poteſt eſſe duplex; ſubjectiva & objectiva, ſeu ex genere & natura operis; ſic quòd aliquis cum tædio oret, difficultas & pœna eſt tam ex parte ſubjecti quàm ex parte objecti, ſi autem oret ex fer-

Digitized by Google

vore charitatis promptè & delectabiliter, erit tantùm difficultas objectiva ſine ſubjectiva.

R. Opera ſatisfactoria debent eſſe pœnalia. *ibid.*

Prob. 1°. Joel. 2. dicitur : *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio & fletu & planctu.* Matth. 11. *Regnum Cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.*

Prob. ratione. Satisfactio, ut priùs dictum eſt, *ibid.* ordinatur ad præteritam offenſam compenſandam & vindicandam, & ad futuram culpam cavendam : Atqui ad utrumque requiritur ut fiat per opera pœnalia : Ergo. Prob. prima pars Min. Compenſatio offenſæ Dei fieri debet per hoc quòd ſubtrahatur aliquid peccatori quod cedat in honorem Dei; quia homo peccando plus juſto ſibi tribuit, &, in quantum in ipſo eſt, honorem Deo ſubtraxit : Atqui hæc ſubtractio eſt pœnalis; pœna enim nihil eſt aliud quàm privatio boni utilis & delectabilis : Ergo. Prob. ſecunda pars Min. Homo non facilè redit ad peccatum ex quo pœnam expertus eſt : Undè Philoſophus 2. Eth. c. 3. pœnas vocat medicinas : & Trid. citatum dicit quòd pœnæ ſatisfactoriæ magnoperè à peccato revocant & quaſi fræno quodam coercent.

Dices : Quantò aliquod opus ex majori charitate procedit, tantò minùs eſt pœnale : Si ergo oporteat opera ſatisfactoria eſſe pœnalia, quantò magis ſunt ex charitate facta, tantò minùs ſunt ſatisfactoria, quod falſum eſt.

R. D. Ant. Quantò aliquod opus ex majori charitate procedit, tantò minùs eſt pœnale ſubjectivè, C. Ant. Objectivè & ex genere ſuo, N. Ant. & Conſeq. Cæteris autem paribus opus magis pœnale objectivè eſt magis ſatisfactorium.

Petes 2°. Utrùm omnis actus virtutis ſit pœnalis, & conſequenter ſatisfactorius?

R. affirmativè : Quia omne opus quo Deo ſervitur & mens ad cœleſtia erigitur, natum eſt cauſare homini carnali & terrenis aſſueto laſſitudinem & afflictionem.

Hinc colliges nedùm opus externum, ſed & opus internum etiam per ſe ſumptum eſſe ſatisfactorium; quia actus interiores, ut contritionis, charitatis, orationis mentalis, &c. etiam per ſe ſumpti, ſunt optimi, difficiles & pœnales ſecundùm ſe, licèt per accidens ob bonam diſpoſitionem ſubjecti, de facto laborem aliquando non cauſent: Undè etiam poſſunt injungi in pœnitentiam à Confeſſariis. Nec refert quòd non videantur ſenſibiles; ſicut enim contritio ſufficienter fit ſenſibilis ad rationem Sacramenti per Confeſſionem, ità actus internus pro pœnitentia injunctus fit ſufficienter ſenſibilis per impoſitionem Confeſſarii & acceptationem pœnitentis.

Opus autem ipſum externum, quatenùs ab interiori procedit, licèt interiori non addat bonitatem intrinſecam, ut dicitur de actibus humanis, nec ideò addat ad meritum, quod attenditur penès bonitatem actûs, quia tamen addit pœnam diſtinctam ab interiori, addit vim ſatisfaciendi; quia ſatisfactio attenditur penès pœnam & laborem, & ideò jejunare eſt magis ſatisfactorium, quàm velle jejunare, quia eſt magis pœnale.

Petes 3°. Utrùm opera aliàs debita ſint ſatisfactoria, poſſintque imponi à Confeſſario in pœnitentiam?

R. Opera aliàs debita ſunt ſatisfactoria, & per ſe loquendo imponi poſſunt à Confeſſario in pœnitentiam. Id tamen regulariter non licet.

Prob. prima pars. Opus habet quòd ſit ſatisfactorium, ex eo quòd ſit bonum & pœnale: Atqui per hoc quòd ſit aliàs debitum, puta ex voto vel præcepto, non deſinit eſſe bonum & pœnale: Ergo. Conf. jejunia Eccleſiæ ſunt præcepta, & nihilominus ſatisfactoria; in id enim inſtituta ſunt.

Secunda pars ſequitur ex prima; ſi enim verè ſint ſatisfactoria, nihil obſtat quominùs poſſint injungi in pœnitentiam.

Prob. tertia pars. Qui peccavit, ad aliquid novi eſt obligandus, tùm ut ſentiat vindictam ſuo-

rum peccatorum, tùm quia plus requiri debet ab eo quàm ab innocente: Undè intentio Eccleſiæ eſt ut unuſquiſque ſatisfaciat pro peccatis ſuis aliquo peculiari opere, ac proindè quando Confeſſarius injungit certas preces, jejunia, eleemoſynas, &c. nihil addendo, intelligendum eſt de illis ad quæ pœnitens nulla alia ex cauſa tenebatur, niſi fortè conſtaret de contraria intentione Confeſſarii.

Dixi, *Regulariter*; quia aliquando juſtis ex cauſis liceret imponere opus alioquin præceptum, ut recitationem Officii, jejunium eccleſiaſticum, illi qui non haberet opportunitatem aliter ſatisfaciendi.

Petes 4°. Utrùm flagella præſentis vitæ ſint ſatisfactoria?

R. Flagella præſentis vitæ, ſi patienter tolerentur, ſunt ſatisfactoria. Eſt Tridentini ſeſſ. 14. cap. 9. ubi ea vocat *maximum amoris Dei argumentum.* *ib. a. 2. o.*

Prob. 1°. Rom. 5. dicitur: *Tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem*, id eſt, à peccato purgationem, ut Gloſſa ibid. dicit: Ergo. *Ibid. in a. ſ. c.*

Prob. 2°. Hoc ipſo quo homo acceptat flagella præſentis vitæ ad purgationem peccatorum eis utens patienter, fiunt aliquo modo ipſius patientis: Ergo ſunt ſatisfactoria. Prob. Conſeq. Quia ſi quid obeſſet, ne forent ſatisfactoria, eſſet quia non forent à nobis, ſed ab alio, ſcilicet à Deo, quod pertinet ad rationem vindicationis: Undè ſi homo omninò eis per impatientiam diſſentiat, tunc non efficiuntur ipſius, & ideò non habent rationem ſatisfactionis, ſed vindicationis. *ibid. o.*

Petes 5°. Quæ ſint opera ſatisfactoria?

R. Præcipua opera ſatisfactoria in Scripturis & Patribus ſpecialiter commendata, ſunt eleemoſyna, jejunium & oratio; ad quæ, ſi lato ſenſu ſumantur, reduci poſſunt omnia alia. *ib. a. 3. o.*

Digitized by Google

ARTICULUS VIII.

De conditionibus & effectibus ſatisfactionis.

QUamvis in tota Diſſertatione plures ſatisfactionis conditiones hinc & indè aſſignaverimus, eas cum quibuſdam aliis ſummatim hîc refero, in majus commodum Lectoris. Undè.

Dico 1°. Conditiones requiſitæ ad ſatisfactionem, quædam ſe tenent ex parte ſatisfacientis, quædam ex parte operis, quædam ex parte Dei.

Conditiones ex parte ſatisfacientis ſunt: Prima, quòd ſit in gratia, ut ſatisfaciat de condigno, vel quòd depoſuerit affectum ad peccatum, ut ſatisfaciat de congruo latè: Patet ex art. 6. Secunda, quòd ſit in ſtatu viæ; quia extrà ſtatum viæ ſicut Deus non acceptat bona opera ad meritum, ità nec ad ſatisfactionem. Et defectu hujus conditionis animæ in Purgatorio non ſatisfaciunt, ſed ſatispatiuntur.

Conditiones ex parte operis ſunt: Prima, quòd ſit liberum; quia eſt actus humanus. Secunda, quòd ſit bonum; quia per opera mala potiùs meremur pœnam, quàm pœnæ remiſſionem. Tertia, quòd ſit ſupernaturale; quia remiſſio pœnæ pertinet ad ordinem ſupernaturalem; pœnæ enim debitum retardat nos à fine ultimo ſupernaturali conſequendo. Quarta, quòd ſit pœnale; conſtat ex art. præced. petit. 1.

Conditio ex parte Dei eſt quòd acceptet tale opus in ſatisfactionem: Conſtat ex art. 6. Concl. 1.

Dico 2°. Satisfactio ſacramentalis (de ea ſola hîc agitur) cauſat ex opere operato remiſſionem pœnæ temporalis; ad id enim eſt inſtituta. Undè Trid. ſeſſ. 14. cap. 3. dicit contritionem, confeſſionem & ſatisfactionem eſſe partes materiales pœnitentiæ; „ quatenùs in pœnitente ad inte-
„ gritatem Sacramenti, ad plenam perfectamque
„ peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione re-

quiruntur. " Et S. Th. Quodl. 3. a. 28. „ Cùm ſa-
„ tisfactio, inquit, à Sacerdote abſolutè injun-
„ cta, ſit pars pœnitentiæ, manifeſtum eſt quòd
„ in ea operatur vis clavium, ità quòd ampliùs va-
„ let ad expiandum peccatum, quàm ſi proprio
„ arbitrio homo faceret idem opus. " Magis adhuc conſtabit ex ſeq. Concl. Undè.

Dico 3°. Probabile eſt quòd ſatisfactio ſacramentalis cauſet ex opere operato gratias actuales & augmentum gratiæ habitualis.

Prob. Satisfactio ſacramentalis id cauſat ex opere operato quod ſignificat; eſt enim pars Sacramenti pœnitentiæ, ut modò dicebam ex Trid. & S. Th. pars autem debet participare naturam totius Sacramenti cujus eſt cauſare quod ſignificat, quia eſt ſignum practicum: Atqui ſatisfactio ſacramentalis non ſolùm ſignificat remiſſionem pœnæ temporalis, ſed etiam gratias actuales & augmentum gratiæ habitualis: Ergo. Prob. Min. Satisfactio ſacramentalis poteſt conſiderari, vel ut eſt pars Sacramenti præcisè, vel ut eſt talis pars, ſcilicet ſatisfactio. Si hoc ſecundo modo, non ſolùm ſignificat remiſſionem pœnæ pro peccatis præteritis, ſed etiam majorem facilitatem cavendi futura, quæ facilitas ex auxiliis gratiæ potiſſimùm provenit. Si primo modo, ſignificat gratiam; id enim proprium eſt omnibus Sacramentis; & cùm primam ſupponat in abſolutione collatam, nonniſi ſecundam, ſeu primæ augmentum ſignificat & cauſat.

Cæterùm quidquid ſit de iſtis duobus ultimis effectibus, cùm ſaltem conſtet ſatisfactionem ſacramentalem eſſe majoris efficaciæ ad remiſſionem pœnæ quàm ſpontè ſuſceptam, maximè intereſt quòd Confeſſarius illam injungat & pœnitens adimpleat: Conſultumque eſt quòd Confeſſarius poſt injunctam ſatisfactionem determinatam, ſimul injungat in ſatisfactionem ſacramentalem omnia bona opera futura pœnitentis ſaltem ad certum tempus, ad octiduum, ad menſem, etiam ad annum.

Præter hos effectus ſatisfactionis ſacramentalis, ſunt plures ejus utilitates, quas recenſet Conc. Trid. ſeſſ. 14. cap. 8. 1°. Ne leviora reputentur peccata, tam duris pœnitentiæ laboribus expianda. 2°. Ut deterreantur pœnitentes à peccatis futuris, & in iis cavendis vigilantiores reddantur. 3°. Per illas ſatisfactiones eradicantur habitus vitioſi. 4°. Imminentem Dei iram avertunt. 5°. Nos Chriſto capiti conformes efficiunt. 6°. Sunt in exemplum & ædificationem aliorum.

Digitized by Google

TRACTATUS DE CENSURIS, IRREGULARITATE ET INDULGENTIIS.

D. Th. Suppl. à Q. 21. ad 27.

DISSERTATIO I.

De Cenſuris in Communi.

ARTICULUS I.

Quid & quotuplex ſit Cenſura?

DICO 1°. Cenſura eſt *Pœna Eccleſiaſtica medicinalis & temporalis privans baptizatum delinquentem & contumacem uſu communium bonorum ſpiritualium.* Explicatur.

Dicitur 1°. *Pœna*; quia non infligitur niſi propter peccatum, illudque externum, cùm Eccleſia non judicet de internis; & mortale, quia cùm ſit graviſſima pœna, non infligitur niſi propter grave peccatum.

Dicitur 2°. *Pœna Eccleſiaſtica*; quia ferri non poteſt niſi per Superiores Eccleſiaſticos, cùm primò verſetur circà privationem rei ſpiritualis, circà verò res temporales non niſi ſecundariò & quatenùs referuntur ad ſpiritualia.

Digitized by Google

Dicitur 3°. *Medicinalis*; quia per eam non tam intenditur punitio peccati, quàm peccatoris emendatio: Undè eo emendato, ordinariè tolli debet cenſura: Et ideò additum eſt, *temporalis*. Ità expreſsè in jure cap. 1. de ſent. excomm. in 6. & cap. *Ex litteris* de conſtit. Ex quo ſequitur quòd ubi non eſt ſpes emendæ, regulariter non debeat infligi cenſura. Dixi *regulariter*; quia per accidens ſi eſſet neceſſaria bono communi ad terrendos & coercendos alios, etiam ſine ſpe emendæ illius qui peccavit, poſſet infligi; quia licèt ſit præcipuè medicina, eſt tamen etiam pœna.

Dicitur 4°. *Privans baptizatum*; quia Eccleſia non habet poteſtatem niſi in ſubditos: Fit autem homo ſubditus Eccleſiæ per Baptiſmum.

Dicitur 5°. *Et contumacem*, ſivè perſeverando in peccato, ſivè non obediendo mandatis Superiorum. Ità in jure cap. *Ex parte* 1. de verb. ſignific. & cap. 1. de ſent. excomm. in 6. colligitur ex cap. 18. Matth. *Si Eccleſiam non audierit*, id eſt, ſi non obediens ei fuerit, *ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus*. Atque ſequitur ex hoc quòd cenſura ſit medicinalis.

Dicitur 6°. *Privans uſu communium bonorum ſpiritualium*, qualia ſunt publica Eccleſiæ Suffragia, ſpiritualis juriſdictio, Sacrificium & Sacramenta, Officia & Beneficia Eccleſiaſtica, quorum omnium diſpenſatio eſt Eccleſiæ commiſſa, ità ut eorum uſum activum & paſſivum poſſit alicui propter culpam & contumaciam interdicere. Quantùm autem ad bona ſpiritualia privata, ut ſunt dona gratiæ, virtutes & bona opera, iis Eccleſia neminem ſpoliare poteſt, nec eorum uſu privare.

Dico 2°. Eſt tantùm triplex Cenſura Eccleſiaſtica, ſcilicet excommunicatio, ſuſpenſio & interdictum. Eſt communior.

Prob. 1°. Quoties in jure fit mentio de cenſuris infligendis aut tollendis, tantùm iſtæ tres nominantur, cap. 1. cap. *ſtatutum*, & cap. *Is cui*, de Sent. excom. in 6. undè Innoc. III. cap. *Qua-*

renti, de verb. ſignif. dicit : „ Quærenti quid „ per Cenſuram Eccleſiaſticam debeat intelligi, „ cùm hujuſmodi clauſulam in noſtris litteris ap- „ ponimus ? Reſpondeo quòd per eam, non ſo- „ lùm interdicti, ſed ſuſpenſionis & excommuni- „ cationis ſententia valeat intelligi. ”

Prob. 2°. Neque ceſſatio à divinis, neque depoſitio, neque degradatio, neque irregularitas etiam ex delicto, ſunt cenſuræ : Ergo ſunt tantùm tres aſſignatæ. Patet Conſeq. à ſufficienti enumeratione in antecedente ; non enim aliæ aſſignantur ab Adverſariis.

Prob. Ant. per ſingulas partes. 1°. Ceſſatio à divinis, quæ etiam dicitur ſuſpenſio Organorum, eſt prohibitio Eccleſiaſtica facta Clericis celebrandi divina officia, & miniſtrandi Sacramenta in aliquo loco, niſi neceſſitas urgeat. Et quamvis videatur coincidere cum interdicto, differt tamen. 1°. Quia non eſt propriè pœna, ſed ſimplex prohibitio divinorum ad ſignificandum graviſſimum mœrorem Eccleſiæ ob graviſſimam injuriam illi illatam, putà profanationem Euchariſtiæ : Interdictum autem eſt pœna. 2°. Interdictum ſemper afficit aliquam perſonam quæ interdicto cauſam dedit, non ceſſatio à divinis : Undè tempore ceſſationis in uno loco, omnes etiam nocentes poſſunt adeſſe divinis officiis in alio loco, non ſic in Interdicto. 3°. Qui violat Interdictum, incurrit irregularitatem, non qui violat ceſſationem à divinis, licèt graviter peccet : Ergo ceſſatio à divinis non eſt cenſura.

2°. Depoſitio eſt prohibitio facta in perpetuum Clerico per ſe & directè exercendi ſuos ordines, & indirectè aſcendendi ad altiores. Degradatio addit depoſitioni privationem perpetuam Clericatu & ejus privilegiis, ità ut degradatus reducatur ad ſtatum Laïcalem, quod fit cum magna ſolemnitate, quâ peractâ Clericus traditur brachio ſæculari, ſecundùm rigorem legum puniendus. Irregularitas ex delicto, de qua eſt major difficultas, eſt ſimiliter Canonicum impedimentum ſeu

perpetua inhabilitas primò & directè ſuſcipiendi ſacros Ordines, ſecundariò & conſequenter in ſuſceptis miniſtrandi: Sicque neque depoſitio, neque degradatio, neque irregularitas ex delicto, ſunt medicinales ſeu ad emendationem ſicut cenſuræ, ſed meræ pœnæ in vindictam. Item non ſolo uſu ſpiritualium privant ut cenſuræ, ſed in quantùm fieri poteſt, privant habilitate ad illa. Denique cenſura tollitur per abſolutionem, depoſitio autem, degradatio & irregularitas etiam ex delicto non tolluntur niſi per diſpenſationem in lege, quæ ex natura ſua petit eſſe perpetua.

Dico 3°. Quælibet ſpecies cenſuræ dividitur in cenſuram *à Jure*, quæ à lege lata eſt contrà omnes ſubditos qui tale crimen commiſerint, & cenſuram *ab Homine*, quæ fertur per ſententiam ſivè generalem, ſivè particularem Superioris ſeu Judicis: Per generalem, ut ſi dicat ſuperior, ſi quis tale crimen commiſerit, ſit excommunicatus: Per particularem, ut ſi dicat; ſi Petrus non reſtituat intrà menſem, ſit excommunicatus. Eſt autem diſcrimen inter cenſuram à Jure & cenſuram ab homine, quod cenſura à jure ſemper duret, niſi lex revocetur: Cenſura autem ab homine vim ſuam amittit per mortem aut depoſitionem ferentis, ſic ut nemo deinceps illam incurrat. Qui tamen anteà incurrit, remanet ligatus donec abſolvatur.

Dico 4°. Item quælibet cenſura dividitur in cenſuram *Latæ ſententiæ*, quam ſcilicet Lex vel Judex per ſententiam actu infligit, adeòque ipſo facto ſeu criminis admiſſione, abſque alia ſententia incurritur, & cenſuram *ferendæ ſententiæ*, quam Lex aut Judex minatur tantùm ſe inflicturum, aut jubet infligi, ſicque non ipſo facto ſeu delicto, ſed per aliam Judicis ſententiam debet infligi.

Sed difficultas eſt dignoſcere quando ſententia ſeu lex contineat cenſuram latæ vel ferendæ ſententiæ.

Imprimis conſtat eſſe cenſuram latæ ſententiæ, quando Lex aut Judex dicit, *Qui hoc fecerit, ſit*

Digitized by Google

ipſo facto, *ipſo jure excommunicatus*, *ſuſpenſus*, &c. Item ſi dicat; *Excommunicamus eum qui hoc fecerit.* Item quando jus ſignificat ſe velle reum incurrere cenſuram, & non dirigit verba ad aliquem Judicem qui illam infligat, ſeu quando non jubet fieri, ſed ſignificat fieri aut futurum eſſe poſitâ conditione, videtur cenſura latæ ſententiæ; ut cùm dicitur: *Qui hoc fecerit*, *ſit excommunicatus*, *ſit anathema*, *ſe excommunicatum noverit ſeu agnoſcat*, *excommunicatus maneat*, *excommunicationem incurrat*, &c.

At verò cùm dicitur: *Qui hoc fecerit*, *volumus*, *jubemus eum excommunicari*, *ſuſpendi*, &c. vel, *ut excommunicetur*, *ſuſpendatur*, &c. Item cùm dicitur; *Prohibemus hoc fieri ſub interminatione anathematis*, *ſub pœna excommunicationis*, *ſuſpenſionis*, &c. eſt cenſura ferendæ & non latæ ſententiæ.

Quidam exiſtimant his formulis: *Qui hoc fecerit*, *ſciat ſe excommunicationem*, *ſuſpenſionem*, &c. *incurſurum*, vel, *erit excommunicatus*, *ſuſpenſus*, &c. vel, *excommunicationem*, *ſuſpenſionem incurrat*, importari cenſuram latæ ſententiæ: Quia, inquiunt, talia verba non ſignificant talem debere per Judicem excommunicari, ſed ſignificant jus habere vim ſententiæ: quare verba futuri temporis, *erit*, *incurret*, &c. non ſignificant cenſuram poſt factum commiſſum eſſe ferendam ab alio, ſed ab ipſo jure infligendam eſſe hoc ipſo quo tale factum committetur. Ità Coninck, nec improbabiliter, licèt alii de hoc dubitent.

Cæterùm advertunt communiter Auctores quòd in æquali dubio, quando termini ſunt abſolutè ambigui, debeat potiùs judicari cenſura ferendæ ſententiæ quàm latæ; quia juxtà regulam juris 49. in 6. *In pœnis benignior facienda eſt interpretatio.*

ARTICULUS II.

An ſit in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras, & qui poſſint eas ferre?

Dico 1°. Eſt in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras. Eſt definita in Conc. Conſtantienſi ſeſſ. 8. errore 30. Wiclefi, & ſeſſ. 15. errore 19.

Prob. 1°. Ex cap. 16. & 18. Matth. ubi Chriſtus confert Apoſtolis poteſtatem ligandi atque ſolvendi, ità ut quidquid ligaverint aut ſolverint in terris, ſit ligatum aut ſolutum in cælis: Quod eſſe intelligendum de poteſtate ligandi etiam per cenſuras, non ſolùm docent SS. Patres, ſed apertè colligitur ex hoc quod Chriſtus addit Matth. 18. habendum eſſe ut Ethnicum & Publicanum eum qui Eccleſiam non audierit, ità ut ſit excluſus à communione Fidelium, ſicut Ethnici & Publicani erant tùnc excluſi à communione Judæorum.

2°. Ex Apoſtolo qui uſus eſt hâc poteſtate 1. Cor. 5. Tradens inceſtuoſum Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit. Et 1. Tim. 1. dicit ſe Hymæneum & Alexandrum tradidiſſe Satanæ, ut diſcant non blaſphemare.

3°. Ex praxi totius Eccleſiæ, in qua à temporibus Apoſtolorum ſemper viguit uſus ferendi cenſuras, ut conſtat ex antiquiſſimis Canonibus qui dicuntur Apoſtolorum, & ex Canonibus Conciliorum, atque ſummorum Pontificum ſcriptis. Vide in Jure causâ 24. q. 3.

4°. Ratione. In omni Republica bene ordinata debet eſſe poteſtas privandi ſubditos bonis communibus, quando id ipſi merentur, & bonum commune exigit; id per ſe patet: Atqui Eccleſia à Chriſto inſtituta, eſt Reſpublica bene ordinata, & cenſura nihil aliud eſt quàm privatio bonorum communium ſpiritualium, ut patet ex Art. præced. Ergo.

Si quidam SS. Patres videantur improbare cenſuras, loquuntur de iis qui non intuitu boni, ſed

Digitized by Google

ex odio aliquos ſeparant ab Eccleſia ſine ſpe redeundi.

Dico 2°. Omnis & ſolus Prælatus habens Juriſdictionem ſpiritualem in foro externo, poteſt jure ordinario ferre cenſuras in ſubditos contumaces.

. Dicitur 1°. *Solus habens juriſdictionem ſpiritualem in foro externo*: Quia quæ obligant hominem comparativè ad alios homines & important pœnas publicas coercitivas, pertinent ad forum publicum exterioris judicii. *ibid q. 22. a. 1. o.*

Dicitur 2°. *Omnis habens*, &c. quia cùm poteſtas Eccleſiaſtica fori externi ſit ad ſervandam diſciplinam per leges, præcepta & ſententias, infirma foret & inermis, ſi non poſſet pœnis & cenſuris rebelles coercere, & ad obediendum compellere. Cæteræ particulæ patent ex Art. præced.

Hi ſunt itaque qui jure ordinario poſſunt ferre cenſuras. Summus Pontifex & Concilia generalia in tota Eccleſia: Epiſcopi reſpectu eorum qui in ſua Diœceſi commorantur: Archiepiſcopus in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum, ſolùm tamen quando eas viſitat, aut cauſa per appellationem eſt ad eum devoluta: Vicarii Epiſcoporum, qui habent unum Tribunal cum Epiſcopo: Capitulum Sede vacante ejuſque Vicarius; quia ſuccedit in locum Epiſcopi: Quidam Archidiaconi & Archipresbyteri ex conſuetudine: Cardinales in Eccleſia ſui tituli: Ac tandem ex privilegio Prælati Religionum habentes juriſdictionem quaſi Epiſcopalem.

Secundùm S. Th. citatum & cap. *Cum ab Eccleſiarum* de officio Judic. ordin. id in certis caſibus olim erat à jure conceſſum Parochis, ſed hoc in diſſuetudinem abiit. Neque etiam id poſſunt Abbatiſſæ, quia non habent juriſdictionem ſpiritualem, ſed œconomicam tantùm, ſicut Pater in familia.

Dico 3°. Qui habent poteſtatem ordinariam fe-

rendi cenſuram, poſſunt illam aliis delegare. Cap. *Cùm Epiſcopus*, de officio ordinarii in 6.

Poteſt autem hæc poteſtas delegari cuivis Clerico clericalibus privilegiis gaudenti; quia hic eſt capax juriſdictionis ſpiritualis, ad quam non requiritur poteſtas ordinis.

Non poteſt committi Laïcis, cap. *In nona*, 16. q. 7. cap. *Decernimus* de Judic. cap. *Judicatum*. Diſt. 89. niſi à Papa ex plenitudine poteſtatis, quia hoc eſt juris humani in quo poteſt diſpenſare.

Petes utrùm cenſura debeat ferri in ſcriptis, cauſâ cenſuræ expreſsâ?

R. affirmativè: Ità decernitur cap. *Cùm medicinalis*, de ſent. excom. in 6. Et qui aliter fecerit, per menſem unum ab ingreſſu Eccleſiæ & divinis Officiis ſuſpenditur: Non tamen declaratur cenſura nulla, ſed facilè à ſuperiore relaxanda. Citatur in contrarium cap. *Statutis*, & cap. *Legum* cauſâ 2. q. 1. quibus declaratur quòd cenſura ſine ſcripto lata, *nec nomen ſententiæ habere mereatur*. Sed jus quod citavimus iſtis eſt poſterius.

ARTICULUS III.

In quos poſſit ferri cenſura, & ob quam cauſam?

DIco 1°. Solus homo viator baptiſatus ratione utens, qui habet ſuperiorem in Eccleſia, poteſt ligari cenſuris. Jam patet ex definitione cenſuræ art. 1. magis adhuc explicatur.

Dicitur 1°. *Solus homo viator ratione utens*; quia is ſolus eſt capax delicti, contumaciæ & emendationis, quæ ſunt ſolæ cauſæ ob quas poteſt ferri cenſura, ut jam diximus, & dicemus concl. ſeq. Inſuper tam dæmones quàm defuncti ſunt extrà forum Eccleſiæ militantis.

Dicitur 2°. *Baptiſatus*; quia, ut jam dictum eſt, Eccleſia non poteſt ferre cenſuram niſi in ſubditos; homo autem fit Eccleſiæ ſubditus per Baptiſmum.

Dicitur 3°. *Habens ſuperiorem in Eccleſia*; quia par

Digitized by Google

par in parem aut ſuperiorem non habet auctoritatem, & ideò ſummus Pontifex non poteſt incurrere cenſuram.

Petes utrùm peregrinus ſubjiciatur cenſuris Diœceſeos, per quam tranſit, & ſubditus exiſtens in aliena Diœceſi cenſuris ſuæ Diœceſeos? Utraque quæſtio controvertitur. Juxtà probabiliorem mihi ſententiam.

R. ad primam quæſt. hujus reſolutionem pendere ab altera quæſtione, utrùm peregrini ſubjiciantur legibus territorii per quod tranſeunt, quam reſolvimus affirmativè in Tract. de Legibus Diſſ. 4. Illuc recurre.

Ad ſecundam; ſubditus non incurrit cenſuram in propria Diœceſi latam per legem ſeu ſtatutum generale, ſi contrà illud agat in alia Diœceſi. Ità expreſsè in jure cap. *Ut animarum* de conſtit. in 6. ubi legitur: „ Statuto Epiſcopi, quo, in om-
„ nes qui furtum commiſerint, excommunicatio-
„ nis ſententia promulgatur, ſubditi ejus furtum
„ extrà ipſius Diœceſim committentes, minimè
„ ligari noſcuntur: Cùm extrà territorium di-
„ centi non pareatur impunè.

Dixi, *per legem ſeu ſtatutum generale*; quia dubium eſt de cenſura per præceptum ſeu ſententiam particularem lata; ut ſi Epiſcopus prohibeat Joanni Clerico peregrinaturo ſub pœna ſuſpenſionis, ne ludat aleâ. Quidam volunt eum non incurrere cenſuram, ſi ludat in alia Diœceſi, vel ſua quidem, ſed in loco exempto; quia ratio canonis eſt generalis, *dicenti extrà territorium impunè non paretur*.

Alii volunt eum incurrere cenſuram ratione diſcriminis quod dicunt intercedere inter legem ſeu ſtatutum generale, & præceptum ſeu ſententiam particularem: Lex enim ſeu ſtatutum generale tendit ad territorium, illique cohæret, atque idcircò neminem ligat extrà territorium: Præceptum verò ſeu ſententia particularis immediatè tendit ad perſonas ſubjectas, earumque oſſibus co-

hæret quocumque terrarum diſceſſerint. Ità Layman. Quod probabilius reputabit Lector, eligat.

Cæterùm hæc difficultas non currit de Prælatis Religioſorum, quorum juriſdictio non circumſcribitur certis locorum limitibus, ſicut juriſdictio Epiſcoporum, ſed eſt immediatè in perſonas: Quapropter ubicumque ſint, eodem modo eis ſunt ſubjectæ, & eodem modo ab eis coerceri & puniri poſſunt.

Dico 2°. Cenſura non fertur niſi ob peccatum externum mortale in ſua ſpecie conſummatum & involvens inobedientiam ſeu contumaciam contrà Eccleſiam.

Quamvis, ut præcedens, jam pateat pro majori parte ex definitione cenſuræ art. 1. magis adhuc explicatur.

Dicitur 1°. *Ob peccatum mortale externum*; quia, ut dictum eſt in definitione cenſuræ, Eccleſia non judicat de internis, nec infligit graviſſimam pœnam, qualis eſt cenſura, niſi pro gravi peccato; pœna enim debet proportionari culpæ. Excipe niſi ſit ſuſpenſio aut interdictum in re levi.

Dicitur 2°. *In ſua ſpecie conſummatum*; quia licèt Eccleſia poſſit ferre cenſuram contrà peccatum non conſummatum, v. g. contrà mandantem homicidium, effectu etiam non ſecuto, ſi tamen illud non exprimat, intelligitur de opere conſummato, ex regula generali, quòd odioſa ſint reſtringenda. Undè qui conatur percutere, & non percutit, non incurrit excommunicationem: Si eſſet cenſura lata in homicidam, qui vulneraret aliquem lethaliter, non incurreret cenſuram, ſi vulneratus non moriatur ex vulnere.

Dicitur 3°. *Et involvens inobedientiam & contumaciam contrà Eccleſiam*: Patet, ut jam diximus, 1°. ex verbis Chriſti Matth. 18. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus.* 2°. Ex cap. *Ex parte* 1. de verb. ſignif. ubi referuntur tantùm duæ cauſæ propter quas poteſt ferri excommunicatio ſeu interdictum in ali-

quem (idem dicendum de ſuſpenſione) vel quia citatus & monitus non vult à peccato abſtinere, vel quia pro peccato commiſſo juſſus ſatisfacere recuſat. 3°. Cap. *Quâ fronte* de appellat. dicitur quòd ligatus excommunicatione aut interdicto , ſtatim ac eſt paratus obedire judici & dat cautionem , ſit abſolvendus. Idem cap. *Ex litteris* de conſtit. Ergo ſi non eſt contumax , ſed paratus obedire , non eſt cenſurâ ligandus. 4°. Cap. 1. de ſent. excomm. in 6. dicitur quòd cenſura non ſit pura pœna ſeu vindicta , ſed pœna medicinalis ,, diſciplinans non eradicans ; quare cautè provideat ,, Eccleſiaſticus Judex ut in ea ferenda oſten- ,, dat ſe proſequi quod corrigentis atque meden- ,, tis eſt. " Atqui inhumanum & irrationabile foret dare alicui medicinam aſperam , qualis eſt , cenſura , quando aliter ſanari & emendari poteſt, qualis præſumitur quivis , donec mandatis & monitionibus Eccleſiæ renuat obedire.

Hinc inferes 1°. Cenſuram non poſſe fieri pro peccato omninò præterito , id eſt quod penitùs ceſſavit , nec habet præſentem inobedientiam conjunctam.

Inferes 2°. Cenſuram non poſſe ferri ſine prævia monitione, cum hoc tamen diſcrimine, quòd ad cenſuram per legem aut præceptum ſivè generale ſivè ſpeciale ſuperioris factum ſub comminatione cenſuræ de peccato futuro , v. g. *Quicumque hoc fecerit* , *vel ſi hoc feceris* , *ipſo facto ſis excommunicatus* , *ſuſpenſus* , &c. non requiratur alia monitio quàm ipſius legis aut præcepti, quod vi ſuâ continuò admonet ; modò tamen prohibeatur aliquid fieri ; quia ſi præcipiatur aliquid fieri , videtur opus eſſe monitione, ut appareat delinquentem fuiſſe pertinaciter in mora & nullo legitimo impedimento excuſari.

Sed ad cenſuram ab homine infligendam pro peccato præterito aut præſente in quo reus pertinaciter perſeverat & pro quo ſatisfacere recuſat , requiritur expreſſa monitio cap. *Reprehenſibilis* de

Appellat. cap. *Romana*, & cap. *Conſtitutionem* de ſent. excom. in 6. Ratio eſt, quia, ut diximus, non fertur cenſura niſi in contumaces; contumaces autem non ſunt niſi qui præcedente monitione ſub cenſura obedire recuſant. Et hæc ratio probat cenſuram ſine prævia monitione non ſolùm eſſe injuſtam, ſed etiam invalidam; atque ità declaratur in jure cap. *Conſtitutionem* citato, & cap. *Statutum* ibid. ubi dicitur hujuſmodi cenſuram *non tenere*.

Triplex debet eſſe monitio cap. *Omnes decimæ* causâ 16. q. 7. & cap. *Illicita* causâ 24. q. 3. Item cap. *Romana* & cap. *Conſtitutionem* citato. Attamen juxtà l. *Contumacia* ff. de re judicata, poteſt fieri unica monitio pro trina, præfixo eo temporis ſpatio, quod pro trina ſufficiat, dicendo v. g. moneo te ſemel pro tribus vicibus, ut intrà tres dies hoc facias, concedendo tibi ſingulos dies pro ſingulis monitionibus, vel totum illud tempus pro tribus monitionibus. Imò ſi periculum immineat, nec res patiatur moram, ſecundùm communem ſenſum Theologorum Judex poteſt ſtatim rem aggredi, excommunicationem comminari, & contrà inobedientem ferre.

Petes 1°. Utrùm ignorantia excuſet à cenſura?

R. Ignorantia etiam vincibilis, modò non ſit craſſa & ſupina, ſivè juris, ſivè facti, ſivè cenſuræ facto annexæ, excuſat à cenſura. Pro quo vide Tract. de peccatis Diſſ. 5. a. 7.

Petes 2°. Utrùm cenſura injuſta habeat aliquem effectum?

Supp. q. 21. a. 4. o. & ad 1. R. Cenſura injuſta ratione cauſæ indebitæ, aut defectu ordinis ſubſtantialis, ut ſi cauſa non ſit legitimè probata, ſi feratur poſt legitimam appellationem, aut nullâ præmiſsâ monitione, &c. Si injuſtitia ſit notoria, ſic eſt invalida ut nullum habeat effectum; neque per ſe, cùm ſit nulla; neque per accidens ratione ſcandali, quia cùm injuſtitia ſit notoria, nulli poteſt eſſe ſcandalum, ſi non ſervetur.

Si verò injuſtitia cenſuræ ſit occulta, ut ſi feratur in innocentem probatum juridicè nocentem, reipsà & in foro conſcientiæ eſt invalida, nec ullum ex ſe habet effectum, per accidens tamen ratione ſcandali habet aliquos. *ibid.*

Prob. prima pars. Eccleſia nec vult nec poteſt excedere limites ſuæ poteſtatis: Atqui poteſtas ferendi cenſuras data eſt Eccleſiæ contrà nocentes inobedientes, non contrà innocentes: Ergo.

Prob. ſecunda pars. Cenſura de qua agitur, ex parte Judicis eſt juſta, atque ad publicam utilitatem & diſciplinam lata: Ergo juridicè reus tenetur illi parere in quantum neceſſarium eſt ad publicam utilitatem, & ut Judicis & Eccleſiæ auctoritas non veniat in contemptum.

Hinc inferes hujuſmodi cenſurâ ligatum, reipsà & coràm Deo non privari ſuffragiis & orationibus Eccleſiæ, juriſdictione in foro interno & externo, poteſtate conferendi & accipiendi Beneficia Eccleſiaſtica, uſu activo & paſſivo Sacramentorum, neque communione Fidelium, ità ut poſſet occultè & coràm ſcientibus ejus innocentiam, abſolvere, celebrare Sacrum, illud audire, communicare cum aliis tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus; ſecùs autem publicè, ſeu coràm neſcientibus ejus innocentiam propter ſcandalum.

ARTICULUS IV.

Quis poſſit abſolvere à cenſura?

SUppono cenſuram tolli dumtaxat per abſolutionem legitimi Judicis, non per ejus mortem aut depoſitionem; quia pœna per legitimam Judicis ſententiam inflicta, tranſit in rem judicatam, & ideò eâdem auctoritate publicâ quâ contracta eſt, debet diſſolvi.

Dico 1°. A cenſura ab homine lata per ſententiam particularem, is ſolus abſolvere poteſt qui eam tulit, vel Superior, vel Succeſſor, vel Delegatus.

Digitized by Google

Colligitur 1°. ex Canone Arabico 47. Concilii Nicæni, qui ſic habet: *Nullus Epiſcopus ſolvat quem alius Epiſcopus ligavit, quamdiu ille qui ligavit vixerit.* 2°. Ex hac regula communiter recepta: *Ejuſdem eſt ſolvere & ligare.* 3°. Ex cap. *Prudentia* §. *Sexta* de officio & poteſt. Judicis delegati. Ratio eſt; quia cenſura ſic particulatim lata eſt ſententia Judicis, quam nullus alius niſi Superior aut Succeſſor aut Delegatus reſcindere poteſt ſine violatione illius juriſdictionis.

Dico 2°. A cenſura juris ſeu ſententiæ generalis reſervata, is ſolus abſolvere poteſt, qui ſibi reſervavit, vel Superior, vel Succeſſor, vel Delegatus. Patet ex præcedenti Concl.

Dico 3°. A cenſura juris, ſi non ſit reſervata, poteſt abſolvere quilibet Confeſſarius, cap. *Nuper* de Sent. excom. Et ideò ſolent Confeſſarii præmittere abſolutionem à cenſuris abſolutioni à peccatis. Idem videtur dicendum de cenſura lata ab homine per generale ſtatutum, ſi non ſit reſervata: quia cenſura ſic generatim lata non continet propriè Sententiam Judicis, cujus reſciſſio per alium foret violatio ſuæ Juriſdictionis; ſed potiùs continet præceptum ſub tali cenſura impoſitum; ideòque ex hac parte cenſuræ juris æquiparatur.

Ex his colliges quòd cenſurâ ligatus per ſententiam particularem à ſuo Epiſcopo propter crimen & contumaciam, ſi domicilium mutet, aut ingrediatur Religionem, non poſſit abſolvi ab alio Epiſcopo vel Prælato; quia Epiſcopus qui cenſuram tulit propter cauſam in ſuo Tribunali cœptam & nondùm finitam, retinet jus in eum quem cenſurâ ligavit, juxtà hanc regulam juris: *Præventus à Judice, forum ipſius in ea cauſa declinare non poteſt.* Et colligitur ex cap. *Propoſuiſti*, de Foro competenti. Secùs autem propter contrariam rationem, ſi cenſura ſit à jure vel ab homine per ſtatutum generale lata; poterit enim tunc abſolvi ab alio Epiſcopo præſentis domicilii, vel

Digitized by Google

à Prælato, imò à quolibet Confeſſario, ſi non ſit reſervata in loco domicilii.

Petes 1°. Utrùm ad validam abſolutionem à cenſuris requiratur determinata verborum forma?

R. negativè; quia id nullibi neceſſariò requiritur ad validitatem abſolutionis, ſed ſufficit ſi proferatur verbis aut ſignis exprimentibus voluntatem abſolventis. Non poteſt tamen fieri actu merè interno ſine verbis aut ſignis, quia eſt actus juriſdictionis exterioris.

Petes 2°. Utrùm abſens vel invitus poſſit abſolvi à cenſura?

R. affirmativè: Quia ſicut abſens aut invitus poteſt cenſurâ ligari, multò magis poteſt ab ea abſolvi ſolâ voluntate poteſtatem abſolvendi habentis, modo tamen humano ſignificata. *ib. q. 24. a. 2. o.*

Nec obſtat quòd cenſuræ cauſa motiva ſit contumacia, quæ videtur maximè eſſe in invito: Quia Superior, etiam manente contumaciâ, poteſt diſcretè cenſuram juſtè latam remittere, ſi videat ſaluti illius expedire, in cujus medicinam fuerat lata. *ib. ad 2.*

DISSERTATIO II.

De Cenſuris in particulari,

Necnon

De Irregularitate.

D. Th. QQ. 21. 22. 23. & 24.

ARTICULUS I.

De Excommunicatione & ejus Effectibus.

Dico: Excommunicatio, quaſi extrà communicationem, generaliter ſumpta eſt *Cenſura*

Eccleſiaſtica ſeparans ab aliqua communione Eccleſiæ.

Eſt duplex, major & minor. Minor eſt *Cenſura eccleſiaſtica ſeparans à participatione paſſiva ſeu ſuſceptione Sacramentorum.*

Supp: q. 21 a. 1. o. Excommunicatio major eſt *Cenſura eccleſiaſtica ſeparans à qualibet communione licita Fidelium.* Et hæc ſemper intelligitur, quando eſt ſermo de excommunicatione ſine addito: cap. *Si quem* de Sentent. excomm.

ib. & ad 1. Ad intelligentiam definitionis datæ obſervandum eſt triplicem eſſe Fidelium communionem: Unam purè internam, quâ Fideles per gratiam & charitatem inter ſe & cum Chriſto uniuntur: Secundam purè externam, conſiſtentem in convictu, colloquio, commerciis, cæteriſve actionibus ad humanam ſocietatem pertinentibus: Tertiam mixtam, conſiſtentem in actionibus & cæremoniis exterioribus, ſed interiorem & ſpiritualem fructum habentibus ex propria inſtitutione, ut ſunt uſus tùm activus cùm paſſivus Sacramentorum, ſuffragia publica quæ in Sacrificiis & publicis Officiis pro univerſa Eccleſia fiunt, ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum, quæ per Indulgentias applicantur, &c.

Excommunicatio itaque non tollit nec tollere poteſt communionem purè internam, ſed ſupponit per peccatum mortale propter quod fertur, ſublatam; tollit autem merè externam & mixtam, ut mox articulatim explicabo. Et ità differt à ſuſpenſione, quæ eſt tantùm privatio usûs ſacri Miniſterii & beneficii, ſpectatque ſolùm Eccleſiaſticos, & ab interdicto quod privat tantùm participatione rerum ſacrarum, ut ſacræ ſunt.

Explicantur effectus excommunicationis.

ibid. o. PRimus, eſt privatio ſuſceptionis Sacramentorum extrà caſum gravis neceſſitatis, cap. *Cùm illorum*, & cap. *Si quem*, de Sent. excom. Quia

in Sacramentis participandis Fideles communicant. Validè tamen ſuſcipiuntur, quia cùm validitas Sacramentorum pendeat ex inſtitutione Chriſti, poſitâ materiâ & formâ, atque intentione Miniſtri, non poteſt ab Eccleſia impediri. Excipe Sacramentum pœnitentiæ, quod indirectè impeditur propter indiſpoſitionem ſubjecti. Si tamen Pœnitens bonâ fide procedat, non ſe reputans excommunicatum, aut putans excommunicationem non impedire abſolutionem, vel Confeſſarius obliviſcatur abſolvere ab excommunicatione priuſquàm à peccatis, validè abſolvitur à peccatis remanente cenſurâ; quia excommunicatio pœnitentis non tollit à Confeſſario juriſdictionem, ſed tantùm prohibet pœnitenti ne accedat ad Sacramentum non abſolutus ab excommunicatione; quod cùm ille, ut ſuppono, ignoret invincibiliter, aut credat Confeſſarium debitè ſuo munere fungi, excuſatur à tranſgreſſione hujus prohibitionis, nihilque obſtat ex hac parte quominùs ſit valida confeſſio & abſolutio à peccatis.

Dixi, *Extrà caſum gravis neceſſitatis*: Quia in caſu gravis neceſſitatis, puta ad vitandum periculum imminentis mortis, mutilationis, infamiæ, jacturæ bonorum, aut ſcandali, excommunicatus non peccat ſuſcipiendo Sacramenta, quia lex eccleſiaſtica non obligat cum tanto rigore.

Secundus effectus, eſt privatio ſuffragiorum communium Eccleſiæ, quæ à publicis Miniſtris pro tota Eccleſia, ſeu pro Fidelibus tamquam pro membris Eccleſiæ fiunt: Item & ſatisfactionum quæ ab Eccleſia conferuntur Fidelibus per Indulgentias: Eſt enim in his maxima Fidelium communicatio; & colligitur ex cap. *A nobis* 2. & cap. *Sacris*, de Sent. excom. atque expreſsè docet Greg. l. 2. Dialog. c. 23. Ità ut nemini liceat orare pro excommunicatis tamquam pro membris Eccleſiæ; ſed ut ad Eccleſiam redeant, licet & publicè & privatim, ſicut docui in Tract. de Religione Diſſ. 2. art. 6. Vide.

Digitized by Google

Tertiùs effectus : Excommunicatus prohibetur celebrare divina Officia, aut iis intereſſe; hoc eſt enim communicare cum Fidelibus.

Non prohibetur autem excommunicatus privatim orare nec audire concionem in Eccleſia.

Utrùm qui voluntariè remanet in excommunicatione, dum poteſt ab ea abſolvi, peccet contrà præceptum audiendi Miſſam, confitendi annuè & communicandi in Paſchate?

R. probabiliùs affirmativè : Quia quo jure tenetur obſervare legem, eo tenetur tollere, cùm poteſt, impedientia obſervationem legis. Undè omiſſio Miſſæ eſt illi voluntaria & imputabilis in cauſa, negligentia ſcilicet tollendi hoc impedimentum.

Quartus effectus, eſt privatio adminiſtrationis Sacramentorum. Colligitur ex cap. *Si celebrat*, de Clerico excommunicato, & patet ex notione excommunicationis : Quæ enim major communicatio cum fidelibus quàm illis miniſtrare Sacramenta. Attamen Sacramenta ab excommunicato collata ſunt valida; quia, ut jam dixi, eorum valor pendet ab inſtitutione Chriſti, quam impedire non poteſt Eccleſia. Excipe Sacramentum pœnitentiæ collatum ab excommunicato non tolerato; quia ad illud requiritur juriſdictio, quâ privatur excommunicatus non toleratus, ut dicam infrà, niſi interveniat publicus error cum titulo colorato, ut dictum eſt alibi, aut niſi agatur de pœnitente in articulo mortis. Quantùm ad hunc & præcedentem effectum, excipiendus eſt caſus neceſſitatis, ut dictum eſt de primo effectu.

Quintus effectus eſt inhabilitas ad ſuſcipiendum quodvis beneficium, dignitatem aut munus eccleſiaſticum, ità ut præſentatio aut electio excommunicati, item inſtitutio ſeu confirmatio ipſo jure ſit nulla. Colligitur ex cap. *Poſtulaſtis*. Et ratio eſt, tùm quia aſſumptio ad quodvis munus Eccleſiaſticum eſt magna eaque eccleſiaſtica communicatio; tùm quia prohibito exercitio actûs, cen-

ſetur prohibitum illud omne per quod pervenitur ad illud; prohibetur autem excommunicato exercitium muneris eccleſiaſtici.

Sextus effectus: Excommunicatus non toleratus privatur omni uſu Juriſdictionis ſpiritualis, cap. *Audivimus* 24. q. 1. cap. *Si is cui* de officio delegati in 6. cap. 1. de officio Vicarii in 6. Item juriſdictionis civilis ſecundùm ſaltem communem interpretationem Canoniſtarum in cap. *Nos Sanctorum* causâ 15. q. 6. ubi Greg. VII. abſolvit eos qui excommunicatis fidelitate aut Sacramento adſtricti ſunt ab obedientia Principi excommunicato præſtanda donec ad ſatisfactionem venerit. Item privatur communicatione forenſi, ità ut non poſſit eſſe Judex, Tabellio, Advocatus, Actor aut Teſtis etiam in civilibus: cap. *Ad probandum* de Sent. & re judic. & cap. *Decernimus*, de Sent. excom. in 6.

Dixi, *Excommunicatus non toleratus*; quia licèt jure antiquo omnis excommunicatus his privaretur, attamen jure novo poſt Conc. Conſtantienſe ex Bulla Martini V. *Ad evitanda ſcandala*, ſolis excommunicatis non toleratis hæc prohibentur.

Septimus effectus: Reſcriptum Papæ, non tamen aliorum Prælatorum ab excommunicato impetratum, eſt ipſo jure irritum, cap. 1. de Reſcriptis in 6. Et ideò ſolet inſeri abſolutio ad cautelam, ad effectum dumtaxat Reſcripti conſequendum.

Octavus effectus eſt privatio ſepulturæ eccleſiaſticæ & Officii eccleſiaſtici funebris, ſi excommunicatus non toleratus moriatur in excommunicatione, cap. *Sacris* de Sepult. Si tamen ante mortem ſigna Pœnitentiæ dederit, nec per illum ſteterit quominùs abſolveretur, debet poſt mortem abſolvi ad conſequenda Eccleſiæ ſuffragia, & Sepulturâ eccleſiaſticâ donari poſt abſolutionem.

Nonus effectus eſt privatio omnis communicationis civilis cum fidelibus etſi hæreticis. Colligitur ex cap. 2. de Except. cap. *Nuper* & cap. *Si*

Digitized by Google

quem de ſent. excom. cap. *Ad menſam* cauſâ II. q. 3. Et hæc obligatio non communicandi eſt reciproca; quamvis enim principaliter & directè afficiat excommunicatum, ne in communicationem cum fidelibus ſe ingerat, conſequenter & indirectè afficit etiam ipſos fideles, ne excommunicati communicationem admittant. Intellige tamen pro fidelibus de excommunicato non tolerato, ex Bulla *Ad evitanda*, ità ut poſſint communicare cum excommunicato tolerato. Non ſic de ipſo excommunicato, qui licèt ſit toleratus, non poteſt tamen ſe ingerere in ſocietatem fidelium, niſi à fidelibus requiſitus; quia Bulla *Non intendit excommunicatos in aliquo revelare, nec eis quomodolibet ſuffragari.* Excipe ſemper caſum neceſſitatis, ut de primo caſu dictum eſt. Undè ſi occulta ſit excommunicatio, non tenetur excommunicatus ſe prodere cum detrimento famæ.

Omnis autem communicatio civilis prohibita continetur hoc verſu.

Os, orare, vale, communio, menſa negatur.

ib. q. 11. a. 1. o. Per *os* intelliguntur oſcula, amplexus, colloquia, litteræ, munera, &c. Per *orare*, prohibetur ne oremus cum excommunicatis. Per *vale*, prohibentur mutuæ ſalutationes verbo, ſigno, vel ſcripto. Per *Communio*, prohibetur omnis communicatio non ſolùm in ſpiritualibus, ſed etiam in civilibus per contractus, commercia, cohabitationem, iter, &c. Per *Menſa*, prohibetur in eadem menſa comedere, in eodem lecto decumbere. Hæc duo ultima, *Communio* & *Menſa*, intellige de ſociis formaliter & ex intentione, ſecùs ſi præter intentionem excommunicatus incidat in eandem domum, idem hoſpitium, idem balneum, &c. Item intellige hæc omnia de excommunicato non tolerato ſeu vitando reſpectu Fidelium, non reſpectu ipſius excommunicati: Hoc eſt, Fideles non tenentur vitare in his omnibus excommunicatum toleratum, ex Bulla *Ad evitanda*: Ex-

Digitized by Google

communicatus tamen, etſi toleratus, non poteſt in his communicare cum Fidelibus, niſi ab eis requiſitus.

Cauſæ excuſantes communicationem cum excommunicatis.

Sunt autem cauſæ excuſantes communicationem Fidelium cum excommunicatis non toleratis, & excommunicatorum cum Fidelibus; quæ ex Greg. VII. in cap. *Quoniam multos*, causâ 11. q. 3. comprehenduntur hoc verſu. *ib. q. 23. a. 1. &c.*

Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe.

Utile: Excuſat notabilis utilitas, ſivè noſtra, ſivè excommunicati: Undè licitum eſt conferre excommunicato etiam non tolerato ſubſidium tàm ſpirituale quàm corporale quo indiget: Sic cap. *Reſponſo* de ſent. excom. conceditur ut coràm excommunicato verbum Dei publicè in Eccleſia prædicetur: Cap. *Cum voluntate*, eodem tit. declaratur eum non incurrere excommunicationem minorem ,, qui excommunicato in his quæ ad abſo- ,, lutionem, vel aliàs ad ſalutem animæ perti- ,, nent, in locutione participat, licèt etiam alia ,, verba incidenter, ut apud eum magis proficiat, ,, interponat." Vice verſâ, licet Fidelibus accipere ab excommunicato etiam non tolerato ſubſidium temporale vel ſpirituale quo indigent, ſi non ſit alius qui ità commodè poſſit præſtare. *Ibid.*

Lex, ſcilicet matrimonialis excuſat; ità ut ſi alter, vel uterque conjux ſit excommunicatus, poſſunt tamen petere & reddere debitum & inter ſe communicare in aliis, ſcilicet in gubernatione domûs, menſa, colloquio, &c. Colligitur ex citato cap. *Quoniam multos*. *ibid.*

Humile: Excuſat humilitas ſubjectionis quam habent filii non emancipati ad parentes, famuli ſivè urbani ſivè ruſticani ad Dominos, Religioſi ad Prælatum, Clerici ad Epiſcopum, qui cum excommunicatis etiam non toleratis communicare *ibid.*

poſſunt, *ut vitetur periculum animarum*, ſicut dicitur citato cap. *Quoniam.* Ex quo inferunt plures juris Interpretes parentes & dominos poſſe reciprocè communicare cum filiis & famulis excommunicatis : „ Sicut enim, inquit Auctor, inferio„ res obligantur ad obſequia Superiorum, ità „ Superiores ad providentiam inferiorum. "

Res ignorata : Excuſat ignorantia, ſivè juris, ſivè facti, modò non ſit affectata aut ſupina.

Neceſſe : Excuſat neceſſitas tàm ſpiritualis quàm corporalis, ſivè propria, ſivè excommunicati. Neque illa debet eſſe extrema, ſufficit rationabilis. Colligitur ex cap. *Inter alia*, de Sent. excom. & cap. *Si verè* eodem tit. Undè ſi ex contractu debeam excommunicato, aut ille mihi, poſſum & teneor illi ſolvere debitum, & viciſſim poſſum ab illo exigere. Item poſſum à quocumque excommunicato emere aut accipere neceſſaria, ſi nullus ſit alius qui vendat aut præſtet.

Petes 1°. Qui ſint excommunicati non tolerati & vitandi?

R. Jure antiquo, ut jàm dixi, omnes excommunicati erant vitandi, publicè ſi excommunicatio erat publica, occultè ſi erat occulta. At nunc novo jure poſt Conc. Conſtantienſe ex Bulla Martini V. *Ad evitanda ſcandala*, hi ſunt tantùm vitandi: 1°. Qui ſunt nominatim excommunicati, & publicè denuntiati ut tales : Undè non ſufficit ut quis nominatim excommunicetur, etiamſi conſtet omnibus eſſe excommunicatum, ſed debet eſſe publicè denuntiatus ut talis. Ità communiter Auctores Bullam interpretantur, & talis eſt praxis.

2°. Notorii percuſſores Clericorum, *ſic ut factum non poſſit aliquâ tergiverſatione celari, neque alio ſuffragio excuſari.* Verùm cùm ſit admodùm difficile diſcernere an factum poſſit vel non poſſit aliquâ tergiverſatione celari, vel aliquo juris ſuffragio excuſari, & ſic hærendo notorietati facti, non ſatis obviaretur ſcrupulis & anxietatibus timoratorum, quod tamen intendit Pontifex in

ſua Bulla; ideò juxtà hodiernam praxim percuſſor Clerici etiam publicus non eſt vitandus, niſi ſit denuntiatus, ſeu notorius notitiâ juris.

Petes 2°. Quodnam ſit peccatum & quæ pœna communicantis cum excommunicato?

R. 1°. Qui communicat cum excommunicato in crimine criminoſo, ſciens ipſum ob illud eſſe excommunicatum, peccat mortaliter & incurrit parem excommunicationem, cap. *Nuper*, & cap. *Si concubinæ*, de ſent. excom.

R. 2°. Qui communicat cum excommunicato non tolerato in his quæ ſunt primariò divina & ſacra, peccat mortaliter; quia id repugnat graviter; tùm auctoritati eccleſiaſticæ cenſuræ, tùm dignitati Rerum ſacrarum, niſi levitas materiæ à mortali excuſet, ut recitare privatim & ſine ſcandalo aliquas Horas cum excommunicato, adeſſe cum illo Miſſæ uſque ad Evangelium. Idem probabiliter dicendum de communicatione in Rebus ſecundariò ſacris: Collatio enim Beneficii, præſentatio, electio ad illud, eſt gravis functio eccleſiaſtica, & graviter eſt indecens Beneficium Eccleſiæ haberi à membro ab Eccleſia præciſo. Idem videtur dicendum de Judice; non tamen de Advocato, Procuratore, Teſte, &c. quia non ſunt tàm graves functiones, nec tàm repugnantes fini excommunicationis. *ib. q. 23. a. 3 o.*

R. 3°. Qui communicat cum excommunicato non tolerato in merè civilibus, peccat tantùm venialiter; quia iſta communicatio videtur levis, nec multùm repugnans fini excommunicationis, quâ primariò & directè prohibetur communicatio in Rebus ſacris & ſpiritualibus, ſecundariò & indirectè in civilibus. Excipe niſi communicatio ſit frequens & pertinax; tunc enim cederet in contemptum Eccleſiæ.

R. 4°. Qui ſine juſta cauſa communicat cum excommunicato non tolerato in Rebus ſivè ſacris ſivè civilibus, incurrit excommunicationem minorem, cap. *Statuimus*, de Sent. excom. in 6. *ib. a. 2 o.*

Clericus autem qui ſcienter & ſpontè recipit in divinis Officiis excommunicatum non toleratum, incurrit majorem excommunicationem Papæ reſervatam cap. *Significavit*, de Sent. excom.

ARTICULUS II.

De ſuſpenſione & interdicto.

PEtes 1°. Quid ſit ſuſpenſio.

R. Suſpenſio eſt *cenſura eccleſiaſtica privans Clericum uſu poteſtatis ſeu Juris eccleſiaſtici.*

Dicitur, *Cenſura eccleſiaſtica*, hoc eſt pœna medicinalis, ut patet ex art. 1. Diſſ. præced. Undè privationes in perpetuum vel ad certum tempus, non ſunt propriè cenſuræ, quia medicina debet ceſſare, ubi ceſſat morbus: Poteſt autem contumacia recedere ante determinatum tempus.

Dicitur, *Privans uſu*; quia ſuſpenſio non auſert ipſam poteſtatem ſivè Ordinis ſivè Juriſdictionis, neque jus Beneficii Eccleſiaſtici, ſed impedit tantùm ejus uſum & exercitium.

Petes 2°. Quotuplex ſit ſuſpenſio?

R. Suſpenſio alia eſt totalis ab officio & Beneficio: Alia partialis ab Officio tantùm, vel à Beneficio tantùm.

Suſpenſio ab Officio, vel eſt à toto Officio Ordinis ſcilicet & Juriſdictionis, vel ab Officio Ordinis tantùm aut Juriſdictionis tantùm. Item ſuſpenſio ab Officio, vel eſt à toto Officio ſivè Ordinis ſivè Juriſdictionis, vel ab aliquo actu tantùm aut Ordinis aut Juriſdictionis, ſeu quaſi Juriſdictionis, ut eſt collatio Beneficii, vox ſuffragii, &c. Similiter ſuſpenſio à Beneficio, vel eſt à toto Beneficio, vel à parte Beneficii tantùm, puta à lucrandis diſtributionibus, à medietate fructuum, &c.

Quandò ſuſpenſio fertur abſolutè & abſque limitatione, neque ex adjunctis limitatio colligi poteſt, cenſenda eſt totalis ab Officio & Beneficio. Similiter quando fertur abſolutè ab officio, cen-

cenſenda eſt totalis ab Officio Ordinis & Juriſdictionis. Item quandò fertur abſolutè à Beneficio, intelligenda eſt totalis reſpectu Beneficii. Horum ratio eſt, quia propoſitio indefinita æquivalet univerſali, & non eſt ratio cur intelligenda ſit de una ſpecie potiùs quàm de alia.

Nota quòd cùm ſuſpenſio ſicut & excommunicatio immediatè afficiat perſonam, ipſam ubivis locorum comitetur : Undè ſuſpenſus aut excommunicatus in uno loco ubique eſt ligatus, donec abſolvatur.

Petes 3°. Quid ſit interdictum ?

R. Interdictum eſt *cenſura eccleſiaſtica probibens uſum quorùmdam Sacramentorum, omnium divinorum Officiorum & Sepulturæ eccleſiaſticæ*

Petes 4°. Quotuplex ſit interdictum ?

R. Interdictum aliud eſt locale quod immediatè locum afficit prohibendo in illo fieri ſacras Functiones : Aliud perſonale quod immediatè perſonam afficit prohibendo ipſi participare his ſacris Functionibus. Si utrumque & locum & perſonas afficiat, eſt mixtum.

Tàm locale quàm perſonale ſubdividitur in generale & particulare. Generale locale eſt quod fertur in Regnum, Provinciam, Civitatem, Parochiam, Villam, Caſtrum, &c. Particulare quod fertur in hanc vel illam Eccleſiam.

Quandò interdicitur Civitas, Caſtrum, aut Villa, interdicuntur etiam Suburbia, licèt alterius Diœceſis : Et quando interdicitur Eccleſia, interdicuntur Capellæ contiguæ & Cæmeteria contigua, cap. *Si Civitas*, de Sent. excom. in 6.

Interdictum generale perſonale eſt quod fertur in totum aliquod corpus politicum, v. g. in totam gentem unius Regni, in populum alicujus Civitatis aut Pagi, in Collegium, Capitulum, Academiam, &c. Afficit omnes partes Communitatis etiam innocentes. Particulare perſonale eſt quod fertur in aliquos particulares, puta in Epiſcopum, in Prætorem, Parochum, &c. vel etiam in om-

nes & ſingulos qui tale crimen commiſerint.

Petes 5°. Qui ſint effectus Interdicti?

R. Effectus Interdicti totalis ſunt tres, ſcilicet privatio uſûs tàm activi quàm paſſivi certorum Sacramentorum, omnium divinorum Officiorum & Sepulturæ Eccleſiaſticæ: Patet ex ejus definitione. Dixi, *totalis*; quia poteſt ferri interdictum quantùm ad aliquem tantùm effectum, ut dictum eſt de ſuſpenſione. Interdicti enim & ſuſpenſionis effectus non ſunt inter ſe connexi, ſicut in excommunicatione.

Explicantur effectus interdicti.

PRimus itaque effectus interdicti, ut dixi, eſt privatio uſûs tàm activi quàm paſſivi certorum Sacramentorum, ſcilicet Extremæ Unctionis & Ordinis; Quia Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, Euchariſtiæ per modum Viatici, & Pœnitentiæ permittuntur in Jure. Dubium eſt de Matrimonio, quia non excipitur in Jure: Multis tamen videtur licitum in generali interdicto propter neceſſitatem.

Secundus effectus eſt prohibitio celebrationis & auditionis divinorum Officiorum. Conceſſit autem Bonifacius VIII. cap. *Alma* de Sent. excom. in 6. ut in interdicto generali poſſint celebrari Miſſæ & alia divina Officia, ſubmiſsâ voce, januis clauſis & non pulſatis campanis. In Feſtivitatibus verò Nativitatis, Paſchæ, Pentecoſtes & Aſſumptionis B. M. Virginis, altâ voce, januis apertis, & pulſatis campanis.

Tertius effectus eſt privatio Sepulturæ eccleſiaſticæ, cap. *Quod in te*, de Pœnit. & remiſſ. ubi additur: „ Concedimus tamen ex gratia, ut „ Clerici decedentes, qui tamen ſervaverunt in- „ terdictum, in Cœmeterio Eccleſiæ, (non in „ in Eccleſia) ſine campanarum pulſatione, ceſ- „ ſantibus Solemnitatibus omnibus, cum ſilentio „ tumulentur." Excipe quatuor Solemnitates aſſi-

gnatas, in quibus ſolemnes Exequiæ Clericorum poſſunt fieri, ſicut alia divina Officia

Petes 6°. Utrùm violatio interdicti ſit ſemper peccatum mortale?

R. 1°. Clericus violans interdictum, ſivè locale ſivè perſonale, peccat mortaliter; quia lex interdicti directè Clericos reſpicit, & eſt materia gravis. Idem dicendum eſt de Laïco qui violat interdictum perſonale, quod pariter directè illum afficit.

R. 2°. Si Laïcus ſine vi vel fraude tempore interdicti localis adſit divinis Officiis, non videtur peccare pluſquàm venialiter; quia lex interdicti non afficit directè & principaliter Laïcos, ideòque non tàm ſtrictè adſtringuntur ac Clerici.

ARTICULUS III.

De Irregularitate.

PEtes 1°. Quid ſit irregularitas?

R. Irregularitas eſt *Impedimentum Canonicum impediens per ſe primò & directè ſuſceptionem Ordinum Eccleſiaſticorum, ſecundariò & indirectè eorum exercitium.*

Dicitur *Impedimentum*, id eſt inhabilitas moralis ex ſe perpetua alicujus perſonæ ad ſuſcipiendos Ordines Eccleſiaſticos, & ſi ſuſceperit, ad eos exercendos: Per quod diſtinguitur à cenſura quæ ex propria ratione infligitur propter culpam, ut pœna medicinalis & temporalis, ſicut priùs diximus.

Dicitur *Impedimentum impediens*, non irritans: Undè irregularis validè, licèt illicitè, ſuſcipit Ordines, & eos exercet; & quia per irregularitatem non privatur juriſdictione, validè etiam abſolvit ſacramentaliter, illicitè tamen, quia ibi intervenit actus Ordinis.

Dicitur *Impedimentum Canonicum*; quia ſolo jure Eccleſiaſtico, eoque communi, poteſt induci

Digitized by Google

irregularitas : Undè nulla irregularitas adſtruenda eſt niſi ſit in jure expreſſa, vel inducta generali & conſtanti conſuetudine quæ habeat vim Legis: nec in hoc valent argumenta à paritate.

Petes 2o. Quotuplex ſit irregularitas ?

R. Dividitur irregularitas in irregularitatem ex delicto & in irregularitatem ex defectu qui non ſit delictum. Irregularitas ex defectu, alia eſt ex defectu corporis, alia ex defectu animæ, alia ex defectu lenitatis, alia ex defectu ſignificationis ſeu Sacramenti, quas infrà explicabimus. Similiter irregularitas ex delicto eſt multiplex ratione plurium delictorum.

Item dividitur irregularitas in totalem & partialem. Totalis eſt quæ privat omni Ordine ſuſcipiendo, & omni Ordinum exercitio, ut quæ oritur ex homicidio, bigamia, &c. Partialis eſt quæ privat tantùm aliquo actu Ordinis ; ut ſi v. g. Sacerdos amittat pollicem, eſt irregularis ad celebrandum, non ad confeſſiones excipiendas, & alia munia Sacerdotii.

Petes 3o. Quæ ſint irregularitates ex delicto?

R. Prima irregularitas ex delicto ea eſt quæ contrahitur ex homicidio illicito plenè voluntario, ſivè directè, ſivè indirectè. Ità toto titulo *De homicid.* 12. Extrà l. 5.

Idem dic de mutilatione, quæ quoad irregularitatem contrahendam in jure æquiparatur homicidio. Eſt autem mutilatio abſciſſio & ſeparatio membri ſeu partis inſignis organicæ, non tamen ejus debilitatio aut vulneratio.

Reſponſio eſt intelligenda non ſolùm de occidente per ſe, ſed de omnibus poſitivè concurrentibus ad homicidium injuſtum, quales ſunt Jubens, Conſulens, &c.

Secunda irregularitas ex delicto contrahitur ex iteratione abſoluta, non tamen conditionata, Baptiſmi. Undè abſolutè rebaptizans, & rebaptizanti miniſtrans (ſi tamen crimen utriuſque ſit notorium) eſt irregularis ad ſuperiores Ordines ſuſci-

Digitized by Google

piendos. Item qui ſe abſolutè rebaptizari ſinit, eſt ſimiliter irregularis.

Tertia; Clericus exercens actum Ordinis quem non habet, ſuſpenditur ad biennium vel triennium, pro beneplacito Epiſcopi ab Ordine quem habet, & fit irregularis ad ſuſcipiendos ulteriores Ordines, cap. *Si quis*, & cap. *Ex litteris*. De Clerico non ordinato miniſtrante.

Quarta, Clericus qui cenſuram, hoc eſt excommunicationem majorem, ſuſpenſionem ab Ordine & interdictum, ſivè perſonale, ſivè locale, violat exercendo actum ſui Ordinis, fit irregularis, cap. *Cum æterni* de ſent. & re judic. in 6. cap. *Is qui*, §. *Is verò*, & cap. *Is cui* de ſent excom. in 6. Eſtque unanimis Doctorum ſententia & communis Eccleſiæ praxis.

Quinta: Hæretici, eorumque fautores & receptores, & Hæreticorum filii uſque ad ſecundam generationem per lineam paternam, uſque ad primam per lineam maternam contrahunt irregularitatem.

Sexta; irregularitas ex delicto contrahitur ex infamia. Infamia eſt duplex: Infamia facti & juris. Infamia juris eſt quæ vel per ſententiam Judicis incurritur, vel contrahitur per crimen publicum, aut ſaltem cui à jure annexa eſt infamia, qualia ſunt, perjurium in judicio, ſimonia, ſodomia, ſacrilegium, improbum fœnus in quo uſuræ uſurarum exiguntur; hæreſis, raptus mulieris, & utriuſque favor, crimen læſæ Majeſtatis, & hoſtilis perſecutio Cardinalium, quorum duorum ultimorum infamia tranſit ad filios & nepotes per lineam maſculinam ab eis qui hæc committunt deſcendentes, hiſtriones, & in pluribus nationibus carnifices. Ex his itaque omnibus contrahitur irregularitas. Si tamen ſint publica, quia peccatum occultum non infamat, & habetur cap. ult. de tempore ordinandorum.

Infamia facti eſt publica opinio commiſſi criminis, per quod fama graviter læditur, ut eſt

adulterium, concubinatus, furtum, &c. Hæc infamia non inducit propriè dictam irregularitatem, ſed tantùm aliquod impedimentum temporale ſuſcipiendi Ordines, aut in iis miniſtrandi ob indecentiam durante infamiâ, quæ tollitur per emendationem vitæ: Cap. *Si duo* 35. q. 6. cap. *Teſtimonium* de teſt. & atteſt.

Petes 4°. Quæ ſint irregularitates ex defectu?

R. Quadruplex eſt, ut jam dixi, irregularitas ex defectu, ſcilicet ex defectu corporis, animæ, lenitatis & ſignificationis ſeu Sacramenti.

Quantùm ad irregularitatem ex defectu corporis ſit hæc regula generalis. Qui ex defectu corporis non poteſt abſolutè, aut ſine periculo, vel ſcandalo, vel gravi indecentia exercere functiones alicujus ordinis, eſt reſpectu illius irregularis: Cap. 2. de Clerico ægrotante, & toto tit. de corpore vitiatis.

Hinc inferes 1°. Cœcum aut truncatum pollice non poſſe promoveri ad Sacerdotium, & promotum non poſſe celebrare, poteſt tamen Confeſſiones audire & alia Sacerdotis munia obire.

2°. Enormiter gibboſus, aut ità claudus ut ſine baculo in altari conſiſtere non poſſit, eſt irregularis.

3°. Arreptitii & Epileptici ſunt irregulares, ſic ut nunquam poſſint ordinari; ordinati verò miniſtrare non poſſunt, niſi quo uſque unius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inveniantur ſanati, cap. *Communiter*, d. 33. & colligitur ex cap. fin. 15. q. 1. ſicque docetur communiter.

4°. Abſtemius eſt irregularis reſpectu Sacerdotii.

5°. Hermaphroditus, etiamſi ſexus virilis prævaleat, eſt abſolutè irregularis propter gravem indecentiam, & ut ità dicam, monſtroſitatem. Idem dic de eò qui habet membra ſuperflua, ſi gravem afferant deformitatem, ſecùs ſi levem.

6°. Eunuchus ex ſua culpa eſt irregularis; ſecùs ſi ſine ſua culpa, ut ſi vi aut causâ infirmitatis ſit

Digitized by Google

caſtratus : Cap. *Si quis à medicis* & ſequentibus d. 55. cap. *Ex parte* 2. de corp. vitiatis.

Ad hanc irregularitatem reducitur defectus natalium. Itaque omnes illegitimi , ſivè naturales ſivè nothi , aut ſpurii etiam occulti ſunt irregulares , cap. 1. & 2. de filiis Presb. & cap. 1. eodem tit. in 6. Excipe niſi fiant Religioſi ; tunc enim poſſunt ſine diſpenſatione promoveri ad omnes Ordines , non tamen ad Prælaturas , cap. 1. citato , de filiis Presb. *ib. q. 39. a. 5. o.*

Ex defectu animæ ſunt irregulares non ſolùm Hæretici , eorum fautores & receptatores , & Hæreticorum filii , ut jam dictum eſt , ſed etiam omninò illitterati , cap. *Illitteratos* d. 36. & Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. 11. & 14. Requiritur autem pro prima Tonſura initiandis ut ſciant legere & ſcribere ; pro minoribus ordinibus ut calleant linguam latinam ; pro Sacerdotio ut ſciant quæ ſunt neceſſaria muniis Sacerdotii obeundis.

Ex defectu lenitatis omnes qui concurrunt directè & proximè ad juſtam occiſionem vel mutilationem effectu ſecuto , ſaltem ut miniſtri juſtitiæ & ex officio , aut ſpontè militantes in bello juſto, ſunt irregulares.

Dixi 1°. *Qui concurrunt directè & proximè*, non qui indirectè & remotè tantùm ; quia odioſa ſunt reſtringenda. Non eſt autem hîc dicenda cauſa indirecta & remota quæ aliis mediantibus influit in mortem , alioqùin Judex ferens ſententiam mortis non foret irregularis , cùm non occidat niſi mediantibus inferioribus miniſtris , ſed dicitur cauſa indirecta & remota cujus effectus terminatur ad alium finem quàm ad mortem aut mutilationem , & ex quo fine non ſequitur per ſe mors aut mutilatio , ut dum Judex Eccleſiaſticus v. g. dimittit à ſua juriſdictione reum & poteſtati ſæculari tradit.

Dixi 2°. *Saltem ut miniſtri juſtitiæ & ex officio , aut ſpontè militantes in juſto bello.* Quia diſputatur inter Theologos , an ii qui non ſunt miniſtri

juſtitiæ, nec milites in juſto bello, incurrant irregularitatem ſi concurrant ad occiſionem aut mutilationem juſtam. Affirmant multi præſertim ex antiquioribus, negant plurimi. Diana apud Sporer citat triginta & ultrà negantes: Quorum hæc eſt ratio non contemnenda: Irregularitas, ut ex dictis patet & omnium conſenſu certum manet, non incurritur niſi in caſibus jure expreſſis: Atqui irregularitas ratione occiſionis aut mutilationis juſtæ non eſt expreſſa in jure niſi contrà miniſtros juſtitiæ, aut contrà militantes in juſto bello: Ergo. Minorem in qua eſt difficultas, probant inductione omnium textuum, quibus nituntur alii probare oppoſitum, & qui ſi attentè legantur, inquiunt, nonniſi de miniſtris juſtitiæ loquuntur aut de militantibus in bello juſto.

Inſuper adferunt rationem congruam differentiæ inter miniſtros & non miniſtros juſtitiæ, nimirùm quòd juſtitiæ miniſter, cùm agat ex officio quod ſpontè ſuſcepit, agit quaſi ex habitu, ſemper paratus ad ſimiles ſævitias; quod magis redolet inhumanitatem & magis alienum eſt à lenitate Chriſti, quàm qui uno fortè actu & non ex officio tale quid agit. Undè congruentiùs ille removetur ab Altari quàm iſte.

Itaque ex cap. *Aliquantos* d. 51. juxtà communem Doctorum interpretationem ſunt irregulares, Judices, eorum Aſſeſſores, Accuſatores, Denuntiatores, Advocati contrà reum, Teſtes, Apparitores, Notarii, Tabelliones, Tortores, Cuſtodes carceris, morte vel mutilatione ſecutâ. Item ſpontè militantes in bello juſto, ſi per ſeipſos occidant aut mutilent, vel proximè concurrant ad mortem vel mutilationem, v. g. jubendo hunc occidi, præbendo arma ad hunc occidendum; non verò ſi generaliter tantùm concurrant, quamvis ab aliis quidam occidantur vel mutilentur. Secùs de militantibus aut quovis modo cooperantibus in bello injuſtò, in quo patrata ſunt homicidia vel mutilationes; ii namque ſunt irre-

gulares, etiamſi per ſeipſos non occiderint aut mutilaverint, neque proximè concurrerint ad occiſionem aut mutilationem, ſed hæc irregularitas eſt ex delicto.

Circà Accuſatores & Denuntiatores notandum accuſantem aut denuntiantem in propria cauſa vel ſuæ Eccleſiæ, quæ cenſetur ſua, hoc eſt petentem ſatisfactionem de injuria ſibi aut ſuis rebus, vel ſuæ Eccleſiæ illata per actionem civilem non incurrere irregularitatem, ſi denunciando aut accuſando expreſsè proteſtetur ſe non intendere mortem aut mutilationem: Cap. *Prælatis* de homicidio 4. l. 5. in 6. Idem videtur dicendum de eo qui accuſaret aut denuntiaret damnum non factum, ſed faciendum & imminens Patriæ, aut etiam probabiliùs alicui privato, quia ad id obligatur jure naturæ, nec Eccleſia cenſetur velle ponere obicem irregularitatis, quominùs adimpleantur ea quæ ſunt obligationis naturalis. Nec ſimile eſt de Judice, ut jam notavi.

Poteſt autem Princeps etiam Eccleſiaſticus aut ſupremus Judex abſque metu irregularitatis conſtituere Judices inferiores in cauſa ſanguinis, eis jubere ut debitè ſuo officio fungantur, condere leges importantes pœnam mortis in delinquentes, imò mandare Judicibus ut in hoc particulari caſu inquirant, fiat juſtitia, ſervetur ordo juris, & alia hujuſmodi generalia; non tamen ut hunc reum morti addicant. Similiter Doctores, Concionatores, Confeſſarii poſſunt ſine irregularitate ad hæc hortari, & interrogati ſuper hunc caſum particularem reſpondere illum juxtà leges eſſe dignum morte, modò tamen non conſulant hunc reum in individuo morte puniri. Imò Confeſſarius poteſt & debet Judicem alioquin mortaliter peccaturum, non ſolùm hortari, ſed adigere per denegationem abſolutionis ut officio ſuo circà reum detentum ſatisfaciat, non tamen determinatè ut hunc condemnet. Poteſt etiam ſuadere reo & ipſum cogere ut juridicè interrogatus crimen ſuum fatea-

Digitized by Google

tur, licèt indè mors ſit ſecutura. Horum omnium ratio eſt : 1°. Quia in his omnibus non eſt proximè & directè concurrere ad necem, ſed indirectè & remotè. 2°. Quia non eſt credibile quòd Eccleſia voluerit ponere obicem irregularitatis quominùs hi omnes debitè fungantur ſuo officio, & bono communi ſecundùm naturæ legem provideant, neque in hoc videtur ulla indecentia : Nec ſimile eſt de Judice, ut obſervavimus. 3°. Quia juxtà plurium ſententiam, de qua ſuprà, hi omnes non agunt ut miniſtri juſtitiæ, in quos ſolos vult iſta opinio latam eſſe irregularitatem.

Item non incurrit irregularitatem qui ex charitate & bona fide, ſeclusâ latâ culpâ, agit circà infirmum ea quæ communiter exhiberi ſolent infirmis ut meliùs ſe habeant, puta vertit, levat, aliquid cibi vel potûs præſtat, &c. Quia neque irregularitatem contrahit quæ eſt ex delicto, cùm ea præſtando non peccet aut nonniſi leviter : Neque eam quæ eſt ex defectu lenitatis, cùm non agat ex intentione mortis.

Item non incurrit irregularitatem qui mortem aliter non valens vitare, occidit vel mutilat ſuum invaſorem : Ità expreſsè Clement. *Si furioſus* l. 5. tit. de hom. 4. per quod emendatur jus antiquum.

ib. q. 66. a. 1. o. Irregularitas ex defectu ſignificationis ſeu Sacramenti contrahitur ex Bigamia, cap. *Debitum* de Bigamis, & cap. Acutius, d. 26. Cùm enim matrimonium conſummatum juxtà Apoſt. Eph. 5. ſignificet conjunctionem Chriſti cum Eccleſia per carnis aſſumptionem, & Chriſtus ſibi conjunxerit Eccleſiam ab alio non aſſumptam, iſta ſignificatio eſt imperfecta & deficiens in matrimonio cum duabus, aut cum una corrupta, ſivè vidua, ſivè fornicaria.

Petes 5°. Quis poſſit diſpenſare in irregularitate ?

R. 1°. Papa & ipſe ſolus poteſt jure ordinario diſpenſare in irregularitate. Ratio eſt, quia omnes irregularitates ſunt Juris Eccleſiaſtici univer-

Digitized by Google

ſalis : Papa autem & ipſe ſolus poteſt diſpenſare in Jure univerſali Canonico ſeu Eccleſiaſtico.

Raró diſpenſat Summus Pontifex in irregularitatibus ex bigamia propriè dicta, ex homicidio voluntario illicito & publico, & ex defectu corporis, quando eſt magna deformitas. Ad Epiſcopum autem pertinet judicare an magna vel parva ſit deformitas.

R. 2°. Epiſcopi ex conceſſione Tridentini ſeſſ. 24. cap. 6. de reform. poſſunt diſpenſare in omni irregularitate proveniente ex crimine occulto, excepto homicidio voluntario.

Poſſunt etiam Epiſcopi diſpenſare cum illegitimis ad minores Ordines, & ad Beneficium ſimplex, cap. 1. de filiis Presb. excepto Canonicatu Cathedralis Eccleſiæ qui requirit Ordinem ſacrum, Trid. ſeſſ. 24. cap. 12. Item poſſunt diſpenſare in irregularitate ex bigamia ſimilitudinaria, ſi Clericus ſpontè reſipiſcat, cap. 1. *Qui Clerici & voventes*. In aliis verò irregularitatibus ex defectu nihil poſſunt.

R. 3°. Prælati Ordinum mendicantium etiam conventuales, 1°. poſſunt ergà ſuos, quod poſſunt Epiſcopi ergà ſuos Diœceſanos ; hoc ipſo enim quo Pontifices exemerunt Mendicantes à juriſdictione Epiſcoporum, cenſentur illam eorum Prælatis conceſſiſſe, cùm id ſit neceſſarium ad gubernationem tam ſpiritualem quàm temporalem Religioſorum. Et hanc juriſdictionem, quia non eſt ex commiſſione temporali, ſed virtute legis ſeu conſuetudinis eis competit, poſſunt delegare.

2°. Poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in omnibus aliis irregularitatibus, exceptis tribus, ſcilicet bigamiâ, homicidio voluntario & mutilatione, quibus additur enormis defectus corporis in quo non ſolet Pontifex diſpenſare : Ità Sixtus IV. Bullâ *Dùm attenta*. Idem ex Bulla quæ eſt mare magnum Prædicatorum & alii, de quibus vide Rodrigues tom. 1. QQ. Reg. q. 24. a. 2.

Digitized by Google

& ſequentibus, & Lezana tom. 1. QQ. Reg. cap. 18. n. 40. & ſequentibus.

Nota quòd irregularitas non tollatur per abſolutionem, ſed per diſpenſationem in lege, & ideò requiratur legitima cauſa ut diſpenſatio ſit licita, imò ut ſit valida, ſi ab alio quàm à Papa concedatur.

Petes 6°. Quid in dubio irregularitatis contractæ?

R. Probabiliùs dubitantem poſitivè de quacumque irregularitate, ſivè ſit dubium facti cujuſvis, ſivè juris, debere ſe gerere ut irregularem, quia ſecundùm jura in hujuſmodi dubio debet ſequi tutius, ut probavimus in Tract. de Actibus hum. dùm de Probabilitate.

DISSERTATIO III.

De Indulgentiis.

D. Th. Suppl. QQ. 25. 26. & 27.

ARTICULUS I.

Quid & quotuplex ſit Indulgentia?

INdulgentia definitur *Remiſſio pœnæ temporalis debitæ peccato actuali remiſſo quoad culpam & pœnam æternam, facta extrà Sacramentum ab eo qui juriſdictionem ſpiritualem habet diſpenſandi theſaurum Eccleſiæ.* Patebit ex dicendis.

ib. q. 25. a. 1. Dico 2°. Indulgentiæ valent non ſolùm in foro Eccleſiæ, ſed etiam in foro Dei, id eſt liberant hominem non ſolùm à pœnis ab Eccleſia ſivè per Sacerdotem ſivè per Canones injunctis, ſed etiam à pœnis Deo debitis & in Purgatorio luendis.

ibid. Prob. 1°. Quia Chriſtus Matth. 16. Promiſit Petro quòd id quod ſolveret in terra, eſſet ſolutum in Cœlis: Undè Apoſtolus dicit quòd condo-

navit inceſtuoſo Corinthio in perſona & vice Chriſti.

2°. Quia ſi indulgentiæ liberarent tantùm à pœnis ab Eccleſia injunctis, & non à pœnis coràm Deo & in altera vita luendis, plùs nocerent quàm prodeſſent, & Eccleſia Fideles deciperet in re gravis momenti; eximendo enim à pœnis levioribus hujus vitæ, eos remitteret ad pœnas longè acerbiores Purgatorii, quorum relaxationem obtinuiſſent per pœnas hujus vitæ; ſicque verum eſſet illud Lutheri, indulgentias eſſe fidelium fraudes. *Ibid.*

Dico 3°. Indulgentia dividitur 1°. in totalem ſeu plenariam quæ ſufficit tollendæ toti pœnæ reſtanti poſt culpam dimiſſam, & partialem quæ ſufficit tollendæ parti pœnæ tantùm.

Plenaria non ſubdividitur: Indulgentia enim Jubilæi non differt à plenaria ratione remiſſionis pœnæ, ſed tantùm ratione quorumdam privilegiorum annexorum, ut diſpenſationis in quibuſdam votis, abſolutionis à reſervatis, &c.

Partialis autem indulgentia eſt multiplex. Quædam conceditur pro medietate, vel tertia, vel quarta parte peccatorum, id eſt pœnarum peccatis debitarum. Alia eſt unius vel plurium dierum, unius vel plurium annorum, unius vel plurium quadragenarum. Quod ut intelligas.

Obſervandum eſt quòd ſecundùm antiquos Canones, gravioribus peccatis certæ pœnæ imponerentur, aliquando unius vel plurium dierum aut annorum, ſeptem, decem, viginti, aliquando tota vita, item unius vel plurium quadragenarum; erat autem quadragena, jejunium per quadraginta dies, & quando erat in pane & aqua, dicebatur *Carena* à carendo aliis cibis præter panem & aquam.

Quando ergo conceditur indulgentia unius vel plurium quadragenarum, unius vel plurium dierum, aut annorum, non eſt ſenſus quòd relaxetur tantùm obligatio ad illas pœnas antiquorum Canonum, quaſi indulgentia valeret coràm Ec-

Digitized by Google

cleſia tantùm & non coràm Deo, ut patet ex Concl. præced. Neque ſenſus eſt quòd tot relaxentur anni in Purgatorio, quot remittuntur anni pœnitentiarum antiquorum Canonum, quaſi indulgentia v. g. ſeptem annorum liberet à ſeptem annis Purgatorii; acerbitas enim pœnæ unius diei in Purgatorio poteſt æquivalere, imò ſuperare pœnas plurium dierum in hac vita, & incertum eſt quanto tempore, qui lucratur indulgentias, deberet pati in Purgatorio; ſed ſenſus eſt quòd remittatur tanta pœna peccatis debita coràm Deo & in Purgatorio luenda, quanta remitteretur per pœnitentiam unius vel plurium dierum, vel annorum, vel quadragenarum, ſecundùm antiquos Canones imponi ſolitam, aut quæ ſecundùm prudens Confeſſarii judicium eſſet imponenda pro peccatis commiſſis. Quanta autem remitteretur, ſolus Deus novit. Hinc habes illos hallucinari, qui parvi faciunt indulgentias partiales, nec niſi plenarias volunt.

2°. Indulgentia dividitur in perpetuam & temporalem. Perpetua eſt quæ conceditur ſine determinatione temporis: Temporalis quæ habet præfixum tempus, puta quinque, ſeptem annorum, quo elapſo ceſſat.

3°. Dividitur in perſonalem, realem & localem. Perſonalis eſt quæ conceditur perſonis, lucranda vel in articulo mortis, vel quoties tale quid fecerint. Realis eſt quæ conceditur alicui rei, v. g. Roſario, Numiſmati, vel Imagini, lucranda ab eo qui rem illam geſtat. Localis eſt quæ conceditur alicui loco, puta Eccleſiæ, Altari, &c. lucranda ab eis qui illum devotè viſitaverint.

Petes 1°. Utrùm in indulgentia locali pluries in die viſitans Eccleſiam ſeu locum cui annexa eſt indulgentia, toties illam lucretur?

Ibid. a. 2. ad 4. R. Quòd ſi indulgentia ſit conceſſa ſine determinatione temporis hunc locum viſitantibus, v. g. ſi dicatur ſimpliciter; qui devotè viſitaverit hanc

Digitized by Google

Eccleſiam, talem indulgentiam lucrabitur; toties illam lucratur, quoties in die illam viſitat; quia non eſt ratio reſtringendi ad unam vicem. Si verò indulgentia conceſſa ſit cum determinatione temporis, v. g. ſi dicatur; qui devotè viſitaverit hanc Eccleſiam tali die, tali Feſto, tali tempore, puta Paſchali, infrà talem octavam, intelligitur tantùm ſemel in iſto die, vel tempore determinato: Quia Prælatus videtur determinaſſe tempus ut quiſque, cùm ſibi opportunum fuerit, indulgentiam ſemel lucretur; & ità apprehendit ſenſus communis fidelium, qui eſt optimus hujuſmodi conceſſionum interpres.

Petes 2°. An quando in conceſſione indulgentiæ partialis exprimitur de pœnitentiis injunctis, valeat tantùm ad relaxationem pœnitentiæ injunctæ à Confeſſario, ſeu pœnæ illi correſpondentis?

R. Probabiliùs & communiùs negativè: Quia iſta particula *de pœnitentiis injunctis*, non debet cenſeri reſtrictiva, ſed potiùs ampliativa, quaſi diceretur, *etiam de injunctis*: Quod probatur: 1°. Quia juxtà regulam juris, *ubi majus conceditur, etiam minus conceſſum eſſe videtur*, in eodem ſcilicet genere; ſic ſi cui concedatur facultas abſolvendi à reſervatis, intelligitur etiam à non reſervatis: Atqui majus eſt remittere pœnas à Confeſſario injunctas quàm injungendas, cùm injunctæ non ſolùm jure divino, ſed etiam humano ſint debitæ: Ergo. 2°. Dùm Pontifex concedit indulgentiam plurium dierum vel annorum, neſcit an tanta pœnitentia ſit à Confeſſario injuncta, imò potiùs ſcit tantam non eſſe injunctam, cùm juxtà hodiernam praxim Eccleſiæ tanta non injungatur: Ergo non intelligit tantùm de pœnitentia à Confeſſario injuncta, ſed de ea quæ poſſet injungi, vel per Canones eſt inſtituta, quæ vero ſenſu poteſt dici injuncta, quia per Canonem eſt præfixa. 3°. Quia alioquin indulgentiæ forent hodiè exiguæ utilitatis; cùm, ut dictum eſt, exiguæ ſoleant nunc injungi pœnitentiæ.

Petes 3°. An Pœnitens qui vacat indulgentiæ lucrandæ, poſſit omittere pœnitentiam à Confeſſario injunctam?

ib. a. 1. ad 4. R. Non eſſe conſultum: 1°. Quia non eſt certus ſe lucraturum aut lucratum fuiſſe ſaltem integrè indulgentiam. 2°. Quia pœnitentiæ quæ injunguntur à Confeſſariis, ut plurimùm non ſunt in ſolam vindictam præteriti, ſed etiam in cautelam futuri, ſub qua ratione non tolluntur ab indulgentiis. 3°. Quia fortè eſt plurium debitor quàm credit. Poſſunt tamen injungi à Confeſſariis leviores pœnitentiæ ſub ſpe indulgentiæ lucrandæ.

ARTICULUS II.

Utrùm ſit in Eccleſia poteſtas concedendi indulgentias?

DUo hîc inveſtiganda ſunt. Primum, an ſit in Eccleſia theſaurus aliquis ſatisfactionum Chriſti & Sanctorum, qui applicari poſſit iis quibus poſt culpam reſtat pœna temporalis luenda in hac vel altera vita. Secundum, an ſit in Eccleſia poteſtas hunc theſaurum applicandi & ſic abſolvendi homines à reatu pœnæ temporalis.

Notandum, meritum & ſatisfactionem, quamvis in eodem opere reperiri poſſint, inter ſe tamen diſtingui. Meritum quo quis redditur præmio dignus, non poteſt alteri applicari; ſic ex operibus meritoriis unius civis alter non efficitur dignus Magiſtratu: Sed ſatisfactio unius poteſt alteri applicari; ſic unus civis poteſt ex propria pecunia alterius debitum ſolvere.

ib. a. 1. o. Dico 1°. Eſt in Eccleſia theſaurus ſatisfactionum Chriſti & Sanctorum.

Prob. 1°. Paſſio & labores Chriſti non erant illi neceſſarii ad ſatisfaciendum pro peccatis quibus carebat, & propter unionem ad Verbum erant infiniti valoris, ut probavimus in Tract. de Incarnat. Hi autem dati ſunt Eccleſiæ; ubique enim in Scripturis Chriſtus dicitur nobis datus & pro nobis

nobis paſſus. B. V. caruit omni peccato actuali, ideòque ſatisfactione non indigebat, paſſa eſt tamen graviſſimos cruciatus in Paſſione Filii. Joannes Bapt. ſanctificatus in utero auſteriorem vitam duxit, quam martyrio coronavit. Apoſtoli, Martyres, Confeſſores, Anachoretæ & Virgines, plus egerunt & paſſi ſunt quàm exigebant eorum peccata, ſecundùm modum quem Deus ſervat in pœnis exigendis. Hæc autem omnia manent in acceptatione & memoria Dei qui nullius boni operis obliviſcitur, ad communem Eccleſiæ utilitatem, ſecundùm virtualem ſaltem voluntatem eorum qui iſta egerunt. Et quamvis ut habent rationem meriti, fuerint abundanter remunerata per beatitudinem, ut tamen habent rationem ſatisfactionis, multa eis ſupererant, quæ neque ex eorum voluntate, neque ex certa aliqua lege, aliquibus certis perſonis ſunt applicata, proindeque manent in communibus bonis Eccleſiæ, ſicut bona civium ſine ullis certis hæredibus aut legatariis decedentium pertinent ad ipſam Rempublicam; non eſt enim minor communicatio bonorum inter Fideles quàm inter cives Reipublicæ. Adde Sanctos ſemper intendere in ſuis operibus communem Eccleſiæ utilitatem.

Hæc ergo valere aliis, ſi eis applicentur, evincit ipſa ratio communionis Sanctorum & unitatis corporis myſtici, cujus omnes Fideles ſunt membra; membra enim corporis non ſibi tantùm, ſed etiam aliis membris & toti corpori ſerviunt. Inſuper poſſe unum pro altero ſatisfacere probavimus Diſſ. 9. de Pœnit. a. 5. *ibid.*

Dico 2°. Eſt in Eccleſia poteſtas diſpenſandi Indulgentias ex theſauro Eccleſiæ.

Prob. 1°. Ex his Chriſti verbis Matth. 16. *Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis.* Hæc promiſſio eſt generalis nec reſtringitur ad peccata, ut illa Joan. 20. *Quorum remiſeritis peccata*, &c. ſed extenditur ad omnia vincula quæ poſſunt homines impedire à conſecutione ſalutis, ideò-

Digitized by Google

que non ſolùm ad abſolutionem à peccatis, ſed etiam ad abſolutionem à cenſuris, ad diſpenſationem in votis & ad relaxationem pœnarum temporalium, &c. Quod autem ibi promittitur Petro, confertur Joan. 21. *Paſce oves meas*. Petrus itaque conſtitutus ſupremus Paſtor, Rector & Judex Eccleſiæ, poteſt vice Chriſti abſolvere homines à peccatis applicando illis merita Chriſti per Sacramenta, & à pœnis peccatorum extrà Sacramenta, applicando pariter illis ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum. Ideò autem abſolutio à peccatis non fit extrà Sacramenta, quia peccatum mortale non remittitur niſi per infuſionem gratiæ; gratia verò non datur miniſterio hominum niſi per Sacramenta, ſed abſolutio à pœnis temporalibus non fit per infuſionem gratiæ, ſed eam ſupponit.

Prob. 2°. Ex perpetuo uſu Eccleſiæ ab incunabulis. Paulus 2. Cor. 2. inceſtuoſo Corinthio pœnitenti remiſit *in perſona Chriſti*, id eſt auctoritate ſibi à Chriſto traditâ, partem pœnarum quas debebat perſolvere. Deindè poſt Apoſtolorum tempora uſus erat in Eccleſia ut ad preces Martyrum qui detinebantur in carceribus, vel aliàs quando Epiſcopi id expedire judicabant, pars pœnitentiæ lapſis remitteretur. S. Greg. circà annum 600. Indulgentias in diebus Stationum conceſſit, ut teſtatur Guillelmus Altiſſiodorenſis l. 4. Summæ Theologiæ Tract. 6. cap. 9. & S. Th. in 4. diſt. 20. q. 1. a. 13. q. 2.

Nec refert in primitiva Eccleſia non ità frequentem fuiſſe uſum Indulgentiarum : Sic exigebat ratio temporum : fervebant enim charitate primi Chriſtiani, & per rigorem diſciplinæ atque pœnitentiæ labores erant tanquàm Athletæ exercendi ad martyrium.

Nec etiam refert modum concedendi indulgentias fuiſſe tunc diverſum : Iſta namque diverſitas erat tantùm accidentalis, ſemper enim conceſſæ ſunt indulgentiæ in relaxationem pœnæ temporalis ex theſauro Eccleſiæ conflato ex Chriſti &

Digitized by Google

Sanctorum ſatisfactionibus, in quo ſita eſt ſubſtantia indulgentiæ.

Prob. 3°. Ratione. In omni Republica benè ordinata pertinet ad ſupremum Principem & Magiſtratum diſpenſare bona communia, & ea applicare civibus qui indigent, prout exigit utilitas Reipublicæ; id naturali lumine patet. Atqui Eccleſia eſt Reſpublica benè ordinata, nimirùm à Chriſto inſtituta, ſupremus ejus Princeps eſt ſummus Pontifex, deindè Epiſcopi, eſt in Eccleſia ærarium publicum ſeu theſaurus ex ſatisfactionibus Chriſti & Sanctorum ſuperabundantibus, plures Fideles Deo grati & amici, pœnarum temporalium debito gravati, iis indigent. Quid obſtat ergo quominùs Pontifex in tota Eccleſia & Epiſcopi in ſuis Diœceſibus has pœnas remittant ex illo theſauro.

Objiciunt Hæretici dimiſsâ culpâ nullam remanere pœnam luendam in hoc vel altero ſæculo, quod impugnavimus Diſſ. 3. de Pœnit.

Objiciunt iterùm unum non poſſe ſatisfacere pro altero, quod etiam impugnavimus Diſſ. 9. de Pœnit. Cætera argumenta vide in priori noſtro Opere.

ARTICULUS III.

Quibus competat poteſtas conferendi Indulgentias?

Dico: Poteſtas conferendi indulgentias primariò competit ſummo Pontifici, & per ipſum in Epiſcopos derivatur. *ibid. q. 16. a. 3. o.*

Prob. Poteſtas diſpenſandi bona publica primariò pertinet ad ſupremum Principem Reipublicæ; ad inferiores autem Principes ſeu Magiſtratus pertinet ſecundùm quòd ab ipſo poteſtatem accipiunt: Atqui ſolus ſummus Pontifex eſt Supremus Princeps in Eccleſia, ſicut Rex in Regno: Ergo. Conf. Papa poteſt auferre, minuere, augere hanc poteſtatem in Epiſcopis ut mox dicam: Ergo. *ibid.*

Quapropter Conc. Lateranenſe ſub Innoc. III. refertur cap. *cùm ex eo* de pœnit. & remiſſ. con-

Digitized by Google

cedit Epiſcopis poteſtatem conferendi ſuis Diœceſanis indulgentiam unius anni in conſecratione Eccleſiæ, in ejus autem Anniverſario & aliis temporibus quadraginta dierum tantùm.

Petes 1°. Utrùm ad conceſſionem indulgentiæ requiratur poteſtas Ordinis?

ibid. a. 2. o. R. negativè, ſed ſufficit poteſtas juriſdictionis, qualem habet Epiſcopus confirmatus nondùm conſecratus: Quia conceſſio indulgentiarum non eſt quid ſacramentale.

Petes 2°. Utrùm indulgentia ſit mera ſolutio pretii pro pœna reſtante, an etiam abſolutio ſeu remiſſio judicialis & autoritativa?

R. Indulgentiam vivis conceſſam, eſſe & abſolutionem & ſolutionem.

Ratio primæ partis eſt: 1°. quia indulgere non eſt ſimpliciter ſolvere, ſed etiam remittere & relaxare. 2°. Indulgentia non conceditur vivis niſi ſubjectis, ut declarat Alexander III. cap. *Quod autem*, de pœnit. & remiſſ. Ergo requiritur Juriſdictio. Ad qui autem juriſdictio niſi ad abſolvendum.

Ratio ſecundæ partis eſt; quia Prælati Eccleſiæ non ſunt quaſi Domini abſoluti qui pro libitu condonent pœnas, ſed ſunt quaſi Judices, qui abſolvunt quidem ex poteſtate ſibi commiſſa, ſic tamen ut ſatisfiat Juſtitiæ divinæ per ſolutionem pretii ex theſauro ſatisfactionum Chriſti & Sanctorum, pro debito pœnæ.

Dixi, *Indulgentiam vivis conceſſam*: Quia quæ conceditur pro mortuis, non eſt abſolutio defectu juriſdictionis in illos, ſed ſolutio tantùm & ſuffragium, ut dicemus infrà.

ARTICULUS IV.

An & quæ cauſa requiratur ut indulgentia ſit rata?

ſupp. q. 25. a. 1. o. Dico: Indulgentia ſine juſta & rationabili cauſa conceſſa, non eſt rata quantùm ad remiſſionem pœnæ Deo debitæ in hac vel altera vita luendæ.

Digitized by Google

Prob. Miniſter non poteſt validè remittere jura & diſtribuere res Domini ſui ſine ejus voluntate ſaltem præſumpta : Atqui Papa & Epiſcopi concedentes indulgentias, remittunt jura Dei, ſeu diſpenſant in Jure divino; obligatio enim ad pœnam coràm Deo ſecundùm juſtitiæ legem eſt Juris divini. Item res Dei diſtribuunt, nimirùm ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum, quarum non ſunt Domini, ſed Miniſtri tantùm & diſpenſatores; Deus autem non vult jura ſua remitti & res ſuas diſpenſari ſine juſta & rationabili cauſa quæ cedat in ſui gloriam & Eccleſiæ utilitatem : Ergo.

In hac concluſione conveniunt omnes Theologi. Sed difficultas eſt non levis, utrùm ad validitatem indulgentiæ non ſolùm requiratúr juſta & rationabilis cauſa, ſed etiam proportionata quantitati indulgentiæ, ità ut non ſufficiat quæcumque cauſa pia, ſed requiratur magna cauſa pro magna indulgentia, major pro majori? Negant plures Antiqui, Durandus, Paludanus, S. Antoninus, Sylveſter, &c. affirmant communiter Recentiores & eſt dubium de mente S. Thomæ.

Ad cujus difficultatis explicationem & contrariarum opinionum, ſi non conciliationem, ſaltem approximationem.

Obſervandum eſt cum Bellarmino 1°. Cauſam juſtam indulgentiæ plerumque duo complecti, ſcilicet finem propter quem conceditur indulgentia, & opus quod injungitur ad hunc finem conſequendum. Finis debet eſſe talis ut ejus aſſecutio magis placeat Deo quàm ſatisfactio quæ per indulgentiam relaxatur. Tales ſunt Infidelium converſio, Hæreſum extirpatio, Recuperatio Terræ ſanctæ, Pax & tranquillitas Reipublicæ Chriſtianæ, Exaltatio & utilitas S. Matris Eccleſiæ, Baſilicarum conſtructio, augmentum devotionis aut Cultûs divini, vel alicujus Sancti in Fidelibus, &c. Item quandoque cauſæ privatæ ſufficiunt pro indulgentiis privatis, ex quibus ſequitur, ſaltem indirectè,

Digitized by Google

commune bonum Eccleſiæ, ut acerbitas doloris, mortis articulus, morbus, periculum animæ; dicebat enim Apoſt. 2. Cor. 2. concedens indulgentiam inceſtuoſo, *ne abundantiori triſtitiâ abſorbeatur*, id eſt, ne in deſperationem cadat. Indè enim commendatur benignitas & manſuetudo Eccleſiæ, dejecti animi in ſpem eriguntur, ad Eccleſiam faciliùs & frequentiùs confugiunt, quæ pertinent ad bonum commune Eccleſiæ.

Opus autem injunctum non debet ità eſſe ſatiſfactorium ut plenè compenſet debitum pœnæ; aliàs indulgentia non foret remiſſio ſed compenſatio ſeu commutatio. Neque etiam requiritur ut ſit valdè meritorium aut ſatisfactorium vel difficile & laborioſum, licèt iſta debeant attendi, ſed ſufficit ut ſit medium aptum ad finem indulgentiæ conceſſæ conſequendum. Sic aſſiſtentia populi ad fores Eccleſiæ S. Petri, dùm Papa ſolemniter præſentibus benedicit in die Paſchæ, eſt ſecundùm ſe quid leve, nec multùm laborioſum; ſed quia eſt medium valdè aptum ad proteſtationem fidei de capite Eccleſiæ & ad honorem Sedis Apoſtolicæ, qui eſt finis indulgentiæ quæ in hac occaſione conceditur, cenſetur ſufficiens.

Obſervandum 2°. Quòd quando indulgentia datur in commune multis, non ſit neceſſe ut cujuſque opus in ſingulari ſit proportionatum fini indulgentiæ, ſed ſufficit ut opus omnium collectivè ſit proportionatum. Undè ſi v. g. concedatur indulgentia pro obtinenda pace inter Principes Chriſtianos, omnibus qui quinquies in tali ſolemnitate devotè recitaverint *Pater* & *Ave*; quamvis ſingulorum preces ſeorſim ſint quid leve reſpectu hujus finis, omnium tamen preces ſimul ſunt quid notabile. Similiter ſi concedatur indulgentia omnibus qui conferunt quatuor florenos in conſtructionem Baſilicæ, cujuſcumque ſumma ſingularis eſt quid leve, ſed omnium ſumma eſt quid notabile reſpectu conſtructionis Baſilicæ, & ſic de cæteris.

His obſervationibus poſitis & attentè perpenſis,

Digitized by Google

non ità diſtant duæ opiniones contrariæ, & quantùm ad praxim videtur quæſtio levis momenti, cùm juxtà dictas obſervationes vix poſſit dari indulgentia pro cauſa pia, quæ non ſit proportionata. Adde quòd ſi prudenter à concedente judicetur cauſa ſufficiens, quæ tamen reipſa ſit inſufficiens, nihilominùs, meo ſaltem & quorumdam aliorum judicio, valeat indulgentia; quia Dominus theſauri non cenſetur involuntarius, quando ſecundùm regulas prudentiæ diſpenſätur. Denique non eſt particularium examinare cauſas indulgentiarum, ſed pro reverentia debita ſuis Prælatis, debent ſupponere eos motos fuiſſe cauſis ſufficientibus, quas non tenentur ſemper declarare. Quapropter præſentem quæſt. ulteriùs non proſequar; magis diſcuſſam curioſus Lector videre poterit in priori noſtro Opere.

ARTICULUS V.

De requiſitis ex parte ſuſcipientis Indulgentiam.

SUppono requiri in ſuſcipiente Indulgentiam, ut ſit baptiſatus non excommunicatus, quia indulgentiæ non conceduntur niſi membris Eccleſiæ. Item ut faciat opus injunctum, quia non conceditur indulgentia niſi ſub hac conditione. Sed ulteriùs

Petes 1°. Utrùm ſuſcipiens indulgentiam debeat eſſe in ſtatu gratiæ?

R. Quòd debeat eſſe in ſtatu gratiæ quando percipit fructum indulgentiæ, conſequenter quando adimplet ultimum opus injunctum; quia non dimittitur pœna, niſi dimiſsâ culpâ, ex qua oritur reatus pœnæ. Quod etiam verum eſt reſpectu peccati venialis. Undè qui cum affectu ad aliquod peccatum veniale, indulgentiæ etſi plenariæ, lucrandæ vacat, illam non lucratur reſpectivè ad iſtud peccatum veniale cujus affectum retinet, ſicque non lucratur integrè plenariam.

Quòd ſi fortè priorum peccatorum culpa ſit di-

miſſa, ſed in novum mortale cadat, nihil etiam obtinet de indulgentia; quia quamdiù eſt in peccato mortali, eſt Dei inimicus; inimico autem ut tali nulla fit pœnæ remiſſio. Neque Pontifices aliam in ſe agnoſcunt poteſtatem conferendi indulgentias, cùm in Diplomatibus ſemper apponant, verè contritis & confeſſis.

Petes 2°. Utrùm alia opera injuncta præter ultimum debeant etiam adimpleri in ſtatu gratiæ?

R. Probabiliùs & communiùs negativè, niſi exprimatur in diplomate; modò tamen fiant depoſito affectu ad peccatum & in ſpiritu pœnitentiæ.

Prob. 1°. Quandoque Summi Pontifices præſcribunt opera per plures hebdomadas præſtanda; ut contigit in ultimo Jubilæo: Eſt autem moraliter impoſſibile ut toto iſto tempore iſta opera paſſim ab omnibus fiant in ſtatu gratiæ.

2°. Bonifacius VIII. Extravag. *Antiquorum*, de pœnit. & remiſſ. concedit indulgentiam plenariam ad Baſilicas SS. Petri & Pauli *accedentibus, verè pœnitentibus & confeſſis, vel qui verè pœnitebunt & confitebuntur.*

3°. Ità apprehendit ſenſus communis Fidelium, qui ordinariè, præſertim in Jubilæis, præmittunt opera injuncta confeſſioni & communioni, ut ſic certiùs conſequantur indulgentiam in ſtatu gratiæ. Et ità declaravit Benedictus XIV. pro ultimo Jubilæo in Bulla *Convocatis.*

Neque obſtat quòd quandoque in Bullis confeſſio & communio aliis operibus præmittantur: Non enim ordo verborum ſemper habetur pro regula adæquata ordinis rerum.

Petes 3°. Utrùm qui opera præſcripta devotè adimplet præcisè toties quoties præſcripta ſunt, tantum participet de indulgentia, quàm qui pluries & devotiùs adimplet?

R. 1°. Quando & ipſa indulgentia eſt determinata & ipſum opus præſcriptum determinatum, v. g. ſi dicatur: Qui devotè viſitaverint hanc Eccleſiam decies, vel qui dederint aureum num-

Digitized by Google

mum, in fabricam hujus Eccleſiæ, lucrabuntur indulgentiam viginti annorum, vel plenariam: Probabilius mihi videtur & Auctori conformius, quòd qui ſæpiùs & devotiùs opus præſcriptum perfecerit, licèt plus mereatur, non tamen participet plus de indulgentia, quàm qui devotè opus præſcriptum, præcisè ut præſcriptum eſt, facit.

Prob. 1°. ex Auctore qui hîc q. 25. a. 2. ad 4. dicit: „ Ille qui eſt vicinus Eccleſiæ, & Eccle-„ ſiæ Sacerdotes & Clerici conſequuntur tantam „ indulgentiam, ſicut illi qui venirent à mille „ dietis; quia remiſſio non proportionatur labori, „ ut dictum eſt, ſed meritis quæ diſpenſantur: Sed „ ille qui plus laboraret, plus de merito acqui-„ reret. " Indubiè major requiritur devotio ad conficiendum mille dietas, quàm aliquot paſſus.

2°. Qui opus præſcriptum, præcisè ut præſcriptum eſt, devotè facit, nec plus nec devotiùs, vel lucratur integram indulgentiam qualis conceditur, vel non: Si primum, nihil ultrà lucrari poteſt qui devotiùs & pluries opus facit: Si ſecundum, Pontifices enormiter decipiunt fideles, dùm dicunt: Qui tale opus toties devotè fecerit, lucrabitur tantam indulgentiam; cùm qui faciunt ut præſcribitur, non lucrentur tantam, ſed quid minus.

3°. Sic apprehendit ſenſus communis Fidelium, ut qui omnia opera præſcripta eo modo quo præſcripta ſunt adimplet, totam indulgentiam participet; quòd ſi aliquid plus neceſſarium fuiſſet, id expreſſiſſet Pontifex ſicut alia expreſſit: Ut quid enim requireret tantùm quinquies, ſi neceſſarium ſit decies? Ut quid exprimeret tantùm devotè, ſi devotiùs & devotiſſimè requiratur ad totam indulgentiam? Hic, inquam, eſt ſenſus communis Fidelium, qui eſt optimus hujuſmodi conceſſionum interpres, ut jam diximus.

Si dicas hanc conditionem eſſe neceſſariam ex natura rei, ideòque non exprimi. R. id omninò gratis & falsò aſſeri, præſertim cùm quandoque

Digitized by Google

concedantur indulgentiæ abſque injunctione operis, ut indulgentiæ quæ olim concedebantur ad preces Martyrum, & quæ nunc ſæpè conceduntur pro articulo mortis.

R. 2°. Si opus injunctum ſit indeterminatum, v. g. ſi dicatur; qui viſitaverit hanc Eccleſiam, vel qui conferet aliquid in conſtructionem hujus Baſilicæ, lucrabitur indulgentiam centum dierum; videtur quòd qui frequentiùs viſitabit, aut majorem ſummam conferet, plus de indulgentia participabit; quia tunc opus præſcriptum patitur latitudinem, intrà quam verificari poſſunt verba conceſſionis, abſque eo quòd omnes æqualiter participent.

Idem videtur dicendum ſi ipſa indulgentia ſit indeterminata, ut ſi dicatur: Qui decies viſitabit hanc Eccleſiam, vel qui dederit nummum in fabricam hujus Eccleſiæ, lucrabitur indulgentiam: Quia quando gratia indeterminatè conceditur ad poſitionem alicujus operis, ſenſus eſt quòd plus de gratia participabit qui ſæpiùs opus facit. Sed vix uſus eſt ſimilis indulgentiæ.

Petes 4°. Utrùm ad conſequendam indulgentiam requiratur in ſuſcipiente propoſitum & ſollicitudo per ſe propriis laboribus ſatisfaciendi?

R. negativè: Eſt communior contrà Cajet. Ratio eſt, quia nihil obſtat quominùs homini in gratia exiſtenti, qui omnia opera præſcripta ritè adimplevit, communicetur fructus indulgentiæ; nec Pontifices qui contritionem & confeſſionem præſcribunt, unquam requirunt propoſitum per ſe ſatisfaciendi: Undè deciperentur Fideles, ſi iſta conditio, de qua nunquam monentur, requireretur.

Petes 5°. Utrùm ad indulgentiam conſequendam adhibenda ſit confeſſio ſacramentalis?

R. Si in conceſſione requiratur ut pars operis injuncti, adhibenda eſt etiam ab eo qui eſt in ſtatu gratiæ: Patet ex ſe. Si requiratur tantùm ut diſpoſitio ad ſtatum gratiæ, non eſt adhibenda niſi ab eis

qui ſunt in ſtatu peccati mortalis; cenſetur enim Pontifex reſpectu illorum illam requirere ut certiùs juſtificentur.

Verùm quia eſt difficile diſcernere quando in Diplomatibus requiritur ut pars operis injuncti, vel ut diſpoſitio tantùm, conſultum eſt eam ſemper adhibere, quando ſcilicet exprimitur in litteris conceſſionis, ſecùs ſi non exprimatur.

Petes 6o. Utrùm qui partem operis præſcripti implevit, & propter morbum aliamve juſtam cauſam reſiduum implere non poteſt, lucretur indulgentiam?

R. negativè, niſi ità conceſſerit Pontifex, vel niſi ex ejus conceſſione Confeſſarius habeat facultatem diſpenſandi, vel reſiduum in aliud opus commutandi; quia quod datur ſub conditione, non valet niſi adimpletâ conditione.

Petes 7o. Utrùm tranſlato Feſto, transferatur indulgentia ei annexa?

R. Si ſolum Officium transferatur & non ſolemnitas in populo, indulgentia non transfertur: Sic ſi Feſtum Annunciationis incidens in Hebdomadam ſanctam celebretur in populo, & officium tantùm transferatur poſt Paſcha, non transfertur indulgentia: Quia indulgentia videtur annexa ſolemnitati; & aliàs multi Fideles de populo qui ignorant rubricas de tranſlatione Feſtorum, fruſtrarentur fructu indulgentiæ: Undè cenſetur hanc eſſe mentem Pontificis. Si verò transferatur ſolemnitas Feſti in populo, transfertur & indulgentia propter eandem rationem; quia indulgentia videtur annexa ſolemnitati Feſti in populo.

Idem videtur dicendum de Feſtis Religionum, quibus annexa eſt indulgentia. Ità expreſsè ſtatuit Leo X. de Feſtis Ordinis noſtri, SS. Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Vincentii & Catharinæ Senenſis: Cujus Bulla extat in Bullario Ord. FF. Prædicatorum tom. 4. pag. 371. Idem Greg. XIII. Brevi dato 20. Aug. 1580. conceſſit PP. Minimis pro Feſto S. Franciſci de Paula.

ARTICULUS VI.

De Indulgentiis quæ applicantur Defunctis.

PEtes 1°. Utrùm indulgentiæ poſſint applicari & prodeſſe Defunctis?

Supp. q. 71. a. 10. c. R. affirmativè, ſi ſic exprimatur in Diplomate conceſſionis: Quia Fideles privati poſſunt applicare Defunctis in Purgatorio ſuffragia ſua & ſatisfactiones ſuas, eâ ratione quòd ſint unius corporis myſtici membra vinculo charitatis colligata: Ergo eâdem ratione Summus Eccleſiæ Paſtor poteſt eis applicare ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum de Theſauro Eccleſiæ.

Conf. Poteſt Pontifex applicare indulgentias vivis, quidni & defunctis (licèt diverſo modo, ut mox dicam) cùm ſint ejuſdem corporis membra? Undè Auctor loco cit. in margine. „ Non „ eſt, inquit, aliqua ratio quare Eccleſia poſſit „ transferre communia merita, quibus indulgentiæ innituntur, in vivis & non in mortuis.

Prob. 2°. Ex uſu & traditione Eccleſiæ.

Petes 2°. Quomodò applicantur & proſunt indulgentiæ Defunctis?

R. Non applicari nec prodeſſe per modum abſolutionis judiciariæ: Quia Summus Pontifex non habet ampliùs judiciariam poteſtatem in Defunctos.

Applicantur & proſunt per modum oblatæ ſolutionis, ſeu ut communiter dicitur, per modum ſuffragii.

Quod ut intelligas, diſtingue triplex ſuffragium ſeu auxilium, unum meritorium, alterum impetratorium, tertium ſatisfactorium; & hoc ultimum hîc intelligitur. Undè applicare indulgentias defunctis per modum ſuffragii, eſt offerre Deo ſatisfactiones Chriſti & Sanctorum in ſolutionem ſeu compenſationem pœnarum, quas debent pati in Purgatorio.

Petes 3°. Utrùm Deus teneatur ex juſtitia, ſeu

Digitized by Google

certa lege acceptare indulgentias applicatas Defunctis ?

R. negativè : Quia ad hoc nullibi ſe obligavit : Jùdex autem ſupremus non tenetur acceptare commutationem pœnæ ſibi debitæ, niſi ad id promiſſione ſe obligaverit. Neque obſtat promiſſio Matth. 16. *Quodcumque ſolveris* , &c. Hæc enim ſpectat vivos dumtaxat , quibus applicantur indulgentiæ per modum abſolutionis : Gratuitò ergo & miſericorditer acceptat Deus indulgentias applicatas Defunctis. Eâ tamen acceptatione poſitâ , intervenit juſtitia , quia ſatisfactiones de theſauro Eccleſiæ ſunt juſta compenſatio & de condigno pœnarum quas defuncti pati debent in Purgatorio.

Hinc inferes , ſaltem probabiliùs, indulgentias applicatas defunctis non ſemper habere certum & infallibilem effectum ; cùm enim Deus ex mera miſericordia & liberalitate acceptet , non conſtat eum illas ſemper acceptare , ſivè in toto ſivè in parte. Ex hic eſt ſenſus communis Fidelium, qui applicatâ indulgentiâ plenariâ alicui defuncto , puta Sacrificium in Altari privilegiato , nihilominùs pro illo offerre alia Sacrificia & orare pergunt.

Digitized by Google

TRACTATUS
DE EXTREMA-UNCTIONE.

D. Th. Suppl. à q. 29. ad q. 34.

DISSERTATIO UNICA.

Complectens omnia quæ hoc Sacramentum ſpectant.

DEFINIRI poteſt Extrema-Unctio *Sacramentum unctionis infirmorum ad ſalutem animæ & corporis factæ per Sacerdotem ſub certa verborum forma.* Patebit ex dicendis.

ARTICULUS I.

Utrùm Extrema-Unctio ſit Sacramentum?

Supp. q. 29. a. 1. o. DIco: Extrema-Unctio eſt verè & propriè novæ Legis Sacramentum. Eſt de fide contrà Lutheranos & Calviniſtas.

Ibid. & in a. ſ. c. Prob. 1°. ex Scriptura. Jacobi 5. dicitur: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: Et oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit remittentur ei.* Atqui in his verbis habemus ſignum ſenſibile gratiæ à Chriſto permanenter inſtitutum: Ergo verè & pro-

Digitized by Google

priè dictum Sacramentum. Prob. Min. Unctio & Oratio per Presbyterum ſunt ſignum ſenſibile, utique materia & forma hujus Sacramenti; gratia deſignatur his verbis : *Salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit remittentur ei.* Inſtitutio permanens, etſi non exprimatur, apertè colligitur; partim quia mandatum Jacobi dirigitur non ad unam Eccleſiam, nec pro aliquo tempore, ſed ad omnes Eccleſias ſine ulla limitatione locorum aut temporum, conſequenter ad nos nunc non minùs quàm ad eos, qui tunc erant, ſicut alia quæ ibidem præſcribit & profert, ut *Patientes eſtote; nolite jurare; triſtatur quis ex vobis, oret; orate pro invicem ut ſalvemini*, &c. quæ ſpectant omnia tempora & omnes fideles præſentes & futuros : partim quia ab Apoſtolorum tempore hæc inſtitutio ſemper fuit in Eccleſia obſervata, ut mox dicemus. Negant Hæretici hanc Jacobi Epiſtolam eſſe canonicam, quam tamen pro canonica habet utraque Eccleſia græca & latina.

Prob. 2°. Traditione. Origenes hom. 2. in Levit. intelligit verba Jacobi de vero Sacramento, quod dicit eſſe complementum Pœnitentiæ. Similiter Chriſoſtomus l. 3. de Sacerdot. Item Innoc. I. an. 416. interrogatus à Decentio Eugubino Epiſcopo. Item Aug. Serm. 215. de tempore, ſeu Cæſarius. S. Greg. in Sacramentario præſcribit modum adminiſtrandi hoc Sacramentum Item Pontificale Rom.

Synodus Cabilonenſis an. 813. Moguntina an. 847. Aquiſgranenſis an. 896. agnoſcunt Extremam-Unctionem pro vero & propriè dicto Sacramento. His adde Conc. Conſtantienſe, Florent. in Decreto unionis, & Trid. ſeſſ. 14. can. 1. qui ſic eſt: „ Si quis dixerit Extremam-Unctionem non eſſe „ verè & propriè Sacramentum à Chriſto Domino „ noſtro inſtitutum & à B. Jacobo Apoſtolo pro- „ mulgatum, ſed ritum tantùm acceptum à Pa- „ tribus, aut figmentum humanum, anathema ſit."

Conf. ex conſenſu utriuſque Eccleſiæ græcæ &

Digitized by Google

latinæ. De Latina conſtat : Pariter de Græca in Euchologio Patris Goar, ex cenſura Jeremiæ Patriarchæ Conſtantinop. adversùs Wittembergenſes, & pluribus aliis. Quî autem fieri potuit ut tot Patres, tot Synodi & omnes Eccleſiæ in unum figmentum & cæremoniam hiſtrionicam tamquam in verum Sacramentum, conſentirent, nullo reclamante?

ibid. in a. ſ. c. Suadetur ratione. Chriſtus inſtituit Sacramenta ut Fidelibus ſubveniret pro quovis tempore & ſecundùm quemvis ſtatum : Sic in ingreſſu Eccleſiæ eſt Baptiſmus, in progreſſu & decurſu vitæ Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, &c. Ergo & in exitu, in quo Adverſarius noſter omnes ſuæ verſutiæ nervos ad nos perdendos intendit. Non eſt autem aliud quàm Extrema-Unctio, quæ ideò dicitur Sacramentum exeuntium. Hanc rationem fecit ſuam Trid. ſeſſ. 14. in prooemio ad Sacramentum Extremæ-Unctionis.

ARTICULUS II.

De Materia Extremæ-Unctionis.

ib. a. 4. ſ. & 6. o. DIco 1°. Materia remota Extremæ-Unctionis eſt neceſſariò neceſſitate Sacramenti oleum olivarum benedictum ab Epiſcopo ſaltem mediatè. Prima & ſecunda pars ſunt certæ, duæ poſteriores probabiliores. Itaque.

Quòd ſit oleum patet ex ipſa Jacobi Epiſtola : *Ungentes eum oleo.* „ Quibus verbis, inquit Trid. „ ſeſſ. 14. cap. 1. ut ex Apoſtolica traditione per „ manus accepta... intellexit Eccleſia, materiam „ eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum." Idem Patres art. præced. laudati.

Quòd ſit oleum olivarum expreſsè tradit Concilium Florent. in Decreto unionis : „ Cujus ma- „ teria, inquit, eſt oleum olivæ per Epiſcopum „ benedictum." * Patet etiam, quia oleum principaliter nominatur olivæ liquor ; dicitur enim oleum ab oliva ; Alii autem liquores, ſolùm ex

** ib. a. 4.*

ſimili-

ſimilitudine ad ipſum , olei nomen accipiunt.

Quòd ſit benedictum ab Epiſcopo , quæ ſunt duæ ultimæ partes concluſionis, patet ex Conciliis Flor. & Trid. citatis & ex Patribus laudatis art. præced. qui pro materia hujus Sacramenti aſſignant oleum ab Epiſcopo benedictum.

Neque valet ſi reſpondeas cum Adverſariis benedictionem aſſignari à Conciliis & Patribus , non ut partem materiæ eſſentialem, ſed ut ritum accidentalem ab Eccleſia præceptum.

Contrà eſt enim 1°. Ritus merè accidentalis non poteſt dici materia Sacramenti , cùm materia ſit eſſentialis compoſito. 2°. Cùm Concilia adjungunt ritum accidentalem materiæ, illum non deſignant in recto, ſed in obliquo, ut patet in ritu accidentali miſcendi aquam vino pro materia conſecrationis : Non enim dicit Concilium Flor. materiam conſecrationis eſſe vinum mixtum aquâ, ſed eſſe vinum cui admiſcetur modiciſſima aqua.

Ratio à priori nulla eſt niſi voluntas inſtituentis , quæ nobis ex perpetua Eccleſiæ Traditione conſtat.

Ratio congrua pro benedictione eſt, quia omnis efficacia Sacramentorum à Chriſto deſcendit : Et ideò Sacramenta illa quibus ipſe uſus, habent efficaciam ex ipſo uſu ſuo, ſicut tactu ſuæ carnis vim regenerativam contulit aquis; ſed hoc Sacramento non eſt uſus , & ideò in omnibus unctionibus requiritur ſanctificatio materiæ. *ibid. a. 5.*

Ratio congrua pro benedictione Epiſcopi eſt , ut ſignificetur oleum naturâ ſuâ non habere efficaciam ſanandi ſpiritualiter, ſed à Chriſto, à quo cùm non ſit uſu benedictum, debet benedici ab Epiſcopo, qui Chriſti perſonam gerit. *ibid. a. 6.*

Dixi ; *ſaltem mediatè* ; quia videtur ſufficere , ſi benedicatur à Sacerdote ſimplici ex commiſſione Epiſcopi : Sacerdotes enim Græci, teſte Arcudio l. 5. Concordiæ , cap. 2. & Goario in Notis ad Euchologium Græcorum, atque pluribus aliis, ex commiſſione Epiſcopi benedicunt oleum infirmo-

rum quoties eo utuntur. Et Clemens VIII. in Conſtitutione 34. ſivè in inſtructione ſuper quibuſdam Ritibus Græcorum edita an. 1598. dicit: „Non ſunt co-
„ gendi Presbyteri Græci Olea ſancta præter Chriſ-
„ ma ab Epiſcopis Latinis Diœceſanis accipere,
„ cùm hujuſmodi Olea ab iis in ipſa Oleorum &
„ Sacramentorum exhibitione ex veteri ritu con-
„ ficiantur ſeu benedicantur." Quapropter dicendum Epiſcopum jure ordinario benedicere Oleum infirmorum, Sacerdotem verò ſimplicem jure extraordinario, ſicut diximus de Miniſtro Confirmationis.

Dico 2°. Materia proxima Extremæ-Unctionis eſt unctio: *Ungentes oleo*, inquit S. Jacobus. Patet, quia materia proxima Sacramenti eſt applicatio materiæ remotæ.

Sed difficultas eſt quæ partes corporis ſint ungendæ, quotve unctiones ſint faciendæ? In hoc enim varia fuit Eccleſiarum diſciplina. Eccleſia Romana omnium mater ſeptem unctiones commemorat, ut habetur in antiquo Pontificali Romano, & in Decreto Concilii Flor. pro inſtructione Armenorum, his verbis: „ Hoc Sacramentum niſi
„ infirmo, de cujus ſalute timetur, dari non de-
„ bet; qui ungendus eſt in oculis propter viſum,
„ in auribus propter auditum, in naribus propter
„ odoratum, in ore propter guſtum vel locutio-
„ nem, in manibus propter tactum, in pedibus
„ propter greſſum, in renibus propter delectatio-
„ nem ibidem vigentem." Similia habet Catechiſmus Romanus p. 2. de Extrema-Unctione, n. 10. Quem ungendi ritum quoad quinque ſenſus univerſalis Eccleſia retinet, inquit ibidem idem Catechiſmus: Unctio enim renum omittitur in fœminis propter decentiam; imò in pluribus locis omittitur etiam in viris; idem dic de unctione pedum.

Dico 3°. Probabile eſt quintuplicem unctionem ſenſuum eſſe de eſſentia Sacramenti. Eſt non ſolùm D. Th. ſed etiam D. Bonaventuræ & plurium aliorum præſertim Thomiſtarum.

Prob. 1°. Quia, ut dicit S. Th. ità ab omnibus obſervatur, ex qua univerſali Eccleſiæ praxi colligitur probabiliter hanc quintuplicem unctionem eſſe de neceſſitate Sacramenti vi inſtitutionis Chriſti. 2°. S. Gregorius in ſuo Sacramentario apud Menardum, & Concilium Flor. in Decreto unionis aſſignant has quinque unctiones. Nec refert quòd Florent. referat inſuper unctiones renum & pedum; omnes enim has unctiones refert, quia erant tunc in uſu, ut videretur nullam damnare, quin imò approbare, ſed non in eodem gradu, cujus ſignum eſt, quòd iſtæ duæ ultimæ unctiones in pluribus locis omittantur, nullibi quinque primæ. * 3°. Unctio in hoc Sacramento adhibetur tamquam medicatio ſpiritualis, ideòque ejus ritus ex ſimilitudine medicationis corporalis ſumendus eſt; in corporalibus autem licèt totum corpus infirmetur, medicina tamen non applicatur niſi illi loco ubi eſt radix & origo morbi: Atqui prima radix & origo peccatorum noſtrorum ſunt quinque ſenſus; omnis enim cognitio noſtra eſt à ſenſibus, & nihil eſt volitum quin præcognitum: Ergo. 4°. Eccleſia præcipit ut ſi Miniſter poſt primam vel alteram unctionem deficiat, alter alias functiones perficiat: Hoc autem non ſolet Eccleſia præcipere, ubi non agitur de neceſſitate Sacramenti. 5°. Plures ex Adverſariis concedunt ſub una unctione omnes ſenſus in forma debere exprimi, dicendo: *Per iſtam unctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum & tactum.* Porrò ſi quinque ſenſus neceſſariò debent exprimi in forma, quare non debent ungi?

* *ibid & a. 5. 0.*

Hæc ſunt quæ iſtam ſententiam probabilem efficiunt; ſed nec deeſt ſententiæ contrariæ ſua probabilitas, præſertim propter variam diſciplinam, quæ quantùm ad hoc viguit in pluribus Eccleſiis, & quia etiam nunc Græci non ungunt quinque ſenſus.

Reſpondetur tamen, quidquid ſit de Eccleſiis

particularibus, non ab ipſis, ſed ab Eccleſia Romana repetendam eſſe Traditionem Eccleſiæ. Quantùm ad Græcos, eoſque, ut ſuppono, catholicos, ſi verum ſit quod opponitur, dicendum eſt Chriſtum non determinaſſe hujus Sacramenti materiam in ſpecie, ſed in genere tantùm, aſſignando unctionem, quam determinandam in ſpecie Eccleſiæ reliquit: Eccleſia autem ex hac poteſtate ſibi à Chriſto conceſſa approbat ritum Græcorum, & fortè approbavit varios ritus Eccleſiarum particularium; ſed tandem omnes ad unum revocavit pro Eccleſia Latina, ſicut dixi de forma Confirmationis Art. 6. Obj. 2. Confer.

Cæterùm ob probabilitatem ſententiæ oppoſitæ, ſi, neceſſitate urgente, non poſſunt fieri quinque unctiones, una eſt adhibenda ſub forma exprimente quinque ſenſus, vel diſtinctè, vel in communi dicendo *per quinque ſenſus*, ſecundùm quòd neceſſitas magis aut minùs urget: Cùm enim non certò conſtet de invaliditate Sacramenti ſic collati, melius eſt in extremis conferri dubium quàm nullum.

ARTICULUS III.

De Forma Extremæ-Unctionis.

SUppono formam ordinariam quam tradunt Florent. Trid. & Rituale Rom. quamque uſurpat Eccleſia Latina, eſſe hanc: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti per viſum*, dum unguntur oculi; *Per auditum*, dum unguntur aures, & ſic de cæteris. Quæ verba ſint eſſentialia, dicemus infrà.

Controverſia eſt, utrùm forma hujus Sacramenti neceſſariò debeat eſſe deprecativa, ità ut indicativa non ſufficiat?

Q. 29. a. 8 o. Dico: Forma Extremæ-Unctionis eſt neceſſariò deprecativa, nec ſufficit indicativa.

Prob. 1°. Ex ipſa S. Jacobi Epiſtola: *Orent*,

inquit, *ſuper eum ungentes oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum.* Ubi per unctionem & orationem exprimuntur materia & forma hujus Sacramenti, ut docet Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. „ Quibus verbis, inquit, ut ex Apoſtolica tradi„ tione, per manus accepta, Eccleſia didicit, „ docet materiam, formam... hujus Sacramenti."

2°. Ex Florentino in Decreto unionis, & ex Trid. cit. ubi ſubjungit: „ Intellexit enim Eccle„ ſia... formam eſſe illa verba; Per iſtam unctio„ nem, &c."

3°. Ex Traditione quam ibidem aſſerit Tridentinum.

4°. Ex praxi univerſalis Eccleſiæ Græcæ & Latinæ. De Latina conſtat. Item de Græca: Hæc enim eſt illius forma, teſte Arcudio l. 5. Concord. *Pater ſancte, medice animarum & corporum, ſana ſervum tuum hunc ab illa quæ ipſum detinet, corporis & animæ infirmitate.*

Ratio congrua eſt, quia hoc Sacramentum non habet infallibiliter aliquem effectum qui ſemper ex operatione Miniſtri ſequatur, etiam omnibus quæ ſunt de eſſentia Sacramenti ritè peractis, ut character in Baptiſmo, Confirmatione & Ordine, tranſſubſtantiatio in Euchariſtia, remiſſio peccatorum in Pœnitentia, exiſtente contritione, quæ eſt de eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ, non autem de eſſentia hujus Sacramenti: Ità ut poſitis omnibus eſſentialibus poſſit hoc Sacramentum eſſe validum, & tamen nullum prorsùs habere effectum, neque ſpiritualem propter indiſpoſitionem ſubjecti, neque corporalem, quia non expedit: Et ideò in hoc Sacramento non poteſt eſſe forma indicativi modi, ſicut in aliis Sacramentis. *Ibid.*

Neque obſtat hæc forma antiqua, quæ dicitur Ambroſiana: *Ungo te oleo ſanctificato, in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, ut more militis uncti præparatus ad certamen, aëreas poſſis ſuperare poteſtates.* Neque altera Venetorum ejuſdem fermè tenoris, quam laudat Arcudius, quamque dicit à

Leone X. approbatam. Dato enim in his verbis quæ retulimus, contineri formam eſſentialem, quod negat S. Th. hîc a. 8. ad 3.

R. Has formas non eſſe ſolùm indicativas, ſed etiam deprecativas: Hæc enim verba, *Ut poſſis, ut valeas in nomine Patris*, &c. dicuntur optativè, quod eſt deprecari Deum, ut tamquam cauſa principalis hunc effectum producat.

Petes 1°. Quæ verba formæ ſuprà deſcriptæ ſint eſſentialia?

R. Hoc verbum, *Sanctam*, non eſſe eſſentiale; illius enim non meminerunt Flor. & Trid. neque hæc, *Et ſuam piiſſimam miſericordiam*; quia ſufficienter indicatur miſericordia per Tò, *indulgeat*: Neque iſta, *In nomine Patris*, &c. quia infirmi non unguntur ut confirmati ad defendendam fidem, cujus præcipuum objectum eſt Trinitas. Iſta verò, *per iſtam unctionem*, aut alia unctionem ſaltem implicitè ſignificantia, ſunt eſſentialia; quia aliàs, cùm oleum ſit indifferens ad multa, non ſatis determinaretur per formam ad unctionem, ſicut ſi in Baptiſmi forma omitteretur *Te baptiſo*, ut ſuo loco vidimus. Dixi; aut alia unctionem, ſaltem implicitè, ſignificantia: quia in hac forma Græcorum: *Pater ſancte, medice animarum & corporum, ſana*, &c. Unctio importatur tantùm implicitè per Tò, *medice* & *ſana*. Item iſta, *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti*, ſunt eſſentialia, utpotè per quæ ſignificatur effectus principalis Sacramenti.

Supereſt dubium de expreſſione cujuſlibet ſensûs, dicendo *per viſum, per auditum*, &c. an ſit eſſentialis? Quidam negant, quia in forma Græcorum, Ambroſiana & Veneta, quas diximus valere, omittitur. Alii affirmant, quia per unam unctionem & formam illi reſpondentem, non remittuntur quorumcumque peccatorum reliquiæ, ſed eorum tantùm quæ per illum ſenſum particularem commiſſa ſunt, & ideò videtur exprimendus. At fortè poſſet dici hanc rationem eſſe convenien-

Digitized by Google

tem, ſed non cogentem. Quidquid ſit, res eſt dubia, & ideò nunquam omittenda expreſſio ſenſuum. Item quamvis abſque iis, quæ diximus non eſſe eſſentialia, ſubſiſteret Sacramentum, peccaret tamen qui ea omitteret, graviter vel leviter pro quantitate aut levitate materiæ.

Petes 2°. Utrùm ſit validum Sacramentum, ſi quinque ſenſus ungantur ſub una forma, illos omnes diſtinctè exprimente?

Reſpondet negativè noſter Gonet, tùm quia cùm ſint diſtinctæ materiæ partiales, ſcilicet unctiones, debent ſingulis reſpondere formæ partiales; tùm quia quælibet ex iſtis unctionibus habet ſpecialem effectum, ſignificandum proindè per ſpecialem formam.

At fortè poſſet reſponderi quòd hæc forma ſit virtualiter multiplex, & æquivaleat pluribus particularibus; ſicque quòd cuilibet unctioni correſpondeat ſua forma, & ſpecialem cujuſlibet effectum ſignificet. Cæterùm conſtat id graviter eſſe illicitum, nec unquam niſi urgente neceſſitate uſurpandum.

ARTICULUS IV.

De effectibus Extremæ-Unctionis.

TRid. Seſſ. 14. cap. 2. dicit quòd effectus Extremæ-Unctionis ſit *Gratia Spiritûs Sancti, cujus unctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleviat & confirmat, magnam in Deo divinæ miſericordiæ fiduciam excitando, quâ infirmus ſublevatus, & morbi incommoda ac labores leviùs fert, & tentationibus dæmonis calcaneo inſidiantis, faciliùs reſiſtit, & ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur.*

Controvertitur inter Theologos, quis ex illis effectibus ſit primarius & principalis, ſeu ad quem primò per ſe & principaliter ſit inſtituta Extrema-Unctio?

Hic q. 30. Dico 1°. Primarius & principalis effectus Ex-
a. 1. o. tremæ-Unctionis non eſt remiſſio peccatorum, ſivè mortalium, ſivè venialium.

ibid. Prob. prima Pars. Extrema-Unctio eſt inſtituta per modum curationis & ſanationis : Atqui medicatio & ſanatio ſupponit vitam in eo quem ſanat: Ergo Extrema-Unctio ſupponit vitam ſpiritualem, conſequenter abſentiam peccati mortalis, per quod vita animæ tollitur.

Conf. Secundùm omnes Theologos ſunt tantùm duo Sacramenta mortuorum, ſcilicet Baptiſmus per modum generationis, & Pœnitentia per modum ſuſcitationis: Atqui ſi Extrema-Unctio ſit inſtituta per ſe primò ad remittenda peccata mortalia, erit etiam Sacramentum mortuorum : Ergo.

ibid. Prob. ſecunda pars 1°. Sacramentum Pœnitentiæ vi ſuæ inſtitutionis ſufficiens eſt ad tollenda omnia peccata venialia : Ergo non debuit aliud inſtitui pro eorum remiſſione.

3. p. q. 2°. Nullum Sacramentum novæ Legis eſt per
65. a. 1. ſe primò inſtitutum contrà peccata venialia : Ergo.
ad 8. Prob. Ant. In quolibet Sacramento gratia infunditur : Atqui ad remiſſionem peccati venialis non requiritur infuſio gratiæ : Ergo.

Hic q. 30. Dico 2°. Effectus primarius & principalis Ex-
a. 1. o. tremæ-Unctionis eſt gratia ſeu augmentum gratiæ habitualis connotantis ſpecialia auxilia contrà proclivitatem in malum, torporem & debilitatem ad bonum ex peccatis præcedentibus relictas, quæ ideò dicuntur reliquiæ peccatorum.

ibid. Prob. Hoc Sacramentum cùm ſit medicatio & ſanatio, eſt primò & principaliter inſtitutum contra hos defectus quibus homo ſpiritualiter infirmatur, ut non habeat perfectum vigorem ad actus vitæ gratiæ, vel gloriæ : Atqui hic defectus nihil aliud eſt quàm quidam languor, debilitas & ineptitudo ad hos actus, quæ in nobis relinquuntur ex peccato originali vel actuali : Ergo.

Conf. Effectus abſolutus proprius & principalis hujus Sacramenti eſt tollere reliquias peccatorum,

Digitized by Google

ut dicit Trid. citatum : Atqui per reliquias peccatorum nihil aliud intelligi poteſt quàm iſte languor & iſta debilitas ad actus virtutum : Ergo. Prob. Min. Non poteſt intelligi per reliquias peccatorum macula ſeu reatus pœnæ æternæ; hæc enim tolluntur per pœnitentiam : Non reatus pœnæ temporalis; aliàs infirmus recipiens hoc Sacramentum cum debita diſpoſitione, nihil ampliùs haberet luendum, Sacramentum enim infallibiliter operatur ſuum effectum primarium in ſubjecto bene diſpoſito : Non fomes peccati, aut habitus vitioſus ; quia utrumque remanet in infirmo uncto: Non denique peccata poſt Confeſſionem & Viaticum commiſſa ; patet ex prima Concl.

Hæc porrò gratia ſanans, quam ponimus pro effectu primario & principali hujus Sacramenti, corroborat animam, tùm ad ſuperandum tentationes & inſultus dœmonum tunc maximè urgentes, tùm ad leviùs & faciliùs ferenda morbi incommoda, ſpemque erigit in divinam miſericordiam ; ſic enim ſanatur languor & debilitas ad bonum : Ac tandem remittit peccata, ſi quædam reperiantur, non ſolùm ex ratione generica Sacramenti, quatenùs confert gratiam incompoſſibilem cum peccato, quod eſt commune omnibus Sacramentis, ſed etiam, ut videtur, ex ſua ratione ſpecifica & inſtitutione, non quidem primaria, ſed ſecundaria; dicit enim Jacobus, & poſt ipſum Trid. citatum, eſſe inſtitutum ad remiſſionem peccatorum ſi quæ ſint. Sicque patet remiſſionem peccatorum eſſe effectum ſecundarium hujus Sacramenti.

Dico 3°. Alter effectus ſecundarius Extremæ-Unctionis eſt ſanitas corporalis, non abſolutè, ſed conditionatè, ſi animæ expediat. *ib. a. 2. o.*

Indicatur hic effectus his Jacobi verbis : *Oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus.* Salus enim iſta & alleviatio ſic primariò ſpectat animam, ut etiam ſecundariò comprehendat ſanitatem corporis ; & ità aſſeritur à Conc. Flor. in Decreto unionis, & à Trid. citato.

Digitized by Google

ibid. Hanc autem ſanationem corporalem facit non ſolùm ex proprietate naturali materiæ, ſed ex virtute divina, quæ rationabiliter operatur. Et quia ratio operans nunquam inducit ſecundarium effectum, niſi ſecundùm quod expedit ad principalem, ideò ex hoc Sacramento non ſemper ſequitur corporalis ſanatio, ſed quandò expedit ad ſanationem ſpiritualem, & tunc ſemper eam inducit, dummodò non ſit impedimentum ex parte recipientis.

Petes, quandonam iſtud Sacramentum producit ſuum effectum, an poſt primam, an poſt ultimam unctionem?

ibid. a. 1. ad 3. R. Producere poſt ultimam: Quia cùm ſecundùm nos, omnes quinque unctiones ſint de eſſentia Sacramenti, non eſt completum niſi poſt quintam unctionem; non producit autem effectum niſi ſit eſſentialiter completum.

ARTICULUS V.

De Miniſtro Extremæ-Unctionis.

Ib. q. 31. a. 1. & 2. o. DIco: Solus Sacerdos eſt Miniſter Extremæ-Unctionis.

Prob. ex illo Jacobi: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros*, &c. Per Presbyteros autem intelligi, non ætate ſeniores è populo, ut contendunt Hæretici, ſed Sacerdotio initiatos evincunt momenta ſequentia. 1°. Quia licèt vox græca *Presbyter* ſecundùm etymologiam ſignificet ætate ſeniorem, attamen in Scriptura novi Teſtamenti, ubicumque agitur de muniis eccleſiaſticis, per Presbyteros nunquam intelliguntur ætate ſeniores, ſed gradûs & Sacerdotii dignitate majores, ut Act. 14. v. 12. 15. v. 2. ad Tim. 5. v. 17. & 19. 1. Petri 5. v. 1. item initio 2. & 3. Joannis. 2°. Jacobus non dicit *Presbyteros* ſimpliciter, ſed *Presbyteros Eccleſiæ*, apertè ſignificans ſe eos intelligere, non qui præſunt Communitati ſæculari, ſed Eccleſiæ. 3°. De Sacerdotibus intellexerunt Patres, perpetuus Ec-

Digitized by Google

cleſiæ uſus & Conc. Flor. idque ſub anathemate definivit Trid. ſeſſ. 14. Can. 4. Undè Concluſio eſt de fide.

Suadetur ratione. Sacramentum Extremæ-Unctionis eſt conſummativum Pœnitentiæ, ut dicit Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. & patet ex ejus inſtitutione: Ergo illius adminiſtratio pertinet ad eos ad quos pertinet Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtratio, qui ſunt Sacerdotes; conſummatio enim operis pertinet ad digniorem Miniſtrum.

Petes 1°. Utrùm quilibet Sacerdos poſſit hoc Sacramentum conferre?

R. Poteſt quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus aut degradatus, validè conferre: Non poteſt licitè, niſi ſit Parochus aut alter de ejus licentia.

Ratio primæ partis eſt, quia poteſtas validè conferendi hoc Sacramentum, non ineſt Sacerdoti ratione juriſdictionis, licèt hæc requiratur ut licitè conferatur, ſed ratione Ordinis: Non enim dixit S. Jacobus, inducat Parochum aut Epiſcopum, ſed *Presbyteros*: Neque hoc Sacramentum exercetur per modum judicii, ſicut Sacramentum Pœnitentiæ, quod ideò requirit juriſdictionem in Judice.

Ratio ſecundæ partis eſt: Quia ad Paſtorem pertinet paſcere oves, quod officium potiſſimùm exercetur in adminiſtratione Sacramentorum. Et ideò Baptiſmus quantumvis neceſſarius, debet tamen, extrà caſum neceſſitatis, miniſtrari à Parocho.

Hinc Clementina de Privilegiis l. 5. tit. 7. cap. 1. excommunicantur ipſo facto excommunicatione Papæ reſervatâ, Religioſi qui ſine Parochi licentia Clericis aut Laïcis Sacramentum Extremæ-Unctionis vel Viatici miniſtrant, Matrimoniave ſolemniſant. Id tamen intellige ſecundùm communem interpretationem contrà Navarrum, extrà caſum neceſſitatis: Si enim Paſtor eſſet abſens, aut ſi præſens, nollet conferre Sacramentum, poſſet alter quilibet Sacerdos, ſivè Sæcularis, ſivè Regularis, licitè & abſque periculo cenſuræ illud admini-

ſtrare : Intentio enim Eccleſiæ fuit impedire ne Regulares prætextu privilegiorum involarent in jura Paſtorum , non verò fraudare fideles hoc ſalubri Sacramento , dùm neceſſitas urget.

Petes 2°. Quot requirantur Sacerdotes in adminiſtratione hujus Sacramenti ?

l. 4. c. 9. c. 73. R. Quamvis fuerit olim & etiam nunc ſit in hoc diverſa Eccleſiæ diſciplina ; abſolutè ſufficit unus Sacerdos ad collationem hujus Sacramenti.

Prob. 1°. ex jure , cap. *Quæſivit* extrà tit. 40. de verborum ſignificationibus, ubi Alexander III. ait ,, quòd Sacerdos , uno præſente Clerico , & ,, etiam ſolus poteſt infirmum ungere. " Idem definivit Benedictus XIV. feliciter regnans Conſtit. *Etſi Paſtoralis*, ſuper Ritibus Græcorum §. 5.

2°. Ex Rituali Rom. Pauli V. & praxi totius Eccleſiæ Latinæ. Denique non eſt ratio cur ad hoc Sacramentum potiùs quàm ad cætera non ſufficiat unus Sacerdos.

Unum dumtaxat opponi poteſt , ſcilicet illud Jacobi , *inducat Presbyteros*. Sed id dictum eſt per *Enallagen* ſeu mutationem numeri , quaſi dixiſſet , unum ex Presbyteris , ſicut ſolemus dicere nos confiteri peccata Sacerdotibus , id eſt alicui ex Sacerdotibus , quæ figura non eſt infrequens in Scriptura & Patribus. Inſuper dato Jacobum intellexiſſe plures Presbyteros , evinci non poteſt eos requiſiviſſe ad neceſſitatem Sacramenti, & non potiùs ad ſolemnitatem.

Petes 3°. Utrùm hoc Sacramentum à pluribus collatum ſit validum ?

R. ſub diſtinctione. Si unus ungat & alter formam proferat , eſt invalidum ; quia dùm materia proxima Sacramenti eſt actio Miniſtri , debet ab eo determinari per formam , ut patet in Baptiſmo , Confirmatione & aliis ; idque colligitur ex verbis Jacobi , *Orent ſuper eum ungentes* , quibus innuitur eundem eſſe qui ungit & qui orat , ſeu formam profert ; atque ità definivit laudatus Pontifex hodiernus in Conſtit. ſuperiùs citata.

Digitized by Google

Si verò dùm unus ungit unum ſenſum, proferendo formam huic unctioni reſpondentem, alter ſimul vel ſucceſſivè ungat alterum ſenſum ſimiliter cum partiali forma reſpondente, validum eſt Sacramentum; quia cùm conſtet pluribus materiis & formis partialibus, poteſt à pluribus validè confici; ſicut contingeret in Sacramento Euchariſtiæ, ſi unus conſecraret panem, & eo deficiente alter vinum. Hoc tamen eſt illicitum, quia eſt contrà praxim Eccleſiæ, niſi fortè in caſu neceſſitatis, dùm crederetur moriturus infirmus, priuſquàm unus omnes unctiones perfeciſſet.

ARTICULUS VI.

De Subjecto Extremæ-Unctionis.

DIco 1°. Extrema-Unctio non debet conferri niſi infirmis, iiſque periculosè decumbentibus. *ib. q. 32. a. 1. & 2. o.*

Prob. prima pars: 1°. Ex illo Jacobi: *Infirmatur quis ex vobis*; &, *Oratio fidei ſalvabit infirmum.* 2°. Ex Synodis Florent. & Trid. mox citandis. 3°. Ex Patribus art. 1. laudatis. 4°. Ex perpetua Eccleſiæ praxi.

Si opponas praxim Græcorum, qui paſſim ſanos ungunt. R. poſt noſtrum Goar hanc Græcorum unctionem non eſſe ſacramentalem, ſed cæremonialem. Quia quamvis fiat ſub forma ſacramentali, *Pater ſancte: medice*, &c. ut ſuprà; attamen ex adjunctis circumſtantiis, atque ex intentione conferentium & ſuſcipientium, non adhibetur ut Sacramentum, ſed ut cæremonia. Nec refert etiàm hanc unctionem à quibuſdam recentioribus Græcis vocari Sacramentum; vel enim ſumunt Sacramentum in latiori ſignificatione, vel errant in notione Sacramenti. Hæc Goarii reſponſio eò verior videtur quòd Latini nunquam Græcos hac in parte reprehenderint.

Prob. ſecunda pars: 1°. Quia Tò *Infirmatur* & præſertim Tò *Infirmum* in textu Jacobi, juxtà

Digitized by Google

Interpretes, ſignificant græcè deficientem & graviori morbo laborantem.

2°. Ex Florent. in Decreto unionis : *Hoc Sacramentum*, inquit, *niſi infirmo de cujus morte timetur, dari non debet.* Quæ verba ex Angelico Doctore Opuſc. 5. citato mutuavit. Et ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 3.

3°. Ex variis Conciliis Provincialibus & ex perpetua praxi totius Eccleſiæ ſaltem occidentalis, quæ nullibi legitur unquam contuliſſe hoc Sacramentum niſi periculosè laborantibus.

ib. a. 2. 4°. Ratione : Quia hoc Sacramentum eſt inſtitutum ut ultimum remedium, quo homines in ſua infirmitate juventur & immediatè diſponantur ad gloriam : Undè dicitur Extrema-Unctio & Sacramentum exeuntium : Ergo non niſi periculosè decumbentibus conferri debet.

Si petas an poſt vel antè Viaticum ſit conferendum ?

R. Viguiſſe olim apud plurimos conſuetudinem, Extremam Unctionem præmittendi Viatico. Attamen hanc conſuetudinem non fuiſſe generalem, inter plura evincit conſuetudo contraria Eccleſiæ Romanæ antiquiſſima, cujus initium non legitur, ideòque ex primis Patribus ortum habere creditur.

Et cùm iſta praxis ſit nunc communis, ſervanda eſt, ſic tamen ut ex juſta cauſa poſſit ſine piaculo contraria admitti, puta ſi infirmus ob vomitum aut oppreſſionem ſubitam non poſſit communicare, & poſteà ceſſet periculum vomitûs, aut recuperet uſum ſenſuum, & perſeveret infirmitas, priùs inunctus poteſt licitè Euchariſtiam recipere. Quin imò quidam volunt id licere ex ſolo melioris diſpoſitionis ad Euchariſtiam deſiderio.

Cæterùm hæc ſecunda pars Concluſionis non ſic eſt intelligenda, quaſi expectari debeat ultima vitæ periodus, in qua infirmus ſenſibus deſtitutus jam animam agit, ut ungatur : Perverſa eſt & perniciosa hæc praxis, quam immeritò Eccleſiæ imponunt Hæretici, quippè quæ à pluribus Synodis

Provincialibus damnatur, maximè à Catechiſmo Romano 2. p. de Extrema-Unctione n. 18. Sufficit ergo quòd periculosè infirmetur.

Ex dictis colliges 1°. Hoc Sacramentum collatum ſano, aut non periculosè ægrotanti, eſſe irritum; quia cùm ſit inſtitutum pro periculosè decumbentibus, ſubjectum non eſt capax.

Colliges 2°. Non eſſe conferendum eis qui ſano corpore ſunt in periculo mortis, ut capite plectendi, prælium aut periculoſam navigationem ingreſſuri, mulier proxima partui; quia licèt de eorum morte timeatur, non ſunt tamen infirmi.

Colliges 3°. E contrà ungendos eſſe ſenes, qui licèt nullâ ſpeciali infirmitate detineantur, ipsâ tamen decrepitâ ſenectute ad oculum deficiunt & creduntur proximè morituri; quia gravis ſenectus & virium deficientia morbus eſt. Item ungendi ſunt veneno infecti, lethaliter vulnerati, &c. quia licèt vi vel fraude ab extrinſeco illata infirmentur, verè tamen ſunt infirmi. Item qui ſubitò oppreſſi non petierunt, nec petere poſſunt Sacramentum, ſi Religionem Catholicam ſunt profeſſi; quia indè præſumuntur illud deſiderare, ut dictum eſt de Sacramento Pœnitentiæ.

Dubium eſt de muliere in ipſo actuali partu periculosè laborante: Quidam negant, quidam affirmant, quibus ſubſcribo; quia videtur vera infirmitas, ex ipſa pariendi difficultate orta. Dicit Steyaertius in Belgii partibus, accedente conſuetudine, rem eſſe tutam.

Dico 2°. Neque pueris antè uſum rationis, neque perpetuò amentibus conferri debet hoc Sacramentum: Quia eſt inſtitutum contrà reliquias peccatorum, ſicut Sacramentum Pœnitentiæ, cujus eſt conſummativum, eſt inſtitutum contrà peccata: Sicut ergo pueri & perpetuò amentes ſunt incapaces Sacramenti Pœnitentiæ, quia nunquam peccaverunt, ità & Extremæ-Unctionis. *Ib. 'la. 3. & 4.*

Hinc colliges pueros qui utuntur ratione, eſſe hujus Sacramenti capaces, etiam antequam ad-

mittantur ad communionem : Uſus tamen in pluribus locis obtinuit ut ipſis denegetur : Quâ ratione ? non ſatis apparet : Cùm enim admittantur ad Sacramentum Pœnitentiæ, cur non ad Sacramentum Extremæ-Unctionis, quod eſt Pœnitentiæ completivum, & quod ipſis prodeſſe poteſt?

ARTICULUS VII.

De obligatione ſuſcipiendi & adminiſtrandi Extremam-Unctionem, necnon de ejus iteratione.

PEtes 1°. Utrùm hoc Sacramentum ſit neceſſarium ad ſalutem ?

R. 1°. Non eſt vi ſuæ inſtitutionis neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem. Eſt communis & certa : Tùm quia ſupponit gratiam & amicitiam Dei per Pœnitentiam, cujus eſt complementum: Tùm quia gratia confortans animum ægroti poteſt aliundè haberi.

R. 2°. Neque videtur neceſſarium neceſſitate præcepti divini vel humani per ſe directè obligantis. Eſt communior cum Auctore 3. p. q. 65. a. 4. o. ubi dicit hoc Sacramentum non eſt neceſſarium, ſed utile tantùm.

Ratio eſt ; quia nullum aſſignari poteſt præceptum ſtrictè per ſe obligans ad ſuſceptionem hujus Sacramenti, ſivè in Scriptura, ſivè in Traditione, ſivè in Decretis Conciliorum aut Summorum Pontificum : Non debet autem aſſeri præceptum ſine gravi & aperto fundamento : Ergo.

Dixi, *per ſe directè obligantis* : Omnes enim conveniunt quòd per accidens, ratione ſcilicet ſingularis periculi, contemptûs aut ſcandali, quilibet teneatur hoc Sacramentum ſuſcipere : Quia ſcandalum & rerum divinarum contemptus ſtrictè prohibentur, & quilibet ſaluti ſuæ providere tenetur per media quæ hîc & nunc reputantur abſolutè neceſſaria. Undè ſi infirmus tentationibus ſolitò gravioribus concuteretur, quas vix aut ne vix poſſet ſuperare, ad illud teneretur. Item oblatum non

Digitized by Google

non poſſet ſine cauſa abſolutè recuſare ratione ſcandali aut præſumpti contemptûs, etſi fortè non eſſet. Confer de Confirmat. art. 8.

Cæterùm hæc dicta ſint ſpeculativè diſputando. Quantùm ad praxim, cùm ſoleant urgere tentationes in hoc ultimo agone, ad quas ſuperandas hoc Sacramentum eſt inſtitutum, magnam ſalutis ſuæ incuriam & de ſe præſumptionem oſtenderet, qui illud negligeret aut recuſaret.

Petes 2°. Utrùm Paſtor teneatur hoc Sacramentum ſuis Parochianis adminiſtrare cum evidenti vitæ ſuæ periculo, ut contingit tempore peſtis aut alterius morbi contagioſi?

R. adhibitâ quorumdam diſtinctione, quæ nobis probatur. Vel infirmus ſupponitur accepiſſe abſolutionem certam, vel dubiam tantùm, quatenùs ſcilicet fuit abſolutus ſenſibus privatus ſine confeſſione formali & explicita, ex quibuſdam tantùm ſignis, puta quia eſt catholicus, &c. & eodem ſtatu durante, non poteſt aliter abſolvi, de cujus abſolutionis validitate dubitant plures & graves Theologi. Itaque

Si primum: Communior ſententia eſt ipſum non teneri; quia tunc iſtud Sacramentum non eſt abſolutæ neceſſitatis, ſed majoris tantùm utilitatis, quam non tenetur Paſtor procurare ſuo Parochiano cum evidenti vitæ ſuæ periculo. Conf. Ipſemet Parochianus non tenetur cum evidenti vitæ ſuæ periculo ſuſcipere Sacramenta vivorum aliundè præcepta, ut Sacramentum Euchariſtiæ, quando creduntur tantùm utilia: Ergo nec tenetur Paſtor cum eodem ſuo periculo illis conferre; cur enim magis teneretur Paſtor conferre quàm Parochianus ſuſcipere? Neque id rationabiliter exigeret Parochianus.

Si ſecundum; videtur teneri: Quia tunc periclitatur ſalus Parochiani; fortè enim attritus per hoc Sacramentum ſalvabitur, ſine quo damnabitur; obligatur autem Paſtor ponere animam pro ſalute æterna periclitante ſuæ ovis.

Petes 3°. Utrùm hoc Sacramentum ſit iterabile?

ib. q. 33. a. 1. o. R. 1°. Verbis Tridentini ſeſſ. 14. cap. 3. „ Quòd „ ſi infirmi poſt ſuſceptam hanc unctionem convaluerint, iterùm Sacramenti hujus ſubſidio juvari „ poterunt." * Rationem profert Auctor: Tùm quia hoc Sacramentum non habet effectum perpetuum, ſicut ea quæ imprimunt characterem: Tùm quia ordinatur ut curatio & medicina ad ſanandum; medicina autem ſanativa toties iterari debet, quoties infirmitas iteratur.

* ibid.

R. 2°. Quidquid ſit de conſuetudine, quæ dicitur olim apud aliquos invaluiſſe, pluries iterandi unctiones in eodem infirmitatis ſtatu, de qua Menardus in lib. Sacramentorum S. Gregorii, & Martene l. 1. de antiquis Eccleſiæ ritibus: Et hâc datâ, fuerintne omnes illæ unctiones ſacramentales, an cæremoniales tantùm exceptâ unâ? * Certum eſt nunc non licere hoc Sacramentum iterare eâdem infirmitate, ſeu potiùs ejuſdem infirmitatis ſtatu ac periculo durante. Id conſtat 1°. ex Trid. citato, quod ſtatuit poſſe iterari, ſi infirmus convaluerit: Ergo iterari non poteſt, ſi non convaluerit; exceptio enim firmat regulam. 2°. Ex univerſali Eccleſiæ praxi. 3°. Quia durante eodem infirmitatis ſtatu & periculo, ſufficit ſemel collatum ad curationem ſpiritualem.

* ibid. a. 2. o.

ibid. Dixi, *durante eodem infirmitatis ſtatu & periculo*: Quia ſi unctus in periculo, illud evaſerit, & poſteà quamvis ab eadem infirmitate non plenè convaluerit, in illud reincidat, ut contingit in morbis diuturnis, v. g. Ecticâ, hydropiſi, & hujuſmodi, poteſt iterùm ungi; quia licèt non ſit alia infirmitas ſimpliciter, eſt tamen alius ſtatus infirmitatis: & ità eſt praxis communis.

Digitized by Google

TRACTATUS
DE
SACRAMENTO ORDINIS.

D. Th. à. Q. 34. ad 41.

DISSERTATIO I.

De Exiſtentia Sacramenti Ordinis, de numero Ordinum, de materia & forma ſingulorum.

D. Th. Suppl. QQ. 34. & 37.

ARTICULUS I.

De Exiſtentia Sacramenti Ordinis & de numero Ordinum.

ORDO ſeu Ordinatio communiter definitur, *Sacramentum novæ Legis quo traditur ſpiritualis poteſtas & confertur gratia ad munia eccleſiaſtica ritè obeunda.* *Supp. q. 34. a. 1.*

Dico 1°. Ordo ſeu Ordinatio quâ in Eccleſia inaugurantur ſacri Miniſtri, eſt verum & propriè dictum novæ Legis Sacramentum. Eſt de fide contrà Hæreticos hodiernos definita in Conc. Trid. ſeſſ. 23. can. 3.

Prob. Ordo ſeu Ordinatio eſt ſignum ſenſibile collativum gratiæ permanenter à Chriſto inſtitu-

tum : Ergo verum & propriè dictum Sacramentum. Prob. Ant. 1°. Eſt ſignum ſenſibile : Notum eſt enim conferri modò & ab initio fuiſſe collatum aliquo ſigno exteriori, ſivè exhibitione inſtrumentorum, ſivè impoſitione manuum, ut habetur Act. 6. & 1. Timoth. 4. 2°. Eſt collativum gratiæ : Conſtat ex Ep. 1. cit. ad Tim. 4. *Noli*, inquit Apoſt. *negligere gratiam, quæ data eſt tibi per prophetiam*, id eſt per revelationem mihi factam de te ordinando, *cum impoſitione manuum Presbyterii.* Et 2. ad eundem 1. *Admoneo te ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* 3°. Eſt permanenter inſtitutum : Patet ex imperturbato uſu Eccleſiæ ab Apoſtolis uſque ad nos. 4°. Eſt à Chriſto inſtitutum ; quia ſolus Deus poteſt inſtituere ſigna collativa gratiæ : Ergo.

Aſtipulantur SS. PP. Greg. Nazian. Orat. in Baptiſma Chriſti. Aug. l. 2. contrà Parmen. c. 13. Hieron. contrà Luciferian. Chriſoſt. l. 3. de Sacerdotio, & alii plures. Item Conc. Chalcedon. can. 2. Flor. in Decreto unionis & Trid. cit.

Adde conſenſum utriuſque Eccleſiæ Græcæ & Latinæ, quæ ordinem in numero Sacramentorum recenſet, ut probavimus dum de Sacramentis in genere.

Ib. q. 37. a. 2. Dico 2°. Sunt ſeptem Ordines, Presbyteratus, Diaconatus, Subdiaconatus, Acolytatus, Exorciſtatus, Lectoratus & Oſtiariatus.

Prob. ex Conciliis. Concilium Carthag. IV. 214. Epiſcoporum, an. 398. à Canone 3. ad 9. refert ſeptem Ordines aſſignatos & ritum quo ab Epiſcopo conferuntur. Conc. Aquiſgranenſe an. 816. l. 1. de inſtit. Cleric. omnes ſeptem recenſet. Trid. ſeſſ. 23. cap. 2. poſtquam dixit de Sacerdotibus & Diaconis apertam mentionem fieri in ſacris Litteris, addit : „ Ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium „ Ordinum nomina, atque uniuſcujuſque eorum „ propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acoly„ ti, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarii, in uſu fuiſſe „ cognoſcitur.

Digitized by Google

ARTICULUS II.

Utrùm omnes Ordines ſint Sacramenta?

Suppono 1°. Ordines diſtingui in ſacros & non ſacros : Sacri, qui & majores, ſunt Sacerdotium, Diaconatus & Subdiaconatus : Non ſacri, qui & minores, ſunt alii quatuor : Non quòd ſecundùm ſe non ſint ſacri, cùm omnes ſint Sacramenta, ut jam dicemus, ideòque ſacrent animam conferendo gratiam; ſed tres priores dicuntur ſacri duplici titulo ſpeciali : 1°. Quia propiùs accedunt ad Euchariſtiam & habent actum circà materiam conſecratam, ſcilicet Sacerdotium & Diaconatus circà corpus & ſanguinem Chriſti, Subdiaconatus circà vaſa conſecrata. 2°. Quia eis annexa eſt continentia & obligatio recitandi Horas. *ib. a. 3. o.*

Suppono 2°. ut fide certum, Sacerdotium eſſe Sacramentum : Quia ut probavimus ex definitione Tridentini, & aliis momentis, Ordo eſt Sacramentum : Inter Ordines autem primum locum tenet Sacerdotium. Undè eſt tantùm quæſtio de Diaconatu, & maximè de Subdiaconatu & aliis minoribus.

Dico 1°. Diaconatus eſt Sacramentum.

Prob. Ordinatio Diaconi eſt ſignum ſenſibile gratiæ permanenter à Chriſto inſtitutum : Ergo eſt Sacramentum.

Prob. Ant. 1°. *Eſt ſignum ſenſibile*, fuit enim facta Act. 6. per impoſitionem manuum Apoſtolorum cum oratione, & etiam fit nunc per impoſitionem manûs Epiſcopi & porrectionem inſtrumentorum. 2°. *Eſt ſignum ſenſibile gratiæ*; tùm quia ad manuum impoſitionem cum oratione conferebatur gratia, ut vidimus ex Apoſtolo art. 1. tùm quia Epiſcopus in Ordinatione Diaconi dicit: *Accipe Spiritum ſanctum ad robur, & ad reſiſtendum diabolo & tentationibus ejus.* Id ei fruſtrà non dicit; ſic enim Trid. ſeſſ. 23. can. 4. definit : „ Si quis dixerit per ſacram Ordinationem non

„ dari Spiritum ſanctum, ac proindè fruſtrà Epiſ-
„ copos dicere, accipe Spiritum ſanctum... ana-
„ thema ſit." 3°. *Eſt à Deo inſtitutum*; quia non erat in Apoſtolis, nec eſt in Eccleſia poteſtas inſtituendi ſigna practica gratiæ. 4°. Denique *eſt permanenter inſtitutum*, ut patet ex conſtanti & inviolata Eccleſiæ praxi ab Apoſtolis uſque nunc.

Dices: Septem primi Diaconi inſtituti ſunt ad miniſtrandum menſis, ut habetur Act. 6. Ergo.

R. D. Ant. Septem primi Diaconi inſtituti ſunt ad miniſtrandum menſis occaſionaliter & per accidens, C. Per ſe primò, N. Alioquin non erat neceſſe convocare multitudinem, nec ſingularem curam adhibere, ut eligerentur viri *pleni Spiritu ſancto & ſapientiâ*, neque electis manus imponere cum oratione, hæc enim omnia ſunt impertinentia ad officium civile. Sicut ergo, dum, v. g. occaſione Belli matrimonia ineuntur inter Principes, pax inde nata poteſt dici effectus per accidens & occaſionatus matrimonii, non per ſe & primarius; ità ſimiliter quod narratur Act. 6. fuit occaſio & effectus per accidens, non per ſe & primarius inſtitutionis Diaconorum. Conf. Diaconi inſtituti erant, ubi Fideles non agebant vitam communem, nec ideò opus erat miniſtris ad menſas. Ad Philip. 1. v. 1. & 1. ad Tim. 3. v. 8. & 12.

Inſt. Nulla videtur ratio ſeu neceſſitas occaſione miniſterii civilis inſtituendi Miniſtros ſacros: Ergo.

R. Eſto non fuerit neceſſitas abſoluta, fuit neceſſitas ſecundùm quid & ad meliùs eſſe. 1°. Ut Miniſtri per ſacrum Ordinem in dignitate conſtituti, majori pollerent auctoritate inter Fideles, ſicque faciliùs & efficaciùs iſtud miniſterium implerent. 2°. Quia non præficiebantur tantùm communi menſæ, ſed etiam menſæ Euchariſticæ, quæ tunc regulariter comitabatur menſam communem. 3°. Quia eis committebatur diſpenſatio collectarum quæ fiebant diebus Dominicis in Eccleſia; congruum autem erat ut ii addicerentur Altari.

Digitized by Google

Dicò 2°. Subdiaconatus & quatuor Ordines minores ſunt Sacramenta. Quamvis hæc concluſio non ſit tàm certa quàm præcedens, eſt tamen communior & probabilior. *Ib. a. 2. & 3. o.*

Prob. 1°. Ex Conciliis Flor. & Trid. Florentinum in Decreto unionis definit Ordinem in genere eſſe Sacramentum : *Sextum Sacramentum*, inquit, *eſt Ordinis*. Sub Ordine autem tamquam ſub genere ponit Presbyteratum, Diaconatum, Subdiaconatum & reliquos : Ergo hi omnes ordines ſunt Sacramenta, ſpecies enim participat rationem generis.

Trid. ſeſſ. 23. cap. 2. dicit eſſe ſeptem Ordines, ſingulos nominando : Et cap. 3. declarat per ſacram ordinationem conferri gratiam, & Ordinem eſſe verè Sacramentum ; quod intelligi debet de quacumque ordinatione & de quocumque Ordine, cùm propoſitio indefinita in materia dogmatica æquivaleat univerſali.

Prob. 2°. Iſti quinque Ordines traduntur per ſignum exterius collativum characteris & gratiæ, Ergo ſunt Sacramenta. De ſigno exteriori conſtat. Prob. de impreſſione characteris. 1°. Eſt expreſſa auctoritas D. Th. q. 35. a. 2. o. 2°. Ex Pontificali Romano tit. de Ordinibus conferendis, ubi dicitur : „ Moneat Epiſcopus ordinandos, ut tan- „ gant inſtrumenta quibus character imprimitur." 3°. Per quemlibet iſtorum Ordinum aliquis conſtituitur ſuprà Plebem in aliquo gradu poteſtatis ordinatæ ad Sacramentorum diſpenſationem, quod eſt proprium characteris. 4°. Denique iſti Ordines ſunt initerabiles; id autem non habent niſi ex charactere indelebili. Prob. de collatione gratiæ : 1°. Quia poſito uno effectu ſacramentali, qualis eſt character, alter qui eſt gratia, ſequitur, niſi obſtet indiſpoſitio ſuſcipientis. 2°. Quia Florent. in Decreto unionis dicit quòd effectus Ordinis genericè ſumpti ſit *augmentum gratiæ*.

Si dicas indè ſequi eſſe tredecim Sacramenta. R. N. Sequelam : Quia ſeptem Ordines ſic ſunt

Sacramenta ut ſex ordinentur ad unum, ſcilicet ad Sacerdotium, cui deſerviunt & quod participant : Undè ratione hujus Ordinis ſeu relationis omnes dicuntur unum Sacramentum.

APPENDIX.

De Tonſura Clericali.

PEtes 1°. Utrùm Tonſura ſit Ordo?

Ib. q. 40. a. 2. o. R. negativè; ſed eſt tantùm præparatio ſeu Præambulum ad Ordines. Ità communiter Theologi cum Auctore & Catechiſmo Romano p. 2. cap. 17. n. 13. ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 2. & cap. 6. de Reform.

Petes 2°. Quæ ſit cauſa ſeu ratio hujus ritûs in Eccleſia?

Ib. a. 1. o. R. Varias à variis adduci. Probabiliores nobis videntur quas profert Auctor. Prima eſt, ut per Tonſuram in modum coronæ ſeu circuli, quæ eſt ſignum Regni & perfectionis, ſignificetur Clericos eſſe eminentiâ ſtatûs à Laïcis ſejunctos, & debere eſſe in virtute perfectos. Secunda, ut per ſubtractionem capillorum, qui ſunt ſuperfluitates corporis, moneantur Clerici, temporalium curas ſuperfluas reſecare, & ſpiritualibus inhærere.

Petes 3°. Utrùm omnes Clerici teneantur deferre Tonſuram?

R. affirmativè : Quia eſt Lex Eccleſiaſtica, cap. *Clerici*, & cap. *Si quis* d. 23. Obſervat tamen Sylvius Clericos primæ Tonſuræ, aut minorum Ordinum ſine Beneficio non videri hâc Lege adſtrictos, ſed ſolos Clericos majorum Ordinum & alios Beneficiatos; ſic enim videtur uſu receptum. Addit laudatus Theologus nec iſtos facilè judicandos peccare mortaliter ex eo quòd Tonſuram non geſtent, niſi, vel notabili admodùm tempore id faciant, vel poſt ferias ab Ordinario admonitiones.

Petes 4°. Utrùm omnes Tonſurati gaudeant privilegiis clericalibus?

Triplex diſtingui debet privilegium Clericale :

Digitized by Google

Unum quod dicitur privilegium fori, quo eximuntur Clerici à juriſdictione ſæculari. Secundum, eſt privilegium immunitatis à tributis. Tertium, dicitur privilegium Canonis, quo excommunicantur percutientes Clericum. Hâc diſtinctione poſitâ.

R. Quantùm ad primum ex Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. de Reform. quòd primâ Tonſurâ initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus „ Fori „ privilegio non gaudeat, niſi Beneficium Eccle„ ſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum & „ tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex man„ dato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario Cle„ ricorum, aut in aliqua ſchola vel Univerſitate „ de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores „ ſuſcipiendos, verſetur. " Cùm autem privilegium fori ſecum trahat immunitatem à tributis; nam tributum ſolvere eſt ſignum ſubjectionis; hinc qui gaudet privilegio fori, gaudet immunitate; & è contrà qui privatur privilegio fori privatur privilegio immunitatis. Et ideò qui non ſervant conditiones prædicti Canonis Tridentini, privantur etiam privilegio immunitatis. Sicque videtur uſu receptum.

Quantùm ad privilegium Canonis, quamvis non exprimatur in Decreto Tridentini, quidam tamen ex conſequenti idem cenſent ac de privilegio fori; quia qui gaudent privilegio Canonis, gaudent privilegio fori; utrumque enim conceditur perſonis, quia ſacræ ſunt. Qui verò non ſervant prædicti Decreti conditiones, non gaudent privilegio fori: Ergo nec Canonis. Ità Andræas à Matre Dei Tract. 8. de Ordine cap. 7. puncto 5. n. 59. poſt Suarem, Layman & alios.

ARTICULUS III.

Quæ ſit materia & forma Presbyteratûs & Diaconatûs.

Ritus ordinandi Presbyterum in Eccleſia Latina hic eſt. 1°. Epiſcopus nihil dicendo, imponit ambas manus ſuper caput ordinandi; idem præ-

ſtant Sacerdotes adſtantes. 2°. Et ſtatim tam Epiſcopus, quàm Sacerdotes tenent manus extenſas ſuper caput ordinandi, & Epiſcopus dicit, *Oremus Fratres chariſſimi*, &c. prout habetur in Pontificali Romano. 3°. Imponit illi ſtolam & caſulam, & ungit ejus manus oleo Catechumenorum. 4°. Tradit illi Calicem cum vino & aqua, & patenam ſuperpoſitam cum pane, dicens: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium, pro vivis & mortuis, in nomine Patris*, &c. 5°. Peragitur Miſſæ Sacrificium, & ordinatus unà cum Epiſcopo verba Conſecrationis pronuntiat. 6°. Poſt Communionem Epiſcopus ſolus utramque manum ejus capiti imponit dicens: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiſeris peccata, remittuntur eis, quorum retinueris, retenta ſunt.*

Apud Græcos nihil habetur de porrectione Calicis cum vino, & Patena cum pane, ſed Sacerdos eſt completè ordinatus per impoſitionem manûs dextræ Epiſcopi cum hac forma: *Divina gratia quæ ſemper infirma curat, & ea quæ deſunt adimplet, promovet N. venerabilem Diaconum in Presbyterum. Oremus pro eo, ut veniat ſuper eum gratia Spiritûs Sancti.*

Dico 1°. Materia & forma eſſentialis Presbyteratûs apud Latinos eſt Calicis cum vino, & Patenæ cum pane traditio cum his verbis, *Accipe poteſtatem*, &c. & impoſitio tertia manuum cum his verbis, *Accipe Spiritum Sanctum*, &c. ità ut ſint duæ materiæ & duæ formæ partiales, ex quibus una totalis conſtituitur.

Prob. prima pars de porrectione inſtrumentorum. 1°. Ex Concilio Flor. in Decreto unionis, ubi dicit: „ Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud per cujus traditionem confertur Ordo, ſicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino & Patenæ cum pane porrectionem. " Et mox: „ Forma Sacerdotii talis eſt: Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium pro vivis & mortuis, in nomine Patris, &c.

2°. Ex S. Th. Opuſc. 5. ex quo Florentinum verba ſui Decreti mutuavit.

3°. Nihil eſt in toto ritu latino per quod expreſſiùs ſignificatur poteſtas ſpiritualis Sacerdotum, quæ eſt præcipuè in Corpus Chriſti naturale, quàm porrectio dicta cum forma adjuncta : Iſtud autem cenſeri debet materia & forma Sacramenti, quod eſt ſignum expreſſum & ſenſibile principalis ejus effectûs.

4°. Ante inſtrumentorum porrectionem & hæc verba : *Accipe poteſtatem*, &c. cantatur *Veni Creator*, & Candidati vocantur *Ordinandi*, poſt verò vocantur *Ordinati*, & in ſignum acceptæ poteſtatis pronuntiant cum Epiſcopo verba Conſecrationis. Ergo.

Prob. ſecunda pars, de impoſitione manuum. 1°. Ex Conc. Carthag. 4. can. 3. Ex conſtanti & perpetuo uſu Eccleſiæ Græcæ & Latinæ, quæ ſemper adhibuit manuum impoſitionem : Et ex Conc. Trid. Seſſ. 14. cap. 3. ubi loquens de Extremæ-Unctionis Miniſtro, dicit eſſe Epiſcopos aut Sacerdotes ritè ordinatos per impoſitionem manuum Presbyterii. Denique ex S. Th. 3. p. q. 84. a. 4. o.

2°. Nihil habemus quo probemus ex Scripturis contrà hæreticos Ordinem eſſe Sacramentum, quàm impoſitionem manuum quæ in eis refertur : Ergo eſt eſſentialis Sacramento; alioquin inefficax eſt noſtrum argumentum.

3°. Impoſitio manuum ſub iſta forma, *Accipe Spiritum Sanctum*, &c. eſt ſignum practicum gratiæ : Ergo Sacramentum. Prob. Ant. Ex Trid. Seſſ. 23. can. 4. ubi ferit anathemate „ qui dixe„ rit per ſacram Ordinationem non dari Spiritum „ Sanctum, ac proindè fruſtrà dicere Epiſcopos, „ accipe Spiritum Sanctum. " Ergo.

Prob. & ſimul explicatur tota Concluſio. Duplex poteſtas confertur Sacerdoti in ſua Ordinatione : Una in Corpus Chriſti verum ad illud conſecrandum : Altera in Corpus Chriſti myſticum ad illud paſcendum & judicandum in foro interiori.

Undè quamvis Sacerdos ut ſic, abſtrahendo ab hoc vel illo ſtatu, ſit tantùm ad ſacrificandum, Sacerdos tamen novæ Legis, & prout eſt à Chriſto inſtitutus, eſt ad ſacrificandum & judicandum, ſicque eſt ſimul Sacrificator & Judex: Nec poteſt eſſe perfectus & completus Sacerdos novæ Legis niſi per utramque poteſtatem. Atqui per porrectionem inſtrumentorum cum hac forma, *Accipe poteſtatem*, &c. confertur prima poteſtas; & per impoſitionem manuum cum hac forma, *Accipe Spiritum Sanctum*, &c. confertur ſecunda: Ergo.

Dico 2°. Materia & forma Presbyteratûs apud Græcos eſt ſola impoſitio manuum cum his verbis, *Divina gratia*, &c. ut ſuprà.

Prob. Certum eſt ex omnibus Euchologiis & omnium conſenſu Græcos nunquam adhibuiſſe, neque nunc adhibere ad Ordinationem Presbyteri, inſtrumentorum porrectionem, ſed ſolam manuum impoſitionem cum verbis citatis: Et tamen non eſt minùs certum validas eſſe apud illos Presbyterorum Ordinationes; cùm Eccleſia nunquam illas improbaverit, quin imò permittat eas hoc ritu fieri Romæ, ſicque ordinatos Miſſam facere nobis audientibus, quod eſſet idololatria, ſi non eſſent verè ordinati: Nec in Concilio Florent. de earum validitate ullum dubium motum eſt: Ergo.

Dices: Materia eſſentialis Sacramenti Ordinis debet eſſe eadem ubique & omni tempore, alioquin non foret idem Sacramentum: Atqui ex conceſſis Græci in Ordinatione Presbyteri non utuntur porrectione inſtrumentorum, nec Latini ſemper eâ uſi ſunt, cùm non ſuperet octingentos annos: Ergo.

R. D. Maj. Materia eſſentialis Sacramenti Ordinis debet eſſe ubique, & omni tempore eadem formaliter in ratione ſigni ſenſibilis, C. Debet eſſe eadem materialiter & in ratione rei, N. Dicimus itaque Chriſtum non inſtituiſſe materiam hujus Sacramenti determinando in ſpecie hanc vel illam rem eſſe materiam; ſed determinando tantùm in genere conferendum eſſe per aliquod ſignum ſen-

ſibile quod foret ſignificativum poteſtatis traditæ, determinationem autem hujus ſigni in ſpecie, an eſſet talis vel talis res, an impoſitio manuum, an porrectio inſtrumentorum, an utraque ſimul, reliquiſſe Eccleſiæ, ut jam dixi de materia & forma Confirmationis. Eccleſia itaque hâc poteſtate ſibi à Chriſto traditâ utens, determinavit, ſeu ſaltem conſenſit quòd impoſitio manuum cum forma illi reſpondente pro Eccleſia Græca, & fortè etiam in prioribus ſæculis pro Eccleſia Latina, eſſet ſignum legitimum utriuſque poteſtatis traditæ ad conſecrandum & ad abſolvendum: At poſteà determinavit pro Eccleſia Latina quòd porrectio inſtrumentorum cum his verbis, *Accipe poteſtatem*, &c. eſſet ſignum legitimum poteſtatis conſecrandi; impoſitio autem manuum cum his verbis, *Accipe Spiritum Sanctum*, &c. ſignum poteſtatis abſolvendi. Ità ut Græcus ordinatus ritu Latinorum, aut Latinus ritu Græcorum, ſine diſpenſatione ſummi Pontificis invalidè ordinaretur.

Petes quæ ſint officia Sacerdotis?

R. Primum eſt conficere Euchariſtiam. Secundum ligare aut abſolvere pœnitentes, ut dignè accedant ad Sacramentum Euchariſtiæ, ſuppoſitâ tamen juriſdictione. Tertium adminiſtrare alia Sacramenta, ſcilicet Baptiſmi, Euchariſtiæ & Extremæ-Unctionis, accedente conſenſu proprii Sacerdotis. Quartum benedicere populum etiam in Miſſa benedictione ſimplici, non ſolemni, præmiſſo, *Adjutorium noſtrum in nomine Domini*; id enim pertinet ad Epiſcopum in ſua Diœceſi, ad Archiepiſcopum in tota Provincia, cùm ipſam viſitat, ad Legatos in terminis ſuæ Legationis, ad Abbates in Eccleſiis ſibi pleno jure conceſſis.

Dico 3°. Probabilius eſt Diaconatûs, ſicut Preſbyteratûs in Eccleſia Latina duplicem eſſe materiam & formam, ſcilicet impoſitionem manuum Epiſcopi cum his verbis, *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, & ad reſiſtendum Diabolo & tentationibus ejus*; & traditionem libri Evangeliorum cum his

verbis, *Accipe poteſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei, tam pro vivis, quàm pro defunctis.*

Prob. 1°. Quia Concilium Carthag. 4. can. 4. ex una parte aſſignat pro materia Diaconatûs impoſitionem manuum Epiſcopi: „ Diaconus, inquit, cùm ordinatur, ſolus Epiſcopus, qui eum „ benedicit, manum ſuper caput illius ponat, quia „ non ad Sacerdotium, ſed ad Miniſterium ordi- „ natur." Non eſt autem veriſimile Concilium aliquid accidentale aſſignaſſe, omiſſo eſſentiali. Ex altera parte Concilium Flor. in Decreto unionis aſſignat pro materia traditionem libri Evangeliorum. Ut ergo hæ duæ Synodi concilientur, dicendum eſt duplicem eſſe materiam & formam, ut in concluſione. 2°. Uterque ritus refertur in Pontificali, tamquam materia & forma Diaconatûs. 3°. In impoſitione manuum, de qua magis dubitatur, confertur gratia, ut patet ex ejus forma, adjuncto Tridentino, ut ſuprà: Ergo eſt veriſimiliter pars Sacramenti.

Petes, quæ ſint Officia Diaconi?

R. Primum eſſe, Sacerdoti celebranti immediatè aſſiſtere & miniſtrare. Secundum, ſolemniter legere Evangelium in Miſſa. Tertium, ex commiſſione Epiſcopi vel Parochi ſolemniter baptiſare. Quartum, de licentia Epiſcopi prædicare. Quintum, ex commiſſione Parochi in neceſſitate Euchariſtiam diſpenſare.

ARTICULUS IV.

De materia, forma & officiis Subdiaconatûs & minorum Ordinum.

DIco 1°. Materia totalis Subdiaconatûs eſt traditio calicis vacui & patenæ vacuæ; forma verò hæc verba, *Videte cujus Miniſterium vobis traditur, ideò vos admoneo, ut ità vos exhibeatis, ut Deo placere poſſitis.*

Prob. Hanc, & non aliam tam materiam, quàm

formam aſſignant Concilium Carthag. 4. Can. 5. Concilium Flor. in Decreto unionis, S. Th. in 4. d. 25. q. 1. a. 1. ad 2. conſequenter in ea traditione character imprimitur.

Dices : Traditio Libri Evangeliorum eſt eſſentialis Diaconatui : Ergo traditio Libri Epiſtolarum eſt eſſentialis Subdiaconatui, maximè ſi attendatur hæc forma, *Accipe Librum Epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi eas in Eccleſia*, &c.

R. N. Conſeq. Quia in poſitivis, ſeu quæ pendent ex voluntate, non valet argumentum à pari : Eccleſia autem ex cujus voluntate pendet determinatio materiæ Ordinis in ſpecie, ut diximus, aſſignat pro materia Diaconatûs traditionem Libri Evangeliorum, & non aſſignat pro materia Subdiaconatûs traditionem Libri Epiſtolarum ; illius enim non meminerunt Concilium Carthag. & Florent. quæ de materiis Ordinum agunt.

Itaque primum & præcipuum officium Subdiaconi eſt deſervire Sacrificio, miniſtrando Diacono calicem & patenam, eique offerendo panem & vinum, tamquam oblationes populi, ut eas tradat Sacerdoti. Secundùm cantare ſolemniter Epiſtolam in Miſſa. Tertium deferre crucem in Proceſſionibus.

Dico 2°. Materia Acolytatûs eſt duplex. Prima, traditio urceoli vacui cum hac forma : *Accipe urceolos ad ſuggerendum vinum & aquam in Eucbariſtiam Sanguinis Chriſti in nomine Domini.* Secunda, traditio candelabri cum cereo extincto ſub hac forma : *Accipe cerroferarium cum cereo, ut ſcias te ad accendenda Eccleſiæ lumina mancipari in nomine Domini.* Undè Acholti dicebantur olim Ceroferarii : Dicuntur etiam ab aliquibus *Acoluthi*, id eſt *ſequentes* ſeu *pediſſequi*, quia ſequuntur Diaconum in miniſterio.

Officium Acolyti eſt 1°. Urceolos cum vino & aqua ad Miſſam præparare & Miniſtris offerre, non verò in calicem immittere in Miſſa ſolemni, quod pertinet ad Subdiaconum. 2°. Cereos præ-

Digitized by Google

parare, accendere, deferre ad Evangelium, tempore conſecrationis, &c.

Materia Exorciſtatûs eſt Liber Exorciſmorum; & forma, *Accipe & commenda memoriæ, & babe poteſtatem imponendi manus ſuper Energumenos, ſivè Baptiſatos, ſivè Catechumenos.* Undè patet ejus proprium officium eſſe invocatione nominis Dei, impoſitione manuum & exorciſmis ab Eccleſia approbatis, pugnare adversùs Dœmones ut à corporibus obſeſſis exeant.

Materia Lectoratûs eſt codex divinarum lectionum; forma, *Accipe & eſto verbi Dei zelator, habiturus, ſi fideliter & utiliter officium tuum impleveris, partem cum iis qui verbum Dei ab initio miniſtrârunt.*

Officium Lectoris eſt altâ voce legere, ſivè cantando, ſivè ſimpliciter recitando ſacras Scripturas, etiam ipſum Evangelium, non in Miſſa, ſed in aliis divinis officiis.

Materia Oſtiariatûs eſt traditio clavium Eccleſiæ; forma hæc verba, *Sic age quaſi redditurus Deo rationem pro iis rebus quæ bis clavibus recluduntur.*

Officium Oſtiarii erat portas Eccleſiæ aperire, & claudere, indignos ab illa arcere: Indigni autem reputabantur, Ethnici, Excommunicati, Interdicti, Energumeni, Flagitioſi, publicè Pœnitentes in primo gradu pœnitentiæ. Item veſtes ſacras, depoſita Fidelium & omnem eccleſiaſticam ſupellectilem cuſtodire.

Hæc omnia quoad materiam & formam Subdiaconatûs & minorum Ordinum ex Concilio Carthag. 4. & ex Pontificali Romano collecta ſunt.

DIS-

Digitized by Google

DISSERTATIO II.

De Miniſtro & ſubjecto Sacramenti Ordinis.

D. Th. Suppl. QQ. 35. 36. 38. & 39.

ARTICULUS I.

Quis ſit Miniſter Sacramenti Ordinis?

DUplex diſtinguitur Miniſter Sacramenti Ordinis, ordinarius & extraordinarius. De utroque eſt quæſtio.

Dico 1°. Solus Epiſcopus eſt Miniſter ordinarius Sacramenti Ordinis. *ib. q. 38. a. 1. & opuſc. 5.*

Conſtat 1°. ex Scriptura, quæ non aliis quàm Apoſtolis & eorum Succeſſoribus Epiſcopis jus tribuit conferendi Ordines. Act. c. 6. v. 6. & c. 14. v. 22. 2. ad Tim. c. 1. v. 6.

2°. Ex conſtanti Traditione, quam evincunt Concilium Carthag. 1. an. 348. Can. 5. Arelatenſe 5. an. 554. Can. 7. Braccarenſe an. 563. Can. 8. Hiſpalenſe an. 619. Can. 5. Conc. Flor. in Decreto unionis, ubi ſic habet: *Ordinarius Miniſter bujus Sacramenti* (Ordinis) *eſt Epiſcopus.* Et Trid. ſeſſ. 23. Can. 7. *Si quis dixerit Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores, vel non babere poteſtatem confirmandi & ordinandi, vel etiam quam babent, illis eſſe cum Presbyteris communem... anathema ſit.* Undè Concluſio eſt de fide.

Suffragatur ratio: 1°. Ad ſolum Principem jure ordinario pertinet miniſteria publica diſtribuere: Atqui ſolus Epiſcopus eſt in Republica Chriſtiana Princeps: Ergo. 2°. Poteſtas ordinandi non eſt poteſtas juriſdictionis, ſed ordinis, quam Epiſcopus accipit in ſua conſecratione: Ergo illam non habet qui non eſt Epiſcopus conſecratus. *Hic ib.*

Ib. ad 3 Dico 2°. Simplex Sacerdos ex commiſſione Eccleſiæ ſeu Summi Pontificis poteſt eſſe Miniſter extraordinarius Tonſuræ & quatuor Minorum.

Prob. Conc. Nicænum 2. an. 787. Can. 14. hanc facultatem concedit Abbatibus Sacerdotibus ab Epiſcopo benedictis & Chorepiſcopis: Refertur cap. *Quoniam* d. 69. Item Innoc. III. cap. *Cùm contingat* extrà l. 1. tit. 14. Alexander III. cap. *Requiſivit* ibid. tit. 13. dicit quòd *hujuſmodi Ordines à non Epiſcopis quandoque conferuntur*. Eadem facultas conceditur ſivè ex conſuetudine ſivè ex privilegio Cardinalibus Presbyteris. Tandem Concilium Trid. ſeſſ. 23. cap. 10. de Reform. dicit: „ Abbatibus & aliis quibuſcumque quantumvis „ exemptis & privilegiatis non liceat in poſterum... cuiquam qui regularis ſubditus ſibi non „ ſit, Tonſuram vel minores Ordines conferre." Ergo ſupponit ſuis Religioſis poſſe conferre.

Dices: Conferre Ordines eſt actus Ordinis & non Juriſdictionis; alioquin Epiſcopus electus & non conſecratus poſſet ordinare. Vel ergo eſt actus Ordinis ſeu Conſecrationis Epiſcopalis, vel Presbyteralis: Si hoc ſecundum, quivis Sacerdos poteſt jure ſuo, non ſecùs ac Epiſcopus validè ordinare. Si primum, non poteſt alteri quàm Epiſcopo committi; non enim actus Ordinis poteſt committi illi qui non habet Ordinem: Ergo.

R. Conferre Ordines jure ordinario eſſe actum Ordinis Epiſcopalis; conferre autem Ordines jure extraordinario eſſe actum Ordinis Sacerdotalis, quatenùs per Ordinem Sacerdotalem confertur Presbytero inchoata poteſtas ad ordinandum, quæ per commiſſionem Pontificiam perficitur & completur. Confer quæ de Confirmatione a. 7. §. 2. obj. 2.

Quantùm ad Subdiaconatum, plures cenſent etiam poſſe ex commiſſione conferri à ſimplici Presbytero: Quia Gelaſius Epiſt. 1. admonet Presbyteros ut meminerint ſibi nullo modo concedi *ut Subdiaconatum vel Acolyitum ordinent abſque Ro-*

Digitized by Google

mani Pontificis permiſſione. Ergo eâ permiſſione accedente poſſunt. Refertur etiam privilegium conceſſum Ciſtercienſibus, de quo modò.

De Diaconatu major eſt difficultas. Non poſſe conferri ex diſpenſatione à ſimplici Presbytero cenſent S. Th. Scotus & communiter antiqui Scholaſtici cum pluribus junioribus. Poſſe conferri affirmant etiam plures Recentiores fundati præſertim in Privilegio quod dicunt conceſſum Abbati Ciſtercienſium ab Innoc. VIII. an. 1489. Verùm alii Bullam hujus privilegii eſſe multis titulis dubiæ fidei reſpondent. Pro quo vide ſi lubet majus Opus noſtrum.

Quantùm ad Presbyteratum & Epiſcopatum communiſſima eſt S. Th. Sententia quòd non poſſit ex diſpenſatione conferri à ſimplici Sacerdote: Quia in tota retrò antiquitate nuſquam & nullibi legitur Eccleſiam quoad alterutrum diſpenſaſſe; cùm tamen non defuerint occaſiones, & ſæpè urgeret neceſſitas, maximè tempore perſecutionum, cùm Epiſcopi, vel interficiebantur, vel incarcerabantur, vel exulabant.

ARTICULUS II.

Utrùm omnis Epiſcopus ſit legitimus Miniſter Ordinationis ?

Duplex hîc occurrit quæſtio reſolvenda. Prima, utrùm Epiſcopus poſſit licitè ordinare non ſubditum? Secunda, utrùm Epiſcopus intruſus, Hæreticus, Schiſmaticus, Excommunicatus aut Simoniacus validè ordinet ?

Dico 1°. Unuſquiſque à proprio Epiſcopo ordinari debet, aut ab alio de ejus licentia: Si secùs fiat, ordinans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiù proprio Ordinario videbitur expedire, eſt ſuſpenſus. Ità in terminis Trid. ſeſſ. 23. cap. 8. de Reformat. Quamvis ergo valida ſit ordinatio,

ut patet, peccat graviter tam ordinans quàm ordinatus.

Dico 2°. Ille proprius ſeu ſuperior intelligitur in hoc caſu Epiſcopus, de cujus Diœceſi eſt hic qui ad Ordines promoveri deſiderat oriundus, ſeu in cujus Diœceſi Beneficium obtinet Eccleſiaſticum, ſeu habet, licèt alibi natus fuerit, domicilium in eadem. Ità etiam in terminis Bonifacius VIII. cap. *Cùm nullus*, de tempore ordinandorum in 6.

Triplici itaque titulo quis alicui Epiſcopo fit ſubditus quoad Ordines recipiendos, ſcilicet titulo nativitatis ſeu originis, beneficii & domicilii. Audio tamen in quibuſdam Provinciis nunc non admitti niſi titulum nativitatis ſeu originis; fortè ex conſuetudine juri communi derogante.

Hos autem tres titulos explicat Innoc. XII. in Conſtit. *Speculatores*, datâ 6. Novembris 1694. De titulo originis dicit: „ Subditus ratione ori„ ginis is tantùm fit, ac eſſe intelligatur qui na„ turaliter ortus eſt in ea Diœceſi, in qua ad Or„ dines promoveri deſiderat, dummodò tamen „ ibi ortus non fuerit ex accidenti, occaſione „ nimirùm itineris, officii legationis, mercatu„ ræ, vel cujuſvis temporalis moræ, ſeu per„ manentiæ ejus patris in illo loco; quo caſu nul„ latenùs ejuſmodi fortuita nativitas, ſed vera „ tantùm & naturalis patris origo erit attenden„ da." In iis verò quorum parentes & locus originis ignorantur, ut ſunt infantes expoſiti, locus Baptiſmi reputatur locus originis.

Dixi in prima Concluſione, *aut ab alio de ejus licentia*: Quia Epiſcopus infirmitate aut aliâ causâ legitimè impeditus, ſubditos ſuos probatos & examinatos ad alium Epiſcopum ordinandos dimittere poteſt, ut ſtatuit Trid. ſeſſ. 23. cap. 3. de Ref. quæ licentia ſolet dari litteris, quæ dicuntur *dimiſſoriæ*.

Petes, à quo Regulares exempti debent habere litteras dimiſſorias?

R. Prælati regulares exempti debent dare ſuis ſubditis litteras dimiſſorias, ſeu, ut vocant, præſentationem ad Epiſcopum loci in quo ſitum eſt Monaſterium, ipſo autem abſente vel non ordinante, ad Epiſcopum benevolum. Conſtat 1°. ex Decreto Sixti V. qui moderando declarationem Gregorii XIII. Prædeceſſoris ſui dicit: „ Regulares poſſe concedere dimiſſorias ad Epiſcopum „ Diœceſanum, qui ſi abfuerit, ad quemcumque, dummodò ab Epiſcopo, qui Ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam." 2°. Idem ſtatuit Decretum S. Congregationis de mandato Clementis VIII. datum Romæ 15. Martii 1596. addens ſequentia: „ Et dùm ipſi Regulares non „ diſtulerint de induſtria conceſſionem dimiſſo„riarum in id tempus quo Epiſcopus Diœceſa„nus, vel abfuturus, vel nullas habiturus eſſet „ Ordinationes. Verùm cùm à Superioribus regu„laribus, Epiſcopo Diœceſano abſente vel Or„dinationes non habente, litteræ dimiſſoriæ da„buntur, in eis utique hujuſmodi cauſam abſen„tiæ Diœceſani Epiſcopi, vel Ordinationum ab „ eo non habendarum, exprimendam eſſe. Quòd „ ſi non fecerint, officii & dignitatis ſeu admini„ſtrationis, & vocis activæ & paſſivæ privatio„nem, ac alias arbitrio ejuſdem ſanctiſſimi D. N. „ Papæ reſervatas pœnas incurrant.

Dico 3°. Ordinationes factæ ab Epiſcopis intruſis, Hæreticis, Schiſmaticis, Excommunicatis, Degradatis, Simoniacis, quantumvis illicitæ, ſunt tamen validæ: Quia character ſeu poteſtas collata Epiſcopo in ſua conſecratione, nullo crimine deletur. Hanc Concl. latiùs probatam & diſcuſſam require Diſſ. 4. de Sacram. in genere, Art. 3.

ARTICULUS III.

De Subjecto Ordinationis.

DUplicem quæſtionem hîc proponimus reſolvendam: Primam, quinam ſint capaces Or-

dinationis : Secundam, quæ diſpoſitiones requirantur in Ordinando, ut licitè recipiat ordines.

§. I.

Quinam ſint capaces Ordinationis?

ib. q. 35. a. 1. o. DIco 1°. Mulier eſt incapax Ordinationis. Ratio à priori eſt voluntas Chriſti, quæ nobis innoteſcit ex Apoſtolo & Traditione.

ibid. Ex Apoſtolo, qui 1. Cor. 14. 1. ad Tim. 2. & ad Epheſ. 5. ſcribit mulieri non eſſe permiſſum loqui in Eccleſia, nec docere, nec dominari in virum, ſed eam debere diſcere in ſilentio cum omni ſubjectione : Atqui Ordinis charactere inſignitis competit ex officio loqui in Eccleſia, docere & habere aliquam ſuperioritatem & præeminentiam in alios : Ergo.

Ex Traditione : Chriſtus condendo Eccleſiam ſolos viros Sacerdotes ordinavit in ultima cœna, non mulieres, nequidem ſanctiſſimam Matrem, cui tamen hæc dignitas præ cæteris omnibus mulieribus competebat, ſi alicui concedenda fuiſſet. A Chriſto uſque nunc, neque per Apoſtolos, neque per eorum Succeſſores, ulla unquam mulier fuit ſacramentaliter ordinata : Ergo.

ibid. Suadetur ratione congruâ. Per ſacramentum Ordinis ſignificatur & confertur aliqua eminentia gradûs, quæ non habet locum in muliere; cùm, ut dictum eſt, ſit collocata in ſtatu ſubjectionis, & ideò ejus ſtatus repugnat ſignificationi Sacramenti.

Dico 2°. Homo non baptiſatus eſt incapax Ordinationis.

Prob. 1°. Quia per Baptiſmum ingredimur Eccleſiam, ſicque eſt janua aliorum Eccleſiæ Sacramentorum. 2°. Nemo poteſt eſſe Miniſter publicus in Eccleſia, niſi ſit ejus membrum; fit autem Eccleſiæ membrum per Baptiſmum. Item, nemo poteſt agere & generare niſi ſit natus; naſcimur autem in Eccleſia per Baptiſmum, & in ea agimus ac ſpirituales filios generamus per Ordinem : Ergo.

Digitized by Google

Undè Conc. generale Nicænum 1. can. 19. jubet Paulianiſtas, qui non ſervabant formam Baptiſmi, rebaptiſari, & ab eis ordinatos reordinari.

Dico 3°. Infantes ſunt capaces Ordinationis. *ib. a. 1. r.*

Prob. 1°. ex cap. *Tuæ litteræ*, de Clerico per ſaltum ordinato l. 5. tit 29. ubi Innoc. III. eum qui ſuſceptis minoribus Ordinibus infrà annos diſcretionis, omiſſo Diaconatu, ad Sacerdotium fuerat promotus; jubet ordinari Diaconum, non verò iterari minores Ordines ante annos diſcretionis collatos: Ergo cenſebat illos validè collatos.

Prob. 2°. ex variis exemplis, quæ legi poſſunt apud Morinum p. 3. de Sacram. Ordinat. exercit. 5. & Martennium l. 1. de antiquit. Rit. cap. 8. a. 3.

Prob. 3°. ratione. Sacramenta quæ imprimunt characterem, non requirunt actum ſeu conſenſum ex parte infantis ſuſcipientis: Ergo. Prob. Ant. 1°. In Baptiſmo & Confirmatione. 2°. Quia hujuſmodi Sacramenta conferunt, non actum, ſed poteſtatem ad actum; poteſtas autem præcedit actum: Ergo licèt infantes non poſſint habere actum Ordinis, poſſunt tamen habere poteſtatem ſeu characterem, ſicut habent potentiam ratiocinandi, licèt ejus actus non exerceant. *ibid.*

Dico 4°. Nemo abſolutè invitus validè ordinatur. Vide Diſſ. 5. de Sacram. in communi art. 1.

§. II.

Quæ diſpoſitiones requirantur in Subjecto ad licitè ſuſcipiendos Ordines?

Dico: Novem conditiones ſeu diſpoſitiones requiruntur in Ordinando ad licitam ſuſceptionem Ordinum.

Prima, eſt vocatio, quâ juxtà Apoſtolum Heb. 5. ſit vocatus à Deo tamquam Aaron.

Secunda, eſt recta intentio, ſcilicet, ut abdicatis curis ſæcularibus, liberiùs & devotiùs Deo ſerviat.

Tertia, eſt probitas morum, quâ juxtà Trid. ſeſſ. 23. cap. 14. ità ſit pietate & ſanctis moribus conſpicuus, ut præclarum bonorum operum exemplum & vitæ monita ab eo poſſint expectari.

Quarta, eſt ſcientia, major vel minor pro ratione Ordinis ad quem promovendus eſt. Pro Tonſura Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. requirit ut ſit rudimentis fidei inſtructus & ſciat legere & ſcribere ſaltem ſuo idiomate. Pro Minoribus ibid. cap. 11. requirit ulteriùs ut ſaltem Linguam Latinam intelligat. Pro Subdiaconatu & Diaconatu ibid. cap. 13. requirit ut promovendus ſit litteris & iis quæ ad ordinem exercendum pertinent, inſtructus. Pro Sacerdotio, ultrà quòd debeat intelligere ſuum Ordinem & ſcire ea quæ ſpectant ejus exercitium, requirit inſuper Trid. ibid. cap. 14. ut *ad populum docendum ea quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem ac ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine idoneus comprobetur.* Sacramenta autem intellige, quæ miniſtrare poteſt, ſcilicet Baptiſmum, Euchariſtiam, Extremam-Unctionem, & Pœnitentiam in neceſſitate, cujus formam ſaltem ſcire debet.

Quinta, eſt ætas legitima. Quidquid ſit de jure antiquo, jure novo Tridentini pro Tonſura & Minoribus nulla determinatur ætas, modò initiandi ſciant quæ Concilium citatum ſuprà requirit in ipſis, & judicentur idonei muniis ſuis obeundis. Pro Subdiaconatu requirit Concilium ſeſſ. 23. cap. 12. annum vigeſimum ſecundum, pro Diaconatu vigeſimum tertium, pro Sacerdotio vigeſimum quintum; intellige pro quolibet Ordine annum inchoatum, ità ut qui compleverit, v. g. annum vigeſimum quartum, ſi vel una hora anni vigeſimi quinti effluxerit, poſſit ordinari Sacerdos. Pro Epiſcopatu autem requiritur trigeſimus annus completus, cap. *Cùm in cunctis* 7. extrà l. 1. tit. 6.

Pro Beneficio obtinendo ex Trid. ſeſſ. 23. cap. 6. & ſeſſ. 24. cap. 12. requiritur decimus quartus annus inchoatus. Pro Beneficio curato, aut digni-

Digitized by Google

tate cui annexa eſt cura animarum, vigeſimus quintus inchoatus. Pro aliis dignitatibus quibus non eſt annexa cura animarum, annus vigeſimus ſecundus inchoatus.

Qui autem ſine diſpenſatione ſe ordinari faciunt, ſivè ante legitimam ætatem, ſivè extrà tempora à jure ſtatuta, ſivè ſine dimiſſoriis litteris, ſuſpenduntur ipſo jure à ſuorum Ordinum executione, & ſi in illis miniſtrare præſumpſerint, eo ipſo incurrunt irregularitatem. Ex Conſtit. *Cùm ſacrorum* Pii II. data 15. Kalend. Decembris 1461.

Sexta eſt obſervantia inſterſtitiorum & temporis à jure ſtatuti.

Septima, eſt Titulus. Eſt autem Titulus jus perpetuum ad neceſſaria pro congrua & decenti ſuſtentatione Clerici, ſivè ex Beneficio, ſivè ex Patrimonio, ſivè ex Profeſſione religioſa. Undè triplex eſt Titulus, nempè, Beneficii, Patrimonii, & Profeſſionis religioſæ.

Circà hanc diſpoſitionem ſeu conditionem requiſitam, ſequentia ſtatuit Trid. ſeſſ. 21. cap. 2.

1°. Requirit Beneficium quod *ad victum honeſtè ſufficiat*, conſequenter perpetuum.

2°. Requirit Beneficium *pacificè poſſeſſum.*

3°. Prohibet ne ordinatus titulo Beneficii, ipſum *Beneficium reſignare poſſit, niſi factâ mentione quòd ad illius Beneficii titulum ſit promotus, neque ea reſignatio admittatur, niſi conſtito quòd aliundè commodè vivere poſſit, & aliter facta reſignatio, ſit nulla.*

4°. Declarat titulo Patrimonii ordinari non poſſe *niſi eos quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate vel commoditate Eccleſiarum ſuarum.*

5°. Vult *patrimonium vel penſionem verè ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint.* Hinc inferes eos peccare mortaliter contrà Eccleſiæ præceptum, qui ordinantur cum Patrimonio ficto, ſivè ſit datum eo animo & pacto ut ordinatus ejus dominium non acquirat, nec eo utatur, ſivè eo pacto ut ejus dominium

Digitized by Google

ſaltem apparenter acquirat, ſed poſt Ordinationem reddat, ſivè quia eſt bonum hypothecatum, ſivè quia declarantur proventus annui longè pinguiores quàm ſint, & tamquam ſufficientes ſecundùm morem ſeu taxam Diœceſos, cùm tamen ſint notabiliter inſufficientes.

6°. Declarat quòd hoc Patrimonium & penſio *deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari aut extingui, vel remitti nullatenùs poſſint, donec Beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliundè habeant undè vivere poſſint.*

7°. Denique Synodus *antiquorum Canonum pœnas ſuper his innovat.* Pœna Ordinantis ſcienter ſine titulo, eſt obligatio alendi promotum, ſi aliundè non habeat undè vivat, ex Conc. Lateran. & juribus ſuprà citatis. Pœna verò Ordinati ſine titulo aut cum titulo ficto, juxtà cap. *Neminem* Concilii Chalcedon. & cap. *Sanctorum* Urbani II. d. 70. eſt ſuſpenſio ab Ordinis executione.

Petes 1°. Utrùm qui ordinatur cum vero titulo, ſed inſufficienti, incurrat ſuſpenſionem?

R. probabiliter negativè: Quia cùm probabile ſit juxtà antiquos Canones non requiri titulum ſufficientem ad ſuſtentationem, ſed quemcumque; etiam probabile eſt quòd qui ordinatur cum titulo tenuiori, licèt peccet mortaliter contrà præceptum Tridentini, non incurrat tamen ſuſpenſionem latam ab antiquis Canonibus, & à Tridentino innovatam.

Petes 2°. Utrùm qui habet Patrimonium cum pacto illud reddendi poſt Ordinationem, incurrat ſuſpenſionem?

Videtur quòd non; quia tempore Ordinationis habet verum titulum, licèt poſteà reddendum.

R. tamen probabiliùs affirmativè: Quia hujuſmodi donatio Tituli poſt Ordinationem reddendi, videtur in foro conſcientiæ nulla; non enim donans intendit verè donare & transferre dominium, ſed apparenter tantùm, ut decipiatur Epiſcopus; alioquin ſi verè donaret & transferret

dominium, donatarius non poſſet reddere ſine licentia Epiſcopi, qui illam certò non concederet. Equidem in foro exteriori, donanti, eò quòd Eccleſiam decipiat, non datur actio in donatarium, ſed aliud eſt in foro conſcientiæ.

Petes 3°. Utrùm exercens Ordinem in hac ſuſpenſione incurrat irregularitatem?

R. affirmativè: Quia effectus violationis cujuſcumque ſuſpenſionis à functionibus ſui Ordinis, eſt irregularitas. Cap. *Cùm æterni* 1. de Sent. & re judicata l. 2. tit. 14. in 6. cap. *Cùm medicinalis* 1. & cap. *Is cui* 20. de Sent. excom. l. 5. tit. 11. in 6.

Octava, eſt Ordinatio per gradus, & non per ſaltum.

Nona, eſt immunitas ab irregularitate. Irregularitas autem eſt impedimentum canonicum, quo quis redditur directè & primariò inhabilis ad Ordines licitè ſuſcipiendos, conſequenter ad eos exercendos. Dixi *licitè*; quia irregularis validè ordinatur. Amplior explicatio pertinet ad materiam de Cenſuris.

ARTICULUS IV.

De Continentia annexa ſacris Ordinibus.

CLericos majores adſtringi recitationi Horarum canonicarum ex univerſali Eccleſiæ conſuetudine vim Legis habente, dixi in Tract. de Relig. Diſſ. 2. Præter hanc obligationem contrahunt aliam de continentia perpetuò ſervanda: De qua modò.

Dico 1°. In Eccleſia Occidentali omnes Clerici majorum Ordinum ab Epiſcopo ad Subdiaconum incluſivè, tenentur ſervare continentiam perpetuam, ità ut nec poſt Ordinem ſuſceptum, matrimonium contrahere poſſint, nec matrimonio ante Ordinem contracto uti.

Conſtat ex variis textibus juris: Cap. *Presbyteris* d. 27. cap. *Omninò* d. 31. cap. *Si qui* extrà l. 3. & pluribus aliis.

Dixi, *In Eccleſia Occidentali*; quia apud Græcos, quamvis ſemper fuerit prohibitum ſaltem Presbyteris & Epiſcopis, & etiam nunc ſit prohibitum Diaconis contrahere matrimonium poſt Ordinem ſuſceptum, attamen à tempore Concilii Trullani, ſeu Quini-Sexti, Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi, non Epiſcopi, utuntur matrimonio priùs contracto, idque tolerat Eccleſia pro bono pacis.

ibid. Dico 2°. Continentia annexa eſt Ordini ſacro, non jure naturali aut divino, ſed eccleſiaſtico.

ibid. Non jure naturæ; quia licèt congruum ſit ut qui ſacra & Sacramenta tractant, munditiam corporalem per continentiam ſervent, id tamen per ſe neceſſariò non exigit Ordo, quia per illum homo non traditur Deo ad vivendum caſtè, ſicut per religioſam Profeſſionem, ſed tantùm ad ſacrum Miniſterium exercendum, cui eſſentialiter non repugnat matrimonium, ut patet ex ſe & in Levitis, imò & ſummis Sacerdotibus antiquæ Legis, qui uxores ducebant.

Non jure divino; quia neque in Scriptura, neque in Traditione eſt aſſignabile.

Conf. utraque pars. Apud Græcos Clerici majores exceptis Epiſcopis, licitè utuntur matrimonio ante ordinationem contracto: Atqui ſi continentia eſſet annexa Ordini ſacro, jure naturali aut divino, Clerici majores apud Græcos non uterentur licitè matrimonio, etiam accedente diſpenſatione Eccleſiæ, quippè quæ diſpenſare non poteſt in jure naturæ aut divino: Ergo.

Dico 3°. Rationabiliter atque convenienter Eccleſia annexuit Ordini ſacro continentiam.

Eſt contrà Novatores, qui legem hanc velut injuſtam, tyrannicam, verbo Dei, ac ipſi naturæ contrariam traducunt.

Prob. 1°. Ex Apoſtolo 1. Cor. 7. ubi vult conjugatos abſtinere ad tempus ab uſu conjugii, ut vacent orationi: Atqui ſacrorum Miniſtrorum officium eſt pro populo ſemper orare & Miniſteria

Digitized by Google

ſacra peragere : Ergo congruè admodùm interdicuntur uſu conjugii.

2°. Idem Apoſt. 2. Tim. 2. vult ipſum ut bonum militem Chriſti, non implicari negotiis ſæcularibus : Atqui nihil magis implicat negotiis ſæcularibus quàm officium conjugale & curæ matrimoniales : Ergo.

3°. Sacerdotes in antiqua lege tempore vicis ſuæ ab uxoribus abſtinebant : Ergo rationabiliter Eccleſia exigit ut Sacerdotes & ſacri Miniſtri novæ Legis qui quotidiani & longè dignioris Miniſterii neceſſitatibus occupantur, ab uxoribus abſtineant. Ità Innoc. I. Ep. 9. ad Victricium Rothomagenſem.

4°. Si ſacri Miniſtri non ſecùs ac ſæculares uxoribus uterentur : 1°. Minùs honorarentur à populo : 2°. Minùs expediti eſſent ad faciendas eleemoſynas : 3°. Proventus eccleſiaſtici paſſim applicarentur uſibus profanis, & Beneficia eccleſiaſtica ad filios quaſi hæreditario jure tranſmitterentur, ſin minùs Eccleſia teneretur eos alere : Ergo.

Petes 1°. Utrùm Clerici majores in Eccleſia latina obligentur ad continentiam immediatè ex Præcepto Eccleſiæ, an mediante voto quod emittunt ?

R. probabiliùs obligari ex voto. Patet ex jure : Greg. l. 1. Ep. 42. refertur cap. 1. d. 20. dicit : *Nullum facere Diaconum præſumant Epiſcopi, niſi qui ſe victurum caſtè promiſerit.* Eâdem diſt. cap. *Diaconi* ex Conc. Ancyrano : *Quicumque ſanè tacuerunt, & ſuſceperunt manûs impoſitionem profeſſi continentiam*, & cap. *Cùm olim* de Clericis conjugatis : *Nos igitur attendentes quòd orientalis Eccleſia votum continentiæ non admiſit.* Similiter plura alia Concilia, & communiter Theologi.

Conf. Si Clerici ſolâ Lege Eccleſiaſticâ, & non voto tenerentur ſervare continentiam, poſſet nunc Summus Pontifex abſque ulla cauſa, validè, ſi non licitè, abſolvere omnes Clericos præſentes ab illa lege, ità ut omnes Subdiaconi, Dia-

Digitized by Google

coni, Sacerdotes & Epiſcopi poſſent nubere; nulla enim ratio requiritur in Legiſlatore ad diſpenſandum validè in ſua lege; quod ſanè foret magnum inconveniens, nec, ut puto, admiſſum ab Adverſariis. Non poſſet autem, ſi teneantur voto; quia ad validè diſpenſandum in voto, requiritur legitima cauſa.

Petes 2°. Utrùm qui ſuſciperet ſacrum Ordinem ante uſum rationis, aut poſt ex gravi metu injuſtè incuſſo, teneretur ad continentiam?

R. negativè: Quia votum debet eſſe ex proprio conſenſu, cujus eſt incapax infans, & factum ex gravi metu injuſtè incuſſo eſt irritum. Deberet tamen abſtinere à functionibus Ordinis, ſi vellet uti matrimonio.

Petes 3°. Utrùm qui ignoraret votum continentiæ eſſe annexum Ordini ſacro, ad illam ſervandam teneretur?

R. affirmativè ratione voti impliciti; quia qui vult aliquod officium, implicitè vult ea quæ ſunt illi annexa.

Petes 4°. Quid ſi ſuſcipiens Ordinem expreſsè nollet vovere?

R. Videtur quòd non teneretur voto, quod eſſe non poteſt ſine conſenſu ſaltem implicito, qui hîc excluditur per voluntatem expreſsè contrariam. Neque ut videtur Lege Eccleſiaſticâ, quia non datur Lex apud Latinos immediatè de obſervanda caſtitate, ſed de emittendo voto caſtitatis; teneretur autem vi iſtius Legis ſtatim emittere votum, & quamdiù differret, tamdiù peccaret, eſſetque inhabilis vi iſtius Legis ad contrahendum matrimonium.

Petes 5°. Quò ſe recipere debent uxores Clericorum poſt ordinationem continentium?

R. Apud Latinos propter varios Clericorum conjugatorum lapſus, cautum eſt ut eorum uxores in Monaſterio recluderentur.

TRACTATUS DE MATRIMONIO.

D. Th. Sup. à Q. 41. ad 67.

DISSERTATIO I.

De Matrimonio ſecundùm ſe.

D. Th. QQ. 41. & 42.

MATRIMONIUM ut eſt in officium naturæ communiter definitur ex Magiſtro Sententiarum, *Viri mulieriſque conjunctio maritalis inter legitimas perſonas, individuam vitæ ſocietatem retinens*: Quibus particulis ſi addas, *& gratiam conjugibus conferendam ſignificans*, habebis definitionem Matrimonii ut eſt Sacramentum novæ Legis.

Conſideratum in fieri eſt conſenſus mutuus exterius expreſſus, & ſic eſt Sacramentum tantùm. Conſideratum in facto eſſe & ut eſt res permanens, conſiſtit eſſentialiter in vinculo formali ſeu nexu indiſſolubili reſultante ex mutuo contrahentium conſenſu: & ſic eſt res & Sacramentum.

ARTICULUS I.

De Matrimonio ut eſt in officium naturæ.

PEtes 1°. Utrùm Matrimonium ſit hominibus naturale?

Digitized by Google

Supp. q. 41 a. 1. o. R. Matrimonium eſt homini naturale, ſeu ſecundùm inclinationem naturæ: Quia ratio naturalis hominis inclinat ad conſervationem ſpeciei per generationem prolis, non minùs, imò fortiùs quàm ad conſervationem individui per ſumptionem cibi; quia bonum ſpeciei eſt univerſalius & præſtantius bono individui: Atqui ad hunc finem eſt neceſſarium matrimonium; Ergo. Prob. Minor: Natura in conſervatione ſpeciei non ſolùm intendit generationem prolis, ſed ejus traductionem ac promotionem ad ſtatum perfectum ſecundùm corpus & animam: Atqui ad hæc requiruntur determinati parentes aliquo vinculo colligati, in quo conſiſtit matrimonium, ut diximus: Ergo. Conferantur dicenda de matrimonii indiſſolubilitate.

Petes 2°. Utrùm matrimonium cadat ſub præcepto?

R. 1°. Matrimonium cadit aliquo ſenſu ſub præcepto.

Prob. Medium maximè neceſſarium ad finem à natura intentum cadit ſub præcepto naturæ: Atqui Matrimonium eſt maximè neceſſarium ad finem à natura intentum, ſcilicet ad debitam & congruam conſervationem ſpeciei, ut patet ex jam dictis: Ergo.

ib. a. 2. o. R. 2°. Præceptum de Matrimonio obligat per ſe directè & primariò communitatem, ut curet aliquos nubere, non unumquemqne ut nubat, niſi fortè caſu quo paucitas hominum exigeret ut quilibet generationi vacaret.

ibid. Prob. prima pars. Jure naturali quiſque tenetur ad ea quæ propriam perfectionem & conſervationem ſpectant: Atqui Matrimonium ſpectat perfectionem & conſervationem communitatis: Ergo præceptum de Matrimonio illam per ſe directè obligat. Verùm cùm homines propriâ voluntate ſufficienter vacent conſervationi ſpeciei, Reſpublica ab illa cura nunc liberatur.

ibid. Prob. ſecunda pars 1°. Apoſt. 1. Cor. 7. dicit: *Qui*

Qui non jungit Matrimonio virginem ſuam, meliùs facit, ſcilicet quàm qui jungit. Ibidem; *ſolutus es ab uxore, noli quærere uxorem.* Item; *dico non nuptis & viduis, bonum eſt illis ſi ſic permuneant ſicut & ego.* Et alia ſimilia ibidem. 2°. Nulli debetur præmium propter tranſgreſſionem præcepti; ſed virginibus debetur præmium ſpeciale, ſcilicet aureola: Ergo. 3°. Ad ea quæ ſpectant perfectionem multitudinis; cùm multa ſint hujuſmodi, quorum unum impedit aliud, non obligatur quilibet, aliàs omnes tenerentur ad agriculturam, ad artem ædificatoriam & ſimilia quæ ſunt communitati neceſſaria, ſed huic inclinationi ſatisfit, cùm per diverſos diverſa de prædictis complentur: Atqui ad perfectionem multitudinis humanæ neceſſarium eſt aliquos vitæ contemplativæ vacare, quæ maximè per Matrimonium impeditur: Ergo.

Tertia pars patet: Quia ſicut in caſu neceſſitatis quilibet tenetur ad defenſionem Reipublicæ, ità ad conſervationem ſpeciei; hæc enim non eſt minùs neceſſaria quàm illa.

Petes 3°. Utrùm actus Matrimonii ſit licitus?

R. affirmativè. Prob. ex Apoſt. 1. Cor. 7. *Si nupſerit virgo, non peccavit.* Ibid. *Uxori vir debitum reddat, ſimiliter autem & uxor viro.* Et plura ſimilia ibid. 1. Tim. 5. *Volo juniores nubere, filios procreare.* *ib. a. 3. o. & in a. ſ. c.*

Accedit ratio: Ea quæ pertinent ad conſervationem naturæ corporalis & ad quæ inclinat natura, non poſſunt dici univerſaliter mala & illicita; natura enim corporalis non eſt à Deo malo creata, ut ſomniabant Manichæi & alii veteres Hæretici, ſed à Deo bono inſtituta: Atqui ex dictis natura inclinat ad actum Matrimonii ſeu prolis procreationem, per quam natura ſpeciei conſervatur: Ergo. *ibid. o.*

Petes 4°. Utrùm actus Matrimonii poſſit eſſe meritorius?

R. affirmativè. Prob. Omnis actus quo impletur *ib. a. 4. in a. ſ. c. & o.*

præceptum, eſt meritorius, ſi ex charitate fiat: Atqui eſt hujuſmodi actus Matrimonii; *uxori vir debitum reddat: ſimiliter autem & uxor viro*. Ergo. 2°. Ad actum Matrimonii inducere poteſt virtus vel juſtitiæ ut debitum reddat, vel religionis ut proles ad cultum Dei procreetur: Atqui tunc erit meritorius, ſi nullâ intercedente circumſtantiâ vitietur; omnis enim actus virtutis eſt meritorius: Ergo. Ne tamen indè inferas conſulendum eſſe conjugibus frequentare actus Matrimonii, quamvis enim ſint boni, non tamen ſunt optimi; ſic bonum eſt comedere, meliùs tamen aliquando abſtinere.

ARTICULUS II.

De Matrimonio, ut eſt Sacramentum.

PEtes 1°. Utrùm Matrimonium ſit verè & propriè dictum Sacramentum novæ Legis?

ib. q. 42. a 1. & 3. o. R. affirmativè. Ità Conc. Trid. innixum prioribus Conciliis Conſtantienſi & Florentino atque Traditioni definivit ſeſſ. 24. can. 1. his verbis: *Si quis dixerit Matrimonium non eſſe verè & propriè unum ex ſeptem Legis Evangelicæ Sacramentis à Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam conferre, anathema ſit.*

Petes 2°. Utrùm Matrimonium inter abſentes contractum ſit propriè dictum Sacramentum?

Suppono Matrimonium inter abſentes initum coram Parocho & Teſtibus, & ſervatis aliis conditionibus à jure requiſitis, eſſe validum in ratione contractûs civilis. Alii enim contractus inter abſentes ſunt validi, quidni matrimonialis: Et ità habetur in variis locis juris. Quæſtio eſt igitur utrùm valeat in ratione Sacramenti? ad quam

R. Matrimonium inter abſentes contractum coram Parocho & Teſtibus, ſivè per procuratores, ſivè per litteras, eſt propriè dictum Sacramentum.

Prob. 1°. Eccleſia permittit hæc Matrimonia,

Digitized by Google

ut patet ex jure, & uſu præſertim inter Magnates: Atqui Eccleſia non permitteret nec permittere poſſet, ſi non eſſent vera Sacramenta: Tùm quia eſt contrà inſtitutionem Chriſti, qui rationem Sacramenti annexuit omni valido contractui Matrimoniali: Tùm quia eſſet privare perpetuò ſic contrahentes gratiâ ſacramentali; eò quòd traditio & acceptatio corporum ſemel validè facta, iterari non poteſt, cùm res donata non ſit ampliùs ſub dominio donatoris, proindèque ſi non fuit ab initio Sacramentum, nunquam fiet Sacramentum, nec conſequenter gratiam unquam conferet.

2°. Chriſtus inſtituendo Sacramentum Matrimonii, nihil immutavit in contractu matrimoniali, ſed eum validum elevavit ad eſſe Sacramenti: Atqui ex ſuppoſitis eſt contractus validus inter abſentes: Ergo.

Conf. In hoc contractu reperiuntur omnia neceſſaria ad eſſe Sacramenti, materia, forma, Miniſter, ſivè ſit Sacerdos, ſivè ſint contrahentes, & intentio; contrahentes enim ſunt moraliter præſentes per procuratores, qui ſunt eorum inſtrumenta: Ergo.

ARTICULUS III.

Quis ſit Miniſter Sacramenti Matrimonii?

Dico: Miniſter Sacramenti Matrimonii ſunt ipſi contrahentes.

Ità unanimiter omnes Antiqui cum S. Th. & etiam nunc communiùs contrà plures Recentiores.

Prob. 1°. Cauſa efficiens Sacramenti Matrimonii eſt illius Miniſter: Atqui contrahentes ſunt cauſa efficiens Sacramenti Matrimonii: Ergo. Prob. Min. Ex Concilio Florent. in Decreto pro inſtructione Armenorum, ubi dicitur: *Cauſa efficiens Matrimonii eſt mutuus conſenſus per verba de præſenti regulariter expreſſus*, ſeu, contrahentes per hunc mutuum conſenſum: Ergo. Dixit autem Concilium *per verba regulariter expreſſus*, quia poteſt

exprimi conſenſus aliter quàm per verba, nempè per nutus & ſigna.

Prob. 2°. Concilium Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de Reform. Matrim. declarat quòd quamvis Eccleſia ſemper deteſtata ſit atque prohibuerit Matrimonia clandeſtina, *Ea tamen ſint rata & vera Matrimonia*, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit, & anathemate damnat eos qui ea *vera ac rata* eſſe negant.

Neque dicas eſſe rata in ratione contractûs, non in ratione Sacramenti: Quia ſecundùm jura omne Matrimonium Chriſtianorum ratum, eſt, ratione Baptiſmi, Sacramentum. Ità declaravit Innoc. III. cap. *Quanto* de divortiis extrà l. 4. tit. 19.

Prob. 3°. Matrimonium contractum invalidè coram Parocho & Teſtibus propter impedimentum occultum gravis metûs, ſi poſteà accedat conſenſus ſpontaneus utriuſque partis, fit validum abſque præſentia Parochi, juxtà reſponſum S. Congregationis & declarationem S. Pii V. apud Fagnanum ad cap. *Is qui fidem* de Sponſalibus n. 14. Convaleſcere autem non ſolùm in ratione contractûs, ſed etiam Sacramenti juxtà mentem ſummi Pontificis & S. Congregationis indubitatum videtur; cùm non ſit credibile ſummum Pontificem & S. Congregationem voluiſſe tantùm docere, quid eſſet neceſſarium ad validitatem contractûs civilis, & omiſiſſe quod requiritur ad rationem Sacramenti conjugatis ſummè neceſſarii.

Item dùm ſacra Pœnitentiaria committit Confeſſario facultatem diſpenſandi ſuper Matrimonio inito cum impedimento occulto affinitatis ex fornicatione, apponit hanc clauſulam: Ut Commiſſarius cum taliter conjugatis de nullitate prioris conſensûs certioratis diſpenſet, *Ut Matrimonium ſecretò inter ſe contrahere valeant.* Non eſt autem veriſimile, ut jam dixi, ſacram Pœnitentiariam eſſe ſollicitam de procuranda validitate contractûs civilis, & non curare ſanctitatem Matrimonii eorum qui ad eam pro diſpenſatione recurrunt.

Digitized by Google

Prob. 4°. Chriſtus inſtituendo Sacramentum Matrimonii, nihil aliud fecit quàm elevare inter Chriſtianos contractum matrimonialem validum, ut in uſu erat, ad dignitatem Sacramenti; ſi quid aliud, probent Adverſarii, ſi poſſunt, ex Scriptura vel Traditione: Ergo iidem ſunt Miniſtri Sacramenti qui & contractûs, & qui anteà faciebant contractum tantùm, jam faciunt Sacramentum. Subſumo: Atqui Miniſtri contractûs, ſecundùm omnes, ſunt contrahentes: Ergo & Sacramenti.

Quantùm ad D. Th. expreſſa eſt ejus ſententia in 4. d. 26. q. 2. a. 1. ad 1. refertur in Suppl. q. 42. a. 1. ad 1. „ Verba, inquit, quibus conſenſus matrimonialis exprimitur, ſunt forma hujus Sacramenti, non autem benedictio Sacerdotis, „ quæ eſt quoddam ſacramentale. " Item in 4. d. 28. q. unica a. 3. o. Supp. q. 45. a. 5. o. & ad 2. adhuc expreſſiùs: Vide. Undè ſi alicubi S. D. dicat Sacerdotem eſſe Miniſtrum Matrimonii, intelligit Miniſtrum ſolemnitatis.

Obj. Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. de Refor. Matrim. præcipit ut Parochus intellecto contrahentium conſenſu dicat: *Ego vos in Matrimonium conjungo, in nomine Patris*, &c. Iſta autem verba vera ſunt: Ergo Parochus verè illos conjungit in Matrimonium, non quatenùs eſt contractus, quia jam ſic ſunt conjuncti per mutuum conſenſum: Ergo in ratione Sacramenti. Ità Sylvius.

R. D. Conſeq. Ergo Parochus verè illos conjungit abſolutè & coram Deo, N. In facie Eccleſiæ, quatenùs efficit ut habeantur in jure pro legitimè conjunctis, C. Sic dum quis ſecretò abſolutus ab excommunicatione, poſteà abſolvitur iterùm publicè à Judice per hæc verba: *Abſolvo te à vinculo excommunicationis*, ſenſus eſt; te abſolvo in facie Eccleſiæ, approbo, declaro legitimam eſſe tuam abſolutionem. Ità ſimiliter in noſtro caſu.

Porrò hunc & non alium eſſe Concilii ſenſum, nec uſquam intendiſſe hæc verba eſſe formam eſſentialem Sacramenti, & Sacerdotem ea proferen-

tem eſſe Miniſtrum, manifeſtè conſtat ex eo quod non jubeat abſolutè Parochum uti his verbis, ſed his *vel aliis juxtà receptum uniuſcujuſque Provinciæ ritum*. Si autem hæc verba habuiſſet pro forma eſſentiali, ea non reliquiſſet arbitratui Provinciarum, ſed illis determinatè uti juſſiſſet; præſertim cùm ſciret in aliquibus adhiberi quædam verba omninò diverſa etiam quoad ſenſum. Sic forma Eccleſiæ Conſtantienſis in ſuo Rituali eſt hæc: *Matrimonium per vos contractum ſecundùm ordinem Matris Eccleſiæ, ego auctoritate quâ hac in parte fungor, ratifico, confirmo & benedico in nomine Patris*, &c. Dominicus Soto qui Concilio interfuit, in 4. refert in quibuſdam Hiſpaniæ Provinciis hanc adhiberi formulam: *Ego vos ſponſo & Sacramentum confirmo.* In aliis iſtam: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Approbat ergo Concilium has & ſimiles formulas, & tamen non conjungunt, ſed conjunctionem ſupponunt, declarant ac ratificant, ſeu, ut dixi, conjungunt in facie Eccleſiæ tantùm. Dùm ergo in aliquibus Ritualibus Sacerdos dicitur Miniſter Sacramenti Matrimonii, id intelligendum eſt de Miniſtro ſolemnitatis, ut diximus ex S. Th.

Obſervandum eſt etiam ad ſolutionem plurium argumentorum ex paritate cum aliis Sacramentis, id eſſe proprium præ cæteris Sacramento Matrimonii, quòd ſit contractus civilis, elevatus ad rationem Sacramenti, ſicque eos eſſe hujus Miniſtros qui ſunt Miniſtri contractûs, quod de aliis Sacramentis non currit. Plura require in priori noſtro Opere.

ARTICULUS IV.

De materia & forma Sacramenti Matrimonii.

Dico 1°. Materia remota & circà quam Sacramenti Matrimonii, ſunt contrahentium corpora, ſeu, ut alii volunt, quod perindè eſt, Do-

minium mutuum in corpora in ordine ad uſum conjugalem.

Patet ; quia Matrimonium tam in ratione contractûs, quàm in ratione Sacramenti, verſatur circà corpora contrahentium, ſeu circà mutuum eorum Dominium, ſicut venditio agri verſatur circà agrum & ejus Dominium. Dixi *in ordine ad uſum conjugalem*, per quod diſtinguitur ab aliis contractibus, in quibus res conceditur ad omnem uſum lege permiſſum.

Dico 2°. Materia proxima & ex qua Sacramenti Matrimonii, ſunt verba contrahentium, prout exprimunt traditionem mutuam corporum : Forma, eadem verba prout exprimunt acceptationem traditionis : Eadem enim verba, ſcilicet *Accipio te in meam*, &, *accipio te in meum*, ſic ſignificant acceptationem ab una parte, ut etiam ſignificent traditionem proprii corporis ſeu ejus Dominii : ſine enim hac mutua traditione & acceptatione non ſubſiſteret Matrimonium, & ideò eadem verba ſecundùm diverſas conſiderationes ſunt materia & forma.

Prob. Sacramentum Matrimonii nihil eſt aliud quàm contractus civilis elevatus ad eſſe Sacramenti, nullâ mutatione factâ circà materiam & formam : Ergo ea eſt materia & forma Sacramenti quæ contractûs. Subſumo : Atqui in contractibus civilibus, conſequenter in matrimoniali, traditio rei ſeu conſenſus in traditionem exteriùs expreſſus eſt materia, acceptatio ſeu conſenſus in acceptationem exteriùs expreſſus eſt forma : Ergo. Prob. ſubſumptum : Illud habet rationem materiæ quod eſt determinabile, habet autem rationem formæ quod eſt determinativum, ut dixi de Sacramentis in communi : Atqui in omni contractu civili traditio eſt determinabilis, completurque in ratione contractûs perfecti per acceptationem, quæ ſe habet ut determinativum : Ergo.

DISSERTATIO II.

De Sponſalibus.

D. Th. Q. 43.

ARTICULUS I.

Quid ſint Sponſalia?

Q. 43. a. 1. DIco : Sponſalia propriè ſumpta, ſunt & definiuntur à jure, à D. Th. & communiter, *Futurarum nuptiarum mutua promiſſio, aliquo ſigno ſenſibili expreſſa.*

Dicitur *mutua promiſſio* : Quia cùm Sponſalia ſint Matrimonium inchoatum, ejus naturam ſapiunt: Matrimonium autem non poteſt eſſe ſine mutua & reciproca obligatione : Undè ſicut Maritus non eſt ſine Uxore, ſic non eſt Sponſus ſine Sponſa. Et ideò in jure l. 1. ff. de Sponſalibus, promiſſio Sponſalium dicitur *repromiſſio.*

Itaque ſi una pars tantùm promitteret, & altera præcisè acceptaret, non repromittendo, non forent ſponſalia, nec induceretur impedimentum publicæ honeſtatis. Teneretur tamen promittens præſtare promiſſum, non vi ſponſalium, ſed vi promiſſionis ſimplicis. Supponi tamen debet quòd promittens intendat verè promittere & ſe obligare, etiamſi alter non repromittat; quod fateor rarum eſſe, niſi fortè id quandoque fiat ad ſignificandam gratitudinem pro accepto beneficio.

Inſuper Sponſalia debent habere alias conditiones communes omnibus promiſſionibus & contractibus : Pro quo vide Diſſ. 2. de Contractibus a. 1.

Petes 1°. Utrùm ſponſalia clandeſtina poſt Tridentinum ſint valida ?

R. affirmativè : Quia nec in Concilio Trid. nec

alibi datur ulla lex poſitiva civilis aut Eccleſiaſtica irritans ſponſalia clandeſtina : Ergo cùm jure naturæ ſint valida, non eſt undè fiant nulla.

Petes 2°. Utrùm Matrimonium clandeſtinum, aut quodvis aliud jure ſivè naturali ſivè poſitivo nullum, habeat ſaltem vim ſponſalium?

R. negativè : Contractus enim invalidus nullam inducit obligationem.

Excipe Matrimonium inter impuberes contractum propter ſpecialem diſpoſitionem juris, cap. finali, de deſponſat. impub. extrà l. 4. tit. 2. & cap. unico, eodem tit. in 6. modò tamen non ſit clandeſtinum, ut habetur in dictis declarationibus Concilii Trid. ad cap. 2. ejuſdem ſeſſ. 24. pag. 373.

Petes 3°. Utrùm dum vir dicit puellæ, nullam aliam ducam niſi te, vel è contrà puella viro, ſint ſponſalia?

R. negativè : Quia ſenſus hujus propoſitionis eſt disjunctivus, ſcilicet, vel nullam ducam, vel ſi aliquam, te ducam : Undè non obligatur ad ducendum, ſed tantùm caſu quo velit nubere, quod ipſi liberum eſt.

Petes 4°. An neceſſariò ſint præmittenda ſponſalia Matrimonio?

R. negativè, re ſpectatâ ſecundùm ſe : Quia poteſt fieri mutua traditio corporum abſque eo quòd præceſſerit promiſſio tradendi, ſicut quis poteſt vendere domum, etſi anteà non promiſerit vendere. Unuſquiſque tamen debet ſiſtere moribus ſuæ Diœceſeos.

Petes 5°. Quibus de cauſis præmittuntur ſponſalia Matrimonio.

R. 1°. Ut matrimonium tot oneribus & difficultatibus implicatum, cum majori deliberatione & diſpoſitione celebretur. 2°. Ut hoc tempore intermedio poſſit deprehendi, an nihil obſtet Matrimonio. 3°. Ut dicit Aug. l. 8. conf. c. 3. *Ne vilem habeat maritus datam, quam non ſuſpiravit dilatam.*

ARTICULUS II.

Quot modis contrahantur ſponſalia?

Ubi

De Sponſalibus conditionatis.

Hic q. 43. *a.* 1. *o.* DIco: Sponſalia duobus modis contrahuntur; abſolutè & conditionatè, conditionatè dupliciter, ſcilicet ſub conditione honeſta vel inhoneſta. Si honeſta, ut accipiam te in meam, ſi parentibus placeat; ſtante conditione, ſivè ſit de præſenti ſivè de futuro, ſtat promiſſio, non ſtante non ſtat. Si inhoneſta, vel eſt contraria bonis matrimonii, ut ſi dicam, accipiam te ſi venena ſterilitatis procures, & tunc non contrahuntur ſponſalia; aut non eſt contraria bonis matrimonii, ut ſi dicam, accipiam te ſi furtis meis conſentias, & tunc promiſſio ſtat, inquit S. D. ſed tollenda eſt conditio. Verùm hoc ultimum D. Thomæ intellige pro foro externo, in quo ejuſmodi turpes conditiones habentur pro non adjectis, cap. *Quicumque*, cap. *de illis*, cap. *Si conditiones* extrà de Condit. appoſit. & in quo his non obſtantibus præſumitur abſolutus conſenſus. In foro tamen interno ſi conditio turpis apponatur reverà ad indicandum diſſenſum, ſeu non eſſe conſénſum niſi conditione poſitâ, ut plerumque fit, v. g. dicendo, accipiam te ſi dederis mihi copiam tui corporis, non ſtant ſponſalia conditione non impletâ; nec etiam ſtarent in foro externo, ſi de tali diſſenſu conſtaret: Idem dic de conditione impoſſibili. Vide Diſſ. 1. de Contractibus a. 7. ubi hæc materia fusè diſcutitur.

Petes 1°. Utrùm ſi conditio ſit honeſta, ſed tamen contraria bonis matrimonii, v. g. ut uterque conjux maneat in perpetua caſtitate, valeant ſponſalia?

R. ſub diſtinctione. Si hæc conditio feratur in

Digitized by Google

ipſum jus ad copulam impediendum, non valent; quia jus ad copulam eſt eſſentiale matrimonio : Si verò feratur tantùm in uſum copulæ impediendum, conceſſo jure, ſed ligato, valent; quia uſus copulæ non eſt eſſentialis matrimonio, ut fuſiùs dicam infrà, dum de objecto conſensûs matrimonialis.

Petes 2°. An contractus ſponſalitius initus ſub conditione honeſta de futuro, adimpletâ conditione, ſtatim valeat abſque novo contractu aut conſenſu?

R. Perſeverante eâdem contrahentium voluntate valet : Non perſeverante autem non valet, niſi novus conſenſus accedat, ad quem quidem pars diſſentiens tenetur. Probationes totius reſponſionis, require Diſſ. 1. de Contractibus art. 7. §. 1.

Hinc inferes ſponſalia inita cum impedimento dirimente diſpenſabili ſub conditione futuræ diſpenſationis, obtentâ diſpenſatione probabiliùs valere ſine novo conſenſu, modò prior non fuerit revocatus. Utrùm idem cenſendum ſit de matrimonio conditionato? Dicam infrà.

Id autem venit obſervandum quòd ex ſponſalibus conditionatis nullum oriatur impedimentum publicæ honeſtatis, donec impleatur conditio : Quia eò uſque ſunt invalida.

Petes 3°. Utrùm poſſit apponi ſponſalibus conditio pœnalis, quæ reſilientem obliget?

R. In contractu ſponſalitio illicitè & invalidè apponitur pœna juſtè reſilienti, aut indiſtinctè juſtè vel injuſtè reſilienti, nec juſtè reſiliens ad illam obligatur. Licitè autem & validè imponitur injuſtè reſilienti, iſque ad illam obligatur.

Prob. prima Pars. Jura cap. *Gemma* de Sponſalibus extrà l. 4. tit. 1. l. *Titia* ff. de Verb. oblig. l. *Mulier*, c. de Sponſalibus, prohibent & irritant pœnam appoſitam in contractu ſponſalitio, quæ læderet libertatem Matrimonii : Atqui obligatio ad pœnam ſivè præſentem ſivè futuram in eo qui

Digitized by Google

habet juſtam cauſam reſiliendi, læderet libertatem Matrimonii, cùm ne perderet arrham, vel cogeretur ſolvere pecuniam, quandoque invitus contraheret matrimonium, ex quo jurgia, rixæ & alia plurima inconvenientia orirentur: Ergo.

Prob. ſecunda Pars. Si injuſtè reſiliens à ſponſalibus non obligaretur ad pœnam, nec liceret eam apponere, ideò eſſet, quia læderet libertatem Matrimonii; ideò enim jura prohibent apponi, & eſt ratio Adverſariorum: Atqui iſta ratio non currit in injuſtè reſiliente; quia etiam ſeclusâ pœnâ, tenetur ſtare promiſſis, & ad hoc ipſa jura eum cogunt: Ergo.

Petes 4°. Utrùm ſi juſtè reſiliens ſe obligaverit ſub juramento ſolvere pœnam, illud juramentum firmet contractum, aut ſaltem per ſe obliget?

R. probabiliùs negativè. 1°. Non firmat contractum, quia contractus qui à jure infirmatur propter bonum commune, ut eſt contractus ſponſalitius ſub conditione pœnæ juſtè reſilienti impoſitæ, juramento non firmatur; quia obſervari non poteſt ſine peccato. 2°. Ipſum juramentum per ſe non obligat; quia juramentum quod non poteſt ſervari ſinè peccato, nullum eſt; non eſt enim vinculum iniquitatis. Vide hanc materiam abundanter tractatam Diſſ. 1. de Contract. a. 6.

Petes 5°. Utrùm ſi juſtè reſiliens ſolvat pœnam alteri, iſte poſſit retinere?

R. Vel ſolvens ſciebat ſe non obligari, vel non ſciebat: Si primum, recipiens poteſt retinere; quia tunc alter non cenſetur dare vi promiſſionis, quam ſcit eſſe nullam, ſed vel gratuitò, vel ut ſalvet fidem ſuam coram hominibus, etſi ad hoc non teneatur: Si ſecundum, recipiens non poteſt retinere; quia donans cenſetur dare vi promiſſionis, quæ ſecundùm jura eſt nulla.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

Qui poſſint contrahere ſponſalia : & qui ſint ſponſalium effectus ?

DIco 1°. Quicumque habent impedimentum, ſivè dirimens, ſivè impediens Matrimonium, nec licitè, nec validè contrahunt ſponſalia; quia promiſſio illicita eſt nulla.

Dico 2°. Sponſalia contracta ante uſum rationis, etiamſi poſt ſeptennium, ſunt invalida ; quia promiſſio eſt actus humanus, qui non eſt abſque uſu rationis.

Dico 3°. Septennium eſt tempus à jure convenienter determinatum ad contrahenda ſponſalia. *Q.* 43. *a.* 2. *o.*

De hujus temporis determinatione extant in jure plura decreta : cap. *Litteras*, cap. *Acceſſit*, cap. *Ad diſſolvendum*, de Deſponſ. impub. & cap. *Infantes*, eodem tit. in 6.

Ratio hujus convenientiæ eſt , quia qui contrahunt ſponſalia, debent habere aliquam providentiam de futuris, cùm ſint promiſſiones futurorum : Hoc autem communiter contingit in fine primi ſeptennii, in quo incipit illuceſcere ratio: Ergo.

Hinc inferes ſponſalia contracta notabili ſaltem tempore ante ſeptennium, ex juris diſpoſitione eſſe invalida , nec inducere impedimentum publicæ honeſtatis. Dixi *notabili ſaltem tempore* : Et ideò

Petes, an ſi paulò antè ſeptennium contrahentes habeant uſum rationis ſufficientem , valeant ſponſalia ?

R. probabiliùs affirmativè : Ità determinârunt de Matrimonio, quoad tempus pubertatis, Alexander III. cap. 9. de Deſponſ. impub. & Innoc. III. cap. ult. eodem tit. Ergo idem dicendum de ſponſalibus; quia cùm ordinentur ad matrimonium ut ejus inchoatio, debent ſequi ejus leges; & aliundè non ſunt tanti momenti ac matrimonium, & poſſunt faciliùs diſſolvi. Undè D. Th. ſic ait : „ In *ib. ad* 7.

Digitized by Google

„ ſponſalibus etiam ſimiliter ſi appropinquant „ contrahentes ad tempus ſeptennii, contractus „ ſponſalium habet robur: Quia ſecundùm Philoſop. in 2. Phyſ. l. 2. textu 35. *Quod parùm* „ *deeſt, quaſi nihil deeſſe videtur.*

In foro tamen externo ſponſalia contracta etiam paulò ante ſeptennium reputantur invalida; quia in hoc foro præſumitur non adeſſe ſufficientem uſum rationis ante ſeptennium, niſi probetur.

Dico 4°. Duplex eſt effectus ſponſalium. Primus eſt obligatio gravis ad contrahendum matrimonium cum ea perſona cum qua fuerunt inita. Alter eſt impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis, quod oritur ex omnibus & ſolis ſponſalibus validis.

De hoc ſecundo agemus dum de impedimentis matrimonii. Quantùm ad primum, præter varia ſummorum Pontificum Decreta, ratio eſt: Quia omnis promiſſio acceptata, præſertim mutua, adeòque utrimque oneroſa, obligat ex juſtitia, & quidem graviter, ubi eſt materia gravis, qualis eſt præſens. Undè D. Th. in 4. d. 27. q. 2. a. 1. ad 2. dicit reſilientem ſine legitima cauſa, peccare mortaliter.

Petes 1°. Quo tempore ſint adimplenda ſponſalia?

R. adimplenda eſſe tempore præfixo, ſi quod fuit, ſi non, primo tempore opportuno, parte petente implicitè vel explicitè. Qui renuerit, cenſetur eſſe in mora; quia in omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præſenti die debetur, & ſolvi debet, ſi petatur. Reg. juris 14. ff. de Reg. juris. Inſuper quando quis promittit matrimonium, promittit alteri pro toto tempore vitæ conſortium conjugale: Ergo tamdiu illum ſuo jure injuſtè fraudat, quamdiu illo inſtante & opportunitate datâ differt.

Petes 2°. An nolens aut differens adimplere ſponſalia ſit compellendus?

R. compelli debere tàm à Confeſſario per ne-

gationem abſolutionis, quàm à Judice Eccleſiaſtico etiam per cenſuras, carcerem, mulctas & ſimiles modos; quia ipſis ex officio incumbit compellere ſubditos ut reddant quod ex juſtitia debent. Maximâ tamen in his prudentiâ opus eſt, cùm ex talibus matrimoniis coactis ſæpè nimis ſequantur exitus pernicioſi, jurgia, diſſidia, rixæ, divortia, &c. Undè ubi talia fundatè metuit Judex, ſi rogando, monendo, obligationem inculcando, non poteſt nolentem vincere; expedit ut, interpoſitâ ſuâ auctoritate, abſolutum dimittat, ipſum tamen obligando ut omnia compartis damna indè obvenientia reſarciat, imò ipſum egregiè mulctando. Undè in his totum negotium relinquitur prudentiæ Judicis attentis omnibus. Et juxtà hanc explicationem intelligendum venit capitulum *Requiſivit* tit. de Sponſalibus, ubi Lucius III. dicit monendam potiùs quàm cogendam eam quæ à ſponſalibus juratis vult reſilire, quia matrimonia debent eſſe libera; loquitur enim ex præſumptione metûs gravium malorum, qui metus dum ceſſat, Alexander III. ibid. cap. *ex litteris* 2. vult eccleſiaſticis cenſuris agendum, ut pars reclamans fidem ſervet.

Petes 3°. An obligatio quam habent deſponſati, tanta ſit ut ſi alteruter peccatum fornicationis committat cum alia perſona, ſit peccatum ſpeciale, nedum contrà caſtitatem & temperantiam, ſed etiam contrà juſtitiam, adeòque diſtinctum à ſimplici fornicatione & in confeſſione accuſandum?

R. probabiliùs affirmativè: Quia licèt deſponſati non habeant jus in re ad corpus alterius, habent tamen jus ad rem; eò quòd promiſſio contractûs ſponſalium obligans ex juſtitia, ſit promiſſio faciendi corpus proprium, ſponſi vel ſponſæ corpus, ex quo ſequitur quòd ſi alteri ipſum tradat, ſicut tradit per fornicationem, peccet peccato ſpeciali injuſtitiæ, quod reductivè pertinet ad ſpeciem adulterii, ſicut imperfectum ad perfectum ſui generis; ſicut enim ſponſalia reducun-

tur ad matrimonium, ſuntque matrimonium inchoatum, ità peccata contrà ſponſalia reducuntur ad peccata contrà matrimonium.

ARTICULUS IV.

Aſſignantur cauſæ ex quibus dirimi poſſunt Sponſalia.

ib. q. 43. a. 3. ad 5. 1o. DIſſolvuntur ſponſalia etiam jurata mutuo & libero contrahentium puberum conſenſu: Cap. *Prætereà* de Sponſalibus. Ratio eſt, quia omnis contractus naturâ ſuâ ſolubilis poteſt per eas cauſas diſſolvi per quas poteſt fieri, niſi jus reſiſtat ejus diſſolutioni: Atqui contractus ſponſalitius fit mutuo contrahentium conſenſu, eſt naturâ ſuâ ſolubilis, nec jus ejus diſſolutioni reſiſtit, imò permittit: Ergo. Inſuper ſic diſſolvi poſſunt omnes alii contractus ſolubiles, quidni ſponſalitius?

2. 2. q. 89. a. 9. ad 2. Dixi 1o. *Etiam jurata:* Quia quando juramentum annectitur promiſſioni homini factæ, pendet ab illa ut acceſſorium à principali, quo ceſſante, ceſſat acceſſorium.

Dixi 2o. *Conſenſu libero*; quia non ſufficit, ſi vi vel dolo fuit extortus.

Dixi 3o. *Puberum*: quia impuberes, quamdiù tales, non poſſunt etiam mutuo conſenſu validè renuntiare ſponſalibus, cap. *A nobis* de deſponſ. impub. Puberes autem facti poſſunt, etiam unâ parte invitâ, reſilire, modò id fiat intrà triduum, nec ſint ſponſalia jurata, nec ſubſecuta ſit copula carnalis, aliàs non poſſunt niſi mutuo conſenſu: Eodem cap. & cap. *Ex litteris Sylvani*, de Sponſ.

2o. Solvuntur ſponſalia etiam jurata per profeſſionem religioſam: Si enim matrimonium ratum per eam ſolvitur cap. *Commiſſum* de Sponſ. & can. 6. ſeſſ. 24. Concilii Trid. à fortiori ſponſalia, quorum obligatio minor eſt quàm matrimonii rati. Undè tàm in ſponſalibus quàm in matrimonio rato ſubintelligitur ex jure hæc conditio, *Niſi Religionem ſuſcepero.*

3o.

Digitized by Google

3°. Dirimuntur ſponſalia per ſuſceptionem Ordinis ſacri ; quia affert impedimentum dirimens matrimonii futuri, cap. unico, de voto in 6. ubi autem adimpletio promiſſionis fit impoſſibilis, deſinit obligare.

4°. Solvuntur ſponſalia per matrimonium ſubſequens cum altera perſona propter ſuam indiſſolubilitatem, cap. *Sicut*, cap. *Si inter*, de Sponſal. Ità tamen ut mortuâ uxore debeat redire ad partem relictam, ſi ipſa petierit; quia cùm matrimonium ſubſequens non ſit vinculum perpetuum, ſicut Ordo Sacer aut Profeſſio religioſa, non extinguit abſolutè ſponſalia, ſed potiùs ſuſpendit, quamdiù fortius vinculum durat : Pars autem relicta omninò abſolvitur à ſua obligatione ; quia alter ceſſit juri ſuo. *Hic q. 43. a. 3. ad 7.*

5°. Pariter ſolvuntur ſi ſuperveniat impedimentum dirimens matrimonium futurum, ut affinitas orta ex copula cum conſanguinea alterius in primo vel ſecundo gradu, aut cognatio ſpiritualis ex ſuſceptione prolis ſponſæ; quia, ut jam dixi, promiſſio cujus adimpletio eſt impoſſibilis, deſinit obligare. Si tamen pars innocens urgeat promiſſionis adimpletionem, pars altera quæ contraxit voluntariè impedimentum, tenetur petere diſpenſationem. *ib. ad 4.*

6°. Et eſt regula generalis pro diſſolvendis ſponſalibus. Si ſuperveniat talis mutatio ſivè intrinſeca ſivè extrinſeca, quæ ſi tempore contractûs extitiſſet, aut prævisa fuiſſet, homines hujus conditionis prudenter retraheret à contrahendo. Ratio eſt, quia promiſſio ſponſalium, ſicut quælibet altera, intelligitur facta, rebus in eodem ſtatu permanentibus, & nullâ notabili mutatione ſuperveniente. Undè communi hominum ſenſu cenſetur apponi hæc conditio : *Niſi ſuperveniat aliquid, ratione cujus homo prudens ejuſdem conditionis non erat promiſſurus.*

Nec tamen indè ſequitur omnia ſponſalia eſſe conditionata & nunquam inducere impedimentum

publicæ honeſtatis; quia hujuſmodi conditio non apponitur ut ſuſpendat valorem contractûs, ſed ut habeatur jus illum reſcindendi, ubi ratio ſufficiens ſupervenerit: Undè poſitâ conditione, non eſt de facto reſciſſus, ſed reſcindibilis.

Dixi, *Quæ viros prudentes retraheret*: Non enim ſufficit, ut quidam volunt, quòd contrahens dicat ſe, ſi talis cauſa ſubſtitiſſet, non fuiſſe promiſſurum; indè enim fieret ut quilibet ex levi cauſa à ſponſalibus poſſet reſilire.

ib. ad 3. Hinc colliges 1°. Poſſe reſcindi ſponſalia etiam jurata ob ſupervenientem gravem & habitualem infirmitatem quæ compartem multùm debilitet, ut Epilepſia vel Paraliſis, aut eam multùm defor-met, ut abſciſſio naſi, orbitas oculorum, vel aliquid hujuſmodi, aut quæ ſit contrà bonum prolis, ut lepra, &c. cap. *Quemadmodum* de Jurejurando, extrà l. 2. tit. 24.

Idem dicendum ſi compars propter crimen proprium, vel parentum propinquorum, aut ex alio quovis eventu patiatur notabile detrimentum in fama, honore aut divitiis.

Colliges 2°. ſponſalia etiam jurata poſſe diſſolvi propter fornicationem ſubſequentem alterutrius, eodem cap. *Quemadmodum*, in quo quamvis fiat tantùm mentio de fornicatione ſponſæ, quia turpius eſt ejus delictum; attamen juxtà communem ſenſum Theologorum extendi debet ad ſponſum, eò quòd uterque frangat fidem; frangenti autem fidem, fides non eſt ſervanda.

7°. Et eſt altera regula generalis pro diſſolvendis ſponſalibus. Si comparti ignoranti innoteſcant cauſæ antecedentes ſponſalia, quæ ſi fuiſſent cognitæ, retraxiſſent virum prudentem ejuſdem conditionis ab illis contrahendis, ſi tamen dederint cauſam contractui: Quia perinde eſt ac ſi mutatio notabilis ſponſalibus ſuperveniret; cenſetur enim res fieri cùm innoteſcit, & è contrà, idem eſt non eſſe & non apparere, l. *in lege* ff. de contrahenda emptione, l. 18. tit. 1. ideòque, ſicut in præce-

denti caſu, cenſetur appoſita hæc conditio : *Niſi ſuperveniat cognitioni meæ id quod prudentem virum ejuſdem conditionis retraheret à ſponſalibus*. Igitur cauſæ quæ ſupervenientes ſponſalibus, de quibus caſu præcedenti, ſufficiunt ad eorum reſciſſionem, eædem regulariter ſufficiunt ſi ignotæ præceſſerint.

Petes utrùm qui habet defectus occultos, teneatur illos detegere comparti ante ſponſalia, ſeu ſaltem ante matrimonium ?

R. ſub diſtinctione. Vel illi defectus ſunt comparti probroſi & damnoſi, ità ut poſitivè incommodum afferant, reddantque matrimonium odioſum & injurioſum alteri, ut ſunt lepra, morbus gallicus, infamia orta ex genere vel delicto, & ea quæ ſivè generationi ſivè educationi prolis officiunt. Vel illi defectus non ſunt probroſi aut damnoſi, ità ut matrimonium non reddant poſitivè odioſum & injurioſum alteri, ſed tantùm minùs gratum & minùs commodum, ut ſi compars ſit pauper, ignobilis, corrupta, &c. quæ creditur dives, nobilis, virgo, &c.

Si primum, tenetur detegere : Quia nemo poteſt quærere ſuum commodum cum damno alterius; & ſicut qui vendens equum cum defectu quo redderetur inutilis aut nocivus emptori vel fini ad quem emitur, tenetur illum manifeſtare, ità in noſtro caſu. Adde quòd ex talibus matrimoniis nati ſint ſequi infauſtiſſimi eventus.

Si ſecundum, non tenetur manifeſtare parti non inquirenti; quia in aliis contractibus, v. g. emptionis nemo tenetur manifeſtare defectus occultos leviores & non poſitivè nocivos, & ea eſt praxis communis tàm in ſponſalibus quàm in venditionibus & permutationibus. Inſuper debet ſibi imputare compars quæ diligentiorem inquiſitionem non fecerit. Excipe tamen niſi compartem deceperit ſe fingendo divitem, nobilem, virginem, cùm non ſit.

Dixi *Non inquirenti* : Quia ſi petat, cùm habeat

jus petendi, videtur ineſſe obligationem alteri veraciter & ſincerè reſpondendi, niſi foret defectus infamans, puta quòd fuit corrupta, in quo caſu poteſt, non quidem negare mentiendo, ſed diſſimulare.

8°. Et eſt tertia regula generalis pro diſſolvendis ſponſalibus : Si pars una ità ſe gerit ut moraliter juxtà prudentum judicium cenſeatur reſilire : Quod duobus modis potiſſimùm contingit, ſcilicet per lapſum temporis matrimonio contrahendo præfixi, vel per receſſum ad alias partes. Itaque.

Inferes 1°. Quòd ſi una pars non legitimè impedita recuſet adimplere promiſſum tempore præfixo adimplendum, hoc ipſo ceſſat obligatio ex parte illius qui eſt paratus adimplere : cap. *Sicut ex litteris*, de Sponſalibus.

At verò ſi nullum ſit tempus præfixum, tunc ceſſat obligatio ex parte illius qui non eſt cauſa dilationis, quando oblatâ commodâ opportunitate contrahendi matrimonium, alter ter aut quater requiſitus, ulteriùs differt, nullâ allegatâ causâ dilationis ſufficiente : Quia cenſetur tunc moraliter cedere juri ſuo, cùm ſciat intentionem compartis non fuiſſe ſe tanto tempore privare matrimonio.

Inferes 2°. quòd ſi unus ſponſorum ſine conſenſu alterius diſcedat ad alia loca, undè non eſt brevî rediturus, alter maneat deobligatus : Ità Alex. III. cap. *de illis*, tit. de Sponſ. & Mat.

Petes an ſponſalia ſolvantur per poſteriora jurata aut ſubſecutâ copulâ ?

R. negativè pro utraque parte. Ratio primæ partis : Quia cùm promiſſio poſterior ſit nulla, utpotè de re alteri obligata, juramentum ſuperveniens eſt etiam nullum, quia eſt de re illicita.

Ratio ſecundæ partis eſt : Si copula ſequens ſecunda ſponſalia prima irritaret, ideò eſſet, quia eſt traditio corporis, ut volunt adverſarii : Atqui falſum Conſequens : Ergo. Prob. Min. Nulla fit traditio valida corporis niſi per matrimonium :

Digitized by Google

Atqui poſt Tridentinum irritans matrimonia clandeſtina, in locis in quibus eſt receptum, copula ſubſequens ſponſalia non facit ampliùs matrimonium : Ergo. Undè ſententia oppoſita admitti poteſt in locis in quibus Tridentinum non viget.

CASUS DUBIUS.

Utrùm votum ſimplex caſtitatis perpetuæ ſubſequens ſponſalia, illa abſolutè diſſolvat?

Dixi, *ſubſequens ſponſalia*: Quia ſi præcedat, certum eſt quòd illa etiamſi jurata dirimat; quia ſunt de re jam Deo obligata, ideòque de re illicita.

Circà caſum propoſitum duplex eſt ſententia fermè æquè probabilis, & in hoc verſatur difficultas, an in contractu ſponſalitio ſubintelligatur hæc conditio, *Niſi ſtatum perfectiorem elegero.* Negant plurimi cum S. Antonino, quia neque ex jure, neque ex natura rei hæc conditio ſupponitur; alioquin etiam ſupponeretur iſta, *Niſi à matrimonio abſtinere voluero*; quia perfectius eſt non nubere quàm nubere : Si autem ſponſalia ſint abſolutè & ſine conditione inita, Deus non acceptat votum de re alteri obligata. Inſuper proferunt cap. *Veniens* tit. *Qui Clerici & voventes*, ubi mulier quæ poſt ſponſalia votum caſtitatis emiſerat, jubetur pœnitentiam agere de fide non ſervata ſponſo, & permittitur inire matrimonium cum illo.

Alii affirmant hanc conditionem, *Niſi ſtatum perfectiorem elegero*, ſubintelligi in ſponſalibus ex voluntate præſumpta contrahentium : Quia cùm contrahentes non intendant promittere in grave ſui præjudicium, præſumuntur contrahere ſub hac tacita conditione, *Niſi ſtatum perfectiorem elegero*, ſicut omnes fatentur ex eodem principio, quòd contrahunt ſub hac tacita conditione, *Niſi notabilis mutatio ſuperveniat.* Nec indè ſequitur quòd etiam contrahant ſub hac tacita conditione, *Niſi voluero abſtinere à matrimonio*; quia non nubere

præciſè ſine voto, non eſt ſtatus, nec notabilis vitæ mutatio in melius. Ad cap. *Veniens* reſpondent quòd illa mulier votum emiſerat fraudulenter, eo ſcilicet fine ut non cogeretur illi ſponſo copulari, ſed poſſet alteri; non enim ſtatuerat ſervare continentiam: Undè jubetur agere pœnitentiam pro fide ſponſo mentita. Et quia erat periculum fornicationis, diſpenſatum eſt ut matrimonium cum eodem poſſet inire, impoſitâ tamen pœnitentiâ, etiam pro voto violato, ex quo patet valuiſſe: Undè Pontifex dicit: „ Tutius eſt ut „ præfata mulier poſt fidem datam, & votum „ ſimpliciter oblatum, matrimonium contrahat, „ quàm fornicationis reatum incurrat. "

ARTICULUS V.

De Bannis, ſeu publicis futuri Matrimonii denuntiationibus.

DIco: Tres publicæ denuntiationes futuri matrimonii inter Miſſarum ſolemnia à proprio contrahentium Parocho ſunt neceſſariò præmittendæ matrimonio, neceſſitate præcepti, non Sacramenti.

Prob. prima pars ex Conc. Trid. ſeſſ.22. cap. 1. de Reformat. mat. ubi renovans & extendens Decretum Conc. Lat. III. ait: „ Præcipit (S. Synodus) ut „ in poſterum antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho, tribus „ continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publicè denuntietur inter quos „ matrimonium ſit contrahendum, quibus denuntiationibus factis, ſi nullum legitimum impedimentum opponatur, ad celebrationem Matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur... Quòd ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio Matrimonium „ malitiosè impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denuntiationes, tunc vel una tantùm denuntiatio „ fiat; vel ſaltem Parocho & duobus vel tribus „ teſtibus præſentibus Matrimonium celebretur.

Digitized by Google

„ Deindè ante illius conſummationem denuntia-
„ tiones in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſunt im-
„ pedimenta, faciliùs detegantur, niſi Ordinarius
„ ipſe expedire judicaverit ut prædictæ denun-
„ tiationes remittantur, quòd illius prudentiæ &
„ judicio S. Synodus relinquit."

Secunda pars etiam conſtat; quia quamvis à laudatis Conciliis ſeverè prohibeantur Matrimonia ſinè præviis Bannis, nullibi tamen irritantur.

Dicitur 1°. in Decreto Tridentini à proprio contrahentium Parocho, ità ut ſi ſint duplicis Parochiæ, ab utroque Parocho fieri debeant.

Dicitur 2°. proclamationes deberi fieri *Ter tribus continuis diebus feſtivis*. Dies feſtivi, quo nomine venit etiam dies Dominica, intelliguntur continui, quando inter eos non intercedit alius feſtus dies, licèt intercedat dies ferialis.

Petes 1°. Utrùm non ſint aliquando repetendæ denuntiationes?

R. Verbis Ritualis Romani: „ Si infrà duos
„ menſes poſt factas denuntiationes Matrimonium
„ non contrahatur, denuntiationes repetantur, niſi
„ aliter Epiſcopo videretur."

Petes 2°. Utrùm qui novit impedimentum, teneatur revelare?

R. 1°. Si ſit impedimentum dirimens, ſivè publicum ſivè occultum, quod poſſit probari, tenetur ſecundùm omnes revelare; quia ideò fiunt proclamationes, & alioquin tacens, cauſa foret cur contrahentes viverent in continuo concubinatu, aut cum ſcandalo ſepararentur.

2°. Si impedimentum dirimens non poſſit probari, & contrahentes ſint in bona fide, quidam cenſent non eſſe revelandum, quia inutilis foret revelatio. Alii dicunt eſſe revelandum; quia hîc non agitur de reo puniendo, ad quod requiruntur duo teſtes omni exceptione majores, ſed de malo vitando, ad quod, inquiunt, ſufficit unus teſtis fidei probatæ & juratus, qui deponat ex certa ſcientia, idque colligi putant ex jure. Hoc autem te-

ſtimonio fretus Parochus, poteſt & debet denegare aſſiſtentiam Matrimonio. Verùm ſi lis ea de re moveatur coram Officiali? Quid continget? dicant Juriſperiti.

3°. Si impedimentum ſit tantùm impediens, ut votum ſimplex caſtitatis, tenetur reſciens revelare eo ferè modo quo tenetur revelare impedimentum dirimens, quatenùs ſcilicet tenetur impedire, in quantùm poteſt, peccatum proximi.

4°. Quæ poſſunt & debent revelari, poteſt & debet reſciens revelare, etiamſi ſciat ſub ſecreto naturali; quia ſecretum naturale debet cedere honori Sacramenti & ſaluti proximi, etiam cum aliqua ejus infamia, niſi fortè ſecretis monitionibus poſſint contrahentes à Matrimonio retrahi.

Sed quid, ſi Parochus noverit impedimentum ex ſola Confeſſione ſacramentali?

R. Si ex confeſſione impediti, debet in quantùm poteſt à Matrimonio contrahendo deterrere: Quòd ſi non obtineat & pœnitens petat Matrimonium, non poteſt Parochus recuſare propter religionem ſigilli. Si autem ſciat ex confeſſione compartis aut alterius, debet ipſum monere de obligatione revelandi impedimentum, qui, ſi nolit ſatisfacere, non eſt abſolvendus.

DISSERTATIO III.

De Conſenſu ad Matrimonium requiſito.

D. Th. à Q. 45. ad 49.

ARTICULUS I.

An & qualis conſenſus requiratur ad Matrimonium?

MAtrimonium, ut jam obſervavimus, poteſt conſiderari, vel cauſaliter, & in ratione contractûs, vel formaliter & in ratione vinculi. Cer-

tum eſt Matrimonium non poſſe etiam de potentia Dei abſoluta ſubſiſtere in ratione contractûs ſine conſenſu mutuo conjugum ; quia contrahere eſt conſentire, & contractus eſt mutuus conjugum conſenſus. Quæſtio eſt igitur utrùm Matrimonium in ratione vinculi poſſit eſſe ſine conſenſu conjugum?

Dico 1°. Deus poteſt abſolutè efficere vinculum Matrimonii ſine mutuo conjugum conſenſu, non aliqua poteſtas humana.

Prob. prima pars. Cùm Deus ſit ſupremus Dominus corporum & animorum, poteſt tradere dominium corporis viri mulieri & viciſſim, eiſque inſpirare amorem mutuum quem connaturaliter exigit Matrimonium : Atqui ex iſta traditione dominii mutui in corpora, adjuncto præſertim amore mutuo, reſultat vinculum inter utrumque, ſicut reſultat dum mutuo conſenſu ſibi invicem tradunt dominium in ſua corpora: Ergo. Quòd ſi fortè nolis hoc vinculum vocari matrimoniale, quia non efficitur à conſenſu matrimoniali, non diſputabimus de nomine, modò fatearis eſſe vinculum æquivalens matrimoniali, quod unum intendimus.

Prob. ſecunda pars. Nulla poteſtas humana, ſivè civilis, ſivè eccleſiaſtica, poteſt tradere dominium corporis viri in mulierem, nec mulieris in virum in ordine ad Matrimonium : Atqui in illa mutua traditione ſitum eſt vinculum Matrimonii, ſeu ex illa reſultat : Ergo. Prob. Maj. Nulla eſt poteſtas humana contrà bonum ſivè commune, ſivè privatum ; non enim datur à Deo in deſtructionem, ſed in ædificationem : Atqui talis poteſtas foret exitioſa bono communi & privato : Ergo. Prob. Min. Quia ex hujuſmodi Matrimoniis ſine conſenſu & amore mutuo, quem poteſtas humana infundere non poteſt ſicut Deus, nati ſunt ſequi infauſtiſſimi eventus in perniciem boni communis & privati, continuæ diſſentiones, jurgia, homicidia, adulteria, divortia, peſſima prolium educatio, &c. Ergo.

Conf. Nunquam Eccleſia aut Reſpublica uſa eſt

hoc jure, quamvis eo utendi, ſi habuiſſet, non rarò fuerit neceſſitas pro Regnorum tranquillitate aut fidei propagatione : Ergo illud non habet.

Q. 45. a. 4. o. Dico 2o. Conſenſus neceſſariò requiſitus ad Matrimonium debet eſſe interior, nec ſufficiunt verba conſensûs exteriùs prolata.

Prob. 1o. Secundùm omnia jura & omnes Theologos conſenſus requiritur ad Matrimonium : Atqui hoc vocabulum *Conſenſus* dicit actum interiorem voluntatis : Undè communiter dicitur ex cauſa 27. q. 2. c. 1. *Matrimonium non coïtus facit, ſed voluntas.* 2o. Quia nemo transfert à ſe dominium rei quam habet, nec graves ſibi imponit obligationes, niſi velit : Idque eſſentiale eſt omni contractui, ut latiùs probavi Diſſ. 1. de Contract. a. 2. inſpice.

Petes utrùm pars decepta teneatur alteri ſimpliciter aſſerenti ſe non conſenſiſſe, credere & ab uſu conjugii abſtinere ?

R. negativè : Nec enim ipſa Eccleſia ſic aſſerenti credit, ſed poteſt exiſtimare quòd qui aſſerit ſe priùs mentitum fuiſſe, nunc mentiatur. *Indignum eſt*, inquit Innoc. III. cap. *Per tuas*, de probationibus, *ut quod ſuâ voce quiſpiam dilucidè eſt proteſtatus, in eundem caſum proprio valeat teſtimonio infirmare.*

Si tamen evidentia proferret indicia ſe non conſenſiſſe, teneretur alter credere, & poſſet ad alias nuptias convolare, accedente tamen Judicis Eccleſiaſtici ſententiâ, ſi Matrimonium fuit publicum, & paſſim habitum pro valido. Idem quidam dicunt, ſi juret ſe non conſenſiſſe, modò ſit de quo præſumi poſſit quòd non pejeret.

ib. a. 2. o. Dico 3o. Conſenſus internus debet exteriùs exprimi per verba aut ſigna de præſenti.

Ità Florentinum in Decreto unionis : *Cauſa efficiens Matrimonium*, inquit, *regulariter eſt mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus.* Ubi Tò *regulariter*, ut jam obſervavi, non afficit *conſenſum exteriùs expreſſum*, ſed *verba*, quia regula-

Digitized by Google

riter conſenſus exprimitur per verba; poteſt tamen exprimi per alia ſigna verbis æquivalentia.

Ratio concluſionis eſt; quia Matrimonium eſt Sacramentum, conſequenter ſignum ſenſibile, & contractus humanus: Contractus humanus poſtulat ex natura ſua fieri aliquo ſigno humano & ſenſibili; per eum enim homo agit cum homine, ut homo eſt conſtans corpore & animâ, nec aliter fiunt cæteri contractus. Plura vide Diſſ. 2. de Contract. a. 1.

Dixi *Per verba vel ſigna de præſenti*: Quia qui promittit aliquid ſe facturum, nondùm facit illud: Qui autem conſentit per verba de futuro, ut cùm dicit, *Accipiam te in meam*, *habebo te in uxorem*, promittit tantùm ſe cum illa contracturum Matrimonium: Ergo. Conf. Matrimonium conſiſtit non in promiſſione tradendi corpora, ſed in ipſa mutua traditione: Ergo non poteſt exprimi per verba de futuro, dicendo *accipiam te*, quæ ſolùm important promiſſionem, ſed per verba de præſenti, dicendo, *Accipio te*, quæ important actualem traditionem. *ib. a. 3. o.*

Præter has conditiones requiritur inſuper ut conſenſus ſit in facie Eccleſiæ, & immunis ab errore & metu. De primo & ſecundo dicemus dum de impedimentis: De tertio ſit

ARTICULUS II.

Utrum Matrimonium ex metu initum ſit irritum, & quo jure?

PRo præmiſſis ad hunc articulum habeat & legat ſtudioſus Lector quæ dixi Diſſ. 1. de Contract. a. 4. cui titulus eſt: *Utrùm metus irritet contractum?* His ſuppoſitis, nunc.

Dico: Matrimonium contractum ex gravi metu, à cauſa libera injuſtè & ad extorquendum conſenſum incuſſo, irritum eſt jure poſitivo, non naturali. *Q. 47. a. 3. o.*

Prob. prima Pars ex pluribus locis juris: cap. ſignificavit 2. de eo qui duxit. Cap. *Cum locum* 14. *Ibid. in a. ſ. 6.*

Digitized by Google

cap. *Veniens* 15. & cap. *Conſultationi* de Sponſalibus.

Prob. ſecunda Pars. Si metus gravis injuſtè incuſſus ad extorquendum conſenſum jure naturæ irritaret Matrimonium, eſſet vel propter defectum conſensûs voluntarii, vel propter injuriam illatam patienti metum: Atqui ex neutro capite id præſtat: Ergo. 1°. Non propter defectum conſensûs voluntarii, quia quæ fiunt ex metu, ſunt ſimpliciter voluntaria. Et licèt omnimoda ſpontaneitas convenientior foret Matrimonio ob ejus perpetuitatem, non tamen eſſentialiter requiritur, ſed ſufficit illud voluntarium quod ſatis eſt ad tranſlationem dominii corporis, ut in aliis contractibus; aliàs ſequeretur quòd Matrimonium contractum ex metu gravi juſto à cauſa libera vel naturali foret etiam invalidum, cùm nec iſta ſit ſpontaneitas omnimoda, quod tamen nullus admittit. 2°. Non propter injuriam illatam, quia ſuppoſito conſenſu ſufficienti ad tranſlationem dominii corporis, nulla injuria ullum contractum ex natura rei irritat, ſed dat tantùm jus vel reſcindendi, ſi ſit reſcindibilis, vel petendi ſatisfactionem: Sufficit enim jure naturæ ad validum contractum conſenſus voluntarius contrahentium. Inſuper ſequeretur quòd metus injuſtè incuſſus ob alium finem quàm ad conſenſum extorquendum, etiam irritaret Matrimonium, cùm tunc non minor irrogetur injuria; quod tamen communiter non admittitur.

Dixi 1°. *Ex gravi metu*: Si enim ſit levis metus, non irritatur Matrimonium: Quia Jura requirunt metum cadentem in virum conſtantem, & L. *Nec timorem* ff. de eo quod metûs cauſâ fit, metus levis pro nihilo reputatur. Sed

Petes 1°. Quæ mala debent timeri ut cenſeatur metus gravis?

ibid. a. 2. ad 2. R. Hæc iſto verſu contineri: *Stupri ſivè ſtatûs, verberis atque necis*; & ſimilia ejuſdem momenti, vel gravis infamia; ſivè iſta immineant timenti, vel proximis ejus parentibus, patri, matri, uxori, fratribus, &c.

Petes 2°. An ſi minora mala timeantur, ſed timens ſit puſillanimis & timidus, cenſeatur etiam metus gravis irritans Matrimonium?

R. ſub diſtinctione. Vel, ſpectatâ hujuſmodi conditionis perſonarum qualitate, indole, &c. ejuſmodi mala ut gravia ab eis ſolent apprehendi, vel non, ſed solùm ab hac particulari perſona ob ejus ſpecialem meticuloſam indolem talia apprehenduntur. Si primum, metus cenſetur reſpectivè gravis irritans Matrimonium: Secùs, ſi ſecundum.

Ratio primi eſt; quia licèt talis metus non ſit abſolutè gravis, eſt tamen talis reſpectivè, nec minùs voluntarium & libertatem minuit reſpectu talium perſonarum, quàm gravis abſolutè reſpectu conſtantium virorum. Adde quòd L. *Metus autem* 3. ff. ex quibus cauſis majores, dicitur juſtum metum intelligi ex affectu ejus qui eum patitur. Quod tamen ſic intellige, ut ità evenire ſoleat in perſonis ejuſdem conditionis. Undè

Ratio ſecundi eſt, quia jura non reſpiciunt quid in particulari ſit huic proprium, ſed quid ſoleat communiter accidere: Aliàs omnia eſſent plena litibus & incerta.

Petes 3°. An metus reverentialis cenſeatur gravis?

R. Vel conſideratur pro ſolo pudore & verecundia quam habent proles reſpectu parentum, pupilli reſpectu tutorum, ſubditi reſpectu Magiſtrorum, &c. Si eorum voluntati non acquieſcant: & tunc ille metus cenſetur levis & inſufficiens ad irritandum Matrimonium: Vel conſideratur ut habet adjunctas graves minas, periculum diuturnæ offenſionis cum aſperitate vultûs & verborum ejus cui reverentia debetur; & tunc, reſpectu præſertim puellarum, cenſetur gravis metus.

Dixi 2°. *A cauſa libera*: Quia ſi à cauſâ naturali, v. g. à tempeſtate, bello, peſte, &c. ſit incuſſus metus, non irritat Matrimonium, cùm nulla tunc contrahenti irrogetur injuria, ad quam maximè attendunt jura. Hinc valet Matrimonium,

Digitized by Google

ſi quis concubinam ducat metu inferni vel mortis ex naufragio.

Dixi 3°. *Injuſtè* : Quia ſi à cauſa libera quidem ſivè publica ſivè privata, ſed juſtè metus incutiatur, non irritat Matrimonium; quia tunc nulla fit injuria coacto, qui potiùs à ſuo delicto, adeòque à ſeipſo, cogitur quàm ab alio. Undè ſolet Eccleſia etiam ſub graviſſimis pœnis cogere ad Matrimonium ſtupratores virginum, aut qui à ſponſalibus injuſtè reſiliunt.

Dixi 4°. *Et ad extorquendum conſenſum incuſſo*: Quia ſi incutiatur ad alium finem, per accidens ſe habet ad Matrimonium, ac proindè habendus eſt eodem loco ac ſi fuiſſet incuſſus à cauſa merè naturali. Hinc valet Matrimonium, ſi ad mortem damnatus & petitus ab aliqua in conjugium, cum ea contrahit, ut mortem evadat. Item puella ne occidatur à ſicario offerat ipſi nubere, &c.

ARTICULUS III.

De objecto conſenſûs matrimonialis.

SUppono conſenſum contrahentium debere neceſſariò ferri in ipſam mutuam corporum traditionem, ſeu in vinculum indè reſultans; quia, ut alibi dixi, in eo ſita eſt eſſentia Matrimonii. Undè difficultas eſt, an etiam debeat neceſſariò ferri in copulam carnalem?

ib. q. 48. a. 1. o. Dico : Conſenſus explicitus in copulam non eſt neceſſarius ad matrimonium, ſed implicitus.

ibid. in a. ſ. c. Prob. utraque pars ſimul. Conſenſus qui facit Matrimonium, ſic eſt in copulam, ſicut copula ſe habet ad Matrimonium; quia conſenſus qui facit Matrimonium, eſt conſenſus in Matrimonium, hoc eſt in eſſentialia Matrimonii; effectus enim proprius voluntatis eſt ipſum volitum : Atqui copula carnalis non continetur explicitè & eſſentialiter in Matrimonio, ſed implicitè tantùm, ſicut actus in potentia & effectus in cauſa: Ergo. Prob. Min. Matrimonium non eſt eſſentialiter ipſa co-

Digitized by Google

pulà carnalis, ſed jus ſeu poteſtas ad illam.

Conf. prima pars. Qui cum animo expreſſo ingrediendi Religionem ante conſummationem Matrimonii, contrahit Matrimonium, validè contrahit, ut patet ex cap. *Commiſſum* de ſponſal. Atqui talis non poteſt explicitè intendere copulam: Ergo. Imò inter baptiſatos omne Matrimonium ſub tali conditione & pacto contrahitur, ut neuter teneatur reddere debitum, ſi velit ante conſummationem Religionem ingredi. Tandem inter B. Virginem & S. Joſeph fuit verum Matrimonium, ut docet S. Th. 3. p. q. 29. a. 2. Atqui tamen B. Virgo nunquam conſenſit explicitè in copulam, utpotè Virgo mente & corpore.

Ex probatione colliges conſenſum implicitum in carnalem copulam non ità eſſe accipiendum, quaſi eſſet propoſitum quoddam virtuale copulæ carnalis; ſed quia eſt conſenſus in eam poteſtatem, in qua talis copula continetur implicitè, ut actus in potentia & effectus in cauſa.

ARTICULUS IV.

Utrùm ad Matrimonium requiratur neceſſariò conſenſus Parentum?

Dico 1°. Matrimonium ſine conſenſu Parentum contractum nullo jure eſt irritum.

Non jure naturali: 1°. Quia non parentum, ſed contrahentium conſenſus eſt cauſa efficiens Matrimonium. 2°. Quia filius ſufficientis ætatis & rationis habet plenum dominium in proprium corpus in ordine ad ſtatum totius vitæ eligendum, ut iterùm dicam Concluſione ſequenti. 3°. Quia ex natura rei convenit ut homo ſit plenè liber & ſoli Deo ſubditus in diſponendis iis quæ ad totius vitæ ſtatum pertinent, ut ſunt Matrimonium, continentia perpetua & profeſſio monaſtica.

Non jure divino poſitivo: Scriptura enim nullibi irritat Matrimonia filiorum ſine conſenſu parentum contracta. E contrà exhibet plura Matri-

Digitized by Google

monia valida ſine conſenſu parentum inita, ut Matrimonium Jacob cum Lia & cum ancillis, Geneſis 29. & 30. Matrimonium Tobiæ junioris, Tob. 7. Matrimonium Eſaü cum tribus mulieribus, invitis Iſaac & Rebecca, Gen. 26. & Apoſt. 1. Cor. 7. de vidua dicit: *Cui vult nubat tantùm in Domino.* Ergo.

Non jure humano: Quia cap. *Sufficiat*, causâ 27. q. 2. dicitur: *Sufficiat ſecundùm leges ſolus eorum conſenſus de quorum conjunctionibus agitur.* Cap. *Eum virum*, extrà de Regularibus l. 3. tit. 31. de puella nubili dicitur: *Quia liberum habet arbitrium in electione propoſiti ſui, ſequi parentum non cogitur voluntatem.* Sed maximè Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. de Reform. Matrim. „ Anathemate dam„ nat eos qui falsò affirmant Matrimonia à filiis„ familias ſine conſenſu parentum contracta, irri„ ta eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe.

ib. q. 47. a. 5. o. Dico 2°. Pater non poteſt per ſe præcepto cogere filium aut filiam ad Matrimonium, ſed poteſt eum inducere ex rationabili cauſa: & tunc ſicut ſe habet filius ad cauſam, ſic ſe habet ad præceptum patris, ut ſcilicet ſi cauſa illa cogat de neceſſitate vel de honeſtate, & præceptum patris ſimiliter; aliàs non.

Ibid. Prob. prima pars. 1°. In Matrimonio eſt quaſi quædam ſervitus perpetua, in quam ordinariè inducit amor & ad quam connaturaliter requiritur: Atqui pater non poteſt præcepto cogere filium ad hanc perpetuam ſervitutem, cùm ſit natus liberæ conditionis, & coactio impediat amorem, ſeu ſaltem non inducat: Ergo.

2. 2. q. 104. a. 5. o. Prob. 2°. Superioris eſt aliquem compellere præcepto: Atqui pater non eſt filio ſuperior, dùm agitur de Matrimonio eligendo: Ergo. Prob. Min. Verbis & ratione Auctoris. In his quæ ad naturam pertinent, homo homini obedire non tenetur, ſed ſolùm Deo, quia omnes homines ſunt naturâ pares, non hoc ſenſu quòd, attentâ ſolâ naturâ, nulla foret hominum inæqualitas, ſed quòd quantùm

tùm ad ea quæ ſpectant naturam, hoc eſt corporis ſuſtentationem & prolis generationem, omnes homines ſint pares & nullus alteri obedire teneatur per ſe loquendo, ſicque ubi agitur de Matrimonio contrahendo & de ſuſtentatione corporis per cibum & potum, neque ſervi dominis, neque filii Parentibus per ſe obedire teneantur.

Secunda pars patet: Quia filii propter pietatem & reverentiam debitam parentibus tenentur eorum voluntati acquieſcere pro ratione & juſtitia eorum voluntatis, etiam in his rebus in quibus illis non ſubduntur, alioquin gravem pro gravitate materiæ illis irrogaturi injuriam.

Dico 3°. Quamvis Matrimonia inconſultis aut etiam invitis parentibus ſint rata & valida; quamvis parentes non poſſint per ſe filios aut filias præcepto cogere ad matrimonium; plerumque tamen hæc Matrimonia ſunt graviter illicita.

Prob. 1°. Quia Jure tam Civili quàm Canonico ſeverè prohibentur. 2°. Quia, ut modò dicebam, honor debitus parentibus exigit ne liberi quid magnum & perpetuum, quale eſt Matrimonium, ſuſcipiant abſque conſilio & conſenſu parentum. 3°. Quia intereſt parentum quem generum, aut quam nurum ſint habituri, cui dotem numerent, & parentis officia tamquam filio & filiæ impendant. 4°. Quia parentes experientiâ & ætate plerumque filiis prudentiores poſſunt illis rectè conſulere, idque volunt, quia eos impensè diligunt. 5°. Quia filii etiam conjugati in multis adhuc indigent conſilio & auxilio parentum.

Dixi *plerumque*: Quia in certis caſibus licitum eſt filiis contrahere Matrimonium inconſultis aut etiam invitis parentibus, ut ſi filius longè diſtet à parentibus, & urgeat honeſtum ac utile Matrimonium, vel ſi parentes ſint aut prudenter judicentur irrationabiliter inviti, puta ſi contradicant ex odio, ex moroſitate, ex avaritia, quia nolunt ſolvere dotem, aut privari laboribus filiorum,

vel quia ex pietate præpoſtera volunt inducere in Religionem.

Objicies contrà primam Concluſionem Leges & Edicta plurium Regum Galliæ, quibus Matrimonia filiorumfamilias ſine conſenſu parentum declarantur invalida, *non valablement contractés*.

R. His Edictis matrimonia ſine conſenſu parentum contracta declarari invalida quoad civiles effectus tantùm, nempè quoad dotem uxoris, jus ad hæreditatem, prolium legitimationem & ſimilia, non verò quoad contractum humanum & ſpiritualem Sacramenti. Ità reſpondit Ludovicus XIII. libello ſupplici Cleri Gallicani in Comitiis generalibus Pariſiis congregatis anno 1629.

Inſuper cùm cauſas matrimoniales ad Judices Eccleſiaſticos & non ad Laïcos pertinere definierit ſub anathemate Conc. Trid. ſeſſ. 24. Can. 12. Jura civilia hac in re cedere debent Juri Eccleſiaſtico.

ARTICULUS V.

Quomodò Matrimonium invalidè contractum ratum efficì poſſit & debeat?

OBſervandum imprimis Matrimonium poſſe duplici modo invalidè contrahi: 1°. Inter perſonas inhabiles ratione impedimenti dirimentis: 2°. Inter perſonas aliundè habiles defectu ſolius eorum conſensûs; quia nempè vel fictè, vel ex metu, vel ex errore conſenſerunt, nullo alio irretitæ impedimento. Item Matrimonium eſt invalidum vel occultè vel publicè. Voco hîc publicè invalidum, non ſolùm quando eſt deductum ad forum contentioſum, ſed etiam quando duobus teſtibus idoneis ejus invaliditas probari poteſt. His obſervatis.

Suppono 1°. Ad Matrimonii invalidi revalidationem (venia ſit verbo) neceſſariò eſſe adhibendum & ſupplendum quod ipſi defuit: Undè ſi defuit conſenſus inter perſonas habiles, debet ſaltem qui non conſenſit, aut coactè vel ex errore

conſenſit, liberè conſentire. Si perſonæ erant inhabiles ratione impedimenti, debent reddi habiles obtentâ diſpenſatione impedimenti, & tunc de novo conſenſum mutuum exprimere.

Suppono 2°. Quòd quando Matrimonium eſt publicè nullum, aut ejus nullitas poteſt probari duobus ſaltem teſtibus ſufficientibus, debeat de novo contrahi coràm Parocho & teſtibus, quantumvis jam fuerit anteà ſolemniſatum: Quia ſi tunc ſufficeret conſenſus clandeſtinus ad Matrimonium validè de novo çontrahendum, ex tali Matrimonio oriri poſſent inconvenientia, propter quæ Trid. voluit irrita eſſe Matrimonia clandeſtina, ſcilicet diſſolubilitas hujus veri Matrimonii, perpetuus cum alia concubinatus, &c. Poſſet enim probari ejus nullitas & non poſſet probari validitas, ſicque impunè conjuges poſſent ad nutum ſeparari & ad alias nuptias convolare.

Difficultas eſt igitur 1°. An quando conſenſus unius tantùm defuit, debeat ex parte utriuſque renovari. 2°. An nullitas Matrimonii, ſivè defectu conſensûs, ſivè ratione impedimenti, debeat innoteſcere parti cujus requiritur de novo conſenſus, vel utrique ſi utriuſque requiratur antequam conſenſum innovent. 3°. An conſenſus debeat iterùm exprimi coràm Parocho & teſtibus. Graves ſunt iſtæ difficultates pro praxi, nec parùm implicatæ. Probabiliora ſequendo.

Dico 1°. Quando Matrimonium eſt nullum defectu conſensûs unius, qui nempè, vel fictè, vel metu, vel errore conſenſit, probabiliùs ſufficit ut convaleſcat, hunc poni conſenſum, quamdiù alter adhuc in priori conſenſu perſeverat, ſeu eum non revocavit.

Ratio eſt, quia conſenſus alterius fuit, quantùm eſt ex ſe, validus & legitimus ac ſufficiens ad Matrimonium, nec eſt revocatus, imò ità moraliter & virtualiter perſeverat, ut vi illius perſiſtat in poſſeſſione alterius compartis tamquam rei ſuæ, ſubindèque nihil ex parte ejus deſidera-

tur, ſed ſolùm deeſt conſenſus legitimus alterius: Ergo hoc accedente convaleſcit Matrimonium.

Conf. ſecundùm omnes, conjugum conſenſus non debent ſimul exprimi, id enim foret ridiculum, ſed ſufficit quòd unus ponatur quando alter adhuc moraliter perdurat. Et ità convaleſcunt alii contractus civiles.

Neque dicas conſenſum alterius verè conſentientis etiam fuiſſe nullum, quia fuit ſub conditione, ſi altera pars nùnc conſentiat. Nego enim Ant. & ejus Probationem. Equidem verum eſt conſenſum alterius fuiſſe ſub conditione, *ſi acceptes*, *ſi viciſſim te tradas*; non tamen pro tempore præſenti tantùm; ubi enim hoc ſcriptum eſt & quo fundamento probatur? Sed conſenſus fertur in tempus præſens cum perſeverantia in ſubſequens tempus, donec revocetur, ut fit in aliis contractibus civilibus, v. g. venditionis, emptionis, &c. Undè conſenſus partis ſeriò & liberè contrahentis fuit ex ſe intrinſecè validus, valida traditio, valida acceptatio pro quocumque tempore, quo alter verè conſentiret, verè traderet & acceptaret, & ſolùm extrinſecè quoad effectum pro tunc fuit invalidus, vel potiùs ſuſpenſus, quamdiu altera pars legitimè non conſentiret, quâ proindè conſentiente ſimpliciter matrimonium convaleſcit.

Petes utrùm ſaltem ille novus conſenſus unius partis non debeat aliquo ſigno exteriori exprimi?

R. tutiùs & probabiliùs affirmativè: Quia cùm debeat eſſe ſenſibiliter expreſſus, non videtur poſſe reddi ſenſibilis per priorem conſenſum tamdiu antecedentem. Cæterùm ad hoc ſufficit quodcumque ſignum quo quis alteram partem tamquam conjugem tractat & habet.

Dico 2º. Per ſe loquendo, ut matrimonium nullum convaleſcat, nullitas matrimonii debet innoteſcere parti cujus conſenſus requiritur, vel utrique ſi utriuſque requiratur antequam conſenſum innovent. Eſt communis.

Digitized by Google

Ratio eſt; quia cùm prius matrimonium fuerit nullum, debent contrahentes novum intendere: Atqui contrahens inſcius nullitatis matrimonii, novum matrimonium non intendit, cùm perſuaſus de validitate primi credat id ſibi impoſſibile, ſed intendit ad ſummum priùs factum confirmare: Ergo.

Dixi *per ſe loquendo*: Quia ſi ex declaratione nullitatis matrimonii parti eam ignoranti, gravia mala & ſcandala timerentur, ut deſertio, matrimonii diſſolutio, prolium expoſitio, infamia gravis, rixæ & odia, &c. ut non raro contingit, tunc ſufficeret ſi novus conſenſus partis ignorantis procedat ex cognitione, non quidem expreſſa nullitatis matrimonii, ſed æquivalenti; ut ſi conſcius nullitatis ſollicitet alium in ſui amorem & dicat: *Ità tibi afficior ut ſi non eſſet inter nos matrimonium, nihilominùs te acciperem, & jam de facto ità te accipio, numquid tu ſimiliter?* Si reſpondeat quòd ſic, matrimonium convaleſcit; quia ignarus nullitatis non ſolùm intendit permanere in matrimonio priùs contracto, ſed etiam inire novum, ſi prius non fuit validum: Undè talis conſenſus ex errore non procedit. Ubi adverte non ſufficere verba velleitatis, *Te acciperem ſi non eſſes mea conjux*, ſed requiri verba abſoluta de præſenti, *Te accipio in uxorem ſi non ſis*, vel, *Accipio te in meum quaſi nunquam accepiſſem, idem ego facio*, &c.

Sed ſi nec talis conſenſus poſſit obtineri? Hoc opus, hic labor eſt: Tunc vel abſolutè, ſecretò tamen, ſunt ſeparandi ſaltem quoad thorum; vel ſi uterque ignoret nullitatem, in bona fide ſunt relinquendi.

Dico 3°. Ut matrimonium occultè nullum convaleſcat, non videtur requiri nova præſentia Parochi & teſtium, ſed ſufficit, obtentâ diſpenſatione ſi requiratur, ut conjuges nullitatis conſcii, ut dictum eſt, inter ſe ſolos renovent conſenſum. Eſt communior & probabilior.

Dixi *occultè nullum*: Quia ſi eſſet publicè nul-

ſum, aut duobus teſtibus ejus nullitas poſſet probari, deberet iterùm exprimi conſenſus coram Parocho & teſtibus, ut advertimus in capite articuli.

Prob. Concluſio. Tota ratio quæ movit Concilium Trid. ad irritanda matrimonia clandeſtina, eſt ut impedirentur grandia mala, quæ ex eis oriri ſolent, puta quòd contrahentes ſæpè cohabitent ſine vero matrimonio, aut ſi verum ſit, cùm probari non poſſit, diſſolvant ad libitum, & ad alias nuptias tranſeant: Atqui iſta ratio ceſſat in noſtro caſu, nec talia inconvenientia indè obvenire poſſunt; conſtat enim Eccleſiæ de ejus valore quantùm conſtare poteſt, nec poteſt malitiosè diſſolvi, cùm fuerit contractum in facie Eccleſiæ, & ejus nullitas non poſſit probari, ut ſupponimus: Imò gravia incommoda & graviſſima ſcandala ſæpiſſimè ſequerentur, ſi matrimonia quæ publicè vadida habebantur, iterùm coràm Parocho & teſtibus contrahi deberent: Ergo meritò colligimus Tridentinum ſuo Decreto non comprehendiſſe caſum quo matrimonium anteà publicè contractum, ſed occultè invalidum, revalidari debeat.

Conf. 1°. Concilium Trid. ut ex textu patet, ſolùm intendit irritare matrimonia clandeſtina, quæ jam anteà erant prohibita: Atqui nullibi apparet prohibitam fuiſſe occultam revalidationem matrimonii priùs in facie Eccleſiæ celebrati, ſeu ob impedimentum occultum invalidi. Conf. 2°. Quia juxtà ſtylum Curiæ in Reſcripto diſpenſationis ſuper hunc caſum à majori Pœnitentiario ponitur: *Diſpenſo ut matrimonium ſecretò inter ſe contrahere valeant.*

Petes, an ſi in Reſcripto diſpenſationis ponantur hæc vel ſimilia verba: *Diſpenſo ut inter ſe publicè & ſervatâ formâ Tridentini contrahant*; poſſint nihilominùs renovare conſenſum inter ſe ſine Parocho & teſtibus, ſi jam priùs contraxerant coram illis?

Reſpondent affirmativè Sylvius hîc q. 45. a. 2.

Digitized by Google

Pontius, Sporer & alii : Quia forma Concilii quam intendit diſpenſatio, jam ſervata eſt, nec ipſi attentârunt aliter contrahere quàm coram Parocho & teſtibus.

DISSERTATIO IV.

De Bonis & Actu Matrimonii.

D. Th. Q. 49. & 64.

ARTICULUS I.

De Bonis Matrimonii.

TRia aſſignantur Matrimonii bona, *Proles*, *Fides* & *Sacramentum*. Per *Prolem* non intelligitur ſola ejus procreatio, ſed etiam ejus educatio & religioſa inſtitutio. Per *Fidem* intelligitur fidelitas quam conjuges ſibi invicem debent, ſic ut neuter comparti petenti debitum deneget, nec alteri commiſceatur. Per *Sacramentum* intelligitur firmitas & indiſſolubilitas quam habet ex ſacra ſignificatione : Quamvis enim vinculum matrimonii ſit ex ſe indiſſolubile, ut dicemus, ex eo tamen quòd Deus ipſum inſtituit ad ſignificandam conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, majorem habet firmitatem & indiſſolubilitatem. Undè hæc tria bona reperiuntur etiam in matrimoniis Infidelium ; ordinantur enim ad prolem, obligant ad fidem, & habent aliquam ſacram ſignificationem. *Hic q. 49. a. 2.*

Dico 1°. Convenienter aſſignantur tria bona, *Proles*, *Fides*, *Sacramentum*, quibus excuſatur Matrimonium. *ibid. a. 1. & 2.*

Prob. Nemo ſapiens debet jacturam aliquam ſuſtinere niſi pro aliqua recompenſatione alicujus æqualis vel melioris boni : Atqui in matrimonio plures incurruntur jacturæ, plura damna & incommoda quæ his tribus bonis compenſantur : Ergo. *ibid.*

Digitized by Google

Prob. Min. Tria potiſſimùm damna & incommoda incurruntur in matrimonio : Primum, libido & ex ea reſultans detrimentum uſûs rationis, debilitatio corporis & ſenſuum obtuſio; & hoc damnum compenſatur bono prolis, ſeu procreatione liberorum, quibus genus humanum propagatur & Deus perpetuò colitur. Secundum damnum, eſt ſollicitudo moleſta placendi comparti, ſuſcipiendi, concipiendi, parturiendi, educandi proles & rebus familiæ providendi; & hoc damnum compenſatur bono fidei, quâ alter alteri tenetur reddere debitum, nec poteſt alteri commiſceri. Tertium damnum, eſt perpetua quædam ſubjectio ſeu ſervitus quâ vir uxori, & uxor viro obligatur; & iſtud damnum compenſatur bono Sacramenti, id eſt vinculi indiſſolubilis, quo conjuges repræſentant conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, tenenturque ſe invicem diligere, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam : Sumitur enim hîc Sacramentum, ut dictum eſt, pro vinculo indiſſolubili matrimonii quod eſt res & Sacramentum. Quamquam etiam multò magis compenſetur hoc damnum bono Sacramenti propriè ſumpti pro ſigno efficaci gratiæ, quatenùs ſanctificat conjuges, eis confert auxilia ſupernaturalia ad ſe mutuò diligendum, præſtandaque ſuaviter & fideliter uſque ad finem vitæ cætera munia & onera matrimonii.

Dices: Vel matrimonium eſt de ſe bonum, & ſic non indiget magis excuſari quàm alia bona; vel eſt malum, & ſic nulla excuſatio ſufficit; vel eſt indifferens, & neque ſic opus habet excuſatione, quemadmodùm nec aliæ res indifferentes, ut ambulare, loqui, &c. Ergo.

ibid. a. 1. ad 2. R. Matrimonium eſſe ſimpliciter & abſolutè bonum, ideòque reverà nullis bonis extrinſecis indigere quibus honeſtetur, quomodo ea quæ ſunt indifferentia, aut in malum ſonantia, de ſe non ſunt bona, poſſunt honeſtari. Quia tamen ſecum adfert multa incommoda, indiget illis bonis quæ vocantur bona matrimonii, quæ quidem ſunt de

ratione ipſius, quantùm nempè ad intentionem, ſi non contrahentium, ſaltem inſtituentis matrimonium, & hoc ſenſu dicitur excuſari & honeſtari per ea quaſi per ſua eſſentialia & cauſantia in illo honeſtatem, quæ ipſi ſecundùm ſe competit.

Dico 2°. Actus matrimonialis ſic excuſatur per bona aſſignata, ut ſit bonus & poſſit eſſe ſanctus, ut jam diximus initio hujus Tract.

Ratio primæ Partis; quia per bonum prolis habetur intentio debiti finis; per bonum fidei habetur debita materia, & per hæc actus recedit à duobus extremis mollitie & fornicatione, inter utramque tenens medium, ſicque conſtituitur in ratione virtutis moralis quæ conſiſtit in medio.

Ratio ſecundæ Partis eſt; quia indiſſolubilitas, quæ dicitur Sacramentum, ex divina inſtitutione ſignificat conjunctionem Chriſti & Eccleſiæ in carne, in gratia, charitate & gloria: Si ergo conjuges adjuti gratiâ intendant in actu matrimoniali hunc finem, ſcilicet procreare prolem, non ſolùm ut filium hominis naturalem, ſed ut Eccleſiæ colonum, filium Dei adoptivum, & cœleſtis Regni hæredem, religiosâ educatione perficiendum, actus matrimonii non ſolùm erit bonus generali ratione virtutis, ſed etiam ſanctus & meritorius.

ARTICULUS II.

Utrùm Actus conjugalis excuſari poſſit ſine bonis matrimonii, atque adeò exerceri ob ſolam voluptatem, aut fornicationem in ſe vitandam?

Dico 1°. Actus conjugalis excuſari non poteſt ſine bonis matrimonii: Quia remotâ causâ, removetur effectus qui ab ea dependet: Atqui cauſa honeſtatis actûs conjugalis ſunt bona matrimonii, ut dictum eſt: Ergo ſine eis excuſari non poteſt. Prætereà actus conjugalis non differt à fornicatione niſi in prædictis bonis. *Ibid. a. 5.*

Hinc inferes duobus ſolùm modis conjuges abſ- *Ibid.*

que omni peccato poſſe convenire, nempè cauſâ generandæ prolis, quod ſpectat primum bonum, & debiti reddendi, quod pertinet ad bonum fidei. Bonum autem Sacramenti potiùs pertinet ad matrimonium ſecundùm ſe, quàm ad ejus uſum, licèt poſſit etiam intendi, ut dictum eſt, & actus fieri meritorius; ſed etiam tunc intenditur bonum prolis. Verùm ut hæc, de quibus non omnes conveniunt, diſtinctiùs exponantur.

ib. & a. 6. Dico 2°. Actus conjugalis ob ſolam voluptatem, aut fornicationem in ſe vitandam, eſt venialiter malus.

Sequitur ex præcedenti quoad utramque partem: Quia licèt adſit bonum fidei & bonum Sacramenti, deeſt bonum prolis, ſeu ſaltem non intenditur. Inſuper

Prob. prima Pars 1°. Ex hac Propoſitione damnata ab Innoc. XI. *Opus conjugii ob ſolam voluptatem exercitum, omni penitùs caret culpâ ac defectu veniali.* Eſt nona inter damnatas.

Prob. 2°. Perverſum eſt ordinare ad delectationem, operationem ad quam ipſa delectatio eſt à natura ordinata: Atqui natura ordinavit delectationem ad operationem, & non operationem ad delectationem, ut in confeſſo eſt apud omnes: Ergo.

Conf. Agere propter delectationem ſenſibilem eſt proprium brutorum, & non hominis, qui debet in omnibus agere ut homo, id eſt ſecundùm rationem, conſequenter intendere bonum honeſtum ſeu rationi conforme, ut ampliùs probavimus Diſſ. 6. de Act. hum. a. 6. conf.

Prob. ſecunda Pars, de qua major eſt difficultas, 1°. Ex Scriptura 1. Cor. 7. poſtquam Apoſtolus dixit: *Nolite fraudare invicem, niſi fortè ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi: & iterùm revertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram.* Subdit: *Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium.* Atqui indulgentia, ſeu, ut græcè habetur,

ignoſcentia, denotat culpam, ut ait Aug. Enchyr. c. 78. „ Quis autem peccatum eſſe neget, inquit, „ cùm dari veniam facientibus Apoſtolica auctoritas fateatur."

Prob. 2°. ex Patribus. Idem Aug. l. de bono conjugali c. 7. „ Reddere debitum conjugale nullius eſt criminis; exigere autem ultrà generandi „ neceſſitatem culpæ venialis." Idem Fulgentius Ep. 1. de conjugali debito c. 4. Greg. l. 32. Moral. c. 17. de D. Thoma non poteſt eſſe dubium. *ib. a. 5. o.* „ Duobus ſolis modis, inquit, conjuges abſque „ omni peccato conveniunt, ſcilicet causâ pro„ creandæ prolis & debiti reddendi; aliàs autem „ ſemper eſt ibi peccatum ad minùs veniale." Item: „ Si intendat vitare fornicationem in ſe, *ibid. ad 2.* „ ſic eſt ibi aliqua infirmitas, & ſecundùm hoc „ eſt peccatum veniale, nec ad hoc matrimonium „ eſt inſtitutum niſi ſecundùm indulgentiam, quæ „ eſt de peccatis venialibus.

Prob. 3°. ratione. Obſequi ac ſervire libidini etiam intrà limites matrimonii eſt peccatum veniale, ut patet ex dictis: Atqui qui merè ad vitandam in ſe incontinentiam copulatur, obſequitur libidini intrà limites matrimonii, quamvis nolit obſequi extrà limites illius: Ergo. Prob. Min. Ille reverà quærit in Matrimonio voluptatem, ne eam quærat extrà, eamque pro fine copulæ habet, licèt ſimul intendat abſtinere à voluptate non matrimoniali, ſicut tentatus ad carnes manducandas die prohibito, ſi ad hoc evitandum velit delectari in eſu delicato piſcium, ne delectet ſe in eſu carnium, reverà obſequitur gulæ circà materiam licitam, ne ei obſequatur circà materiam illicitam: Ergo.

Prob. 4°. Evertendo præcipuum fundamentum adverſæ partis. Si actus conjugalis eſſet licitus ad vitandam in ſe fornicationem, ideò eſt quia vitatio fornicationis eſt finis ſaltem ſecundarius Matrimonii: Sic volunt Adverſarii: Atqui iſta ratio nulla eſt: Ergo. Prob. Min. Evitatio fornicatio-

nis in ſe dicitur finis ſecundarius matrimonii, non quòd Deus aut natura directè & immediatè illum ordinaverint ad fornicationem vitandam, (Deus enim ſub hac ratione indulget tantùm, ut vidimus, & natura ordinat ad generationem prolis) ſed quia concupiſcentia per copulam matrimonialem ſedata, non ità ſtimulat ad fornicationem; ad quod etiam juvat gratia ſacramentalis: Undè debet potiùs dici effectus conſequens ad Matrimonium quàm ejus finis ſecundarius, niſi ſecundùm Indulgentiam, ut dicit Auctor.

Dixi, *Venialiter malus*: Quia uſus rei aliundè licitæ ob ſolum defectum debiti finis non eſt ſemper mortaliter malus, ut patet in eo qui manducat & bibit moderatè ob ſolam voluptatem.

Cæterùm ſedulò advertant Confeſſarii nunquam avertere à Matrimonio contrahendo aut copula exercenda eos qui dicunt ſe id velle in remedium concupiſcentiæ, ne ſapientes ſuprà Apoſtolum eos inducant in mortalia, quos à venialibus indiſcretè retrahere ſatagunt. Idem agendum cum iis qui accedunt ad mulieres ſteriles, ſenes aut gravidas, cùm ſit par ratio. Imò expedit nunquam de hac materia loqui coram uxoratis, utramvis ſententiam teneas: Si enim dicas id licere, ampliabunt ultrà limites: Si dicas ipſis non licere, eris ipſis in laqueum ad graviora perpetranda.

ARTICULUS III.

De aliis peccatis conjugum in uſu Matrimonii.

PRæter peccata quæ conjuges committere poſſunt ex indebito fine in uſu conjugii, ut vidimus Art. præced. poſſunt alia committere ex parte modi, ſitûs, temporis, loci, aliarumque circumſtantiarum copulæ. Pro quo præmiſsâ elevatione mentis ad Deum.

Nota pro fundamento reſolutionum tamquam principium generale, modum eſſentialem copulæ quæ eſt principaliter ordinata ad generationem

prolis, eſſe ut fiat cum immiſſione & retentione ſeminis intrà vas naturale, alioquin niſi ibi recipiatur & retineatur ſemen, impoſſibilis erit generatio.

Quoad modum & uſum copulæ.

DIco: Uſus copulæ inter conjuges in quo non ſervantur tria ſubſtantialia aſſignata, vas debitum, immiſſio & retentio ſeminis in eo, aut periculum morale ſubſit ne non ſerventur, eſt peccatum mortale contrà naturam, graviùs inter conjuges, quàm inter ſolutos, utpotè quaſi adulterium contrà fidem, quæ prohibet omnem uſum carnis extrà limites conjugii, & obligat ut uterque ſervet alteri corpus ſuum. Si verò his tribus ſubſtantialibus ſervatis, & ſervandis, accidat inordinatio circà accidentalia tantùm copulæ in modo & ſitu, non eſt pluſquam veniale; quia ſubſtantialia copulæ ſervantur ad finem generationis.

Hinc colliges 1°. Copulam inter conjuges in vaſe præpoſtero, vel quocumque alio non naturali, ore, aure, &c. ſivè eam ibi conſumment, ſivè propter majorem delectationem ibi inchoent, cum intentione conſummandi & ſeminandi in vaſe naturali, eſſe nefandiſſimum flagitium contrà naturam, includens inſuper rationem aliquam adulterii, ut dixi, & ſodomiæ imperfectæ. Attamen, parce pudice Lector, ſimpliciter oſculari, lambere obiter, ſolùm ore excipere verenda viri, aut ea fricare in ſuperficie vaſis poſterioris uxoris, excuſant à mortali Fillucius, Jacobus Marchantius, Sanchez quos citat & ſequitur Sporer; quia ſic habentur pro tactibus impudicis.

Colliges 2°. Quòd omnis pollutio voluntaria inter conjuges, aut effuſio ſeminis extrà vas legitimum, abruptâ vel nondùm inchoatâ copulâ, ſit lethale crimen. Si tamen, ait Soto in 4. d. 31. a. ult. dum vir bonâ fide legitimè congredi conatur, feſtinantiùs fortaſsè extrà vas ſeminat, non eſt vi-

tio dandum, etiamſi metus aliquis eum priùs ſubierit, quia illud feſtinationi naturæ tribuendum eſt. Idem videtur dicendum ſi id præter intentionem accidat ob ſenium, vel ob indiſpoſitionem partis alterius etiam voluntariam, quamdiù ſpes probabilis remanet copulam debitè perficiendi. Ità Sporer poſt Cajetanum, Sanchez, &c.

Colliges 3°. Uxores quæ ſemen jam receptum ejiciunt, aut conantur ejicere, quacumque de cauſa faciant, ſivè paupertatis ne multiplicetur proles, ſivè infirmitatis vitandæ, ſivè etiam periculi mortis in partu, peccare mortaliter.

Si tamen ceſſante omni periculo pollutionis in utroque conjuge mutuo conſenſu copulam abrumpant, antequam ſaltem fœmina ſeminaverit, ne proles generetur, ob inopiam, ſivè ob aliam cauſam, non peccare mortaliter docent ſatis communiter Doctores, Cajet. Palud. Armilla, Sporer, Baſilius Pontius & alii: Quia illa vaſis fœminei penetratio ſine ſeminatione & pollutionis periculo reputatur inſtar tactuum pudendorum, qui inter conjuges excuſantur ſaltem à mortali. Dixi, *Antequam fœmina ſaltem ſeminaverit*; quia ſi fœmina jam ſeminavit, aut ad id excitata ſit, lethale crimen erit abrumpere copulam ante ſeminationem viri.

Colliges 4°. Quòd quando vir uxori reſupinus ſuccumbit, aut præpoſterè accedit in vaſe tamen naturali, non videatur peccatum mortale, ſed veniale, craſſum quidem, obſcenum & viris probis exhorrendum. Quòd ſit peccatum ſaltem veniale, patet; quia eſt inverſio ordinis naturæ. Quòd non ſit mortale, etiam patet; quia niſi ob peculiarem corporis diſpoſitionem aut morbum non eſt periculum ſeminationis extra vas, aut conceptionis impediendæ, eò quòd ſemen non recipiatur in matricem per infuſionem ſeu deſcenſum, ſed per virtutem attractivam, ſicut cibus in ſtomachum: imò multi volunt, & bene, nullum eſſe peccatum præpoſterè in vaſe tamen naturali aut viro ſuccubo

coïre, ſi adſit juſta cauſa, v. g. ne proles ſuffocetur, ſi uxori prægnanti vir incumbat, &c. Undè in Tribunali quando conjuges confitentur ſe ſic conveniſſe, non eſt opus communiter inquirere, an ſemen extrà effuderint, ſed tantùm acriter eos objurgare, & à tali coïtu deterrere, ubi non eſt juſta cauſa.

Utrùm neceſſe ſit ad conceptionem prolis conjuges ſimul ſeminare? Id tamquam magis prolificum requirunt medici, non ut abſolutè neceſſarium. Undè non peccat ſaltem mortaliter vir ſe tactibus ad venerem excitans, ſciens ſe ob id citiùs fœminâ ſeminare; & poſtquam ſeminavit, non tenetur fœminæ ſeminationem expectare. Ubi autem vir ſemine intrà vas recepto membrum virile extraxit, poteſt fœmina quæ nondùm ſeminavit, tactibus ſe excitare ad ſeminationem, quia iſta excitatio eſt actûs conjugalis conſummatio & perfectio, & alioquin maximo periculo committendi peccata mortalia exponeretur.

Quantùm ad circumſtantias loci & temporis.

Dico 1°. Locum ſecretum eſſe oportere ipſa naturalis verecundia dictat, & ne fiat in loco ſacro, debita ipſi reverentia & lex Eccleſiæ prohibent ſub mortali, etiam probabiliùs in caſu neceſſitatis, de quo vide de Temperantia Diſſ. 6. a. 8.

Dico 2°. Tempus ſecretum & nocturnum ſuadet verecundia naturalis, non videtur tamen ſtrictè obligare.

Dico 3°. Convenientiſſimum & decentiſſimum eſt abſtinere à carnali copula diebus feſtivis, præſertim die quo SS. Euchariſtia recipienda vel recepta eſt; ità tamen ut non ſit pluſquam veniale in petente, in reddente autem ſæpe nullum, maximè ſi carnales illecebræ non diù hæreant imaginationi: De quo vide de Euchariſtia Diſſ. 6. a. 2. *ſupp. q. 64. a. 5. 6. 7.*

Dico 4°. Exigere copulam tempore menſtrui,

Digitized by Google

ſeu puerperii, multi cum S. Bonaventura accuſant peccati mortalis; reddere venialis, propter periculum prolis vitioſæ & monſtruoſæ, quod ex tali copula imminet. At cùm rarò credatur conceptio fieri in congreſſu tempore menſtrui, & rariſſima appareant in prolibus damna, licèt innumeri tunc copulentur, Sylvius cum Paludano, S. Antonino, Cajetano, Navarro, & aliis quos citat, tenent eſſe dumtaxat veniale in petente, in reddente autem nullum, ſi non poſſit commodè recuſare.

Adfertur quidem ab adverſariis in contrarium lex Levitici 15. 18. 20. & Ezech. 18. quam S. Aug. l. 3. de peccat. meritis c. 2. inter illa præcepta annumerat, quæ non ſunt figuratè accipienda. Sed

R. Præceptum vetans congreſſum mariti cum menſtruata eſſe quidem naturale, quatenùs ille congreſſus eſt jure naturæ malus propter materiæ indiſpoſitionem & indecentiam ac turpitudinem. Non videtur tamen hâc ratione obligare ſub mortali; quapropter ex ea parte, quâ lex pœnam mortis comminatur, eſt judicialis, ac proindè ſub hac ratione abrogata.

Dico 5°. Actus conjugalis cum uxore gravida, ubi nulla eſt ſpes ſuperfœtationis, eſt peccatum tantùm veniale ex parte petentis, nullum ex parte reddentis, ſi commodè recuſare non poteſt, niſi immineat periculum abortûs. Undè

Dico 6°. Generaliter exercere actum conjugalem cum periculo gravi abortûs, monſtruoſæ prolis, gravis detrimenti ſalutis corporalis in alterutro conjuge, eſt per ſe loquendo peccatum, vel mortale, vel veniale, pro gravitate vel levitate periculi & detrimenti. Per ſe patet; quia ſicut non licet iſta damna creare, ità nec illorum periculum ſubire. Id magis explicabitur Art. ſeq.

Quantùm

Quantùm ad acceſſoria copulæ, oſcula, tactus, amplexus, aſpectus, delectationes moroſas, &c.

DIco 1°. Quæcumque oſcula, tactus, amplexus, aſpectus, turpiloquia libidinoſa inter conjuges præſentes ſine periculo pollutionis, & inter terminos honeſtatis naturalis, ſunt licita, ſi fiant in ordine & ex intentione copulæ; ſunt autem peccata dumtaxat venialia, ſi in eis ſiſtatur, nec ordinentur ad copulam.

Dico 2°. Tactus & aſpectus libidinoſi proprii corporis in uno conjuge, ſaltem alterâ parte abſente, ſunt peccata mortalia.

Dico 3°. Delectatio venerea de copula in conjuge abſente probabiliùs eſt peccatum mortale, propter commotionem carnis, quæ in caſu non ordinatur ex ſe ad copulam, ſed ad pollutionem.

Has tres concluſiones probatas & explicatas habes in Tract. de Temperantia, Diſſ. 6. duas primas a. 17. tertiam a. 15. illuc te remitto, Lector benevole, ne actum agam.

ARTICULUS IV.

De obligatione reddendi debitum.

§. I.

Utrùm conjux teneatur petenti reddere debitum?

DIco: Conjugi ſeriò & rationabiliter petenti expreſsè vel tacitè debitum conjugale, compars reddere tenetur ſub mortali. *ibid q. 64 a. 1. o.*

Ratio eſt, quia in contractu matrimoniali facta eſt mutua traditio & acceptatio corporum ad uſum conjugalem, ex quo oritur obligatio juſtitiæ reddendi petenti ſeriò & rationabiliter corpus ad hunc uſum: Et cùm iſta obligatio ſit in re gravi, eſt gravis. Undè Apoſt. 1. Cor. 7. *Uxori*, inquit, *vir debitum reddat, ſimiliter & uxor viro.* Rationem

Digitized by Google

que reddit: *Quia mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: Similiter autem vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier.*

Dixi 1°. *Seriò petenti*, tamquam ſcilicet debitum juſtitiæ, quod colligitur ſi inſtanter petat; nec niſi ægrè & cum aſperitate repulſam patiatur: Secùs ſi petat amicabiliter, ut amicus ab amico petit quod aliundè eſt debitum, ſed nolens in rigore obligare; quod colligitur in viro ſi facilè acquieſcat, non in uxore, quæ ſæpè ex verecundia non audet urgere.

Dixi 2°. *Petenti rationabiliter*, ità ut nulla ſubſit cauſa juſta, ſivè ex parte petentis, ſivè ex parte reddentis, ſivè copulæ, ſivè prolis, denegandi vel differendi; ſic enim intelligitur omnis contractus humanus, nec ullus prudenter contrahens cenſetur ſe obligare ad aliquid irrationabile.

Hinc inferes 1°. Non peccare conjugem negando debitum petenti in amentia, in furore vel abſoluta ebrietate; quia non petit rationabiliter & ut homo, ſed ut beſtia. Excipe niſi ad aliam eſſet acceſſurus aut ſe polluturus; tunc enim per accidens ex charitate tenetur reddere. Item non peccat denegando frequentiùs & importuniùs petenti, ut ſi ter quaterve in eadem nocte petat, ſi diù noctuque, neque etiam ſi rationabiliter petat, parùm differat, ut in aliis debitis, niſi fortè ſit periculum incontinentiæ in mora.

ibid. a. 1. o. Inferes 2°. Non peccare qui denegat in morali periculo mortis aut gravis morbi, ut ſi petens laboret leprâ, morbo venereo, vel alio contagioſo, aut ſi mulier ex medicorum conſilio, vel experientiâ conſtituatur in periculo probabili mortis ſi concipiat aut pariat. Imò nec liceret in tanto periculo reddere; quia homo non habet dominium ſui corporis aut vitæ, etiamſi adverteret in comparte periculum incontinentiæ, quia non eſt in extrema neceſſitate, cùm poſſit aliis remediis ſuæ incontinentiæ ſubvenire: Poſſet tamen ſanctè & laudabiliter reddere in hoc ultimo caſu, profundens ex chari-

Digitized by Google

tate vitam temporalem, ne proximus in æternum pereat.

Inferes 3°. Quòd ſi ſit periculum morale abortûs, aut prolem non eſſe edendam vivam, nec petere nec reddere liceat cum tanto damno tàm corporali quàm ſpirituali prolis: quòd ſi ſit tantùm periculum infirmitatis in prole, licet reddere; quia, ut ait Auctor, melius eſt ei ſic eſſe quàm penitùs non eſſe. *ibid.*

Inferes 4°. Probabiliùs, non eſſe per ſe licitum negare petenti debitum ob multiplicationem prolium; quia matrimonium eſt ad id inſtitutum, & melius eſt proli quòd vivat inops quàm quòd non vivat, præſertim cùm inter Chriſtianos vix unquam eveniat extrema paupertas, Deo, qui volatilia paſcit, providente, & piorum hominum charitate opitulante.

Dixi, *per ſe*; quia multi opinantur quòd ſi parentes nec in re nec in ſpe habeant, undè provideant liberis decenter ad ſuum ſtatum, in hoc caſu licitum ſit petenti denegare, ſecluſo tamen incontinentiæ periculo, quod ego arbitror rarò abeſſe, quando perſeveranter & diù denegatur. Conſultum foret conjugibus in hoc caſu paciſci de non petendo nec reddendo debito, quod licitè poſſunt propter hunc finem.

§. II.

Utrùm reddendùm ſit debitum illicitè petenti?

Nota: Copula poteſt eſſe illicita, vel ex parte petentis, ut ſi prohibeatur petere propter votum aut propter affinitatem contractam ex concubitu inceſtuoſo cum conſanguineo vel conſanguinea compartis in primo vel ſecundo gradu, aut propter cognationem ſpiritualem contractam ex Baptiſmo vel ſuſceptione prolis matris ſeu communis. Vel eſt illicita ex parte actûs, ut ſi petatur indebito modo, loco, tempore, aut cum periculo ſuffocationis prolis, &c.

Digitized by Google

Dico 1°. Quando copula eſt mortaliter illicita ex parte actûs, ut ſi petatur in Loco ſacro vel publico, in vaſe præpoſtero, cum periculo ſuffocationis prolis, &c. non licet reddere petenti debitum. Eſt communis & certa; quia cùm reddens ponat copulam ſicut ipſe petens, concurrit cum ipſo ad eundem actum malum.

Dico 2°. Quando copula eſt mortaliter illicita ex parte ſolius petentis, ſivè ob affinitatem aut cognationem ſpiritualem, ſivè ob votum, ſi debitum poſſit commodè negari; non licet reddere: Si verò ex denegatione prævideantur gravia incommoda, iræ, diſſenſiones, odia, acceſſus ad aliam, &c. poteſt & debet reddi.

Ratio primæ partis eſt, quia alioquin reddens concurreret indirectè ad peccatum petentis, quod tenetur impedire dùm commodè poteſt. Neque dicas licitum eſſe dare burſam latroni, uſuras uſurario, depoſitum furenti; nec enim id tibi licitum eſt, ſi commodè poſſis impedire, nec in eo excuſaris, niſi propter neceſſitatem & periculum graviorum incommodorum.

Ratio ſecundæ partis eſt; quia tunc reddens ſe habet permiſſivè ad peccatum alterius, cùm habeat juſtam cauſam illud non impediendi.

Quidam conſulunt pro praxi, ut pars libera ſuſpicans partem impeditam petituram debitum, ipſa priùs petat; quòd ſi præveniatur à comparte, nihilominùs convertat redditionem in petitionem.

Petes 1°. Quid ſit cenſendum, ſi uterque conjux habeat impedimentum affinitatis aut voti?

R. neutrum poſſe per ſe petere nec reddere; quia ſivè petendo ſivè reddendo peccat contrà legem aut votum. Si tamen ex negatione redditionis ſequerentur graviſſima mala, multi volunt quòd tunc poſſit reddi, etiamſi votum mutuo conſenſu eſſet emiſſum; quia, inquiunt, nec Eccleſia obligat, nec Deus votum acceptat cum tanto damno.

Petes 2°. Quid in dubio de valore matrimonii, quantùm ad petitionem & redditionem debiti?

Digitized by Google

R. 1°. Conjux dubitans de valore matrimonii, dubio non levi aut ſcrupuloſo (illud enim debet contemni) ſed fundato & diſcreto, non poteſt petere debitum, ſed petenti debet reddere. Ità expreſsè quoad omnes Reſponſionis partes Innocent. III. cap. *Inquiſitioni*, de Sent. excom. Et ratio eſt, quia in dubio tutius eſt eligendum : Tutius autem eſt non petere, quia petendo exponit ſe periculo fornicationis ſine neceſſitate, cùm ſit ipſi liberum non petere : Et tutius eſt reddere ; quia licèt reddendo exponatur etiam periculo fornicationis, non reddendo exponitur periculo injuſtitiæ contrà compartem, quæ non dubitat, & ideò habet jus petendi ; gravius autem eſt peccatum injuſtitiæ quàm fornicationis, ideòque tutius eſt ſe exponere periculo fornicationis quàm injuſtitiæ.

R. 2°. Si uterque conjux dubitet de valore matrimonii, neuter poteſt petere debitum aut reddere per ſe loquendo : Non petere; quia ſine neceſſitate exponitur periculo fornicationis, ut modò dicebam : Non reddere; quia petens in dubio peccat petendo. Si tamen ex denegatione redditionis prævideantur ſecutura gravia mala, pejora quàm periculum fornicationis, poteſt reddere & ſe habere permiſſivè ad peccatum petentis, cùm ſint juſtæ cauſæ illud non impediendi, ſicque ſemper eligit tutius. Harum Reſponſionum fundamenta habentur in Tract. de Act. hum. Diſſ. 6. de opinionum probabilitate, art. 2.

Petes 3°. Utrùm adulter privetur jure petendi debitum ?

R. non privari ut peccet petendo, ſed ſic ut compars poſſet illi denegare ; quia frangenti fidem, fides meritò non ſervatur. Et apertè colligitur ex cap. 5. & 9. Matth. Si autem compars ſit etiam adultera, negare non poteſt, quia jam eſt compenſatio injuriæ.

DISSERTATIO V.

De unitate & Indiſſolubilitate matrimonii

D. Th. à Q. 59. ad 67.

ARTICULUS I.

De unitate Matrimonii.

UNitatem matrimonii voco, quando eſt unius cum una, & dicitur *Monogamia.* Illi opponitur multiplicitas virorum cum una, & dicitur *Biviratus*, & multiplicitas uxorum cum uno viro, quæ ſi ſit ſimultanea, dicitur *Polygamia*, ſi ſit ſucceſſiva poſt mortem prioris uxoris, dicitur *Bigamia.*

ib. q. 65. a. 1. ad 7. Suppono ut certum, Biviratum, ſeu multiplicitatem virorum ſimul cum una muliere eſſe jure naturæ illicitum; quia eſt contrà primarium finem matrimonii, conſequenter contrà prima præcepta legis naturæ: Finis enim primarius matrimonii eſt prolium generatio & educatio; per commixtionem autem plurium ſeminum impeditur generatio, ut patet in meretricibus, & ex plurium congreſſu cum una incertum eſt cujus viri ſit proles, ſicque nullus illius educationis curam ſuſcipit; Et ideò nunquam lege vel conſuetudine permiſſum eſt unam mulierem habere ſimul plures viros. Eſt ergo quæſtio de Polygamia & Bigamia. Undè.

Petes 1°. Utrùm Polygamia ſit jure naturæ prohibita?

ib. o. R. Polygamia non repugnat finibus primariis matrimonii, ſed ſecundariis; conſequenter non eſt contrà jus primarium naturæ, ſed contrà ſecundarium.

ibid. Prob. prima pars. Finis primarius matrimonii eſt procreatio & educatio prolis: Atqui unus homo

ſufficit pluribus fœminis fœcundandis & pluribus prolibus ex eis educandis : Ergo.

Prob. ſecunda pars. Finis ſecundarius matrimonii eſt ſocialis & pacifica vita atque mutua obſequia : Atqui his finibus repugnat pluralitas uxorum ; indè enim natæ ſunt ſequi diſſenſiones propter zelotypiam naturalem in ſexu fragili cauſatam, ſivè ex inæqualitate affectûs unius viri, ſivè quia unus vir non poteſt ſatisfacere pluribus ſimul petentibus debitum, ſivè quia communicatio plurium in eodem officio cauſat lites, ſicut figuli corrixantur ad invicem. *ibid.*

Petes 2°. Utrùm Polygamia fuerit aliquando licita ?

R. Polygamia poſt diluvium fuit licita ex diſpenſatione divina. *ib. a. 2. 0.*

Prob. 1°. Ex Scriptura Deut. 21. ubi ſupponitur fuiſſe apud Judæos conſuetudinem habendi plures uxores, nec reprobatur.

2°. Ab exemplis ſanctiſſimorum Patriarcharum Abrahæ, Jacob & Davidis, qui plures habuerunt uxores, nec in hoc reprehenduntur.

3°. Ex SS. Patribus. Ambroſius l. 1. de Abraham c. 4. dicit conjugium Abrahæ cum Agar non fuiſſe peccatum ; quia Deus id voluit ad ſignificandum myſterium. Aug. in pluribus locis, l. 16. de Civit. c. 30. l. 22. contrà Fauſt. c. 47. l. de bono conjugali c. 17. l. 3. de Doct. chriſt. c. 12. aſſerit veteres non peccaſſe ſibi conjungendo plures uxores. Pariter Chriſoſt. hom. 56. in Geneſ.

Si dicas : Deus non diſpenſat in lege naturæ : Atqui ſecundùm nos Polygamia eſt contrà jus naturæ : Ergo.

R. D. Maj. Deus non diſpenſat in lege naturæ quoad primaria & univerſaliſſima ejus præcepta, C. Quoad ſecundaria, ſubdiſtinguo : Non diſpenſat propriè, C. impropriè mutatâ materiâ, vel mutatis circumſtantiis, N. Deus autem in præſenti caſu mutavit materiam legis, quatenùs ut ſupremus corporum Dominus, integram poteſtatem ſuper cor-

pus viri, quæ uni tantùm competere poterat, diviſit in plures.

Dixi in concl. *poſt diluvium*; quia Lamech ex nepotibus Caïn qui antè diluvium primus accepit duas uxores Gen. 4. ab omnibus reprehenditur tamquam tranſgreſſor legis matrimonii. Vide in jure cap. *An non* 24. q. 3. & cap. *Quomodo* 31. q. 1. Nulla enim tunc neceſſitas urgebat, cùm longæva ætas hominum ſufficeret ad multiplicationem generis humani.

Petes 3°. Utrùm à tempore Legis Evangelicæ Polygamia fuerit licita?

R. à tempore Legis Evangelicæ Polygamia eſt illicita & irrita.

Prob. Chriſtus Matth. 19. revocans matrimonium ad primævam ſuam inſtitutionem, dicit Phariſæis ipſum interrogantibus, an liceret dimittere uxorem quacumque ex cauſa? *Non legiſtis, quia qui fecit hominem ab initio, maſculum & fœminam fecit eos? Et dixit; propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una: Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro... Dico autem vobis quia quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Et Marci 10. *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam & aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam.* Porrò ſi adulter eſt, qui dimiſsâ uxore alteri conjungitur: Ergo à fortiori eâ retentâ.

In eandem veritatem aſſerendam concurrunt Patres & Jura. Undè Trid. ſeſſ. 24. can. 2. ſic definit: *Si quis dixerit licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nullâ lege divinâ eſſe prohibitum, anathema ſit.*

ib. q. 63. a. 1. & 2. Petes 4°. Utrùm Bigamia ſit licita?

R. Bigamia eſt licita & verum Sacramentum.

Prob. prima pars; 1°. Ex Apoſt. 1. Cor. 7. ubi dicit: *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit: Quòd ſi dormierit vir ejus, liberata eſt, cui vult nubat tantùm in Domino.* Et ibid. *Dico autem non nuptis & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic per-*

Digitized by Google

maneant ſicut & ego : Quòd ſi non ſe contineant, nubant, melius eſt enim nubere quàm uri.

2°. Ex Conc. Nicæno I. generali can. 8. ubi jubet ut Novatiani, qui ſecundas nuptias damnabant, redeuntes ad Eccleſiam profiteantur inter cætera *Bigamis ſe communicare.*

3°. Ex Patribus, qui videntur hac in re unanimes. 4°. Ex praxi univerſalis Eccleſiæ, & ratione. Nam per mortem prioris conjugis vinculum matrimonii eſt ſolutum : Ergo nihil impedit quominùs licitum ſit & validum ſecundum & ulterius matrimonium, ſicut primum fuit licitum & validum.

Hinc Concilium Flor. in ſpeciali Decreto pro Armenis dato pridiè nonas Februarii 1441. quod legitur tom. 3. Conciliorum Labb. pag. 1211. declarat ex Apoſtolo „ non ſolùm ſecundas nuptias, „ ſed tertias & quartas & ulteriores, ſi aliquod „ canonicum impedimentum non obſtat, licitè „ contrahi poſſe. "

Prob. ſecunda pars. In ſecundis & ulterioribus nuptiis inveniuntur omnia quæ ſunt de eſſentia Sacramenti, ſcilicet debita materia, quam facit perſonarum legitimitas, debita forma, nempè expreſſio conſenſûs interioris per verba de præſenti, ac tandem intentio miniſtri, qui ſunt ipſi contrahentes : Ergo. *Ib. d. s.*

Si opponas plures SS. Patres damnaſſe ſecundas & maximè tertias & quartas nuptias. R. eos damnaſſe ſecundas nuptias & ulteriores non in ſe nec ratione ſui, ſed ratione principii, ſcilicet incontinentiæ & libidinis, à quo ut plurimùm procedunt.

ARTICULUS II.

De indiſſolubilitate Matrimonii.

TRiplex diſtinguitur Matrimonium; legitimum ratum & conſummatum. Legitimum ſeu verum eſt quod validè & ſecundùm leges eſt con tractum, ut eſt inter Infideles. Ratum eſt quod

Digitized by Google

per Sacramentum Baptiſmi firmatur, ut inter Chriſtianos, in quibus eſt Sacramentum propriè dictum & indiſſolubile, niſi in uno caſu religioſæ Profeſſionis ex privilegio Chriſti. Conſummatum eſt quod per carnalem copulam maritalem & commixtionem ſeminum completur; quia tunc conjuges fiunt una caro, & perfectè ſignificat inſeparabilem Chriſti unionem cum Eccleſia per Incarnationem.

Petes 1°. An & quo jure Matrimonium ſit indiſſolubile?

R. 1°. Omne Matrimonium verum & legitimum Jure divino eſt indiſſolubile.

Prob. ex Scriptura. 1°. Matth. 19. dicit Chriſtus; *Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Deus autem tam in Matrimonio vero & legitimo quàm in conſummato conjungit.

2°. Marci 10. Chriſtus dicit: *Quicumque dimiſerit uxorem & aliam duxerit, adulterium committit ſuper eam.* Et Lucæ 16. *Omnis qui dimittit uxorem ſuam & alteram ducit, mœchatur, & qui dimiſſam à viro ducit, mœchatur.* Hi autem termini, *Quicumque*, *omnis*, ſpectant ſine exceptione omnes conjuges, ſivè ante ſivè poſt conſummationem Matrimonii.

3°. Apoſt. 1. Cor. 7. dicit iis qui Matrimonio juncti ſunt: *Præcipio, non ego, ſed dominus, uxorem à viro non diſcedere, quòd ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari.* Similiter ibid. v. 39. & ad Rom. 7. Qui autem legitimè Matrimonium iniverunt, ſunt etiam ante conſummationem *Matrimonio juncti.*

Q. 67. a: 1. R. 2°. Matrimonium ſaltem conſummatum eſt jure naturæ indiſſolubile.

Prob. Matrimonium ex intentione naturæ ordinatur ad prolis educationem, non ſolùm ad aliquod tempus, ſed per totam vitam prolis; natura enim parentibus hanc curam & ſollicitudinem perpetuam filiorum in quovis ſint ſtatu & ætate, indidit, eſtque de lege naturæ quòd parentes filiis

theſaurisent, & filii ſint parentum hæredes: Atqui proles eſt commune bonum viri & uxoris, & ad earum educationem utriuſque conjugis cura concurrit: Ergo oportet eorum ſocietatem perpetuò manere indiviſam ſecundùm dictamen legis naturæ.

Dixi, *ſaltem conſummatum*; quia multi negant Matrimonium non conſummatum eſſe jure naturæ indiſſolubile. Id tamen non eſt improbabile; partim quia Matrimonium naturaliter exigit amorem mutuum & mutua obſequia; ubi autem liberum eſt uni ab alio diſcedere, frigeſcit amor & languent obſequia: Partim quia Matrimonium definitur, individua, id eſt indiſſolubilis vitæ ſocietas; quod autem ponitur in definitione, pertinet ad naturam rei: Partim quia id eſt de lege naturæ, quod natura accepit in ſuo principio; Matrimonium autem accepit in ſuo principio indiſſolubilitatem: Ergo.

Petes 2°. An & quo jure Matrimonium Infidelium conſummatum dirimi poſſit?

R. Matrimonium Infidelium etiam conſumma- *Hic q: 59.*
tum jure divino diſſolvi poteſt, ſi unus conjugum *a. 5. o.*
ad fidem convertatur, & alter vel diſcedat, vel nolit cohabitare ſine contumelia creatoris, vel conjugem fidelem pertrahat ad peccatum mortale.

Ità in terminis Innoc. III. cap. *Quanto* de divortiis: „ Si alter infidelium conjugum, inquit, „ ad Fidem Catholicam convertatur, altero, vel „ nullo modo, vel non ſine blaſphemia divini „ Numinis, vel ut pertrahat ad peccatum mortale, ei cohabitare volente: Qui relinquitur, „ ad ſecunda, ſi voluerit, vota tranſibit, & in „ hoc caſu intelligimus quod ait Apoſtolus, ſi „ Infidelis diſcedit, diſcedat: Frater enim & ſoror non eſt ſervituti ſubjectus in hujuſmodi.

Ex his ergo Apoſtoli verbis 1. Cor. 7. Eccleſia colligit Matrimonium Infidelium uno ad fidem converſo, in tribus caſibus aſſignatis ex diſpenſatione divina poſſe diſſolvi. Nec obſtat quòd Apo-

Digitized by Google

ſtolus aſſignet tantùm pro cauſa diſceſſum infidelis ; quia qui non vult cohabitare niſi cum contumelia Creatoris, licèt phyſicè non diſcedat, diſcedit tamen aut quærit moraliter diſcedere.

Non cenſetur autem in hoc caſu ſolutum Matrimonii vinculum, niſi quando converſus contrahit de facto aliud Matrimonium. Patet ex cap. *Gaudemus*, de divortiis ex eodem Innoc. III.

Neque obſtat Deum non poſſe diſpenſare in lege naturæ. Non enim hîc diſpenſat propriè, ſed impropriè mutando materiam præcepti, quatenùs ut ſupremus corporum Dominus aufert poteſtatem quam habebant conjuges in mutua corpora, quâ ſublatâ non eſt ampliùs Matrimonium.

Si quæras utrùm Matrimonium Fidelium pariter ſolvatur per unius hæreſim? R. negativè. Ità definit Trid. ſeſſ. 24. Can. 6. Idem priùs definierat Innoc. III. citato cap. *Quanto* : Qui rationem hanc addit ; quia Matrimonium inter Fideles contractum, cùm ſit Sacramentum, firmius eſt quàm contractum inter infideles. Neque hîc valet argumentum à paritate ; quia totum pendet ex voluntate divina.

Petes 3°. Utrùm Matrimonium diſſolvi poſſit propter adulterium unius conjugis?

R. negativè. Prob. ex verbis Chriſti Marci 10. & Lucæ 16. item ex verbis Apoſtoli 1. Cor. 7. citatis in Reſponſione prima ad primam Petit. Et ità definivit Trid. ſeſſ. 24. Can. 7.

Totus difficultatis nodus ſitus eſt in interpretatione horum verborum Chriſti Matth. 5. & 19. ubi interrogatus à Phariſæis ; *An liceret homini dimittere uxorem quacumque ex cauſa*? Reſpondit : *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur.* Ergo, inferunt à contrario, qui dimiſerit ob fornicationem, & aliam duxerit, non mœchatur.

R. has particulas, *Niſi ob fornicationem*, afficere dumtaxat Tò *dimiſerit*, & non Tò *aliam duxerit*, quaſi dixiſſet : *Quicumque dimiſerit uxorem ſuam*,

Digitized by Google

quod non licet, niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur. Duo ergo docet hîc Chriſtus: Primum, non licere dimittere uxorem, niſi ob gravem cauſam, qualis eſt fornicatio: Secundum, quòd qui dimiſsâ uxore aliam ducit, mœchatur, & ſic adæquatè reſpondet interrogationi Judæorum. Duo enim continebat, ſaltem implicitè, interrogatio Judæorum: Primum, utrùm liceret dimittere uxorem quacumque ex cauſa? Alterum, an eâ dimiſsâ liceret aliam ducere? Hæc enim duo continebat dimiſſio familiaris apud Judæos, quæ licèt non diſtinguebant in interrogatione, prudenter tamen Chriſtus illa diſtinguit ad ampliorem eorum inſtructionem. Hanc interpretationem eſſe legitimam conſtat ex duobus aliis Evangeliſtis, Marco & Luca, apud quos, ut vidimus, Chriſtus abſolutè & abſque hac clauſula exceptiva (niſi ob fornicationem) pronuntiat, *Quicumque, & omnis qui dimiſerit uxorem, & aliam duxerit, mœchatur.* Item ex Apoſt. & Trid. in probationibus.

Quantùm ad argumenta, quæ opponi poſſunt ex Patribus & Decretis antiquis, obſervandum eſt quòd cùm hæc difficultas antiquitùs eſſet implicata, nec eliquata & definita ſicut nunc; quidam antiqui obſcurè & dubiè de illa re viſi ſunt loqui, quos benignè & bono ſenſu juvat explicare, uno vel altero excepto, qui videntur apertè contrarium ſenſiſſe: Sed id traditioni innumeris penè aliorum teſtimoniis innixæ non officit, cùm conſtet aliquos interdùm Patres in aliis materiis veritatem non attigiſſe, nec ideò concuſſam fuiſſe traditionem.

Petes 4°. An & quo jure Matrimonium per profeſſionem religioſam diſſolvatur?

R. 1°. Matrimonium ratum & non conſummatum diſſolvitur per ſolemnem Religionis profeſſionem. Ità juxtà Eccleſiæ traditionem & varia Sanctorum exempla definierunt Innoc. III. cap. *Ex parte tua*, & cap. *Verum.* Joan. XXII. Ex- Q. 61. a. 1. c.

Digitized by Google

travag. *Antiquæ*, ac tandem Conc. Trid. ſeſſ. 24. Can. 6.

R. 2°. Matrimonium ratum probabiliùs non ſolvitur per profeſſionem religioſam jure naturæ, neque jure Pontificio, ſed ſolo jure divino poſitivo.

Prob. prima pars: 1°. Quia attentâ ſolâ rerum naturâ, Matrimonium ratum potiùs diſſolveret religioſam profeſſionem, quàm ab ea ſolveretur; ſiquidem res uni tradita, ſicut fit per Matrimonium ratum, attentâ rerum naturâ, non poteſt validè alteri tradi.

2°. Ideò ſecundùm Adverſarios profeſſio religioſa jure naturæ diſſolvit Matrimonium ratum, quia eſt mors ſpiritualis, & Matrimonium ratum vinculum tantùm ſpirituale; ſicut autem mors corporalis ſolvit vinculum carnale Matrimonii conſummati, ità mors ſpiritualis ſolvit vinculum ſpirituale Matrimonii rati: Atqui iſta ratio, quæ eſt Auctoris, eſt congrua tantùm, & illam ut talem profert S. Doctor, non verò convincens: Ergo. Prob. Min. Quia mors illa primò eſt metaphorica, ſecundò eſt compoſſibilis cum vinculo conjugali, ut patet in iis qui mutuo conſenſu poſt Matrimonium conſummatum profitentur Religionem.

Prob. ſecunda pars. Summi Pontifices qui declarant Matrimonium ratum ſolvi per votum ſolemne, hoc jus non agnoſcunt ut ſuum, ſed ut Traditione ad ſe tranſmiſſum. Alexander III. citatus illud eruit *ſecundùm interpretationem ſacri eloquii*: Et Innoc. III. etiam citatus, ex revelatione.

Reſtat ergo quòd Matrimonium ratum per Profeſſionem religioſam diſſolvatur jure divino, ſeu ex privilegio à Chriſto Profeſſioni religioſæ annexo, quod privilegium Eccleſiæ per Traditionem innoteſcit; ità ut vi illius in omni contractu matrimoniali tacitè includatur hæc conditio, *niſi ante conſummationem Religionem profiteàr*: Quod non poteſt dici de aliis caſibus, niſi ſimile privilegium probetur. Undè argumenta à ratione & à

Digitized by Google

paritate hîc deficiunt, & hoc uno ſolvuntur: Sic voluit Chriſtus in hoc caſu, non in aliis.

Conceditur autem à jure bimeſtre conjugibus ad deliberandum de ingreſſu Religionis, intrà quod tempus non tenentur reddere debitum petenti, quo tranſacto tenentur. Ità cap. *Ex publico*, de converſ. conjug. extrà l. 4. tit. 32. ***ib. ad 2.***

Petes 5°. Utrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare in Matrimonio rato?

R. Probabiliùs negativè. Prob. Papa non poteſt diſpenſare in iis quæ ſunt Juris divini, niſi conſtet id ipſi à Deo eſſe conceſſum: Atqui indiſſolubilitas Matrimonii rati eſt Juris divini, ut ſuperiùs probatum eſt, nec conſtat ſivè ex Scriptura, ſivè ex Traditione, ſivè ex ratione, facultatem in ea diſpenſandi eſſe ipſi à Deo conceſſam: Ergo. Prob. Min. Non ex Scriptura; nihil enim ex ea proferri poteſt quod non æquè probet facultatem diſpenſandi in Matrimonio conſummato: Illud enim, *Quodcumque ſolveris*, &c. non magis probat facultatem diſpenſandi in Matrimonio rato, quàm in conſummato; quod tamen fatentibus Adverſariis eſt indiſpenſabile à Papa: Imò Scriptura contrarium docet his Chriſti verbis: *Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet*; quod debet etiam intelligi de Matrimonio rato, ut ſuprà probatum eſt, cùm Deus etiam Matrimonium ratum conjungat. Non Traditione: Nam ante Martinum V. qui obiit an. 1431. non legitur ullum Pontificem id attentaſſe. Non denique ratione: Quæ enim poſſet afferri? Neceſſitas? At hæc quandoque magis urget pro diſſolutione Matrimonii conſummati, quâ tamen non obſtante manet indiſpenſabile à Papa.

Si opponas Martinum V. & plures alios ſequentes Pontifices diſpenſaſſe in Matrimonio rato.

R. His recentioribus Pontificibus oppono antiquiores, Alexand. III. in Appendice Concilii III. Lateran. parte 6. cap. 8. Innoc. III. cap. *Ex parte* de converſ. conjug. & Nicolaum I. cap. *Hi qui*

Matrimonium, cauſâ 32. q. 7. qui hanc poteſtatem in ſe nec agnoverunt nec admiſerunt. Recentiores itaque Pontifices ſecuti ſunt ſententiam quam reputabant probabiliorem, & eatenùs tutiorem quòd hâc probabili facultate uterentur ad graviora mala avertenda : Sed ex Pontificum facto non neceſſariò ſtatuitur jus certum, ſeu, ut dicit Dominic. Soto in 4. d. 27. q. 1. a. 4. *Factum Pontificum non facit articulum fidei* : Præſertim cùm ab aliis Pontificibus non admittitur.

DISSERTATIO VI.

De impedimentis Matrimonii in communi.

D. Th. Q. 50.

ARTICULUS I.

Quot & quæ ſint impedimenta Matrimonii in communi ?

Hic q. 50. a. unico. DIco : Impedimenta Matrimonii ſunt duplicis generis, ſcilicet prohibentia ſeu impedientia tantùm, & dirimentia. Prohibentia ſeu impedientia tantùm dicuntur quæ impediunt ne Matrimonium contrahatur licitè, licèt validè. Impedimenta dirimentia ſunt quæ impediunt ne validè contrahatur, ità ut contractum cum hujuſmodi impedimento ſit nullum, & ideò debet dirimi ſeu diſſolvi.

Impedimenta impedientia tantùm, numerantur quinque, his verſibus comprehenſa.

Eccleſiæ vetitum, nec non tempus feriatum,
Atque Catechiſmus, ſponſalia, jungito votum.

Plura olim fuerunt orta ex crimine, ſed hæc, ſicut Catechiſmus qui erat quædam cognatio ſpiritualis orta ex Catechiſmo prævio ad Baptiſmum, deſuetudine abrogata ſunt.

Per

Digitized by Google

Per *Eccleſiæ vetitum* intelligitur prohibitio quâ Papa vel Epiſcopus aut Parochus, aut Judex Eccleſiaſticus prohibet ex juſta cauſa Matrimonii celebrationem.

Per *Tempus feriatum* intelligitur certum anni tempus, quo Eccleſia prohibet celebrari nuptias, quod licèt olim protenſius foret, nunc tamen poſt Trid. Seſſ. 24. cap. 10. de Reform. Matrim. eſt tantùm ab Adventu uſque in diem Epiphaniæ, & à die Cinerum uſque ad octavam Paſchæ incluſivè.

Porrò his temporibus non prohibetur ab Eccleſia celebrare Matrimonium ſimpliciter, ſed tantùm cum ſolemnitatibus, quales ſunt nuptias ſolemniter benedicere, traducere palam ſponſam, nuptialia convivia celebrare: Ut patet, tùm ex textu Tridentini, tùm ex declaratione Cardinalium Concilii Trid. interpretum, tùm ex Rituali Romano. Quia tamen homines carnales vix ab his ſolemnitatibus abſtinere poſſunt, quovis tempore Matrimonium ineant; ideò in quibuſdam Diœceſibus in Adventu & Quadrageſima Matrimonii celebratio ſimpliciter prohibetur ſine licentia Epiſcopi.

Per *Sponſalia* intelligitur promiſſio futurarum nuptiarum facta uni, quæ, niſi priùs ex juſta cauſa diſſolvatur, impedit ne cum altero vel altera licitè contrahatur Matrimonium.

Per *Votum* intelligitur votum ſimplex, vel caſtitatis, vel Ordinis ſacri ſuſcipiendi, vel Religionis ingrediendæ, vel non nubendi. Undè tali voto obſtrictus non poteſt ſine peccato mortali contrahere Matrimonium: Validè tamen contraheret; quia votum ſimplex eſt tantùm promiſſio proprii corporis facta Deo ad continentiam ſervandam, res autem promiſſa manet adhuc ſub Dominio promittentis, & poteſt validè, licèt illicitè, ab eo alteri donari. De quo fuſiùs infrà.

In his quatuor impedimentis nunc vigentibus Epiſcopus poteſt diſpenſare, excepto voto ſimplici caſtitatis & Religionis ingrediendæ.

Digitized by Google

Impedimenta dirimentia olim numerabantur tantùm duodecim, ſed jure novo Tridentini addita ſunt duo, ſcilicet clandeſtinatus & raptus: Undè nunc ſunt quatuordecim his verſibus comprehenſa.

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultûs diſparitas, vis, ordo, ligamen, honeſtas,
Si ſis affinis, ſi clandeſtinus & impos,
Raptavè ſit mulier, parti nec reddita tutæ:
Hæc ſocianda vetant connubia, facta retractant.

ARTICULUS II.

Quis poſſit ſtatuere impedimenta dirimentia Matrimonium?

Dico 1°. Eccleſia poteſt ſtatuere impedimenta dirimentia Matrimonium. Ità definit ſub anathemate Conc. Trid. Seſſ. 24. Can. 3. & 4. Conſtat etiam ex perpetua traditione & praxi Eccleſiæ.

Prob. ratione. Chriſtus inſtituendo Eccleſiam, illi contulit poteſtatem condendi leges optimo & ſancto ejus regimini neceſſarias, ſicut decet omnem Rempublicam bene ordinatam: Atqui nemo negat quin bono communi & ſancto Eccleſiæ regimini apprimè neceſſarium ſit impedire Matrimonia ex quibus oriuntur graviſſima inconvenientia in animarum perniciem, atque in everſionem boni communis, & publicæ tranquillitatis: Ergo.

Sed quæſtio intricatior eſt, an etiam Principes ſæculares poſſint ſtatuere impedimenta Matrimonii, circà quam adeò ſunt contrariæ & implicatæ ſententiæ, ut vix ulla ſatisfaciat.

Dico 2°. Ea ſententia nobis videtur planior & expeditior, quæ dicit Principes ſæculares per ſe loquendo & attentâ præcisè poteſtate regiâ, poſſe ſtatuere impedimenta Matrimonii; attento tamen præſenti rerum ſtatu non poſſe.

Ratio primæ partis eſt; quia contractus civiles ſubjacent juri civili & legibus Principum, quibus poſſunt irritari. Atqui Matrimonium eſt contractus civilis, & in contractu civili fundatur ratio

Sacramenti: Ergo poteſt irritari Principum legibus, & eo irritato irritatur Sacramentum in eo fundatum.

Ratio ſecundæ partis eſt; quia Eccleſia, ſivè ſecundùm aliquos annuentibus aut ſaltem non contradicentibus Principibus ſæcularibus, ſivè ſecundùm alios auctoritate ſuâ ſupremâ ſibi ſoli vindicavit cauſas matrimoniales, ut patet ex Trid. ſeſſ. 24. Can. 12. ſic definiente: *Si quis dixerit cauſas matrimoniales non ſpectare Judices Eccleſiaſticos, anathema ſit.* Idem jam diù anteà ſtatutum erat in jure cap. *Multorum* 35. q. 6. & cap. *Accidentibus*, de exceſſu Prælat.

Ex quo inferes quòd ſi quæ ſint modò, aut in poſterùm ſtatuantur à Principibus ſæcularibus impedimenta Matrimonium dirimentia, non valeant niſi ad effectus civiles, ut ſunt exhæredatio, reſciſſio donationum, privatio omnium quæ vi conſuetudinis aut contractûs matrimonialis obvenire poſſunt, &c. ut declaravit Cuſtos ſigillorum Regiorum nomine Regis Galliæ circà Edicta Henrici III. & Ludovici XIII. ad ſupplicationem Cleri Gallicani, de quo ſuprà, dum de Matrimonio filiorumfamilias. Et etiam patet ex Jure Canonico revocante plura impedimenta ſtatuta à Jure civili L. *Filiusfamilias* ff. de ritu nuptiarum, & L. *Tutor*, de Sponſalibus.

ARTICULUS III.

Quis poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus Matrimonium?

SUppono nullum mortalium poſſe diſpenſare in impedimentis quæ ſunt juris naturalis, ut ſunt ligamen, votum ſolemne, impotentia, & quæ propter defectum conſenſûs dirimunt, ut ſunt error, vis & amentia. Impedimenta autem Juris divini nulla ſunt nunc, antiquâ lege abrogatâ. Quæſtio igitur eſt de impedimentis Juris Eccleſiaſtici, ut ſunt ſervitus, ordo, conſanguinitas, affinitas,

cognatio tam legalis, quàm ſpiritualis, publicà honeſtas, crimen, clandeſtinitas & raptus.

Dico: Eccleſia poteſt diſpenſare in impedimentis dirimentibus Matrimonium. Ità Conc. Trid. Seſſ. 24. can. 3. Ratio eſt, quia ejus eſt diſpenſare in legibus, cujus eſt condere leges.

Hæc autem poteſtas reſidet in ſummo Pontifice, ad quem ut ad ſupremum Eccleſiæ caput viſibile, quæcumque ſunt Juris Eccleſiaſtici, ſpectant. Epiſcopi tamen, ſivè ex delegatione expreſſa vel tacita, ſivè ex uſu approbato, diſpenſant in aliquibus impedimentis etiam publicis & Matrimonium præcedentibus, idque variè in variis Diœceſibus. In his partibus diſpenſant in tertio & quarto gradu conſanguinitatis, qua in re ſervandus eſt uſus receptus cuique Diœceſi proprius.

Plura ſcripſi circà præſentem diſpenſationis materiam in Tract. de Legibus Diſſ. 5. a. 3. per plures §§. quæ hſc ex integro repetere longum foret. Quapropter ſummatim repetendo.

Dixi 1°. Epiſcopos ex conſenſu tacito ſummi Pontificis diſpenſare in iis quæ non patiuntur moram, ut ſi omnibus ad nuptias præparatis, innoteſcat impedimentum, & Matrimonium abſque gravi ſcandalo differri non poſſit. Item in impedimentis occultis quæ ſuperveniunt Matrimonio contracto cum bona fide ſaltem unius partis. Item in impedimento petendi debitum ex copula inceſtuoſa in primo vel ſecundo gradu affinitatis. §. 1.

Dixi 2°. Summum Pontificem diſpenſare illicitè ſine juſta cauſa in impedimentis Matrimonii, ſicut in aliis legibus; validè tamen: Epiſcopos verò nec licitè nec validè. §. 2.

Si petas quæ ſint cauſæ diſpenſandi in impedimentis dirimentibus Matrimonium?

R. Prima, eſt inveteratæ diſcordiæ aut gravis litis compoſitio. Secunda, ſingulare meritum oratoris in Eccleſiam, aut ingens pecuniæ ſumma in urgentes Eccleſiæ neceſſitates expendenda. Ter-

Digitized by Google

tia, conſervatio illuſtris familiæ intrà eundem ſanguinem, aut etiam ampliſſimarum in ea divitiarum. Quarta, ſi una pars, ſivè vir, ſivè fœmina, non poteſt ſine gravi incommodo invenire compartem ſuo ſtatui convenientem, ut ſi debeat deſerere ſuum oppidum. Quinta, periculum gravis infamiæ aut ſcandali. Sexta, ſi votum caſtitatis cujus petitur diſpenſatio, admodùm difficilè ſervari poſſit.

Præter has rationes ſunt aliæ nunc, juxtà ſtylum Curiæ Romanæ, communiores, & quarum aliqua apponi ſolet in formula diſpenſationis, licèt non fuerit expreſſa in libello ſupplici.

Prima eſt, ſi copula interceſſerit inter Oratores petentes diſpenſationem ſuper gradus conſanguinitatis; quæ ſi habita fuerit ex intentione ut faciliùs obtineatur diſpenſatio, id debet exprimi, quia tunc difficiliùs conceditur diſpenſatio, & gravior imponitur pœnitentia: Quòd ſi omittatur, diſpenſatio eſt nulla. Secunda eſt, ſi ſit vehemens ſuſpicio copulæ ex nimia familiaritate inter Oratores. Tertia eſt ætas puellæ excedens vigeſimum quartum annum & hac de cauſa manentis innuptæ. Quarta, anguſtia loci, ut in pagis & parvis oppidis, ubi incolæ ſunt ferè omnes conſanguinei aut affines. Quinta, periculum hæreſis in vicinia Hæreticorum.

Itaque aliqua ex his quinque cauſis juxtà ſtilum Curiæ Romanæ ſolet nunc exprimi in petitione diſpenſationis; ſi tamen his prætermiſſis, exprimantur aliæ, & Papa in diſpenſatione, omiſſis quæ fuerunt expreſſæ, exprimat unam ex quinque præfatis, non ideò cenſetur diſpenſatio invalida, ſed præſumitur quòd quamvis cauſa allegata ab Oratore ſit judicata ſufficiens, non tamen eſt expreſſa in diſpenſatione; quia non eſt de ſtilo Curiæ: Undè quamvis expreſſa in diſpenſatione non ſubſiſteret, ſi ſubſiſtat expreſſa in petitione, valida eſt diſpenſatio.

Dixi 3°. Diſpenſationem eſſe obreptitiam, quan-

do allegatur falſum pro ea obtinenda, eſſe ſubreptitiam, quando reticetur verum, & quòd ſi obreptio aut ſubreptio cadat ſuprà cauſam principalem diſpenſationis, hæc ſit nulla. Item probabiliùs ſi cadat ſuper cauſam impulſivam tantùm, ex malitia allegantis; ſecùs ſi ex ignorantia vel ſimplicitate. Ibid. §. 3.

Dixi 4°. Quòd ſubreptio ſeu reticentia veri per ſe & intrinſecè ad rem pertinentis, ſeu error circà ſubſtantiam moralem rei, reddat diſpenſationem nullam. Similiter reticentia eorum quæ ſtilus Curiæ Romanæ requirit, quando in ea petitur diſpenſatio. Ibidem. Quæ autem exprimi requirat ſtilus Curiæ, ibidem dixi.

Dixi 5°. Diſpenſationem peti à ſacra Dataria in triplici forma; in forma *Nobilium*, *boneſtorum* & *pauperum*. Pauperes non cenſeri, niſi ſint tales ut de ſuis laboribus & induſtria tantùm vivant. Hanc particulam *tantum* neceſſariò debere apponi in petitione, aliàs nullam fore diſpenſationem. Debentque eſſe pauperes ex utraque parte. Pauperes autem, juxtà narrata à Doctore Daelman, judicari à Nuntio Apoſtolico, qui ſivè in mobilibus, ſivè in immobilibus habent tantùm duo vel tria millia florenorum.

Hæc, inquam, omnia fuſiùs explicata require locis citatis.

DISSERTATIO VII.

De impedimentis dirimentibus in particulari.

D. Th. à Q. 51. ad 61.

DE impedimento quod dicitur *Vis*, dixi dum de conſenſu requiſito: De impedimento ligaminis, dùm de Polygamia: De impedimento Raptûs, Diſſ. 4. de Temp. a. 3. vide locis citatis,

ne eadem repetere cogamur. Nunc ergo de cæteris impedimentis.

ARTICULUS I.

De impedimentis erroris & conditionis.

QUadruplex error circà Matrimonium contingere poteſt, ſcilicet error *Perſonæ*, quo quis credit eſſe talem perſonam, v. g. Mariam, & eſt Bertha, non quidem quoad nomen tantùm, ſed quoad perſonam nominatam. Error *conditionis*, ſervilis ſcilicet, quo quis creditur liber & eſt ſervus. Error *qualitatis*, quò quis creditur habere qualitatem quam non habet, v. g. quòd ſit virgo, catholica, ſobria, &c. Error *fortunæ*, quo quis exiſtimatur dives, & eſt pauper. Ità in jure causâ 29. q. 1. cap. unico.

De hoc igitur quadruplici errore quæſtio nunc eſt, præſuppoſitis tamen iis quæ ſcripſi Diſſ. 1. de Contract. a. 3. quæ prælegi debent.

Dico 1°. Error perſonæ jure naturæ dirimit Matrimonium. *Q. 51. a. 1. o.*

Prob. Matrimonium non eſt ſine conſenſu in objectum primarium & ſubſtantiale Matrimonii: Atqui error perſonæ tollit hunc conſenſum: Ergo. Prob. Min. Objectum primarium & principale contractûs matrimonialis eſt hæc determinata perſona: Atqui error perſonæ tollit conſenſum in hanc determinatam perſonam, dùm quis credit contrahere cum Bertha, & eſt Joanna: Ergo. *ibid.*

Dico 2°. Error qualitatis aut fortunæ non dirimit matrimonium, niſi involvat errorem perſonæ, aut limitet conſenſum contrahentis. *ibid. o.*

Prob. Error qualitatis aut fortunæ eſt error circà accidentia matrimonii: Atqui error circà accidentia non irritat contractum: Ergo. Prob. Min. Non obſtante errore circà accidentia habetur conſenſus in objectum principale & ſubſtantiam contractûs: Atqui is conſenſus ſufficit ad contractum, ut diximus loco citato de Contract. Ergo. *ibid.*

Digitized by Google

Conf. Si error qualitatis aut fortunæ irritaret matrimonium, vix ullum ſubſiſteret, cùm ut plurimùm errent conjuges circà qualitates & fortunas alterutrius : Ergo.

Dixi 1°. *Niſi error qualitatis involvat errorem perſonæ*; tunc enim dirimeret, non ut error qualitatis, ſed ut error perſonæ. Cenſetur autem error qualitatis involvere errorem perſonæ, quando conſenſus contrahentis fertur primariò & directè in illam qualitatem ſeu in perſonam ſub hac qualitate ; & tunc cenſetur intendere directè & primariò hanc qualitatem, quando antequam perſonam cognoſcat, concipit perſonam cum qua vult contrahere hîc & nunc ſub certa qualitate non communi, ut eſt bonitas, opulentia, virginitas, ſed particulari & individua, ut quòd ſit Filius Regis, quòd ſit primogenitus talis familiæ : Undè ſi contrahens intendat conſentire in filium Regis, aut primogenitum, quicumque ille ſit, & alter ei offeratur, eſt error perſonæ dirimens matrimonium. Si verò priùs perſonam cognoſcat & cum ea vult contrahere, quamvis moveatur qualitate circà quam errat, non cenſetur intendere directè & primariò illam qualitatem, nec ideò error hujus qualitatis involvit errorem perſonæ, niſi apponatur ut conditio; & ideò.

Dixi 2°. *Niſi error qualitatis limitet conſenſum contrahentis* : Si enim non intendat contrahere niſi adſit talis qualitas, deeſt conſenſus in perſonam, eâ qualitate non ſubſiſtente : Talis autem limitatio debet eſſe actualis aut ſaltem virtualis ex præcedenti actuali, nec ſufficit habitualis aut interpretativa; ex indè enim ſequitur tantùm quòd non conſenſiſſet ſi error abfuiſſet, ſed non ſit quòd de facto non conſenſerit in ſubſtantialia matrimonii : Et alioquin quot forent matrimonia irrita ! cùm ſint penè innumeri, qui ſi noviſſent defectus compartis, noluiſſent contrahere. Vide loco citato de Contractu conditionato a. 7. §. 1.

Dico 3°. Error conditionis, ſeu ſervitus igno-

Digitized by Google

rata ab altero contrahente libero, dirimit matrimonium jure poſitivo, non naturali.

Per conditionem igitur intelligitur hîc ſervitus, non quâ quis inſervit alterius officiis, ut ſunt ancillæ & famuli in his partibus; ſed quâ quis ut verum mancipium eſt totaliter in poteſtate Domini tamquam ejus poſſeſſio. Exulavit à Chriſtianiſmo, ſaltem in his partibus: Undè quæ eam ſpectant omittimus.

Prima Pars conſtat ex jure cap. 2. 3. & ultimo, de conjug. ſervor. & cap. *Si quis ingenuus* causâ 29. q. 2.

Prob. ſecunda Pars. Si ſervitus ignorata ex natura ſua dirimeret matrimonium, etiam ſcita dirimeret; ſicut impotentia perpetua, ſivè ſcita ſivè ignorata, dirimit: Atqui ſervitus ſcita non dirimit matrimonium: Ergo nec ignorata, ſcilicet ex natura ſua.

ARTICULUS II.

De Impedimento Voti.

Dico 1°. Votum ſimplex, ſivè caſtitatis, ſivè Religionis ingrediendæ, ſivè Ordines ſacros ſuſcipiendi, ſivè non nubendi, impedit matrimonium licitè contrahendum, non dirimit contractum. *Ib. q. 53. a. 1. o.*

Ità in jure cap. *Meminimus*, & cap. *Conſulit*, extrà l. 4. tit. *Qui Clerici & voventes*, & cap. *Hæc verò* causâ 27. q. 1.

Prob. Homo per votum ſimplex, ut in concluſione, poteſt adhuc, illicitè quidem, validè tamen tradere alteri ſuum corpus: Atqui in tali traditione conſiſtit matrimonium: Ergo. Prob. Maj. Et 1°. Quòd illicitè, patet; quia tenetur adimplere votum. Quòd validè, probatur: Poſt votum ſimplex homo remanet adhuc Dominus ſui corporis: Ergo poteſt validè illud alteri tradere. Prob. Ant. In voto ſimplici non eſt niſi promiſſio corporis ad continentiam Deo ſervandam: Atqui ex *ibid.*

Digitized by Google

eo quòd aliquis promittat rem aliquam, non deſinit res illa eſſe in ejus poteſtate & Dominio; rerum enim dominia non transferuntur promiſſione, ſed traditione: Ergo.

Petes quando & quomodo peccat, qui poſt votum ſimplex, vel caſtitatis, vel Religionis ingrediendæ, vel Ordines ſacros ſuſcipiendi, contrahit matrimonium?

R. 1°. Qui poſt votum non nubendi contrahit matrimonium, certò peccat mortaliter, quia violat votum. Qui poſt votum ſimplex caſtitatis, aut Religionis ingrediendæ, aut ſuſcipiendi Ordines ſacros contrahit matrimonium, ordinariè peccat etiam mortaliter; quia ordinarium eſt quòd contrahentes intendant conſummare matrimonium. Quòd ſi non animo conſummandi, ſed ingrediendi Religionem contrahat, non peccabit contrà votum; ſed niſi adſit juſta cauſa ingrediendi Religionem, poterit peccare contrà uxorem eam decipiendo, & ei nocendo, quatenùs non poterit tàm facilè alteri nubere, & debebit expectare unum vel alterum annum probationis ut poſſit nubere.

R. 2°. Qui poſt votum non nubendi contraxit matrimonium, poteſt licitè petere & reddere debitum; quia illius votum ſe extendit tantùm ad matrimonium, & non ultrà.

R. 3°. Qui poſt votum Religionis ingrediendæ contraxit matrimonium, peccat mortaliter primâ vice conſummans matrimonium, ſivè reddendo, ſivè petendo debitum: Conſummato autem ſemel matrimonio poteſt licitè petere & reddere. Ratio primæ Partis eſt, quia cùm Profeſſio religioſa diſſolvat matrimonium ratum, & non conſummatum, antè conſummationem adhuc ipſi poſſibilis eſt adimpletio voti; per conſummationem autem reddit ſibi impoſſibilem. Ratio ſecundæ partis, quia ſuppoſito quòd non liceat Religionem ingredi, actus conjugalis etiam petendo non eſt contrà ejus votum, cùm talis non voverit caſtitatem, ſed tantùm Religionem, cujus obligationi-

bus non obſtringitur, niſi ſit in ea collocatus.

Utrùm verò qui poſt votum ſimplex caſtitatis, aut Ordines ſacros ſuſcipiendi contraxit matrimonium, teneatur ſimiliter ingredi Religionem pro voto ſervando, ſi tamen ad Religionem ſit idoneus? Videtur quòd ſi aliter non poſſit ſervare votum, attentâ rei naturâ teneatur; quia licèt iſtud medium ſervandi votum ſit arduum & difficile, eſt tamen inter homines uſitatum & ſatis ordinarium ut ad illud homo teneatur, præſertim ſi in hanc neceſſitatem ſpontè ſe conjecerit, ut ſine illo votum ſervare non poſſit; & ità tenet Auctor hîc a. 1. ad 3. Scotus, Petrus Soto, Sylveſter, Navarrus, & plures alii. Cætera quæ hanc materiam ſpectant, require ſuprà de obligatione reddendi debitum.

Dico 2°. Votum ſolemne Religionis dirimit matrimonium ſubſequens, non ſolùm jure eccleſiaſtico, quod conſtat ex Trid. ſeſſ. 24. can. 9. & variis aliis textibus juris, ſed etiam jure naturali. *ib. a. 2. c.*

Prob. Qui ſemel alicui rem ſuam donavit & tradidit, donatione ab illo acceptatâ, jure naturæ non poteſt eandem rem alteri donare, præſertim in uſum contrarium: Atqui homo per votum ſolemne Religionis donat & tradit Deo corpus ſuum ad perpetuam continentiam, quæ traditio & donatio ab eo per Prælatos Religionis acceptatur: Ergo non poteſt validè ipſum tradere per matrimonium in poteſtatem conjugis ad uſum copulæ. Major patet; quia per donationem & traditionem acceptatam, donans amittit dominium ſuæ rei, quod in donatarium tranſtulit. Prob. Min. Hæc eſt differentia inter votum ſimplex & votum ſolemne, quòd votum ſimplex ſit nuda promiſſio, votum autem ſolemne promiſſioni ſuperaddat traditionem & acceptationem; non quidem quòd ſit unius ejuſdem rei promiſſio & traditio; hæc enim duo de eadem re inter ſe pugnant, ſed eſt promiſſio unius & traditio alterius, ſcilicet promiſſio fructuum & traditio arboris; promittuntur enim *ibid.*

Digitized by Google

actus caſtitatis, paupertatis & obedientiæ, & traditur perſona voventis ad illa ſervanda : Ergò.

Pro hac materia conferenda ſunt quæ docui Diſſ. 4. de Relig. art. 4. & 7.

ARTICULUS III.

De Impedimento Ordinis.

SUppono Ordinem ſacrum, quamvis ab Eccleſiæ incunabulis impedierit matrimonium, ſaltem in Presbyteris & Diaconis, ut dixi ſuperiùs dum de Ordine, non tamen ſemper diremiſſe : Canones enim antiqui, quibus nuptiæ ordinatis prohibentur, nullam irritationis clauſulam appoſuerunt, nec uſquam juſſerunt ut qui ſic contraxiſſent, ab uxoribus ſepararentur, ſed tantùm pœnam, quâ mulctarentur, determinârunt. Videtur Ordinem ſacrum id obtinuiſſe ut dirimeret matrimonium circà ſæculum undecimum tantùm, ut patebit ex Concluſione ſequenti. Undè

ibid. a. 3. Dico : Ordo ſacer jure eccleſiaſtico dirimit matrimonium ſubſequens.

Prob. Calixtus III. vel ſecundùm correctionem Romanam Urbanus II. circà annum 1090. cap. *Preſbyteri* d. 27. ſic ſtatuit : „ Presbyteris, Diaconis, „ Subdiaconis & Monachis, concubinas habere, „ ſeu matrimonia contrahere penitùs interdicimus : Contracta quoque matrimonia ab hujuſmodi perſonis disjungi & perſonas ad pœnitentiam redigi debere, juxtà ſacrorum Canonum „ definitiones judicamus." Quod poſteà confirmatum fuit in Concilio Lateran. II. ſub Innoc. II. & alio Lateran. ſub Alexandro III. refertur in jure cap. 1. & 4. tit. de Clericis conjug. Et tandem noviſſimè in Trid. ſeſſ. 24. can. 9. ubi dicitur : „ Si quis dixerit Clericos in ſacris Ordinibus „ conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, „ contractumque validum eſſe, non obſtante lege „ eccleſiaſticâ vel voto, anathema ſit.

ARTICULUS IV.

De Impedimento Conſanguinitatis.

CONſanguinitas eſt ſpecies cognationis : Cognatio autem ut ſic eſt perſonarum propinquitas ſeu vinculum. Triplex eſt, una ſpiritualis quæ inducitur ratione Baptiſmi & Confirmationis : Secunda legalis, quæ inducitur per adoptionem legis ; tertia carnalis, quæ oritur ex carnali generatione, & dicitur conſanguinitas, cui accedit affinitas, & huic juſtitia publicæ honeſtatis. Igitur de conſanguinitate agemus in hoc articulo, de aliis cognationibus in ſequentibus.

Petes 1°. Quid ſit Conſanguinitas?

R. Conſanguinitas rectè definitur, *vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium carnali propagatione contractum.*

Dicitur *vinculum*, hoc eſt propinquitas, ſeu relatio quædam mutua in communicatione ejuſdem ſanguinis fundata, quæ ſit amicitiæ radix.

Stipes generaliter vocatur ea perſona à qua aliqui velut rami à trunco ducunt originem, ſivè ſit pater, ſivè mater : nam vir & uxor, cùm ſint una caro, unum eundemque ſtipitem conſtituunt.

Petes 2°. Utrùm conſanguinitas convenienter diſtinguatur per gradus & lineas?

R. affirmativè : Quia conſanguinitas eſt propinquitas fundata in naturali communicatione ſecundùm actum generationis, quâ naturâ propagatur : Atqui hujuſmodi communicatio varios habet progreſſus, & inſtar arboris per ramos, pluresque ſubindè ramuſculos diffunditur & propagatur ; non enim motus generationis quieſcit in uno extremo, ſed ulteriùs progreditur : Ergo. *ib. a. 2. o.*

Pro cujus intelligentia exponendum eſt quid & quotuplex ſit linea? Quid & quotuplex ſit gradus? Igitur linea conſanguinitatis eſt ordinata collectio perſonarum conſanguinitate conjunctarum diverſos continens gradus. *ibid.*

Digitized by Google

Duplex eſt linea : Recta ſcilicet & tranſverſalis ſeu collateralis. Recta eſt collectio eorum conſanguineorum quorum alii ex aliis deſcendunt. Tranſverſa ſeu collateralis eſt eorum qui non deſcendunt alter ab altero, ſed omnes ex eodem, idque vel æquali propinquitate ſeu diſtantiâ, ut duo fratres, frater & ſoror; vel inæquali, ut patruus & ejus nepos ex avo. Et hinc patet in lineis debere aſſignari gradus, cùm motus propagationis non quieſcat in uno extremo, ſed ultrà progrediatur, ut dictum eſt.

Eſt autem gradus formaliter menſura diſtantiæ conſanguineorum ſeu habitudo diſtantium perſonarum, quâ cognoſcitur quantùm ipſæ diſtent à ſe invicem : Materialiter eſt una generationis alicujus progreſſio in linea recta.

Ibid. Porrò, ut rectè advertit Auctor, cùm gradus alicujus rei ſit pars aliqua illius rei, gradus propinquitatis non poteſt eſſe ubi non eſt propinquitas; & ideò identitas & nimia diſtantia gradum conſanguinitatis tollunt, quia nullus eſt ibi propinquus, ſicut nec ſibi ſimilis, nec etiam nimis diſtanti. Et propter hoc nulla perſona per ſeipſam facit aliquem gradum, ſed comparata alicui perſonæ gradum facit ad ipſam, ſicut unus baculus in ſcala non facit gradum, ſed diſtantia inter unum & alterum; gradus enim ſignificat aſcenſum vel deſcenſum; deſcenſus autem duo extrema ſeu terminos ſignificat, à quo & ad quem. Itaque neque pater ſolus, neque mater ſola, neque pater & mater ſimul, utpotè quæ habentur per modum unius, ponuntur primus gradus, ſed ut primum extremum primi gradûs qui terminatur ad filium.

Ad dignoſcendum igitur quoto gradu duo conſanguinei inter ſe diſtent, ſtatuuntur tres regulæ, una pro linea recta, duæ pro linea collaterali.

ibid. Prima regula. In linea recta tot ſunt gradus quot ſunt perſonæ unâ demptâ. Dico unâ demptâ, quia, ut diximus, una perſona per ſe non conſtituit gradum, ſed comparata ad alteram.

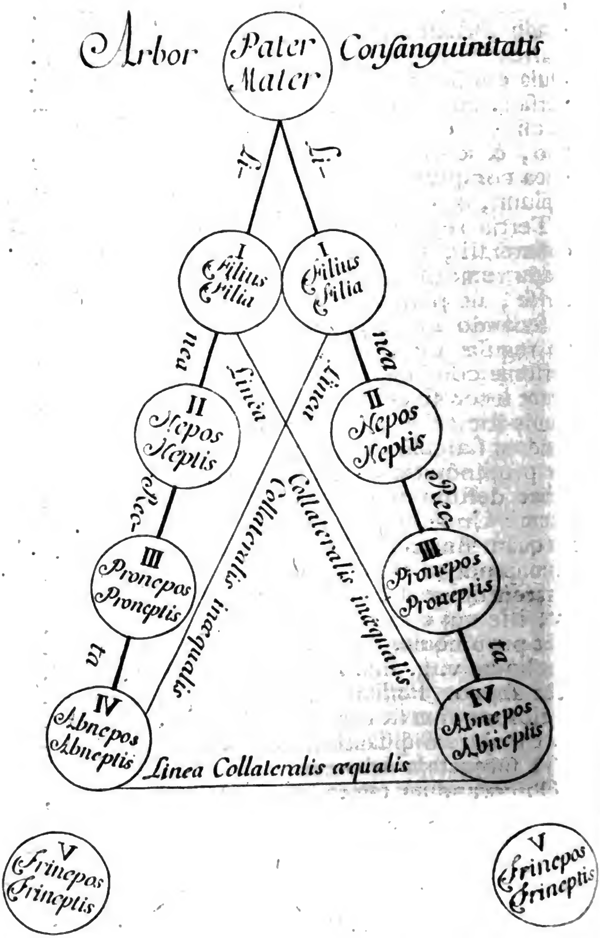
Digitized by Google

Secunda regula. Perſonæ conſanguineæ in linea collaterali, ſi æqualiter diſtent à ſtipite, quoto gradu diſtant à ſtipite, diſtant inter ſe, ut duo fratres in primo gradu, eorum filii in ſecundo: Quia conſanguinitas eorum qui ſunt in linea tranſverſali, contrahitur, non ex hoc quòd unus eorum ex alio propagatur, ſed quia uterque propagatur ex uno, & ideò debet gradus conſanguinitatis in hac linea computari per comparationem ad unum principium, ſtipitem ſcilicet, ex quo propagantur. *ibid.*

Tertia regula. Perſonæ conſanguineæ in linea collaterali, ſi inæqualiter diſtent à ſtipite, quoto gradu remotior diſtat à ſtipite, diſtant & ipſi inter ſe, ut patruus & filius ejus fratris ſeu nepos in ſecundo gradu, pronepos in tertio, &c. Ratio regulæ eſt, quia, ut jam dicebamus, cùm perſonæ conſanguineæ in linea collaterali non habeant inter ſe conſanguinitatem niſi ratione communis ſtipitis in quo uniuntur & à quo contrahunt eundem ſanguinem & eandem virtutem, tota ratio propinquitatis vel diſtantiæ illorum inter ſe debet deſumi ex ordine ad illum communem ſtipitem; Undè non poſſunt eſſe inter ſe conjunctiores quàm ſint cum illo ſtipite; nam propter quod unumquodque tale, & illud magis. Si autem computarentur gradus ſecundùm rationem propinquioris, ille qui eſt in quarto gradu, v. g. abnepos, eſſet propinquior ei qui eſt in ſecundo gradu alterius lineæ v. g. filio abavi, quàm ipſi ſtipiti, ſcilicet abavo. Poſſunt tamen eſſe à ſe invicem remotiores quàm ſit una eorum à ſtirpe propter ſcilicet majorem diſtantiam alterius à ſtirpe. Inſpice infrà ſubjectam Arborem. *ibid.*

Obſervandum tamen circà tertiam regulam, quòd licèt attendatur tantùm gradus remotior in ordine ad impedimentum Matrimonii cognoſcendum, ad impetrandam tamen diſpenſationem debet collateralium inæqualium gradus & remotior & propinquior manifeſtari; aliàs nulla foret diſpenſatio. Ità fert ſtilus Curiæ.

Digitized by Google

Arbor
Pater Mater
Conſanguinitatis
Li-
nea
Rec-
ta
Li-
nea
Rec-
ta
I Filius Filia
I Filius Filia
II Nepos Neptis
II Nepos Neptis
III Pronepos Proneptis
III Pronepos Proneptis
IV Abnepos Abneptis
IV Abnepos Abneptis
Linea Collateralis inæqualis
Linea Collateralis inæqualis
Linea Collateralis æqualis
V Trinepos Trineptis
V Trinepos Trineptis

Arborem

Arborem hanc ſeu figuram conſanguinitatis, ramorum & ramuſculorùm multitudine reſecatâ, in duas tantùm lineas ab eodem ſtipite ſub forma bicorni ſubjicimus, utpotè quæ minùs ſit intricata & ſufficiat ad intelligentiam graduum, ut conſideranti & prædicta conferenti patebit.

Petes 4°. Utrùm conſanguinitas impediat & dirimat Matrimonium?

R. A mundi exordio non fuit una diſciplina in contrahendis Matrimoniis inter conſanguineos fideles, ſed ſecundùm diverſa tempora conſanguinitas ſecundùm diverſos gradus Matrimonium impedivit & diremit, ut conſtat diſcurrendo per varias mundi ætates. Nunc verò dirimit uſque ad quartum gradum incluſivè. Ità an. 1215. ſtatutum eſt in Concilio Lateran. ſub Innoc. III. Can. 50. Idque convenienter; quia in qualibet generatione, nova mixtio ſanguinis (cujus identitas conſanguinitatem facit) fit cum ſanguine alieno, & quantùm miſcetur alteri, tantùm receditur à primo, qui receſſus viſus eſt ſufficiens in quarto gradu, ut non cenſeretur ampliùs conſanguinitas. *ib. a. 4. o.*

Petes 5°. Quo jure conſanguinitas dirimit Matrimonium?

R. 1°. Primus gradus conſanguinitatis in linea recta impedit & dirimit Matrimonium jure naturæ: Quia inordinatum eſt & inconveniens maximum atque rationi naturali repugnans quòd filius aut filia, quos natura jubet patri ſeu matri per omnia ſubjici & honorificentiam exhibere, velut ex eis immediatè procedentes, illis per Matrimonium aſſocientur ut æquales, cauſa generandæ & educandæ prolis, ac per Matrimonii uſum eorum turpitudinem revelent: Id, inquam, ità inordinatum eſt ac naturæ contrarium ut omnes gentes aliquo modo inſtitutæ, ſemper illud abominatæ ſint, & ſi quædam permiſerint, habitæ ſunt omninò barbaræ ac belluinæ; quinimò bruta ipſa plurima ab eo abhorrent, ut teſtantur Ariſtot. l. 9. Hiſt. animalium c. 47. & Plinius *ib. a. 3. o.*

l. 9. Hiſt. naturalis c. 42. ubi miranda hac de re exempla refert. Incredibile autem prorsùs eſt Auctorem naturæ dediſſe nobis poteſtatem hanc transferendi corporis noſtri dominium ad eum uſum, qui in nullo unquam caſu foret honeſtus, ſed ſemper ſummè inhoneſtus, quem recta ratio ſummè deteſtatur, imò quem ipſa bruta abhorrent, qualis eſt uſus Matrimonii inter prolem & parentem, ut diximus.

R. 2°. Quantùm ad alios gradus tam lineæ rectæ quàm tranſverſalis, ſub judice lis eſt. Eos non dirimere Matrimonium jure naturæ videtur ſentire S. Th. hîc a. 3. & 4. o. Item & apertiùs 2. 2. q. 154. a. 9. ad 3. Ratio ejus eſt, quia cùm inter conſanguineos aliorum graduum extrà primum lineæ rectæ, non ſit per ſe & immediata cognatio, ſed per accidens tantùm mediatè & per ordinem ad parentes, non videtur inter eos talis & tanta indecentia copulæ carnalis, quæ jure naturæ dirimat Matrimonium, licèt tamen talis ſit ut ſufficienter moveat omnes Legiſlatores ut hujuſmodi Matrimonium prohibeant, ſaltem inter propinquiores.

ARTICULUS V.

De impedimento Affinitatis.

PEtes 1°. Quid ſit affinitas?

R. Affinitas ſecundùm nominis etymologiam eſt idem quod confinitas, id eſt finium propinquitas: Dicuntur enim agri affines ſeu confines; quia finis unius eſt proximus fini alterius & ipſum attingens. Cùm ergo per copulam carnalem vir & uxor fiant una caro, ſanguis unius attingit ſanguinem alterius, & vice verſâ, atque adeò conſanguinei unius efficiuntur alteri affines. Itaque ſicut ſtipes conſanguinitatis eſt pater & mater, ità fundamentum affinitatis eſt copulatio mariti & uxoris.

Hic q. 55. a. 3. in c. ſ. c. Ex his eruitur hæc vulgata affinitatis definitio: *Propinquitas perſonarum ex carnali copula*

Digitized by Google

proveniens, omni carens parentelâ. Patet ex jam dictis, & magis explicatur.

Dicitur 1°. *Ex carnali copula*, intellige, vel ex facultate tradita ad illam per Matrimonium ratum, ut dicam modò. Intellige etiam copulam, ſivè licitam ſivè illicitam, ut etiam dicam. Intellige tandem copulam carnalem cum conſanguineo vel conſanguinea illius ad quem vel ad quam contrahitur affinitas. Undè benè etiam cum Navarro poteſt definiri affinitas; *Propinquitas duarum perſonarum, quarum una cum conſanguineo vel conſanguinea alterius habuit copulam carnalem.* Per quod excluditur affinitas impropriè dicta cauſata ex alia affinitate: De quo infrà.

Dicitur 2°. *Omni carens parentelâ*, quod intelligitur in ſenſu formali & per ſe, quatenùs hæc propinquitas eſt talis ut nullam per ſe habeat parentelam ſeu conſanguinitatem, licèt per accidens & diversâ ratione unus poſſet eſſe alteri affinis & conſanguineus ſimul.

Petes 2°. Ex quo cauſetur affinitas?

R. 1°. Affinitas cauſatur completè ex Matrimonio conſummato, inchoativè ex Matrimonio rato non conſummato. *ib. a.* 1. *o.* & 4. *ad* 1.

Prob. prima pars. Per Matrimonium conſummatum vir & uxor fiunt una caro: Atqui vir ſecundùm carnem omnibus ſuis conſanguineis attinet: Ergo mulier eâdem ratione attinet eiſdem, & vice versâ. *Ib. a.* 1. *in a. ſ. c.*

Prob. ſecunda pars contrà Scotiſtas, qui volunt ex Matrimonio rato oriri tantùm publicam honeſtatem. Vinculum quod oritur ex Matrimonio rato, majus eſt & alterius rationis quàm illud quod oritur ex ſponſalibus: Atqui non eſt conſanguinitas, & illud quod oritur ex ſponſalibus eſt publica honeſtas: Ergo quod oritur ex Matrimonio rato eſt affinitas. Patet Conſeq. Quia inter conſanguinitatem & publicam honeſtatem nihil mediat niſi affinitas. Prob. Maj. Sponſalia non inducunt vinculum ſeu impedimentum niſi ratione Matri-

Digitized by Google

monii : Atqui Matrimonium ratum, verum eſt Matrimonium, & contractus fortior ac alterius rationis quàm ſponſalia : Ergo.

Si dicas per Matrimonium ratum & non conſummatum virum & uxorem non fieri unam carnem. R. non fieri unam carnem perfectè, benè tamen imperfectè : Ratione enim ſocietatis conjugalis & mutuæ facultatis ad copulam conjugalem, poſſunt aliquo modo dici una caro & principium affinitatis ſaltem imperfectæ & inchoatæ.

ib. a. 3. o. R. 2°. Affinitas cauſatur ex quavis copula illicita, etiamſi involuntaria, ut in ſomnis aut vi habita, modò ſit talis quæ ex ſe ſufficiat ad prolis generationem.

Prob. 1°. Ex jure cap. *Nec eam* 35. q. 3. cap. *Tranſmiſſæ*, cap. *Diſcretionem*, & cap. *Tuæ*, tit. de eo qui cognovit conſanguineam uxoris, & maximè ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 4. Item ex definitione affinitatis.

Prob. 2°. Matrimonium affinitatem cauſat principaliter ſecundùm quod eſt quædam carnis commixtio ad generationem prolis : Atqui hoc reperitur in fornicario concubitu : Ergo.

Dixi in Concluſione; *modò copula ſit talis quæ ex ſe ſufficiat ad prolis generationem* : Quia aliàs vir & uxor non fierent unum principium generationis, ſeu una caro ad generationem, ex quo tamen oritur affinitas.

Undè neque ex copula ſodomitica, neque ex copula carnali ſine ſeminatione intrà vas, neque ex omni alia pollutione aut tactibus, oritur affinitas : Quia ex his non eſt nata per ſe ſequi generatio. Ex copula tamen completa inter ſteriles aut ſenes oriretur; quia talis, quantùm eſt ex ſe, ſufficit & ordinatur ad generationem.

Petes 3°. Utrùm affinitas cauſet affinitatem ?

ib. a. 5. o. R. Affinitas non cauſat affinitatem, ſed aliud genus attinentiæ.

ibid. Ante probationem nota ſecundùm jus antiquum tria eſſe neceſſitudinum genera, quas pertinentias

Digitized by Google

& quodam modo affinitatis genera vocabant, v. g. Maria fratri meo Matrimonio juncta, erat mihi & ſorori meæ affinis in primo genere: Si autem fratre meo defuncto eadem Maria nuberet Petro, ille fiebat mihi & ſorori meæ affinis in ſecundo genere: Et ſi Mariâ defunctâ Petrus duceret Annam, illa efficiebatur mihi affinis in tertio genere.

Dicebantur autem genera affinitatis, non gradûs; quia non erant ejuſdem ſpeciei ſolùm, quippè primum pertingit ad affinitatem propriè dictam, ut patebit ex probatione Concluſionis. Secundum autem & tertium non tam affinitatem quàm quamdam publicam honeſtatem inducunt, ratione cujus olim jure antiquo impediebant Matrimonium, ſed ex Concilio Lateran. ſub Innoc. III. iſtud jus antiquum ceſſavit, & ſolum primum genus quod eſt propriæ affinitatis, reſervatum eſt ac reſtrictum ad quartum gradum ut conſanguinitas, cap. *Non debet*, tit. de conſang. & affinit.

Prob. ſecundùm ordinem & proceſſum in cauſis æquivocis effectus producitur ſpecie diverſus à cauſa, & quotieſcumque ille proceſſus iteratur, aliam ſpeciem facit, ut ex puncto per motum procedit linea, non punctum; & ex linea lineaiter mota, non procedit linea, ſed ſuperficies, & ex ſuperficie corpus: Atqui affinitas cauſatur ſecundùm ordinem & proceſſum cauſæ æquivocæ: Ergo affinitas non cauſat affinitatem, ſed aliquod aliud genus attinentiæ, ut dicebamus modò. Prob. Min. Perſona propter maritalem copulationem conſanguineo viri conjuncta non fit ipſi conſanguinea; quia non participat eundem cum ipſo ſanguinem: Sed fit ipſi affinis, quia dùm fit una caro cum marito, proximè attingit illius conſanguinei ſanguinem, adeòque ſi ille modus procedendi iteretur, non erit affinitas, ſed aliud genus attinentiæ, de quo in notamine poſt Concluſionem. *ibid.*

Conf. ex definitione affinitatis quam ſuprà tradidimus ex Navarro, nempè quòd ſit *Propinqui-*

tas duarum perſonarum, quarum una cum conſanguineo vel conſanguinea alterius habuit copulam carnalem.

Hinc colliges quòd conſanguinei uxoris nullam niſi cum ejus marito habeant affinitatem, & vice verſâ conſanguinei viri nullam niſi cum ejus uxore: Inter ipſos autem mariti & uxoris conſanguineos nulla prorsùs ſit affinitas. Ità ut nunc, jure antiquo ſublato quoad præfata duo poſteriora genera affinitatis impropriæ, duo fratres poſſint nubere duabus ſororibus, frater & ſoror fratri & ſorori, filius viri filiæ uxoris, pater & filius matri & filiæ: Item Titius v. g. qui duxerat Caïam ſororem Sempronii, poſt mortem Sempronii poteſt ducere viduam ejus.

Petes 4°. Utrùm affinitas habeat per ſe gradus?

ib. a. 7. o. R. Affinitas non habet per ſe gradus, ſed ratione conſanguinitatis.

ibid. Prob. Illa tantùm propinquitas habet per ſe gradus, cui carnis ejuſdem propagatio per ſe & immediatè comparatur: Atqui carnis propagatio per ſe tantùm comparatur conſanguinitati, affinitati autem ratione conſanguinitatis: Ergo. Patet Min. Quia ex carnis propagatione immediatè conſanguinitas contrahitur, & mediante conſanguinitate affinitas. Prob. Maj. Res non dividitur diviſione per ſe, niſi ratione illius quod competit ſibi per ſe, ſeu ſecundùm genus ſuum; ſicut animal per ſe dividitur per rationale & irrationale, non autem per album & nigrum: Atqui gradus attinentiæ ſeu propinquitatis diſtinguuntur per propagationem carnis: Ergo illa tantùm propinquitas habet gradus per ſe, ad quam per ſe & immediatè ejuſdem carnis propagatio comparatur. Hinc ſtatuitur regula generalis dignoſcendi gradus affinitatis.

ibid. Quoto gradu conſanguinitatis attinet mihi vir, eo gradu affinitatis attinet mihi ejus uxor. Igitur ſtipes affinitatis, ut jam diximus, ſunt maritus & uxor, ſicut conſanguinitatis pater & mater. Af-

Digitized by Google

ſines autem ſunt in linea recta, qui in eadem linea ſunt alteri conjugum conſanguinei, ut aſcendendo ſocer & ſocrus, id eſt, pater & mater alterutrius conjugum, proſocer & proſocrus, &c. quibus relativè reſpondent deſcendendo, gener & nurus, progener pronurus, &c. item vitricus, id eſt, maritus matris meæ poſt obitum patris mei, & noverca, id eſt uxor patris mei, poſt obitum matris meæ, quibus reſpondent relativè deſcendendo privignus & privigna. In linea collaterali ſunt affines, qui uni conjugum in eadem linea ſunt conſanguinei, ut frater aut ſoror uxoris ſunt marito affines in primo gradu lineæ collateralis, & ſic de cæteris proportionaliter.

Petes 5°. Quouſque extenduntur gradus affinitatis?

R. Gradus affinitatis extenduntur ſicut gradus conſanguinitatis; nunc ſcilicet uſque ad quartum gradum. *ib. a. 8. a.*

Prob. ex præcedenti reſponſione. Hoc ipſo enim quòd gradus affinitatis ſumuntur juxtà gradus conſanguinitatis, oportet ut ſint tot gradus affinitatis, quot ſunt gradus conſanguinitatis: Ergo.

Petes 6°. Utrùm affinitas impediat & dirimat matrimonium?

R. Affinitas præcedens impedit & dirimit matrimonium. Eſt communis & certa, patebitque ex jure reſponſione ſequenti citando. *ib. a. 6. o.*

Rationes autem congruentes hujus impedimenti ſunt eædem ac impedimenti conſanguinitatis: Sicut enim ineſt neceſſitas quædam habitationis, amicitiæ vinculum & reverentiæ debitum inter conſanguineos, ità & inter affines: Atqui his rationibus conſanguinitas convenienter impedit & dirimit matrimonium: Ergo & affinitas. *ibid.*

Dixi, *Affinitas præcedens*; quia ſi ſuperveniat matrimonio ſemel validè contracto, illud dirimere non poteſt, ſed impedit eum qui culpabiliter eſt cauſa hujus affinitatis, à petendo debito, non tamen à reddendo: Quòd ſi uterque fuerit in cul-

Digitized by Google

pa, utrumque à petendo impedit, niſi diſpenſationem obtineant, quæ ab Epiſcopo concedi poteſt. Si verò talis affinitas cauſata ſit citrà culpam, puta per copulam per vim aut ignorantiam invincibilem habitam, nequidem à petendo debito impedit; quia nemo citrà culpam debet privari jure quod ipſi jure naturæ competit: Ità cap. *Diſcretionem*, de eo qui cognovit uxoris conſanguineam. De quo dictum eſt ſuperiùs.

Petes 7°. In quo gradu affinitas dirimit matrimonium?

R. Affinitas olim jure eccleſiaſtico impediebat & dirimebat matrimonium contrahendum uſque ad ſeptimum gradum, cap. *Æqualiter* 35. q. 3. Nunc autem à Concilio Lateran. ſub Innoc. III. ſi orta ſit ex matrimonio, ſivè conſummato, ſivè non, impedit & dirimit uſque ad quartum gradum incluſivè, cap. *Non debet* 8. de Conſang. Si verò proveniat ex copula illicita, impedit & dirimit tantùm uſque ad ſecundum gradum incluſivè, jure novo Tridentini ſeſſ. 24. cap. 4. ità ut in tertio vel quarto gradu, nedum validè, ſed & licitè, de quo aliqui dubitabant, matrimonium contrahi poſſit, ut declaravit Pius V. an. 1588. Bullâ *Ad Romanum Pontificem.*

Petes 8°. Utrùm aliquis gradus affinitatis dirimat matrimonium jure naturæ? Difficultas eſt de primo gradu tàm lineæ rectæ quàm collateralis.

R. 1°. Matrimonium affinium in primo gradu lineæ collateralis licèt ſi fiat ſine rationabili cauſa, ſit illicitum propter aliquam indecentiam quam involvit, non eſt tamen jure naturæ irritum.

Patet 1°. Quia conſanguinitas in primo gradu lineæ collateralis, quæ eſt major propinquitas quàm affinitas, probabiliùs non dirimit jure naturæ matrimonium, ut dixi ſuperiùs. 2°. Quia Deut. 25. præcipitur ut frater nubat uxori fratris ſine prole defuncti, ut ſuſcitet ſemen ejus. 3°. Innoc. III. cap. finali de Divortiis permittit recenter ad fidem converſo permanere cum vidua fratris ſui, quam

adhuc infidelis duxerat. 4°. Ex variis hac in re diſpenſationibus Pontificum.

R. 2°. Matrimonium in primo gradu affinitatis lineæ rectæ eſt graviter illicitum ſine urgenti cauſa quæ indecentiam non modicam quam involvit, abſtergat : Non videtur tamen ipſo jure naturæ irritum ; quia non videtur major indecentia quàm in matrimonio conſanguineorum primi gradûs lineæ collateralis, ſaltem non tanta quæ ex natura rei dirimat matrimonium. Undè Conc. Agathenſe can. 6. Aurelianenſe III. can. 10. prohibendo matrimonium in primo gradu affinitatis in linea recta, ſimul ſtatuunt non eſſe diſſolvendum, ſi ante Baptiſmum contractum fuerit : Ergo ſupponunt jure naturæ eſſe validum.

Petes 9°. Utrùm manentibus perſonis, inter quas contracta eſt affinitas, ipſa deſinat, ſi moriatur perſona ratione cujus contracta eſt?

R. negativè : Quia cauſa affinitatis nunquam deſinit; affinitas enim cauſatur non ex eo ſolùm quòd aliqui conjungantur actu, alioquin tranſactâ actuali conjunctione deſinerent eſſe affines, ſed ex hoc quòd ſint conjuncti, quod autem ſemel eſt conjunctum, nunquam deſinit fuiſſe conjunctum ; ut enim communiter dicitur : Quod factum eſt, infectum fieri nequit : Atqui ſubſiſtente causâ affinitatis & manentibus perſonis inter quas contracta eſt, non deſinit affinitas : Ergo. Prob. Min. Relatio qualis eſt affinitas, non deſinit niſi ex ſubtractione cauſæ vel ſubjecti : Ergo. *ib. a. 2. o.*

ARTICULUS VI.

De Impedimento juſtitiæ publicæ boneſtatis.

PEtes 1°. Quid ſit juſtitia publicæ honeſtatis?

R. quòd ſit *propinquitas ex ſponſalibus proveniens, robur trabens ex Eccleſiæ inſtitutione propter ejus boneſtatem.* *Hic q. 55. a. 4. o.*

Petes 2°. Ex quibus ſponſalibus oriatur iſtud impedimentum?

Digitized by Google

R. Olim oriebatur ex omnibus ſponſalibus *puris*, id eſt non conditionatis in futurum, & *certis*, id eſt cum certa & determinata perſona, ſivè validis, ſivè invalidis, modò non eſſent invalida defectu conſensûs. Ità Bonifacius VIII. cap. unico de ſponſalibus in 6. Nunc autem novo jure Tridentini ſeſſ. 24. cap. 3. oritur ex omnibus & ſolis validis ſponſalibus, non ex quomodocumque invalidis. „Juſtitiæ, inquit, publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quâcumque ratione valida non erunt, ſancta Synodus prorsùs tollit.

Petes 3°. Quo gradu iſtud impedimentum dirimat matrimonium?

R. Olim jure antiquo dirimebat uſque ad quartum gradum. Nunc autem jure novo Tridentini loco cit. non excedit primum: *Ubi autem valida fuerint ſponſalia*, ſubjungit S. Synodus poſt verba mox allata, *primum gradum non excedat*.

Hinc ſequitur ſponſum non poſſe validum matrimonium inire cum matre aut ſorore ſponſæ, nec ſponſam cum patre aut fratre ſponſi; poſſe tamen cum ulterioribus conſanguineis.

Petes 4°. Utrùm iſtud impedimentum duret poſt mortem alterutrius ſponſi aut ſponſæ?

R. affirmativè: Ratio eſt eadem ac de affinitate, de qua art. præced. in Reſp. ad Petit. in calce articuli.

Petes 5°. An etiam duret etſi ſponſalia mutuo conſenſu vel ex alia juſta cauſa diſſolvantur?

R. affirmativè ſemper eâdem ratione. Sed & apertè traditur in declaratione Cardinalium ſub Alexandro VII. apud Proſp. Fagnanum in cap. *Ad audientiam* de Sponſal. & Matr. & Tamb. cap. 9. a. 7.

ARTICULUS VII.

De Impedimento cognationis ſpiritualis.

PEtes 1°. Quid ſit cognatio ſpiritualis?

R. Cognatio ſpiritualis eſt *propinquitas quædam perſonarum jure eccleſiaſtico introducta ratione*

Digitized by Google

generationis in Baptiſmo aut Confirmatione. Confirmatio enim eſt complementum generationis ſpiritualis, quæ fit per Baptiſmum.

Petes 2°. Inter quos contrahatur cognatio ſpiritualis ?

R. 1°. Contrahitur 1°. inter baptiſantem & ſuſcipientem ex una parte, & baptiſatum ex altera; & dicitur *Paternitas.* 2°. Inter baptiſantem & ſuſcipientem ex una parte, & parentes baptiſati ex altera; & dicitur *Compaternitas.* Idem dic de Confirmatione. *Hic q. 56. a. 3. 4. & 5.*

R. 2°. Olim trahebatur iſta cognatio à viro in mulierem carnaliter cognitam, & è contrà, & à parentibus in filios carnales reſpectu filii ſpiritualis, & dicebatur *Fraternitas.* Sed nunc jure novo Tridentini ſeſſ. 24. cap. 2. hæc ſublata ſunt & reſtricta ad terminos primæ reſponſionis.

Undè colliges inter patrinum & matrinam, inter filiaſtrum & uxorem, aut filias patrini nullam contrahi cognationem ſpiritualem.

Petes 3°. Utrùm cognatio ſpiritualis impediat & dirimat matrimonium?

R. Cognatio ſpiritualis antecedens matrimonium, illud impedit & dirimit ex ſtatuto Eccleſiæ. Ità decernitur in jure cap. *De eo* causâ 30. q. 1. cap. *Veniens*, & cap. ultimo de Cognat. ſpirit. & in Concilio Trid. citato. *Ib. a. 1.*

Dixi in reſponſione, *Cognatio antecedens*; quia ſi ſubſequatur matrimonium, vinculum non dirimit, ſed ejus actum ex parte impedit, niſi inducta fuerit per neceſſitatem aut ignorantiam inculpabilem. Itaque ſi unus conjugum ſciens & extrà caſum neceſſitatis, ſuam prolem baptiſet, amittit jus petendi debitum, licèt debeat reddere ſi petatur; quia ex culpa ejus non debet aliquod incommodum reportare compars innocens. Ità colligitur ex jure cap. *Si vir*, de Cognat. ſpirit. cap. *De eo* causâ 30. q. 1. Non amittit autem jus petendi debitum, ſi ex ignorantia inculpabili aut propter neceſſitatem prolem ſuam baptiſet. Ità in *ibid.*

Digitized by Google

jure cauſâ 30. q. 1. cap. *Ad limina*, & in Rituali Rom. Quia nemo ſine culpa aut propter actum bonum & neceſſarium puniri debet & privari jure acquiſito.

Si quæras an idem dicendum de eo qui ante matrimonium baptiſaret in neceſſitate prolem alterius, ità ſcilicet ut poſſet inire matrimonium cum matre?

R. probabiliùs negativè cum Soto & Sylvio; quia licèt jura excipiant caſum de uſu matrimonii, ubi jam contractum eſt, non tamen excipiunt caſum matrimonii contrahendi; ubi autem jura non diſtinguunt, nec nos diſtinguere debemus. Undè dicendum quòd talis reverà contraheret cum matre cognationem ſpiritualem matrimonii contrahendi impeditivam: quod non tàm ad pœnam aut gravamen, quàm ad quoddam amicitiæ genus pertinet.

Petes 4°. Utrùm & quæ conditiones requirantur, ut hæc cognatio & impedimentum ipſi annexum contrahantur?

R. 1°. Ex parte Sacramenti requiritur & ſufficit quòd ſit verum & validum. Undè ex Baptiſmo, ſivè domi, ſivè in Eccleſia, ſivè cum cæremoniis ſivè ſine illis, ſivè in neceſſitate ſivè extrà, miniſtrato, contrahitur inter omnes enumeratos petitione 2. Ex cæremoniis autem quæ fiunt in Eccleſia poſt Baptiſmum domi ex neceſſitate validè collatum, nulla contrahitur cognatio.

Ib. ad 3. 2°. Ex parte Miniſtri & ſuſceptorum requiritur ut ſint baptiſati; quia qui eſt expers vitæ ſpiritualis, non eſt capax cognationis ſpiritualis. Licèt autem ſuſceptores in Confirmatione ex præcepto Eccleſiæ debeant etiam eſſe confirmati, probabile eſt tamen quòd hoc non obſtante contraherent etiam ſpiritualem cognationem; quia per Baptiſmum ſunt capaces illius. Ità Sylvius contrà Coninck.

3°. Debent ſuſceptores eſſe deſignati à parentibus, vel ſaltem à Parocho (cujus eſt in parentum

defectum deſignare) undè ſi alii quàm deſignati baptiſatum tetigerint vel ſuſceperint, non contrahunt cognationem ſpiritualem. Ità Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 2. Poſſunt autem deſignari ad ſummum unus & una, ut declaravit ibid. Concilium.

Ex quo colliges quòd dum quis per procuratorem levat infantem, ipſe procutator non contrahat cognationem, quia ipſe non eſt deſignatus, nec proprio nomine levat, ſed nomine Patrini deſignati. Ipſe autem Patrinus deſignatus veriſimiliùs contrahit; quia ipſe verè ut deſignatus officium ſuſceptoris exercet & ſuſcipit, quamvis per alium; actionem autem perſonalem ad id requiri, ut vult Soto, non ſatis evincitur: Et ità declaraſſe Congregationem Cardinalium referunt Fagnanus ad Cap. *Veniens*, de Cognat. ſpirit. & Gonet. hîc n. 49. his verbis : *Procurator non contrahit cognationem ſibi, ſed mandanti.*

Petes 5°. Si plures quàm unus & una deſignati & à Parocho admiſſi, infantem tangant & ſuſcipiant, quinam contrahant cognationem?

R. quòd ii contrahant qui primus & prima tangunt & ſuſcipiunt; ſi autem omnes ſimul, probabilius eſt omnes contrahere : Quia Concilium videtur tantùm prohibere talem concurſum, non actum irritare : Favetque modus loquendi Concilii : *Si Parochi culpâ aut negligentiâ ſecùs factum fuerit, arbitrio Ordinarii puniatur* : Cùm alioquin dicendum fuiſſet; *Nulli contrahant.* Non contraherent verò qui à parentibus deſignati, à Parocho non admitterentur, neque qui à Parocho admitterentur ultrà deſignatos à parentibus : Undè ſimul requiritur & deſignatio parentum & acceptatio Parochi : Ità colligitur ex textu Tridentini; niſi in defectum parentum Parochus aliquos deſignaret, tunc enim illi contraherent.

Petes 6°. Utrùm requiratur ut ſuſceptores tangant corporaliter baptiſatum, tenendo, offerendo, levando, aut alio ſimili modo, dum actu baptiſatur.

Reſpondent plures affirmativè ex declaratione Cardinalium ad ſeſſ. 24. Trid. impreſſionis Lugdun. an. 1640. quam referunt & quâ decernitur ut compater & commater teneant eum qui baptiſatur aut confirmatur, vel ſaltem de manibus baptiſantis eum immediatè ſuſcipiant : ità ut non ſufficeret v. g. commatri, ſi de manibus compatris ſuſciperet, aut è contrà. Ità Gonet n. 48. Sanchez, Perez, Pontius, Bonac. Gobat, quos citat & ſequitur Sporer: qui inſuper faciunt vim in hoc quòd Concilium Trid. utatur ſemper verbis, *tangendi*, *levandi*, *tenendi*, &c.

Utrùm autem debeant tangere dum actu baptiſatur aut confirmatur? R. id ordinariè & convenienter obſervari debere, ut ſic verè dicantur ſuſceptores. Non videtur tamen eſſentialiter requiri, ſed ſufficere quòd paulò poſt tangant, ut declarat praxis. Videtur etiam quòd tactus non debeat eſſe neceſſariò immediatus, ſed ſufficiat quòd fiat mediantibus veſtibus, linteo, diſco, &c.

ARTICULUS VIII.

De impedimento cognationis legalis.

Cognatio legalis eſt quædam propinquitas orta ex adoptione.

Petes 1°. Quid ſit adoptio ?

Hic q. 57. a. 1. o. R. Adoptio rectè definitur, *Extraneæ perſonæ in filium vel nepotem, vel deinceps legitima aſſumptio.*

Petes 2°. Quotuplex ſit adoptio ?

ib. ad 1. R. Duplex eſt adoptio. Una quæ perfectè imitatur naturalem filiationem, per quam adoptatus traducitur in poteſtatem & familiam adoptantis ut naturalis ejus filius : Proprio nomine vocatur *Adrogatio* : Fieri non poteſt niſi auctoritate Principis. Altera, quæ imperfectè imitatur filiationem naturalem, per quam adoptatus non tranſit in poteſtatem & familiam adoptantis, & communi nomine vocatur *Adoptatio ſimplex*, eſtque magis diſpoſitio ad perfectam adoptionem quàm vera

adoptio : Fit auctoritate ſolius Magiſtratûs.

Petes 3°. Utrùm legalis cognatio impediat & dirimat matrimonium?

R. Cognatio legalis quæ provenit ex adoptione perfecta, impedit & dirimit matrimonium jure humano per Eccleſiam approbato. Patet ex pluribus locis juris, cap. *Ità diligere*, cap. *Poſt ſuſceptum*, cap. *Per adoptionem*, causâ 30. q. 3. cap. unico, de Cognat. legali, l. 4. Decretal. ubi Nicolaus Papa dicit : *Si qua per adoptionem mihi ſoror eſſe cœperit, quamdiu durat adoptio inter me & ipſam, nuptiæ conſiſtere non poſſunt.*

Petes 4°. Inter quos contrahatur cognatio legalis, ſeu quot ſint ejus ſpecies?

R. Triplex eſt legalis cognatio. Prima quaſi deſcendentium, quæ contrahitur inter patrem adoptantem ex una parte, & ex altera filium adoptatum, filium filii adoptivi, nepotem, & ſic deinceps uſque ad quartum gradum, veriſimiliter ad inſtar cognationis carnalis. *ib. a. 3. o.*

Secunda quaſi collateralium, quæ eſt inter filium adoptivum & filios ſeu filias naturales adoptantis.

Tertia per modum cujuſdam affinitatis, quæ eſt inter patrem adoptantem ex una parte & uxorem filii adoptivi ex altera, & è contrario inter filium adoptatum & uxorem patris adoptantis.

Eſt autem inter eas cognationes differentia, quòd prima & tertia perpetuò matrimonium impediunt, id eſt etiam poſt diſſolutionem adoptionis aut emancipationem adoptati. Secunda autem non, niſi quamdiù perſona adoptata manet in poteſtate patris adoptantis : Undè patre mortuo vel filio aut filiâ emancipatis, poteſt contrahi matrimonium inter filium adoptivum & filiam naturalem adoptantis, & è contrà. Ità in juribus citatis.

Digitized by Google

ARTICULUS IX.

De Impedimento Impotentiæ.

NOta 1°. Nomine impotentiæ hîc non intelligi impotentiam generandi, ſed impotentiam coëundi carnaliter, uſque ad conſummationem copulæ: Inter ſenes enim & ſteriles ad generationem ineptos validum eſt matrimonium, modò ſint apti ad copulam carnalem; quia conſummatio matrimonii non conſiſtit in actuali generatione, ſed in hoc quòd vir & uxor fiant una caro per commixtionem ſeminum.

Igitur impotentia de qua hîc agitur, eſt defectus impediens copulam conjugalem, hoc eſt ſeminationem in vaſe idoneo & commixtionem ſeminum, ſeu eorum quæ ſunt loco ſeminum ex parte mulieris: Undè quantumvis vir vas mulieris penetret, ſi in eo ſeminare non poſſit, impotens cenſetur; quia tunc non conſummatur matrimonium, nec fiunt una caro.

q. 58. a. 1. o. Nota 2°. Multiplicem diſtingui impotentiam. Alia eſt ex cauſa intrinſeca & naturali, ut ex frigiditate, quæ, quia eſt cauſa frequentior, ſub frigiditatis nomine comprehenditur omnis impotentia naturalis; etſi tamen poſſit etiam provenire ex variis aliis capitibus, puta ex nimia arctatione mulieris, ex privatione naturali membrorum, & etiam, licèt rariùs, ex nimio calore. Alia eſt ex cauſa extrinſeca & accidentali, ut ex maleficio.

ibid. Item alia eſt perpetua, alia temporalis. Perpetua dicitur quæ ſine aut miraculo, aut peccato, aut gravi mortis periculo, tolli non poteſt, quamvis poſſit iſtis tolli. Temporalis è contrà quæ per media artis, aut preces Eccleſiæ communes ſine miraculo, peccato, aut mortis periculo tolli poteſt.

ib. a. 2. o. Tandem alia eſt abſoluta, quæ eſt in viro per ordinem ad omnes mulieres, vel in muliere ad omnes viros: Alia reſpectiva, quæ tantùm conſtituit

ſtituit impotentem reſpectu unius determinatæ perſonæ, non aliarum.

Dico : Omnis impotentia antecedens perpetua, ſivè naturalis, ſivè accidentalis, ſivè abſoluta, ſivè reſpectiva inter eos inter quos ſubſiſtit, impedit & dirimit matrimonium jure naturali & eccleſiaſtico, ſecùs ſi ſit temporalis. *ibid. a. 1. & 2.*

De jure eccleſiaſtico quoad primam partem conſtat ex cap. *Quod ſedem*, cap. *Fraternitatis*, cap. *Litteræ*, & aliis de frigidis & maleficiatis.

De jure naturæ probatur. Ille contractus eſt jure naturali nullus, in quo quis ſe obligat ad id quod non poteſt dare vel facere : Atqui laborans impotentiâ coëundi perpetuâ ſe obligat in contractu matrimonii ad id quod non poteſt dare vel facere : Ergo. Major patet ; quia nemo poteſt ſe obligare ad impoſſibile. Prob. Min. Contractus matrimonii conſiſtit in hoc quòd conjuges ſe obligant ad copulam carnalem, ſeu mutuò ſibi debitum ſolvere ; quia ad hoc dant ſibi invicem corporis poteſtatem juxtà illud 1. Cor. 7. *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir.* Undè materia contractûs matrimonii non eſt corpus tantùm, ſed corpus cum potentia coëundi : Et ità declaravit Sixtus V. Bullâ *Cùm frequenter* an. 1587. Ergo. *ib. a. 1. or*

Prob. ſecunda pars, 1°. Ex cap. cit. *Fraternitatis*. 2°. Quia impotens ad tempus tantùm, poteſt ex nunc tradere corpus cum obligatione copulæ, ubi impotentia ceſſaverit ; ſicut qui non eſt hodie ſolvendo, poteſt ſe obligare ad ſolvendum quando habebit pecunias. Notandum tamen quòd ſi talis impotentia ſit diù duratura, nec de illa compartem moneat, graviter peccet ſic contrahens propter injuriam comparti irrogatam, ſubſiſtit tamen matrimonium.

Dixi, *Impotentia antecedens* ; quia ſi ſuperveniat matrimonio ſemel legitimè contracto, etiamſi non conſummato, illud non dirimit, tùm propter ejus indiſſolubilitatem, ut decernitur cap. *Hi qui ma-*

trimonium 32. q. 7. tùm etiam propter ipſius contractûs naturam, qui non diſſolvitur eò quòd res vendita aut tradita deterioretur, modò tempore contractûs bona eſſet & ſufficiens.

Ex his colliges 1°. Eunuchos, Spadones, utroque teſticulo orbatos, abſolutè eſſe incapaces matrimonii; quia ſunt perpetuò impotentes: licèt enim vas mulieris penetrare valeant, attamen vel non ſeminant, vel ſemen eorum non eſt ejuſdem rationis cum prolifico. Similiter ſi uterque teſticulus ſit omninò attritus: Secùs verò, ſi uno dumtaxat teſticulo careant. Item ſenes qui non poſſunt, vel membrum erigere, vel intrà vas ſeminare, invalidè contrahere.

Colliges 2°. mulieres quæ ità ſunt arctæ, ut viris ſuis aptari non poſſint ad copulam, matrimonium invalidè contrahere.

Petes 1°. Quid facto opus ſi dubitetur an impotentia ſit perpetua vel temporalis?

ib. a. 1. o. R. Eccleſiam tempus determinatum adhibuiſſe in quo hujus rei poſſit eſſe experimentum, ſcilicet triennium, cap. *Laudabilem*, de frigidis; ità ut ſi poſt triennium quo fideliter ex utraque parte dederunt operam carnali copulæ implendæ, adhibueruntque ſufficienter alia media communia, ſivè naturalia, ſi impotentia ſit naturalis, ſivè ſupernaturalia, ut preces, exorciſmos, &c. ſi ſit ex maleficio, inveniatur matrimonium non eſſe conſummatum, judicio Eccleſiæ diſſolvitur & impotentia cenſetur perpetua.

Petes 2°. Quid ſi poſt judicium Eccleſiæ vel Medicorum de perpetuitate impotentiæ & ſeparationem factam contingat eam impotentiam tolli, quod dignoſci poteſt maximè in impotentia naturali, ſi is qui erat abſolutè impotens, perfecit copulam cum alia: Aut ſi erat reſpectivè impotens, perfecit cum eadem, ſeu etiam cum alia ſimilis conditionis?

R. quòd ſi ſit ſublata hæc impotentia per miraculum, vel per medium illicitum, vel cum vitæ

periculo, rectè judicatum fuit prius matrimonium irritum, debentque manere ſeparati conjuges & liberi, vel inter ſe de novo, vel cum aliis contrahere; quia reverà erat ex ſe perpetua impotentia.

Si verò ſublata ſit per media ordinaria, tunc, inquit S. Th. Eccleſia quæ ſe deceptam invenit, utpote quòd judicaverit perpetuam impotentiam, quæ reverà non erat perpetua, redintegrat præcedens matrimonium, & ſecundum, ſi attentatum fuerit, dirimit, quamvis de ejus licentia factum: Ità cap. *Laudabilem* & cap. *Fraternitatis*, de frigidis. *ib. o.*

Petes 3°. Quid agendum in dubio utrimque æquali, an impotentia præceſſerit vel ſubſecuta fuerit matrimonium?

R. præſumendum eſſe in favorem matrimonii quòd illud ſubſecuta fuerit, cap. finali de Sent. & re judicata, & cap. *Si quis accepit* 33. q. 1. frequentiùs autem emergit dubium de impotentia ex maleficio: De naturali enim, quando copula nunquam potuit exerceri & nullis indiciis conſtat quando contracta ſit, probabilius eſt quòd præceſſerit matrimonium.

Petes 4°. An matrimonium ante annos pubertatis contractum ſit nullum?

R. eſſe plerumque nullum, partim jure naturali, partim jure poſitivo. De jure naturæ patet; quia ante illud tempus plerumque ratio non ſatis viget, ut de re tanta ſufficienter deliberare poſſit.

De jure poſitivo extant cap. *Ubi*, cap. *Atteſtationis*, cap. *Ex litteris*, de deſponſ. impub. & de frigidis cap. *Quod ſedem*. Reſpexit autem jus, tùm ad rationem datam, tùm quia ante illam ætatem natura non cenſetur ordinariè idonea ad debitum conjugale ſolvendum.

Dixi *plerumque*: Quia ſi ante hanc ætatem vigor & naturæ & rationis defectum ætatis ſuppleat, ità ut ambo reperiantur idonei & ad conſenſum & ad copulam, validè contrahunt, cap. *De illis*, & cap. *Tuæ*, tit. de deſponſat. impub. Quòd ſi forent tunc apti ad conſenſum, ſed non

Digitized by Google

ad copulam, licèt attento ſolo jure naturæ, validè contraherent, quia adeſſet ſufficiens conſenſus, & impotentia non cenſetur perpetua; invalidè tamen ex diſpoſitione juris poſitivi, quod requirit in ſupplementum ætatis, nedum prudentiam, ſed & copulæ potentiam. Undè colliges inter Infideles qui legibus Eccleſiæ non ſubſunt, fore in hoc caſu validum matrimonium.

Nota autem quòd quando matrimonium defectu ætatis eſt nullum, æquivaleat ſponſalibus, cap. unico de ſponſal. in 6. ſi tamen non ſit clandeſtinum.

ARTICULUS X.

De impedimento diſparitatis Cultûs.

ib. q. 59. a. 1. ad 5. DIſparitas cultûs de qua hîc agitur, non eſt quâ unus eſt fidelis, alter hæreticus; ſed quâ unus eſt baptiſatus, alter non: Cùm enim matrimonium ſit Sacramentum novæ legis, meritò requirit paritatem quantùm ad Sacramentum fidei, quod eſt Baptiſmus.

ib. o. Dico 1°. Matrimonium Fidelis cum Infideli jure naturali, divino & eccleſiaſtico eſt regulariter illicitum.

ibid. Prob. Tale matrimonium adverſatur principaliori bono matrimonii: Ergo. Prob. Ant. Principale bonum matrimonii eſt proles ad Cultum Dei educanda: Atqui tale matrimonium huic bono adverſatur: Ergo. Prob. Min. Educatio fit communiter per patrem & matrem: Atqui intentiones patris & matris in tali conjugio erunt contrariæ ad educandam prolem, cùm uterque ſecundùm fidem ſuam intendat prolem educare: Ergo.

ibid. Dico 2°. Diſparitas cultûs præcedens irritat matrimonium, non jure naturali aut divino, ſed eccleſiaſtico conſuetudinario.

Dixi *Præcedens*; quia ſi matrimonio ſuperveniat, ut quando alter conjugum convertitur ad fidem, non per ſe diſſolvit illud, ſed propter aliud, ut dixi de indiſſolubilitate matrimonii.

Prob. prima pars: Licèt diſparitas cultûs aliquo

modo adverſetur fini matrimonii, ut dixi in prima Concluſione, non tamen abſolutè & omninò; poſſunt enim abſolutè ex tali matrimonio proles naſci, & certis cautelis adhibitis catholicè educari, quamvis difficiliùs plerumque, quàm ſi ambo conjuges forent fideles: Ergo.

Prob. ſecunda pars. Nullum extat in lege tàm veteri quàm nova præceptum irritans tale matrimonium: Ergo.

Conf. utraque pars. Multa matrimonia tàm in lege veteri quàm nova fuerunt valida inter diſpares cultu, ut patet ex dictis; nec ulla legitur à Deo facta diſpenſatio.

Prob. tertia pars Concluſionis. Conſenſu communi totius Eccleſiæ irrita cenſentur matrimonia Fidelium cum Infidelibus: Atqui non irritantur jure naturæ aut divino, ut probatum eſt: Ergo jure eccleſiaſtico: Quod quidem non in aliquo generali Canone legitur, ſed univerſali conſuetudine introductum & firmatum eſt.

Petes quid ſit cenſendum de Matrimoniis Catholicorum cum Hæreticis?

R. Eſſe prohibita jure naturæ propter periculum perverſionis partis fidelis & liberorum, ut diximus de Matrimoniis cum Infidelibus: Jure divino ad Tit. 3. & Ep. 2. Joan. ubi jubetur devitari hæreticus: Et Jure Eccleſiaſtico can. 13. Concilii Chalced. 31. Laödiceni apud Gratianum causâ 28. q. 1. Sunt tamen valida; quia nullo Jure irritantur: Non Jure naturæ aut divino, ut patet ex dictis de Matrimoniis cum Infidelibus: Neque Jure Eccleſiaſtico; quia nullum poteſt aſſignari irritans, ſed tantùm prohibens. Vide infrà de Clandeſtinitate, Decretum Benedicti XIV.

ARTICULUS XI.

De impedimento Criminis

DIco: Triplex eſt crimen dirimens Matrimonium Jure Eccleſiaſtico.

Primum eſt adulterium cum fide ſeu promiſſione

ſivè præcedente, ſivè ſubſecuta Matrimonii contrahendi, propriâ comparte defunctâ. Ità cap. *Relatum* 3. q. 1. cap. *Cùm haberet*, & cap. finali, *de eo qui duxit*. Intelligitur autem promiſſio facta & acceptata : Item facta vivente conjuge & cum ſcientia Matrimonii exiſtentis.

Secundum eſt homicidium cum machinatione, quando ſcilicet vir aut mulier ex mutuo conſenſu (& hoc dicitur machinatio) occidit ſuum vel ſuam aut alterius conſentientis conjugem, cum intentione Matrimonii contrahendi inter ſe poſt mortem conjugis. Ità cap. *Laudabilem*, de converſ. Infid. & cap. *Si quis vivente* 31. q. 1. Et perindè eſt, ſivè phyſicè, ſivè moraliter, ſivè per ſe, ſivè per alium occidat, modò effectus ſequatur.

Dicitur, *Cum intentione contrahendi inter ſe Matrimonii* : Quia intentio & finis legis eſt per hanc pœnam & impedimentum impedire ne quis cupiditate alieni Matrimonii occidat propriam vel alterius conjugem. Ità communiùs Theologi, Navarrus, Sanchez, Laiman, Pontius, Peres, quos citat & ſequitur Sporer, Henno & alii contrà Sylvium hîc. Undè ſi ex odio, vindicta, aut alio fine quàm Matrimonii inter ſe contrahendi, aliqui etiam cum machinatione occiderent alterius compartem, non incurrerent impedimentum.

Non requiritur tamen pactum ſeu fides de contrahendo Matrimonio : Cap. *Super hoc*, tit. de eo qui duxit : Sed ſufficit quòd uterque habeat animum contrahendi inter ſe. In foro autem Eccleſiæ ſemper præſumitur talis conſenſus, ubi conſtat de machinatione.

Tertium eſt adulterium cum homicidio : Quando nempè adulter vel adultera occidit ſuam vel alterius conjugem etiam ſine mutuo conſenſu vel machinatione, modò occidens habeat animum contrahendi cum adultera, ut dictum eſt in præcedenti caſu.

Hæc itaque tria crimina matrimonium dirimentia, his paucis verbis comprehendo. 1°. Adulte-

rium cum fide. 2°. Homicidium cum machinatione & animo contrahendi. 3°. Homicidium cum adulterio & intentione contrahendi ſine machinatione.

Obſervandum verò hoc impedimentum dirimere Matrimonium contrahendum inter ipſos criminoſos tantùm, non cum aliis.

ARTICULUS XII.

De Impedimento Clandeſtinitatis.

JUre antiquo Matrimonium illud cenſebatur clandeſtinum, quod non poterat probari teſtibus: Cap. *Quod nobis*, & cap. *Cùm inbibitio*, tit. de clandeſtina deſponſatione. Jure autem novo Concilii Trid. Illud Matrimonium propriè eſt clandeſtinum, quod contrahitur abſque præſentia Parochi, vel alterius Sacerdotis de ejus licentia, & duorum teſtium. Quod autem fit abſque bannis aut denuntiationibus, non cenſetur clandeſtinum propriè.

Suppono Matrimonia clandeſtina ſemper fuiſſe ab Eccleſia prohibita, adeòque ſemper illicita inter Chriſtianos, ut patet ex Innoc. III. cap. 3. de clandeſt. deſponſat. & Concilio Trid. ſeſſ. 24. in Decreto reform. Matrim. cap. 1. ubi dicit: *Sancta Dei Eccleſia ex juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt atque probibuit.*

Quæſtio eſt utrùm fuerint & ſint valida?

Dico: Matrimonia clandeſtina ex natura rei ſunt valida, nec unquam Jure Eccleſiaſtico invalida fuerunt ante Tridentinum: Jure autem novo Tridentini abſolutè irritantur. *Supp. q. 45. a. 5. o.*

Prob. prima pars. Quandocumque ponuntur eſſentialia alicujus contractûs aut Sacramenti, utrumque eſt validum, etiamſi omittantur ſolemnitates accidentales: Atqui in Matrimonio clandeſtino ponuntur omnia eſſentialia ex natura rei ad contractum matrimonialem, & ad eſſe Sacramenti: Ergo. Prob. Min. Eſſentialia contractui matrimoniali ex natura rei, & ſeclusâ Eccleſiæ dipoſitio- *ibid.*

Digitized by Google

ne, eſt conſenſus mutuus per verba de præſenti inter legitimas perſonas, ſivè in publico, ſivè in occulto fiat: Eſſentialia Matrimonii ut eſt Sacramentum, ſunt materia debita, ſcilicet legitimæ perſonæ ad contrahendum, & debita forma, ſcilicet verba de præſenti conſenſum exprimentia: Atqui hæc omnia ponuntur in Matrimonio clandeſtino: Ergo.

Secunda pars patet ex hoc quòd nulla decreta extent ante Tridentinum irritantia Matrimonia clandeſtina. Undè Trid. ſeſſ. 24. de Reform. Matrim. cap. 1. ait „ non eſſe dubitandum clande-„ ſtina Matrimonia libero contrahentium conſenſu „ facta, rata & vera eſſe Matrimonia, quamdiù „ Eccleſia ea irrita non fecit, & proindè jure dam-„ nandi ſunt illi, ut eos ſancta Synodus anathe-„ mate damnat, qui ea rata & vera eſſe negant." Quibus verbis ſatis inſinuat Concilium Eccleſiam nunquam irritaſſe matrimonia clandeſtina.

Prob. tertia pars ex Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 1. his verbis: „ Qui aliter quàm præſente Parocho „ vel alio Sacerdote de ipſius Parochi vel Ordi-„ narii licentia, & duobus vel tribus teſtibus Matri-„ monium contrahere attentabunt, eos ſancta Sy-„ nodus ad ſic contrahendum omninò inhabiles „ reddit, & hujuſmodi contractus irritos & nul-„ los eſſe decernit, prout eos præſenti Decreto „ irritos facit & annullat."

Petes 1°. Quis & qualis ſit Parochus in præſenti materia?

R. 1°. Nomine Parochi hîc intelligitur omnis qui habet juriſdictionem ordinariam in contrahentes, qualem habet Papa in tota Eccleſia, Epiſcopus & ejus Vicarius generalis in ſua Diœceſi, Archiepiſcopus in tota Provincia dum actu viſitat, Curatus in Parochia, &c.

R. 2°. Non eſt opus ad valorem Matrimonii quòd Parochus ſit Sacerdos: Ità declaravit S. Congreg. Concilii an. 1595. approbante Clemente VIII. ut videre eſt apud Dianam p. 11. Tract. 3. reſol.

Digitized by Google

32. Undè quando Concilium dicit: *Præſente Parocho, vel alio Sacerdote*, facit hunc ſenſum, *vel alio qui ſit Sacerdos*, nihil determinando, an Parochus debeat eſſe Sacerdos. Ità ſaltem communior ſententia, quamvis oppoſita ſit in praxi tutior.

R. 3°. Nihil refert ad valorem Sacramenti, an Parochus ſit excommunicatus, irregularis, ſuſpenſus, aut interdictus, ſivè ipſe aſſiſtat, ſivè alteri Sacerdoti committat; quia non eſt ibi actus juriſdictionis, ſed meræ præſentiæ. Ità declaravit S. Congregatio tempore Cardinalis Matthæi, re diligenter examinatâ, apud Fagnanum in cap. *Litteræ quas*, de Matrimonio contracto contrà interdictum Eccleſiæ. Secùs autem ſi Parochus eſſet publicus Hæreticus in loco ubi Trid. eſt promulgatum; quia hoc ipſo privatur Beneficio & deſinit eſſe Parochus. Similiter ſi ſit Parochus intruſus ſine titulo colorato.

R. 4°. Ad valorem Matrimonii ſufficit præſentia unius Parochi, etſi contrahentes ſint diverſæ Parochiæ: quia Tridentinum requirit præſentiam Parochi, non Parochorum. Uſus quidem invaluit ut adhibeatur ille in cujus Parochia celebratur Matrimonium, ſed & alium ſufficere declaravit S. Congregatio Concilii apud Fagnanum in cap. *Quod nobis*, de Clandeſt. deſponſat.

R. 5°. Proprius Parochus in hac materia non eſt tantùm ille qui eſt proprius loci ubi contrahentes habent fixum domicilium, aut quaſi domicilium, hoc eſt habitationem per majorem anni partem, ſed etiam ille qui eſt proprius loci in quo habent ſimplicem habitationem, quamvis non intendant diù ibi habitare, modò tamen non ſint ibi ſolius recreationis causâ, vel ad ruralia exercenda, vel aliâ brevi causâ, ſtatim ad ſuum domicilium reverſuri. Ità declaraſſe Congregationem Concilii refert Fagnanus in cap. *Significavit*, de Parochis & alienis Parochianis n. 30. his verbis: „Cùm vir „ & mulier Trajectenſis timentes impedimentum „ à parentibus ad vicinam urbem Aquiſgranenſem

„ ſe contuliſſent, & ibi aliquamdiù morati, Ma„ trimonium contraxiſſent; S. Congregatio con„ ſulta ſuper validitate cenſuit exprimendum tem„ pus, quo contrahentes Aquiſgrani manſerunt;
„ quòd ſi fuerit ſaltem unius menſis, dandam eſſe
„ deciſionem pro validitate, aliàs de novo refe„ rendum in Congregatione."

Hinc ſtudentes in aliqua Univerſitate, tyrones opificiorum, famuli, mercatores in emporiis, milites præſidiarii, & ii qui causâ belli aut peſtis habitationem mutant, validè contrahunt coram Parocho illius loci in quo habitant, nec eſt neceſſe ut majore parte anni habitaverint, ſed ſtatim ac habitare incipiunt, efficiuntur Parochiani, non minùs quoad Matrimonium, quàm quoad alia Sacramenta ſuſcipienda. Ità Sylvius poſt Sylveſtrum, Sanchez, Angelum, Sa: Item Henricus à S. Ignatio. Qui verò duplicem habent Parochiam habitationis, poſſunt coram alterutro contrahere; quamvis tamen ſit conſultius & tutius aſſumere Parochum illius loci in quo habitant tempore Matrimonii.

R. 6°. Vagabundorum qui certas ſedes non habent, proprius Parochus eſt ille iſtius loci in quo ſe reperiunt, & ubi Confeſſionis & Euchariſtiæ Sacramenta poſſunt recipere: quia nullus eſt alius eorum proprius Parochus.

R. 7°. Quando Parochus dat alteri licentiam aſſiſtendi, talis licentia debet eſſe exteriùs & priùs conceſſa, nec ſufficit ratihabitio. Inſuper delegatus debet eſſe Sacerdos. Item debet eam acceptaſſe per ſe vel per alium.

Petes 2°. Quæ & qualis præſentia tam Parochi, quàm Teſtium requiratur?

R. 1°. Non ſufficere naturalem, quomodò beſtiæ poſſunt eſſe præſentes, ſed neceſſaria eſt humana & moralis, quâ ſcilicet non tantùm adſint corpore, ſed etiam ſciant & advertant quid agatur: quia ideò à Concilio requiruntur ut poſſint de contractu teſtificari.

R. 2°. Sufficit præſentia Teſtium & Parochi,

etiam vi, metu, dolo, aſtutiâ, v. g. ſub alio prætextu vocatorum, quamvis reniterentur, aut affirmarent non videre aut intelligere, modò tamen intelligant: Quia tunc eſt Matrimonium verè contractum coràm Parocho & Teſtibus, qui poſſunt illud certificare. Idem dicendum ſi caſu fortuito adeſſent, v. g. tranſeundo, convivando, celebrando, aut aliquid aliud agendo, modò tàmen contrahentes utantur eâ præſentiâ in hunc finem; aliàs enim ſi non attendentes ad Parochum & Teſtes præſentes contraxiſſent, licèt illi caſu, puta, tranſeundo, contractum obſervaſſent, non valeret Matrimonium: Quia debent formaliter adhiberi ad hunc finem, ut declaravit S. Congregatio Card. Conc. Trid. an. 1591. 29. Auguſti.

Petes 3°. Quales eſſe debeant Teſtes?

R. Non eſſe neceſſarium, ut illi Teſtes ſint omni exceptione majores, ſivè ut habeant qualitates jure in aliis negotiis requiſitas, ſed ſufficere quoſcumque qui poſſint intelligere & intelligant quid contrahentes dicant & faciant. Undè adhiberi poſſunt conſanguinei, fœminæ, impuberes, amici, infideles, infames, excommunicati, boni & mali. Ratio eſt 1°. Quia licèt Concilium potuerit requirere teſtes omni exceptione majores, non tamen requiſivit, ut patet ex textu, & teſtatur quotidiana praxis. 2°. Quia aliàs ob teſtium qualitates matrimonia forent magis ambigua quàm ante Tridentinum, & infinitæ lites circà illa moverentur.

Petes 4°. An aliquibus caſibus valeant matrimonia clandeſtina, & quibus?

R. 1°. Matrimonia clandeſtina contracta in locis ubi non fuit promulgatum Decretum Concilii Trid. ab incolis illarum regionum, ſunt certò valida. Patet, quia Concilium ſeſſ. 24. cap. 1. „ Decernit ut hujuſmodi Decretum in unaquaque „ Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere „ incipiat à die primæ publicationis in eadem Parochia factæ, enumerandos." Ergo ante illud tempus non habet robur, &c.

Digitized by Google

R. 2°. Incolæ locorum ubi viget & publicatum fuit Decretum Concilii, validè contrahunt clandeſtinè in iis locis ubi non fuit promulgatum, ſi reverà in eis habitent, quamvis in fraudem: Quia per habitationem eximuntur à legibus ſuæ Patriæ, & ſubduntur legibus locorum in quibus ſunt. Et ità declaraſſe Urbanum VIII. an. 1627. 14. Auguſti refert Manigart cum ejus Bulla, in ſua Praxi paſtorali p. 2. c. 4.

Neque obſtat quòd fraus nemini patrocinetur: non enim eis fraus patrocinatur quoad validitatem matrimonii, ſed ipſa eorum conditio ſeu habitatio quâ fit ut potiantur juribus talis loci, in quo habitant: Fraudulenter quidem egerunt eo fine mutantes habitationem, ſed non ideò poſteà irritum eſt quod agunt, quando illic verè habitant, & talis Eccleſiæ ſunt Parochiani.

R. 3°. Imò probabilius videtur merè peregrinos & tranſeuntes in præfatis locis validè contrahere clandeſtinè, exceptâ tamen pro illis fraude & dolo.

Ratio eſt: Quia peregrini poſſunt ſe conformare legibus locorum per quæ tranſeunt, nec legibus ſuæ Patriæ, v. g. Feſtorum, Jejuniorum tenentur, idque ſivè juris interpretatione, ſivè tacito conſenſu Legiſlatorum. Et certè numquid tenentur legibus loci in quo ſunt, v. g. Jejuniorum, Feſtorum, imò & ſolemnitatis matrimonii, ſi illic vigeret. Congruum ergo videtur ut eximantur à legibus loci in quo non ſunt, juxtà illud: Qui ſentit incommodum, ſentiat & commodum. Ità noſter Gonet poſt Pontium, Sanchez & alios, item Henno. Nec argumenta quæ in contrarium adfert Sylvius videntur convincere.

Dixi, *Exceptâ fraude*: Quia cùm tales, non jure quodam per habitationem acquiſito, ſicut præcedentes, ſed tacito conſenſu Superiorum potiantur privilegiis locorum in quibus ſunt, æquum non eſt, nec veriſimile Legiſlatorem ſuâ benignitate & conſenſu doloſis & fallentibus annuere & patrocinari. Et quidem hac in re ſuam Eccleſia men-

Digitized by Google

tem aperuit, dum Cardinales Tridentini interpretes à Ferdinando Leodienſi Epiſcopo conſulti reſponderunt matrimonium in noſtro caſu, ſuppoſitâ fraude, nullum eſſe; quod confirmavit Urbanus VIII. præfatâ Bullâ citatâ apud Manigart & Henricum à S. Ignatio n. 346.

R. 4°. Si duo contrahentes ſint diverſarum Parochiarum, in quarum una fuit publicatum Decretum Concilii, & non in altera, valet matrimonium clandeſtinum, ſi fuerit celebratum in Parochia in qua Decretum non fuit publicatum. Ità cenſet Gonet citans declarationem Cardinalium n. 67. & Henricus à S. Ignatio. Ratio eſt; quia contractus quoad valorem ſequitur leges loci in quo celebratur: cap. finali, de foro competenti.

R. 5°. Matrimonium clandeſtinè contractum ab Infidelibus non baptiſatis, etiam in locis ubi viget Decretum Concilii, validum eſt; quia eſt lex eccleſiaſtica, cui non ſubjiciuntur Infideles.

Petes 5°. Utrùm matrimonia in fœderatis Belgii Provinciis, in quibus publicatum fuit Tridentini Decretum, non ſervatâ Concilii Trid. formâ, ſint valida?

R. Difficultatem hanc diu inter Theologos controverſam ad inſtantiam Illuſtriſſimi ac multis mihi titulis colendiſſimi Guillelmi Delvaux, Epiſcopi Iprenſis, diremit tandem ſanctiſſimus ac ſapientiſſimus Pontifex hodiernus Benedictus XIV. Conſtitutione quæ incipit *Matrimonia*, datâ 4. Novembris 1741. in qua ſtatuit ac declarat matrimonia Hæreticorum inter ſe, aut Catholicorum cum Hæreticis in fœderatis Belgii Provinciis celebrata, non ſervatâ formâ Tridentini, eſſe valida. Idem ſtatuit de ſimilibus matrimoniis extrà fines dominii eorumdem fœderatorum Ordinum contractis ab iis qui addicti ſunt Legionibus ſeu militaribus copiis, quæ ab eiſdem fœderatis Ordinibus tranſmitti ſolent ad cuſtodiendas muniendaſque arces conterminas, vulgò *Barrieres*, modò tamen uterque conjux ad eaſdem Copias vel Legiones perti-

neat. Undè ſi miles ex his Legionibus vellet ducere puellam civem, debet ſervare in hoc ſicut in aliis Leges locales, ideòque contrahere ſecundùm formam Tridentini. Ii autem omnes & ſoli cenſentur pertinere ad illas copias, qui juri militari ſubſunt; non annonarii aut ſimiles qui copias ſequi ſolent.

Inter varias rationes quibus moveri potuit Pontifex ut ſic ſtatueret, hæ videntur præcipuæ. 1°. Quia obſervantia Decreti Trid. in his partibus eſt moraliter impoſſibilis ipſis Hæreticis. 2°. Quia foret Religioni perniciosa, quatenùs Hæretici advertentes ſua matrimonia à Catholicis haberi illegitima & proles ſuas ſpurias, non ſolùm quemvis alium contrahendi modum, ſed etiam omne aliud Religionis exercitium interdicerent Catholicis, ſicque recrudeſceret perſecutio. 3°. Quia noceret ſaluti contrahentium, obſtaretque eorum converſioni: Pone enim unum ex duobus Hæreticis conjunctis velle ſe convertere, debebit iterùm contrahere coram Parocho catholico, quod nunquam obtinebit à comparte hæretica; aut tenebitur illam & proles deſerere, quod patitur undequaque graviſſimas difficultates, vix ſuperabiles, ſicque obex converſioni. 4°. Celebrato matrimonio coram Magiſtratu hæretico, aut coram Miniſtro & Teſtibus, habetur finis quem intendit Concilium, ſcilicet certitudo matrimonii.

Petes 6°. Utrùm in aliis Provinciis & Regnis, in quibus etiam promiſcuè vivunt Hæretici cum Catholicis, & in quibus Decretum Tridentini fuit promulgatum, ut in Germania, ſint pariter valida matrimonia abſque forma Tridentini?

R. vi præſentis Decreti non eſſe valida, quia, ut dictum eſt, ſpectat tantùm fœderatos Belgas. Si tamen eædem rationes concurrant quæ in Belgio, præſumendum videtur Eccleſiam benignam Matrem relaxare ſuam legem reſpectu illorum ſicut reſpectu Belgarum, non in favorem Hæreticorum rebellium, ſed in favorem Religionis &

Catholicorum. „ Et hoc vel maximè ex eo colli-
„ gitur, inquit noſter Wigandt Scriptor Germa-
„ nus, quòd ſi ambo conjuges Hæretici fiant Ca-
„ tholici, non denuò contrahant coram vero &
„ proprio Parocho catholico, quod tamen planè
„ eſſet neceſſarium, quia ſicut anteà vixiſſent, ſic
„ & poſteà ſemper viverent in fornicatione &
„ concubinatu.

Petes 7°. Quid ſit cenſendum de matrimoniis Catholicorum inter ſe contractis in Provinciis hæreticis?

R. Matrimonia Catholicorum inter ſe in Provinciis fœderatis & aliis ſimilibus abſque forma Tridentini contracta eſſe irrita; niſi iſta loca careant omninò Epiſcopis, aut Parochis, aut aliis Sacerdotibus ad id delegatis, aut certè ità abſint ut ad eos tutus acceſſus non pateat. Ità reſpondiſſe S. Congregationem Octavio Epiſcopo Tricarienſi per Belgium Nuntio Apoſtolico, teſtantur Sylvius, Chapeaville, Henricus à S. Ignatio; eamque declarationem authenticam refert Zypeus juris Pontif. novi Analyt. enarrat. l. 4. de Sponſalibus. Neque enim rationes ſuprà deductæ militant pro Catholicis inter ſe contrahentibus, ſicut pro Hæreticis inter ſe, vel cum Catholicis contrahentibus. Perindè eſt autem ſivè Parochus adſit, ſivè abſit, ſed cui prohibitum eſt ſub pœna mortis aut alia gravi, matrimonii celebrationi aſſiſtere. Ità reſpondit Eſtius D. Miræo Epiſcopo Antuerpienſi; quia paria videntur, adeſſe Parochum ſic ut tutus ad eum acceſſus non pateat, & Parochum adeſſe, ſed ſic ut ejus operâ tutò uti non liceat; quia utrobique eſt periculum accedendo ad Parochum.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX

Diſſertationum, Articulorum, Paragraphorum, Petitionum, Conſectariorum, &c. quæ in hoc Tomo VI. continentur.

TRACTATUS DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

DISSERT. I. De Pœnitentia ſecundùm quod eſt Sacramentum. 3
Art. I. Utrùm Pœnitentia ſit Sacramentum? ibid.
Art. II. De Materia Sacramenti Pœnitentiæ. 7
Art. III. De Forma Sacramenti Pœnitentiæ. 10
Petes 1°. Quæ ſit forma bujus Sacramenti? ibid.
Petes 2°. Quis ſit ſenſus borum verborum Abſolvo te? 12
Petes 3°. Utrùm abſolutionis forma deprecatoria poſſit eſſe valida? 13
Art. IV. De Inſtitutione, neceſſitate, & iteratione Sacramenti Pœnitentiæ. 15
DISSERT. II. De Pœnitentia ſecundùm quod eſt virtus, nec non de ejus effectibus. 18
Art. I. Utrùm Pœnitentia ſit virtus ſpecialis & quæ? ibid.
Art. II. De Effectu principali Pœnitentiæ, ſcilicet de Remiſſione peccatorum mortalium. 21
Art. III. De Remiſſione peccatorum venialium. 24
Petes 1°. Utrùm peccatum veniale poſſit remitti ſine ulla pœnitentia? 25
Petes 2°. Utrùm peccatum veniale junctum mortali poſſit remitti ſine mortali? ibid.
Art. IV. Utrùm peccata per pœnitentiam dimiſſa, redeant per ſequens peccatum? 26
Art. V. Utrùm per pœnitentiam virtutes reſtituantur & merita reviviſcant? 27

Petes

Digitized by Google

Petes in quo gradu & quantitate merita per peccatum mortificata reviviſcant per pœnitentiam? 29
DISSERT. III. De Partibus Sacramenti Pœnitentiæ in particulari. Et primò de Contritione. 32
Art. I. De quidditate & qualitate contritionis. ibid.
Art. II. De Quantitate contritionis. 36
Art. III. De Neceſſitate contritionis. 42
Art. IV. De Diviſione contritionis. 47
Art. V. Utrùm attritio concepta ex ſolo metu gehennæ ſit bona & utilis? 50
Petes utrùm metus gehennæ de quo in concluſione inducens peccatorem ut ſe convertat ad Deum, ſit non ſolùm bonus, ſed etiam ſupernaturalis? 55
Art. VI. Utrùm metus gehennæ poſſit ſe ſolo excludere voluntatem peccandi? ibid.
Art. VII. Utrùm ad juſtificationem cum Sacramento ſufficiat attritio purè formidoloſa? An è contrà requiratur aliquis Dei amor, & qualis? 60
§. *I. Prænotamina.* ibid.
§. *II. Rejicitur amor charitatis.* 62
§. *III. Aſſeritur neceſſitas amoris benevoli in attritione.* 65
Art. VIII. Quædam quæſtiunculæ circà materiam contritionis reſolvuntur. 76
Petes 1°. *Utrùm liceat ſequi in praxi ſententiam de ſufficientia attritionis formidoloſæ, etiam in hypotheſi quòd ſit probabilis?* ibid.
Petes 2°. *Quandonam debeat elici actus attritionis ut ſufficiat cum Sacramento?* ibid.
Petes 3°. *Utrùm qui immediatè poſt confeſſionem accuſat peccatum oblitum teneatur ad novam contritionem?* 77
Petes 4°. *Utrùm ſufficiat dolere ſe non dolere de peccatis?* ibid.
DISSERT. IV. De altera Parte Sacramenti Pœnitentiæ, ſcilicet de Confeſſione. Et primò de ejus neceſſitate. 78
Art. I. Utrùm Confeſſio ſacramentalis ſit neceſſaria ad ſalutem? ibid.
Solvuntur Objectiones. 84
Art. II. Quinam teneantur ad Confeſſionem? 89

Art. III. Quandonam peccator teneatur confiteri? 91
§. *I. Quandonam peccator teneatur confiteri ex præcepto divino?* 92
§. *II. Quandonam peccator teneatur confiteri ex præcepto eccleſiaſtico?* 94
Petes 1°. *Undè annus Confeſſionis ſit incboandus?* 95
Petes 2°. *Utrùm qui prævidet ſe ante finem anni fore ut non poſſit confiteri, teneatur Confeſſionem anticipare?* ibid.
Petes 3°. *An qui omiſit confiteri intrà annum, illo elapſo teneatur ſtatim confiteri?* ibid.
Petes 4°. *An qui à viginti annis non eſt confeſſus, teneatur boc anno vigeſies confiteri?* ibid.
Petes 5°. *Per quam Confeſſionem impleatur iſtud præceptum?* 96
DISSERT. V. De Miniſtro Confeſſionis. ibid.
Art. I. Utrùm ſolus Sacerdos ſit Miniſter Confeſſionis? ibid.
Art. II. Utrùm omnis Sacerdos ſit Miniſter legitimus Confeſſionis? 97
§. *I. De Juriſdictione.* 98
Petes 1°. *Quid ſit Juriſdictio?* ibid.
Petes 2°. *an bæc poteſtas ſit diſtincta ab illa quæ confertur in corpus Chriſti myſticum omni Sacerdoti in ſua ordinatione per bæc verba :* Accipe Spiritum ſanctum, *&c. & quæ dicitur poteſtas ordinis?* ibid.
Petes 3°. *Quotuplex ſit Juriſdictio?* 99
Petes 4°. *Quibus competat Juriſdictio ordinaria & reſpectu quorum?* ibid.
Petes 5°. *Quot modis aliquis ſit alterius ſubditus, ſeu ejus juriſdictioni ſubjiciatur quoad boc Sacramentum?* 100
Petes 6°. *Quotuplex ſit Juriſdictio delegata?* 101
Petes 7°. *Quot & quibus modis acquiritur Juriſdictio delegata tàm directa quàm indirecta?* ibid.
§. *II. Reſolvitur Quæſtio propoſita in titulo articuli.* 103
Art. III. Utrùm Confeſſio annua facta alteri quàm Sacerdoti parochiali de licentia Superioris ſit valida & licita? 104

Digitized by Google

Art. IV. De Juriſdictione putativa & probabili. 110
§. I. De Juriſdictione putativa ex errore. ibid.
Petes utrùm iſtæ duæ Concluſiones currant etiam pro caſibus reſervatis? 111
§. II. De Juriſdictione probabili. 112
Art. V. De approbatione requiſita ad juriſdictionem. 113
Petes 1°. Quid ſit approbatio? ibid.
Petes 2°. Utrùm neceſſariò requiratur approbatio Epiſcopi ad confeſſiones licitè & validè audiendas? 114
Petes 3°. Cujus Epiſcopi approbatio ſit neceſſaria, an pœnitentis, an Confeſſarii, an loci ubi confeſſio excipitur? 115
Petes 4°. Utrùm approbatus ab uno Epiſcopo cenſeatur approbatus pro omni loco? 117
Petes 5°. Utrùm Epiſcopus poſſit repellere ab examine eos qui ſe præſentant, aut examinatos non approbare? ibid.
Petes 6°. Utrùm Epiſcopus poſſit revocare approbationes regularium? 118
Petes 7°. Utrùm approbatio injuſtè denegata vel revocata, debeat haberi pro conceſſa? ibid.
Petes 8°. Utrùm hæc Clauſula quæ quandoque apponitur in approbationibus, de conſenſu quorum intereſt, *ſeu*, de conſenſu Parochorum *ſit limitativa approbationum?* ibid.
Petes 9°. Quam pœnam incurrat qui audit confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi? 119
Art. VI. De Caſibus reſervatis. ibid.
§. I. Quid ſit Caſus reſervatus? ibid.
Petes 1°. Utrùm ſi quis caſum reſervatum dubium confeſſus ſit communi Confeſſario & poſteà deprehendat eſſe certò reſervatum, liberetur à reſervatione? 122
Petes 2°. Utrùm crimen complicis in materia venerea à quo juxtà Conſtitutionem Benedicti XIV. de qua in Tractatu de Temperantia & hodiernam plurium Diœceſum diſciplinam non poteſt abſolvere complex, ſit caſus reſervatus? 123
§. II. An & à quibus poſſint reſervari caſus? 124

Digitized by Google

Caſus Papales. ibid.
Obſervanda circà Caſus Papales. 126
Caſus Epiſcopales. 127
§. *III. Quinàm poſſint abſolvere à caſibus reſervatis?* ibid.
Petes 1°. *An quando pœnitens habens caſus reſervatos impeditur adire Superiorem, poſſit abſolvi à quolibet Confeſſario?* 130
Petes 2°. *Utrùm qui legitimè confitetur habenti poteſtatem abſolvendi à reſervatis tàm caſibus quàm cenſuris, ſi obliviſcatur alicujus reſervati, tollatur reſervatio, & poſſit poſteà per quemlibet Confeſſarium communem ab illo abſolvi?* ibid.
Petes 3°. *An per confeſſionem factam habenti poteſtatem in reſervata, ſi defectu diſpoſitionis in pœnitente ſit invalida, tollatur reſervatio?* 132
Petes 4°. *Utrùm facultas abſolvendi à reſervatis expiret morte vel amotione concedentis?* ibid.
Petes 5°. *Quomodo debeat ſe gerere Confeſſarius non habens poteſtatem in reſervata, dùm audit in confeſſione aliquod reſervatum?* 133
Petes 6°. *Quomodo debeat ſe gerere Superior quando ad ipſum accedit pœnitens cum caſibus reſervatis?* 134
Art. VII. De Juriſdictione Regularium mendicantium circà confeſſiones Sæcularium? ibid.
Petes 1°. *An & à quo Religioſi mendicantes habent Juriſdictionem excipiendi confeſſiones Sæcularium?* ibid.
Petes 2°. *Quos vi ſuæ Juriſdictionis abſolvere poſſint Regulares?* 135
Petes 3°. *An Regulares poſſint omni tempore audire confeſſiones Sæcularium?* ibid.
Petes 4°. *Utrùm Regulares poſſint ubique excipere confeſſiones Sæcularium?* ibid.
Petes 5°. *A quibus caſibus abſolvere poſſint Regulares privilegiati?* 136
Petes 6°. *An non requirantur quædam conditiones ut Regulares tàm amplâ Juriſdictione validè & licitè utantur?* 138
Art. VIII. De Juriſdictione in articulo mortis. ibid.

Digitized by Google

Petes 1°. *Utrùm Sacerdos non approbatus validè abſolvat in articulo mortis ſi facilè poſſit haberi approbatus?* 139
Petes 2°. *Utrùm idem ſit cenſendum de periculo ac de articulo mortis?* 140
Petes 3°. *Utrùm qui fuit ſic abſolutus propter periculum mortis per ſimplicem Sacerdotem, teneatur iterùm accedere alium poteſtatem habentem, ut ab eo denuò abſolvatur?* 141
Art. IX. de bonitate & ſcientia requiſitis in Confeſſario. ibid.
Petes 1°. *Quæ bonitas requiratur in Confeſſario?* ibid.
Petes 2°. *Quæ ſcientia requiratur in Confeſſario?* 142
Petes 3°. *In quo gradu iſta ſcire debet Confeſſarius?* 143
Petes 4°. *An Confeſſarius debeat ferre determinatum judicium de quantitate vel qualitate cujuſlibet peccati confeſſi in individuo, an hoc peccatum hic & nunc ſit mortale an veniale?* ibid.
Petes 5°. *An Confeſſarius debeat habere diſtinctam ſingulorum notitiam, quando vel ſatisfactionem injungit, vel abſolutionem profert?* ibid.
Art. X. De Obligatione & Officio Confeſſarii. 144
§. *I. An & quando Confeſſarius teneatur audire confeſſiones?* ibid.
§. *II. Quomodo & de quibus Confeſſarius teneatur examinare & interrogare pœnitentem?* 145
Petes quid agere debeat Confeſſarius quando novit peccatum pœnitentis, de quo non ſe accuſat. 146
§. *III. Qualiter & de quibus Confeſſarius teneatur inſtruere & monere pœnitentem?* 147
§. *IV. Qualiter Confeſſarius teneatur abſolvere diſpoſitum & non alium?* 149
§. *V. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum iis qui verſantur in occaſione proxima?* 150
§. *VI. Quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius cum conſuetudinariis & recidivis?* 153
Petes 1°. *Quæ remedia ſint præſcribenda conſuetudinariis & frequenter recidivis?* 157
Petes 2°. *Utrùm Conſuetudinarius teneatur Confeſſario interroganti fateri ſuam conſuetudinem?* 158

Ff 3

Digitized by Google

§. *VII. Quomodo Confeſſarius debeat ſe gerere, cum moribundo inopinatè oppreſſo, & ſenſibus externis deſtituto?* ibid.
Sectio I. Utrùm Moribundus inopinatè oppreſſus & ſenſibus externis deſtitutus debeat abſolvi? ibid.
Petes utrùm moribundus in caſu, tàm adſtantibus quàm Confeſſario ignotus, nec ullum habens apud ſe Religionis indicium, ſit abſolvendus? 160
Sectio II. Utrùm iſte Moribundus de quo Sectione præcedenti ſit abſolvendus abſolutè, vel conditionatè? 161
§. *VIII. Quid debeat agere Confeſſarius, quando errorem in confeſſione commiſit?* 165
DISSERT. VI. De Qualitate Confeſſionis. 168
Art. I. de Integritate Confeſſionis. ibid.
§. *I. Utrùm Confeſſio debeat eſſe integra?* ibid.
Impotentia phyſica. 170
Impotentia moralis. 171
Obſervanda circà prædictas cauſas. 172
§. *II. Utrùm Complicis aut alterius tertii, qui ſit objectum peccati confitendi, infamia apud ſolum Confeſſarium excuſet ab integritate materiali confeſſionis?* 173
§. *III. Utrùm ad integritatem Confeſſionis neceſſariò debeant accuſari circumſtantiæ notabiliter aggravantes intrà eandem ſpeciem?* 176
§. *IV. Utrùm ad integritatem Confeſſionis neceſſarium ſit peccatum dubium confiteri?* 181
§. *V. Variæ Quæſtiones circà integritatem & validitatem Confeſſionis breviter reſolvuntur.* 183
Petes 1°. *Qualis & qualiter numerus peccatorum ſit exprimendus ad integritatem Confeſſionis?* ibid.
Petes 2°. *An & quale examen requiratur ad Confeſſionem?* 184
Petes 3°. *Utrùm mentiri in Confeſſione, ſivè negando peccatum quod eſt, ſivè affirmando quod non eſt, ſit ſemper peccatum mortale?* 185
Petes 4°. *Utrùm qui culpabiliter reticet aliquod peccatum mortale in confeſſione, teneatur repetere omnes confeſſiones ab illa factas?* 186
Petes 5°. *Utrùm qui timet ne peccata memoriâ ex-*

Digitized by Google

cidant teneatur ea ſcribere, & de ſcripto vocaliter confiteri Sacerdoti? 187
Petes 6°. Utrùm quis poſſit validè abſolvi à peccatis priuſquam ab excommunicatione? ibid.
Art. II. Utrùm quis poſſit per alium ſeu per ſcriptum confiteri? 188
§. I. De Confeſſione facta præſenti Sacerdoti per ſcriptum ſeu interpretem. ibid.
§. II. De Confeſſione facta Sacerdoti abſenti per litteras aut internuntium. 190
Petes quot conditiones requiruntur ad Confeſſionem? 193
DISSERT. VII. De Sigillo Confeſſionis. 194
Art. I. Utrùm in nullo caſu liceat Sacerdoti revelare peccata quæ audivit in confeſſione? ibid.
Petes ex qua confeſſione oriatur obligatio Sigilli? 197
Art. II. Ad quæ ſe extendat Sigillum Confeſſionis. ibid.
Explicantur breviter ſingula. 198
Petes 1°. Utrùm Confeſſarius poſſit imponere pœnitentiam publicam ex qua ſequitur indirecta revelatio Confeſſionis? 200
Petes 2°. Utrùm Confeſſarius poſſit injungere ſub comminatione negandi abſolutionem quod judicat neceſſarium, ſivè ad reparationem præteriti, ſivè ad cautelam futuri, ex quo ſequatur indirecta revelatio Confeſſionis? ibid.
Petes 3°. Utrùm ſecretum creditum & acceptum extrà confeſſionem ſub ſigillo confeſſionis, reipsà cadat ſub ſigillo confeſſionis? ibid
Art. III. Quinam teneantur ſigillo confeſſionis: Et an de licentia confitentis poſſit Sacerdos ejus peccatum alteri prodere? 201
Petes an ipſe pœnitens teneatur ſigillo? 202
Petes utrùm Confeſſarius poſſit loqui cum ipſo pœnitente de auditis in confeſſione abſque ejus licentia. 203
Art. IV. Utrùm liceat uti notitiâ in ſola confeſſione ſacramentali acceptâ? 204
DISSERT. VIII. De ſatisfactione. 207
Art. I. De quidditate, diviſione, poſſibilitate & ne-

Ff 4

Digitized by Google

ceſſitate ſatisfactionis. ibid.
Petes 1°. *Quid ſit ſatisfactio?* ibid.
Petes 2°. *Quotuplex eſt ſatisfactio?* 208
Petes 3°. *Utrùm homo poſſit Deo ſatisfacere?* ibid.
Petes 4°. *Utrùm neceſſaria ſit peccatoribus ſatisfactio?* 209
Conſectaria. De ſatisfactione neceſſariò injungenda à Sacerdote. 210
Art. II. Quando ſit implenda & imponenda ſatisfactio? 212
Art. III. Utrùm pœnitens teneatur acceptare pœnitentiam injunctam & acceptatam adimplere, eave poſſit ab aliquo commutari? 214
Sed quid ſi pœnitens oblitus fuerit pœnitentiæ injunctæ? ibid.
Petes utrùm factâ commutatione pœnitentiæ liberum ſit pœnitenti redire ad primam? 217
Art. IV. Utrùm unus poſſit pro alio ſatisfacere? 218
Petes 1°. *Utrùm etiam pro defunctis in Purgatorio aliquis poſſit ſatisfacere?* 220
Petes 2°. *Utrùm ſatisfactio unius pro alio ſit de condigno?* ibid.
Petes 3°. *Utrùm aliquis ſatisfaciendo pro altero, ſatisfaciat etiam pro ſe?* ibid.
Art. V. Quanta ſit ſatisfactio pœnitenti injungenda à Confeſſario? 221
Petes utrùm Confeſſarius poſſit imponere pœnitentiam publicam pro peccàtis publicis? 224
Art. VI. Utrùm opera in ſtatu peccati mortalis facta, ſatisfaciant? ibid.
Art. VII. De qualitate operum per quæ fit ſatisfactio. 226
Petes 1°. *Utrùm ſatisfactio debeat fieri per opera pœnalia?* ibid.
Petes 2°. *Utrùm omnis actus virtutis ſit pœnalis & conſequenter ſatisfactorius?* 227
Petes 3°. *Utrùm opera aliàs debita ſint ſatisfactoria, poſſintque imponi à Confeſſario in pœnitentiam?* 228
Petes 4°. *Utrùm flagella præſentis vitæ ſint ſatisfactoria?* 229
Petes 5°. *Quæ ſint opera ſatisfactoria?* ibid.

Digitized by Google

Art. VIII. De conditionibus & effectibus ſatisfactionis. 230

TRACTATUS DE CENSURIS, IRREGULARITATE ET INDULGENTIIS.

DISSERT. I. De Cenſuris in communi. 233

Art. I. Quid & quotuplex ſit Cenſura? ibid.

Art. II. An ſit in Eccleſia poteſtas ferendi cenſuras, & qui poſſint eas ferre? 238

Petes utrùm cenſura debeat ferri in ſcriptis, causâ cenſuræ expreſſâ 240

Art. III. In quos poſſit ferri cenſura, & ob quam cauſam? ibid.

Petes utrùm peregrinus ſubjiciatur cenſuris Diœceſeos per quam tranſit, & ſubditus exiſtens in aliena Diœceſi, cenſuris ſuæ Diœceſeos? 241

Petes 1°. *Utrùm ignorantia excuſet à cenſura?* 244

Petes 2°. *Utrùm cenſura injuſta habeat aliquem effectum?* ibid.

Art. IV. Quis poſſit abſolvere à cenſura? 245

Petes 1°. *Utrùm ad validam abſolutionem à cenſuris requiratur determinata verborum forma?* 247

Petes 2°. *Utrùm abſens vel invitus poſſit abſolvi à cenſura?* ibid.

DISSERT. II. De Cenſuris in particulari, necnon de irregularitate. ibid.

Art. I. De excommunicatione & ejus effectibus. ibid.

Explicantur effectus excommunicationis. 248

Cauſæ excuſantes communicationem cum excommunicatis. 353

Petes 1°. *Qui ſint excommunicati non tolerati & vitandi?* 254

Petes 2°. *Quodnam ſit peccatum, & quæ pœna communicantis cum excommunicato?* ibid.

Art. II. De ſuſpenſione & interdicto. 256

Petes 1°. *Quid ſit ſuſpenſio?* ibid.

Petes 2°. *Quotuplex ſit ſuſpenſio?* ibid.

Petes 3°. *Quid ſit interdictum?* 257

Petes 4°. *Quotuplex ſit interdictum?* ibid.

Petes 5°. *Qui ſint effectus interdicti?* 258

Explicantur effectus interdicti. ibid.

Digitized by Google

Petes 6°. Utrùm violatio interdicti ſit ſemper peccatum mortale? 259
Art. III. De *irregularitate.* ibid.
Petes 1°. Quid ſit irregularitas? ibid.
Petes 2°. Quotuplex ſit irregularitas? 260
Petes 3°. Quæ ſint irregularitates ex delicto? ibid.
Petes 4°. Quæ ſint irregularitates ex defectu? 262
Petes 5°. Quis poſſit diſpenſare in irregularitate? 266
Petes 6°. Quid in dubio irregularitatis contractæ? 268
DISSERT. III. De Indulgentiis. ibid.
Art. I. Quid & quotuplex ſit indulgentia? ibid.
Petes 1°. Utrùm in indulgentia locali pluries in die viſitans Eccleſiam ſeu locum cui annexa eſt indulgentia toties illam lucretur? 270
Petes 2°. An quando in conceſſione indulgentiæ partialis exprimitur de pœnitentiis injunctis, valeat tantum ad relaxationem pœnitentiæ injunctæ à Confeſſario, ſeu pœnæ illi correſpondentis? 271
Petes 3°. An pœnitens qui vacat indulgentiæ lucrandæ poſſit omittere pœnitentiam à Confeſſario injunctam? 272
Art. II. Utrùm ſit in Eccléſia poteſtas concedendi indulgentias? ibid.
Art. III. Quibus competat poteſtas conferendi indulgentias? 275
Petes 1°. Utrùm ad conceſſionem indulgentiæ requiratur poteſtas ordinis? 276
Petes 2°. Utrùm indulgentia ſit mera ſolutio pretii pro pœna reſtante, an etiam abſolutio ſeu remiſſio judicialis & auctoritativa? ibid.
Art. IV. An & quæ cauſa requiratur ut indulgentia ſit rata? ibid.
Art. V. De requiſitis ex parte ſuſcipientis indulgentiam. 279
Petes 1°. Utrùm ſuſcipiens indulgentiam debeat eſſe in ſtatu gratiæ? ibid.
Petes 2°. Utrùm alia opera injuncta præter ultimum debeant etiam adimpleri in ſtatu gratiæ? 280
Petes 3°. Utrùm qui opera præſcripta devotè adimplet præcisè toties quoties præſcripta ſunt, tantum participet de indulgentia, quàm qui pluries & devotius? ibid.

Digitized by Google

Petes 4°. Utrùm ad conſequendam indulgentiam requiratur in ſuſcipiente propoſitum & ſollicitudo per ſe propriis laboribus ſatisfaciendi? 282
Petes 5°. Utrùm ad indulgentiam conſequendam adbibenda ſit confeſſio ſacramentalis? ibid.
Petes 6°. Utrùm qui partem operis præſcripti implevit, & propter morbum aliamve juſtam cauſam reſiduum implere non poteſt, lucretur indulgentiam? 283
Petes 7°. Utrùm tranſlato feſto, transferatur indulgentia ei annexa? ibid.
Art. VI. De indulgentiis quæ applicantur Defunctis. 284
Petes 1°. Utrùm indulgentiæ poſſint applicari & prodeſſe Defunctis? ibid.
Petes 2°. Quomodo applicantur & proſunt indulgentiæ Defunctis? ibid.
Petes 3°. Utrùm Deus teneatur ex juſtitia acceptare indulgentias applicatas Defunctis? ibid.
TRACTATUS DE EXTREMA UNCTIONE.
DISSERT. UNICA. Complectens omnia quæ hoc Sacramentum ſpectant. 286
Art. I. Utrùm Extrema-Unctio ſit Sacramentum? ibid.
Art. II. De materia Extremæ Unctionis. 288
Art. III. De forma Extremæ Unctionis. 292
Petes 1°. Quæ verba formæ ſuprà deſcriptæ ſint eſſentialia? 294
Petes 2°. Utrùm ſit validum Sacramentum ſi quinque ſenſus ungantur ſub una forma illos omnes diſtinctè exprimente? 295
Art. IV. De effectibus Extremæ-Unctionis. ibid.
Petes quandonam iſtud Sacramentum producit ſuum effectum, an poſt primam, an poſt ultimam unctionem? 298
Art. V. De Miniſtro Extremæ-Unctionis. ibid.
Petes 1°. Utrùm quilibet Sacerdos poſſit hoc Sacramentum conferre? 299
Petes 2°. Quot requirantur Sacerdotes in adminiſtratione hujus Sacramenti? 300
Petes 3°. Utrùm hoc Sacramentum à pluribus collatum ſit validum? ibid.

Digitized by Google

Art. VI. De ſubjecto Extremæ-Unctionis. 301
Art. VII. De obligatione ſuſcipiendi & adminiſtrandi Extremam-Unctionem, necnon de ejus iteratione. 304
Petes 1°. *Utrùm hoc Sacramentum ſit neceſſarium ad ſalutem?* ibid.
Petes 2°. *Utrùm Paſtor teneatur hoc Sacramentum ſuis parochianis adminiſtrare cum evidenti vitæ ſuæ periculo, ut contingit tempore peſtis?* 305
Petes 3°. *Utrùm hoc Sacramentum ſit iterabile?* 306
TRACTATUS DE SACRAMENTO ORDINIS.
DISSERT. I. De exiſtentia Sacramenti Ordinis, de numero Ordinum, de materia & forma ſingulorum. 307
Art. I. De Exiſtentia Sacramenti Ordinis & de numero Ordinum. ibid.
Art. II. Utrùm omnes Ordines ſint Sacramenta? 309
Appendix De Tonſura Clericali. 312
Petes 1°. *Utrùm Tonſura ſit Ordo.* ibid.
Petes 2°. *Quæ ſit cauſa ſeu ratio hujus ritûs in Eccleſia?* ibid.
Petes 3°. *Utrùm omnes Clerici teneantur deferre Tonſuram?* ibid.
Petes 4°. *Utrùm omnes Tonſurati gaudeant privilegiis clericalibus?* ibid.
Art. III. Quæ ſit materia & forma Presbyteratûs & Diaconatûs? 314
Petes quæ ſint officia Sacerdotis? 317
Petes quæ ſint officia Diaconi? 318
Art. IV. De materia, forma & officiis Subdiaconatûs & minorum Ordinum. ibid.
DISSERT. II. De Miniſtro & ſubjecto Sacramenti Ordinis. 321
Art. I. Quis ſit Miniſter Sacramenti Ordinis? ibid.
Art. II. Utrùm omnis Epiſcopus ſit legitimus Miniſter ordinationis? 323
Petes à quo Regulares exempti debent habere litteras dimiſſorias? 324
Art. III. De ſubjecto Ordinationis. 325
§. I. Quinam ſint capaces Ordinationis. 326
§. II. Quæ diſpoſitiones requirantur in ſubjecto ad li-

Digitized by Google

ritè ſuſcipiendos Ordines? 327
Petes 1°. *Utrùm qui ordinatur cum vero titulo, ſed inſufficienti, incurrat ſuſpenſionem?* 330
Petes 2°. *Utrùm qui habet patrimonium cum pacto illud reddendi poſt ordinationem, incurrat ſuſpenſionem?* ibid.
Petes 3°. *Utrùm exercens ordinem in hac ſuſpenſione incurrat irregularitatem?* 331
Art. IV. De continentia annexa ſacris Ordinibus. ibid.
Petes 1°. *Utrùm Clerici majores in Eccleſia latina obligentur ad continentiam immediatè ex præcepto Eccleſiæ, an mediante voto quod emittunt?* 333
Petes 2°. *Utrùm qui ſuſciperet ſacrum Ordinem ante uſum rationis, aut poſt ex gravi metu injuſtè incuſſo, teneretur ad continentiam?* 334
Petes 3°. *Utrùm qui ignoraret votum continentiæ eſſe annexum Ordini ſacro ad illam ſervandam teneretur?* ibid.
Petes 4°. *Quid ſi ſuſcipiens Ordinem expreſsè nollet vovere?* ibid.
Petes 5°. *Quò ſe recipere debent uxores Clericorum poſt ordinationem continentium?* ibid.

TRACTATUS DE MATRIMONIO.

DISSERT. I. De Matrimonio ſecundùm ſe. 335
Art. I. De Matrimonio ut eſt in officium naturæ. ibid.
Petes 1°. *Utrùm Matrimonium ſit hominibus naturale?* ibid.
Petes 2°. *Utrùm Matrimonium cadat ſub præcepto?* 336
Petes 3°. *Utrùm actus Matrimonii ſit licitus?* 337
Petes 4°. *Utrùm actus Matrimonii poſſit eſſe meritorius?* ibid.
Art. II. De Matrimonio, ut eſt Sacramentum. 338
Petes 1°. *Utrùm Matrimonium ſit verè & propriè dictum Sacramentum novæ Legis?* ibid.
Petes 2°. *Utrùm Sacramentum inter abſentes contractum ſit propriè dictum Sacramentum?* ibid.
Art. III. Quis ſit Miniſter Sacramenti Matrimonii? 339

Digitized by Google

Art. IV. De materia & forma Sacramenti Matrimonii. 342
DISSERT. II. De Sponſalibus. 344
Art. I. Quid ſint Sponſalia? ibid.
Petes 1°. *Utrùm Sponſalia clandeſtina poſt Tridentinum ſint valida?* ibid.
Petes 2°. *Utrùm Matrimonium clandeſtinum, aut quodvis aliud jure ſivè naturali ſivè poſitivo nullum, habeat ſaltem vim ſponſalium?* 345
Petes 3°. *Utrùm dum vir dicit puellæ, nullam aliam ducam niſi te, vel è contrà puella viro, ſint ſponſalia?* ibid.
Petes 4°. *An neceſſariò ſint præmittenda ſponſalia Matrimonio?* ibid.
Petes 5°. *Quibus de cauſis præmittuntur ſponſalia Matrimonio?* ibid.
Art. II. Quot modis contrahantur ſponſalia? ubi de ſponſalibus conditionatis? 346
Petes 1°. *Utrùm ſi conditio ſit honeſta, ſed tamen contraria bonis matrimonii; v. g. ut uterque conjux maneat in caſtitate perpetua, valeant ſponſalia?* ibid.
Petes 2°. *An Contractus ſponſalitius initus ſub conditione honeſta de futuro, adimpletâ conditione, ſtatim valeat abſque novo contractu aut conſenſu?* 347
Petes 3°. *Utrùm poſſit apponi ſponſalibus conditio pœnalis quæ reſilientem obliget?* ibid.
Petes 4°. *Utrùm ſi juſtè reſiliens ſe obligaverit ſub juramento ſolvere pœnam, illud juramentum firmet contractum, aut ſaltem per ſe obliget?* 348
Petes 5°. *Utrùm ſi juſtè reſiliens ſolvat pœnam alteri, iſte poſſit retinere?* ibid.
Art. III. Qui poſſint contrahere ſponſalia, & qui ſint ſponſalium effectus? 349
Petes an ſi paulò ante ſeptennium contrahentes habeant uſum rationis ſufficientem, valeant ſponſalia? ibid.
Petes 1°. *Quo tempore ſint adimplenda ſponſalia?* 350
Petes 2°. *An nolens aut differens adimplere ſponſalia ſit compellendus?* ibid.

Digitized by Google

Petes 3°. An obligatio quam habent deſponſati, tanta ſit ut ſi alteruter peccatum fornicationis committat cum alia perſona, ſit peccatum ſpeciale diſtinctum à ſimplici fornicatione & in confeſſione accuſandum? 351
Art. IV. Aſſignantur cauſæ ex quibus poſſunt dirimi ſponſalia. 352
Petes utrùm qui habet defectus occultos teneatur illos detegere comparti ante ſponſalia, ſeu ſaltem ante Matrimonium? 355
Petes an ſponſalia ſolvantur per poſteriora jurata, aut ſubſecutâ copulâ? 356
Caſus dubius utrùm votum ſimplex caſtitatis perpetuæ ſubſequens ſponſalia, illa abſolutè diſſolvat? 357
Art. V. De bannis ſeu publicis futuri Matrimonii denuntiationibus? 358
Petes 1°. Utrùm non ſint aliquando repetendæ denuntiationes? 359
Petes 2°. Utrùm qui novit impedimentum teneatur revelare? ibid.
DISSERT. III. De conſenſu ad Matrimonium requiſito. 360
Art. I. An & qualis conſenſus requiratur ad Matrimonium? ibid.
Petes utrùm pars decepta teneatur alteri ſimpliciter aſſerenti ſe non conſenſiſſe, credere & ab uſu conjugii abſtinere? 362
Art. II. Utrùm Matrimonium ex metu initum ſit irritum & quo jure? 363
Petes 1°. Quæ mala debeant timeri ut cenſeatur metus gravis? 364
Petes 2°. An ſi minora mala timeantur, ſed timens ſit puſillanimis, cenſeatur etiam metus gravis irritans Matrimonium? 365
Petes 3°. An metus reverentialis cenſeatur gravis? ibid.
Art. III. De objecto conſenſûs matrimonialis. 366
Art. IV. Utrùm ad Matrimonium requiratur neceſſariò conſenſus parentum? 367
Art. V. Quomodò Matrimonium invalidè contra-

ctum ratum effici poſſit & debeat? 370
Petes utrùm ſaltem ille novus conſenſus unius partis non debeat aliquo ſigno exteriori exprimi? 372
Petes an ſi in reſcripto diſpenſationis ponantur hæc & ſimilia verba: Diſpenſo ut inter ſe publicè & ſervatâ formâ Tridentini contrahant, *poſſint nihilominùs renovare conſenſum inter ſe ſine parocho & teſtibus, ſi jam priùs contraxerant coràm illis?* 374
DISSERT. IV. De Bonis & actu Matrimonii. 375
Art. I. De Bonis Matrimonii. ibid.
Art. II. Utrùm actus conjugalis excuſari poſſit ſine bonis matrimonii, atque adeò exerceri ob ſolam voluptatem, aut fornicationem in ſe vitandam? 377
Art. III. De aliis peccatis conjugum in uſu Matrimonii. 380
Quoad modum & uſum copulæ. 381
Quantùm ad circumſtantias loci & temporis. 383
Quantùm ad acceſſoria copulæ, oſcula, tactus, amplexus, aſpectus, delectationes moroſas, &c. 385
Art. IV. De obligatione reddendi debitum. ibid.
§. *I. Utrùm Conjux teneatur petenti reddere debitum?* ibid.
§. *II. Utrùm reddendum ſit debitum illicitè petenti?* 387
Petes 1°. *Quid ſit cenſendum, ſi uterque conjux habeat impedimentum affinitatis aut voti?* 388
Petes 2°. *Quid in dubio de valore Matrimonii, quantùm ad petitionem & redditionem debiti?* ibid.
Petes 3°. *Utrùm adulter privetur jure petendi debitum?* 389
DISSERT. V. De Unitate & Indiſſolubilitate Matrimonii. 390
Art. I. De unitate Matrimonii. ibid.
Petes 1°. *Utrùm polygamia ſit jure naturæ prohibita?* ibid.
Petes 2°. *Utrùm polygamia fuerit aliquando licita?* 391
Petes 3°. *Utrùm à tempore Legis evangelicæ polygamia fuerit licita?* 392
Petes 4°. *Utrùm Bigamia ſit licita?* ibid.
Art.

Digitized by Google

Art. II. De indiſſolubilitate Matrimonii. 393
Petes 1°. *An & quo jure Matrimonium ſit indiſſolubile?* 394
Petes 2°. *An & quo jure Matrimonium infidelium conſummatum dirimi poſſit?* 395
Petes 3°. *Utrùm Matrimonium diſſolvi poſſit propter adulterium unius conjugis?* 396
Petes 4°. *An & quo jure Matrimonium per profeſſionem religioſam diſſolvatur?* 397
Petes 5°. *Utrùm Summus Pontifex poſſit diſpenſare in Matrimonio rato?* 399
DISSERT. VI. De Impedimentis Matrimonii in communi. 400
Art. I. Quot & quæ ſint impedimenta Matrimonii in communi? ibid.
Art. II. Quis poſſit ſtatuere impedimenta dirimentia Matrimonium? 402
Art. III. Quis poſſit diſpenſare in impedimentis dirimentibus Matrimonium? 403
Petes Quæ ſint cauſæ diſpenſandi in impedimentis dirimentibus Matrimonium? 404
DISSERT. VII. De Impedimentis dirimentibus in particulari. 406
Art. I. De impedimentis erroris & conditionis. 407
Art. II. De impedimento Voti. 409
Petes quando & quomodo peccat qui poſt votum ſimplex, vel caſtitatis vel Religionis ingrediendæ, vel Ordines ſacros ſuſcipiendi, contrahit Matrimonium? 410
Art. III. De impedimento Ordinis. 412
Art. IV. De impedimento Conſanguinitatis. 413
Petes 1°. *Quid ſit Conſanguinitas?* ibid.
Petes 2°. *Utrùm Conſanguinitas convenienter diſtinguatur per gradus & lineas?* ibid.
Arbor Conſanguinitatis. 416
Petes 4°. *Utrùm Conſanguinitas impediat & dirimat Matrimonium?* 417
Petes 5°. *Quo jure Conſanguinitas dirimit Matrimonium?* ibid.
Art. V. De impedimento affinitatis. 418
Petes 1°. *Quid ſit affinitas?* ibid.

Digitized by Google

Petes 2°. *Ex quo cauſetur affinitas?* 419
Petes 3°. *Utrùm affinitas cauſet affinitatem?* 420
Petes 4°. *Utrùm affinitas habeat per ſe gradus?* 422
Petes 5°. *Quouſque extenduntur gradus affinitatis?* 423
Petes 6°. *Utrùm affinitas impediat & dirimat Matrimonium?* ibid.
Petes 7°. *In quo gradu affinitas dirimit Matrimonium?* 424
Petes 8°. *Utrùm aliquis gradus affinitatis dirimat Matrimonium jure naturæ?* ibid.
Petes 9°. *Utrùm manentibus perſonis, inter quas contracta eſt affinitas, ipſa deſinat, ſi moriatur perſona ratione cujus contracta eſt?* 425
Art. VI. De impedimento publicæ boneſtatis. ibid.
Petes 1°. *Quid ſit Juſtitia publicæ boneſtatis?* ibid.
Petes 2°. *Ex quibus ſponſalibus oriatur iſtud impedimentum?* ibid.
Petes 3°. *Quo gradu iſtud impedimentum dirimat Matrimonium?* 426
Petes 4°. *Utrùm iſtud impedimentum duret poſt mortem alterutrius ſponſi aut ſponſæ?* ibid.
Petes 5°. *An etiam duret etſi ſponſalia mutuo conſenſu, vel ex alia juſta cauſa diſſolvantur?* ibid.
Art. VII. De impedimento cognationis ſpiritualis. ibid.
Petes 1°. *Quid ſit Cognatio ſpiritualis?* ibid.
Petes 2°. *Inter quos contrahatur Cognatio ſpiritualis?* 427
Petes 3°. *Utrùm Cognatio ſpiritualis impediat & dirimat Matrimoninm.* ibid.
Petes 4°. *Utrùm & quæ conditiones requirantur, ut hæc cognatio & impedimentum contrahantur?* 428
Petes 5°. *Si plures quàm unus & una deſignati & à parocho admiſſi, infantem tangant & ſuſcipiant, quinam contrahant cognationem?* 429
Petes 6°. *Utrùm requiratur ut ſuſceptores tangant corporaliter baptiſatum, dum actu baptiſatur?* ibid.
Art. VIII. De impedimento cognationis legalis. 430
Petes 1°. *Quid ſit adoptio?* ibid.
Petes 2°. *Quotuplex ſit adoptio?* ibid.

Digitized by Google

Petes 3°. *Utrùm legalis Cognatio impediat & dirimat Matrimonium?* 431
Petes 4°. *Inter quos contrahatur Cognatio legalis, ſeu quot ſint ejus ſpecies?* ibid.
Art. IX. De impedimento impotentiæ. 432
Petes 1°. *Quid facto opus ſi dubitatur an impotentia ſit perpetua vel temporalis?* 434
Petes 2°. *Quid ſi poſt judicium Eccleſiæ de perpetuitate impotentiæ, & ſeparationem factam, contingat eam impotentiam tolli?* ibid.
Petes 3°. *Quid agendum in dubio utrimque æquali an impotentia præceſſerit vel ſubſecuta fuerit matrimonium?* 435
Petes 4°. *An Matrimonium ante annos pubertatis contractum ſit nullum?* ibid.
Art. X. De impedimento diſparitatis Cultûs. 436
Petes quid ſit cenſendum de Matrimoniis Catholicorum cum Hæreticis? 437
Art. XI. De impedimento Criminis ibid.
Art. XII. De impedimento Clandeſtinitatis. 439
Petes 1°. *Quis & qualis ſit parochus in præſenti materia?* 440
Petes 2°. *Quæ & qualis præſentia tàm parochi quàm teſtium requiratur?* 442
Petes 3°. *Quales eſſe debeant teſtes?* 443
Petes 4°. *An aliquibus caſibus valeant Matrimonia clandeſtina, & quibus?* ibid.
Petes 5°. *Utrùm Matrimonia in fœderatis Belgii Provinciis, in quibus publicatum fuit Decretum Tridentini, non ſervatâ Concilii Trid. formâ, ſint valida?* 445
Petes 6°. *Utrùm in aliis Provinciis & Regnis in quibus etiam promiſcuè vivunt Hæretici cum Catholicis, & in quibus Decretum Trid. fuit promulgatum, ſint pariter valida Matrimonia abſque forma Tridentini?* 446
Petes 7°. *Quid cenſendum de Matrimoniis Catholicorum inter ſe contractis in Provinciis hæreticis?* 447

FINIS.

ERRATA.

Pag. 13. lin. 35. *quis* lege *qui*
24. lin. 8. *ſolùm privatus* lege *ſolùm eſt privatus*
37. lin 8. *intentio* lege *intenſio*
39. lin. 5. *intentionem* lege *intenſionem*
ibid. *intentionis* lege *intenſionis*
57. lin. 15. *effectum* lege *affectum*
64. lin. 33. *intentione* lege *intenſione*
ibid. lin. penult. *numquam* lege *unquam*
72. lin. 28. *ex puncto* lege *expuncto*
ibid. lin. 35. *in* lege *ab*
124. lin. 7. *revocari* lege *reſervari*
276. lin. 2. *qui* lege *quid.*
293. lin. 23. *ut character* lege *ut eſt character*
303. lin. 9. *ut capite* lege *ut ſunt capite*
304. lin. 20. *eſt* lege *eſſe*
380. lin. 2. *illum* lege *illud*
437. lin. 12. *ut patet ex dictis* lege *ut patet ex dictis in priori Opere*
447 lin. 30. *adeſſe* lege *abeſſe*

Digitized by Google

Digitized by Google

Renate Kieser
Buchbindemei
8911 Sch
Digitized by Google

Digitized by Google